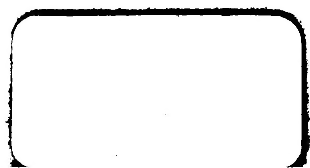
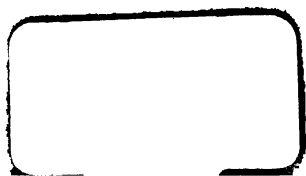

R

OLD.

KANCELLIETS BREVBØGER

VEDRØRENDE DANMARKS INDRE FORHOLD

1556–1560.

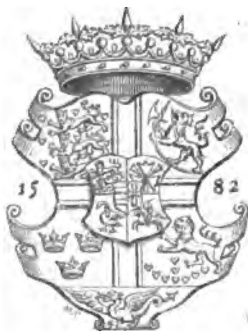
I UDDRAG

UDGIVNE VED

C. F. BRICKA

AF

DE UNDER KIRKE- OG UNDERVISNINGSMINISTERIET SAMLEDE ARKIVER.

FØRSTE HALVDEL.

KJØBENHAVN.
I KOMMISSION HOS C. A. REITZEL.
1887.

KANCELLIETS BREVBØGER

VEDRØRENDE DANMARKS INDRE FORHOLD.

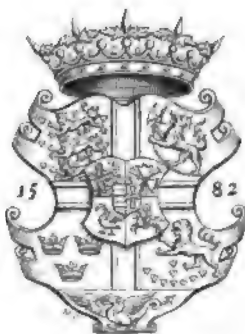
I UDDRAG

UDGIVNE VED

C. F. BRICKA

AF

DE UNDER KIRKE- OG UNDERVISNINGSMINISTERIET SAMLEDE ARKIVER.

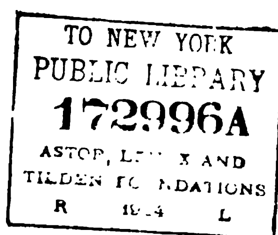

1556—1560.

KJØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS C. A. REITZEL.

1887—88.

Kjobenhavn. — Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri (F. Dreyer).

Forord.

Da der ved Udgivelsen af dette Bind er fulgt samme Fremgangsmaade som ved det foregaaende, der omfatter Aarene 1551—55, er det formentlig tilstrækkeligt til Forklaring at henvise til det udførlige Forord, hvormed hint Bind indlededes. Nogle af Brevudtogene ere gjorte en Smule mere kortfattede end i forrige Bind, men dette er kun en ligefrem Følge af det opstillede Princip, at et Tidsrum af 5 Aar skal rummes i et Bind, thi da de i Brevbøgerne indførte Breves Antal voxer med Aarene, bliver en stærkere Reduktion nødvendig, efterhaanden som Arbejdet skrider fremad. I dette Bind er Forskjellen dog højst ringe, og intet af Betydning vides at være forbigaaet for at spare Plads.

Ogsaa i den Henseende svarer dette Bind ganske til det foregaaende, at Grundlaget for det udelukkende dannes af Brevbøgerne. Den i Gehejmearkivet dannede Samling af Koncepter er for disse Aar endnu saa ubetydelig — omtr. 40 aabne Breve og Missiver tilsammen, da Slutningen af Manuskriptet til dette Bind gjordes færdig til Trykning —, at det kun vilde være vildledende at benytte disse faa Stykker til et Forsøg paa at supplere Brevbøgerne. Forhaabentlig vil det dog nu ikke vare længe, førend der i Arkivet er tilvejebragt en anselig Samling af Koncepter.

Ligesom ved det foregaaende Bind har Stud. mag. L. Laursen assisteret ved Extraheringen og Arkivassistent A. Thiset forfattet Navneregistret.

Gehejmearkivet, i September 1888.

C. F. Bricka.

1556.

Fortegnelse over Medlemmerne af Danmarks Riges Raad: Johan Friis, Kansler, Hr. Otte Krumpen, Marsk, Hr. Claus Bilde[1], Hr. Mogens Gyldenstierne, Hr. Peder Skram, Byrge Trolle, Erick Bøller, Oluf Munck, Erick Krabbe, Eyler Hardenberg, Anthonis Bryske, Rigens Kansler, Jørgen Lycke, Thage Thot, Eyler Rønnov, Hans Bernekov, Claus Urne, Verner Parsberg, Peder Oxe[2], Nils Lange, Holger Rosenkrantz, Christoffer Huitfeld, Hr. Lauge Brade, Ifuer Krabbe[3], Peder Bilde[4], Herlof Trolle[5]. T. 5[6].

2. Jan. (Kbhvn., 2. Nytaarsdag). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Niels Andersen til Liungbye, hvorved denne faar 2 Gaarde i Herslef i Løfue Herred, 1 Gaard i Ørstedde i Ramsø Herred og 1 Gaard i Haubyere i Ringsted Herred mod at udlægge til Kronen 4 Gaarde i Grefuinge i Otz Herred og 1/2 Pd. Korn i en Gaard i Tredløsse[7] By i Skielbye Sogn i Tybers Herred. Rex m. p. subscr. Rell. Peder Oxe og Peder Godske. R. 6, 52 b.

— Til Hr. Otte Krumpen. Dronning Sophie, Kongens Moder, og Hertug Adolf, Kongens Broder, ere indbudne hid til Fastelavn. Da de ville drage over Assens, skal han være i Fyen Kyndelmisse Dag (2. Febr.), „have visse Kundskab ude" for at erfare, naar de komme over, og da modtage dem paa Broen ved Assens samt ledsage dem til Kiøpnehafn. Eyler Rønnov, 'Axel

---

[1] Overstreget og senere tilføjet: »døde A° 1557«. [2] Overstreget og tilføjet: »Anno 1558 sagde han sig der af med«. [3] Tilføjet: »1555 Tisdag post Jubilate«. [4] Tilføjet: 1556. [5] Tilskrevet senere med Tilføjelse af Aarstallet 1557. [6] Listen er indført paa nogle ufolierede Blade foran i Kopibogen og efter den følger Lister 1) over de Lensmænd, som have Herreder i Jutland, Fyen, Sieland, Smaalandene, Skonne, Halland, Bleginde og Liister, 2) over Kjøbstederne i Sieland, Smaalandene, Skone, Halland, Fyen, Nørrejutland, Norge og Borneholm, 3) over Superintendenterne i Danmark og Norge og 4) over de Lensmænd, som have de gejstlige i Befaling. [7] Trælose.

Urne og Erick Bilde have faaet samme Befaling. Komme de fyrstelige Personer ikke sammen, skulle Eyler Rønnov og Axel Urne følge den, som kommer først, de andre to vente paa den sidste. Lensmænd, Abbeder og Priorer paa Vejen have faaet Befaling til at skaffe fyrstelig Underholdning, Færger og Vogne. T. 5, 1.

2. Jan. (**Kbhvn.**, 2. Nytaarsdag). Befaling til Eyler Rønnov om samme Sag og om at skaffe Vogne fra Assens til Othense. Udt. i T. 5, 2.

— Befaling til Axel Urne og Erick Bilde om samme Sag. T. 5, 3[1].

— Befaling til Frantz Brochenhus at skaffe Dronning Sophie og Hertug Adolf tillige med deres Følge fyrstelig Underholdning, naar de komme til Nyborg Slot. Kongens Jagt skal blive liggende for Slottet for at føre de fyrstelige Personer over, og desuden skal han bestille de fornødne Skuder og Færger. Han skal derefter selv følge med dem hid; hvis de ikke følges ad, skal han følge med den sidst kommende. T. 5, 2[2].

— Lignende Befaling til Jørgen Skinckel, med den Undtagelse, at, hvis de fyrstelige Personer hellere ville blive i Byen [Odense] end paa Gaarden, skal han skaffe dem Herberg der og udkvitte dem deraf, og at han skal skaffe Vogne i Stedet for Skibe. Udt. i T. 5, 2 b[1].

— Befaling til Borgmestre og Raad i Assens at skaffe Dronning Sophie og Hertug Adolf med deres Følge fyrstelig Underholdning, naar de komme til deres By. T. 5, 3[2].

— Befalinger til Jørgen Rud, Prioren i Antuordskouf, Abbederne i Soer og Ringsted og Hans Bernekov at skaffe Dronning Sophie og Hertug Adolf med deres Følge fyrstelig Underholdning og Vogne paa deres Rejse hid. T. 5, 3 b[2].

— Befaling til nogle Kjøbsteder at laane Kongen Fade, Tallerkener, Saltsirkener, Kjedler, Duge og Lysestager efter en vedlagt Seddel, da han venter fremmede Fyrster til Fastelavn. De skulle lade Sagerne mærke og inden S. Pouels Dag conversionis (25. Jan.) sende dem til Slotsskriveren paa Kiøpnehafns Slot med deres eget visse Bud. Fade, Tallerkener og Duge maa ikke være mindre end de Prøver, Kongen nu sender dem. Bliver noget fordærvet eller borte, skal det blive betalt. — Malmøe skal laane: 100 Tinfade, 150 Tintallerkener, 50 Saltsirkener, 2 Kjedler,

[1] Udt. i T. 4, 612 med Dat. 4. Jan. [2] Udt. i T. 4, 612 b med Dat. 4. Jan.

hver paa 2 Tdr., 3 Kjedler, hver paa 1 Td., 2 Kjedler, hver paa ½ Td., 100 lige brede Duge og 16 Lysestager, hver med 2 Piber; Kiøpnehafn: 100 Tinfade, 150 Tintallerkener, 50 Saltsirkener, 1 Kjedel paa 2 Tdr., 2 Kjedler, hver paa 1 Td., 3 Kjedler, hver paa ½ Td., 1 Kjedel paa 1 Fjerd., 100 lige brede Duge og 16 Lysestager, hver med 2 Piber; Roskyld: 50 Tinfade, 80 Tintallerkener, 30 Saltsirkener, 1 Kjedel paa 1 Td., 2 Kjedler, hver paa ½ Td., 2 Kjedler, hver paa 1 Fjerd., 50 lige brede Duge og 12 Lysestager, hver med 2 Piber; Kiøge: 50 Tinfade, 80 Tintallerkener, 30 Saltsirkener, 2 Kjedler, hver paa 1 Td., 2 Kjedler, hver paa ½ Td., 1 Kjedel paa 1 Fjerd., 60 lige brede Duge og 15 Lysestager, hver med 2 Piber; Helsingør: 40 Tinfade, 50 Tintallerkener, 20 Saltsirkener, 2 Kjedler, hver paa 1 Td., 2 Kjedler, hver paa ½ Td., 50 lige brede Duge og 15 Lysestager, hver med 2 Piber; Landtzkrone: 50 Tinfade, 80 Tintallerkener, 20 Saltsirkener, 2 Kjedler, hver paa 1 Td., 1 Kjedel paa ½ Td., 2 Kjedler, hver paa 1 Fjerd., 60 lige brede Duge og 20 Lysestager, hver med 2 Piber. T. 5, 4.

2. Jan. (**Kbhvn.**, 2. Nytaarsdag). Befalinger til Jørgen Lycke, Byrge Throlle, Herløf Throlle, Sthen Rossensparre, Erick Rud, Jacob Sparre og Soer Kloster hver at sende deres bedste Kok til Kiøpnehafns Slot 14 Dage før Fastelavn for at lade ham bruge nogen Tid i Kongens Kjøkken, da Kongen venter fremmede Fyrster til Fastelavn. T. 5, 5 b.

4. Jan. (—, Lørd. efter Nytaarsdag). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Mogens Godske, hvorved denne faar følgende Gods: i Faxe Herred 1 Gaard i Eggede og 2 Gaarde i Huerløsse[1], i Løfue Herred 3 Gaarde i Blessinge og 3 Gaarde i Herslef og i Mierløsse Herred 3 Gaarde i Thørnetued[2] mod at udlægge til Kronen følgende: i Høybye Sogn 13 Gaarde i Høybye By og 2 Skil. Grot af et Hus smstds., 1 Gaard i Stollerup[3], 1 Hus i Ubberup og 3 Gaarde i Gudmindrup; i Viig Sogn 1 Gaard i Rude[4] og 1 Gaard i Høssinge[5]; i Odboe Sogn[6] 2 Gaarde i Ydrebye og en Jord paa Høybye Mark, kaldet Tyge Stens Ager, altsammen i Otz Herred. Rex m. p. subscr. Petrus Oxe subscr. R. 6, 53 b.

— Breve til Roskylde, Lunde, Viborg, Aarhus og Riber Kapitler om at hjælpe Kongen med nogle Penge til at betale en

[1] Værløse, Faxe Sogn. [2] Tjørnede, Tolløse Sogn. [3] Maaske Staarup. [4] Rode. [5] Hønsinge. [6] Oddens Sogn.

stor Sum med, som Kongen for nogen Tid siden laante til Rigets Behov af nogle af sine Undersaatter, og som nu skal tilbagebetales til Fastelavn. De skulle sende dem inden denne Tid med deres eget visse Bud. — Roskylde Kapitel 3000 Dlr., Lunde 1500, Viborg 2000, Aarhus 1000, Riber 1000. T. 5, 5 b.

8. Jan. Befaling til Sthen Rossensparre strax at annamme noget Gods i Forsvar, som Kongen har tilmageskiftet sig i Otz Herred, og hvorover der sendes ham Register; dog skal det resterende af forgangne Aars Landgilde ydes de gode Mænd, som før havde Godset, og Mogens Godske maa udtære sit Foder i Høybye. Da Kongen ønsker at faa Mogens Godskes Vejrmølle smstds., skal Sthen komme overens med ham om Betalingen derfor. T. 5, 7. (U. St.)

— Befalinger til Hr. Lauge Brade, Jacob Brockenhus og Vincentius Lunge at lade fange saa mange Urhøns og Agerhøns som muligt og lade dem „opveje“ og efterhaanden sende hid til Kongens Behov.

Befaling til Jørgen Rantzov med det allerførste at begive sig hid til Kongen for at erfare dennes Vilje. Udt. i T. 5, 7 b. (U. St.)

10. Jan. Brev til dem, som 2. Dec. 1555 [se Kanc. Brevbøger 1551—55, S. 408] fik Befaling at skulle turnere her i Kiøpnehafn til Fastelavn, at Turneringen er opgiven; dog skulle de selv møde. T. 4, 615. (U. St.)

12. Jan. (Kbhvn.). Til Borgmestre, Raad og Byfoged i Roskylde. De have indsendt en Extrakt af Hans Barckleders resterende Regnskab, som de havde faaet Befaling at høre; da Kongen imidlertid har erfaret, at han skal have oppebaaret mere, end der er indført i Regnskabet, dels af Kirker, han har ladet nedbryde, dels af andet, skulle de med det første tage Regnskabet for sig og nøjagtig undersøge det, hvorefter de strax skulle give Kongen skriftlig Underretning derom. T. 5, 7 b.

15. Jan. (—). Aabent Brev, at alle, som kjøbe, pante eller eje Borgergaarde i Kiøpnehafn, skulle have Borgere boende i dem, der kunne gjøre Tynge deraf til Kronen og Byen, om de ogsaa selv bo i dem. Rex m. p. subscr. R. 6, 58[1].

— Aabent Brev, at Kongen har befalet Borgmestre og Raad

[1] Tr.: Christian III's Hist. II. 520 f. (efter en Afskrift). Nielsen, Kjobenhavns Dipl. I. 427 f efter Orig.).

i Kiøpnehafn at indrette et bekvemt „Værelse“ med Skorsten og anden Bekvemmelighed der i Byen, hvor den, som er tiltalt for Gjæld og ikke betaler til den fastsatte Tid eller stiller nøjagtig Borgen for Gjælden, skal indsættes af Borgmestre, Raadmænd og Byfoged, hvis Modparten forlanger det. Han skal blive siddende der, indtil han har stillet sin Kreditor tilfreds, og i den Tid skal denne give ham 1 Hvid daglig til hans Underholdning. Dør han, eller kommer han noget andet til i Fængslet, skal den, der har ladet ham indsætte, ingen Tiltale lide derfor. Rex m. p. subscr. R. 6, 58 b[1].

15. Jan. Til Roskylde Kapitel. Paa dets skriftlige Besværing, overbragt ved en af dets Medbrødre, over at skulle hjælpe Kronen med 3000 Dlr.[2] har Kongen, skjønt han ikke vel kan nøjes med mindre, nedsat Summen til 2000 Dlr. T. 5, 8. (U. St.)

17. Jan. (Kbhvn.). Befaling til Pouel Huitfeld ikke selv at hugge eller tillade nogen at hugge i Snedstrup Lens Skove, da Kongen har erfaret, at de skulle forhugges og ødelægges meget. Overtrædelser skulle straffes. T. 5, 8 b.

— Aabent Brev til Almuen paa Borneholm, at ingen herefter maa holde mere end én Hund, og at dens ene Ben skal være afhugget, for at den ikke skal gjøre Skade paa Vildt, Faar og andet, som nu sker. For Overtrædelser bødes hver Gang 10 Mark til Husbonden, og den skyldige straffes som ulydig mod Kongens Bud. Rex m. p. subscr. T. 5, 9[3].

19. Jan. (—). Kvittans til Peder Gotske, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, og Pouel Fechtel, Møntmester, paa 300 Jochimsdlr., som de have lovet Kongen paa en Mands Vegne for noget Vildtbrad og nu leverede Kongen selv i hans eget Kammer. Rex m. p. subscr. R. 6, 66.

20. Jan. (—). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Lauritz Ifuersen, hvorved denne faar en Kronens Gaard i Thiørnetued i Mierløsse Herred mod at udlægge til Kronen en Gaard i Thengslemarck i Høybye Sogn i Otz Herred. Rex m. p. subscr. Petrus Oxe subscr. R. 6, 59.

[Omtr. 20.—30. Jan.] (—). Ejendomsbrev for Oluf Mouritzen paa en øde Jord i Køfuehafn, øst og nord for S. Nicolai Kirke, som har tilhørt Hr. Prebior Podebusks og hans

[1] Tr.: Christian III's Hist. II. 519 f. (efter en Afskrift). Nyerup, Kjøbenhavns Beskr. S. 70. Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. I. 426 f. (efter Orig.). [2] Se S. 3 f. (4. Jan.) [3] Tr.: Hübertz, Aktstkr. til Bornholms Hist. S. 202.

Hustru Fru Anne Mouritzdotters Arvinger (hvoraf Oluf Mouritzen er en), men er tilfalden Kronen, da de ikke have bebygget den, skjønt de ere paamindede derom og ere forfulgte til Bytinget derfor. Han skal bebygge den inden Paaske om et Aar. Rex m. p. subscr. R. 6, 60[1].

22. Jan. Lauritz Andersen citat Hr. Hans Skougaard og Jørgen Skougaard for et forseglet Brevskrin, som hans Hustru Sophie Kaasdatter, Niels Kaas og Jørgen Nabel leverede M. Anders Skougaard „til troer Hænde", samt for 1 Læst Korn, som hun pantede af sin Broder, da M. Anders var hendes Værge, og han siger, at hun hverken har faaet Penge eller Gods, at møde her paa Kiøpnehafns Slot Mand. post invocavit (24. Febr.). Udt. i T. 5, 10 b. (U. St.)

[Omtr. 22.—25. Jan.] Clement Bryde, Borger i Stubbekiøping, citat Anders Clementsen, Foged paa Thranekier, for at have holdt ham fangen paa Thranekier og for at have arresteret hans Gods, at møde her paa Kiøpnehafns Slot Onsd. post invocavit (26. Febr.). Udt. i T. 5, 10 b. (U. St.)

[—] Jacob van Grønen, Borger i Haderslef, citat Fru Sophie, Jacob Hardenberigs Efterleverske, for et Brev, han har givet hende paa nogle Penge, hvilket hun nu forholder ham, skjønt han har betalt Pengene.

Aage Nilsen i Gerrestad[2] citat Lauritz Sandbye i Ørum, Bonde Farbo i Horup og deres Medfølgere, 15 Mænd, fordi de have dømt ham som Manddraber skyldig i Niels Boessens Død, at møde Torsd. post invocavit (27. Febr.). Udt. T. 5, 11. (U. St.)

24. Jan. (Kbhvn.). Forleningsbrev for Jørgen Valckendorf paa Holbeck Slot. Han maa til sin og sine Folks Underholdning og Slottets Forbedring aarlig fra SS. Philippi et Jacobi Dag 1556 oppebære 25½ Mark 5½ Skil. 3 Pend. danske, 2½ Læst 2½ Pd. 3 Skpr. Rug, 3 Læster 4½ Pd. Byg, 19 Tdr. Havre, 6 Tdr. Smør, 3 Køer, 32 Faar og Lam, 32 Gæs, 110 Høns og 2½ Svin, samt al Avlen og Halvparten af al uvis Rente; alt Vraget forbeholder Kongen sig. Han skal tjene Riget med 4 geruste Heste eller selv fjerde til Skibs. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner, dog maa han ikke

---

[1] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. II. 306. [2] Maa ligesom de to følgende Byer søges i Ingelstad Herred, mon = Qværrestad?

jage paa de Fællesskove, som „indløber paa vor Fredejagt eller Vildtbane imod Kallundborg Len". Han maa hugge til Skjellighed til Slottets Bygning og Ildebrændsel. Rex m. p. subscr. R. 6, 61 b.

25. Jan. (Kbhvn.). Befaling til Pouel Bang, Tolder i Assens, paa Kongens Vegne at betale Giert van Øsse, Bernt Schurmans Tjener i Flensborg, paa Regnskab 1000 Dlr., som Kongen skylder ham for Silke og andet, og tage hans Haandskrift derfor. Rel. Eskiild Oxe. Udt. i T. 5, 11[1].

— Brev til Kapitlet i Lund, at Kongen har eftergivet det 500 Dlr. af de 1500 Dlr., som det skulde hjælpe Kronen med[2]. Rel. Eskild Oxe. Udt. i T. 5, 11 b.

— Befaling til Voitzlaf Vobitzer, at han, da Hertug Ølrich af Meckelborg skriver at ville komme til Getzør 10 eller 12 Dage før Fastelavn, skal være der Kyndelmisse Dag (2. Febr.) og afvente Hertugens Ankomst, hvorefter han skal modtage ham paa Kongens Vegne og følge ham til Kiøpnehafn. — En Seddel angiver Hertugens Nattelejer mellem Getzør og Kiøpnehafn: Getzøer 1 Nat, Nykiøping 1, Vordingborg 2, Prestøe 1 og Kiøge 1.

Lignende Breve til Jørgen Brade og Jørgen Rud. T. 5, 17. Udt. i T. 5, 11 b.

— Til Frantz Paauisk, Tolder paa Møen. Paa Begjæring af fuldmægtige fra Borgmestre og Raad i Stege har Kongen eftergivet dem den halve Td. Sild, som de give af hver Baad, da de desuden aarlig udgive deres Aaresild. T. 5, 18.

[Omtr. 25. Jan.] Befaling til Sthen Rosensparre at lade 100 Harer „slaa" og sende hid til Fastelavn. Udt. i T. 5, 11 b. (U. St.)

[—] Befaling til Fru Karrine Anders Gøyes og Fru Alhedt Jørgen Venstermands at „drage" paa Getzøer for de fremmede Fyrster. Udt. i T. 5, 12. (U. St.)

[Omtr. 25. Jan. — 28. Febr.] Befaling til Jyrgen Brae at kjøbe 50 fede Øxne til Kongen. Hvis han ikke har Penge nok af Kongens, skal han udlægge af sine egne; Kongen vil saa betale ham, naar Øxnene komme hid. Udt. i T. 5, 15 b. (U. St.)

[—] Lignende Befaling til Steen Rossensparre om 50 Øxne. Udt. i T. 5, 16. (U. St.)

30. Jan. (—). Tilladelse for Baltzer Kaas, Bogfører, til at lade Dauids Psalter prente og udgaa paa dansk i

---

[1] Tr.: Sejdelin, Dipl. Flensborg. II. 640. [2] Se ovfr. S. 3 f. (4. Jan.)

en særskilt Bog og sælge den her i Riget. Ingen maa eftertrykke Bogen i 3 Aar. Rex m. p. subscr. R. 6. 60 b[1].

31. Jan. (Kbhvn.). Til Hr. Otthe Krumpen. Kongen ønsker ikke, at Dronning Sophie og Hertug Adolf skulle komme hid før Lørd. før Fastelavns Sønd. (15. Febr.), hvorfor han, hvis de komme „noget betimen" over Bæltet, skal lade dem tøve i Anduordskouf eller Soer. Hr. Niels i Anduordskouf og Hr. Niels i Soer have faaet Breve herom. Saa snart han kommer over Bæltet med de fyrstelige Personer, skal han i Hast tilmelde Kongen dette. T. 5. 12 b.

— Befaling til Hr. Niels, Prior i Anduordskouf, og Hr. Niels, Abbed i Soer, at underholde Dronning Sophie og Hertug Adolf saa mange Nætter, som Hr. Otthe Krumpen, Eyller Rønnov, Erick Bille og Axel Urne tilsige dem. Udt. i T. 5, 13.

1. Febr. (—). Til Jørgen Brade. Kongen har erfaret, at Hertug Ølrick af Meckelborg allerede er paa Vejen hid; da han ikke gjerne maa komme hid før en Dag eller to før Fastelavn, skal Jørgen Brade, hvis Hertugen kommer „saa betimen", faa ham til at tøve paa Nykiøping og Vordingborg og underholde ham paa Kongens Bekostning. T. 5, 12 b.

7. Febr. (—, Fred. efter Kyndelmisse Dag). Aabent Brev, at Bønderne i følgende Sogne i Trye Herred: Tyekiøping[2], med Undtagelse af Bønderne under Esserum Kloster, som skulle søge deres Birketing, Asmindrød, Grønolt, Karleboe, med Undtagelse af Bønderne under Kiøpnehafns Slot, som skulle søge Høringsholms Birketing, Lillerød, Søbore og Grested samt alle andre Undersaatter i Trye Herred herefter maa søge deres Herredsting i Slangerup som tidligere, da mange finde sig besværede ved at søge Herredsting i Helsingør, hvorhen det for nogen Tid siden blev forlagt. Rex m. p. subscr. R. 6, 61[3].

— Ligelydende Brev til Borgmestre og Raad i Helsingør. Udt. i R. 6, 61.

14. Febr. (—). Befaling til Oluf Persen, Borgmester i Rifue, at kjøbe følgende til Hofklædning: 70 Stykker sort Engelst, 3 Stykker brandgult beredt Engelst, 30 Stykker uberedt Engelst af allehaande Farver, 200 Stykker gøttinsk og nersk Klæde, 70 Stykker Sardug og 150 Bolte Lærred. Han fik Kongens Skadesløsbrev herpaa. Udt. i T. 5, 14.

---

[1] Tr.: Nyerup, Langebekiana S. 292 f. [2] Tikjøb. [3] Tr.: Nye Dsk. Mag. VI. 285

16. Febr. (**Kbhvn.**, Fastelavns Sønd.). Befaling til Borgerskabet i Kiøge at underholde Hertug Ulrich af Meckelborg med Følge 1 Nat i Byen, naar han drager tilbage til Tydskeland; Kongen vil holde Borgerne skadesløse derfor.

Befaling til Erick Bøller at skaffe Hertug Ulrick med Følge Underholdning 1 Nat i Prestø paa samme Rejse.

Befalinger til Nyested, Nykiøping og Stubbekiøping strax at lade alle Færger og Skuder ved disse Byer løbe til Gietzør og der afvente Hertug Ulrichs Ankomst for siden at hjælpe til med at føre ham over med Følge og Gods. Udt. i T. 5, 14 b.

25. Febr. (—, Tirsd. efter Sønd. invocavit). Tilladelse for Jacob Skiel, Hofsinde, til at indløse Vreløf Kloster i Nørejutland fra Ifuer Lyckis Arvinger til SS. Philippi et Jacobi Dag og beholde det, indtil det afløses ham. Han skal svare den tidligere Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 365.

26. Febr. (Onsd. post invocavit). Befaling til Abbeden af Herritzvod Kloster at lade Jacob Brockenhus hugge noget Tømmer i Klosterets Skove til en Hestemølle og anden Bygning, som er foretagen paa Landzkrone Slot. Udt. i T. 5, 34 b. (U. St.)

27. Febr. (—, Torsd. efter Sønd. invocavit). Stadfæstelse for Fru Sitzelle Rosenkrantz til Gundersløfue, Erick Krumdigis Efterleverske, paa et Brev, som Olluf Mu[n]ck til Tuissel, Erick Krabbe til Bustrup, Jørgen Lycke til Ofuegaard, Holgierd Rosenkrantz til Boller, Dirick Quitzov til Rørbeck, Hans Jahansen til Rørbeck, Hans Holck til Beritskouf og Christoffer Rosenkrantz til Lønderup have udgivet 1555 om et Markeskjel mellem Brønsted Mark og Rans[1] Mark, som de efter Kongens Befaling have gjort mellem hende paa den ene Side og Jørgen Rosenkrantz, Høvedsmand paa Kollinghus, og Claus Albritsen til Damsgaard paa den anden. Rex m. p. subscr. R. 6, 367.

— Til Kjøbstederne. Paa Grund af de mange Besværinger over Forbudet mod at udføre Heste til over 18 Dlr.[2] er dette nu igjen hævet; dog maa Heste kun udføres fra „tilbørlige" Havne, og af de Heste, som Udlændinge udføre, skal gives den store Told, 20 Skil. danske af hver Hest, af dem, Kongens egne Undersaatter udføre, den gamle sædvanlige Told. T. 5, 13.

— Til Erick Bøller. Kongen minder ham om, at han har

---

[1] Rand, Gaarslev Sogn, Holmans Herred. [2] 5. Okt. 1555

indtaget Riget med Krigsmagt, og at det derfor, skjønt mange havde Livsbreve paa deres Len, stod ham frit at give disse Len til andre, men at han efter at være kommen til Regimentet blev enig med Rigsraadet om, at de, som havde Livsbreve paa Len, skulde beholde dem deres Livstid, men at de Lensbreve, som løde paa deres Hustruers og Børns Levetid, ikke skulde holdes. Alligevel har Kongen tilladt Erick Bøller efter hans Faders[1] Død at beholde Thurebye og andre Len i Sieland, som Faderen var forlenet med af Biskopperne. Da Kongen imidlertid kun har faa Lensmænd i Sieland, som kunne bruges i Rigets Tjeneste, og Erick Bøller er forsørget med andre Len, skal han til Philippi et Jacobi Dag overlade Peder Bilde Thurebye og tilhørende Len med klare Jordebøger og Inventarium. T. 5, 18.

28. Febr. (**Kbhvn.**, Fred. efter Sønd. invocavit). Skjøde, udstedt med Danmarks Riges Raads Samtykke, til Knudt Gyldenstierne til Aagardt paa Kronens Gaard Irup i Nørrejutlandt, som Hermandt Schiel sidst havde den i Værge, at beholde lige saa frit, som andre Riddermændsmænd have deres Arvegods her i Danmark. Kongen erklærer at have faaet fuld Fyldest for Gaarden. Rex m. p. subscr. R. 6, 365 b.

— Aabent Brev, at Bøgesse Kirke i Hammers Herred, som er tillukket, og hvis Sognefolk søge til Efuerdrup Kirke, maa nedbrydes og Stenene og Tømmeret bruges til Efuerdrup Kirkes Bygning, men kun dertil. Rex m. p. subscr. T. 5, 15 b[2].

29. Febr. (—, Lørd. efter Sønd. invocavit). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Holger Rosenkrandtz, Embedsmand paa Bygholm, hvorved denne faar 2 Gaarde og 2 Gadehuse i Saxeroede[3] og 4 Gaarde i Udstrup[4] i Bierge Herred i Nørrejutlandt mod at udlægge til Kronen 4 Gaarde i Grefuinge og 1 Gaard i Gundistrop i Otz Herred samt 1 Gaard i Torreld By i Hadtz Herred. Rex m. p. subscr. R. 6, 63.

— Forleningsbrev for Biørn Saxtrop paa Rønbechsholm, som Peder Godsche sidst havde det i Værge, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 66 b.

1. Marts (Sønd. reminiscere). Til Jacob Brockenhus. Bønderne i Gydinge Herred have ved fuldmægtige begjæret, at

---

[1] Mads Eriksen Bølle. [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 489. [3] Staxrode, Barrit Sogn. [4] Ustrup, Uth Sogn.

hver. hvem der tilkom Bondegods i Herredet, maatte besidde sin Anpart, og at de selv maatte raade for deres Skove til Bygning. Ildebrændsel og Hjælp for andre, hvilket han kan se af vedlagte Supplikats. Han skal lade forkynde paa Gydinge Herredsting, at Kongen, naar han kommer til Skonne, vil lade gjøre en lidelig Skik derpaa. T. 5, 19 b. (U. St.)

2. Marts (Kbhvn., Mand. efter Sønd. reminiscere). Aabent Brev, at, da Ulse Kirke i Faxe[1] Herred skal ødelægges og Sognefolket søge til Brobye Kirke, maa Peder Oxe og hans Arvinger altid have jus patronatus til Brobye Kirke, for at denne bedre kan blive holdt ved Magt; dog skal Superintendenten i Siellandtz Stift have fri Visitats til Præsten, og Præsten skal have sin Rente efter Ordinansen. Rex m. p. subscr. R. 6, 64[2].

— Aabent Brev, hvorved de Markeder, der hidtil have været holdte ved Testrup[3] i Nørejutland, henlægges til Hannedal, da de fattige i Hospitalet i Viborg, hvortil Testrup hører, lide stor Skade paa deres Eng og Korn ved disse Markeder. R. 6, 366 b.

— Forleningsbrev for Knud Gyllenstiern til Aagaard paa Ørum Slot og Len, som Fru Kyrstine, Gabriel Gyllenstierns Efterleverske, havde det i Værge, at beholde i 3 Aar og siden indtil videre. Han skal aarlig gjøre Regnskab for al vis og uvis Rente samt for alt Vrag, hvilket altsammen skal komme Kongen til gode. Rex m. p. subscr. R. 6, 368.

— Aabent Brev, at Niels Jonsen til Fylling indtil videre maa oppebære Kronens Part af Tienden af Thrindinge[4] Sogn mod en aarlig Afgift af 4 Jochimsdlr. til Lensmanden paa Lundegaard. R. 6, 499.

— Befaling til Peder Bild at yde Hr. Wilhelm von Walderdumb 1 Par Øxne, 1 Td. Smør, 1/2 Læst Rug og 1 Læst Malt, naar hans Bud tilsiger ham. Udt. i T. 5, 19 b. (U. St.)

[**2.—7. Marts**] (—, post reminiscere). Kvittans til Koruitz Ulfeldt, kgl. Sekretær, Eskildt Oxe, Rentemester, Jørgen Marsuiin, Skjænk, og Christoffer Valchendorf paa det, som de havde lovet for Anne, Jørgen Pedersens Efterleverske, til Jul forleden, nemlig 200 rinske Gylden, 1080 Dlr. 9 1/2 Skil. 5 Pend. danske, 100 1/2 Sielandtz Al. Engelst, 33 3/4 Sielandtz Al. Giøttingst, 53 3/4 lubesk Al. Sardug og 44 3/4 lubesk Al. Lærred. R. 6, 67.

---

[1] Hndskr. har urigtig: Saxe. [2] Tr.: Ryge, Peder Oxe S. 92 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 490 [3] Testrup, Rinds Herred. [4] Trønninge, Halland.

3. Marts (Kbhvn., Tirsd. post dom. reminiscere). Stadfæstelse paa et Brev, som Jens Nielsen, Borgmester, Jachob Lauritsen, Matz Dal, Jørgen Pedersen, Anders Smed, Jens Hansen, Jens Rodth, Jep Morthensen, Raadmænd, og Rasmus Olsen, Kirkeværge i Kallundborg, med Samtykke af Hr. Melchior Jensen af Racheløf, Hr. Niels Pedersen, Sognepræst i Kallundborg, og Hr. Laurits Jensen, Skolemester smstds., have udgivet til Rasmus Jensen, Borgmester smstds., lydende, at han for sin Umage med at tale og svare for Kirken og dens Personer samt for et Vikarie, som Borgmestre og Raadmænd have forordineret til S. Gertruds Alter i Bykirken, og som Hr. Hans Jespersen nu har i Værge, for sin Livstid maa beholde 3 Pd. Skyld mellem By- og Markeskjellet paa Kierrebye[1] Mark, som ligger til S. Gertruds Alter. Saa længe Hr. Hans Jespersen lever, skal Rasmus Jensen aarlig yde ham 3 Pd. Korn af samme Jord, men efter hans Død maa han beholde den frit. Rex m. p. subscr. R. 6, 64 b.

— Forleningsbrev for M. Jachop Hassenbarth. Kongens Vundarzt, paa Kronens Gaard Huidøer og Huidøer Kro med det Gods, som Dr. Peder Capitein modtog efter Dr. Reventlov, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 65 b[2].

— Forleningsbrev for Borckort van Papenheim, Kongens Jægermester, paa Fullebierg og Haldagger i Sieland, som Peder Godske sidst havde dem i Værge, uden Afgift. Rex m. p. subscr.

Forleningsbrev for Christoffer Huitfeld paa Kaarsøer Slot uden Afgift. Naar Kongen, Dronningen og deres Børn komme der, skal han underholde dem med Følge og Heste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 68.

— Befaling[3] til Otho Rud at lade Fru Kirstine Christoffer Urnis, hvem Kongen har givet Lov til at rejse til Visborg, blive der en Tid lang og undertiden komme til at tale med sin Husbond, „og at du haver flittig Opseende, som du vedst magtpaaliggendis er".

Befaling til Otho Brade, Albret Skiel, Christoffer Gøye og Erich Podebusk, at de med det allerførste skulle forsamle sig paa Voergaard og mægle mellem Knud Gyldenstierne til

---

[1] Kjærby, Rørby Sogn. [2] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. IV. 251 (hvor Dateringen dog skal være som ovfr.). [3] Fru Kirstine fik Brevet.

Estrup paa vore og Fru Oliua, Ifuer Lyckis Efterleverske, paa hendes og hendes Børns Vegne om Inventariet, som Knud Gyldenstierne klager over, at hun ikke har fuldgjort, og undersøge, hvor vidt hun staar igjen med Afgift eller Regnskab. De skulle i Forvejen underrette de paagjældende Parter om, naar de komme, og give, hvad de forhandle, beskrevet fra sig. T. 5, 20. (U. St.)

4. Marts (Kbhvn.). Befaling til Otho Brade, Albret Skiel, Christoffer Gøye og Erick Rud med det allerførste at forsamle sig paa Irupegaard i Nørrejutland og undersøge Gaarden, Godset og al Herligheden dertil, hvorefter de skulle vurdere, hvad det hele kan være værd i Penge, og indsende klare Registre over Undersøgelsesforretningen og Vurderingen. T. 5, 21.

— Befaling til Jørgen Rud til Philippi et Jacobi Dag at overdrage Korsør Slot med Inventarium, Jordebøger, Breve og andet til Christoffer Huitfeld, hvem Kongen har forlenet dermed. T. 5, 21 b. (U. St.)

— (—, Onsd. efter Sønd. reminiscere). Aabent Brev, at Jesper Krausse og Christoffer Gøye paa Erick Bøllers Vegne have været for Kongen selv, Jahan Friis, Hr. Mogens Gyldenstierne, Anthønis Bryske, Jørgen Lycke, Tage Thot, Verner Pasberg, Peder Oxe og Christoffer Huitfeld og berettet, at Jørgen Brae, Otthe Brae, Jørgen Urne og Herløf Skafue, der ved en kgl. Rettertingsdom vare dømte til inden 6 Uger at tilvejebringe et Bepligtelsebrev, som de sagde deres Moder[1] havde givet dem, ikke have gjort det inden den fastsatte Frist, hvorhos Kongen erklærer, at de heller ikke have været for ham med Brevet. T. 5, 22 b.

5. Marts (—). Forleningsbrev for Peder Bille til Suanholm paa Thurbyegaard og Spandagger Len i Sielland, som Erick Bøller sidst havde dem i Værge, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 68 b.

— Brev for Frantz Jensen, Skriver paa Lundegaard, paa Kronens Gaard Tagemosse uden Afgift. Han skal være Lensmanden paa Lundegaard lydig. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 499.

6. Marts (—). Forleningsbrev for Mogens Gotske paa en Gaard i Grefue, en i Vandløsse og en i Drafuerup i Sielland

[1] Sofie Rud, først gift med Tyge Brahe, derefter med Erik Bølle

uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 69 b.

6. Marts (**Kbhvn.**, Fred. post reminiscere). Aabent Brev til alle, som ere pligtige at holde Rustning, at Kongen med Rigens Raad har bestemt, at der skal holdes Mønstring over hele Danmark Mand. efter Philippi et Jacobi Dag (4. Maj), hvorfor de skulle give Møde med den Rustning, de ere' optegnede for, og lade sig mønstre. — Register over Mønstringsstederne og Mønstringsherrerne: For Sielland, Laaland, Falster og Møen Mødested: Snesløf øde Kirke ved Eskildstrup, Mønstringsherrer: Byrge Trolle og Peder Oxe; for Skone, Halland og Blegind: Dalbye, Hr. Mogens Gyldenstierne og Eyler Hardenberig; for Riber Stift: Varde, Niels Lange og Jørgen Rossenkrantz; for Viborg Stift: Aggerskouf i Nørreliung Herred, Hr. Othe Krumpen og Erick Krabbe; for Vendsyssel Stift: Hørring, Otho Brae og Albrit Skieel; for Aarhus Stift: Broband[1], Jørgen Lycke og Holger Rossenkrantz; for Fyen og Langeland: Hielløsse[2] Mark udenfor Othense, Eyler Rønnov og Frantz Brockenhus. T. 5, 23.

— Til alle Kjøbstederne i Danmark. Da der fandtes stor Brøst paa mange af de Orlogsskibe, som Kjøbstederne udrustede forleden Sommer, og der er klaget af mange Borgere over ulige[3] Taxering, hvor flere Kjøbsteder vare sammen om ét Skib, har Kongen befalet nogle Rigsraader og Lensmænd at træde sammen 3. Pinsedag (26. Maj) i nogle Byer for at gjøre en Skik paa de Orlogsskibe, Kjøbstederne skulle stille, og deres Udrustning. Hver By skal sende en Borgmester, en Raadmand og saa mange af Menigheden, dem selv synes, med Fuldmagt til dette Møde, hvorpaa de skulle rette sig efter den Skik, Raaderne gjøre, og lade sig mønstre af Lensmanden, naar han tilsiger dem. — Nota. Johan Friis fik Befaling at mønstre Borgerne i Skelskøer, hvorfor der i deres Brev blev indført, at de skulde lade sig mønstre af ham, naar han tilsagde dem. T. 5, 25.

[**6.—7. Marts.**] Register over de Steder, hvor Kjøbstedernes fuldmægtige skulle møde, og paa de Raader og Lensmænd, som de skulle møde for: For Jutland i Viborg Mand. efter Sønd. exaudi (18. Maj) for Hr. Otte Krumpen, Oluf Munck, Jørgen Lycke og Ifuer Krabbe; for Fyen i Otthense 3. Pinsedag for Anthonis Bryske,

[1] Braband. [2] Hjallese. [3] Kopibogen har her: »ikke lideligen taxeret«; men i det følgende Brev til Raaderne og Lensmændene har den, vistnok rigtigere: »uligeligen taxeret«.

Eiler Rønnov, Frantz Brochenhuse og Jørgen Skinckel; for Sieland og Smaalandene i Ringsted samme Dag for Byrge Trolle, Peder Bilde og Jørgen Brade; for Skaane, Halland, Bleginde og Liister i Lund samme Dag for Hr. Mogens Gyldenstierne, Eiler Hardenberg og Claus Urne. T. 5, 26 b.

7. Marts (Kbhvn.). Befaling til de nævnte Raader og Lensmænd at være tilstede paa de angivne Steder og Tider. Der sendes dem et Register, hvorefter Kjøbstederne skulle sættes for Skibsudrustning, men det tillades dem at forandre det, som de anse det for rettest. T. 5, 27 b.

— Befaling til de Mønstringsherrer, som skulle mønstre Adelens Rustning, at afholde Mønstring Mand. efter Philippi et Jacobi Dag og indsende klare Registre over, med hvad Rustning og hvor stærk hver møder. T. 5, 24 b.

— Befaling til dem, som skulle mønstre Udbudsmænd og Kjøbstedsmænd, at afholde den aarlige Mønstring paa de sædvanlige Steder Mand. efter Hell. Kors Dag (4. Maj), ikke som ellers paabudt[1] Onsd. efter Philippi et Jacobi Dag, da der skal holdes Mønstring over Adelen Mand. efter Philippi et Jacobi Dag. De skulle indsende klare Registre over Mønstringen. T. 5, 25 b.

[—] Optegnelse, at Borgernes og Bøndernes Rustning skal mønstres af Lensmændene i Jutland Mand. efter Hell. Kors Dag, i de andre Lande Mand. efter Sønd. exaudi (18. Maj). T. 5, 26 b.

— Aabent Brev, at Jochim Beck til Fiørsløf skal have Tilsyn med og Fuldmagt til sammen med Kirkeværgerne at bruge Beldringe Kirkes Tiende og Indkomst til Kirkens Behov alene, da den er meget bygfalden og Renten ikke anvendes paa rette Maade. Lensmanden skal hvert Aar høre Kirkens Regnskab, og Superintendenten med Herredsprovsten skal visitere Kirke og Præst efter Ordinansen. Jochim Beck maa bruge Murstenene af det øde Kapel i Riisby til Beldringe Kirkes Forbedring. Rex m. p. subscr. R. 6, 70.

— Til Lauge Vulfstand, Hartuig Bilde, Ebbe Ulfeld og Verner Parsberig. Da der brændes meget Ved paa Kiøpnehafns Slot og Skovene i Lenet og andetsteds derved forhugges stærkt, skulle de i Skovene ved Stranden i deres Len lade hugge alle de Træer, som tjene til at brænde, og lade dem føre ned til Stranden, hvor der er Havne, dog ikke Træer, som kunde tjene til Bygnings-

[1] 29. Septbr. 1554.

tømmer. De skulle altid have saa meget Ved liggende hugget. at Kongens Skibe kunne faa fuld Fragt, naar de komme. T. 5, 22. (U. St.).

8. Marts (Kbhvn., Sønd. oculi). Aabent Brev, at Anders Jude, Borger i Kiøpnehafn, maa bruge en Gaards Ejendom paa Husbyes Mark, som Peder Godske sidst selv lod bruge, uden Landgilde, saa længe han er i Kongens Tjeneste, og siden mod sædvanlig Landgilde. Rex m. p. subscr. R. 6, 70 b.

11. Marts (—, Onsd. efter Sønd. oculi). Følgebrev for Pouel Huitfeldt til Bønderne under Kiøpnehafns Slot, Krogen og Abrambstrup Gaard, som Peder Godske sidst havde i Værge. Udt. i R. 6, 71 b.

14. Marts (—). Befaling til Niels Lange, M. Jens Viborg og M. Hans Suaning at gjennemgaa Riber Stifts Breve, som staa i Kapitelshuset i Riber Domkirke uden Tilsyn og uregistrerede; de skulle gjøre klare Registre over dem og lade dem vel forvare og besegle i Kapitlet, saa ingen kan komme til dem. Et Register skal sendes til Kongen, et andet skal indlægges ved Brevene, for at man kan finde de Breve, man skal bruge. T. 5, 29 b.

16. Marts. Befaling til Hans Bernekov paa Kongens Vegne at levere Knud Olsen i Borckendrup 1 Pd. Korn og 1 Pd. Byg, som Kongen har givet ham til Hjælp til hans afbrændte Gaards Opbyggelse. Udt. i T. 5, 30. (U. St.)

18. Marts (—, Onsd. efter Sønd. lætare). Befaling til Sander Leyel med det første Skib, som løber til Kønsberig, at fragte Skib til at føre nogle Master hid, som Kongen har bestilt i Pryssen. T. 5, 29.

— Befaling til Jens Jul at hidsende det Flæsk med Rygge, Fødder osv., som han har af Kongens og han tidligere har faaet Skrivelse om, paa den sorte Jagt tillige med saa megen Havre, Jagten kan bære, og hvad anden Fetalje han kan undvære. Rel. Eskild Oxe. Udt. i T. 5, 28 b.

[Omtr. 18. Marts.] Befaling til Hans Bernekov at yde Efuert Skepping af Tienden paa Møen 1 Pd. Rug og 1 Pd. Byg, som Kongen har givet ham.

Brev til Byfogden i Ystedt, at Kongen har eftergivet Elline, Hans Baggis 50 af de 100 Dlr., som hendes Husbond udlovede for en Tyv.

Befaling til Jørgen Bernekov at sende, hvad Havre og Flæsk

han har af Kongens, paa den gule Jagt og den gule Bøjert hid til Kiøpnehafn. Udt. i T. 5, 28 b. (U. St.)

19. Marts (Kbhvn.). Kvittans til Corfitz Ulfeld, Eskild Oxe, Jørgen Marsuin og Christoffer Valckendorf paa 430 Goltgylden, 20 Engelotter og 8 engelske Støtter af den Sum, som de have lovet for Anne, Jørgen Pedersens Efterleverske; de skulde have været betalte til Jul forleden og ere nu indleverede i Kongens eget Kammer paa Kiøpnehafns Slot. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 71.

20. Marts (—, Fred. post lætare). Befaling til Hans Bernekov at levere Jacob Wintz 4 Pd. Byg, som Kongen har givet ham til Hjælp til at opbygge de Gaarde, som afbrændte for ham, og som han har i Forlening af Kronen. Udt. i T. 5, 30.

21. Marts (—, Lørd. efter Sønd. lætare). Tilladelse for Barbra, Hans Førsthernøuers[1] Efterleverske, til at blive boende i sin Bod i Malmøe uden Leje, saa længe hun lever. Rex m. p. subscr. R. 6, 499 b.

22. Marts (—, Sønd. judica). Forleningsbrev for Albret Mus, Kongens Kjøgemester, paa Slaslundt Gaard i Sielandt, som Oluf Skinchel sidst havde den, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Bønder. Han maa aldeles ikke befatte sig med Jagten. R. 6, 72 b.

— Befaling til Otho Rud med det første at lade Kongens Skib Lammet løbe til Memling med den Ladning Kalksten, som Kongen tidligere har skrevet[2], at han har givet Hertug Albret af Prydzen til hans Bygnings Behov. — Seddel. Der sendes ham indelukket i Brevet en Sten, som er groet blandt Kalksten; hvis der findes slig Malm blandt Kalkstenen der paa Landet, skal han skaffe Kongen 3 eller 4 Læster deraf. T. 5, 30 b.

25. Marts (—). Befaling til Jahan Friis, Hr. Magnus Gyldenstierne, Byrge Trolle, Anthonnis Bryske og Peder Oxe at være tilstede her Sønd. qvasimodogeniti (12. April) for at give deres gode Raad, da Kongen til denne Dag har indkaldt de norske Lensmænd i Anledning af, at hans Undersaatter i Norge have klaget over, at der er paalagt dem nogle Besværinger. T. 5, 31.

27. Marts (—, Fred. post annunciationis). Befaling til menige Vikarer ved Aarhus Domkirke at bidrage, hver efter sin

[1] Sandsynligvis Hans Fastenove (Klokkestøber). [2] 30. Dec. 1555.

Rente, sammen med Prælater og Kanniker til Tilvejebringelsen af de 1000 Dlr., som disse have faaet Befaling at komme Riget til Hjælp med. T. 5, 32.

[Omtr. 27. Marts—16. April.] Befaling til Jens Jul strax at indskibe 40 Læster Brød paa det Skib, Kongen sender.

Lignende Befaling til Jørgen Bernekou. Rel. Eskild Oxe. Udt. i T. 5, 32 b. (U. St.)

28. Marts (**Kbhvn.**, Lørd. efter vor Frue Dag annunciationis). Aabent Brev, at S. Olufs Præbende og Kannikedom efter M. Philips Død maa lægges til Underholdning for de to Sognepræster ved Aarhus Domkirke. Rex m. p. subscr. R. 6, 369.

— Til Hr. Othe Krumpen. Paa hans Begjæring gjennem Eskild Oxe om at faa en Bygmester sendt, som kunde istandsætte det Hus, der staar paa Kongens Gaard i Viborg, da det ellers helt vil forfalde, svares, at Kongen paa denne Tid ingen Bygmester kan sende, men Othe Krumpen skal se at bevare Huset saa godt som muligt. Kongens Fetalje af Hals Len, som han spørger om, skal han beholde, indtil han faar Brev om, hvorhen han skal sende den. Udt. i T. 5, 31 b.

4. April (—, Paaske Aften). Befaling til Borgmestre og Raad i Malmøe at laane Kongen Byens Teglovn i dette Aar.

Befaling til Fallenthin, Byfoged smstds., at modtage Teglovnen og der lade brænde Kalk og Sten til Kongens Behov.

Befaling til Vincentz Lunge paa Kongens Vegne at skaffe Fallenthin, hvad han behøver af Fetalje og Penge til Teglovnen.

Befaling til Eyler Hardenberig at forhandle med de Bønder udenfor Malmøe, som bryde Kalksten, at de sælge Kongen saa megen Kalksten, han behøver, før de føre den andetsteds hen.

Befaling til samme at kjøbe 60 Læster Kul til den Hvælving, som er indrettet her paa Slottet; Kongen vil igjen betale ham Pengene.

Befaling til Otho Rud at lade hugge og med det første hidsende 100 Gullens Astrag til Kongen.

Befaling til samme at lade hugge 100 Turnerstager af Gran til Kongen efter det Maal, der sendes ham; han skal lade Barken sidde paa Stagerne 1 Alen ved hver Ende. Udt. i T. 5, 33 b.

13. April (—, Mand. post qvasimodogeniti). Aabent Brev, at Christoffer Lauritzen skal være Byfoged og Tolder i Prestøe og oppebære den sædvanlige Told og Sise, 8 Skil. af hver Td. Tystøl. Udt. i R. 6, 73.

13. April (**Kbhvn.**, Mand. efter Sønd. qvasimodogeniti). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Johan Friis, Hr. Claus Bilde, Byrge Trolle, Eyler Hardenberig, Tage Thot, Peder Oxe og Christoffer Huitfeld, mellem Rasmus Brygger, Borger i Kiøpnehafn, paa den ene Side og Borgmestre og Raad i Holbeck samt Kirkeværgerne for S. Nicolai Kirke smstds. paa den anden om en Gaard i Holbeck. Dommen lyder paa, at Gaarden skal blive ved Kirken. T. 5, 37.

14. April (—). Aabent Brev, at da Borgerne i Prestø ved deres fuldmægtige have klaget over, at mange Bønder der omkring drive ulovligt Kjøbmandskab mod Byens Privilegier, maa de i saadanne Tilfælde lægge Beslag paa Varerne, indtil de kunne komme for Retten med deres Modpart, og da skal der gaas frem efter Loven. R. 6, 72.

— (Tirsd. post qvasimodogeniti). Befaling til Byrge Throlle, Herløf Skafue, Landsdommer i Sieland, Jørgen Brade og Jørgen Valckendorf at være tilstede, naar Peder Bilde til Philippi et Jacobi Dag modtager Thurrebye, som Kongen har forlenet ham med, og have Indseende med, hvad Inventarium han annammer. Endvidere skulle de undersøge, hvorledes Gaarden er bygget og forbedret, og hvorledes Skovene under Thurrebye og Spanagger ere medfarne, og herom give Kongen skriftlig Besked. T. 5, 40. (U. St.)

16. April (—). Tilladelse for Jørgen Andersen, der har berettet, at han en Tid lang har brugt Skrædderembede i Roskilde og nu har villet være i Skrædderlavet, men ikke kan komme der for den store Bekostning og allerede har begavet Skrædderne for det, han har arbejdet, til at bruge Skrædderembedet og nære sig som andre Borgere smstds., naar han har faaet Borgerskab og har givet 1 Gylden i Lavet. R. 6, 71 b.

— (Torsd. post dom. qvasimodogeniti). Befaling til Albret Goye med det allerførste at sende de Penge, som han staar tilbage med af sidste Regnskab, samt at sende 2 Læster Smør og det Brød, han har faaet Befaling at lade bage, til Kiøbnehafn. Udt. i T. 5, 33. (U. St.)

18. April (Lørd. post qvasimodogeniti). Til Fru Kirstinne, Gabriel Gyldenstiernis Efterleverske. Da hun efter Knud Gyldenstiernes Beretning ikke har villet modtage de 4000 Jochimsdlr. og 2000 rinske Gylden i Guld, hvormed han efter Kongens Befaling har villet indløse Ørum Slot og Len fra hende, men har afvist

ham med unyttige Ord, befales det hende at modtage Indløsningssummen efter Pantebrevenes Lydelse og lade Knud Gyldenstierne følge Ørum Slot og Len med klart Inventarium, Jordebøger, Breve og andet; i modsat Fald skal han indlægge Pengene hos Ottho Brae og Erick Podebusk, som skulle forvare dem „til troer Hænde". Da der klages over, at hun ikke pløjer eller saar til Lenet, paabydes dette hende, indtil hun bliver af med det, at Kronen ingen Skade skal lide. T. 5, 35 b. (U. St.)

[**18. April.**] Brev til Otho Brade, at han, hvis Fru Kirstine ikke vil modtage de nævnte Penge af Knud Gyldenstierne, skal med Erick Podebusk modtage dem og forvare dem „til troer Hænde".

Lignende Brev til Erick Podebusk. Udt. i T. 5, 36. (U. St.)

— (**Kbhvn.**). Til Knud Gyldenstierne. Der sendes ham en Befaling til Fru Kirstine, Gabriel Gyldenstiernis Efterleverske, om at modtage Indløsningssummen for Ørum, og ligeledes Breve til Otho Brade og Erick Podebusk om, hvis hun ikke vil, da at modtage Pengene. T. 5, 35.

19. April (Sønd. misericordias domini). Til Otho Rud. Da der mange Steder begiver sig Krigshandel og underlige Anslag, skal han have god Opsigt med Visborg Slot, baade med Skytset, Befæstningen og andet. Otho Stissen sendes til ham for yderligere at give ham Besked baade om Slottet og Byen, og med ham skal han underrette Kongen om Mangler paa Slottet. T. 5, 36 b. (U. St.)

21. April (—). Kvittans til Eschel Oxe, Rentemester, der i Overværelse af Børye Trolle, Antonius Bryske og Tage Tot har gjort Regnskab for, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet fra Nytaar 1555 til Nytaar 1556, samt for, hvad engelst Klæde, grovt Klæde, Sardug og Lærred han paa Kongens Vegne har kjøbt. Han blev da skyldig: 1 Rosenobel, 1 dobbelt Dukat, 3 skotske Kroner, 83 Goltgylden, 1 Gellers „Ridere" og 1 Guldring, hvilke han leverede Kongen selv; endvidere beholdt han og skal siden staa til Regnskab for: 1010 Mark 1½ Skil. 4½ Pend. danske, 253½ Dlr. 12½ Skil. lubsk, 1836 Lod 1 Kvintin Sølv, 369 Mark 13 Skil. 5 Pend. 2½ Øre suensk Mønt, 773 Mark Krigsmønt i smaa Klippinger, regnet 4 Stykker paa hver Mark, 41 hele Stykker Engelst, 62½ Stykke 11 Al. Sardug, 9 Stykker 9¾ Al. Gøttingst og Nersk og 1 Stykke Hagenst. Rex m. p. subscr. R. 6, 73 b.

— (—, Tirsd. efter Sønd. misericordias domini). Livsbrev for Matz Jensen, Kongens Fyrbøder, paa 2 Gaarde i Tolderup

i Jørlunde Herred uden Afgift. Han skal lade sig bruge i Kongens daglige Tjeneste, saa længe man behøver ham. Han skal holde Gaardene ved Magt og ikke udfæste Bønderne mod deres Vilje; han maa nyde Landgilden og maa hugge til sin Ildebrændsel og Gaardenes Behov, hvor det kan ske med mindst Skovskade. Rex m. p. subscr. R. 6, 74 b.

23. April (Kbhvn.). Befaling til Jacob Brockenhus at underholde med Mad og Øl „denne Brevviser" Christiern Stenbryder, med hvem Kongen har aftalt, at han skal bryde nogle Sten i Kulden til Bygning paa Kiøpnehafns og Krogen Slotte for en Betaling af 4 Skil. om Dagen og desuden hjælpe ham med at rense Gravene og løfte Stenene. Rel. Pouel Huitfeld, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot. T. 5, 33.

24. April (—). Tilladelse for Henrich Køsterman til at bo i Kiøpnehafn fri for al Tynge og bruge Skomagerembede mod at følge Kongen og arbejde for denne, naar han tilsiges. Det Arbejde, han udfører for Kongen, skal han have Betaling for. Rex m. p. subscr. R. 6, 75.

25. April (—). Gjældsbrev til Peder Oxe til Gisselfelde paa 1000 Jochimsdlr., som han har laant Kongen. Pengene skulle tilbagebetales med det allerførste. Rex m. p. subscr. R. 6, 75[1].

— Aabent Brev, at Oluf Nielsen, Borger i Othense, maa faa et Hus og en Jord smstds., hørende til et Vikarie i Medelfar, som Hans Bang, Borger i Boense, er forlenet med, mod at udlægge Fyldest andetsteds efter Kjendelse af Jørgen Skinckel, Embedsmand paa Othensegaard, og Hans Bang. Rex m. p. subscr. R. 6, 217 b.

26. April (Sønd. jubilate). Følgebrev for Herløf Skafue til Bønderne paa Møyen[2], som Hr. Anders Bilde sidst havde i Forlening, fra Philippi et Jacobi Dag. Udt. i R. 6, 76 b. (U. St.)

— Befalinger til Jens Jul, Jørgen Bernekov og Frantz Biilde strax hver at sende 2 Læster Smør til Kiøpnehafns Slot. Rel. Eskild Oxe, Rentemester. Udt. i T. 5, 38 b.

— Søbreve for Karl Schotte paa Koen, Germand Suensk paa den største og Mouritz Berlin paa den mindste Jagt, som ligge ved Nyborg. De skulle løbe i Bæltet og paase, at ingen løber igjennem med ufrit Gods uden i Forvejen at have givet Told

1 Tr: Ryge, Peder Oxe S. 91 2 Meen.

ved Helsingøer; men de maa ikke besvære nogen anden søfarende Mand, som løber paa sin rette Rejse. T. 5, 41.

26. April. Til Frantz Brockenhus. Han skal udfetalje de to Jagter, der ligge ved Nyborg, for 3 Maaneder, dog kun efterhaanden, da Skibene skulle blive liggende i Bæltet. Søbrevene til Jagterne sendes ham med aaben Plads til Udfyldning af deres Navne; endvidere et Brev til Jørgen Skinckel paa Othensegaard, at han skal sende den Rode Knægte, som ligger paa Gaarden, til Nyborg; siden skal Frantz Brockenhus fordele den og de Knægte, han selv har, paa de 3 Jagter. Han skal forsyne sine Knægte med Fetalje paa Skibene, saa længe de blive der. T. 5, 41 b. (U. St.)

— Befaling til Jørgen Skinckel at sende de Knægte, han har paa Gaarden [i Odense], til Nyborg med Fetalje for 3 Maaneder til Tjeneste om Bord. T. 5, 42 b. (U. St.)

27. April (Kbhvn.). Skjøde til Johan Friis til Hesselagger paa det ham pantsatte Gods i Mierløsse Herred i Sieland, nemlig Vinderuppegard med Vinderuppe og Toruppe Byer, 3 Gaarde i Bretved i Aagerup Sogn og 1 Gaard i Drauerupe i Grandløsse Sogn samt „hans Part udi en halv Td. Smør med Vinderuppe Mænd". Han har betalt Kongen 2000 Jochimsdlr., som Godset var mere værd end Pantesummen. Rex m. p. subscr. R. 6, 75 b.

— Aabent Brev, at M. Ruberth Geyspusch, Kongens Vundartz, aarlig i sin Livstid maa oppebære i Løn 300 Mark danske ved Paaske og en sædvanlig Hofklædning til sig selv anden af Rentemesteren samt 2 Øxne, 6 Svin, 1 Td. Smør, 1 Kvarter Hvidlinger, 24 Tdr. Rug og 24 Tdr. Byg til S. Michels Dag af Riiberhus. Han skal bestandig være hos Kongen og lade sig bruge som Vundartz og maa kun drage bort med Kongens Tilladelse. Rex m. p. subscr. R. 6, 369 b.

— Befaling til Otthe Brade at sende saa meget Kavringbrød til Kiønehafn, som Fyrblasen kan bære. Udt. i T. 5, 38 b.

10. Maj (—). Kvittans til Knud Gyldenstierne til Aagard paa 3 kongelige Pantebreve, som han paa Kongens Vegne har indløst fra Fru Kierstine, Gabriel Gyldenstiernes Efterleverske, og leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Kiøpnehafns Slot, det ene udstedt 1531 til Hr. Holger Rosenkrantz paa Ørum Slot og Len for 2500 rinske Gylden i Guld, det andet og tredje 1546 og 1547, hvorved Pantet blev forhøjet for Gabriel Gyldenstierne med 500 Gylden i Guld og 2000 Mark lubsk. Rex m. p. subscr. R. 6, 370.

11. Maj (—). Til Sander Leyel. Da Kongen allerede har faaet

204 Amer Vin i sin Kjælder i dette Aar, skal han i Aar ikke kjøbe eller tage mere Vin i Told, med mindre der kommer nogen særlig god gammel Vin, som kan være tjenlig for Kongen selv og Dronningen, thi da maa han bestille 5 eller 6 Fade deraf; ligeledes maa han bestille en Pibe eller to rigtig god hed Vin, hvis der kommer nogen, og lade udtage 6 eller 7 Fade rigtig god Poyto. Der sendes ham et Brev om noget Kobber, hvilket han med første visse Bud skal sende til Frantz Mølner i Dantzick. Han skal i Dantzick bestille 25,000 Nagler efter medfølgende to Prøver til Skibenes Bygnings Behov. T. 5, 47 b.

18. Maj (Kbhvn., Mand. efter Sønd. exaudi). Befalinger til efterskrevne Lensmænd i Skone og Sieland at lade gjøre Jordebøger over deres Lens Indkomster med nøjagtig Fortegnelse over alle Bønderne og hver enkelts Afgift, samt over, hvad Ager, Eng, Skov, Mark, Fiskevand og anden Herlighed der ligger til Slottet, og over, hvad Skov og Fiskeri der ligger til Godset. Jordebøgerne skulle indsendes til Rentemesteren Eskild Oxe inden Sønd. efter S. Hans Dag Midsommer (28. Juni). — Hr. Hans Skougaardt for Flygingegaard, Visbye, Stubberup og Vrams Len, Hr. Magnus Gyldenstierne for Laugholm, Verner Parsberig for Syllitzborg, Ebbe Uldfeld for Lyckov, Tage Thot for Aas Kloster, Grimestrup[1] og Karleby Len, Jøren Jensen for Hielmsholtgaard, Germand Suenske for Katzlossegaard, Pouel Huitfeld for Snedstrup, Las Andersen for Sandbygaard, Hr. Lauritz for Herritzuaad, Hr. Christiern for Helnekircke, Hans Bernekov for Bossie Kloster, Biørn Saxtrop for Rønnebecksholm, Christoffer Huitfeld for Korsør, Fru Elline Hr. M[ovrits] O[lsens] for Skioldenes, Erick Valckendrop for Hiøgstrup, Jørgen Valckendrop for Holbeck, Hans Bisterfeld for Elling, Børge Throlle for Jungshouid, S. Agnete Kloster [i Roskilde] og Gers Herred, Vobitzer for Trøgeueld, Niels Pasberg for Gardstange Len og Egeberg, Hr. Per Skram for Sandagger og Bodsted, Erick Bøller for Isolte Len, Fru Citzelle Knud Gyldenstiernis for Villantz Herred, Børge Ulfstand for Borsø og Strø Len, Jacob Sparre for Fertz Herred, Hr. Lauge Brade for Frøste Herred, Heglinge Len og Fultofthe, Hr. Claus Bilde for Vestersta Len, Per Størle for Hammerø Len, Hartuig Bilde for Halmstad Herred, Fru Anne Hr. Axel Ugerups for Elholms Len, Jesper Friis for Gislef, Mogens Krabbe for Fenie, Jørgen Thidemand for Espholt, Barckagger, Schiellinge og Engelsbeck, Knud Giedde for

[1] Grimelstrup.

Maglebye, Claus Thot for Askom, Jens Thiellofsen for Sorby, Kield Bing for Aareby[1], Dr. Peder Capiten for Degnedømmet i Lund, Peder Rud for Gieldstrup, Claus Fontein for Farom, Peder Bilde for Tureby, Spandagger og Egbye, Christie[r]n Pors for Jonstrup, Erick Matzen for Birckinge, Mogens Godske for Hørby og Leyere, Hans Lauritzen for Ramløsse, Albrit Mus for Slaslund, M. Jesper Brockmand for Gudensø[2], Jens Ulfstand for Solte, Johan Fris for Leckinge og Egespur By, Herlof Skaufue for Sthege, Claus Ulfeld for Elmelund, Hr. Niels for Soer, Hr. Niels for Anduortskouf, Hr. Hans for Ringsted [Kloster], Arrild Ugerup for Slangerup, Hr. Peder for Esserum, Christoffer Trundsen for Ebbelhold, Michel Sested for Gafuenø, Hr. Christoffer for Skougclosther, Borchort von Papenhiem for Fuleberg, Fru Sophie Hr. Axels for Efuerdrup, Jochim Beck for Risbye Len, Claus Daae for Giørstinge og Padborg Len, Hans Bernekov for Østrupe, Per Christensen for Tolløsse, Jacob Brockenhus for Marupe Len, Axel Urne for Nørre Vallinderød[3], Thiørnit og Lunderød, Dorethe Herolds for Speidelberig[4], Otho Rud for Vendslef, Lauritz Grubbe for Stheruede[5] og Raade og Fru Elline Hr.[6] M[ovrits] Skaufuis for Fridzgaard og Halsnes Len. T. 5, 45.

27. Maj (**Kbhvn.**, Onsd. efter Pinsedag). Brev til Jørgen Brade, at Kongen har eftergivet Niels Heningsen, Jens Mortensen, Hans Pouelsen, Peder Thurre, Oluf Morthensen, Jens Fønbov og Oluf Pedersen, alle i Dyrlov, deres Landgilde i 2 Aar efter dette Brevs Datum, da deres Gaarde og Gods ere brændte for dem. Udt. i T. 5, 48 b.

31. Maj (—, dom. trinitatis). Aabent Brev, at Kjøbstedsmænd og Bønder i Sieland ikke maa tage deres Vaaben med til Markederne, da der deraf ofte kommer Klammer og Drab, men skulle nedlægge dem „udi næste By udenfore, som samme Marked holdis". Overtræder nogen Forbudet, har enhver Lov til at tage Vaabnene fra ham, og siden skal han straffes som ulydig mod Kongens Bud. T. 5, 56.

[**Omtr. Maj—Juni.**] Livsbrev for Erick Bang og hans trolovede Fæstemø Karrine Hansdatther paa en Gaard, kaldet Romeg[7], og et øde Byggested, kaldet Anckersholt, i Lundenes Len i Nørrejutland, hvilke Ifuer Kock har opladt ham sit Livsbrev[8] paa. De

[1] Formodenlig menes Overby i Ingelstad Herred. Forleningen bærer ellers Navn efter det nærliggende Nederby. [2] Gundsøgaard. [3] N. Vallingerød, Tølløse Sogn, Merløse Herred. [4] St. Jørgens Hospital ved Roskilde (Spidalsbjerg). [5] Stervede. [6] Herretitelen er urigtig. [7] Romvig, Ørre Sogn, Hammerum Herred. [8] Af 19. April 1536.

skulle yde sædvanlig Afgift og være Lensmanden paa Lundenes lydige. Rex m. p. subscr. R. 6, 371.

1. Juni (Mand. post trinitatis). Følgebrev for Andreas von Barbye til Bønderne under Selsøø, som Herluf Skafue sidst havde i Forlening. Udt. i R. 6, 77 b. (U. St.)

2. Juni (**Kbhvn.**, Tirsd. post trinitatis). Ejendomsbrev for Heming Berendis, Borgmester i Roskilde, og hans Hustru Beritte med deres Arvinger paa en Have øst for Harrisborg Vang, som tidligere er kommen fra Roskilde By til Sortebrødre Kloster smstds. Heming Berendis og hans Hustru maa have den uden Afgift i deres Livstid; efter deres Død skal der aarlig gives 2 Skil. Grot deraf til Roskilde By. Rex m. p. subscr. R. 6, 77.

— Til Abbederne af Soer, Anduordskouf, Ringsted og Skoucloster. Da Kongen agter at sende nogle Jagter i Vestersøen, skulle de udruste nogle gode, væragtige Karle med Harnisk, Værge og god Skibsrustning og skaffe dem Fetalje for 3 Maaneder. Fetaljen skulle de strax sende til deres Gaarde i Kiøpnehafn, og Karlene skulle holdes rede, saa de strax kunne komme, naar Kongen sender Bud. — Soer 5 Karle, Anduordskouf 5, Ringsted 2, Skoucloster 3. — Seddel om Fetaljen til en Person for en Maaned: 1/2 Side Flæsk, 1/2 Fjerd. Oxekjød, 1/2 Krop Faarekjød, 1/2 Pd. Smør, 1 Vol Sild, 20 Hvidlinger, 40 Flyndere, 1/2 Otting Gryn, 1/2 Otting Ærter, 1/2 Td. Brød og 1 1/2 Td. Øl. T. 5, 49.

4. Juni (—, Torsd. post dom. trinitatis). Brev til Øvrigheden og Borgerne i Visby paa Gotlandt, at de herefter ikke maa nedbryde Stenhuse, som ere nyttige at lade staa, og sælge dem for Kalk, da Byen derved fordærves, og at de strax skulle gjøre de Runddele omkring Byen færdige, som deres fuldmægtig lovede forgangen Aar. T. 5, 49 b.

5. Juni (—, Fred. post trinitatis). Til Otho Rud, Embedsmand paa Visborg. Kongen bifalder hans ved Otho Steyssen overbragte Forslag om at opføre 2 Runddele og lade grave en Grav til Visborg Slots Befæstning; da det Taarn der paa Slottet, som kaldes Blach, er taglamt, skal han lade det tække med Bly, for at det kan bevares mod Regn. Da der optages mange unyttige Borgere i Visbye, sendes der ham et aabent Brev til Undersaatterne der, at ingen maa optages som Borger eller vælges til Borgmester eller Raadmand uden hans Samtykke, hvilket Brev han skal lade forkynde og paase overholdt. Han skal ogsaa paase, at det Brev,

Kongen har skrevet til Borgerne ang. Byens Befæstning med Runddele og Bevarelsen af Stenhusene, overholdes. T. 5, 52.

5. Juni (Fred. post trinitatis). Brev til Borgerne i Visbye paa Gotland, at de herefter ikke maa optage nogen som Borger eller vælge nogen til Borgmester eller Raadmand uden Lensmandens Vilje og Samtykke og uden i Forvejen aflagt Ed til ham paa Kongens Vegne. T. 5, 53. (U. St.)

— (**Kbhvn.**, —). Forleningsbrev for Eskild Oxe til Løguitzmose, Rentemester, paa S. Peders Kloster i Lund, som Hr. Eski Bilde sidst havde det, og som han nu selv har det i Værge, uden Afgift for Livstid. Han skal underholde Klosterjomfruerne tilbørlig med Klæder og Føde. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Kloster og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 498 b.

— Til Hans Bang i Medelfar. Da man søger at undgaa at give Told af de Øxne og Heste, som udføres gjennem Fyen til Tysland, ved ikke at føre dem over Toldstedet Assens, men, under Skin af at ville sælge dem i Riget, over Medelfar Sund omkring Kolling henimod Skotborg og derfra ind i Fyrstendømmet, skal Hans Bang herefter kræve den store Told, som før gaves af Heste og Øxne i Kolling, i Medelfar, af Udlændinge den ny Told og af Kongens Undersaatter den gamle, sædvanlige Told. De skulle have Bevis for at have udgivet Tolden, saa Tolderen i Kolling kan rette sig derefter. Der skal ogsaa gives Told af de Heste, som Kjøbmanden og hans Dreng eller Karl ride paa, da det ogsaa er Heste, som skulle sælges. Der er skrevet til Tolderen i Kolling herom. T. 5, 50 b.

— Brev til Seuren Kier, Tolder i Kolling, at Hans Bang i Medelfar herefter skal kræve den store Told, som før toges i Kolling. Han maa derfor kun kræve den lille Told af dem, som have Bevis fra Hans Bang for at have udgivet den store Told. Derimod skal han tage den store Told af de Heste og Staldøxne, som komme der igjennem fra Nørrejutland, ogsaa af de Heste, som Kjøbmanden eller hans Karl rider paa. Udt. i T. 5, 51 b.

— Befalinger til Borgmestre og Raad i Kiøpnehafn, Malmø, Landzkrone og Nestued hver at udgjøre en Bartskær til Kongens Skibe, at være her førstkommende Torsdag. Udt. i T. 5, 53 b. (U. St.)

— Forbud til Indbyggerne i Rudby mod at tage Landsknægte med tilbage, naar de sejle over til Hellighafn, med mindre de ere Kongens Tjenere eller have hans Pasbord, da der kommer

mange Landsknægte ind i Riget uden at have Tjeneste. T. 5, 54. (U. St.)

5. Juni (Kbhvn.). Til Hr. Othe Krumpen. Kongen har modtaget hans indsendte Mønstringsseddel over Ridderskabet, Kjøbstedsmænd og Bønder i Viborg Stift og et Register over Kjøbstedsmændenes Skibsrustning. Formedelst den store Trang paa Korn blandt Bønderne i Halds Len tillades det ham efter hans Begjæring at sælge noget af Kongens Korn for Penge til dem, som trænge. Paa hans Forespørgsel gjennem Eskild Oxe om Gjæsteri, svares, at han maa tage 8 Skil. danske for hver Hest. T. 5, 57 b.

7. Juni (—). Stadfæstelse paa et Brev, som Broder Niels Hansen, Abbed i Ringsted Kloster, og menige Konvent smstds. 1553 have udgivet til Gudmand Villomsen, Landstingsskriver i Sieland, hvorved de have lejet ham og hans Hustru Inger Nielsdatther samt et af deres Børn en Ringsted Klosters Gaard, kaldet Suenstrup, paa Livstid mod en aarlig Afgift af 3 Pd. Byg, 1 Pd. Rug og 4 Tdr. Havre. I Stadfæstelsen gjøres den Indskrænkning, at Brevet kun skal være gjældende for Gudmand Villomsens Livstid; naar han er død, skal Gaarden frit komme tilbage til Ringsted Kloster. Rex m. p. subscr. R. 6, 77 b.

— Til Frantz Brockenhus. Da Skibene Havfruen og Koen, som han har faaet Befaling at sende til Kiøpnehafns Slot, endnu ikke ere komne, befales det ham ufortøvet at sende dem, da det er meget magtpaaliggende. Han skal stoppe de Landsknægte, som løbe ind i Riget, med den Besked, at Kongen ikke behøver dem, og sørge for, at ingen komme over, som ikke høre hjemme i Riget eller have Kongens Pasbord. T. 5, 54.

— Søbrev for Admiralen Christoffer Trundtsen, som med 4 Skibe, nemlig Venus, der sorte Hund, Koen og Havfruen, skal sejle i Vestersøen under Norge og Jutlandt for at passe paa Sørøvere. Rex m. p. subscr. T. 5, 64 b[1].

— Skibsartikler, medgivne nævnte Christoffer Trundsen. Rex m. p. subscr. T. 5, 65.

— Til Otho Rud, Embedsmand paa Visborg. Kongen har befalet Sander Leyel, Tolder i Helsingør, at forhandle med den første Skipper, som kommer i Sundet med omtr. 100 Læster Salt, om at sejle til Gotland med det; naar det kommer der, skal Otho Rud lægge det i Forraad paa Slottet og aldeles intet bruge

[1] Samme Brev paa Latin T. 5, 63 b.

deraf. Behøver han ellers Salt til Slottets Behov, skal han bestille noget andet. T. 5, 57.

8. Juni (Kbhvn.). Til Sander Leyel. Da Kongen vil, at der skal ligge noget Salt i Forraad paa Visborg, skal han underhandle med den første Skipper, der kommer i Sundet med omtr. 100 Læster Salt, om at løbe til Gotland med det og overlevere det til Lensmanden der, Othe Rud. Sander Leyel skal betale det. T. 4, 55 b.

— Forleningsbrev for Herlof Schaufue, Landsdommer i Sieland, paa Sthege Slot, som Fru Anne, Hr. Anders Bildis, sidst havde det i Værge. Han skal aarlig betale Rentemesteren 300 Jochimsdlr. til Paaske og tjene Riget med 4 geruste Heste eller selv fjerde til Skibs. Han skal hvert Aar lade brænde 50,000 Mursten og 50 Læster Kalk til Kongens Behov og beholde det i Forraad, indtil han faar nærmere Besked. Al uvis Rente skal han gjøre Regnskab for og maa selv beholde Halvparten, ligesom han maa beholde al Avlen. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 78 b.

10. Juni (Abrahamstrup). Befaling til Kapitlet i Lund at gjennemse sine Breve og Beviser, om der skulde findes nogle, som kunde bevise, at Slesviig Stift ligger under Lunde Ærkebispedømme eller hører under Danmarks Krone; saadanne Breve skulle ufortøvet med visse Bud sendes til Kongen. T. 5, 69.

— Til Borgmestre og Raad i Aarhus. I Anledning af deres Supplikats har Kongen givet Overbringerne deraf, Christoffer Skriver og Bastian N. et aabent Brev[1], at alle de Borgere i Aarhus, hvem det er brændt for, maa være fri for Kronens og Byens Tynge i 3 Aar. Der er skrevet til Lensmanden, Jens Jul, at han skal laane de samme Borgere 8 eller 9 Læster Korn, at tilbagebetale i Løbet af 3 Aar. T. 5, 69 b.

29. Juni (Kbhvn.). Aabent Brev, at ingen paa Borneholm maa holde Hunde, Mynder eller Støvere eller i nogen Maade bruge Jagten, med mindre han er af Adel og selv har frit Riddergods. Rex m. p. subscr. T. 5, 58[2].

30. Juni (—). Befaling til Jørgen Bernekou med det første at sende 10 Læster Malt til Kollinghus. Rel. Eskild Oxe. Udt. i T. 5, 58.

[1] Se Hübertz, Aktstkr. vedk. Aarhus I. 159 f.

[2] Tr.: Hübertz, Aktstkr. til Bornholms Hist. S. 268.

Juni (Kbhvn.). Forleningsbrev for Niels Pedersen, Borger i Holstebro, paa Broen smstds., til hvis Vedligeholdelse han maa oppebære Korn og anden Rettighed, der skal gives dertil, mod at holde den i Stand med stærke Fjælle og Stolper samt Rækker paa begge Sider. Rex m. p. subscr. R. 6, 371 b.

1. Juli. Følgebrev for Hr. Oluf Lauritzen til Bønderne under Soer Kloster, at de skulle svare ham, da Abbeden Hr. Niels Jespersen er død. Rex m. p. subscr. R. 6, 81 b. (U. St.)

— (—). Til menige Konventsbrødre i Soer Kloster. Kongen har ved Hr. Peder, Abbed i Esserom Kloster, og Hr. Oluf, Konventsbroder i Soer, modtaget deres Skrivelse om, at Hr. Niels, Abbed i Soer, er død, og at de have valgt Hr. Oluf til Abbed i hans Sted paa Kongens Behag. Kongen billiger Valget og befaler dem at være den nye Abbed lydige. Rex m. p. subscr. T. 5, 70[1].

2. Juli (—). Befaling til efterskrevne Lensmænd at sende til Kiøpnehafns Slot alle de Øxne, som tilkomme Kongen for Sagefald, Gaardfæstning og andet; hvis de ikke slaa til, skal der kjøbes saa mange, at Tallet kan blive fuldt, og de skulle være her Sønd. efter S. Bertholomei ap. Dag (30. Aug.). — Albret Gøye 70 Øxne af Skanderborg Len, samme af Vorde Kloster 30, Frantz Banner af Kalløe 50, Frantz Bilde af Silckeborg 100, Jørgen Bernekov af Okier 80, Hr. Otte Krumpen af Hald 80, Jens Jul af Aarhusgaard 50, Eyler Rønnov af Hagenskov 40 og Otho Brade af Olborg 100. T. 5, 60.

3. Juli. Aabent Brev, at Abigail, M. Jacob Hassenbarts Efterleverske, maa beholde Huidør Gaard i Sielland, som hendes nu afdøde Mand havde i Forlening, uden Afgift i et Aar, til S. Hans Dag Midsommer. Rex m. p. subscr. R. 6, 80[2]. (U. St.)

— Aabent Brev, at Jahan Domstrup maa have fri Underholdning af Mad og Øl til sig og en Dreng i Soer Kloster i sin Livstid; desuden skal Abbeden hvert Aar give ham 10 Dlr. og 6 Al. Engelst. Rex m. p. subscr. R. 6, 80 b.

— Aabent Brev, at Adrian Petit, der har tilsagt Kongen sin Tjeneste for Livstid som Musikus og Sanger, aarlig skal oppebære 40 Jochimsdlr., den ene Halvdel til S. Hans Dag Midsommer, den anden til vor Frue Dag Kyndelmisse, 3 Pd. Malt, 3 Pd. Rug, 1 Oxe, 4 Faar, 4 Oldensvin og 1/2 Td. Smør samt nyde

---

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 491 f. (hvor der S. 491 L. 8 f. n. for »ath« skal læses: och).
[2] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. IV. 251 f.

fri Bolig. Han skal leve ærlig og kristelig, hvis han ikke vil forløves og miste sin Besolding. Rentemesteren og Lensmanden paa Kiøpnehafns Slot skulle yde ham hans Underholdning. Rex m. p. subscr. R. 6, 81.

3. Juli (**Kbhvn.**, Fred. efter vor Frue Dag visitationis). Livsbrev for Antonius Hannisk, kongl. Sekretær, paa Gunsøe i Sielland med de Gaarde og Gaardsæder, som M. Jesper Brochmandt nu har dertil, uden Afgift, at tiltræde efter M. Jespers Død. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 82.

— Brev for Fux Falkefænger paa to Falkelejer, det ene i Vardbierigs Len i Halland, kaldet Olmenes[1], det andet ved Landzkrone, kaldet Hilderbro[2], mod sædvanlig Afgift. R. 6, 500.

— Til Borgerskabet i Skafuen. Da Kongen har erfaret, at mange bringe det Gods, de bjerge, ind i deres Huse, Kongens Tolder uadspurgt, og at de ikke ville give Kongens Tolder tilkjende, hvor meget Tystøl de indføre, ej heller forsise det, som sig bør, befales det, at enhver skal bringe det Gods, han har bjerget, ind i Toldergaarden og der modtage sin Bjergeløn; ligeledes maa ingen opskibe Rostockerøl, Sundestøl, Vesmersøl eller andet Tystøl uden i Forvejen at have underrettet Tolderen om, hvor meget der er, og at have ladet det forsise. Overtrædelse straffes, foruden med Straf for Ulydighed mod Kongens Bud, i første Tilfælde med Tab af Bjergelønnen, i andet med Tab af Øllet. T. 5, 60 b.

4. Juli (—, sabb. post visitationis Mariæ). Pantebrev til Knud Gyldenstierne til Aagaard paa Øe Kloster og Vardegaard[3] i Vendsyssel, som han nu selv har i Værge, for 500 rinske Gylden i Guld og 9,600 Jochimsdlr. Han skal tjene Riget med 8 geruste Heste med Glavind eller med 8 væragtige Karle til Skibs og underholde Jomfruerne i Øe Kloster tilbørlig med Klæder og Føde. Han skal aarlig senest til S. Michels Dag betale Rentemesteren 80 rinske Gylden i Guld og 60 Mark danske Penge, samt aarlig yde 4 Tdr. Smør paa Kiøpnehafns Slot. Af Vardegaards Len skal han aarlig gjøre Regnskab for Sagefald, Gaardfæstning og Oldengjæld, Halvdelen tilfalder Kongen, Halvdelen ham selv. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Jagt. Rex m. p. subscr. R. 6, 379.

5. Juli (—). Kvittans til Sander Leyel paa 150 Jochimsdlr.,

[1] Ølmenæs (Kanc. Brevbøger 1551–55 S. 57). [2] Hillesborg. [3] Vorgaard.

som han har oppebaaret af en ved Navn Jacob Kertzoer, der forløb Tolden for Helsingøer, og som han nu har leveret ind i Kongens Kammer. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 80.

5. Juli (Kbhvn.). Livsbrev for Pouel Pouelsen i Montofte[1] i Hillersløf Herred paa den Kronens Gaard, han ibor. Han skal yde sædvanlig Afgift og være Lensmanden paa Ørum Slot lydig. Rex m. p. subscr. R. 6, 372.

— Brev for Peder Jensen, Borgmester i Kiøpnehafn, paa en Gaard i Vigitzløuf[2], som Theus Prys sidst havde i Værge, uden Afgift. Han skal holde Gaarden ved Magt og maa ikke udsætte Bonden, som bor paa den, førend han kan fly ham en anden Gaard. Rex m. p. subscr. R. 6, 372 b.

— Brev for Rasmus Pedersen, Stiftsskriver i Vendelboe Stift, paa en Kronens Gaard i Gietterup i Ulsted Sogn i Kier Herred, som han selv har i Værge, uden Afgift. Han skal være Lensmanden paa Aalborghus lydig. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 380.

— Brev for Peder Jude, Foged paa Aalborg Slot, paa en Gaard i Skiørping Sogn i Hellom Herred. Udt. i R. 6, 380.

— Brev for Peder Beck, Tolder ved Aalborg Slot, paa Thustrupgaard med en Vandmølle i Freer Sogn. Udt. i R. 6, 380 b.

— Befaling til Jacob Brochenhus at lade de 2 Tømmermænd, som Kongen har sendt ham, hugge det Tømmer, som de tidligere have udset til Kongens Skibes Behov. Udt. i T. 5, 63 b.

— Aabent Brev, at Jost Apotheker skal have Underholdning til Klæder og Føde i Em Kloster for Livstid, mod at han lader sig bruge i Abbedens og Klosterets Tjeneste. Der skal gives ham et Kammer i Klosteret, hvor han kan have en tilbørlig Bolig. Rex m. p. subscr. R. 6, 378 b. (Overstreget.)

6. Juli (—). Livsbrev for Gudmund Villomsen, Landstingsskriver i Sielland, paa en Ringsted Klosters Gaard, kaldet Suenstrup, som Hr. Niels Hansen, forhen Abbed i Ringsted Kloster, og menige Konvent smstds. have givet ham Brev paa[3]. Han skal give den i dette Brev fastsatte Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 79.

— Forleningsbrev for Knud Gyldenstierne til Aagaard paa Ørum Slot og Len, som han paa Kongens Vegne har indløst fra Fru Kirstine, Gabriel Gyldenstiernis Efterleverske, for

[1] Momtofte, Sennels Sogn. [2] Vierslev, Hvidovre Sogn, Sokkelunds Herred. [3] Jvfr. ovfr. under 7. Juni.

sine egne Penge, i alt 2000 Gylden i Guld, 2000 Mark lubsk, 1000 Jochimsdlr. og 2000 lubske Skil. Al Renten skal anvendes til at afbetale Indløsningssummen med, og der skal gjøres Regnskab derfor hvert Aar, for at Kongen kan vide, hvor langt Renten forslaar til Betalingen. Rex m. p. subscr. R. 6, 377 b.

6. Juli (**Kbhvn.**, Mand. efter vor Frue Dag visitationis). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Johan Friis, Hr. Peder Skram, Byrge Trolle, Verner Pasberig, Peder Oxe og Peder Bilde, mellem Jørgen Lycke til Ofuergaard paa sin Søster, Fru Anne, Hr. Anders Bildes Efterleverskes, Vegne og Frantz Bilde, Embedsmand paa Silckeborg, paa egne, Søskendes og Medarvingers Vegne ang. Arv og Skifte efter Hr. Anders Bilde. Dommen lyder paa, at begge Parter skulle møde med alle deres Breve, naar Rigsraadet første Gang kaldes sammen. T. 5, 61.

7. Juli (—). Skjøde, udstedt og beseglet af Kongen og Danmarks Riges Raad[1], til Knudt Gyldenstierne til Aagaardt paa Kronens Gaard Irup i Tøye[2] i Nørreiutlandt med følgende Gods: 3 Møller ved Irup Gaard, i Hørdum Sogn 4 Gaarde i Vester Hørdum, 6 i Øster Hørdum, 4 i Tøtterup og 2 i Koelkoede[3], 2 Gaarde i Hiørings[4] By og Sogn, 5 Gaarde i Elstedt i Snestedt Sogn, 4 Gaarde i Høerstedt By og Sogn, 5 Gaarde i Schøum[5] By og Sogn, i Villersløf Sogn 1 Gaard i Villersløf By, 1 i Gudennes og 8 i Vebestofte[6], 3 Gaarde i Hassing By og Sogn, 1 Gaard i Visbye By og Sogn, 3 Gaarde i Lodbierrig Sogn; i Refs Herred 2 Gaarde i Jestrup, 1 Gaard i Huidbierge Sogn, 7 Gaarde i Bodum By og Sogn, i Ibye[7] Sogn 2 Gaarde [i Ibye] og 2 i Doeuer; af følgende 47 Kirkegaarde skal Landgilden svares til Kirkerne som hidtil, medens Knudt Gyldenstierne og hans Arvinger maa nyde Herligheden og anden Rente deraf: 1 Gaard i Øster Hørdum, 1 i Tøtterup, 1 i Hiøring[4], 3 i Snestedt Sogn, 4 i Stagstrup Sogn, 2 i Sundby, 3 i Bestedt Sogn, 1 i Grurup, 2 i Lodbierrig Sogn, 1 i Villerup, 1 i Jestrup, 4 i Schiffum[5] Sogn, 3 i Villersløf Sogn, 1 i Gudennes, 2 i Vebestofte[6], 1 i Visbye, 2 i Hassing, 2 i Bodum By og Sogn, 4 i Ibye[7] Sogn, 2 i Koberoe, 1 i Randerup, 2 i Hurup og 3 i Heltberg Sogn; 5 Gaarde i Heltberg Sogn skulle Præsterne nyde Landgilden og Herligheden af som hidtil, medens Knudt Gyldenstierne og hans Arvinger maa have Gjæsteri og Skov-

---

[1] 24 Rigsraader nævnes. [2] Thy. [3] Kolby? [4] Harring, Hassing Herred. [5] Skyum. [6] Viberstoft. [7] Ydby.

svin; ligesaa maa de nyde Gjæsteri og Skovsvin af Smestedt[1], Stagstrup, Grurup, Lodbierrig og Heltberg Præstegaarde. Rex m. p. subscr. R. 6, 373.

8. Juli (Kbhvn.). Aabent Brev til alle, der besøge Hellig Arrildz Leje i Skone, at Kongen har befalet Jacob Brockenhusse, Embedsmand paa Landzkrone[2], at forordinere en Tolder paa dette Fiskerleje, som paa Kongens Vegne skal oppebære den Told og Rettighed, der kan tilfalde Kongen der. Rel. Eskild Oxe. T. 5, 58 b.

10. Juli (—). Til Jørgen Rossenkrantz, Niels Jul og Othe Brade. Da Kongen har erfaret, at Ifuer Friis, Jørgen Rantzov og Jørgen van Raad skulle bruge stor Handel imod Recessen og Kjøbstedernes Privilegier, skulle de undersøge Forholdet, Jørgen Rossenkrantz m. H. t. Ifuer Friis, Niels Jul m. H. t. Jørgen Rantzov og Othe Brade m. H. t. Jørgen van Raad. De skulle strax rejse Dele paa dem og forfølge dem til Herredsting, Landsting og for Rigens Kansler, saa at Kongen kan faa, hvad der med Rette tilkommer ham, eller Indførsel i deres Gods. T. 5, 72.

— Til Erick Bilde til Lindvedt. Da Kongen har erfaret, at Fru Sophie, Jacob Hardenbierigs Efterleverske, skal drive stor Handel imod Recessen og Kiøbstedernes Privilegier, navnlig med Øxne, skal han undersøge, hvor mange Øxne hun i Aar lod drive ud over dem, hun kunde stalde paa eget Foder og hos sine Bønder; hvad hun derudover har udført, er forbrudt til Kongen. Han skal strax rejse Dele paa hende og forfølge hende til Herredsting, Landsting og for Rigens Kansler, saa at Kongen kan faa, hvad der tilkommer ham, eller Indførsel i hendes Gods. T. 5, 72 b.

11. Juli (—). Livsbrev for Michel Jude paa Kiøge Kro; han skal strax bygge gode Huse der, holde gode Staldrum, Øl, Mad, Hø og Havre, saa den vejfarende kan faa, hvad han behøver, til en skjellig Pris; han maa ikke holde løsagtige Folk, hverken Kvinder eller andre. Han skal være Lensmanden paa Kiøpnehafns Slot lydig. Rex m. p. subscr. R. 6, 82 b.

12. Juli (—). Befaling til Bønderne i de Sogne, der nævnes i Brevet af 29. Sept. 1555[3], at de, da Kronens Part af Tienden af disse Sogne er henlagt til det almindelige Hospital i Kiøpnehafn med Undtagelse af 3 Pd. Korn af Roolte Sogn og 3 Pd. Korn af Søllerødtz Sogn, hvilke 6 Pd. ere tillagte Sognepræsterne i

[1] Snedsted. [2] Det er egtl. som Lensmand paa Helsingborg, at han faar denne Befaling, da Fiskerlejet ligger i Luggude Herred. [3] Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 399.

de to Sogne, skulle yde Kronens Tiende i Kjærven i Kirkeladen, før at de fattige kunne vide, hvad der tilkommer dem. Rex m. p. subscr. R. 6, 83.

12. Juli (Kbhvn.). Fornyet Befaling til Hr. Othe Krumpen at samles med nogle gode Mænd paa Markeskjellet mellem Refstrup og Nørholms Marker for at bringe Trætten derom mellem Fru Kirstine, Gabriel Gyldenstiernis Efterleverske, og Anders Barbye til Ende enten til Minde eller til Rette. De skulle paase, at Kronen sker Skjel og Ret. Othe Brade, Embedsmand paa Olborghus, har ogsaa faaet Brev herom. T. 5, 73.

— Samme Befaling til Othe Brade. Udt. i T. 5, 73 b.

— Til Christoffer Trundsen. Paa hans Forespørgsel gjennem Peder Oxe om, hvad han skal gjøre ved et erobret Skib, svares, at han skal tage de erobrede Skibe med sig, naar han har endt Togtet. Paa Hjemvejen skal han afgive 20, 30 eller saa mange af de bedste Landsknægte, som Peder Huitfeld forlanger, samt 2 Bøsseskytter til Blokhuset paa Fleckerøen og lade dem sværge til Peder Huitfeld paa Kongens Vegne, men paase, at Skibene desuagtet blive vel forvarede; endvidere skal han levere Peder Huitfeld 3 Tdr. Krudt[1]. T. 5, 74.

— Aabent Brev til Bønderne i Hatz Herred, at ingen maa holde Hund i sin Gaard, med mindre den staar bunden eller det ene fremmer Ben er afhugget, da de ellers løbe ud og ødelægge Vildtet. T. 5, 75 b. (U. St.)

13. Juli (—). Brev til Borgmestre og Raad i Malmøe, at Kongen har ophævet Arresten paa Jørgen Kocks efterladte Gods og fritaget hans Arvinger fra den Borgen, de have stillet derfor, hvorfor de skulle lade dem følge Godset og give deres Borgen fri. T. 5, 76.

14. Juli (—). Ejendomsbrev for Melchior Podlitz, Kongens Skrædder, paa en Kronens Gaard paa Nørregade i Kiøpnehafn. Han skal tjene Kongen i sin Livstid for samme Besolding, som han nu har. Rex m. p. subscr. R. 6, 83 b[2].

— Aabent Brev, at Jens Mogensen, Borger i Helsingør, der har aflagt Ed som Toldskriver, aarlig maa oppebære 40 Jochimsdlr. og 40 Læs Ved for sin Tjeneste; han skal vare et af Toldregistrene. Rex m. p. subscr. R. 6, 84 b.

— Kvittans til Sander Leyl, Tolder i Helsingør, paa

---

[1] Jvfr. Nsk. Rigsregistr. I. 208. [2] Begynd. tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. II. 306 f.

2370 Rosenobler, 40 Engelotter og 50 Gylden af Tolden ved Helsingør, hvilke Penge han har leveret Kongen i dennes eget Kammer. Rex m. p. subscr. R. 6, 84 b.

14. Juli (Kbhvn.). Kvittans til Hr. Peder Skram paa hans Indtægt og Udgift af Helsingborg Slot og Landtzkronne Len fra S. Morthens Dag 1548, da han først fik dem paa Regnskab, til trinitatis Sønd. 1555, da han blev dem kvit. Hvad rede Penge han blev skyldig, har Kongen eftergivet ham med Undtagelse af 2728½ Mark 1 Skil. 6½ Pend. danske, som han har leveret til Rentemesteren Eskel Oxe, samt 5¾ Stykke Engelst, 1½ Stykke Hagenst og 2 Stykker og 4 Al. Giøttingst Klæde, som han nu har leveret fra sig, saa han intet skylder. Ligesaa Kvittans til samme paa hans Indtægt og Udgift af Roskildegaard fra S. Francisci Dag 1547, da han først fik den, til S. Andreæ ap. Dag 1548, da han blev den kvit. Hvad han blev skyldig, har Kongen eftergivet ham undtagen 655 Mark 7 Skil. danske, 145½ Dlr. og 1 Goltgylden, som han har leveret Rentemesteren. Rex m. p. subscr. R. 6, 84 b.

— Befaling til Jørgen Skinckel at skaffe Othe Rud 30 Læster Malt, naar han tilsiger ham. Udt. i T. 5, 76.

15. Juli (Tryggevælde). Tilladelse for Hans Simensen til at optage to Falkelejer, det ene ved Boedstad i Halland, det andet ved Hellerupbroe[1] ved Landtzkronne, og bruge dem som andre Falkelejer mod sædvanlig Afgift. R. 6, 500 b.

19. Juli (Vordingborg). Til Peder Bild. Da der efter hans Beretning undertiden opstaar stor Trætte om Præstejorder og Kirkejorder i Riber Stift, „som ligge udi andre Marke", hvilket ikke vilde ske, dersom de vare indstenede og indstablede, og han til Forebyggelse deraf begjærer kgl. Befaling til de Lensmænd, i hvis Len saadanne Jorder ligge, om at lade dem særmærke, skulle saadanne Breve blive udfærdigede, naar han sender et Register over vedkommende Lensmænd ind i Kancelliet. Husene paa Biskopsgaarden i Ribe, som staa og fordærves, maa han efter sin Begjæring nedbryde og bruge Tømmeret og Stenene til Kongens Bygnings Behov. T. 5, 77[2].

22. Juli (Sorup). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Peder Oxe og Jørgen Brae, mellem Las Smed i Mielse og Hans Stang om 2 Træer, som hin havde faaet Lov at hugge i Mielse Skov og havde sat sit Mærke paa, men som

[1] Hillesborg? (jvfr. under 8. Juli). [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 492 f.

denne alligevel har tilegnet sig. Dommen stadfæster Falster Landstings Dom, hvorved Hans Stang var dømt fredløs; dog gives der ham 6 Uger at rette for sig i. T. 5, 78.

23 Juli (Sørup). Aabent Brev, at Rasmus Hansen, der er barnefødt paa Gods, som hører til Nørre Kircheby Kirke, og har været Borger i Stubbekiøping i nogle Aar, men nu klager over, at han for Armods Skyld ikke kan „besidde" nogen Gaard i Landsbyen, maa være fri for at deles til Stavns mod Forpligtelse til at vedblive at bo i Stubbekiøping og være Borgmester og Raadmænd der lydig. Rex m. p. subscr. R. 6, 250.

— Brev til Indbyggerne i Nørreiutland, at Greger van Dannebierg med nogle andre Misdædere har dræbt Meynert Pein fra Bronsuig paa hans Rejse i Lante Holsten og berøvet ham en stor Del Klenodier, hvorfor han blev greben og sat i Fængsel, men der dræbte sig selv med en Kniv. Da han har forkommet nogle af Klenodierne, befales det alle, som maatte have faaet noget af det røvede Gods af ham, strax at komme frem med det, saa Meynert Peins Arvinger kunne faa deres Ejendom igjen. Skjuler nogen noget, skal han straffes, som om han selv havde været med at røve det. T. 5, 79.

30. Juli (Stubbekjøbing). Aabent Brev, at, da Bønderne i Skoufby og Soersøe[1] trættes med Bønderne i Gundesløf og Bafuerup[2] om Græsgang, naar deres Marker, som Brednoer løber imellem, ligge til Fælled mod hverandre, saa bestemmes, at Bønderne i Skoufby og Soersøe skulle optage det Gjærde, som de have sat langs med Brednoer, og sætte deres Hestehavegjærde der, hvor det fra Arilds Tid har staaet. Begge Parter skulle forholde sig med Græsgangen, som de fra gammel Tid have gjort. Rex m. p. subscr. R. 6, 250 b.

— Brev til Frantz Brockenhus, at han, da Borgerne i Rudkiøping ved fuldmægtige have klaget over, at mange bruge Landkjøb paa Langeland mod Byens Privilegier, skal paase, at saadant ikke sker, og at det, hvis det sker, straffes; dog maa Bønderne bruge deres Sejlads efter deres Privilegiers Lydelse. T. 5, 79 b.

3. Aug. (Nykjøbing). Aabent Brev, at det Marked, som hidtil har været holdt i Stubbekiøping paa S. Hans Dag Midsommer, herefter skal være aldeles aflagt, da Borgerne i Stubbekiøping

[1] Sortsø (eller Sodsø), Gundslev Sogn, Falster. [2] Baarup.

klage over, at det er til stor Skade for dem. Rex m. p. subscr. R. 6, 250 b.

3. Aug. (Nykjøbing). Aabent Brev, at Anders Skat paa Bogeø paa den ene Side og Niels Ifuersen, Oluf Hansen, Jens Jude og Hans Bøn, Borgere i Stege, paa den anden have været for Kongen, Byrge Trolle, Eyler Rønnov, Per Oxe og Christoffer Huitfeld i Anledning af et Vidnesbyrd, som de nævnte 4 Borgere i Stege have aflagt mod Anders Skat, at han ikke opførte sig tilbørlig, da han boede i Stege som Skomager. De stridende Parter forligtes i Mindelighed om, at Vidnesbyrdet skulde agtes, som om det aldrig var udgivet. T. 5, 80.

4. Aug. (—). Aabent Brev, at Hr. Tord, Sognepræst til Nørre Ørsløf Sogn, der klager over Mangel paa Underholdning, maa aarlig oppebære 1 Pd. Korn af Kronens Part af Tienden af nævnte Sogn. Rex m. p. subscr. R. 6, 251.

7. Aug. (—). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Pouel Abelgaard, hvorved Kronen faar 2 Gaarde i Hart Sogn i Brusk Herred mod at udlægge en Gaard i Vamdrup[1] i Sested Sogn og en Gaard i Skanderup By og Sogn, begge i Andtz Herred. Rex m. p. subscr. R. 6, 380 b.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Erich Skram, hvorved Kronen faar en Gaard i Brandrup[2] Sogn og en Gaard i Lille Balle[3] i Almind Sogn, begge i Brysk Herred, mod at udlægge en Gaard i Eysted[4] Sogn, kaldet Sole, og en Gaard, kaldet Høgel[5], begge i Vras Herred, samt en Gaard i Korsøe i Smested[6] Sogn i Rins Herred. R. 6, 381.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Chrestiern Spliid, hvorved denne faar en Gaard, kaldet Knude, og en Gaard i Bierløf i Vixel[7] Sogn, begge i Nøruangs Herred, mod at udlægge en Gaard i Duenes[8] i Nybøl Sogn i Brysk Herred. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 381 b.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Erich Lange, hvorved denne faar en Gaard, kaldet Lime, i Tyrrel Herred mod at udlægge en Gaard i Rodevad[9] By i Hart Sogn i Brysk Herred. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 382.

8. Aug. (—). Til Claus Sestedt. Da Kongen ikke kan undvære det Gods, som han begjærer i Stedet for noget Gods i Kol-

[1] Vranderup, Sest Sogn. [2] Bramdrup. [3] Nu i Eltang Sogn. [4] Ejstrup. [5] Hygild, ogsaa i Ejstrup Sogn. [6] Simested. [7] Hvejsel. [8] Dons, nu i Alminde Sogn. [9] Raadvad.

ling Len, hvilket Kongen ønsker at tilmageskifte sig som liggende belejligt til Kollinghus, skal han begjære noget andet, som Kronen kan undvære, og huske paa, at Kongen tidligere har undt ham Gods for ringe Pris. T. 5, 80 b.

8. Aug. (Nykjøbing). Til Kapitlet i Viborg. Kongen ønsker at tilmageskifte sig noget Kapitelsgods i Kolling Len, som ligger belejligt til Kollinghus, og ligeledes noget Gods, som Niels Rossenkrantz ejer smstds., og hvorfor denne ønsker noget Kapitelsgods til Vederlag. Jørgen Rossenkrantz og Peder Bild, Lensmænd paa Kollinghus og Riberhus have derfor faaet Befaling til at forhandle med Kapitlet om Mageskiftet og udlægge det Krongods til Vederlag; det maa ikke begjære Gods, som Kronen ikke kan undvære. T. 5, 81.

— Befaling til Fru Citzelle paa Høneborg at overlade Jørgen Rossenkrantz en Gaard i Bierthe i Kolling Len, som Kongen vil have til Kollinghus, mod en Gaard i Skeerbeck, som Jørgen Rossenkrantz skal overlade hende til Høneborg. Udt. i T. 5, 83 b.

14. Aug. (Gjedsør). Skjøde til Anders Barby, udstedt med Samtykke af Danmarks Riges Raad, paa Sielsøe i Horns Herred i Sielland med følgende Gods, som han selv har i Værge: hele Sønderbye i Sielsøe Sogn (20 Gaarde), som er et frit Enemærke til alle 4 Markeskjel, hele Øsbye i samme Sogn (15 Gaarde), som er et frit Enemærke til alle 4 Markeskjel, Torup i Schulleløf Sogn (2 Gaarde), 3 Gaarde i Drobye By og Sogn og en øde Jord smstds., 3 Gaarde i Bonnerup i Sckiby Sogn, 9 Gaarde og 2 Gadehuse i Manderup i samme Sogn, 1 Gaard og 4 Gaardsæder i Vesbye i Sielsøe Sogn. Han maa besidde det saa frit, som andre Riddere og Svende have deres Arvegods i Danmark. Kongen erklærer at have faaet fuld Fyldest for det[1]. Rex m. p. subscr. R. 6, 85 b.

18. Aug. (Aalholm). Aabent Brev, at Hans Hofmand, der har opbygget en Vester Ulsløf Kirkegaard i Vester Ulsløf, maa beholde de to Kirkejorder, som han selv har i Værge dertil, under én Landgilde i sin Livstid mod sædvanlig Landgilde og mod at være Lensmanden paa Aalholm lydig. Rex m. p. subscr. R. 6, 251 b.

19. Aug. (Rødby). Tilladelse for Indbyggerne i Nysted til indtil videre at udføre deres eget hjemmefødte Kvæg toldfrit til Thydskeland; dog skulle de, hvis der udgaar et al-

---

[1] Jvfr. ndfr. under 28. Marts 1557.

mindeligt Forbud her i Riget, overholde det som andre Undersaatter. Rex m. p. subscr. R. 6, 252.

19. Aug. (Rødby). Forbud til Fordel for samme mod, at Lensmænd, Skrivere eller andre bruge Landkjøb med Korn og andet imod Recessen. Udt. i R. 6, 252.

— Aabent Brev til alle, som eje Jordegods i Nørrejutland, at Kongen med Danmarks Riges Raad har bestemt, at der, som allerede tidligere paabudt, men ikke overholdt, kun maa holdes Geder paa Heden og der, hvor Riddermændsmænd kunne holde dem i deres egne Enemærkeskove uden Skade for nogen. T. 5, 81 b.

20. Aug. (—). Til Pouel Huitfeld. Han skal ikke udruste Malmøe-Skibet paa Orlogsvis, som han tidligere har faaet Befaling til, da Kongen nu ikke agter at lade det løbe ud. Han maa lade Kongens Fyrblase løbe efter de 100 Læster Kul, som han har bestilt i Halland. M. H. t. Udskæringen paa de Stole, som ere under Arbejde til Kapellet paa [Kjøbenhavns] Slot, skal han lade Kongens Vaaben udskære paa den ene og Dronningens paa den anden Side af den øverste Stol, paa de andre nedenfor skal han lade noget Løvværk udskære, at det des snarere kan gaa fra Haanden. Han maa nedtage Trævindeltrappen i Hjørnet for Enden af det store ny Hus og lade en ny Mur opsætte i Stedet; de to Islands Gangere maa han lade komme ud paa Saltholmen, at de kunne blive til Pas igjen. Da han har ladet Skibet Fortunen gjøre færdigt paa den ene Side og taget fat paa den anden, men der er stor Mangel paa Indholte inden i Skibet, idet mange af dem ere raadne, skal han tage Koltermand til sig og nøje undersøge, hvad Mangel der er i Skibet, og hvor der er Indholte raadne, skal han lade dem tage ud et efter et og sætte andre ind i Stedet. Han skal ogsaa sørge for, at de Skibe, som man har begyndt at bygge paa, blive færdige saa hurtig som muligt. Da der mangler Kobber til at tække Husene paa Slottet med, har Kongen skrevet til Sander Leyel om at skaffe det: hvis det ikke kan faas, saa Husene kunne blive tækkede dermed inden Vinter, maa han lade dem tække med Bly eller paa anden Maade, saa Muren og Tømmeret ikke fordærves af Vand. Da han melder, at den lybske Admiral, som skulde hente Deler i Drammen, er gaaet under, og at der mangler Deler til Slotsbygningen, har Kongen tilskrevet Christen Munck, Embedsmand paa Aggershus, om at fragte et Skib i Opslov til at føre Delerne ned, hvilket Brev

sendes Pouel Huitfeld til videre Besørgelse; han skal selv lade Christen Munck vide, hvor mange Deler der er bestilt i Drammen. T. 5, 82 b.

23. Aug. (Nakskov). Tilladelse for Olluf Skriver, Tolder i Rudby, til at bruge en Ringsbølle Kirkes Eng, kaldet Jennehafue, mod at yde tilbørlig Landgilde til nævnte Kirke. Rex m. p. subscr. R. 6, 252.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Johan Friis, Hr. Othe Krumpen, Børge Throlle, Erick Krabbe, Eyler Rønnov, Claus Urne, Peder Oxe, Christoffer Huitfeld og Peder Bilde, mellem Rasmus Rin, Herredsfoged i Mosse Herred, paa hans Broder Jacob Rins Vegne og Nævningerne i Mosse, Nørre, Sønder og Fuelse Herreder i Anledning af, at disse have svoret Jacob Rin og Johanne Villoms at være Aarsag til Jens Villomsens Død i Frello[1]. Dom, at, hvad Nævningerne have svoret, bør staa ved Magt. T. 5, 84.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Jahan Friis, Eyler Rønnov, Peder Oxe, Christoffer Huitfeld og Peder Bilde, mellem Fru Lene, Hr. Hans Krafzes Efterleverske, og Anders Gøye angaaende et Stykke Jord og Eng i Otthersløfgaards Mark. Landstingsdommen, hvorved Anders Gøye fik Ret, bekræftes. T. 5, 85.

24. Aug. (—). Aabent Brev, at, da Kronens Bønder paa Laaland klage over, at de besværes med usædvanligt Gjæsteri af Lensmændene, har Kongen med Danmarks Riges Raad bestemt, at hver Bonde skal holde 2 Heste for hvert Pd. Skyld, han giver af sin Gaard. Han skal kun holde de Folk, som ride Hestene, og skal ikke besværes med at kjøbe fremmede Drikkevarer til dem. „Og dersom Bonden ikke vil holde Gjæsteri, da skal han have det udi vor Lensmænds Minde, til saa længe vi med vor elskelige Danmarks Rigis Raad gjøre der en anden Skik paa.“ Rex m. p. subscr. R. 6, 252 b.

25. Aug. (Stokkemarke). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Jørgen Brade, Embedsmand paa Vordingborg, hvorved denne faar en Gaard i Grøssehafue[2] By i Sønder Herred paa Loland mod at udlægge en Gaard og en Jord, kaldet Syllested Jord, i Kraagsbølle Mark. Rex m. p. subscr. R. 6, 253.

— Aabent Brev, hvorved Borgerne i Nagskouf, der tid-

[1] Frejlev, Kjettinge Sogn, Musse Herred. [2] Græshave.

ligere have faaet Kongens Brev paa, at Kronens og Kirkens Gaarde i Kraagsbølle By udenfor Nagskouf maa nedbrydes og Jorderne dertil bruges som Ordrift til Nagskouf i 10 Aar mod en aarlig Pengeafgift i Stedet for Landgilde, regnet 10 Alb. for Skjeppen, at yde til Lensmanden i Rafnsborg Len, faa Lov til efter Forløbet af de 10 Aar fremdeles i 20 Aar at bruge Jorderne som Ordrift mod samme Afgift. Rex m. p. subscr. R. 6, 253 b.

25. Aug. (Stokkemarke). Aabent Brev, at Borgerne i Nagskouf, der have klaget over, at de besværes med ny Told og anden Besværing mere end andre Kongens Undersaatter, hvor de handle i Kjøbstederne her i Riget, herefter maa bruge deres Handel og Kjøbmandskab her i Riget lige saa frit som Borgerne i Ribe. Rex m. p. subscr. R. 6, 254.

— Aabent Brev, hvorved al Præsterente, Tiende og andet af Logetoft[1] Sogn lægges til Kapellaniet i Nagskouf, da Kapellanen skal have Mangel paa Underholdning, og Borgerne sige, at de ikke have Raad til at lønne ham. Han skal gjøre samme Tjeneste i hint Sogn som en Sognepræst. Rex m. p. subscr. R. 6, 254 b.

— Aabent Brev, at, dersom Kongens Fogder, Lensmænd, Skrivere, Bønder og andre bruge Landkjøb til Forprang for Borgerne i Nagskouf imod Recessen og Byens Privilegier, maa Borgerne tage de Varer, de kunne faa fat paa; den ene Halvdel deraf tilfalder Kongen, den anden Byen. Dog maa Bønderne kjøbe Tømmer til deres Huses Bygning af de fremmede, som komme til Landet dermed. Rex m. p. subscr. R. 6, 255.

28. Aug. (Maribo). Livsbrev for Lauridtz Lyckesen i Nørre Horeby[2] paa al den Jord, som ligger til vor Frue Alter og Hellig Kors' Alter i Nørre Horeby Kirke og som han selv har i Værge. Han skal yde sædvanlig Landgilde deraf til Kirken. R. 6, 255 b.

29. Aug. (Søsmark). Pantebrev til Steen Biilde, Hr. Clauses Søn, Sekretær, paa Vesterstadt Len i Skonne, som Hr. Claus Biilde nu har det i Værge, for 1600 Mark danske. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 500 b.

30. Aug. (—). Aabent Brev om Landkjøb, udstedt til Fordel for Borgerne i Saxkiøping og svarende til det af 25. Aug. Udt. i R. 6, 255 b.

— Aabent Brev, at, da Michel Grotte, der holder en Færge ved Torse[3] Færgested, klager over, at naar nogen kommer med

---

[1] Lojtofte. [2] N. Holeby, Laaland. [3] Taars, Laaland.

Kongens Pasbord, maa han sætte dem over, men naar andre komme. der ville give Penge for at blive satte over, gjøre fremmede dette, saa tillades det Michel Grotte herefter at overføre Folk, Dyr og Gods fra Torse Færgested til Langeland. Han skal holde en god Færge, nøjes med en „temmelig" Færgeløn og aarlig give den sædvanlige Afgift deraf. Naar han ikke selv er tilstede eller har sat andre til at overføre den vejfarende Mand, maa enhver sætte over, ellers ikke; gjør nogen det ellers, skal han give Michel Grotte, hvad han har oppebaaret derfor, og desuden straffes for Ulydighed. Rex m. p. subscr. R. 6, 256.

30. Aug. (Søsmark). Kvittans til Erick Rud, Embedsmand i Vesteruig Kloster, paa 200 Dlr. af Regnskabet af Vesteruig Kloster i dette Aar, som Kongens Raader fik med sig til Tæring til Lifland. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 382.

31. Aug. (—). Aabent Brev, at, da mange paa Laaland sætte flere Svin ind i Skovene, naar der er Olden, end deres Part kan taale, men, naar der skal gives Oldengjæld, tage dem ud og intet give derfor, saa bestemmes, at ingen maa sætte Svin ind i Skovene uden selv at have Lod deri eller at have faaet Lov dertil af Lodsejerne, i hvilket sidste Tilfælde Svinene skulle brændes med Lodsejernes Jern; og ingen maa indsætte eller „forløve" flere Svin, end hans Lod kan taale. Rex m. p. subscr. R. 6, 256 b.

— **(Vaalse).** Følgebrev for Steen Biilde til Bønderne i Vesterstadt Len i Skonne. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 501.

4. Sept. (Oreby). Til Jacob Brockenhus, Frantz Povisk, Anders Skriver og Peder Skriver. Da Kongen har faaet Skrivelse fra Dantzick om, at der handles falskelig med den Sild, som saltes i Danmark, idet Tønderne dels ikke ere fuldt pakkede og dels ere falske. saa befales det dem strax at lade forkynde paa alle de Fiskerlejer, de have i Befaling, at alle, baade indlændiske og udlændiske. skulle rette sig efter at salte og udføre uforfalsket Gods, saafremt de ikke ville straffes som Falsknere og have det forbrudt. som de fare med. Paa hvert Fiskerleje skulle de tage skriftligt Bevis for Forkyndelsen. T. 5, 86 b.

9. Sept. (Næstved). Livsbrev for Peder Holst i Kydhafue paa en Toft paa Høgbierge Mark, kaldet Skeppetoft, mod en aarlig Afgift af ½ Pd. Byg til Vordingborg Slot. Rex m. p. subscr. R. 6, 86 b.

— Aabent Brev, at Oluf Jensen, Herredsfoged i Hammers Herred, maa have en Kronens Jord paa Suerdborg Mark

uden Afgift. Han skal være Lensmanden paa Vordingborg lydig. Rex m. p. subscr. R. 6, 87.

9. Sept. (Næstved). Brev, at Johan Domstrup skal have fri Underholdning i Herridtzuod Kloster, saa længe han lever. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 501 b.

10. Sept. (—). Aabent Brev, at Anne Niels Heningsens, Borgerske i Nestued, der har berettet, at hendes Husbond for nogen Tid siden blev rettet her for Byen for sin Ulydigheds Skyld, maa tillige med deres Børn beholde den Halvpart af deres Gaard og Gods, som Kongens Foged har taget paa Kongens Vegne. Rex m. p. subscr. R. 6, 87.

— Aabent Brev, at Borgerne i Nestuedt, der have berettet, at de ingen Ordrift eller Græsgang have til deres Kvæg, men i nogle Aar have haft fri Græsning af Skoufclosther, hvorfor der tidligere plejede at gives 28 Mark danske, som Abbeden nu ogsaa vil, at de skulle give, indtil videre maa brüge Klosterets Ordrift og Græsgang uden denne Afgift. Rex m. p. subscr. R. 6, 87 b[1].

11. Sept. (—). Til Michel Sestedt, Embedsmand paa Gafuenøe. Da Kongen har erfaret, at han ikke yder de indgivne Klosterjomfruer deres Underhold i rette Tid og i gode Varer og ikke, som det fra gammel Tid har været sædvanligt, vil unde dem nogen Fisk, naar han bruger Fiskevaader ved Stranden, befales det ham at yde Klosterjomfruerne Øxne, Faar, Lam, Gæs, Høns, Ved, Kul og Penge inden S. Michels Dag, Svin og saltet Fisk inden S. Morthens Dag, tørre Fisk ved S. Hans Dag og, hvad andet de skulle have, paa belejlig Tid; naar han fanger ferske Fisk, skal han dele noget med dem. T. 5, 87.

15. Sept. (Abrahamstrup). Brev for Olluf Skriver, Byfoged i Roskilde, paa Magleby Tiende i Stegens Herred. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 88.

— Aabent Brev, hvorved Vikariet til Kapellet op til Koret i Ribe Domkirke, som er ledigt efter Hr. Hans Fønbo, for bestandig henlægges til Underholdning for Kapellanen ved Sortebrødre Kirke i Ribe, da han er rihge forsørget. Rex m. p. subscr. R. 6, 382 b.

— Lignende Brev for Kapellanen ved „vor Frue Kirke

---

[1] Tr.: Christian III's Hist. Suppl. S. 158 f. (efter en Afskrift). S. 158 L. 4 f. n. skal der for «frj» læses: nogenn frij; s. L. skal for «giffue» læses: giffues; L. 3 f. n. skal for «af samme» læses: for samme.

udi Riber Domkirke"[1] paa Vikariet til S. Hans Evang. Alter smstds. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 382 b[2].

15. Sept. (Abrahamstrup). Befaling til Peder Bild, Embedsmand paa Riberhus, for at imødekomme de Begjæringer, hvormed M. Hans, Superintendent i Riber Stift, har været hos Kongen, om at tillægge Hospitalet i Ribe Helligaandsgaarden smstds. med al sin Rente og rette Tilliggelse, da Ifuer Jul nu er død, at undersøge, om Kronen uden at lide stor Skade kan tillade Hospitalet at nyde Tørvegravning til Ildebrændsel i Kalslund og Hueding Herreder, da Hospitalet kun har ringe Skove, og at indsende et Register over de Sogne, hvor Kronen bedst kan tillade Hospitalet at oppebære den Læst Rug og de to Læster Byg, som Kongen aarlig har givet det af Kronens Part af Tienden. Han skal desuden levere M. Hans et Register paa de Kronens Tjenere til Slottet, som bedst kunne yde ham hans Rente i Korn og Smaaredsel, for at han kan vide, hvem han skal kræve. T. 5, 88[3].

— Befaling til Niels Jul, Embedsmand paa Bøgling, strax at udlægge Sognepræsten til Bøgling og Flønder Kirker, hvem han underholder i Bøgling, en Præstegaard og lade ham nyde Tredjeparten af Tienden af begge Sogne samt, hvad anden Præsterente han bør have, da han er bleven forsømt, dengang der tillagdes Sognepræsterne over hele Riget tilbørlig Rente. T. 5, 88 b[4].

— Lignende Befaling til Malthe Jensen i Gudum Kloster at skulle udlægge Gudum Klosters Præst en Præstegaard og anden Præsterente. Udt. i T. 5, 89[4].

17. Sept. (—). Til Landzkronne, Helsingborg, Laugholm, Falckenberig, Hamlstedt, Vordbierig, Auskeer, Lyckov, Rodnebye, Syllitzborg, Aauhus, Vee, Sømershafn, Ydstedt, Trelleborg, Lund, Falsterboe og Skanøer. Kongen har fra sine Raader modtaget et klart Register paa den Skik og Forandring, som de have gjort med Kjøbstedernes fuldmægtige i Lund m. H. t. Skibsudrustningen[5]. Da Kongen med det første agter sig over til Skonne, skulle de sende en Borgmester og en af Menigheden af hver By med Fuldmagt til Malmøe 12. Okt. til yderligere Forhandling om Skibsrustningen. T. 5, 89.

---

[1] ɔ: Domkirken. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 314 f. (efter Orig.). Latinsk Overs. (med urigtig Dat.: 5. Sept.) tr.: Terpager, Ripæ Cimbricæ S. 286 og (derefter) Christian III's Hist. Suppl. S. 157. [3] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 495 f. [4] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 494. [5] Jvfr. ovfr. S. 14.

19. Sept. (**Abrahamstrup**). Til Hans Bernekov. Da der skal „bruges og besøges“ noget Afguderi i Bestrup[1] Kirke og der er givet Befaling til at nedbryde den, uden at dette imidlertid er sket, befales det ham strax at lade den nedbryde og jævne baade Kirkegaarden og det Sted, Kirken staar paa. Stenene og Tømmeret skal han lade vel forvare. Hvis det er en Sognekirke, skal han befale Sognefolket at søge en anden Sognekirke, som synes ham belejlig. T. 5, 90.

24. Sept. (**Kbhvn.**). Breve til alle Kjøbstederne i Skone, Halland, Bleging og Lister, at Kongen efter Kjøbstedernes Begjæring indtil videre har forbudt at udføre Korn derfra til Tyskland, da Kornet i hine Landsdele skal være „møget lidet opkommet“ og man kan befrygte Dyrtid. Brevene skulle forkyndes i Byerne og den, der overtræder dem, straffes med Tab af det, han har at fare med, og desuden som ulydig mod Kongens Bud. T. 5, 90.

25. Sept. (—). Livsbrev for Michel Kok paa en Kronens Gaard i Kiøpnehafn kvit og fri uden al Husleje. Saa længe han lyster at tjene, skal han lade sig bruge i Kongens Tjeneste for en tilbørlig Besolding. Rex m. p. subscr. R. 6, 88[2].

— Befaling til Vincentius Lunge med det første at sende 12 Læster Byg og 6 Læster Rug til Jacob Brockenhus til Landzkronis Behov. Udt. i T. 5, 91.

26. Sept. (—). Kvittans til Sander Leyel paa 1747 Rosenobler, 210 Engelotter og 230 rinske Gylden, hvilke han leverede Kongen selv i dennes eget Kammer. Rex m. p. subscr. R. 6, 92.

1. Okt. (—). Aabent Brev, at Skipper Henrick, der har svoret Kongen Tjeneste som Styrmand til Franckerige, Engeland, Spanien og under Vesterlandene, hvor Kongen vil bruge ham, samt i Østersøen til Dansken, maa aarlig for sin Tjeneste oppebære 20 Jochimsdlr., 2 Pd. Rug, 2 Pd. Byg, 1 levende Oxe, 2 Svin, 1/2 Td. Smør og 1/2 Td. Sild og nyde fri Bolig. Lensmanden paa Kiøpnehafns Slot skal yde ham denne Underholdning. Rex m. p. subscr. R. 6, 88 b.

— Beskjærmelsesbrev for Søster Mette Marsuinsdatter, Abbedisse i Maribo Kloster, menige Konventssøstre smstds. samt Klosterets Gods og Bønder. Tidligere Kongers Friheder og Privilegier for Klosteret stadfæstes, dog skal Ordinansen om Religionen overholdes, og Kongen forbeholder sig kongelig Øvrighed med Natte-

[1] Bistrup ved Roskilde. [2] Begyndelsen tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. II. 307.

lejer i Klosteret, naar hans Vej falder forbi, som tidligere Konger have haft. Rex m. p. subscr. R. 6, 257.

1. Okt. (Kbhvn.). Privilegier for de i Maribo Kloster indgivne Jomfruer, udstedte efter Samraad med Rigsraadet. Rex m. p. subscr. R. 6, 257 b[1].

2. Okt. (—). Livsbrev for Casper Mulle, Hertugerne Mogens's og Hans's Tugtemester, paa et Provsti i Riber Domkirke, som er ledigt efter Ifuer Juel. Han skal afstaa de 40 Dlr., han hidtil har oppebaaret for sin Tjeneste, og naar han ikke længere er Tugtemester eller i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken, hvor han skal gjøre sædvanlig Tynge og Tjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 383.

5. Okt. (—). Aabent Brev, at Erhart Trommeter, der har svoret Kongen Tjeneste for Livstid som Trommeter med Forpligtelse til, dersom Kongen ønsker det, at undervise unge Drenge paa Trommeter, Sinker og andre Instrumenter, som han kan, aarlig maa oppebære 30 Gylden og en sædvanlig Hofklædning af Rentemesteren samt 2 Øxne, ½ Td. Smør, 4 Fedesvin, 4 Faar, 1 Pd. Rug og 1 Pd. Malt af Lensmanden paa Kiøpnehafns Slot. Rex m. p. subscr. R. 6, 89.

8. Okt. (Malmø). Pantebrev til Erich Rudt, Embedsmand i Vesteruig Kloster, paa Hindtzels Gaard i Huidbierg Sogn, som han selv har i Værge, for 600 Gylden. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 383 b.

— Forleningsbrev for Kield Jul paa Holmgaard i Lem Sogn, som Fru Karrine Lange, Kieldt Ifuersens Efterleverske, der havde Livsbrev paa Gaarden, frivillig har opladt denne sin Sønnesøn. Han skal aarlig yde 2 Tdr. Smør paa Riberhus. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 384.

10. Okt. (—). Livsbrev for M. Frantz, Skolemester i Roskilde, paa et Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter Stii Pors. Med de sædvanlige Forpligtelser og Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 89 b.

15. Okt. (—). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kon-

[1] Tr. i Udtog: Kall Rasmussen, Musse Herred I. 157 ff.

gen selv, Hr. Mogens Gyldenstierne, Byrge Trolle, Eyler Hardenberg, Tage Thot, Claus Urne, Verner Parsberig, Peder Oxe og Peder Bilde, mellem Herlof Trolle til Hilleritzholm paa den ene Side og Hr. Peder Skram, Hr. Lauge Brade, Herløf Skaufue, Mogens Krabbe, Lauge Urne, Pouel Laxmand, Arrild Ugerup og Erick Ugerup samt 12 navngivne Oldinge paa den anden i Anledning af, at de efter Kongens Befaling have været paa Marken for at afsige ret Marke- og Skovskjel mellem Ønnestad og Skifuerslef, men ikke have givet noget beskrevet fra sig. Da de indstævnte kom for Kongen, viste det sig, at de ikke vare blevne enige. De skulle derfor forsamles igjen 26. Marts og endelig afsige et ret Skjel; kunne de ikke blive enige, skulle Hr. Mogens Gyldenstierne og Tage Thot have Fuldmagt til at afgjøre Sagen. Der skal sættes Sten og Stabel, som det sig bør, og hvad der bestemmes, skal gives beskrevet. T. 5, 91.

15. Okt. (Malmø). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Hr. Mogens Gyldenstierne, Hr. Peder Skram, Byrge Trolle, Eyler Hardenbierig, Thage Thot, Claus Urne, Verner Parsbierig, Peder Oxe, Hr. Lauge Brade og Peder Bilde, mellem Rasmus Skriver, Borger i Visbye, paa den ene Side og Claus Slagter og Lauritz Berg, Borgmestre smstds., paa den anden angaaende en Dom, som de sidstnævnte have afsagt mellem førstnævnte og Otthe Rud, Embedsmand paa Visborg, hvorved Rasmus Skriver blev dømt som Løgner og senere som Følge deraf hudstrøget. Dommen gaar ud paa, at Rasmus Skriver har lidt stor Uret, og at den ham overgaaede Straf ikke skal komme ham til Skade paa hans Ære; Otthe Rud skal stille ham tilfreds, fordi han har ladet ham hudstryge til Kagen, og hvis det er sandt, at Borgmestre og Raad ere blevne nødte til at dømme i denne Sag, skjønt det skulde være mod deres Privilegier, skal han erstatte Rasmus Skriver den Skade, han har lidt, men hvis det ikke forholder sig saa, skulle Borgmestre, Raad og Byfoged gjøre det. T. 5, 92.

— Aabent Brev, at Kongen har eftergivet Borgerne i Halmstad deres Byskat for Aaret 1557. Udt. i T. 5, 97.

16. Okt. (—). Aabent Brev, at Hr. Hans Henrichsen for Livstid maa være fri for de 4 Marks Rente, der aarlig plejer at gives af den Gaard i Malmøe, som han fik med sin Hustru og nu selv ibor. Rex m. p. subscr. R. 6, 501 b.

— Til Otthe Rud, Embedsmand paa Visborg paa Gotland. Borgerne i Visbye have ved deres fuldmægtige, Lauritz Kande-

støber og Oluf Helsingøer, klaget over, at den Skik, som Kongen for nogen Tid siden lod gjøre mellem Kjøbstedsmændene, Slotstjenerne og menige Bønder paa Gotland[1], ikke overholdes, særlig ikke de Artikler, som angaa Kjøbstedsmændene, og Kongen har gjennem Otthe Ruds Foged Jacob Jude og paa andre Maader erfaret, at det er sandt. Det befales ham derfor strængelig at paase, at Bestemmelserne overholdes, saa Kongen kan blive fri for videre Overløb; i modsat Tilfælde maa Kongen lade ham straffe for Ulydighed. T. 5, 96[2].

16. Okt. (Malmø). Befaling til Gudmund Hansen, Borger i Halmstad, at han, da fuldmægtige fra Borgmestre og Raad i Halmstad bl. a. have berettet, at han er bleven valgt til Borgmester der i Byen, men finder sig besværet derved, skal modtage Bestillingen og med det første begive sig til Kongen for at gjøre sin Borgmestered. T. 5, 97.

— Befaling til Anders Skriver, Tolder paa Falsterboe, at give Baltzer Grannov fri for den Arrest, han har ham i for de 2 Tdr. Kjød, som fandtes hos ham blandt nogle Sild og af ham vare fortoldede som Sild, da Kongen har „omdraget“ det med ham. Udt. i T. 5, 97.

— Til Kiøpnehafn, Kiøge, Helsingør, Prestøe, Kallingborg, Stege, Vordingborg, Nestued, Skelsøer, Korsøer, Stubekiøping, Nykiøping, Nyested, Saxkiøping, Nagskouf, Malmø, Landkrone, Halsingborg, Skanøer, Falsterboe, Trelleborig, Ysted, Sømershafn og Aahus. Da Kongens tidligere Forbud mod at udføre Klapholt fra Bleging til Tyskland ikke overholdes, idet mange under Paaskud af at sejle til Danmark med det, løbe til Tyskland, forbydes det atter at udføre Klapholt af Riget under Tab af Skib og Gods og Straf for Ulydighed. T. 5, 97 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne, Lauge Ulfstand og Hartuig Bilde i Halland, Verner Pasberig og Ebbe Ulfeld i Bleging. Da fuldmægtige for Kjøbstedsmændene i Bleging have klaget over ikke at maatte udføre Egetømmer derfra Landet til Tyskland, har Kongen med de tilstedeværende Danmarks Riges Raader tilladt, at, naar Kjøbstedsmændene i Bleging[3] udføre Heste paa deres egne Skibe, maa de som Ballast paa hvert Skib medtage 4 Tylvter Egetømmer, intet længere end 12 Al., eller dobbelt saa

[1] 13. Maj 1555. [2] Tr.: Dsk. Mag. 3. R. III. 111 f. [3] Samme Tilladelse maa ogsaa gjælde for Hallands Vedkommende.

meget af 6 Alens Længde. Lensmændene skulle paase, at denne Bestemmelse overholdes, ligesaa Forbudet mod Udførsel af Klapholt. T. 5, 98.

17. Okt. (Malmø). Brev for Anthonius Tomesen paa Munckevong med Ager og Eng, en Eng og en Mose ved Biusekuldt til Strømgangen i Mosen efter Kongens Dom, som han har derpaa, at beholde, saa længe han er Byfoged i Helsingborg[1]. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 501 b.

— Livsbrev for Lauge Urne, Clavs Urnes Søn, paa et Kannikedømme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Stii Pors. Naar han ikke studerer ved Skoler eller Universiteter, skal han residere ved Domkirken og gjøre sædvanlig Tjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 502.

— Lignende Brev for Peder Palladius, Søn af M. Niels Palladius, Superattendent i Skonne, paa et Kannikedømme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Truels Mogensen. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 502 b.

18. Okt. (—). Til Otho Rud. Da Jørgen van Minden, Byfoged i Visbye, og Hans Lackentris, Byskriver smstds., have skikket sig utilbørlig i Sagen mod Rasmus Skriver, skal han tage nøjagtig Borgen af dem, at de ville blive tilstede og møde i Rette for Kongen, naar de tilsiges. Han skal tage god Vare paa Visborg og Visbye og bestille Kongen en Sælfanger der paa Landet, som kan fange Sæler med Garn og Vaad, og med det første sende ham til Kongen. T. 5, 101 b.

20. Okt. (Kbhvn.). Til Lensmændene. Da Kornet mange Steder kun er kommet ringe op og man derfor kan befrygte, at det vil blive meget dyrt, vil Kongen, om det behøves, gjøre en Skik derpaa. Lensmændene skulle derfor med det allerførste begive sig til de Herredsting, de have i Befaling, tilsige Almuen til at give Møde der og forfare, om den ønsker, at der skal udstedes Forbud mod at udføre Korn, og i saa Tilfælde paa hvor lang Tid. Hvad den begjærer, skulle de tage beskrevet under Herredets Segl og strax sende det til Kongen. T. 5, 99 b.

— Befaling til alle Kjøbstederne i Danmark at indgive en skriftlig, beseglet Erklæring om deres Ønske i samme Sag. T. 5, 101.

---

[1] Hndskr. har: Helsingør.

21. Okt. (Kbhvn.). Kvittans til Herlof Skafue paa egne og andre Biskop Torbern Billes Arvingers Vegne paa en Guldkalk og Disk, af Vægt 124 Lod, som Kapitlet i Lunde Domkirke havde overgivet Torbern Bille i Forvaring, og som Herlof Skafue nu har indleveret i Kongens Kammer. Rex m. p. subscr. R. 6, 93 b.

22. Okt. (—). Livsbrev for Peder Jensen paa Noregaardt[1] i Fabierg Sogn i Skodborg Herred uden Indfæstning. Han skal yde sædvanlig Afgift, holde Gaarden ved Magt og være Lensmanden paa Bøuling lydig. Rex m. p. subscr. R. 6, 384 b.

24. Okt. (—). Privilegium for Clavs Førd, Bogfører, i Kiøpnehafn, paa at prente det ny Testamente paa dansk i en særskilt Bog, gjældende i 3 Aar. Udt. i R. 6, 93[2].

25. Okt. (—). Forleningsbrev for Voisløf Vobitzer paa Tryggeuelde i Sielland med Faxe Herred, som han nu selv har dem i Værge, uden Afgift for Livstid. Naar Kongen eller Dronningen kommer der forbi, skal han underholde dem med Følge en Nats Tid. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 90 b.

— Følgebrev for Voislaf Vobisser, Embedsmand paa Tryggeueld, til Bønderne i hans Len, at de skulle være ham lydige og gjøre Pløjning, Ægt og andet Arbejde til Gaarden som andre Kronens Tjenere i Sieland, hvilket han har klaget over, at mange af dem ikke ville gjøre. Enhver ulydig vil Kongen lade straffe.

Befaling til Hans Bernekov at lade bage 50 Læster Brød til Kongens Behov, lade male 6 Læster Byggryn, lade alt det Tiendebyg, som han oppebærer i Aar paa Kongens Vegne, gjøre i Malt og med det allerførste sende det til Kiøpnehafn. Udt. i T. 5, 99.

26. Okt. (—). Aabent Brev, at, da mange Gaarde i Malmøe dels staa øde, dels bebos, uden at der svares Skat af dem, skulle alle, som eje Gaarde der, enten besætte dem med Folk, der kunne svare Afgift deraf, eller selv svare den. De, der have forfaldne Gaarde, skulle inden 3 Aar opbygge dem og altid holde dem ved Magt, saa der kan bo Folk i dem. Hvis nogen hverken vil bygge eller sælge til en, som vil bygge, skulle Gaard og Jord være

[1] Nørregaard. [2] Tr.: Nyerup, Langebekiana S. 293 (med et Par Fejllæsninger i Slutningen).

forbrudte, den ene Halvdel til Kronen, den anden til Byen. Rex m. p. subscr. R. 6, 502 b.

26. Okt. Befaling til Jens Jul at indskibe al den Havre, han kan undvære, paa den gule Jagt og, hvis den ikke kan faa fuld Ladning deraf, saa meget Malt og anden Fetalje, at den kan faa fuld Ladning at føre hid til Kiøpnehafn.

Befaling til samme at lade M. Poůel[1] nyde Gjæsteriet i dette Aar af Tjenerne til hans eget Kannikedømme. Udt. i T. 5, 99 b. (U. St.)

27. Okt. (Kbhvn.). Aabent Brev, at Borgerne i Olborg, som klage over, at mange af Kongens Fogder, Lensmænd, Skrivere og andre gjøre dem Forprang med Landkjøb, herefter, naar saadant sker, maa tage Varerne; den ene Halvdel deraf tilfalder Kronen, den anden Byen. Rex m. p. subscr. R. 6, 385[2].

— Tilladelse for Borgmestre og Raadmænd i Olborg til at kjøbe saa meget Tømmer i Bahus Len, som de behøve til et Skib, de ville lade bygge der. Rex m. p. subscr. R. 6, 385 b.

— Aabent Brev, at Husene i Olborig herefter ikke maa være tækkede med Halmtag, men kun med Tegl; hvis nogen alligevel tækker med Halm, maa Borgmestre og Raadmænd lade det rive af, og de, der have tækket med Halm, skulle bøde 40 Mark danske, halvt til Kronen og halvt til Byen. Rex m. p. subscr. R. 6, 386.

— Til Otho Brade, Embedsmand paa Aalborghus. Skomagere, Smede, Remsnidere, Kjedelsmede, Grydestøbere, Sadelmagere, Guldsmede, Sværdfegere, Glarmestre og Skræddere i Aalborg have haft fuldmægtige hos Kongen med deres aabne beseglede Breve, hvori de klage over, at mange i Landsbyerne i Aalborg Len bruge deres Embede lige saa frit som de i Kjøbstederne tvært imod Recessen. Der befales ham derfor at paase, at Recessen overholdes, og at de, som overtræde den, straffes. T. 5, 102.

28. Okt. (—). Forleningsbrev for Erick Rosenkrandtz paa Fullebierg og Haldagger i Siellandt, som Borcquord Pappenheim sidst havde dem, uden Afgift. Rex m. p. subscr. R. 6, 91 b.

— Forleningsbrev for Borcquort van Papenheim, Kongens Jægermester, paa Sebygaard paa Laaland, som Peder

[1] Povl Noviomagus. [2] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Top. VII. 289 f. med flere Afvigelser fra Brevbogens Text; saaledes staar der (S. 289 L. 3 f. n.): Pebersvende, medens Brevbogen har: nogen anden.

Falster sidst havde den, uden Afgift for hans Livstid. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 259 b.

28. Okt. (Kbhvn.). Til Hans Bernekov for Sielandz Stift, Vincentius Lunge for Skone Stift, Peder Oxe for Smaalandene, Frantz Brockenhus og Jørgen Skinckel for Fyens Stift, Peder Bilde og Jørgen Rossenkrantz for Riber Stift, Jens Jul, Hans Stygge, Albret Gøye. Frantz Bilde og Jørgen Bernekov for Aarhus Stift, Othe Brade for Vendelboe Stift og Hr. Othe Krumpen for Viborg Stift. Da Kornet er meget dyrt, og Kongen vil komme til at mangle til sin Underholdning i Aar, skulle de oppebære al Kirkens Part af Tiendekornet til alle Sognekirkerne og samle det paa Steder, hvorfra det let kan udføres til Skibs. Naar det er samlet, skulle de indsende klare Registre over, hvor meget de have, og hvor det ligger, saa Kongen kan lade sine Skibe løbe efter det. De skulle da faa at vide, hvad de skulle give Kirkerne for Kornet. De skulle gjøre sig Flid for, at Kornet kan komme inden førstkommende Jul eller saa snart, som det paa nogen Maade kan ske. T. 5, 102 b.

30. Okt. (—). Til Kjøbstederne over hele Danmark. Paa Grund af Kornets ringe Opkomst og Undersaatternes mange Begjæringer har Kongen med Danmarks Riges Raad bevilget et almindeligt Forbud mod at udføre Korn indtil videre. De maa derfor ikke tilstede, at der udføres Korn; gjøre de det, skulle de staa til Rette derfor og straffes for Ulydighed. T. 5, 103 b.

— Aabent Brev [at forkynde paa alle Landsting] om Forbud indtil videre mod at udføre Korn. Den, som overtræder det, har forbrudt alt, hvad han har at fare med, og skal straffes for Ulydighed. T. 5, 104.

2. Nov. (—). Livsbrev for M. Tyge, Hertug Fredericks Prædikant, paa et Kannikedømme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Bent Bilde. Naar han ikke længere er i Hertugens Tjeneste eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken og gjøre sædvanlig Tjeneste. Rex m. p. subscr. R. 6, 503[1].

6. Nov. (—). Forleningsbrev for Anders van Barby paa Clare Kloster i Roskilde uden Afgift, udstedt paa ny, da

[1] I R. VI. 276 findes følgende Notits: »Aar etc. 1556 den 2. Dag Novembris annammed jeg Koruitz Ulfeld til Koxbølle af kgl. Maj. tvende nye Indsegle, et stort og et lidet, og er dette den første Dag, de bleve med beseglede. Skrevet Købnehaffn. Koruitz Ulfeld, manu propria.«

hans tidligere Forleningsbrev[1] er bortkommet for ham. Han skal underholde Jomfruerne efter den ved Kongens aabne Brev fastsatte Skik. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 91.

6. Nov. (Kbhvn.). Kvittans til Sander Leyel, Tolder i Helsingør, som med Jørgen Vale, Toldskriver smstds., i Overværelse af Kongen, Peder Oxe, Anders van Barby og Eskel Oxe har aflagt Regnskab for Tolden af Skibene, som ere løbne igjennem Ørsundt, samt for den 100. Pending af det Gods, som Skotther, Engelske og Frandsuoser have ført gjennem Kongens Strømme, fra Nytaarsdag 1552, da han sidst gjorde Regnskab, til Onsd. efter S. Margrette Dag (15. Juli) 1556. Hans Indtægt lignet mod hans Udgift ved Indsendelsen af Guld og Sølv og til Indkjøb af alle Slags Sager efter Kongens Befaling, blev han skyldig 4 Portugaløser, 2 dobb. Rosenobler, 1 dobb. Dukat, 11 dobb. Kejsersgylden, 1 enkelt Kejsersgylden, 6 Henrickusnobler, 5 Ungersgylden, 148 dobb.[2] Dukater, 980 Rosenobler og 1050 Engelotter, som han strax leverede ind i Kongens Kammer paa Kiøpnehafns Slot med Undtagelse af 479 Engelotter 30 Skil. lubsk, der bleve ham afkvittede for 150 Dlr. og 973½ rinske Gylden, som han havde udlagt mer end hans Indtægt. Det Salt, Vin og Stenkul, som han paa Kongens Vegne har kjøbt, har han leveret paa Kiøpnehafns Slot med Undtagelse af 4 smalle Læster Bayesalt, som han fremdeles beholder paa Regnskab. Kobbertolden, som Fuckerne skulle give, er endnu ikke beregnet. Rex m. p. subscr. R. 6, 92.

— Kvittans til Vincentius Lunge paa en forgyldt Kalk og en forgyldt Monstrans, af Vægt 9 lød. Mark ÷ 1 Kvintin, hvilke have tilhørt en Kirke i Bleging og nu leveredes Kongen selv i hans eget Kammer. Udt. i R. 6, 503 b.

7. Nov. (—). Kvittans til Fru Olifua, Ifuer Løckes Efterleverske, paa al Afgift, Sagefald og Gaardfæstning af Vreløf Kloster fra Paaske 1554, da Ifuer Løcke fik det, til Paaske 1556, da hun blev det kvit. Hvad hun blev skyldig, har hun betalt, og det Inventarium, Ifuer Løcke modtog, har hun leveret fra sig. Rex m. p. subscr. R. 6, 386.

— Befaling til Lauge Trudsen at lade Henrick Berg faa det Vox, som er strandet i Vaardbierig Len, og som han med sit Mærke kan bevise tilhører ham. Han maa ingen Bjergeløn tage,

---

[1] Fra 1545 (Dsk. Mag. 4. R. IV. 326 f.). [2] Mon ikke Fejlskrift for enkelte?

da den skal betales her i Kiøpnehafn, men han skal skrive Kongen til, hvor meget Vox han udleverer, og hvor stor Bjergelønnen bliver.

Lignende Befaling til Tage Thot om det, som er bjerget i Bahus Len. Udt. i T. 5, 104 b.

13. Nov. (Kbhvn.). Livsbrev for Michel Jensen paa et Vikarie til S. Erasmi Alter i Aarhus Domkirke, som er ledigt efter Stii Pors. Naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken og gjøre sædvanlig Tjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Residensen. Rex m. p. subscr. R. 6, 386 b.

— Livsbrev for Hr. Mogens Matzen paa et Vikarie til vor Frue Alter assumptionis i Lunde Domkirke, som er ledigt efter M. Matz Hack. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken og gjøre sædvanlig Tjeneste. Rex m. p. subscr. R. 6, 503 b.

— Til Vincentius Lunge. Da han har tilraadet, at der beskikkes en anden Forstander for Hospitalet i Aahus i i Stedet for den nuværende, der ikke opfører sig, som han burde. mod de fattige, befales det ham at se at finde en passende Person dertil og give Kongen Underretning derom. Imidlertid skal han paase, at de fattige faa, hvad de skulle have, og hvad der gives dem som Almisse. T. 5, 105.

16. Nov. (—). Brev for Duebrødre Kloster i Roskylde paa Kronens Part af Tienden af Gastrup Sogn til Gjengjæld for Kronens Part af Tienden af Veyrsted[1] Sogn, som er lagt til Sognepræsten i Veyrsted. Rex m. p. subscr. R. 6, 94 b.

19. Nov. (—). Befaling til Jacob Brockenhus at kjøbe Spigre og Søm til Skibsbygning i Suerrige eller Skone, hvor han bedst kan faa dem, efter indlagte Seddel. Der sendes ham en Skabelon paa Spigrenes Størrelse. — Seddel: 3000 store Kravelspigre, 4000 af de mindste Kravelspigre, 4000 Vranglinger, 10,000 Overløbsspigre („Offuerloffsspeger"), 20,000 smaa Overløbsspigre og 3 Tdr. Panelspigre. T. 5, 105 b.

25. Nov. (—). Tilladelse for Magdalenne, Dr. Bernetz Efterleverske, til at beholde Degnedømmet i Roskilde til Paaskedag 1558. Halvdelen af al Rente og Rettighed skal tilfalde

---

[1] Vigersted.

Kongen, den anden Halvdel maa hun beholde. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og Skove, dog maa hun hugge til Skjellighed til sin Ildebrændsel. Rex m. p. subscr. R. 6, 95.

26. Nov. (Kbhvn.). Brev for Kirstinne, Anders Skrivers Efterleverske, paa Kronens Have, kaldet Tornehafue, udenfor Kallundborg, hvilken hun selv har i Værge, uden Landgilde. Rex m. p. subscr. R. 6, 95.

— Tilladelse for Fru Citzele, Niels Pasbergs Efterleverske, til strax at indløse Gardstange Len fra Niels Pasbergs Arvinger for Pantesummen og beholde det, indtil det afløses hende. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 95 b.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Peder Oxe til Gislefeldt, hvorved den faar 2 Gaarde i Giørsløf i Løfue Herred, 2 Gaarde i Nørre Valdbye i Slagelse Herred, 2 Gaarde i Hambyer[1] i Ringsted Herred og 1 Gaard i Raade i Faxe Herred mod at udlægge 12 Gaarde i Broubye i Ringsted Herred, hvoraf en kaldet Skoufgaardt. Rex m. p. subscr. R. 6, 96. (Overstreget.)

28. Nov. (—). Livsbrev for Peder Hansen paa et Vikarie til Hellig Legems Alter i Aarhus Domkirke, som er ledigt efter Hr. Peder Nilsen. Naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 387.

— Aabent Brev, at Kongen paa Begjæring af fuldmægtige fra Borgerne i Slaugelse for deres Armods Skyld har eftergivet dem 2 Aars resterende Byskat, 50 Mark hvert Aar, og desuden 50 Mark, som de skulde udgive til førstkommende S. Morthens Dag. Rex m. p. subscr. T. 5, 106.

30. Nov. (—). Aabent Brev, at Borgmestre og Raadmænd i Malmøe have været i Rette for Kongen med Jørgen Kocks og hans Hustru Citzes Arvinger om 2 Gaarde i Malmøe, som Jørgen Kock paa Kongens Vegne havde udlagt til S. Peders Sognekirke for 3 af Kirkens Gaarde, som bleve udlagte til Malmøhuses Befæstnings Behov, hvilke 2 Gaarde han ikke desto mindre nogen Tid efter mageskiftede sig til af Kongen med mere Kjøbstedsgods for nogle af sine Gaarde og Jorder, som han mistede til Malmøhus; Gaardene bleve tildømte Kirken, og Arvingerne have nu bedet om at maatte beholde det øvrige Mageskiftegods mod at afstaa de 2, dem fradømte, Gaarde uden noget Vederlag. De faa derfor Brev paa følgende Gaarde i Malmøe: 2 Soer Klosters Gaarde,

[1] Havbyrd.

2 Kronens Stenboder, som tidligere have ligget til Dalby Kloster, en Dalby Klosters Gaard, en Kronens og Lunde Sædes Gaard og en Gaard, som tidligere laa til Lunde Domkirke at synge ave beatissima for, hvorimod Kronen beholder til Malmøhus følgende Gaarde og Jorder, som Jørgen Kock selv har udlagt: en Gaard med 19 Boliger i Malmø, en Jord, 20 Boder, en Ladegaard med en Sø, kaldet Palmessøø, og 2 Gaarde. Rex m. p. subscr. R. 6, 504.

30. Nov. (Kbhvn.). Ejendomsbrev for S. Peders Søgnekirke i Malmøe paa de 2 Gaarde, som Jørgen Kock havde udlagt det (se foregaaende Brev). Rex m. p. subscr. R. 6, 505 b.

— Til Borgmestre og Raad i Ebbeltoft. Da der hidtil ikke er blevet givet Sise af det Tystøl, som er indført, solgt og tappet i Byen, skjønt der efter Kongens Breve skulde gives 8 Skil. danske i Sise af hver Td., som indføres i Riget, skulle de stævne dem, som hidtil have solgt og tappet Tystøl i Byen uden at have forsiset det, og dømme, om de ere pligtige at give Sise af alt Tystøl eller ej. Dommen skulle de give beskreven fra sig. T. 5, 107 b.

3. Dec. (—). Kvittans til M. Frantz, Kannik i Roskiilde Domkirke, paa Kapitlets Vegne paa den forgyldte Tavle, som fandtes blandt Ornamenterne i de hellige tre Kongers Kapel i Domkirken, hvilken Tavle M. Frantz har leveret Kongen selv. Rex m. p. subscr. R. 6, 97[1].

— Befaling til Albret Gøye paa Skanderborg at skaffe Hr. Jesper, Sognepræst i Allinge, 4 Ørt. Korn af Annexsognet[2] til Allinge, hvis han ikke kan faa dem af Kronens Part af Tienden af Allinge Sogn. Udt. i T. 5, 106.

— Befaling til Kjøbstederne i Sieland og Smaalandene at sende en Borgmester og en af Menigheden fra hver By som fuldmægtige til Kiøpnehafn tredje Nytaarsdag, da Kongen har noget at forhandle med dem om angaaende de Orlogsskibe, som Kongens Raader for nogen Tid siden taxerede dem til at udruste. T. 5, 108.

— Til Holger Rossenkrantz. M. Matz Huid har klaget over, at 3 Brødre Gyldenstierne, Oluf, Niels og Otte, i Nørreiutland gjøre ham, hans Hustru og Svoger Albret Høg stor Vold og Uret, som nærmere kan ses af hans medfølgende Supplikats. Kongen har derfor befalet de 3 Gyldenstierner at møde for Holger Rossen-

[1] Tr.: Friis, Frederik II's Gravmonument i Roskilde S. 10. [2] Tulstrup.

krantz og rette sig efter hans Afgjørelse. Han skal derfor med det første stævne begge Parter for sig og søge at mægle et mindeligt Forlig; lykkes det ikke, skal han tage det Løfte af dem, at de ville lade hinanden i Fred og kun tale hinanden til med Lov og Ret. Med Niels Lange, Embedsmand paa Trøyborg, som ogsaa skal være Mægler i Sagen, skal han træffe Aftale om Tid og Sted for Forhandlingen. T. 5, 108 b.

3. Dec. (Kbhvn.). Lignende Befaling til Niels Lange. Udt. i T. 5, 109 b.

— Befaling til Oluf, Niels og Otte Gyldenstierne at møde for Niels Lange og Holger Rossenkrantz, naar de tilsiges, i Anledning af deres Trætte med M. Matz Huid og Albret Høg og rette sig efter, hvad de tilsige dem paa Kongens Vegne. T. 5, 109 b.

4. Dec. (—). M. Matz Huid til Nørgaard citat Niels Loduigsen for nogle Ukvemsord, denne skal have brugt om hins Hustru, Fru Lene Gyldenstierne, og for 3 af Matz Huids Bønder, som han har slaaet uden Skyld, at møde til første almindelige Herredag. Udt. i T. 5, 110.

7. Dec. (—). Aabent Brev til Bønderne under Helsingborg og Landzkrone, at de selv skulle fremføre deres aarlige Landgilde og lade indskrive, hvad de ere pligtige aarlig at give Kronen, for at der en Gang for alle kan faas en rigtig Jordebog over Kongens Indkomst af Lenene, samt at de skulle levere gode Varer, naar de skulle give Øxne, Køer og andet, saa at de ikke bagefter maa forbedre det med Penge, dem selv til Skade. Mange af dem have nemlig handlet herimod. T. 5, 112 b.

8. Dec. (—). Til Jahan Friis til Hesselagger. Da det Krigsfolk, som tidligere havde samlet sig i Tyskland, endnu befinder sig hinsides Eluen, har Kongen ladet Brev udgaa til Indbyggerne i Nørreiutland om at sidde rede med deres Rustning, hvilket Brev sendes Jahan Friis, der skal beholde det hos sig og, hvis han mærker, at det er nødvendigt, skal sende det til Holger Rossenkrantz, for at denne kan lade det forkynde paa Landstinget. Da det vil blive Kongen besværligt at færdes i denne Vinter, har han befalet Holger Rossenkrantz at opskrive Indbyggerne i Nørreiutland, hvis det behøves, som det kan ses af vedlagte Kopi. Jahan Friis skal forskrive Holger Rossenkrantz til sig og raadslaa med ham om, hvad der skal gjøres. Han skal lade Posterne fra Holsten, som komme til Odensegaard, sende til sig, opbryde og læse dem og siden igjen forsegle dem og sende dem til Kongen. Hvis han deraf

mærker, at det af en eller anden Grund bliver nødvendigt at opskrive Indbyggerne i Nørreiutland, skal han give Holger Rossenkrantz det skriftlig tilkjende. Hvis der behøves Penge, skal han lade dem tage af dem, som ere indlagte til Rigets Behov. T. 5, 110.

8. Dec. (Kbhvn.). Befaling til Holger Rossenkrantz at opskrive Indbyggerne i Nørreiutland og strax drage til Kolling med dem, hvis de Krigsfolk, som tidligere vare samlede ved Lybeck og endnu befinde sig hinsides Eluen, gjøre Indfald i Fyrstendømmerne eller der truer anden Fare; dog skal han først forhandle med Johan Friis derom og rette sig efter hans Raad. Der er udstedt aabent Brev til Indbyggerne i Nørreiutland om Rustningen. som Johan Friis skal sende ham, hvis det behøves. T. 5, 111.

— Aabent Brev til alle Indbyggerne i Nørreiutlandt, at de skulle sidde rede med deres Rustning, da der er forsamlet noget Krigsfolk hinsides Eluen; de skulle møde, naar og hvor Holger Rossenkrantz, Embedsmand paa Bygholm, tilsiger dem, med den Rustning, de ere taxerede for, og være ham lydige. T. 5, 111 b.

10. Dec. (—). Instrux for Tolderen og de to Toldskrivere i Helsingør m. H. t. den daglige Forretningsgang med Toldens Opkrævning og Opbevaring, Registrenes Førelse og Regnskabets Aflæggelse tre Gange om Aaret. Rex m. p. subscr. R. 6, 98.

— Til Valentin Køller. Kongen har tilladt Lavge Vulfstandt, Embedsmand paa Vardbierrig, at faa 10,000 af de Mursten, som ere brændte ved Fulsang; naar hans Bud derfor kommer til Valentin Køller, skal denne udlevere Murstenene og tage hans Brev igjen paa, at han inden Midfaste i Stedet for vil levere 10,000 Mursten paa Kiøpnehafns Slot. T. 5, 113.

11. Dec. (—). Til Jørgen Brade. Da Kongen for nogen Tid siden har sendt sit Bud til Loland og Falster med nogle Breve om Forbud mod Udførsel af Korn, men de ikke alle skulle være fremkomne, skjønt Budet siger, at han har leveret dem til Jørgen Brade, skal denne strax med dette Bud tilskrive Kongen, hvilke Breve han modtog, naar han sendte dem fra sig, og hvem han sendte dem til. T. 5, 113 b.

— Til Mogens Falster, Landsdommer paa Lolandt og Falster. Da Kongens Forbudsbreve mod Udførsel af Korn endnu ikke ere forkyndte paa Landstinget paa Lolandt, hvorfor Bønderne vedblive at udføre Korn, skal han strax med dette Bud tilskrive Kongen, om

han har faaet Brevet, hvad Dag han har faaet det, og hvad Dag han har ladet det forkynde paa Landstinget. T. 5, 113 b.

14. Dec. (Kbhvn.). Kvittans til Sander Leyl, Tolder i Helsingøer, som ved Jens Mogensen og Jørgen Vale, Toldskrivere smstds., i Overværelse af Kongen, Peder Oxe og Eskel Oxe har aflagt Regnskab for Tolden i Ørsund samt for den 100. Pending, som Skotter, Engelske og Torn i Pollen give af det Gods, de føre gjennem Kongens Strømme, fra 16. Juli 1556 til 16. Nov. s. A. Hans Udgift ved Indbetaling og Indkjøb til Kongen lignet mod hans Indtægt, blev han skyldig 196 Rosenobler, 12 dobb. Dukater, 1 dobb. Kejsersgylden, 3 Krossater, 28 Engelotter og 933 Dlr. 12 Skil. lubske 1½ Skil. danske, hvilket han nu strax leverede Kongen selv i dennes Kammer paa Kiøpnehafns Slot; hvad Salt, Vin og Stenkul han i den Tid har kjøbt paa Kongens Vegne, har han leveret paa Kiøpnehafns Slot undtagen 17½ smalle Læster grovt Salt, som han fremdeles beholder paa Regnskab. Kobbertolden, som Fuckerne skulle give, er endnu ikke beregnet. Rex m. p. subscr. R. 6, 99.

— Kvittans til Sander Leyl, Tolder i Helsingør, som i Overværelse af Kongen, Peder Oxe og Eskel Oxe har aflagt Regnskab for den aarlige Afgift, Borgmestre og Raadmænd i Kiøpnehafn skulle give af de Tøndepenge, som han paa deres Vegne har oppebaaret af de Skibe, der løbe gjennem Sundet, fra 1548 til 16. Nov. 1556, nemlig 400 Dlr. om Aaret, i alt 3,600 Dlr., samt for 300 Dlr., som han har oppebaaret i Sagefald af 3 Skippere, en fra Lubeck og 2 fra Dansken. Hans Udgift ved Indbetaling og Indkjøb til Kongen lignet mod hans Indtægt, blev han skyldig 1097 Dlr. 6 Skil. danske, hvilke han nu strax leverede Kongen selv. En Læst saltet Oxekjød, som han har taget i Sagefald, har han indleveret paa Kiøpnehafns Slot efter Slotsskriverens Kvittans. R. 6, 99 b. (Overstreget[1].)

17. Dec. (—). Forleningsbrev for Erich Grubbe paa nogle Gaarde [paa Lolandt], som tidligere laa til S. Matthis Alter i Lande[2] Kirke, nemlig 1 Gaard i Hiøerby[3], 2 Gaarde i Skodtskebølle og 1 Gaard i Nøbølle, som[4] Stii Pors sidst havde i Værge, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods. Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 260.

18. Dec. (—). Aabent Brev, at Johan Sibe, der har svoret at tjene Kongen for Livstid som Guldsmed samt at bosætte sig i Kiøpnehafn og altid holde det ny Sejerværk, som han laver, vel færdigt, aarlig maa oppebære til S. Michels Dag af Kongens Kammer 80 Jochimsdlr., en Hofklædning som andre Hoftjenere,

---

[1] Med Tilføjelse, at denne Kvittans blev forandret, og Henvisning til Brevet af 1. April 1557. [2] Landet. [3] Højreby, Sollested Sogn, Laaland. [4] Med Bestemthed kan det ikke ses, om dette »som« skal gaa paa alle 4 Gaarde eller kun paa den sidste.

10 Pd. Byg, 10 Pd. Rug, 2 fede Øxne, 1 Td. Smør, 4 Faar og 4 Svin samt nyde fri Bolig og være fri for al borgerlig Tynge og Besværing i Overensstemmelse med det Brev, Borgmestre og Raadmænd have givet ham. Naar han ikke arbejder for Kongen, maa han frit bruge sit Haandværk. Det Arbejde, som han udfører for Kongen, skal han have skjellig Betaling for. Overlever han Kongen, staar det ham frit for at holde denne Overenskomst eller ej. Rex m. p. subscr. R. 6, 100.

18. Dec. (Kbhvn.). Aabent Brev, at Borgerne i Kiøpnehafn herefter maa bruge Grønnegaardtz Havn til Vinterleje for deres Skibe, men fremmede ikke uden Borgmestres og Raads Samtykke; dog forbeholder Kongen sig at maatte lægge sine Skibe i Vinterleje der. Rex m. p. subscr. R. 6, 101[1].

23. Dec. (—). Befaling til Seuren Staldsvend, Foged paa Abramstrup, at lade Anders Barby aarlig indtil videre hente saa megen Ildebrændsel i Hornsued Skov, som 2 Bønder i Herredet have Lov til at hente, da han beretter, at han mangler Ildebrændsel til sin Gaard Sielsøe og hans Formænd der have haft Lov til at hente 2 Læs Ildebrændsel aarlig af Hornsued Skov, indtil Hr. Oluf Nielsen forbød dem det. T. 5, 114.

Dec. (—). Aabent Brev, at, da Borgerne i Korsør klage over, at mange Fogder, Lensmænd, Skrivere og andre mod Recessen og deres Bys Privilegier bruge Landkjøb til Forprang for dem, maa de, hvor de kunne, tage Varerne fra dem, der bruge Landkjøb; den ene Halvdel tilfalder Kongen, den anden Byen; dog maa Bønderne kjøbe Tømmer af fremmede til deres Huses Bygning. Rex m. p. subscr. R. 6, 97 b.

1557.

2. Jan. (Kbhvn., 2. Nytaarsdag). Aabent Brev, hvorved Borgerne i Nagskouf faa Kronens Gaarde i Skalckennes paa Laaland for 20 Aar mod sædvanlig Landgilde. Rex m. p. subscr. R. 6, 261.

---

[1] Tr.: Christian III's Hist. II. 522 f. (efter en Afskrift). Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. I. 428 (efter Orig.).

2. Jan. (**Kbhvn.**, 2. Nytaarsdag). Til alle Lensmænd, som have Herreder. Da mange Skalke og tjenesteløse Karle løbe omkring i Riget og gjøre Kongens Undersaatter og den vejfarende Mand Fortræd, ja endog myrde Folk, skulle Lensmændene lade saadanne anholde og, hvis det kan bevises, at de have gjort nogen Fortræd enten paa Liv eller Gods, strax lade dem straffe. T. 5. 115 b.

5. Jan. (—). Til Borgerne i Kjøbstederne paa Laaland og Falsther samt Undersaatterne i Marieboo og Rudbye. Da de i Fællesskab skulle udruste et Skib paa 60 Læster og 60 Personer paa Orlogsvis med Skyts, Krudt, Lod, Fetalje og andet Tilbehør, befales det dem hver at stille N væragtige Karle med Harnisk og Værge og bære deres Part i den øvrige Udrustning i Forhold til Karlenes Antal. — Nagskouf 20 Læster og lige saa mange Personer, Marieboo 10 Personers Parter. Rudbye 6, Nystedt 4, Stubbekiøpping 12, Nykiøpping 5 og Saxkiøpping 3. T. 5, 116 b.

8. Jan. (—). Aabent Brev, hvorved M. Oluf Offersen[1] [Kannik i Roskilde], hvem Kapitlet i Roskilde efter sine Privilegier har valgt til Kantor efter Hr. Niels Friis, faar Stadfæstelse paa Kantordømmet for Livstid. Med de sædvanlige Bestemmelser. Rex m. p. subscr. R. 6, 102.

— Stadfæstelse for Byrge Trolle til Lillø paa et Brev, udgivet af Kong Erick 1433 Fred. før Palmesøndag (3. April), hvorved denne Konge har givet Hr. Axel Pedersen af Herdløf en Gaard i Malmø til evig Ejendom. Rex m. p. subscr. R. 6, 506.

9. Jan. (—). Livsbrev for Andreis van Euleno, Kancelliskriver, paa et Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Niels Friis. Naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken og gjøre sædvanlig Tynge og Tjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser. Rex m. p. subser. R. 6, 102 b.

— Til Prioren i Antuorskouf.. „Disse Brevvisere“ Henrich Villomsen og Hans Dresler, Borgere i Slagelse, have paa deres Vegne, som bruge Kjøbmandskab smstds., klaget over, at Kjøbmænd, som komme med Klæde eller andre Kramvarer, sælge dem i Klosteret, hvorved Byens Rettighed krænkes; det forbydes derfor for Fremtiden at lade Kræmmere bygge Kramboder i Klosteret og sælge Varer der. T. 5, 117.

---

[1] Læs: Offesen.

10. Jan. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Kongen har befalet Henning, Borgmester i Roskilde, Oluf Skriver, Byfoged, og Niels Andersen og Jens Henningsen, Borgere smstds., paa hans Bekostning strax at nedbryde Sortebrødre Kloster og Kirke i Roskilde, som staar øde. Stenene og Tømmeret skulle de sætte paa Pladsen og lade blive staaende der, indtil de faa nærmere Ordre. Rex m. p. subscr. T. 5, 117 b.

11. Jan. (—). Til Fru Mette, Ifuer Juels Efterleverske. Casper Mule, Tugtemester for Hertugerne Mogens og Hans, har berettet, at der resterer noget Kirkeregnskab af Sognekirkerne i Harsyssels Provsti, som skulde være gjort, da Ifuer Juel havde Provstiet i Forlening, hvorfor han, som nu er forlenet med Provstiet, mener, at det tilkommer ham at høre det resterende Regnskab og derfor annamme Provstens Rettighed. Hun maa derfor ikke gjøre ham Hinder paa Rente og Rettighed, enten af Kirkeregnskabet eller andet, som ikke med Rette tilkommer hende eller hendes Børn; endvidere skal hun levere ham eller hans fuldmægtige alle de Registre, Regnskabsbøger og Lovhævder, som lyde paa Kirken og Kirkens Ejendom i nævnte Provsti, at han dermed kan forsvare Kirkens Ejendom. T. 5, 118.

18. Jan. (—). Livsbrev for M. Henrick, Kongens Prædikant, paa et Degnedømme, et Kannikedømme og et Vikarie i Lunde Domkirke, som ere ledige efter Dr. Peiter Capitein; dog skal han derfor daglig tjene ved Hove og miste sin hidtil hafte aarlige Besolding af 150 Jochimsdlr. Naar han ikke længere er i Kongens Tjeneste, skal han residere ved Domkirken, men indtil da skal han være fri for den Hjælp og Besværing, Kongen forlanger af Kapitlet. Med de sædvanlige Bestemmelser. Rex m. p. subscr. R. 6, 507.

22. Jan. (—). Livsbrev for Thomes Logen og hans Hustru Karrine Gansdatther paa Kronens Gaard Ytthernes i Sieland, saaledes som de nu selv have den i Værge, kvit og fri. Han skal holde Gaarden ved Magt og maa kun hugge i Skovene til Gaardens Bygning og Ildebrændsel. Han skal tjene Kongen med en Hest og lade sig bruge i Rigens Ærende baade inden og uden Riget som andre Ridebud, dog paa Kongens Bekostning; han skal aarlig have en Hofklædning. Hvis hans Hustru overlever ham, maa hun ikke gifte sig uden med Kongens Vilje og Vidende, saa fremt hun ikke vil have Lensbrevet forbrudt. Rex m. p. subscr. R. 6, 103.

— Qvittantia qvittantiarum til Peder Oxe til Gislefeld

for alt, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet af Haldsted Kloster og Madebølle, Vesternes, Abildtofte, Sørupe og Hofby Birker fra den Tid, han fik dem paa Regnskab, til SS. Philippi og Jacobi Dag 1555, samt for alt Kirkekorn, Biskopstiende og Præstegjæsteri, som han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet af Loland og Falster i samme Tid. Han blev intet skyldig deraf. Rex m. p. subscr. R. 6, 261 b.

22. Jan. (Kbhvn.). Til Peder Bild, Embedsmand paa Riberhus. Han maa lade det „bestaa“ med Bygningen paa Slottet „og holde de Huse undertagit“, som staa paa Slottet, indtil videre. Da de to Vikarier, der bleve fratagne to Vikarer[1], fordi disse ikke vilde rette sig efter Kirkeordinansen, og lagte til Slottet, nu igjen ere komne fra Slottet[2], har M. Hans Thaussen forbudt de tilliggende Tjenere at give Herligheden af Vikariegodset til Slottet, hvad der af Jordebogen ses at være sket fra Arilds Tid. Peder Bild skal i denne Sag rette sig efter Jordebogen. Da han skriver, at han har oppebaaret Kirkens Part af Tienden i Riber Stift, og at Almuen i Lenet trænger stærkt til Korn, skal han strax underrette Kongen om, hvor meget Kirkekornet beløber sig til; han skal saa senere faa at vide, hvor meget han skal forstrække Bønderne med. Det indsendte Register paa Mageskiftet med Helligaandsgaarden er ikke saa klart, at der derefter kan gjøres et Mageskiftebrev, hvorfor Mageskiftet maa staa hen, indtil Kongen selv kommer til den Landsende. T. 5, 135[3].

26. Jan. (—). Til Jørgen Løcke, Niels Lange, Ifuer Krabbe, Axel Urne, Jens Jul og Albret Skiel. Erick Bilde har efter Kongens Befaling tiltalt Fru Sophie, Jacob Hardenberigs Efterleverske, for de Øxne, hun imod Recessen har ladet uddrive af Danmark, og Rigens Kansler har afsagt Dom i Sagen; da Erick Bilde skal forfølge Sagen saa vidt, at Kongen kan faa, hvad der tilkommer ham efter denne Doms Lydelse, skulle de strax møde i egen Person, naar Erick Bilde tilsiger dem, for med nogle andre gode Mænd at fuldgjøre det kgl. Ridebrev, som er udgaaet i denne Sag. T. 5, 135 b.

[Omtr. 26.—27. Jan.] (—). Befaling til Sander Leyel at udbetale Claus Forthin[3] 236 Dlr. af Tolden. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 5, 136.

---

[1] Hr. Povl Mikkelsen og Hr. Hans Fynbo (Kinch, Ribe Bys Hist. og Beskr. I. 502).
[2] Nemlig i Henhold til Kongebrevene af 15. Sept. 1556 (se ovfr.). [3] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 841 f. [3] Læs: Fonthin (Fontein).

27. Jan. (Kbhvn.). Til Abbedissen i Maribo Kloster. Med Fru Anne, Jørgen Urnes Efterleverske, sendes der hende en Kjortel, hvorefter for Fremtiden Kjortlerne til Klosterjomfruerne i Maribo Kloster skulle gjøres, og 3 Stykker Engelst, hvoraf hun skal lade gjøre Kjortler efter hint Mønster. Angaaende den Dragt, de herefter skulle have paa Hovedet, skal Fru Anne give hende Undervisning. T. 5, 136 b[1].

29. Jan. (—). Til Borgmestre, Raadmænd og Byfogder i Helsingborg, Landzkrone, Malmøe, Helsingøer, Kiøpnehafn, Vordingborg, Kallingborg, Skielskøer, Korsøer, Rudbye, Nykiøping p. Falster, Nystedt, Nyborg, Suinborg, Assens, Kierteminde, Medelfar, Aarhus o. s. v. Da mange udlændiske Folk rejse gjennem Kongens Lande, uden at man véd, hvem de tilhøre, eller hvad deres Bestilling er, maa de herefter ingen udlændiske Folk lade komme over Færgestederne, med mindre de have Kongens Pasbord eller man véd, hvad deres Ærende er. Kommer der fremmede Sendebud eller „andet besynderligt udlændiske Folk“, skulle de strax underrette Kongen derom. Overtrædelser blive at straffe. T. 5, 137.

— Lignende Brev til Peder Oxe eller hans Foged i hans Fraværelse m. H. t. dem, som komme over ved Getzøer. Udt. i T. 5, 137.

Jan.[2] (—). Befaling til Hans Stygge at kjøbe 20 Voger („Voer“) Glas paa Glarhytten hos Enduold Jensen til Kongens Behov og med det første sende dem hid til Kiøpnehafn. Udt. i T. 5, 137 b[3].

3. Febr. (—, 2. Kyndelmisse Dag). Fornyede Befalinger til Hr. Otthe Krumpen, Albrit Gøye, Frantz Brockenhus, Jens Juel, Otthe Brade, Hans Stygge, Jørgen Skinckel, Jørgen Bernekov, Jørgen Rosenkrantz og Peder Bild strax skriftlig at underrette Kongen om, hvor meget alt det Kirkekorn beløber sig til, som de paa Kongens Vegne skulle oppebære i deres Len. T. 5, 138.

5. Febr. (—). Kvittans til Eskild Oxe, Rentemester, som i Overværelse af Børge Trolle, Christoffer Huitfeld og Peder Bilde har gjort Kongen Regnskab for, hvad han paa dennes Vegne har oppebaaret og igjen udgivet fra Nytaarsdag 1556, da han senest gjorde Regnskab, til sidste Nytaarsdag, samt for engelst Klæde, grovt Klæde, Sardug, Boltelærred og andet grovt Lærred, som han paa Kongens

---

[1] Tr.: Kall Rasmussen, Musse Herréd I. 159 f. [2] Brevet, som i Brevbogen er dat. »mense Januarii«, er indført mellem Breve af 29. Jan. og 1. Febr. [3] Tr.: Hist. Tidsskr. 5. R. II. 488.

Vegne har kjøbt i Aaret og leveret fra sig. Iberegnet, hvad han blev skyldig fra sidste Regnskab, blev han af Aarets Regnskab Kongen skyldig: 2 Rosenobler, 3 Henricksnobler, 8 dobb. Dukater, 7 Engelotter, 8 Guldgylden, 2 Giellersridere, 25 Stykker tydsk Mønt og en liden „Borde", hvilket han leverede Kongen altsammen; derimod beholdt han hos sig og skal staa til Regnskab for: 367½ Mark 4½ Skil. 5½ Pend. danske, 351½ Dlr. 11 Skil. 1 Pend. lubsk, 3011½ Lod 1½ Kvintin Sølv, 773 Mark smaa Klippinge Krigsmønt, regnet til 4 Stykker paa Marken, 279¾ Al. Engelst, Siellands Maal, 23½ Al. Engelst, lubsk Maal, 7 hele Stykker Engelst, 7¼ Al. Sardug, 5½ Stykke 2½ Al. Gøttingst, 1½ Stykke 2 Al. Hagenst, 9¾ Al. Kirsej, 5 Stykker Stettheins Lærred og 330 Al. Peckelin og grovt Lærred. Rex m. p. subscr. R. 6, 105.

5. Febr. (Kbhvn.). Til Sander Leyel. Med Hensyn til Forfærdigelsen af den Font, hvorpaa han har sendt nogle Mønstre, og som han skulde bestille vester paa, befales det ham i eget Navn at skrive til Mesteren der og takke ham, men sige ham, at Kongen selv har Mestre, som kunne gjøre den, hvorfor han ikke vil lade den gjøre der. T. 5, 138 b.

6. Febr. (—). Qvittantia qvittantiarum til Mogens Godske til Hørbye, der ved Lauritz Hansen, Slotsskriver paa Kiøpnehafns Slot, har gjort Regnskab for sin afdøde Broder Peder Godskes Indtægt og Udgift af Kiøpnehafns Slot og Abramstrup Gaard, for oppebaarne Kongeskatter og for Indtægten og Udgiften af Teglgaarden ved Kiøpnehafn i Tiden fra Paaske 1549, da han sidst fik endelig Kvittans, til Paaske 1556. Han blev intet skyldig. Rex m. p. subscr. R. 6, 103 b.

— Aabent Brev, at Jørgen Kotte, Borgmester i Othense, i Nærværelse af Kongen, Børge Trolle, Peder Oxe, Christoffer Huitfeld og Peder Bilde, har tiltalt Hans Thomessen, Borgmester i Helsingborg, fordi de, som uddrive Øxne om Høsten eller Fasten fra Skonne, tit maa vente 14 Dage eller 3 Uger i Helsingborg, da det kun tillades de to Færger ved Byen at sætte Øxne over Færgestedet og de til sammen ikke kunne tage mere end 30 Øxne. Der blev truffet den Bestemmelse, at de af Helsingborg skulle have den første Fragt for en temmelig Penge med saa mange Øxne, de kunne føre; dernæst maa de af Helsingør overføre saa mange, de kunne, „og saa en Rejse om den anden"; er ingen af Færgerne fra Helsingborg tilstede, naar der kommer Øxne til Færgestedet, maa de tilstedeværende, som have Skuder eller Færger, hvad enten

det er Borgere eller Færgemænd, i Helsingør eller Helsingborg, sætte dem over. T. 5, 139 b.

7. Febr. (Kbhvn.). Tilladelse for Borgerskabet i Othense paa dets Begjæring gjennem Borgmesteren Jørgen Kotte til at sælge det Skib, som det for nogen Tid siden sammen med Borgerskabet i Nyborig kjøbte til Rigets Tjeneste, da Byen nu efter den ny Skik er taxeret til at udruste 50 væragtige Karle til Skibs til Rigets Tjeneste. T. 5, 140.

— Tilladelse for Borgerskabet i Nyborg til at sælge sin Part i samme Skib, da Byen efter den ny Skik ene skal udruste et Skib til Rigets Tjeneste med Folk og alt Tilbehør. T. 5, 140 b.

8. Febr. (—). Aabent Brev til Fordel for Kiøge om Landkjøb, af samme Indhold som Brevet til Korsør fra Dec. 1556 (ovfr. S. 60). Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 106.

— Til Frantz Brockenhus. Jørgen Kotthe, Borgmester i Othense, har berettet, at en af Kongens Skippere har laant en Baad, hørende til Othense Bys Skib, for at bruge den i Kongens Tjeneste og har givet sin Reversal derfor; men da han kom i Søen med Kongens Skib, ere baade Skib og Baad gaaede under. Frantz Brockenhus skal derfor enten give Byen en anden Baad eller erstatte den tabte. T. 5, 141.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne og Lauge Ulfstand. Borgmestre og Raad i Halmstad have ved fuldmægtige berettet, at nogle Riddermændsmænd, Peder Rud, Erick Rossenkrantz til Langtind, Niels Andersen og Johan Knob, have Gaarde og Jorder udenfor Halmstad, og at nogle af dem agte at lade deres Jorder bygge, tage dem fra Byen og sætte Folk paa dem, som kunne svare Landgilde deraf. De skulle derfor forskrive de nævnte gode Mænd til sig og handle med dem om et Mageskifte af samme Gaarde og Jorder mod noget af Kronens Gods under Laugholm. Naar de ere blevne enige med dem om Mageskiftet, skulle de strax opskrive det paa klare Registre under deres Indsegl og sende det til Kongen. Der sendes dem Breve til hine gode Mænd herom. T. 5, 141 b.

— Breve til Peder Rud, Erick Rossenkrantz, Niels Andersen og Johan Knob om at unde Kongen de Jorder og Lykker til Mageskifte, som de have udenfor Halmstad, og at begive sig til Hr. Mogens Gyldenstierne og Lauge Ulfstand, naar disse tilskrive dem. T. 5, 142.

— Befaling til Lauge Ulfstand at kjøbe 36 Tylvter „Flas-

bord" til Kongen og med det første sende dem hid. Udt i T. 5, 142 b.

8. Febr. (Kbhvn.). Befaling til Ebbe Ulfeldt at kjøbe 20 store Hundreder Klapholt, 3 store Hundreder Bundtømmer og 5000 Baandstager, leje et Skib paa Kongens Bekostning og med det allerførste sende Tømmeret hid derpaa. Udt. i T. 5, 142 b.

— Lignende Befaling til Verner Pasberig. Udt. i T. 5, 143.

9. Febr. (—). Kvittans til Dr. Joannes Machabeus paa hans Regnskab over solgte Bibler. Han har solgt 347 beslagne, 317 ubeslagne og 3 ubundne Bibler af de 3000, som han og Dr. Chrestiern Morsing modtoge af Kongens „Prent" i Kiøpnehafn, og har derfor oppebaaret 1789 Dlr. 4 Skil. danske. Hans Udgift til en tydsk Bibel, til Bogbinderne for at indbinde og beslaa Biblerne og til M. Chrestiern Pedersen, som havde korrigeret og udskrevet Bibelen første Gang, var i alt 1270 Dlr. Dette fradraget blev han skyldig 571½ Dlr. 8 Skil. danske[1], som han har indlagt i Universitetets Kiste. Han og Dr. Chrestiern Morsing kom til at skylde 899 Bibler, deraf ere 52 bortkomne, uden at de have faaet Betaling for dem, og de have afleveret de andre 847. Rex m. p. subscr. R. 6, 106[2] og R. 6, 114[3] (med Dat. 6. Marts).

— Kvittans til Dr. Chrestiern Morsing paa hans Regnskab over solgte Bibler. Han har solgt 715 beslagne, 717 ubeslagne og 2 ubundne Bibler og har derfor oppebaaret 4927 Dlr. 14 Skil. danske. Deraf har han udgivet til Michel Skriver for en Gaard, Kongen kjøbte af denne, til Erich Valchendorf, kgl. Kammertjener, til M. Chrestiern Pedersen og til Bogbinderne i alt 2485½ Dlr. Dette fradraget blev han skyldig 2391½ Dlr. 14 Skil.[4], hvoraf han har indlagt 1500 Dlr. i Universitetets Kiste og har givet Oluf Munck og Anders Skriver Breve paa 651½ Dlr., som endnu restere i Vendelboe Stift og Aarhus Stift, hvilke Penge Kongen selv vil lade indkræve; Kongen har eftergivet ham 290 Dlr. 14 Skil. Han har tidligere gjort Jachob Brochenhus og Jochim Bech Regnskab for de Penge, han og Hr. Jeip Heye have oppebaaret af alle Landskirkerne til at afholde Papiromkostningerne med, hvilke

---

[1] Der maa være en Fejl ved et af Tallene, thi ved Fradragningen faar man 519 Dlr. 4 Skil. [2] Tr.: Kirkehist. Saml. II. 408 f., hvor der S. 408 L. 13 f. n. for »slig« skal læses: seg, og L. 12 f. n. for »haffue« skal læses »haffde«. [3] Kvitt. af 6. Marts har afvigende: 59 bortkomne Bibler; den frandsoske Bogbinder Anthonius Mallet har hos sig 16 Bibler, som han skal gjøre Regnskab for; de have afleveret 824. [4] Ved Fradragningen faar man 2441½ Dlr. 14 Skil.

Penge han har leveret Sander Leyl, Tolder i Helsingør, til at betale Papiret med, med Undtagelse af 20 Dlr., som han siden har givet til Skrivere og Bude. Antallet af tiloversblevne Bibler som i Kvittansen til Joannes Machabeus af samme Dag. Rex m. p. subscr. R. 6, 107[1] og R. 6, 113[2] (med Dat. 6. Marts).

10. Febr. (**Kbhvn.**). Qvittantia qvittantiarum til Peder Bilde til Suanholm, Embedsmand paa Turebye, for, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet af Helsingborg Slot og Aarhusgaard samt af Holbeck Slot fra den Tid, han fik dem, indtil han blev af med dem. Han blev intet skyldig deraf. Rex m. p. subscr. R. 6, 104.

11. Febr. (—). Livsbrev for Anders Bud paa følgende aarlige Rente af Clare Kloster i Roskilde: saa megen Fetalje. som en Klosterjomfru der i Klosteret faar efter den af Kongen og Rigsraadet gjorte Skik, nemlig 5 Tdr. Brød eller 25 Skpr. Mel, 14 Tdr. Øl [eller] 2 Pd. Malt og 10 Skpr. Humle, 2 levende Svin, 6 levende Lam, 2 levende fede Faar, 6 levende Gæs, 1 Fjerd. Smør. 1 Fjerd. saltet Sild, 2 Vol røget Sild, ½ Td. saltet Fisk, 150 tørre Hvidlinger, 100 Flyndere, 1 Skp. Boghvedegryn, 1 Skp. Byggryn, ½ Skp. Havregryn, 1 Skp. Ærter, 1 Fjerd. Eddike, 4 Skpr. Lønborgsalt, 10 Læs Ved, ½ Læst Kul, 10 Par Høns, 1 Vol Æg, 12 Mark Penge til Sko og Klæder og ½ Oxe; endvidere skal han beholde det Hus paa Clare Kirkegaard, som Anders Barby har anvist ham, for Livstid. Rex m. p. subscr. R. 6, 107 b.

— Befalinger til Danmarks Riges Raader at være tilstede ved den almindelige Herredag, som „fore adskillige Rigens Ærende og Bestilling at maatte om beraadslaas“ er berammet at skulle holdes i Kiøpnehafn Sønd. qvasimodogeniti (25. April). T. 5, 143[3].

13. Febr. (—). Kvittans til Dr. Christiern Morsing, Rektor ved Kiøpnehafns Universitet, Dr. Jahan Machabeus, Dr. Albrecht Knoppert og M. Niels Hemmingsen, Professorer smstds., som efter Kongens Befaling have leveret Dr. Peder Palladius, Superintendent i Sielands Stift, 300 Dlr., Dr. Jahan Machabeus 100 Dlr., M. Niels Hemmingsen 100 Dlr., Hr. Hans Henricksen 80 Dlr. og Hr. Peder Thidemand 80 Dlr., ialt 650 Dlr.[4], som Kongen har givet dem af

[1] Tr.: Nyerup, Langebekiana S. 294 ff., hvor der S. 295 L. 2 f. n. for «vx» skal læses: xv og S. 296 L. 3 f. n. for «bekommet» skal læses: bortkommen. Desuden er j (½) gjennemgaaende læst som i. [2] Tr.: Kirkehist. Saml. II. 409 ff. Kvitt. af 6. Marts har afvigende: 59 bortkomne Bibler, 16 hos den frantzos Bogbinder Anthonius Mallet, 824 afleverede. [3] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. V. 98. [4] Det bliver 660 Dlr.

de Penge, Dr. Christiern Morsing og Dr. Jahan Machabeus have oppebaaret for de danske Bibler. Rex m. p. subscr. R. 6, 112 b[1].

13. Febr. (Kbhvn.). Befaling til Oluf Munck at begive sig hid Sønd. qvasimodogeniti med Register og Regnskab paa de Bibler, som han har modtaget af Dr. Christiern Morsing og Dr. Johannes Machabeus; han skal medtage de Penge, som han har oppebaaret for Biblerne, og indkræve og medbringe de Penge, som endnu restere. Udt. i T. 5, 143 b[2].

— Brev til Jens Jul om at tilsige Anders Skriver, tidligere Skriver der paa Gaarden[3], til med det allerførste at møde med Register og Regnskab paa de Bibler, han har modtaget. Udt. i T. 5, 143 b.

— Tilladelse for Oluf Ericksen, Byfoged i Vardber, til nu toldfrit at udføre 1 Læst saltet Oxekjød til Tydskeland. Rex m. p. subscr.

Albret Gøye citat Hr. Magnus Gyldenstierne, Knud Gyldenstierne, Christoffer Gyldenstierne, Fru Kirstine, Gabriel Gyldenstiernes Efterleverske, og hendes Lavværge for et Bygge, som Gabriel Gyldenstierne skal have ladet sætte paa Albret Gøyes Grund i Ødzberg Mark i Vendsøssel, og for nogen Jord, som han har ladet rebe fra Albret Gøyes Gaard til dette Bygge, at møde i Kiøpnehafn Onsd. efter dom. qvasimodogeniti (28. April). Udt. i T. 5, 144.

— Befaling til Lauge Ulfstand med det første at kjøbe 60 Tylvter Hallands Skibsbord og sende dem hid, saa snart Vandet bliver aabent.

Befaling til Jørgen Brade at forskaffe Niels Christernsen saa mange Baadsmænd, som behøves til at føre den ny Holk, der ligger for Vardingborg, hid til Slottet, og skaffe Underholdning til dem. Udt. i T. 5. 144 b.

14. Febr. Ifuer Lunge til Thirsbeck citat M. Hans Tagsen, Superintendent i Riber Stift, fordi han tillod Hr. Jacob i Ome[4] Sogn at bandsætte hans Tjenere for noget Hø, som de lode føre af hans egen Grund, at møde Fred. efter Sønd. qvasimodogeniti (30. April) her paa Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 5, 144 b[5]. (U. St.)

---

[1] Tr.: Nyerup, Langebekiana S. 297 f., hvor der S. 298 L. 7 f. n. for «vii» skal læses: vij.
[2] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. V. 98. [3] Aarhusgaard. [4] Sønder Omme, Nørvang Herred.
[5] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 842.

14. Febr. Samme citat Hr. Jacob for samme Sag at møde samme Tid og Sted. Udt. i T. 5, 144 b[1]. (U. St.)

— **(Kbhvn.).** Aabent Brev, at Kongen har tiltroet Oluf Ericksen at være Byfoged og Tolder i Vardbierig. Han skal tage 8 Skil. danske i Told af hver Td. Tystøl og gjøre Regnskab derfor og for al anden kgl. Indtægt. Ingen indlændisk eller udlændisk maa bryde sin Bunke eller sælge af sine Varer uden i Forvejen at have givet Tolderen det tilkjende og betalt den tilbørlige Told deraf. Rel. Eskild Oxe. T. 5, 145.

15. Febr. (—). Aabent Brev, at Byfogden i Vardbierg nøje skal paase, at Forbudet mod at udføre saltet Oxekjød overholdes, hvilket nu ikke sker der i Byen. Behøver nogen Fetalje til Underhold paa Skibene, kan det tillades at udføre en Td. eller to efter Lejligheden, naar man først giver Tolderen det tilkjende og betaler den tilbørlige Told. Rex m. p. subscr. T. 5, 145 b.

18. Febr. (—). Følgebrev for Jacob Skram og Michel Andersen, Forstandere for det almindelige Hospital i Nestued, til Hans Persen, Peder Olsen, Jens Nielsen, Hans Skibsbygger og Niels Frendessen i Odrup[2], Jep Olsen i Busket[3], Knud Ipsen i Kalckerup, Jens Stryger i Borup[4] og Jep Lillemand i Stenstrup, at de skulle svare disse Forstandere og deres Efterfølgere paa de fattiges Vegne sædvanlig Landgilde, Gjæsteri, Ægt, Arbejde og al anden Rettighed. Forstanderne skulle anvende alt til de fattiges bedste og gjøre aarligt Regnskab derfor. Rex m. p. subscr. R. 6, 108 b.

— Til M. Niels Palladius, Superintendent i Skonne. Da Forstanderen for det almindelige Hospital i Aahus skal være uduelig, har Kongen befalet Vincentz Lunge, Embedsmand i Lundth, at høre om en duelig Mand til denne Bestilling. Vincentz Lunge har nu været hos Kongen med en Borger af Aahus, Eskild Pedersen, som han mener egner sig dertil, og som desuden, da han er gammel og barnløs, har lovet at forskrive sin Part af alt sit Gods til de fattige i Hospitalet efter sin Død. Hvis M. Niels kan tænke, at Eskild Pedersen er duelig til Posten, skal han med Vincentz Lunge begive sig til Aahus for at høre den nuværende Forstanders Regnskab, opskrive det paa klare Registre og sende det til Kongen samt undersøge, om han har forbedret eller forsømt Hospitalet med Bygning eller paa anden Maade. Siden skulle de

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 842. [2] Orup, Tybjerg Sogn og Herred. [3] Buskeby, Sandby Sogn, Tybjerg Herred. [4] Vistnok Dalby-Borup, Faxe Herred.

indsætte Eskild Pedersen til Hospitalsforstander og paa de fattiges Vegne tage hans Brev paa, at hans Part af alt hans Gods skal forblive hos de fattige efter hans Død. De skulle skrive Kongen til og sende Eskild Pedersen hid for at aflægge sin Ed. T. 5, 149.

19. Febr. Anders Knudsen, Borger i Kiøpnehafn, citat Anders Munck for 80 Dlr., som denne skylder ham, at møde her i Kiøpnehafn Fred. efter Sønd. qvasimodogeniti (30. April). Udt. i T. 5, 146. (U. St.)

[Omtr. 19.—21. Febr.] Erick Morthensen citat Anders Persen, Mogens Persen og Giord Persen med Medarvinger for Sølv og Klenodier, som deres Fader[1] lod tage fra hans Hustru, Fru Elsebe, at møde Mand. efter Sønd. misericordia (3. Maj) her paa Kiøpnehafn.

Samme citat M. Matz Huid for nogen Gjæld, som han bør betale paa sin Hustrus og sine egne Vegne, samt for et Brev, som han har givet ham paa Halvparten af de Penge, han indløste 2 Gaarde for af Oluf Norbye, at møde ut supra. Udt. i T. 5, 146. (U. St.)

20. Febr. (Kbhvn.). Aabent Brev til Fordel for Nestuedt om Landkjøb, enslydende med Brevet til Korsør fra Decbr. 1556 (ovfr. S. 60). Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 108 b.

— Kvittans til Mogens Godske til Hørbye paa hans afdøde Broder Peder Godskes Vegne for alt, hvad denne har oppebaaret og igjen udgivet af Ørekrog Len fra S. Dionisii Dag (9. Okt.) 1555, da han fik Lenet efter Vincentius Lunge, til Sønd. invocavit (23. Febr.), da han døde. Han blev intet skyldig deraf. Rex m. p. subscr. R. 6, 111 b.

— Kvittans til Vincentius Lunge, Embedsmand paa Kronens Gaard i Lund, for al hans Indtægt og Udgift af Ørekrog Slot fra Philippi og Jacobi Dag 1555, da han først fik Lenet, til S. Dionisii Dag samme Aar, da han kom af med det. Hvad han blev skyldig, har han leveret fra sig til Inventarium. Rex m. p. subscr. R. 6, 112.

— Til Sander Leyl. Til Foraaret agter Kongen at bygge et Tøjhus ved Kiøpnehafns Slot, 70 Al. langt og 20 Al. bredt, hvor den øverste Hvælving skal mures med Cement (eller Tarras) og med dobbelte Klinker, som holde for Vand, uden andet Tag. Han skal derfor skrive til en Borger i Amsterdam ved Navn Arndt Hudde, boende in der Vermerstratte in der heiligen drei Koningen Zeichen,

[1] Peder Ebbesen Galt.

om at forhøre hos de kyndigste Murmestre, hvor meget Cement og dobbelte Klinker der behøves til en saadan Hvælving, og siden kjøbe det. Han skal indrette det saaledes, at de Skibe, som komme derfra og løbe gjennem Sundet, tage Cementet og Stenene med som Ballast. Han skal ogsaa bede Arndt Hudde bestille to forstandige Karle, en, som forstaar at mure med Cement, og en, som forstaar at blande det. Hvis de ikke kunne faas der, sendes der ham et Brev, som Clavs Fonthein har skrevet til de to Murmestre i Andorp, der vare her forleden Aar, at de skulle skaffe Karlene, hvilket Brev saa kan sendes til dem. Der skal bestilles 20 Skippd. Stangjern i Amsterdam til Kongen, saa det kan komme med det første. T. 5, 149 b.

20. Febr. (Kbhvn.). Befalinger til Tolderne i Assens, Kolding og Rudbye aarlig til Pinsedag at begive sig til Rentemesteren, hvor han maatte opholde sig i Riget, for at gjøre Regnskab for den Øxentold, Hestetold og anden Told, som de paa Kongens Vegne have oppebaaret. De skulle derfor betimelig opkræve Tolden. T. 5, 150.

— (?)[1] (—). Morthen Michelsen[2] og Anders Michelsen citant Henning Jørgensen[3], fordi han ikke har holdt deres Brødre Jens Michelsen og Hans Michelsen det Forlig, han for nogen Tid siden gjorde med dem m. H. t. nogle Træer, de beskyldtes for at have hugget i Niels Henriksens[4] Skov, og hvorfor der var gaaet dem Tyvsran over, og fordi han har taget og imod Forliget forholder dem deres Gods, at møde i Othense, saa snart Kongen kommer did.

Samme citant Niels Henricksen[4], fordi han ikke har holdt Forliget med deres Brødre m. H. t. hine Træer, uagtet han har oppebaaret Øxne og Penge derfor og har lovet Brev og Segl paa, at det skulde være en evig aftalt Sag, at møde ut supra.

Samme citant Hans Matzen, Herredsfoged i Skoubye Herred, fordi han for nogen Tid siden dømte deres Brødre til Galge og Gren, „og ingen Koste han havde at hænge oppaa dennom“, at møde ut supra. Udt. i T. 5, 146 b.

---

[1] Læsningen af Tallet er usikker, da der synes at være rettet ved det, samtidig med at Maanedens Navn er forandret; nu staar der: 29. April. Ordene: at møde i Othense osv. ere rettede til: at møde paa Kiøpnehafns Slot Mand. efter jubilate Sønd. (10. Maj). Om der er udgaaet to forskjellige Sæt Stævningsbreve, eller om det første er holdt tilbage, kan ikke ses af Brevbogen. [2] I Aalemose Mølle (Kolderup-Rosenvinge, Gl. dsk. Domme I. 248). [3] Henning Qvitzov til Sandager (anf. St.). [4] Niels Henriksen til Tøjstrup (anf. St.).

21. Febr. Hartuig Bilde citat alle Kronens Bønder i Halmstad Herred, fordi de ofte have klaget over ham for Kongen m. H. t. deres Gjæsteri og andet, som han mener med Urette. For at faa Ende paa Sagen, befaler Kongen Bønderne at sende deres fuldmægtige med Breve og Bevisning til sig Lørdag efter Sønd. qvasimodogeniti (1. Maj) for der at lide, hvad Lov og Ret er. Udt. i T. 5, 146 b. (U. St.)

— (**Kbhvn.**). Befaling til Jørgen Skinckel at levere Hermen Vaale 3 Pd. Rug og 3 Pd. Byg, som Kongen har givet ham til hans Underholdning. Udt. i T. 5, 147.

— Jens Kjældersvend citat Jens Skriver, Borgmester, og Hans Thommessen, Raadmand i Korsøer, for at have stokket og blokket ham, lovufordelt, og for de Græsøxne, de udførte med deres Skuder „og kom hannom til at tage Told af samme Øxne", at møde her i Kiøpnehafn Sønd. invocavit (7. Marts). Udt. i T. 5, 147 b. (U. St.)

23. Febr. (—). Tilladelse for Forstanderne for det almindelige Hospital i Nestuedt til aarlig at lade de fattiges Bud og Vogn drage omkring i Sieland og paa Møen, om nogen vil komme de fattige til Hjælp med Korn, Smør eller anden Fetalje. Rex m. p. subscr. R. 6, 109.

— Aabent Brev, at Kongen har overladt Borgerne i Kiøpnehafn Pladsen mellem Hr. Lauge Bradis Gaard og det gamle Tøjhus til at ind- og udskibe deres Gods paa; Borgmestre og Raad skulle være pligtige til inden „Paaske førstkommendis over et Aar" at opfylde og brolægge Pladsen, men maa ingen Bygninger sætte derpaa. Rex m. p. subscr. R, 6, 110[1].

— Til Sander Leigel, Tolder i Helsingør. Med hans Søn Frederick sendes der ham en Jernkiste, der skal bruges til den Told, som oppebæres i Helsingør, samt Hovednøglen til Kisten og en Nøgle til Læddiken, begge forseglede. Han skal herefter med Toldskriveren paa klare Registre lade opskrive, hvad de oppebære paa Kongens Vegne, og lade det indlægge i Kisten efter de Artiklers Lydelse, som de, hver især, for nogen Tid siden fik sendte, og hvoraf der nu sendes en Kopi. Kongen har sendt Jens Mougensen, Toldskriver, en Nøgle til Hængelaasen for Kisten og en Nøgle til Læddiken og har selv beholdt en Hængelaas og en Nøgle til Læddiken,

[1] Tr.: Pontoppidan, Origines Hafn. S. 320 f. Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. II. 307 f. Den sidste Udg. bedst.

som skulle leveres Jørgen Valle, naar han kommer tilbage. Hvad der oppebæres, før han kommer tilstede, skulle Sander Leigel og Jens Mougensen klarlig registrere og nedlægge i Kisten. T. 5, 147 b.

23. Febr. (Kbhvn.). Skrivelse til Jens Mugensen, Toldskriver i Helsingør, om samme Sag. Der sendes ham to forseglede Nøgler. den ene til Hængelaasen for Toldkisten, den anden til Læddiken. T. 5, 148.

— Befaling til Abbeden af Herridtzuadt at lade Hans Butof, Kongens Tømmermand, hugge følgende Tømmer i Klosterets Skove: 4 Træer, 16 Al. lange og $1^1/_2$ Fod paa Kanten, 4 Træer, 14 Al. lange, 10 Bjelker, 12 Al. lange, 1 Træ, 14 Al. langt og 3 Kvarter paa Kanten, og 1 Træ, 8 Al. langt og 1 Al. paa Kanten. Han skal udvise Træerne, hvor der sker mindst Skovskade, og, naar Tømmeret er hugget, strax sende det til Helsingborg eller Landtzkrone, hvor det er belejligst og Kongen bedst kan lade det hente. Udt. i T. 5, 150.

24. Febr. (—). Befaling til Otho Rud at skaffe „denne Brevviser", Kongens Skipper Peder Hinckelsen, der med Skibet Saltholken er sendt til Gotland efter en Ladning Tømmer og Kalksten, fuld Ladning, eftersom Thomes Sthure, Embedsmand paa Synderborg, vil tilskrive ham. Rel. Anthonius Hannisch. T. 5, 148 b.

— Til Jachob Brockenhus, Embedsmand paa Landtzkronne, og Vincentz Lunge, Embedsmand i Lundth. Da Matz Stensen har begjæret en Kronens Gaard, kaldet Aggerødt, i Munckerop Sogn i Onse Herred til Mageskifte mod en af sine Gaarde i Sønder Huiddinge i Haraggers Herred, skulle de med det allerførste samles paa Godset og ligne det; hvad de forfare, skulle de gjøre klare Registre paa og indsende til Kongen. T. 5, 150 b.

25. Febr. (—). Valter Simonsen citat Niels Fickesen for nogen Gjæld, som han ikke vil betale, at møde Onsd. efter Sønd. qvasimodogeniti (28. April). Udt. i T. 5, 151.

— Register paa det Korn, som Lensmændene faa Befaling til at sælge til Kronens Bønder: I Aalborg Len 10 Læster Rug og 15 Læster Byg, Drotningborg 8 Læster Rug og 12 Læster Byg, Aarhus 5 Læster Rug og 8 Læster Byg, Koldinghus 6 Læster Rug og 10 Læster Byg, Aakier 3 Læster Rug og 5 Læster Byg, Sckanderborg 2 Læster Rug og 5 Læster Byg, Hald 10 Læster Rug og 15 Læster Byg, Riberhus 10 Læster Rug og 10 Læster Byg, Niels Jul af Hing og Uldborg Herreder 2 Læster Rug og 5 Læster Byg, Silckeborg 3 Læster Rug og 5 Læster Byg, Vord Kloster 2

Læster Rug og 2 Læster Byg, Kalløe 4 Læster Rug og 6 Læster Byg, Lundennes 4 Læster Rug og 6 Læster Byg, Ørum 5 Læster Rug og 8 Læster Byg, Otthens 5 Læster Rug og 10 Læster Byg, Nyborg 5 Læster Rug og 12 Læster Byg, Trannekier og Tosing 2 Læster Rug og 4 Læster Byg, Lundegaard 4 Læster Rug og 6 Læster Byg, Landtzkronne og Helsingborg 4 Læster Rug og 8 Læster Byg. — Summa: 94 Læster Rug og 154[1] Læster Byg.

Til Lensmændene i de nævnte Len. Da der er stor Dyrtid paa Korn, saa at mange af Kronens Bønder maaske ville komme til at mangle baade til Saakorn og til deres egen Underholdning, skulle Lensmændene sælge til Bønderne N Læster Rug og N Læster Byg af Kirkekornet og Kirketienden og, hvis det ikke slaar til, af det andet Korn, som tilkommer Kronen (i Brevene til de Lensmænd, som ikke oppebære Kirkekorn og Kirketiende, staar i Stedet herfor: af det Korn, som tilkommer Kronen). De skulle tage 1 Dlr. for hver Td. Rug og 1 Dlr. for hver Td. Byg og siden gjøre Regnskab derfor. De skulle paa klare Registre opskrive enhver ved Navn, som faar Korn, og hvor meget han faar. Det Kronens Korn, som bliver tilovers, skulle de beholde til Kongens eget Behov. — Seddel i Brevene, at de med det første skulle indlevere Registre over det Korn, de beholde igjen. — Seddel i Brevene til Otthe Brade, Hr. Otte Krumpen, Peder Biildt, Niels Jul og Knud Gyldenstierne, at hver Læst Rug skal regnes til 30 Tdr. og hver Læst Byg til 36 Tdr. T. 5, 151.

26. Febr. (Kbhvn.). Aabent Brev for Anders Jude, Borger i Kiøpnehafn, at alle, hvem han besøger med dette Brev, skulle være ham behjælpelige med at komme til sin Ret over en Karl ved Navn Anders Pedersen, født i Useltoft i Nørreiutlandt, for hvem han er gaaet i Borgen for 120 Mark danske og 10 Al. Leidisk til Trud Olsen og Lauridtz Ørn, Borgere i Landtzkronne, hvilke nu stævne ham, da Anders Pedersen er bortrømt. T. 5, 153.

— Aabent Brev til Fordel for Holbeck om Landkjøb, enslydende med Brevet til Korsør fra Dec. 1556 (ovfr. S. 60). Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 108 b.

— Aabent Brev, at M. Vilhielm Gørther har tilsagt Kongen sin Tjeneste som Destillerer mod en aarlig Løn af 40 Dlr., 8½ Al. Engelst, 8 Al. Gøttingst, 5 Al. Sardug og 5 Al. Lærred. Rex m. p. subscr. R. 6, 109 b.

[1] Ved Sammentælling af de enkelte Summer faas: 152.

26. Febr. (**Kbhvn.**). Til Jørgen Valckendorf. Da Borgerne i Holbech ved fuldmægtige have klaget over, at der drives meget ulovligt Kjøbmandskab i Lenet, idet Bønderne selv føre deres Korn til Skonne og Hallandt, saa Borgerne intet kunne faa til deres Huses Underholdning, og Bissekræmmere drive Handel i Landsbyerne, befales det ham at paase, at der ikke drives Handel imod Recessen og Byens Privilegier. T. 5, 156.

— Befaling til Seuren Kier, Tolder i Kolling, at levere Harder Facke, Drudes Thomes thor Smedes Svend, 705½ Dlr. 14 Skil. 1 Alb., som Kongen er hende skyldig, paa Regnskab. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 5, 156 b[1].

27. Febr. (—). Kvittans til Michel Skriver, Borger i Kiøpnehafn, paa 20 Gylden og 3 smaa Guldringe, som han har modtaget i en Kirke paa Ferøe og nu har leveret Kongen i dennes eget Kammer. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 110.

— Befaling til Hans Bernekov at sende 8 Læster Malt til Kiøpnehafns Slot med den Karl, som Pouel Huitfeld sender did at tage Maal paa samme Malt.

Brev til Roskylde Kapitel om at tillade, at dets Bønder age disse 8 Læster Malt til Kiøpnehafn. Udt. i T. 5, 153.

— Befaling til Hans Bernekov strax at sende alt Kirkekornet i Roskilde og Kiøpnehafns Len undtagen det, som er kommet til Kiøge, hid til Kiøpnehafns Slot. Kronens Bønder i Kiøpnehafns, Krogens og Roskilde Len skulle fremføre det.

Befaling til Jachob Brockenhus strax at lade den Voldmester, han har hos sig, komme til Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 5, 153 b.

28. Febr. (—). Befaling til Peder Bild at levere Oluf Pedersen, Borgmester i Riibe, 2 Tdr. Smør og 2 Øxne, som Kongen har givet ham for den Umage, han skal have i dette Aar med at kjøbe Kongens Hofklæde. T. 5, 153 b.

— Befaling til Frandtz Brockenhus at levere Marrine, Hr. Christoffers Hustru i Suinborg, 1 Fjerd. Smør, 1 Pd. Mel og 1 Pd. Malt, som Kongen har givet hende til hendes Underholdning. Udt. i T. 5, 154.

— Befaling til Fru Mette, Ifuer Juels Efterleverske, at hun, da Casper Mule, Tugtemester for Hertugerne Mogens og Hans, har klaget over, at hun ikke har agtet Kongens tidligere Skrivelse,

[1] Tr.: Sejdelin, Dipl. Flensborg. II. 699.

men endnu gjør ham Hinder paa noget Kirkeregnskab, som resterer fra hendes Husbonds Tid, og forholder ham Kirkens Regnskabsbøger, ikke maa gjøre ham nogen Hinder i saa Henseende. T. 5, 154.

28. Febr. (Kbhvn.). Niels Vendelboe citat Jørgen Urne paa Boserup, fordi denne har givet et Brev ud paa ham, at han ikke har tjent ham ærlig, at møde Fred. efter qvasimodogeniti (30. April). Udt. i T. 5, 155 b.

4. Marts (—). Til Erich Biilde. Da Jørgen Lycke ved Rigens Ærende er forhindret i at fuldgjøre det Ridebrev, som skal udgaa om den Rigens Forfølgning, som er mellem Kongen og Fru Sophie, Jachob Hardenbergs Efterleverske[1], skal Hans Norby indtræde i hans Sted. Der sendes Brev til ham derom, hvilket Erich Biilde skal besørge til ham. Hvis Erich Biilde kan tænke, at Hans Norby ikke kan lade sig bruge i denne Sag, skal han tage en anden god Mand i hans Sted, at Ridebrevet uden al Forsømmelse kan blive fuldgjort. T. 5, 156.

5. Marts (—). Skadesløsbrev for Oluf Pedersen, Borgmester i Ribe, paa 80 Stykker sort Engelst, 200 Stykker Foderdug, 120 Stykker Sardug, 150 Bolte Lærred, 3 gode Stykker graat Engelst og 70 Stykker uberedt Engelst, som han i Aar skal kjøbe til Kongens Hofklædning i Lybeck og Hamborg. Rex m. p. subscr. T. 5, 157 b.

6. Marts (—). Kvittans til Dr. Christiern Morsing for solgte Bibler (se Kvittans af 9. Febr. 1557). Rex m. p. subscr. R. 6, 113.

— Kvittans til Dr. Johannes Machabeus for solgte Bibler (se Kvittans af 9. Febr. 1557). Rex m. p. subscr. R. 6, 114.

7. Marts (—). Kvittans til Pouel Fechtel, Møntmester i Kiøbnehafn, som i Kongens Nærværelse har gjort Peder Oxe og Eskel Oxe Regnskab for, hvad ru Sølv han har oppebaaret og anvendt til Møntning og forskjellige mindre Udgifter fra 1546 til 1556. Efter sit Regnskab blev han Kongen skyldig 1½ vejet Mark 3½ Lod fint Sølv og 219 Mark 7 Skil. 7 Pend. danske, som han strax leverede Eskel Oxe. Kongen selv har han leveret 2 vejede Mark 6 Lod 1 Kvintin Guld fra forgyldt Kobber og Sølv. Rex m. p. subscr. R. 6, 114 b[2].

---

[1] Jvfr. ovfr. S. 63. [2] Tr.: Dsk. Mag. I. 164 f., hvor der S. 164 L. 5 f. n. for »1000 Mark« skal læses: 1055½ vegen [Mark].

10. Marts (**Kbhvn.**). Livsbrev for Peder Jensen, Borgmester i Kiøpnehafn, paa en Kronens Gaard i Vigitzløuf[1], som han selv har i Værge[2], uden Afgift. Han skal holde Gaarden ved Magt og maa ikke udsætte Bonden deraf, med mindre han kan skaffe ham en anden Gaard. Rex m. p. subscr. R. 6, 111.

16. Marts (—). Jørgen Urne faar Stævning over Axel Andersen og to Bønder, Jep Knudsen og Hans Gøing, at møde paa Kiøpnehafns Slot Fred. efter Sønd. qvasimodogeniti (30. April) for at vidne om, hvorledes en ved Navn Niels Vendelbo skikkede sig, da han var i Jørgen Urnes Tjeneste, og give det, som er dem vitterligt, beskrevet fra sig. Udt. i T. 5, 156 b.

— Brev til Jørgen Brade, at han, da Kongen, saa snart Isen gaar bort og Vejret begiver sig, agter at sende Kurfyrst August af Sachsens Datter Frøken Elisabet til Tydskland, skal bestille Færger til 60 Heste, som skulle blive liggende ved Nykiøping, indtil hun kommer, for saa at sætte hende over med Følge, Gods og Heste. T. 5, 158.

17. Marts (—). Tilladelse for Jørgen Valle til at udføre 2 Læster saltet Oxekjød til Thydskeland, Kronens Told dog uforkrænket. Udt. i T. 5, 157.

18. Marts (—). Til Oluf Pedersen, Tolder i Ribe. Kongen har sendt Seuren Skriver til ham med Bestilling paa det Klæde, som han i Aar skal kjøbe til Kongens Hofklædning, og med Befaling til at lade sig bruge i Kongens Hverv af Oluf Pedersen. Denne skal kjøbe saa meget af hver Slags, som det Skadesløsbrev[3], Kongen sender ham, angiver. Han skal sende det Klæde, som de holstenske Raader skulle have til deres Hofklædning, til Henrick Rantzov og Jesper Rantzov efter Seuren Skrivers Anvisning; det øvrige skal han levere Seuren Skriver, som har faaet Befaling til at begive sig til Kongen med det. Udt. i T. 5, 157.

— Til Sthen Rossensparre, Embedsmand paa Kalliingborg. Da Borgerne i Byen ved fuldmægtige have klaget for Kongen over, at de mangle Korn til deres Huses Ophold, skal han sælge dem 2 eller 3 Læster af Kongens Korn, hvis han kan undvære dem fra Slottet; men de maa kun bruge det til deres Husholdning. T. 5, 158 b.

19. Marts (—). Befaling til Hans Bernekov at levere Hr. Niels,

---

[1] Vierslev, Hvidovre Sogn, Sokkelunds Herred. [2] Jvfr. ovfr. under 5. Juli 1556. [3] Af 5. Marts.

Kapellan der i Byen [Roskilde], 3 Pd. Rug og 3 Pd. Byg, som Kongen har givet ham til hans Underholdning. Udt. i T. 5, 158.

22. Marts (Kbhvn.). Til Jørgen Skinckel. Dr. Cornelius, Kongens Livarzt, har berettet, at hans Tjenere i Nørrebye og Egense paa Sletten lide stor Mangel paa Gjærdsel, og Kongen har derfor givet dem saa meget, som de behøve til deres Gjærder i dette Aar, hvorfor Jørgen Skinckel skal anvise dem, hvor de maa hugge det paa Ebbeløe, og lade dem faa det uden Betaling. Udt. i T. 5, 158 b.

24. Marts (—). Livsbrev for Hr. Hans Henricksen, Kannik i Aarhus Domkirke, paa Kolckotte Præbende smstds., at tiltræde, naar M. Anders Glad, Kannik, der nu har det i Værge, er død; dog skal han saa fratræde sit eget Kannikedømme. Naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste eller ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter og Residens. Rex m. p. subscr. R. 6, 387.

— Palli Ulfeld citat Jørgen Tiidemand for nogle Penge, denne er hans Fader skyldig, og som han har hans Brev og Segl paa, men ikke kan faa, at møde i Kiøpnehafn Lørd. efter Sønd. qvasimodogeniti (1. Maj).

Margrette Clavs Pouelsens, Borgerske i Nestvedth, citat Bent Bilde for nogle Penge, han er hende og hendes Husbond skyldig, men ikke vil betale, at møde Onsd. efter Sønd. qvasimodogeniti (28. April) i Kiøpnehafn. Udt. i T. 5, 159.

— Gert Bartskær i Lund citat Hr. Claus Mortensen i Malmø, fordi han har taget hans Gods fra ham og forholder ham det, samt fordi han har ladet ham indsætte i Fængsel med Urette, at møde her paa Slottet Onsd. efter Sønd. lætare (31. Marts). Udt. i T. 5, 159 b.

— Til Peder Bilde til Suanholm. Bønderne i Egby i Spangagger Len have klaget over, at hans Foged paa hans Vegne har fordelt dem for Gjæsteri og Bolsvin og vil besvære dem mere dermed, end det fra gammel Tid har været Sædvane. Kongen har tilsagt dem, at de skulle give til Gjæsteri efter den Skik, Kongen har gjort for Sielland, nemlig 2 Heste til Gjæsteri af hvert Pd. Skyld og Frihed for at besværes med fremmed Drik, naar de gjæstes; de skulle udgive samme Slags Bolsvin som andre Kronens Tjenere. Herefter skal Peder Bilde rette sig og i ingen Maade besvære dem med mere Tynge end tilbørligt, saafremt han ikke vil

have sit Len forbrudt. De Dele, hans Foged har paa Bønderne for de nævnte Sager, skal han lade dem kvit for. T. 5, 159 b.

24. Marts (Kbhvn.). Til Verner Parsberig. Da denne Brevviser. Forstanderen for Hospitalet i Aahus, Eskild Pedersen, har begjæret Hjælp til de fattige der, som lide stor Mangel paa Ildebrændsel. skal Verner Parsberig lade dem faa nogle Fælder og gamle Træer paa Høyeøe, dog uden Skovskade; grønne Ege og Bøge maa aldeles ikke hugges. T. 5, 194.

— Befaling til Vincentz Lunge at levere Eskild Persen, Forstander for Hospitalet i Aahus, 1/2 Læst Korn, som Kongen har givet de fattige der. Udt. i T. 5, 199 b.

26. Marts (—). Befaling til Peder Bild, Embedsmand paa Riberhus, enten at bestille af Tolden eller kjøbe for Penge nogle Tusinde Tørfisk, Pilrokker og Langer, som Kongen agter dels at sende til Tyskland dels at beholde til eget Behov; det skal være gode Varer, og han skal forvare dem indtil videre. Udt. i T. 5, 160 b.

27. Marts (—). Tilladelse for Borgmestre og Raad i Kiøpnehafn til aarlig indtil videre at oppebære 200 Jochimsdlr. af de Tøndepenge, de søfarende give til de Tønder, der ligge i Ørsund, mod at holde samme Tønder vel ved Magt. Rex m. p. subscr. R. 6, 115 b[1].

— Reversal af Anders Barby paa det Skjøde [af 14. Aug. 1556], Kongen har givet ham paa Selsøe Gaard og Gods. (Tysk.) R. 6, 117[2].

28. Marts (—, Midfaste Sønd.). Livsbrev for Anthonis Hanisch, kgl. Sekretær, paa et Vikarie til vor Frue Alter i Lunde Domkirke, som Hr. Godskalck sidst havde i Værge. Naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste i Kancelliet, skal han gjøre samme Tynge og Tjeneste som andre Vikarer. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 218 og Udt. i R. 6, 508.

— Palle von Melen citat Fru Anne Tidemandzdotter, Axel Fixsens Efterleverske, for Broeholm Gaard og alt hans Broder Axel Fixsens Gods, rørligt og urørligt, som hun besidder med Urette, at møde paa den Herredag, som skal staa i Kiøpnehafn Sønd. qvasimodogeniti (25. April). Udt. i T. 5, 160.

---

[1] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. I. 428 f. (efter Orig.). [2] I Overskriften er bemærket: »Og er dette for^ne Anders Barbyes Gjenbrev indlagt udi Hvælvingen paa Kiøpnehafns Slot i det Læddike, som Sieland stander skrevet paa.»

28. Marts (Kbhvn.). Hans Matzen i Nestued citat Hening Andersen, Borger smstds., for 10½ Td. Tystøl, som han paa hans Broders Vegne solgte i Kiøpnehafn til en ved Navn Anders Buntmager, men som han ingen Betaling har faaet for, at møde Onsd. efter qvasimodogeniti (28. April) paa Herredagen. Udt. i T. 5, 160 b.

— Jørgen Lycke citat Frandtz Biilde for den Beretning, han paa egne og Medarvingers Vegne har gjort for Kongen, at Jørgen Lycke vilde „gjøre Huerring til et Mageskifte og ikke til et Kjøb“ og derved skille Frandtz Biilde og Medarvinger ved samme Gaard og Gods, at møde for den Herredag, som skal staa i Kiøbenhafn Sønd. qvasimodogeniti. Udt. i T. 5, 160 b.

— Samme citat paa sin Søster, Fru Anne Lyche, Hr. Anders Biildes Efterleverskes Vegne Frandtz Biilde og andre Hr. Anders Biildes Arvinger for det Brev og Segl, de havde givet hende paa det Kjøb og Pant, som Hr. Anders Biilde og hun havde kjøbt og pantet sammen, at hun maatte nyde deres Part deri i sin Livstid, hvilket Brev de dog endnu ikke have holdt hende, for det Brev, som de sige, at Hr. Anders Biilde skal have givet dem imod det Brev, som de tidligere have givet hende, hvorved de forholde hende den Arv, hun skulde have i nævnte Kjøb og Pant, for Oldengjæld og andet, som de have oppebaaret i Stege, for den Part i Søeholms Avl, Fæ og Kvæg, som hun burde have, men som endnu er uskiftet mellem dem, for det, der kunde tilfalde hende i Bent Biildes efterladte Gods, som de nu paa andet Aar have brugt uden at udlægge hende noget, for det Tømmer og de Deler, de ladede det ny Skib med i Norge og hentede Salt for i Francheriige, uden at hun fik noget deraf, samt for Mølle-Landgilde og andet, som de have oppebaaret af Pantet af Dalbye Kloster i Skone og af Pantet af Skofclosther i Sielland, hvoraf hun intet har faaet siden hendes Husbonds Død, at møde til samme Herredag. Udt. i T. 5, 161.

— Til Lensmændene i Nørejutland. Da det Korn og Fetalje endnu ikke er kommet, som de i den forledne Vinter fik Befaling at sende til Kiøpnehafns Slot til Kongens Underhold, befales det dem strax at sende det paa en vedlagt Seddel opførte Korn og Fetalje, dog saaledes at Kronens Bønder faa det Korn, som de tidligere have faaet Skrivelse om (den sidste Bestemmelse indførtes ikke i Brevene til de Lensmænd, som nævnes efter Erick Krabbe). — Albrit Gøie fra Skandelborg 7½ Læst 9 Ørt. Rug, 4 Læster 3 Ørt. Malt, 33 Sider Flæsk og 178 Faare- og Lammekroppe, fra Vorde Kloster 10 Læster Rug, 10 Læster Malt, 7 Læster

Havre, 2 Læster Smør, 200 Sider Flæsk, 60 Faarekroppe, 30 Gaasekroppe og ½ Læst saltet Aal; Jørgen Bernekov fra Aakier 12½ Læst 1 Pd. 4½ Skp. Rug, 15 Læster 5 Ørt. Malt, 15½ Læst 11½ Td. Havre, 4½ Læst 4 Tdr. Smør, 8 Tdr. Honning, 15 Kokroppe, 550 Faare- og Lammekroppe, 164 Gæs og 800 Sider Flæsk: Frantz Banner fra Kalløe 14½ Td. 1 Fjerd. Honning, 15½ Læst 9½ Td. Rug, 7½ Læst 7½ Ørt. Malt, 13 Tdr. Gryn, 4 Tdr. Aal. 5 Tdr. Sild og 3 Tdr. Flyndere; Frantz Bilde fra Silckeborg 8 Læster Rug, 4½ Læst 9½ Ørt. Malt, 1 Læst 10½ Ørt. Havre, 3½ Læst 4 Tdr. Smør, 3 Tdr. Honning, 330 Sider Flæsk, 250 Faare- og Lammekroppe, 13 Kokroppe, 17 Gæs, 1516 Snese Hvidlinger, 96 tørre Gjeder og 4 Tdr. Gryn; Erick Krabbe fra Lundenes 6 Læster 2½ Td. Rug, 3 Læster Malt, 7 Læster 11 Ørt. Havre, 1 Læst 3 Tdr. Smør, 407 Sider Flæsk, 64 Faare- og Lammekroppe og 79½ Gaasekrop; Erick Rud fra Vesteruig 12,000 Hvidlinger og 1 Læst Smør; Albrit Skiel fra Børlum 400 Sider Flæsk; Knud Gyllenstiern fra Ørum 4 Tdr. Smør og 50 Sider Flæsk; Niels Juel fra Bøgling 20 Tdr. Smør, 10 Tdr. Oxekjød, 6 Tdr. Faarekjød, 14,000 Hvidlinger, 200 Kabliav, 150 Sider Flæsk og 100 Gæs, af Uldborg og Hing Herreder 23 Tdr. Smør, ½ Td. Honning, 45 Faarekroppe, 10 Gæs, 224 Sider Flæsk, 5½ Td. 1 Fjerd. Sild, 30 Snese Torsk og 3000 Hvidlinger. T. 5, 161 b.

29. Marts (**Kbhvn.**, Mand. efter Midfaste Sønd.). Livsbrev for Bernt Grop og hans Hustru Anne paa Kalfuehafue Færge og Færgehus, som de nu selv have i Værge, mod at holde dem vel ved Magt og aarlig gjøre sædvanlig Tynge og Tjeneste til Vordingborg Slot. Rex m. p. subscr. R. 6, 115 b.

— Til Axel Jul. Da han har indberettet, at ingen optinger med ham paa Kongens Vegne for at faa Oprejsning, fordi en Del af Kongens Fogder og Lensmænd mene, at det er nok at optinge med dem, sendes der ham Breve til Lensmændene om, at de, som ere fældede og ville have Kongens Oprejsningsbreve, skulle henvises til Axel Jul og optinge med ham. Han skal strax skikke Brevene om og siden sende det, han oppebærer, til Kongen.

Breve til Lensmændene i Jutland om samme Sag. De, der ville have Kongens Oprejsningsbreve for at kunne „staa i Lov og Tov med gilde Mænd og gjæve“, skulle henvende sig til Landsdommeren Axel Jul og aftinge med ham, hvad de skulle give derfor, og tage hans Bevis derpaa; siden vil Kongen lade give dem Oprejsningsbreve. T. 5, 163 b.

29. Marts (Kbhvn.). Til Sthen Rossensparre. Da Hertug Fredrichs Tjenere Jacob og Jørgen Skram ere forløvede fra længere at skulle tage Vare paa Kong Christiern, har Kongen sendt Erick Løcke og Henrick Claussen, Hofsinder, til Kallingborg for at passe paa ham. Sthen Rossensparre skal modtage dem paa Slottet og underholde dem, hver med 2 Heste, saaledes som han underholder andre af Kongens Hofsinder der. T. 5, 166.

30. Marts (—). Chresten Clemedsen citat Christoffer Oldeland for 50 Dlr., som denne er ham skyldig, og som han tit og ofte har æsket, men ikke kunnet faa, at møde i Kiøpnehafn Onsd. efter qvasimodogeniti. Udt. i T. 5, 163.

31. Marts (—). Befaling til Vincentz Lunge strax at sende 300 Læs Hø og saa megen Halm, han kan overkomme, til Landzkrone til Jacob Brockenhusse.

Befaling til Matz Enspænder strax at begive sig til Kongen. Udt i T. 5, 164 b.

— Til Jørgen Brade. Denne „Brevviser", Michel Kiiel i Holløsse Mølle, har berettet, at Broen ved samme Mølle over Aaen[1] mellem Tyebierg og Flachebierg Herreder, hvorover der gaar en ret Adelvej, er meget bygfalden, og han har begjæret, at de nærmest liggende Sogne maa hjælpe med at gjøre den i Stand, hvortil han selv efter Evne vil bidrage. Jørgen Brade skal derfor med Christoffer Huitfeldt, Embedsmand paa Korsøer, undersøge, hvem der ere pligtige til at holde den i Stand, og siden skulle de sørge for, at den strax bliver istandsat med stærke Piller og Bulfjælle og Rækker paa begge Sider. Kongen har tilskrevet Christoffer Huitfeldt om Sagen. T. 5, 165.

— Til Borgmestre og Raad i Nestvedth. Hr. Christoffer, Abbed i Skofclosther, har klaget over, at de have sat en Skovfoged over Skoven paa den Ordrift og Græsgang under Skofclosther, som de, da Kongen sidst var i Nestvedth, fik Brev paa at maatte nyde kvit og fri indtil videre, skjønt de efter hans Formening dermed ikke fik Raadighed over Skoven, hvis Ødelæggelse han befrygter. Det befales dem at rette sig selv deri og ikke forgribe sig imod Brevets Lydelse. T. 5, 165 b.

1. April (—). Kvittans til Sander Leigel, [Borgmester og] Tolder i Helsingøer, som i Kongens, Peder Oxes og Eskild Oxes Nærværelse har aflagt Regnskab for de Tøndepenge, han har

[1] Susaa.

oppebaaret af de Skibe, der ere løbne igjennem Ørsund fra 1548 til denne Dag, samt for 300 Dlr., som han har oppebaaret i Sagefald af 3 Skippere, den ene fra Lubeck, de 2 andre fra Dandsken. Hvad han blev skyldig, har han leveret ind i Kongens eget Kammer; ligeledes har han efter Slotsskriverens Kvittans leveret 1 Læst saltet Oxekjød, som han har taget i Sagefald, ind paa Kiøpnehafns Slot. Rex m. p. subscr. R. 6, 116.

1. April (Kbhvn.). Befaling til Vincentius Lunge paa Grund af Dyrtiden i Halland at sælge Kirkekornet i Halland til Bønderne der til Saaning og eget Behov. Han skal gjøre klare Registre paa, hvor meget det beløber sig til, og hvem der faar det. T. 5, 194 og Udt. i T. 5, 165 b.

— Brev til Jørgen Skinckel, at Kongen har givet Anders Ifuersen i Morup og Erick Michelsen i Kerreby[1] Henstand med deres Landgilde for iaar til S. Michels Dag, da de have klaget over, at de for Fattigdoms Skyld ikke kunne udgive den; til den Tid skulle de imidlertid redelig betale den. Udt. i T. 5, 166 b.

— Til Borgerskabet i Kiøge. Da Kongen agter at sende sin „Datter"[2] Frøken Elisabet med nogle af Kurfyrst August af Saxens Raader og Kongens egne Tjenere til Tyskland og de formodentlig ville komme til Kiøge førstkommende Mandag (5. April) og blive der en Nat, skulle Borgerne skaffe dem tilbørlig Underholdning og Foder til deres Heste. T. 5, 167.

— Befaling til Jørgen Brade at underholde Frøken Elisabet med Følge og Heste en Nat i Faxe og lade drage Kammer til hende der. Udt. i T. 5, 167.

— Befaling til samme at underholde Frøken Elisabet paa Vaardingborig 2 Nætter og i Nykiøping, eftersom Vejret og Børen ville føje sig.

Befaling til Børge Trolle at underholde Frøken Elisabet med Raadet og Herremændene en Nat paa Jungshouid.

Befaling til Borgerskabet i Prestøe at underholde nogle af Følget og Hestene en Nats Tid der i Byen.

Befaling til Fru Karrine Jørgen Ruds at drage og tilfly Kammer i Rødbye til Frøken Elisabet.

Befaling til Oluf Rosse at bestille Færger til 70 Heste, hvilke skulle blive liggende, indtil Frøken Elisabet kommer did [til Rødby]. Udt. i T. 5, 167 b.

[1] Maaske Morud og Kjelleby, begge i Vigerslev Sogn, Skovby Herred. [2] ɔ: Datterdatter.

2. April (**Kbhvn.**). Til Johan Friis til Hesselagger. Kongen har i Dag af to Postbreve, som hermed sendes til Gjennemlæsning, set, at der samler sig Ryttere og Landsknægte ved Elfuen imod Hamborg og løbe der „paa Garden“[1]; Vritzbierig er deres Øverste. Johan Friis skal strax tilskrive Kongen sin Mening om Sagen, og hvis han finder det rigtigt, skal han strax postvis forskrive Holger Rossenkrantz til sig, underrette ham om Lejligheden og levere ham medfølgende aabne Brev til menige Adel og Almue i Nørreiutland, at de skulle sidde rede med deres Rustning Nat og Dag, hvilket Brev Holger da skal lade forkynde paa Viborg Landsting. De Postbreve, som herefter komme gjennem Fyen, skal Johan Friis opbryde og læse og siden sende Kongen, og hvis der er noget særligt at bemærke, skal han tilskrive Kongen sin Betænkning derom. Der sendes ham Brev til Holger Rossenkrantz med Befaling til denne om at rette sig efter, hvad han siger. Hvis han af Postbrevene ser, at det bliver nødvendigt, skal han lade den menige Adel i Jutland og Fyen samle sig. T. 5, 168.

3. April (—). Til efterskrevne Lensmænd og andre. Da Kongen daglig venter Postbreve fra Tydskeland, men disse tit fremsendes langsomt og undertiden blive liggende paa Vejen, skulle de herefter indtil videre altid have en god Posthest og en vis Karl tilstede, for at Kongens Postbud og Breve strax kunne besørges, saafremt de ikke ville staa til Rette for den Skade, som deraf kan opstaa for Riget. — I Roskilde Hans Bernekov, i Ringsted Abbeden, i Soer Abbeden, i Andvordschov Prioren, i Korsør Christoffer Huitfeld, i Nyborg Frantz Brochenhuse, i Othense Jørgen Skincke[l], i Assens Eiler Rønnov; i Køge Pouel Huitfeld, paa Trøggeueld Vobitzer, i Prestø og Vordingborg Jørgen Brade, i Soersmarck og Gogenes[2] Peder Oxe, i Maribo Abbedissen og i Rudby Tolderen. T. 5, 169.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne, Byrge Trolle, Tage Thot, Verner Parsberg og Claus Urne. Da der samler sig Ryttere og Landsknægte i Tydskeland og man ikke kan vide, hvad der kan paakomme, skulle de strax begive sig til Kongen, der maa have nogle af Rigsraaderne hos sig, og belave sig paa at blive der nogen Tid. T. 5, 170.

— Til en Del Lensmænd. Paa Grund af Forholdene i Tydtsklandt agter Kongen at sende nogle Undersaatter med deres Rustning til Holsten for at bruge dem imod Rigens Fjender,

[1] Garden (plattysk), strojfe plyndrende om i Landet. [2] Gaabense.

om noget paakommer; de skulle derfor strax affærdige X væragtige Karle med Heste, Harnisker og andet Tilbehør, saa de sikkert ere i Rudbye Mand. efter Palmesøndag (12. April). Svendene skulle have Befaling til at være Jacob Seested lydige, og Kongen vil skaffe dem tilbørlig Underholdning, saa længe de bruges udenfor Riget. De skulle sende gode, skikkelige Karle, som ikke bringe Kongen Spot. — Anduordskouf 8 Heste, Soer 8, Skoufcloster 4, Ringsted 4, Esserom 4, Peder Bilde 2, Byrge Trolle 4, Fru Eline Gøye 4, Claus Daa 2, Mogens Godske 2, Per Rud 1, Christoffer Huitfeld 2, Hans Lauritzen 1, Michel Seested 2 og Jacob Seested 2. Summa 50 Heste. T. 5, 170 b.

3. April (Kbhvn.). Thage Thot citat Hertuig Bilde, fordi han er en Bondes Hjemmel for at sidde paa Thages Grund i Giefuestrup[1] Mark i Halmstad Herred imod en Dom, Thage har faaet paa Sønder Hallintz Landsting, hvorefter Bonden skulde være derfra inden 6 Uger, at møde for Herredagen. Udt. i T. 5, 173.

4. April (—). Til Jørgen Brade. Han har nylig faaet Brev om, at Kongen vilde bruge ham udenfor Riget, og at han i saa Henseende skulde rette sig efter, hvad Peder Oxe tilkjendegav ham; da denne imidlertid ikke kommer ham til Ords, befales det ham strax, naar Frøken Elitzebet kommer til Vordingborg, tillige med Voietzlaf Vobitzer og andre Kongens Tjenere at følge hende til Meitzen og med Vobitzer rette sig efter den Instrux, Kongen har medgivet denne. De to skulle have Opsyn med Kongens Tjenere, og, naar Vobitzer drager bort i andre Kongens Ærender, skal Jørgen Brade være ene derom. Andres van Eulenou sendes til ham med 1500 Dlr. og et Register paa, hvor mange af Kongens Folk og Heste der skal med paa denne Rejse. Jørgen Brade skal udkvitte Kongens Folk og Heste med disse Penge, i hvilken Henseende Andres van Eulenou skal rette sig efter hans Befalinger, men Jørgen Brade skal staa for Regnskabet. Han skal passe godt paa, at Folkene opføre sig skikkelig, saa at Kongen ikke har Ulempe af dem. T. 5, 172.

5. April (—). Tilladelse for Borgmestre og Raad i Lubek til nu at kjøbe 400 Tdr. Havre i Kiøpnehafn og Malmøe og udføre dem til Lubek, men kun dertil. Rex m. p. subscr. T. 5, 173 b.

— Kongens Rettertings Dom mellem Gert Bartskær.

[1] Vistnok det nuværende Gifvastorp i Slättåkra Sogn.

Borger i Lundt, og Hr. Clavs Morthensen i Anledning af, at Hr. Clavs Morthensen har forholdt Gert Bartskær noget Gods, har skilt ham fra hans Hustru og ladet ham sætte i Fængsel. Ved Dommen erklæres, at Gert Bartskær og hans Hustru bør komme sammen, og Hr. Clavs Morthensen tilpligtes at staa Gert Bartskær til Rette efter Loven for hans Hustru og Gods, som han har forholdt ham. T. 5, 176[1].

5. April (**Kbhvn.**). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Peder Oxe, Christoffer Huitfeld, Andreis Barby, Pouel Huitfeldt og Steen Rosensparre, mellem Jens Kjældersvend, Byfoged i Korsøer, paa den ene og Jens Skriver, Borgmester, og Hans Themesen, Raadmand smstds., paa den anden Side i Anledning af, at de sidstnævnte have stokket og blokket førstnævnte uden Dom, fordi han skal have handlet utilbørlig i Anduorskof. Dommen gaar ud paa, at de skulle bøde efter Loven, da de ikke have haft nøjagtige Beviser mod ham; men i øvrigt skal der gaa, hvad Ret er, hvis han i nogen Maade har forsømt Byens Rettighed. T. 5, 177 b.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af de samme som ovfr., mellem Jens Kjældersvend, Byfoged i Kaarsør, paa Kongens Vegne og Jens Skriver, Borgmester, og Hans Thembsen, Raadmand smstds., paa den anden Side om nogle Græsøxne, de to sidstnævnte have udført. Dommen gaar ud paa, at de skulle skaffe de Øxne tilstede, som de have udført, eller andre lige saa gode i Stedet, de skulle have forbrudt Skuder og Gods til Kronen og skulle straffes som ulydige mod Kongens Bud. Jens Kjældersvend og Tolderen paa Slottet skulle staa Kongen til Rette, fordi de have fortoldet Græsøxnene. T. 5, 178 b.

— Aabent Brev[2] til alle Indbyggerne i Fyen, at de skulle sidde rede med deres Rustning, saa de strax kunne begive sig afsted, hvorhen de tilsiges, da der samler sig mange Ryttere og Knægte ved Hamborg, og man ikke kan vide, hvad de ville foretage sig. T. 5, 179 b[3].

6. April (—). Aabent Brev til alle, som besøge Fiskerlejerne Nibe og Sebersund, at Kongen har befalet Otthe Brade, Embedsmand paa Aalborghus, og Anders Matzen, Salter, der at salte 60 Læster Sild til Slottenes og Orlogsskibenes Behov, hvorfor det for-

[1] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. VI. 347 f. (efter en Renskrift). [2] Udgik til Fynbo Landsting.
[3] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. V. 99.

bydes alle andre at kjøbe Sild fra Lørdag Aften til Mandag Aften hver Uge, indtil hine have faaet dem, de skulle have. Lensmanden skal paase, at alle Nædkarle og Vaadkarle sælge de Sild, som de fange i denne Tid, til Kongens Salter og ikke skjule dem, som de tidligere have gjort, undlade at komme til Land med dem eller nægte at optælle dem, førend Kjøbedagene ere til Ende, og han skal derfor have Magt til at straffe de ulydige. Kjøber nogen Sild i de nævnte Dage, har han forbrudt de Sild, han farer med. T. 5, 173 b.

7. April (Kbhvn.). Til Jacob Brockenhus. Jes Trølsen og Olluf Persen i Dierp[1], Thrud Jensen i Illestorp[2], Morthen Pedersen i Gliminge, Per Bentsen i Karup, Jes Bertelsen og Matz Bertelsen i Hafue og Niels Matisen i Seielstorp, alle i Bierge Herred, have været i Kiøpnehafn for at kjøbe Korn til deres Underholdning og til at saa; da Kongen imidlertid ikke vil tilstede dem at faa Korn her fra Byen, skal Jacob Brockenhus hjælpe dem med Brødkorn og Saakorn til deres Nødtørft af Kongens Korn, saaledes som han tidligere har faaet Skrivelse om. T. 5, 174 b.

8. April (—). Brev for Frandtz Lauridtzen, Skriver paa Krogen, paa 2 Kronens Gaarde i Holbo Herred, den ene i Ferle, den anden i Øfuerup, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 119.

— Forleningsbrev for Holger Viffert, kgl. Staldmester, paa Kronens Gods Katzeløsse i Helsingborg Len, som Germandt Torbernsen sidst havde i Værge, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 508 b.

— Enneuold Jensen citat Otthe Brade, fordi han gjør ham Hinder paa noget Gods i Nesborg Sogn i Slette Herred, hvorpaa der er gaaet en Dom, som Landsdommeren siden har indsat for Kongen, fordi han siger at have Pantebrev paa noget Gods i Slette Herred og andetsteds, som han forholder ham, fordi han med flere gode Mænd har dømt et Kjær i Vesborg Skove fra ham til Anders Banner, som han mener med Urette, samt fordi han med samme gode Mænd har dømt en Have mellem Strandkier og Veilund fra ham, at møde nu til Herredagen. Udt. i T. 5, 174 b.

---

[1] Nu Dejarp, Houf (Håf) Sogn. [2] Nu Elestorp, Karup Sogn.

8. April (Kbhvn.). Samme citat Anders Banner for nogen Eng og Ejendom mellem Bramsløf og Nackedal, som han forholder ham og siger at have Landstingsdom paa, at møde ut supra. Udt. i T. 5, 175.

— Aabent Brev til Kronens Bønder i Kollinghus, Riberhus, Hald, Aalborghus, Ørum, Drotningborg, Aarhusgaard, Vuldborg [Herred], Heng Herred, Skandelborg, Voer Kloster, Silckeborg, Aakier, Kalløe og Lundennes Len, at Kongen paa Grund af den store Dyrtid i Nørejutland har befalet Lensmændene at sælge de Bønder, som trænge dertil, Korn til Saakorn og Underholdning for en skjellig Pris. T. 5, 180.

— Lignende Brev til Kronens Bønder i Nesbyhofuit, Nyborg og Trankier Len samt Thosing.

Lignende Brev til Kronens Bønder i Lundegaardz, Landzkronne og Helsingborg Len. Udt. i T. 5, 180.

9. April (—)[1]. Gert Bartskær i Lund citat Kapitlet i Lund for en Dom, det har udgivet, at han og hans Hustru skulle være adskilte, og at Byfogden i Lund skal tage Borgen af ham eller holde ham i sine Hænder, hvorfor han er bleven sat i Fængsel, at møde til den almindelige Herredag, som skal holdes i Kiøpnehafn Sønd. qvasimodogeniti (25. April).

Samme citat Hr. Clavs Morthensen for samme Dom, som han forhvervede imod ham af Lunde Kapitel, at skulle møde med den og hvad anden Bevisning han har i denne Sag imod ham til nævnte Herredag. Udt. i T. 5, 175 b.

10. April (—). Befaling til Oluf Rosse, Tolder i Rudbye, at sende de Ærter, som han tidligere har faaet Brev om, hid til Slottet samt at kjøbe 2 Læster Hvede paa Femern eller andetsteds til Kongens Behov og ligeledes sende dem hid. Udt. i T. 5, 175.

— Otte Brade citat Morthen Rodt, fordi han har brugt nogle Kronens Bønders Enge i Fielrø[2] Mark, efter at de bleve tildømte Otte Brade paa Kongens Vegne, at møde i Kiøbenhafn Tirsd. efter Sønd. jubilate (11. Maj).

Samme citat Joen Matzen[3] for en Tingbog, han har sønderrevet paa Nibe Birketing, at møde ut supra. Udt. i T. 5, 175 b.

— Aabne Breve til alle Lensmænd og andre af Adelen

[1] Hndskr. har urigtig 1556. [2] Fjelrad, Gunderup Sogn, Fleskum Herred. [3] Viffert.

[i Fyen og Nørejutland], som have noget at gjøre paa den Herredag, der skal holdes i Kiøpnehafn Sønd. qvasimodogeniti (25. April), at de maa give Møde der, skjønt der er forkyndt aabne Breve paa Landstinget om, at alle Dag og Nat skulle sidde rede med deres Rustning; dog skulle de holde deres Svende rede, saa de kunne drage afsted med andre Adelsmænd, og give dem Befaling til at være Holgierd Rosenkrantz lydige. — I Brevet til Fyen indførtes den Bestemmelse, at Svendene skulle have Befaling til at være den lydige, som bliver beskikket til deres Høvedsmand. T. 5, 180 b[1].

10. April (Kbhvn.). Breve til Raaderne i Jutland, Ifuer Krabe, Olluf Munck og Niels Lange, og i Fyen, Anthonis Bryske og Eyler Rønov, at de skulle møde paa Herredagen i Kiøpnehafn til Trods for Befalingen om at sidde rede med Rustning (osv. ligesom i det foregaaende Brev). Hvis det ikke er fornødent, at Svendene ere rede, vil Kongen strax lade dem det vide. T. 5, 181.

— Befaling til Lauge Ulfstand at kjøbe saa mange Skibsbord i Suerige, som han kan faa; hvis han ikke kan faa dem for Penge, maa han give Varer for dem; Betalingen vil Kongen udrede. Udt. i T. 5, 185.

11. April (—). Til Sander Leigel. De af Embden, som ere komne med deres Skib til Helsingør, have ved fuldmægtige klaget til Kongen over, at Sander Leigel har arresteret dem, for at de skulle give den 100. Pending i Told af alt deres Gods. Han skal tage Brev og Segl af dem paa, at de forpligte sig til inden S. Michels Dag at føre nøjagtigt Bevis for, at de have Privilegium paa at udgive samme Told som de vendiske Stæder, og, hvis de ikke kunne gjøre det, da at give den 100. Pending af alt det Gods, som de nu have liggende for Helsingør. Naar han har faaet deres Brev og Segl herpaa, skal han lade dem sejle deres Kaas. T. 5, 182.

12. April (—). Marine Anderse[s] i Skelstrup citat Axel Urne, fordi han har sat hende fra hendes Gaard og taget hendes Gods fra hende, at møde i Kiøpnehafn Fred. efter Sønd. qvasimodogeniti (30. April).

Samme citat Seuren Søfrensen, fordi han, da han var Axel Urnis Foged, satte hende ud af hendes Gaard og tog hendes Gods fra hende, at møde ut supra. Udt. i T. 5, 182 b.

— Hr. Niels, Prior i Anduordskouf, citat Borg-

[1] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. V. 102.

mestre og Raadmænd i Kaarsør, fordi de med Vold ere dragne ind i Anduordskouf Klosters Gaarde og har taget Korn, Kvæg og andet fra Bønderne og deres Tjenestedrenge. Udt. i T. 5, 183.

13. April (Kbhvn.). Ejendomsbrev for Claus Fisker og hans Arvinger paa et Kronens Stykke Jord i Koling af den Plads, hvorpaa Graabrødre Kloster stod, mod en aarlig Jordskyld af 12 Skil. danske, for hvilken dog Claus Fisker skal være fri, saa længe han lever. Der skal opføres god Kjøbstedsbygning, og den skal altid holdes ved Magt. Rex m. p. subscr. R. 6, 388.

— Lignende Ejendomsbrev for Pouel Jensen, Borger i Kolling, paa et Stykke Jord paa samme Plads, men uden Fritagelse for Jordskyld. Udt. i R. 6, 388.

— Brev til Holgierd Rosenkrantz, at han ikke, som han tidligere har faaet Befaling til, skal møde paa Herredagen Sønd. qvasimodogeniti, men forblive paa Bygholm for, hvis det bliver nødvendigt formedelst Krigsfolkets Samling i Lyneborg mod Hamborg, at begive sig med Folkene derhen, hvor han faar Befaling til. T. 5, 181 b.

— Til Peder Lyke til Skoufsbo. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han klager over, at Jørgen Skinckel, Embedsmand paa Odensegaard, med Vold har frataget ham noget Kirkekorn, skjønt Jørgen Skinckel havde faaet Kongens Brev om, at Kirken maatte beholde det, hvis den var bygfalden, og da Peder Lyke har ladet hans Folk forfølge, som søndersloge Kirkens Port, Døre og Laase, ere de svorne fri derfor af Sandemændene. Da han forlanger Befaling til nogle Raader og gode Mænd om, at de skulle høre Sagen i Rette, sendes der ham Brev til Verner Sualle, Landsdommer i Fyen, at han strax skal stævne Sandemændene for sig og dømme, om de have svoret ret eller ej; men da de Raader, som han har begjæret Befaling til derom, skulle møde her Sønd. qvasimodogeniti, kan Kongen ikke endnu besvære dem med denne Sag. T. 5, 183.

— Til Anthonius Bryske, Rigens Kansler. Da Ridemændene skulde fuldgjøre det Ridebrev, som Erick Bilde har taget imod Fru Sophie, Jacob Hardenbiergis Efterleverske, blev der indgaaet en Overenskomst, hvorved Frantz Bilde, Erick Rud og Erick Rosenkrantz forpligtede sig til at give Kongen nogle Tusinde Dlr. Da Forfølgningen imidlertid ikke er udgaaet mod Fru Sophies

Svogre[1], men mod hende selv alene, vil Kongen ikke holde Overenskomsten, men vil have Ridebrevet fuldgjort. Hvis Erick Bilde behøver yderligere Forfølgning i Sagen, skal Anthonius Bryske lade ham faa den og undervise ham om, hvorledes han skal bære sig ad. T. 5, 184.

13. April (Kbhvn.). Breve til Niels Lange, Ifuer Krabbe, Jens Jul, Albrit Skiel, Axel Urne og Hans Norby, Ridemænd i Fru Sophie Jacob Hardenbiergis Efterleverskes Sag, om den ovenfor nævnte, i Odense afsluttede Overenskomst. Da Kongen vil have Ridebrevet fuldgjort, skulle de strax gjøre det, naar Erick Bilde tilsiger dem. T. 5, 184 b.

14. April (—). Befaling til Holgierd Rosenkrantz strax at begive sig til Herredagen, der skal staa i Kiøpnehafn qvasimodogeniti, skjønt han nylig har faaet Befaling til ikke at møde; dog skal han have sin Rustning rede, saa han, hvis noget paakommer, strax kan begive sig tilbage. T. 5, 183.

— Befaling til Sander Leigel med det første Skib, som løber gjennem Sundet til Dandsken, at bestille „nisindstyve" Planker af de allerbedste og længste og af den Tykkelse, som et medfølgende Maal viser; han skal sørge for, at baade Plankerne og de Skibsmaster, som Kongen tidligere har bestilt i Dandsken, komme hid med det første. Fragt og anden Udgift skal Sander betale. Udt. i T. 5, 185.

— Rasmus Skomager, Borger i Rudkiøping, citat Hans Ipsen, Borger smstds., fordi han har beskyldt hans Hustru, Giertrud Jørgens, for Trolddom, hvorfor hun blev brændt, at møde paa Kiøpnehafns Slot Torsd. efter qvasimodogeniti (29. April).

Samme citat Hans Thimesen, Borger smstds., og hans Medfølgere, 16 Mænd, som vare tagne til Nævn, fordi de svore hans Hustru Troldsag over, at møde ut supra.

Samme citat Borgmester, Raadmænd og Byfoged smstds., fordi de dømte hans Kone til Døde for Trolddom, at møde ut supra. Udt. i T. 5, 185 b.

— Jørgen Due citat Rasmus Rin i Breginge[2] for en Dom, han har dømt paa Lollands Landsting, at møde Mand. efter Sønd. jubilate (10. Maj).

Samme citat 16[3] Mænd, fordi de have svoret ham i Fald

[1] ɔ: Svigersønner. [2] Bregninge, Musse Herred. [3] Herredagsdombogen har: 18.

for en Hjort, som han skulde have skudt, at møde ut supra. Udt. i T. 5, 187 b.

15. April (**Kbhvn.**, Skjærtorsdag). Tilladelse for Grev Anthonis af Oldenborg og Delmenhorsth til i dette Aar at lade et Skib løbe op til Island og der kjøbe og toldfrit udføre saa mange Fisk, som han behøver til sit eget Huses Underhold. Rex m. p. subscr. T. 5, 185 b.

16. April (—, Langfredag). Peder Andersen i Høied[1] citat Erick Matzen til Søegaard for en Gaard, dennes Moder, Fru Helle, fæstede til ham, og som han opbyggede, men hvoraf der nu, da Fru Helle er død, kræves 15 Dlr. i Indfæstning af ham, og da han har vægret sig ved at give dem, har Erick Matzen sat ham fra Gaarden og ind paa en ubygget Gaard, ladet hans Døre og Kister opslaa og borttaget hans Gods, at møde Fred. efter qvasimodogeniti (30. April).

Befaling til Jørgen Rosenkrantz at lade Kolling Borgere faa 4 Læster af Kirkekornet for en skjellig Pris, da de trænge dertil til Saakorn og til deres Underholdning. Udt. i T. 5, 186.

21. April (—). Befaling til Frantz Brockenhus at sende 1½ Læst Hvede og Register paa, hvad anden Hvede han har af Kongens, til Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 5, 188.

23. April (—). Peder Heningsen i Fuletoft citat Gudmund i Setoft med sine Lovsmænd for en Lov, de have givet imod ham, at møde paa Kiøpnehafns Slot Lørd. post Sønd. misericordias (8. Maj).

Samme Peder Henricksen (!) citat Eile Nielsen, Tingfoged i Froste Herred, Anders Nielsen i Trolstorp, Peder Nielsen i Østantorp, Niels Mougensen i Espinge og deres Medfølgere for en Gransken, de have gjort paa nogen Skovhugst og givet beskrevet fra sig imod Recessen, at møde ut supra.

Samme Peder Henricksen citat Eilu Nielsen, Tingfoged i Froste Herred, fordi han har fundet Gudmund i Setoft til Lov imod Recessen, siden Sagen var indsat i 15 Mænds Hænder, at møde ut supra. Udt. i T. 5, 187 b.

24. April (—). Befaling til Hans Bernekov at lade de trængende af Skielskørs Borgere faa 1 Læst Rug og 1 Læst Byg af det, Kongen har liggende der, for en skjellig Pris til deres Underholdning. Udt. i T. 5, 188.

[1] Uden Tvivl Højet, Veggerløse Sogn, Falster.

24. April (Kbhvn.). Befaling til Jørgen Rosenkrantz strax at tage 50 af de Vognskud, Kongen har liggende der [i Kolding], til Slottets Behov; de øvrige vil Kongen have hid. Rex m. p. subscr.

Befaling til Sander Leigel at bestille det saaledes enten i Androp eller Amsterdam, at Villom Apotheker kan faa 800 Dlr. til at kjøbe Specerier og andre Urter for til Kongens Behov; de skulle tilbagebetales af Tolden. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 5, 188 b.

26. April[1] (—). Laaduig Andersen citat Pouel Hansen, Olluf Skriver, Peder Jensen, Borgmestre i Kiøpnehafn, og Rasmus Kjældersvend, Raadmand smstds., for en Dom, de for nogen Tid siden vare med at dømme i en Sag mellem ham og Lauris Mulle om Skiftet efter Anders Laaduigsens Død, at møde Mand. efter misericordias domini (3. Maj). Udt. i T. 5, 185.

— Casper Badsker citat Jost Badsker, Borger i Lund, for nogen Overvold, han skal have gjort ham, at møde Mand. efter misericordias (3. Maj). Udt. i T. 5, 187 b.

— Til Borgmestre og Raad i Kiøpnehafn, Roskilde, Helsingør, Nestued, Malmøe, Treleborg og Landzkronne. Da der er stor Mangel paa Korn i Riget og der skal være Korn at faa i deres By, skulle de tillade Kongens Undersaatter, som maatte komme der, at kjøbe Korn til deres Behov og udføre det inden Riget, dog ikke uden i halve Læster, Pund- og Skjeppetal. De skulle dog paase, at deres By ikke bliver blottet for Korn. T. 5, 188 b.

— Breve til de Lensmænd, Abbeder og Priorer, som for nogen Tid siden fik Befaling til at sende deres Svende med Rustning og andet Tilbehør til Rudby, men igjen fik Afbud, at de nu skulle sende dem, saa de sikkert ere i Rudby førstkommende Lørdag (1. Maj). De skulle befale deres Svende at være Jacob Sest lydige. Udt. i T. 5, 189.

— Befaling til Jacob Sest strax at begive sig til Kongen for at faa nærmere Besked om samme Tog[2] og at sende sin Rustning afsted, saa den sikkert er i Rudby førstkommmende Lørdag. Udt. i T. 5, 189 b.

[Omtr. 26.—28. April.] Folmer Knob citat Peder Rud for nogle Penge, „han er hannom paa hans Faders Vegne skyldig“,

[1] Opr. dat. 14. April med Mødetid: Tirsd. efter qvasimodogeniti (27. April). [2] Jvfr. ovfr. S. 86.

men som han ikke kan faa alle sammen, skjønt han tit og ofte har æsket dem, at møde her paa Slottet Torsd. post misericordias (6. Maj). Udt. i T. 5, 189 b. (U. St.)

27. April (Kbhvn.). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kongen og Peder Oxe til Gislefeld, hvorved denne udlægger Kronen 1 Gaard i Thestrup, 2 i Houbiere[1], 1 i Mulstrup, 1 i Thersløf, 1 i Ørsløf og 3 i Lefuetoft, alt i Ringsted Herred, mod af Kronen at faa 12 Gaarde i Broby i samme Herred og Broholt Vænge. der bruges som Fællesordrift af Skulleløf, Thestrup og Broby mod en aarlig Skyld til Kronen; dog skal Kongen ingen Erstatning give Peder Oxe, hvis samme Vænge med Rette efter Loven bliver opdelt. Rex m. p. subscr. R. 6, 119 b.

— Til Borgmestre og Raad i Kiøpnehafn, Roskilde, Kiøge, Prestøe, Vordingborg, Nestued, Skielskøer, Kaarsøer, Kallundborg, Nykiøping i Otz Herred, Holbeck, Helsingør, Malmø, Landzkrone, Ydsted, Threlleborg, Falsterboe, Sømershafn, Helsingborg, Stiege, Stubbekiøping, Nykiøping p. Falster, Nysted, Saxkiøping, Nagskouf. Rudby og Heddinge. Da det i mange Kjøbsteder formedelst Forbudet mod at udføre Korn af Riget formenes Kongens Undersaatter at føre Korn fra det ene Land[2] til det andet, skjønt de ikke ville føre det udenfor Riget, befales det dem at tillade dem, som have Korn, at føre det til andre Lande, men ikke udenfor Riget. Hvis nogen Borger vil lægge Korn op i Haab om Dyrtid og ikke sælge det til dem, som trænge, vil Kongen sørge for, at han nødes til at sælge det til Kongens Undersaatter for en skjellig Pris. De skulle paase, at deres By ikke bliver blottet for Korn. — I Brevene til Malmø og Landzkrone indførtes følgende: De skulle gjøre et Overslag over, hvor meget Korn enhver Borger har at sælge, og siden gjøre en Skik derpaa, at ikke mere end en Tredjedel deraf maa sælges og udføres, for at Byens Indbyggere ikke selv skulle komme til at lide Mangel. T. 5, 190 b.

28. April (—). Brev til Hans Stygge, at han skal skaffe Bojerten Papegøjen, som Kongen sender ham, fuld Ladning med god Rug af den, Kongen har liggende der [paa Dronningborg]; han skal sende en Karl med, som kan staa for Maalet her og tage den der brugelige Tønde og Skjeppe med. Udt. i T. 5, 189 b.

— Til Vordingborg, Stiege, Stubbekiøping, Nykiøping, Nystedt, Rudkiøping, Maribo, Saxkiøping og Nagskouf. Da Forbudet mod

[1] Havbyrd. [2] ɔ: Landsdel.

at udføre Korn og Klapholt af Riget ikke overholdes, skulle de strax undersøge, hvem af Kongens Undersaatter der have udført disse Varer fra deres Byer eller fra Havnene der omkring, og indsende klart Register derover med to agtede Mænd af deres Medborgere, saa fremt de ikke selv ville staa til Rette derfor og straffes som ulydige paa Liv og Gods. Udt. i T. 5, 190.

28. April (Kbhvn.). Lignende Befalinger til Peder Oxe for Rafnsborg Len, Jørgen Brade for Nykiøpings Len og Jørgen Rud for Aalholms Len. Udt. i T. 5, 190.

— Befaling til Otho Rud ufortøvet at begive sig hid til Kongen og ordne sine Sager saaledes, at han her strax antvorder Kongen den tro Haand, han har paa Visborg Slot. Udt. i T. 5, 194 b[1].

29. April (—). Se ovfr. S. 72 under 20. (?) Febr.

30. April (—). Jens Skrædder i Mesinge citat Olluf Ebbesen for Kost og Tæring paa hans Moder Elline Rasmus Degns Vegne i Anledning af en Trætte, han har haft med hende. at møde her i Kiøpnehafn, inden Raadet splittes.

Clemend Fønbo i St. Clementz Sogn paa Bornholm citat Frende Pedersen i Vester Marki[2] Sogn og Claus Skovfoged i Akierkeby, fordi de i hans Fraværelse have ladet hans Gaard ransage og siden have ladet ham tingføre uden skjellig Aarsag, at møde i Kiøpnehafn inden 6 Ugers Dagen.

Folmer Rosenkrantz citat Niels Rosenkrantz, fordi han, da de skiftede deres fædrene Gods; gav ham Brev og Segl paa nogen Udlæggelse i Jordegods, men ikke har holdt det, at møde inden Herredagen sluttes.

Palli van Mellen citat Fru Anne, Axel Fichsens Efterleverske, eller hendes Lavværge for Løsøre, rørligt og urørligt, som hun ikke vil indføre med Kjønsed efter Loven, at møde nu paa Mandag (3. Maj). Udt i T. 5, 191 b.

— Peder Vinther paa sin Moder Fru Annes Vegne citat Las Frost, fordi han rømte af hendes Tjeneste og hverken fik Kvittans eller Pasbord, at møde Fred. post misericordias (7. Maj). Udt. i T. 5, 192.

[—] Jacob Brockenhus citat Morten Skrædder i Sønder Valdagger og hans Medfølgere, 12 Mænd, for et Vidne,

[1] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. V. 118. [2] Vester Mariæ.

som de vandt efter 5 Mænd, „som [de] havde givet med Claus Urne“, at møde Onsd. post Jubilate (12. Maj).

Samme citat Gunder Sonnesen i Glumsløf selv femte for et Vidne, som de have givet med Claus Urne, at møde ut supra. Udt. i T. 5, 192. (U. St.)

1. Maj (Kbhvn.). Livsbrev for Lauge Brockenhus, kgl. Sekretær, paa et Kannikedømme i Raaskilde Domkirke, som er ledigt efter M. Hans Lauritzen. Naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser angaaende Residens, Ordinans, Statuter, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 121.

— Breve til de Lensmænd, som tidligere fik Kongens Befaling til at forstrække Bønderne med Korn, at de skulle give de Bønder, som ikke strax kunne betale, Henstand til S. Michels Dag mod nøjagtig Borgen for, at Betalingen sker til den Tid. T. 5, 194 b.

3. Maj (—). Fritagelse for Borgerne i Prestøe for at svare Byskat i de næste 3 Aar, for at de des bedre kunne komme til deres Næring og forbedre deres By. Rex m. p. subscr. R. 6, 121 b.

— Brev til Oluf Rosse, Tolder i Rødbye, at Kongen paa Begjæring af fuldmægtige fra Borgerne i Nestuedt om toldfrit at maatte udføre Heste til Tyskland fra Rødbye har tilladt dem at udføre Heste mod at give samme Told som andre Kongens Undersaatter. Herefter skal Oluf Rosse rette sig og paase, at de tage Bevis af deres Borgmestre og Raad, at de ere Borgere i Nestuedt, for at ikke fremmede skulle udføre Heste i deres Navn. T. 5, 195.

4. Maj (—). Aabent Brev, at Karine, M. Matz Langs Efterleverske, indtil videre aarlig maa oppebære 11 Ørt. Korn, 1½ Fjerd. Smør og 2 Brændesvin af Aarhusgaard. Rex m. p. subscr. R. 6, 389.

— M. Matz Huid citat Erick Morthensen for noget Gods, denne har pantsat, og som med Rette er tilfaldet hins Hustru som Arv, samt for nogle Ejendomsbreve og Gjenbreve paa Pantegods, som han forholder ham, at møde nu paa Torsdag (6. Maj).

Jens Budze i Slagelse citat Borgmestre, Raadmænd og Byfoged i Slagelse for noget Korn, de have taget ud af hans Hus, som han mener med Urette, samt for en Dom, de have dømt mellem ham og Poel Pryssen i Flensborg, at møde Mand. post jubilate (10. Maj). Udt. i T. 5, 192.

4. Maj (Kbhvn.). Hans Maler[1] i Lund citat Borgmester[e] og Raadmænd i Malmøe for et Brev, som de og deres Byskriver have lovet ham paa Malmøes Raadhus, men som han ikke kan faa, at møde enten selv eller ved fuldmægtige Tirsd. post jubilate (11. Maj). Udt. i T. 5, 192 b.

— Befaling til Jørgen Rossenkrantz strax med dette Bud at tilskrive Kongen, hvor de Skuder have hjemme, som have indført Korn der til Byen [Kolding] for at sælge det, hvor meget Korn der er indført, hvem der har faaet det, og fra hvilken Kjøbsted eller Land det er udført, siden Forbudet mod Udførsel af Korn er udgaaet. Udt. i T. 5, 195 b.

— Til Kiøpnehafn og Malmøe. Kongen har paa Begjæring af Philip, Konge i Hispanien og Engeland, tilladt, at der maa udføres 100 Læster Malt fra Danmark til Vesterlandene; fra deres By[2] maa der udføres 40 Læster. De skulle derfor strax gjøre en Skik paa, hvem af Borgerne der skulle udføre samme Malt, samt et klart Register paa alt det Korn, som ligger der i Byen; siden skulle de sende to af deres Borgmestre til Kongen med begge Optegnelser. T. 5, 196 b.

9. Maj (—). Til de ndfr. nævnte Lensmænd. Da den søfarende Mand lider Skade af Sørøvere i Vestersøen, agter Kongen med det allerførste at lade nogle Orlogsskibe løbe i Søen for at holde Strømmene rene; de skulle derfor udruste N væragtige Karle med Harnisker og gode Værger, lange Rør, Svinespyd eller Hellebarder, men ikke Bønder eller Lejesvende, som en Del Lensmænd tidligere have gjort. De skulle skaffe Karlene Fetalje for 3 Maaneder og sende baade Karle og Fetalje til Kiøpnehafns Slot, saa de sikkert ere her Sønd. vocem jucunditatis (23. Maj). Indlagt en Seddel paa den Fetalje, som en Karl skal have: 1½ Side Flæsk, 1½ Fjerd. saltet Kjød, 1½ Faarekrop, 1½ Pd. Smør, 3 Vol Sild, 1 Fjerd. saltet Fisk, 50 Hvidlinger, 100 Flyndere, ½ Fjerd. Gryn, ½ Fjerd. Ærter, 1½ Td. Brød, 4 Tdr. Øl og 1 Otting Eddike. — Lauge Ulfstand 12 Karle, Hr. Hans Skougaardt 4, Pouel Huitfeld 4, Claus Thot 1, Peder Størle 2, Hr. Lauge Brade 7, Fru Citzele Bilde 1, Hr. Magnus Gyldenstierne 12, Jacob Sparre 4, Mogens Krabbe 1, Thage Thot 6, Jørgen Tidemand 3, Hr. Peder Skram 1, Jørgen Jensen selv anden, Knud Giedde 1, Verner Parsberg 8, Ebbe

[1] »Som kaldes Meier« (Herredagsdomb.). [2] Fra hvilken af de to kan ikke ses; den anden har vel altsaa faaet Tilladelse til at udføre 60 Læster.

Ulfeldt 4, Fru Anne Hr. Axel Ugerups 4, Michel Hals selv anden, Fru Citzel Knud Persens 2, Las Andersen selv anden, Abbeden af Helnekircke 4 og Abbeden af Herritzuaad 8. T. 5, 197[1].

12. Maj (Kbhvn.). Befaling til Jacob Brockenhus at give Bodel Troels 20 Dlr. for hendes Gaard i Engelholm, som Kongen lod nedbryde, og tage nøjagtig Kvittering af hende. Udt. i T. 5, 198 b.

13. Maj (—). Gavebrev til Hr. Niels, Kapellan til Lutz Kirke i Roskilde, paa en Jord smstds. mod en aarlig Afgift af 12 Skil. danske til Roskildegaard. Han skal opføre god Kjøbstedsbygning derpaa, holde den ved Magt og gjøre samme Tynge som andre Borgere. Rex m. p. subscr. R. 6, 121 b[2].

— Brev ad gratiam for Matz Stiensen paa en Gaard i Skaane, som Lauris Nielsen ibor, uden Afgift. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 509.

16. Maj (—). Forleningsbrev for Henrick Nielsen, Landsdommer i Sielland, paa Fullebierg og Haldagger i Sielland, som Erick Rosenkrantz sidst havde dem i Værge, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 122.

18. Maj (—). Forleningsbrev for Claus Huitfeld, Landsdommer paa Laaland og Falster, paa Karleby og Grymmestrup Birker paa Falster, som Mougens Falster sidst havde dem i Værge, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 123.

— Følgebrev for Erick Rosenkrantz til Langtind til Bønderne under Silckeborg, som Frantz Bilde sidst havde i Værge. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 388 b.

— Følgebrev for Frantz Banner til Bønderne under Børlum Kloster, som Albret Skiel sidst havde i Værge. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 389.

— Følgebrev for Erick Rossenkrantz, Ottes Søn, til Bønderne under Vardberg Slot, som Lauge Trudsen sidst havde i Værge. Han skal aarlig gjøre Regnskab af Lenet. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 509.

19. Maj (—). Følgebrev for Peder Bild til Bønderne

---

[1] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. V. 118 ff. [2] Tr.: Christian III's Hist. II. 535 f. (efter Orig.). Her kaldes Kapellanen Niels Jensen. I Stedet for »Kierkegaardh stakarlli husitt» (S. 535 L. 10) har Brevbogen: kierkegaardh, kallis stackarlehusit; for »xxxix» (L. 15) har Brevbogen: xxix (sikkert urigtigt).

under Otensegard og Rudgard, som Jørgen Skinckel sidst havde i Værge. Han skal aarlig gjøre Regnskab deraf. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 219.

19. Maj (Kbhvn.). Følgebrev for Nils Ulfstand til Bønderne under Stege Slot, som Herlof Skafue sidst havde i Værge. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 262.

— Følgebrev for Knud Gyldenstierne til Bønderne under Vesteruig Kloster, som Erick Rud sidst havde i Værge. Han skal aarlig gjøre Regnskab deraf. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 388 b.

[—] Befaling til Erick Podbusk, Hr. Clausis Søn, og Jørgen Spliid at være tilstede, naar Knud Gyldenstierne skal annamme Inventariet. Udt. i R. 6, 388 b. (U. St.)

— Følgebrev for Jens Juel til Bønderne under Kallø Slot, som Frantz Banner sidst havde i Værge. Han skal aarlig gjøre Regnskab deraf. Rex m. p. subscr.

Følgebrev for Frantz Bilde til Bønderne under Vrelef Kloster, som Jacob Skiel sidst havde i Værge. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 389.

— Følgebrev for Erick Rud til Bønderne under Riiberhus, som Peder Bild sidst havde i Værge. Han skal aarlig gjøre Regnskab deraf. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 389 b.

— Til Erick Krabbe eller hans Foged paa Lundenes i hans Fraværelse. Da han gjennem Eskild Oxe har givet tilkjende, at Kronens Bønder der i Lenet lide stor Mangel paa Korn, og at det Korn, som han tidligere har faaet Befaling til at sælge dem, ikke kan forslaa, tillades det ham endnu at sælge dem 4 Læster Korn for samme Pris som tidligere. Rel. Eskild Oxe. Udt. i T. 5, 192 b.

— Aabent Brev til Indbyggerne i Halland[1], at Kongen, da han i nogle Aar ikke har besøgt Landet for at sidde Retterting og endnu ikke selv kan komme der, har affærdiget sin Søn Hr. Fredrick, den udvalgte Konge, tillige med nogle Rigsraader, som med det første ville begive sig til Landet for at hjælpe enhver til Lov og Ret. Enhver, der mener sig forurettet, skal derfor udtage den udvalgte Konges Stævning. T. 5, 198 b[2].

20. Maj (—). Den kjøbenhavnske Reces. Rex m. p. subscr. K. 1525—58 Bl. 138 b[3].

---

[1] Til Forkyndelse paa Landstinget. [2] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. V. 120. [3] Tr.: Samtidig Udgave. Christian III's Hist. II. 267 ff. (efter en Afskrift). Kolderup-Rosenvinge, Gamle danske Love IV. 247 ff. (efter Brevbogen).

20. Maj (Kbhvn.). Livsbrev for Ofue Mørck, hans Hustru Jahanne Olofsdatter og et af deres ægte Børn paa Kronens Gaard Vestergaard i Gunerup i Brede Sogn[1] i Bør[l]um Herred mod at give sædvanlig Afgift deraf og holde Gaarden ved Magt. De skulle være Lensmanden paa Segelstrup lydige og maa ikke forhugge Skovene. Rex m. p. subscr. R. 6, 390.

— Aabent Brev, at Pouel Grumsen i Ilsted indtil videre maa beholde den Gaard, han bor i, uden Landgilde, dog saaledes, at han holder Gaarden ved Magt og er Lensmanden paa Riberhus lydig. Rex m. p. subscr. R. 6, 400.

— Tilladelse for Indbyggerne i Halland til herefter hver SS. Petri et Pauli Dag (29. Juni) at holde et Marked i Laugholm, da de have berettet, at der hidtil ikke har været forordnet noget Marked der i Landet. De maa handle der med hverandre som paa andre fri Kjøbstedsmarkeder, Kronens Told dog uforkrænket. Rex m. p. subscr. R. 6, 512 b.

— Til menige Kjøbsteder i Danmark. Kongen har til Lettelse af Byrder, der hvilede paa Undersaatternes Næring, med Danmarks Riges Raad gjort en Skik derpaa, som er udgaaet under hans Signet og nu sendes dem, for at de skulle lade den forkynde for den menige Almue og siden holde den ved Magt; de skulle lade den forvare i Byens Gjemme, saa den ikke forkommer. T. 5, 199[2].

— (?). Aabent Brev, at ingen [i Jylland] maa befatte sig med Vrag undtagen de, hvem Kongens Fogder og Lensmænd befale det, da mange, naar der kommer Vrag under Vestersiden, hemmelig bortføre en stor Del deraf og opslaa Kister, Tønder og andet, som er slaaet sammen, hvorved de skibbrudne lide stort Tab. Overtrædelser skulle straffes som Tyveri. Rex m. p. subscr. R. 6, 399 b[3].

[Omtr. 20. Maj—2. Juni] (—). Aabent Brev, at Fru Karine, Palli Skrams Efterleverske, indtil videre maa oppebære Kronens Part af Tienden af Holsted og Giørring Sogne mod en aarlig Afgift af 20 Dlr. til Lensmanden paa Riiberhus og mere, hvis Tienden kan taale det. Rex m. p. subscr. R. 6, 400.

21. Maj (—). Befaling til Niels Kieldsen og Palle Jul at at være tilstede, naar Knud Gyldenstierne modtager Vesteruig

---

[1] Gunderup ligger i Vrejlev Sogn. [2] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. V. 122. Tr.: Dsk. Mag. V. 254 (efter en Afskrift) med Dat. 8. Juni. I Stedet for »udi Stranden« (L. 15) har Brevbogen: till strandett. Derefter i Christian III's Hist. II. 266 f. og Suppl. S. 159 f.

Kloster af Erick Rud, for at paase, at denne afleverer klart Inventarium med klare Jordebøger, Breve, Registre og andet, som bør blive ved Klosteret og tilkommer Kongen med Rette; de skulle gjøre udskaarne Skrifter derpaa under deres Indsegl. Udt. i T. 5, 199 b.

22. Maj (Kbhvn.). Forleningsbrev for Jacob Skiel paa Kaarsøer Slot, som Christoffer Huitfeld sidst havde det i Værge. Til sin og sine Svendes aarlige Underholdning. og til Slottets Forbedring maa han aarlig fra SS. Philippi et Jacobi Dag 1557 oppebære 61½ Mark 5 Skil. Penge, 3½ Læst 1 Pd. 1½ Skp. Rug og Mel. 6 Læster 2 Pd. Byg og Malt, 2 Læster 9½ Td. 3 Skpr. Havre, 13½ Side Flæsk, 21 Bolsvin, 18 Faar og Lam, 13 Tdr. 1½ Fjerd. Smør, 3 Øxne, 1½ Ko, 14½ Gaas, 44 Høns, 920 Æg, 68 Læs Hø, 59 Læs Græs, 15 Tene Lysegarn og desuden al Avlen til Slottet. Han skal aarlig gjøre Regnskab for al vis og uvis Rente, Halvparten skal tilfalde Kongen, Halvparten ham selv. Han skal tjene Riget med 6 geruste Heste eller selv sjette til Skibs og skal holde Kongen. Dronningen og deres Børn, saa tit deres Vej falder der forbi. Med de Bestemmelser om Lensmandens Forhold, som optoges i Forordningen af 2. Juni 1557. R. 6, 123 b.

— Forleningsbrev for Niels Ulfstand, kgl. Skjænk. paa Stiege Slot, som Herlof Skafue sidst havde i Værge. Han maa aarlig fra SS. Philippi et Jacobi Dag 1557 at regne til sin egen og sine Svendes Underholdning samt til Slottets Forbedring oppebære 179½ Mark 2 Pend., 3 Læster Byg, 13 Pd. 8 Skpr. Rug, 21½ Faar og Lam, 19 Bolsvin, 101 Gæs, 10 Køer, 2½ Td. 2 Fjerd. Smør, 200 Høns, 56½ Vol Æg, 17 Læster 3 Tdr. Kul. 33 Læs Hø og 157½ Td. Gjæsterihavre samt al Avlen til Slottet. Af de Øxne, som kunne staldes paa Slotsavlen, skal Kongen have Halvparten, og „ville vi lade betale saa mange Øxne, som os tilkommer". Han maa beholde Fjerdeparten af al uvis Rente og alt det Sildefiskeri, som Hr. Anders Bille havde, derimod forbeholder Kongen sig det Fiskeri, som han selv plejer at have, saa at Tolderen oppebærer Kongens Rettighed deraf. Han skal aarlig paa egen Bekostning lade brænde 50,000 Mursten til Kongen, dog at denne selv lønner Strygerne, „Traaesvende" og Brænderne, og 50 Læster Kalk, hvorved Kongen ogsaa vil lønne dem, der bryde Stenene, hvis det er Skik, at de skulle have Betaling derfor, og dem, der brænde Kalken. Han skal tjene Kongen med 4 geruste Heste og Glavind eller selv fjerde til Skibs. Med Bestemmelserne i Forordningen af 2. Juni 1557. Rex m. p. subscr. R. 6, 262.

[illegible]

[illegible] med Mat og Øl. [illegible] Kongen [illegible] Kost og Tæring. [illegible] Bestemmelser ang. Gaards og vornede Sønner og med Bestemmelserne i Forordningen af 2. Juni 1557. Rex m. p. subscr. R. 6. [illegible]

— Tilladelse for Frants Bille til strax at indløse Vrejlef Kloster i Nørjutland fra Jacob Skiel, Hofsinde, og beholde det. [illegible] det afløses ham eller hans Arvinger; Indløsningen fra ham skal ske omkring SS. Philippi et Jacobi Dag. Han skal svare den Afgift, som de Pantebreve udvise, [illegible] at Kongen derpaa, og som Jacob Skiel indfriede til sig, og skal skaffe Jomfruerne, som ere eller blive indgivne, tilbørlig Underholdning efter den derom gjorte Skik. Han skal holde Klosteret i Stand og tjene Riget med 6 gerustige Heste og Karle. Med Bestemmelserne i Forordningen af 2. Juni 1557. Rex m. p. subscr. R. 6. [illegible]

— Forleningsbrev for Jens Juel paa Kalløe Slot og Aarhusgaard. Han skal aarlig til SS. Philippi et Jacobi Dag gjøre Regnskab for al vis og uvis Rente, der alt sammen skal tilfalde Kongen. Han maa aarlig oppebære 100 Dlr. til sin egen Besolding og skal have Klæde og Penge til 24 [illegible] Karle samt holde lige saa mange velrustede Heste til Rigets Tjeneste. Han maa tillade Undersaatterne at holde Geder, hvor der er Hede, høje Skove og ingen Underskov, som de kunne gjøre Skade paa, eller hvor de kunne holde dem paa deres eget. Med Bestemmelserne i Forordningen af 2. Juni 1557. Rex m. p. subscr. R. 6. 394.

22. Maj (Kbhvn.). Ligelydende Forleningsbrev for Erick Ruud paa Riberhus; han skal tjene Riget med 14 væragtige Karle og aarlig have 100 Dlr. i Besolding paa sit eget Liv. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 395 b.

— Forleningsbrev for Erick Rosenkrantz til Langtims paa Silckeborg Slot, som Frantz Bilde sidst havde det i Værge. Han maa aarlig fra SS. Philippi et Jacobi Dag 1557 til sin og sine Folks Underholdning samt til Slottets Forbedring oppebære 133 Mark 3½ Skil. 2 Pend., 10 Læster Rug, 9 Læster Byg, 6½ Læst Havre, 23 Tdr. Smør, 1½ Td. 1 Fjerd. Honning, 91 Faar og Lam, 92 Gæs, 205 Høns, 164 Svin, 2500 Hvidlinger, 96 tørre Gjeder, 1½ Td. Gryn, al Avlen til Slottet, Tredjeparten af alt Sagefald, Gaardfæstning, Oldengjæld, og al anden uvis Rente, Fjerdeparten af alt Gjæsteriet og Halvparten af alle de Opfødninger og Føl, som fødes paa Kongens Stod ved Slottet; al anden Oppebørsel skal han derimod gjøre Regnskab for og levere paa Kiøpnehafns Slot eller andetsteds, hvor han tilsiges. Han skal hvert Aar stalde *60 Øxne* for Kongen og opsætte dem af de Øxne, han paa Kongens Vegne oppebærer for Sagefald og andet. Han skal tjene Riget med 10 geruste Heste og 4 Skytter eller selv fjortende til Skibs. Kongen forbeholder sig al sin Part af Kirketienden samt al Herligheden og Gjæsteriet af Kirkerne og Præsterne. Han skal holde Slottet og Ladegaarden ved Hævd og paa egen Bekostning holde Teglovnen i Stand, dog maa han dertil bruge Vindfælder, El og Birk, hvor der ikke sker Skovskade; Halvdelen af de Sten, som sælges, skal komme Kongen til gode, den anden Halvdel ham selv. Han skal paa egen Bekostning forsyne Kongens Stod med gode Stodheste og paa sit eget Foder underholde de Opfødninger og Føl, som fødes der, baade Kongens og sine egne. Med Bestemmelserne i Forordningen af 2. Juni 1557. Rex m. p. subscr. R. 6, 398.

— Tilladelse for Hertuig Bilde til strax at indløse Elleholms Len fra Fru Anne, Hr. Axel Uggerups Efterleverske, og siden beholde det som et brugeligt Pant, indtil det afløses ham, hvilken Afløsning skal ske omkring SS. Philipi et Jacobi Dag. Med Bestemmelserne i Forordningen af 2. Juni 1557 og med de samme Bestemmelser om Geder som i Jens Juels Forleningsbrev (s. ovfr. S. 103). Rex m. p. subscr. R. 6, 509 b.

— Ligelydende Tilladelse for Hr. Peder Skram til at indløse Halmstad Herred fra Hertuig Bille. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 511 b.

22. Maj (Kbhvn.). Tilladelse for Holgierd Thøniisen, kgl. Staldmester, til strax at indløse Kronens Gaard Nes fra Ifuer Friis og beholde den, indtil den afløses ham eller hans Arvinger, hvilken Afløsning da skal ske omkring SS. Philippi et Jacobi Dag. Han skal holde Gaarden ved Magt. Med Bestemmelserne i Forordningen af 2. Juni 1557 og med de samme Bestemmelser om Geder som i Jens Juels Forleningsbrev af samme Dag. Rex m. p. subscr. R. 6, 395 b. (Overstreget.)

24. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Kongen af Hensyn til, at Jørgen Kock mistede sin Rente af det Gods, der blev udlagt til Malmøehuses Befæstning, eftergiver Henrick Mougensen, Borgmester i Helsingøer, Jens Skriver, Borger i Malmøe, og andre Arvinger efter Jørgen Kock og hans Hustru Sitze al den Oppebørsel, 15 Mark danske aarlig, som de have hævet af 2 Gaarde i Malmøe, liggende til Byens Sognekirke, hvorfor de have været tiltalte for Kongen. Rex m. p. subscr. R. 6, 512.

— Til Vincentz Lunge. Da M. Holger Skaller, Ærkedegn i Lunde Domkirke, har berettet, at Jørgen Kock i Malmø for nogen Tid siden har faaet Kongens Brev paa noget Kjøbstedsgods smstds., hvoriblandt noget Gods til Ærkedegnedømmet i Lunde Domkirke og de smaa Hospitaler smstds. med en aarlig Skyld af 15 Mark Penge, skal Vincentz Lunge aarlig yde Ærkedegnedømmet og Hospitalerne disse Penge og indskrive dem i sit Regnskab. Rex subscr. T. 5, 193.

25. Maj (—). Aabent Brev, at Dr. Jacob Bording, der har lovet at bo i Kiøpnehafn og har tilsvoret Kongen sin Tjeneste som Livarzt, aarlig til Paaske maa oppebære af Kongens Kammer 120 Jochimsdlr., indtil han kan blive forsynet med en gejstlig Forlening i Sielland, der kan rente lige saa meget, hvilken Forlening han da maa beholde kvit og fri, saa længe han er kgl. Livarzt, og desuden saa længe han vedbliver at bo i Riget, selv om han ogsaa for Alderdoms eller Skrøbeligheds Skyld ikke længere kan lade sig bruge i Kongens Tjeneste. Han skal have Hofklædning til 3 Personer og, naar han er i Kongens Tjeneste, fri Underholdning og Udkvitning. Som Professor i Medicin ved Universitetet skal han nyde den dermed forbundne Løn, om han ogsaa formedelst sin Stilling som kgl. Livarzt er forhindret i at holde Forelæsninger. Rex m. p. subscr. R. 6, 126 b.

26. Maj (—). Tilladelse for Lauritz Hemmigsen, Borger i Assens, der beretter at eje en Bondegaard i Karup udenfor Assens, som han kan drive med sin egen Plov, at han og hans Arvinger herefter selv maa drive dens Jord, skjønt han bor i Assens; dog skal han stille de Medarvinger tilfreds, som have

Part i Gaarden, og gjøre sædvanlig Tynge deraf til Hagenskouf Slot, foruden at han betaler Afgift som Borger i Assens. Hverken han eller hans Arvinger maa splitte Gaardens Ejendom eller bortleje eller forkomme den til Borgere eller andre. Rex m. p. subscr. R. 6, 221 b.

27. Maj. Befaling til Otho Rud eller hans Foged i hans Fraværelse at indskibe paa Kongens Skib 6 Læster gullandsk Tjære, hvis han har noget usolgt, som han kan undvære, samt saa meget Talg, han kan undvære fra Slottet. Kan Skibet bære mere, skal han lade det med Skattebord og Savdeler, hvis han kan faa nogle der, og skaffe nogle Lægter deriblandt til Stuvholt. Udt. i T. 5, 200. (U. St.)

28. Maj (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Borgerne i Ebeltoft faa eftergivet al den Sise, som de skulde have udgivet af alt det Tydstøl, der er solgt og tappet i Byen, mod at de herefter rigtig forsise alt det Tydstøl, som de indføre. Rex m. p. subscr. R. 6, 401.

29. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Kongen overdrager Frantz Bille til Siøholm, Erick Rud til Fuelsang og Erick Rosenkrantz til Huolsøe al den Ret, der er tilfalden ham i Fru Sophies, Jacob Hardenbiergis, Gods efter den Rigens Rets Forfølgning, der er foretagen mod hende af Erick Bille til Lindued, fordi hun har kjøbt og ladet uddrive 1045 Øxne mere end hun kunde stalde paa sit eget og sine Tjeneres Foder. De have til Gjengjæld betalt Kongen 6260[1] Dlr. for Øxnene og Erick Bille 300 Dlr. til Kost og Tæring. Rex m. p. subscr. R. 6, 219.

— Reversal fra Frantz Bille, Erick Rud og Erick Rosenkrantz til Kongen i Anledning af Forliget mellem denne og Fru Sophie Jacob Hardenbiergis. Forliget er kommet i Stand ved Dronning Dorotheas og den udvalgte Konge Fredderichs Forbøn, og Kongen lover at lade al den Ugunst falde, som han havde til Fru Sophie, fordi hun havde uddrevet Øxne mod Recessen, havde forulempet Kongen for Kongen af Engeland og Hispaniens Statholder i Gelleren og havde tilskyndet en udlændisk Kjøbmand til falsk Forklaring om Øxnene. Kongen har imidlertid forbeholdt sig Tiltale til denne Kjøbmand. Medbeseglet af Peder Oxe til Giselfeld og Koruitz Ulfeld til Koxbølle. R. 6, 220 b[2].

---

[1] Man skulde vente 6270 Dlr., 6 Dlr. for hvert Stykke. [2] I Dsk. Kong. Hist. Fasc. 27 findes en — aabenbart kasseret — Orig. paa Perg. med Dat. 27. Maj (jvfr. Hist. Tidsskr. 5. R. VI. 83). I den forekomme ingen Medbeseglere.

1. Juni (Kbhvn.). Pantebrev til Hr. Magnus Gyldenstierne, Embedsmand paa Laugholm, paa Laugholm Slot for 1000 Jochimsdlr., som han har laant Kongen, at beholde, indtil det afløses ham, paa samme Betingelser, som hans Lensbrev viser, med Undtagelse af, at der skal afkvittes 150 Mark danske i hans aarlige Afgift, indtil de 1000 Jochimsdlr. ere betalte. Rex m. p. subscr. R. 6, 513.

— Befaling til Otho Rud eller hans Foged i hans Fraværelse at lade hugge Spærtømmer til et Hus til Kongens Behov, nemlig 60 Træer, 18 Al. lange og 1 Fod paa alle Kanter, og 50 Træer, 16 Al. lange og næsten 1 Fod paa alle Kanter; de skulle hugges i Østergaarden eller hvor det synes ham belejligst. Udt. i T. 5, 200.

— Aabne Breve, at Jacob Huide, Karl Skotthe og Jacob van Meideborg ere affærdigede med deres Skibe til Fleckerøen i Norge for at beskytte Blokhuset der mod Overfald. Naar Peder Huitfeld befaler dem at løbe tilbage til Kiøpnehafn, skulle de rette sig derefter. Rex m. p. subscr. T. 5, 201.

2. Juni (—). Aabent Brev, at alle[1], der ere gjorte saa nederfældige, at de have mistet deres Mandhelg, skulle, naar de ville have Kongens Oprejsningsbrev, først aftinge med Axel Jul, Landsdommer i Nørrejutland, hvad de skulle give derfor, hvorefter de med hans Skrivelse skulle begive sig til Kongens Kancelli, der saa vil udfærdige Oprejsningsbrevet. R. 6, 400 b.

— (—, Onsd. efter Sønd. exaudi). Instrux for Lensmændene i hele Riget. Rex m. p. subscr. K. 1525—58 Bl. 142[2].

— Forbud mod i Halland og Bleginge at fange de smaa Lax, som kaldes Laxebarn, og Legelax fra S. Jacobs Dag (25. Juli) til Foraaret, naar det rette Laxefiskeri begynder. Overtrædelser straffes med 40 Mark til Herskabet, saa ofte der klages. Rex m. p. subscr. K. 1525—58 Bl. 144 b[3].

3. Juni (—). Livsbrev for Lic. Casper Paselick paa Degnedømmet i Roskille Domkirke, dog skal han ikke befatte sig med dets Rettighed før Paaske. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Residens, Ordinans, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 125 b.

---

[1] Brevet gjælder dog vistnok kun Jylland. [2] Tr.: Christian III's Hist. II. 261 ff., hvor der S. 262 L. 9 for »thennom sielff« skal læses: thennom nogen fremede sager till emod andre wore vndersotte oc the sager driffue thenom selff; L. 15 skal der for »vpseende, thett« læses: vpseende, att ingtett tilstedis, thett. [3] Tr: Christian III's Hist. II. 265 f., hvor der S. 265 L. 4 f. n. for »huad« skal læses: huar. Tidsskr. f. Fiskeri II. 218.

3. Juni (Kbhvn.). Befaling til Jørgen Skinckel at tilbagelevere Jørgen Luckussen det beseglede Skrin med omtr. 50 Lod Sølv, 15 Dlr. og 10 Mark lybsk i, som han fratog ham, fordi han skulde have været med i Raad og Daad „med de Slag, hans Hustru fik“ [1]. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 5, 193 b.

— Til Seuren Kier, Tolder i Kolling. Da der skal være kommet 166 Tdr. Cementkalk og 18,000 smaa Mursten fra Holland til Rifue, skal han sende Bud derhen, at samme Kalk og Sten ufortøvet kommer til Kolling efter den Befaling, som Peder Bild har faaet; han skal paase, at det bliver vel forvaret, og naar det kommer til Kolling, skal han strax fragte en Skude, som kan føre det til Kiøpnehafn med Undtagelse af 9 Tdr., som han skal lade maale af den løse Kalk og levere ind paa Kollinghus. Udt. i T. 5, 202 b.

— Aabent Brev, at Peder Chrestensen, Hofsinde, og Hr. Mogens Gyldenstierne have været i Rette for Kongen om nogle Breve, vedrørende en Trætte mellem Peder Chrestensen paa Axel Claussens Vegne og Hr. Mogens om noget af Axel Claussens Gods, som Hr. Mogens havde i Pant, og at de forligtes saaledes, at Hr. Mogens strax skal levere Peder Chrestensen alle de Breve om denne Sag, som han har her tilstede, og at de Breve, der efter denne Dag findes hos ham, skulle være døde og magtesløse. T. 5, 203.

— Aabent Brev, at Peder Chrestensen, Hofsinde, og Claus Urne have været i Rette for Kongen i Anledning af, at Claus Urne havde sat en Sag mellem Peder Chrestensen og Hr. Magnus Gyldenstierne om 3 Bønder i Magelerup ind for Rigens Kansler, hvorfra den siden blev sat til Landstinget. De forligtes saaledes, at Sagen skal være, som den aldrig var sket, de Breve og Stævninger, som Peder Chrestensen havde tilstede, leverede han Kongen, og de, som herefter maatte findes hos ham angaaende samme Sag, skulle være døde og magtesløse. T. 5, 204.

[Omtr. 3.—14. Juni] (—). Aabent Brev, hvorved Hr. Hans Henricksen, der af Kapitlet i Roskille efter dets Privilegier er udvalgt til at beklæde Duebrødre Kannikedømme efter Hr. Godskalck, faar Stadfæstelse for Livstid herpaa. Han skal forsørge de indsatte fattige Folk og fattige Degne efter Fundatsen med nødtørftig Underholdning og Bolig. Med de sædvanlige Bestemmelser

[1] Jvfr. Kancelliets Brevbøger 1551—55 S. 128.

ang. Residens, Ordinans, Statuter, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 125[1].

4. Juni (Kbhvn.). Befaling til Herlof Trolde at yde Dorothee, Francisci Spanners[2] Efterleverske, ½ Læst Rug og ½ Læst Malt for de Vaaben og andre Sager, som hendes Husbond brugte til sit Heroldembede, og som hun nu har leveret til Kongen. Udt. i T. 5, 193 b.

6. Juni (—). Aabent Brev, at Magdelenne, Dr. Bernds Efterleverske, der tidligere[3] har faaet Kongens Tilladelse til at beholde den halve Rente af Degnedømmet i Roskille Domkirke til førstkommende Paaske, maa beholde al Rente og Rettighed deraf til Paaske. Rex m. p. subscr. R. 6, 127.

7. Juni (—). Befaling til Verner Pasbierg at lade bygge et Skib med Klinkeværk paa 26 Al. Kjøl, 4½ Al. hul for Bunden og 10 Al. Sejlbjelke.

Lignende Befaling til Ebbe Ulfeld. Udt. i T. 5, 205 b.

— Til Peder Huitfeld. Naar Kongens Orlogsskibe Gabriel, Koen og Pinken ville løbe hjem, skal han lade dem løbe i Langsund eller hvor han synes, og lade dem fylde med Savdeler. Udt. i T. 5, 206.

8. Juni (—, 3. Pinsedag). Aabent Brev, at Niels Ulfstand, kgl. Skjænk, der har besværet sig over den Afgift, han i Følge sit Forleningsbrev skal give af Stege Len, hele næste Aar maa være fri for at brænde Mursten og Kalk til Kongens Behov, for at holde Staldøxne paa Kongens Vegne og for at holde Heste til Kongens Tjeneste. Rex m. p. subscr. R. 6, 127 b.

— Livsbrev for Matz Snack, Borger i Assens, paa 2 Kronens Jorder, den ene i Melbye Mark, den anden imellem Oruad og Brunbierg, hvilke han nu selv har i Værge; han skal give sædvanlig Afgift deraf til Hagenskouf. Rex m. p. subscr. R. 6, 222.

— Befaling til alle Kirkeværger over hele Fyen strax at tilbagekræve den Skjeppe Korn, som de forleden Aar, da Kongen lod oppebære Kirkens Part af Tienden, maatte give Stiftsskriveren, førend han vilde skrive dem af for Tienden; han skal være pligtig at give den tilbage. Rex m. p. subscr. R. 6, 222 b[4] og T. 5, 206[5].

10. Juni (—). Til Lensmændene i Danmark. Der sendes dem

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskrifter I. 492 f. [2] ɔ: Spaniers. [3] 25. Nov. 1556.
[4] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 503. [5] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. V. 122 f.

nogle Artikler om, hvorledes de skulle forholde sig med deres Len og Kongens Undersaatter der, samt nogle Artikler, ogsaa under Kongens Segl, som Kongen har udstedt efter Overvejelser med Danmarks Riges Raad i Anledning af nogle Forhindringer paa hans Undersaatters Næring; sidstnævnte Artikler skulle de med det første lade forkynde for Almuen og paase, at de overholdes. — Seddel i Brevene til de Lensmænd, som have Herreder: De skulle lade Artiklerne om, hvorledes de skulle forholde sig med Lenene, forkynde paa alle Herredsting og tage det beskrevet, at de ere forkyndte og læste der, og siden forvare disse Vidnesbyrd vel. T. 5, 213[1].

10. Juni (Kbhvn.). Til Abbeder, Priorer og andre Lensmænd, som have Klostre. De nævnte Artikler om, hvorledes man skal forholde sig med Kronens Len og Bønder, sendes dem, hvorefter de have at rette sig. T. 5, 214[2].

— Befaling til Hans Stygge at sende følgende Fetalje hid til Kiøpnehafns Slot: 30 Læster Malt, 10 Læster Rug, 11 Læster Havre og 4 Læster Smør. Udt. i T. 5, 217. (U. St.)

13. Juni (—). Kvittans til Sander Leigel, Tolder, Jens Mougensen og Jørgen Vaalle, Toldskrivere i Helsingøer, paa 3 dobb. Rosenobler, 941 Rosenobler, 1 dobb. Dukat, 149 Engelotter, 2 ungers Gylden, 10 Krusater, 13 Kroner, 112 Goltgylden og 319½ Dlr., som de have leveret Kongen selv i dennes eget Kammer paa Kiøpnehafns Slot af indeværende Aars Toldregnskab. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 124 b.

— Til Sander Leigel. Da de Skippere, som ligge med deres Skibe ved Helsingøer, ved deres fuldmægtige have klaget over, at han paa Kongens Vegne vil have dem til at dømme paa den skodske Mand, der er arresteret ved Helsingøer, fordi han ikke har fortoldet af alt sit Gods, skal han strax lade dem fortolde og løbe deres Kaas, men forhandle med dem om at være tilstede som Vidner, naar Borgmestre og Raad skulle dømme i den Sag, for at man ikke skal sige, af det gaar partisk til. Samme fuldmægtige have talt noget om, at det skulde være alle Skippernes Begjæring, at der maatte lægges 2 Tønder paa Dragør Strømme foruden de 2, som allerede ligge der; i saa Tilfælde vilde de forhøje Tøndepengene med 8 Skil. danske, saa at de i i Stedet for ½ Dlr. vilde give 2 Mark danske. Sander Leigel skal derfor strax

[1] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. V. 123. [2] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. V. 124.

forhandle med alle de derværende Skippere om, hvor meget de ville forhøje Tøndepengene, dog kun hvis de selv begjære en Forhandling, og strax tilmelde Kongen Udfaldet. T. 5, 213 b.

14. Juni (**Kbhvn.**). Brev, at Knud Bøsseskytte maa have Borgeleje i Soer Kloster med nødtørftig Underholdning af Mad og Øl samt et Kammer. Udt. i R. 6, 125.

— Livsbrev for Verner Hes paa Borgeleje i Em Kloster med nødtørftig Underholdning af Mad og Øl samt aarlig 20 Mark Penge og en sædvanlig Hofklædning, hvilket Abbeden der skal skaffe ham alt sammen. Rex m. p. subscr. R. 6, 401.

15. Juni (—). Til alle Landsdommere. Kongen har med Rigets Raad overvejet nogle Forhold, som vare Undersaatterne til Skade, og har gjort en Skik derpaa, som nu sendes til Forkyndelse. De skulle tage Bevis for, at den er forkyndt, og siden forvare dette vel. T. 5, 214 b[1].

16. Juni (—). Bestalling for Johan Paston som kgl. Musikus og Komponist[2]; han skal hjælpe Kongens Kantori med Komponeren og Syngen, saa baade Figural- og Koralsangen i Kongens Kapel kan forbedres, og han skal altid være tilstede med de andre Sangere i Kongens Kapel og andetsteds, hvor Kongen vil bruge ham. I aarlig Løn skal han have 40 Dlr., en sædvanlig Hofklædning, 2 Pd. Rug, 2 Pd. Malt, 1 Fjerd. Smør, 4 Svin, 1 Oxe og 4 Lam af Rentemestrene og Lensmanden paa Kiøpnehafuens Slot. Naar Kongen ikke længere vil bruge ham, maa han afskedige ham og afkorte hans Løn. Rex m. p. subscr. R. 6, 128.

— Følgebrev for Christoffer Huitfeld til Borgmestre, Raad og menige Borgere i Visbye paa Gotland. Rex m. p. subscr. R. 6, 538.

— Følgebrev for samme til Bønderne paa Gotland. Rex m. p. subscr. R. 6, 538 b.

17. Juni (—). Aabent Brev, at Johan Sibe, Guldsmed, aarlig maa oppebære 1 Læst Byg og 1 Læst Rug af Kiøbenhafns Slot, indtil han kan blive forsørget med et Vikarie eller anden gejstlig Rente af samme Værdi som de 2 Læster Korn. Rex m. p. subscr. R. 6, 124 b.

— Aabent Brev, at Hercules von Oberbers, der har svoret Kongen Tjeneste som Bygmester, skal af Lensmanden paa

---

[1] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. V. 124 (med urigtig Dat.: 13. Juni). [2] I Overskriften betegnes han som Sangmester og Komponist.

Kiøpnehafns Slot oppebære en aarlig Løn af 1 Oxe, 2 Svin, 4 Faar. 8 Tdr. Malt, 6 Tdr. Mel, 1/2 Td. Smør og 1/2 Td. Sild; han skal aarlig have en sædvanlig Hofklædning, og der skal skaffes ham en Bod til Bolig for ham og hans Hustru; naar han er i Kongens Arbejde, skal han have 8 Dlr. om Maaneden. Naar Kongen ikke længere behøver hans Tjeneste, kan han afskedige ham og afkorte hans Løn. Rex m. p. subscr. R. 6, 128 b.

17. Juni (Kbhvn.). Aabent Brev, at Claus Fontein, kgl. Herold, indtil videre maa oppebære den aarlige Landgilde af 11 Kronens Bønder i Stafuensholt og desuden 6 Arbejdsdage af hver om Aaret. Rex m. p. subscr. R. 6, 129.

— Instrux for Christoffer Huitfeld som Statholder paa Visborg paa Gotland. Rex m. p. subscr. K. 1525—58 Bl. 145[1].

18. Juni (—). Stadfæstelse af Kongen og Rigens Raad paa det Stamhus, som Andreis von Barbye, hvis han selv skulde dø uden ægte Livsarvinger, opretter for sin Brodersøn Hans von Barbye, Clausis Søn, og dennes ægte Arvinger af Sielsøe Gaard og Gods i Horns Herred i Sielland, som Kongen har givet Andreis von Barbye. De skulle holde Bønderne ved Lov, Ret og Skjel og gjøre Tjeneste som andre Adelsmænd af deres Arvegods; ville de sælge Godset, skulle de efter Andreis von Barbyes Gjenbrev[2] først tilbyde Kongen det. Rex m. p. subscr. R. 6, 131[3].

24. Juni (—). Brev ad gratiam for Hospitalet i Malmøe paa aarlig at maatte oppebære 1/2 Læst Rug og 1/2 Læst Byg af Lundegaard. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 513 b.

— (**Hørningsholm**). Befaling til Byrge Trolle og Herløf Trolle at være tilstede i Kiøpnehafn førstkommende Tirsdag (29. Juni), naar Eskild Oxe, Rentemester, overleverer Jochim Beck, Rentemester, alle de Registre, Penge og andet, som findes paa Toldboden ved Kiøpnehafns Slot. T. 5, 218.

— Befaling til Peder Bilde og Herlof Trolle at levere Pouel Huitfeld, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, 1000 Jochimsdlr. til den Bygnings Behov, som er foretagen der.

Befaling til samme at levere Jacob Brockenhus, Embedsmand paa Landzkronne, 1000 Dlr. til samme Slots Bygnings Behov.

---

[1] Tr.: Christian III's Hist. II. 272 f. Derefter følge i Brevbogen: Ed for Slotsskriverne paa Kongens Slotte (Bl. 146) og Ed for Landsdommerne (Bl. 147), begge tr. i anf. Skrift II. 543 f. [2] 27. Marts 1557, se ovfr. [3] Tr.: Nye Dsk. Mag. VI. 162 ff.

Befaling til Herlof Trolle med det første at sende til Kiøpnehafn 5 Læster Malt, som Kongen vil sende til Gotlandt. Udt. i T. 5, 218 b.

25. Juni (Hørningsholm). Livsbrev for M. Clemend Hogensen paa et Kannikedømme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter M. Hans Matzen. Naar han ikke studerer ved noget Universitet eller er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Residens, Ordinans og Kapitelsstatuter. Rex m. p. subscr. •R. 6, 513 b.

28. Juni (—). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Hr. Othe Krumpen og Peder Oxe, mellem Clemend Fønboe paa Borringholm paa den ene Side og Jens Ericksen, Tinghører paa Vesterherreds Ting, Jesper Hansen, Rasmus Hansen, Gregers Jensen, Jens Bonde, Peder Olufsen, Anders Atzersen, Jens Laussen og Matz Lauritzen, Nævningsmænd, paa den anden i Anledning af, at de have dømt ham til at give en Lov[1] for noget Mel, som blev stjaalet af Frende Persens Mølle, samt mellem Clemend Fønboe og Frende Persen, som havde forfulgt ham for denne Sag. Ved Dommen erklæres Jens Ericksen, Nævningsmændene og Frende Persen fri for Clemend Fønboes Tiltale. T. 5, 219.

29. Juni (—). Til Universitetet. Da Kongen agter at forbedre Stipendiet, som skal være til Hjælp til Underholdning for en Læsemester i Hebraisk ved Universitetet, med nogen Rente, som skal tages af Indkomsten af Sognekirkerne paa Laaland og Falster, sendes der Professorerne et Brev til Peder Oxe, at han skal gjøre en Skik paa, hvor meget hver Kirke aarlig skal give, hvilket de med det første skulle sende ham. De skulle strax sende to af de højlærde til Peder Oxe for med ham at træffe denne Bestemmelse, og naar den er truffen, vil Kongen give dem sit aabne Brev derpaa, hvorefter Renten kan opkræves af hver Kirke. T. 5, 220[2].

— Befaling til Peder Oxe at træffe den nævnte Bestemmelse efter hver Kirkes Formue og indsende et klart Register derover efter den ham tidligere givne Befaling. Udt. i T. 5, 220 b[3].

1. Juli (—). Aabent Brev, hvorved M. Jens [Chrestiernsen[4]], Skolemester i Kiøbnehafn, der af Menigheden i Steege er udvalgt til Sognepræst og er overhørt af Dr. Peder, Superinten-

[1] ɔ: Tylvtered. [2] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 I, 87 f. [3] Tr.: anf. Skr. I. 88. [4] Efter Overskriften.

dent i Siellandtz Stift, og funden god, faar kgl. Stadfæstelse derpaa. Han skal i alle Maader være Ordinansen undergiven. R. 6, 266 b[1].

1. Juli (Hørningsholm). Aabent Brev, at ingen maa forekaste Clemend Fønboe paa Borringholm, at han for nogen Tid siden blev dømt til at give en Lov for noget Mel, som blev taget af Frende Persens Mølle. T. 5, 220 b.

— Tilladelse for Dr. Johan Struben til at udføre 100 Tdr. Havre og 5 Øxne til Tyskland. Udt. i T. 5, 221.

2. Juli (—). Aabent Brev, at Thønnis Andersen aarlig maa oppebære 3 Pd. Korn af Kronens Gaard i Østrup i Orebye[2] Sogn i Aadtz[3] Herred, saa længe han er i Tjeneste hos gamle Kong Chrestiern; naar han ikke længere er det, maa han, hvis han vil, selv bruge Gaarden i sin Livstid mod en aarlig Afgift af 3 Pd. Korn til Kallundborg Slot. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 129 b.

4. Juli (—). Tilladelse for Borgerne i Vardbierg til indtil videre at udføre de Øxne og det saltede Kjød, som de kjøbe i Suerrige, til Tystkland; dog skal Kronens Told hermed være ukrænket, og de skulle med Breve og Segl bevise for Kongens Tolder, at de have kjøbt samme Øxne og Kjød i Suerrige. Prøver nogen paa at udføre andre Øxne og andet Kjød, skal han have det forbrudt, han vil udføre, og straffes for Ulydighed. Rex m. p. subscr. R. 6, 514.

— Til Erick Rossenkrantz paa Vaardbierig. Da Indbyggerne i Vaardbierig ved fuldmægtige have klaget over, at de ikke kunne faa Smør at kjøbe, som de kunne give Skafboerne for de tørre Fisk, som disse føre did til Markedet, maa han sælge dem 5 Læster Smør af Slottets Indkomst mod deres Brev paa, at de inden en belejlig Tid ville betale Kongen dem; det øvrige Smør, han kan undvære, skal han sende til Kiøpnehafns Slot. T. 5, 221 b.

— Til samme. Borgerne i Vaardbierig have ved fuldmægtige begjæret Svar paa den Supplikats, som de have indleveret, da Hertug Fredrick med nogle Raader var tilstede i Byen. M. H. t. deres første Klage, at der skal bruges Kjøbmandskab ved Aassebroe, og at en ved Navn Niels Munck og andre Knaber bygge store Skibe der, bruge Kjøbmandshandel og udføre Egetømmer til Tyskland imod Forbudet, skal han undersøge, om det forholder sig saaledes, og i saa Tilfælde sørge for, at Bestemmelserne om Handel

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 88 f. [2] Aarby. [3] Arts.

overholdes. M. H. t. den anden Klage, at Kongsbacke, som efter Kongens Brev ikke mere skal være Kjøbsted, og hvor der ikke maa drives Kjøbmandskab, igjen opbygges, skal han med det allerførste undersøge, hvad Bygning der er opført, hvad [Handel] der bruges der, og hvem der har tilstedt det; siden skal han give Kongen omstændelig Underretning derom. Da Kongsbacke og Gossekyel ere blevne ødelagte for at ophjælpe Vaardbierig, men denne By i det Sted er gaaet tilbage, hvorimod Løsse og Eltzborg ere gaaede frem, skal han tilskrive Kongen sin Betænkning om det tilraadelige i, at Kongsbacke bliver ved Magt igjen eller ikke. Indbyggerne i Vaardbierig have endvidere begjæret, at Kronens Tjenere i Vaardbierig Len maa hjælpe dem en Dag med at rense deres Bys Grave; han skal derfor underhandle med Almuen derom, og hvis den godvillig vil gaa ind derpaa, ser Kongen det gjerne. T. 5, 222.

6. Juli (Hørningsholm). Tilladelse for Adolf Brouwyler van Coelen til at udføre 10 Læster Malt af Riget. Udt. i T. 5, 223 b.

— Aabent Brev til Bønderne paa Laaland og Falster, at Kongen til Høsten agter sig til Falster for at jage og, da der ikke er Fetalje nok der og han ikke vil besvære Undersaatterne med nogen Hjælp dertil, har befalet Claus Huitfeld, Landsdommer paa Laaland og Falster, i den Anledning at kjøbe 1000 Sider Flæsk, 100 Øxne, 950 Lam, 3000 Høns, 700 Gæs, 16 Tdr. Smør, 18 Tdr. Æg og 1000 Tdr. Havre. De af Bønderne, der have saadan Fetalje at sælge, skulle sælge den til ham og ingen anden for en skjellig Pris mod strax at faa Betaling i rede Penge. Kronens Fogder og Embedsmænd skulle være Claus Huitfeld behjælpelige med at faa Fetaljen hos Bønderne. T. 5, 223 b.

7. Juli (—). Aabent Brev til Laaland og Falster, at Kongen agter at sende sin Søn Hertug Fredrick med nogle Rigsraader derhen for at sidde Retterting. T. 5, 224 b.

9. Juli (Krogen). Til Hr. Othe Krumpen, Anthøniis Bryske, Niels Lange og Holger Rossenkrantz. De have tidligere faaet Befaling til at følge Kongen til den Landdag, han med sine Brødre har berammet at skulle staa i Flensborg 23. Aug., og, skjønt Kongen nu ikke selv kan besøge Landdagen, skulle de dog holde sig beredte til, naar de faa nærmere Besked, at begive sig til Flensborg for med nogle tilforordnede Raader[1] at

[1] Da hver af de 4 Mænd har faaet sit Brev, sigtes der ved dette Udtryk sagtens kun til de andre 3.

udrette nogle Hverv, som Kongen vil lade dem underrette om. T. 5, 225[1].

9. Juli (Krogen). Til Christoffer Gøye, Erick Rossenkrantz, Jørgen Bernekov, Hr. Christiern Friis, Erick Podebusk, Frantz Bilde, Erick Lange, Frantz Banner, Claus Daae, Michel Sestedt, Hans Lauritzen, Jørgen Valckendrup, Hartuig Bilde og Jørgen Rantzov, Lensmænd, Hr. Magnus Gyldenstiern, Jørgen Løcke, Verner Parsberig og Hr. Lauge Brade, Rigsraader. Da Kongen med det første venter nogle fremmede Fyrster, skulle de være tilstede hos ham enten i Sieland eller paa Falster 8. Aug.; de skulle tage gode Klæder med, men behøve kun at medføre en god Hest eller to for det Tilfælde, at de nogetsteds skulle følge Kongen i Marken. Da Kongen ikke kan besøge Landdagen i Flensborig, skulle de heller ikke rejse derhen, som de tidligere have faaet Befaling til. T. 5, 225 b[2].

[Omtr. 9.—14. Juli.] Til Anders Gøye og Jørgen Rud. Da der trods den Haandtastning, Hr. Otthe Krumpen paa Kongens Vegne har taget af dem paa, at de vilde være hinanden ubevarede med Ord og Gjerning for den Trætte, som er imellem dem, alligevel skal løbe megen unyttig Snak og Tale imellem dem, befales det dem at holde Haandtastningen, saafremt Kongen ikke skal „der anderledis om tiltænke". T. 6, 226 b. (Ü. St.)

11. Juli (—). Kvittans til Sander Leygl, Jens Mogensen og Jørgen Vale paa 1100 Rosenobler og 100 Engelotter, som de have leveret Erich Valchendorf paa Kongens Vegne. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 130.

13. Juli (Esrom Klester). Aabent Brev, at, da der hidtil kun er holdt en halv Lektie i Hebraisk ved Universitetet, men det for det theologiske Studium er nødvendigt, at der holdes en hel, har Kongen til den Ende tilladt de højlærde til Underholdning af en hebraisk Læsemester for bestandigt at oppebære nogen Rente af alle Kirkerne paa Loland og Falster. Rex m. p. subscr. R. 6, 130[3].

14. Juli (—). Til Erick Rud. Indbyggerne paa Fanøe, som tjene til Riberhus, have ved fuldmægtige klaget over, at Bor-

[1] Tr.: Sejdelin, Dipl. Flensborg. II. 720. [2] Tr.: Sejdelin, Dipl. Flensborg. II. 721.
[3] Tr.: Christian III's Hist. Suppl. S. 160 f. (efter en Afskrift). I Stedet for Udgavens »thet megitt Nyttigt« (S. 160 L. 12) har Brevbogen: thenn møgett nyttig; for »Querckeby« (L. 6—5 f. n.) har den: Gurrebye; ved »Torpekircko« (S. 161 L. 5) har den glemt Pengesummen; for »Oelstrup $1^1/_2$ daler« (L. 8) har den: Ovlstrup ij dale; for »Ærendeløff vj Marck« (L. 8—9) har den: Herrendeløff vj marc; for »Kiobinge« (L. 9) har den: Kreinnge; for »Osløff« (L. 14) har den: Ørsløff.

gerne i Ribe forbyde dem at sælge de Fisk, de fange, til andre end til dem og ikke ville give saa meget derfor, som de kunne faa andetsteds, og at de ikke kunne faa Hamp og andet til deres Fiskeris Behov for en skjellig Pris; endvidere have de berettet, at Sandet har ødelagt meget af den grønne Jord, de skulle give Skat og Landgilde af, hvorfor de begjære Afkortning i deres Landgilde. Erick Rud skal undersøge, hvorledes det forholder sig med begge Dele, skrive Kongen til derom og afgive sin Betænkning om, hvor vidt det er raadeligt, at Kongen udsteder en Forordning derom. Da Indbyggerne paa Fanøe have klaget over Mangel paa Ildebrændsel og begjæret at maatte bruge nogen Lyng, som findes der paa Øen, saa kan dette tillades til Skjellighed, dog skal han paase, at der ikke afhugges Lyng „eller andet Klittetag", som kan være nyttigt imod Sandflugt. T. 5, 227.

14. Juli (Esrom). Til Christoffer Trundsen. Kongen agter at lade Skibene Hektor, Venus og Løven løbe til Rostock og der afvente Kurfyrst Augustus's Ankomst; han skal selv kommandere paa Hektor, Peder Rud paa Venus og Jørgen Grøn paa Løven. Han skal strax lade Skibene gjøre rede. Byrge Trolle, Voislaf Vobitzer og Peder Bilde skulle følge med paa Hektor og give ham nærmere Forholdsregler for Rejsen. T. 5, 228.

— Befaling til Pouel Huitfeld at sende den nødvendige Fetalje om Bord paa de ovfr. nævnte Skibe; paa Hektor skal han indsende 4 Amer Vin af Kongens Kjælder, 2 Læster Tystøl, god Fetalje, Bægere, Glas og hvad andet Raadet tilsiger ham. Han skal fragte en vel besejlet stor Skude eller Stangkrejert, som kan føre 40 Amer Vin af Kongens Kjælder og andet fra Kiøpnehafn til Nykiøping. Han skal lade en Kjældersvend følge med denne Vin og underrette Peder Oxe om dens Afsendelse. T. 5, 228 b.

15. Juli (—). Til Erick Krabbe. Kongen har modtaget den Lovbog, han efter Kongens Begjæring har udsat paa Tysk, og takker derfor. Kongen begjærer, at han med Flid vil arbejde paa, at den danske Lovbog, han har begyndt paa, maa blive færdig med det første, og lover, saa vidt muligt, at forskaane ham for Rigens Ærender, at Arbejdet des snarere kan fuldendes. T. 5, 229.

16. Juli (—). Til Hr. Othe Krumpen, Anthonius Bryske, Holger Rossenkrantz og Niels Lange. Da der er Trætte om ret Skjel mellem Byerne Gener og Dirnis[1] i Hadersløf og Obenroe Len,

[1] Gjenner og Dirnæs.

tilhørende Hertugerne Hans og Adolf, have disse begjæret, at Kongen vil forordne 4 danske Rigsraader og 4 holstenske Raader til at dømme i denne Sag, hvilket Kongen ogsaa har lovet. De skulle derfor møde i Kolling 8. Aug. 4 holstenske Raader, nemlig Henrick Rantzov, Statholder i Holsten, Bertrum van Anefelde, Jesper Rantzov og Jørgen van der Wisk, skulle samtidig møde i Flensborg. og alle Raaderne skulle, naar de faa Hertugernes Skrivelse, møde paa Markeskjellet og gjøre et ret Skjel enten til Minde eller til Rette og give begge Parterne det beskrevet fra sig; for at de kunne have des friere Samvittighed, eftergiver Kongen dem i denne Sag den Ed og Forpligt, som de have svoret ham. Bregde Rantzov, Claus [von] der Wisk, Godske Rantzov og Iheronimus Rantzov, som tidligere have haft Hadersløf og Obenroe i Forlening, have faaet Befaling til at være tilstede til samme Tid og give tilkjende, hvad de vide i denne Sag. Da der er Trætte mellem Kongen og Hertug Adolf om Markeskjel o. s. v. mellem Flensborg, Møgeltønner og Trøyborg Len paa den ene og Lille Tønner paa den anden Side samt om en Dam, der skal støves af Hertug Adolfs Undersaatter til Hinder og Skade for Kongens Undersaatter i Flensborg Len[1], skulle de ogsaa afgjøre denne Sag enten til Minde eller Rette. Ditløf von Anefelde. Jesper Rantzov og Niels Lange, Embedsmænd paa Møgeltønner. Flensborg og Trøyborg, skulle paa Kongens Vegne sætte dem ind i den hele Strid mellem ham og hans Broder og fremlægge alle de Breve og Bevisninger, som de have i disse Sager. — Seddel i Hr. Othe Krumpens Brev: Kongens Fuldmagt i disse Sager sendes ham: hvad Rejsen koster, beder Kongen ham udlægge foreløbig, det skal igjen blive betalt. — Seddel i Brevene til de tre andre Rigsraader om ligeledes foreløbig at gjøre Udlæg til Rejsen. T. 5, 229 b.

— Fuldmagt for de nævnte 4 danske Rigsraader og 4 holstenske Raader til at dømme i ovennævnte Sager. T. 5, 232.

17. Juli (Esrom). Til Jochim Beck, Rentemester. Da Erick Rossenkrantz, Embedsmand paa Vordberig[2], klager over, at han mangler Malt og Rug til Slottets Behov samt Klæde og Penge til Kongens Folk, som han har i sin Tjeneste, og han ikke har annammet noget i Forraad paa Slottet, skal Jochim Beck overveje med ham, hvor meget Malt og Rug han behøver, indtil han faar af Slottets Indkomst, og bestille det, hvor det kan faas paa Kongens

---

[1] I Fuldmagten af samme Dag betegnes dette Stridspunkt som en Trætte mellem Kongen og Hertug Adolf i Flensborg, Gottorp og Marckirckis Len. [2] Hndskr. har her urigtig: Voidingborg.

Regnskabsslotte; ligeledes skal han skaffe Klæde og Penge til Folkene. Jochim Beck skal indsende et klart Register til Kongen paa det, Erick Rossenkrantz behøver, og undersøge, om der ikke nogetsteds findes Register og Inventarier paa det, Hr. Thrud Gregersen modtog paa Vordberig Slot efter sin Broder Hr. Holger og Marcus Meyer. T. 5, 233 b.

17. Juli (Esrom). Brev til Pouel Huitfeld, at han maa tage Sten og Tømmer fra det forfaldne Hus paa Dronningholm for dermed at opbygge Kronens afbrændte Mølle i Dronningholms Len, da Mølleren ikke selv formaar det; dog skal han holde Sten og Tømmer i Forraad til et Lysthus, hvis Kongen vil have et Hus bygget der til Bolig for sig. Udt. i T. 5, 234.

20. Juli (Ebelholt). Befaling til Hr. Othe Krumpen og Holger Rossenkrantz at levere Frantz Brockenhus 5000 Dlr. af Rigens Penge til den Befæstning, som er foretagen omkring Nyborg. Udt. i T. 5, 229.

— Aabent Brev til Bønderne i Gyding Herred, at Kongen har erfaret, at mange der i Herredet, som ere dømte fredløse for Manddød og andre utilbørlige Sager, alligevel løbe om i Herredet, huses og hæles tvært imod Recessen, ja endog anfalde den vejfarende Mand. For at forebygge dette, befales det alle at være Kongens Foged behjælpelige med at faa fat paa dem; huser eller hæler nogen herefter en fredløs Mand, skal han straffes derfor. T. 5, 239.

22. Juli (—). Befaling til Jochim Beck at levere alt det brudne Sølv, han har af Kongens, og alt det, som findes i Kongens Sølvkammer, til Pouel Fictel, Kongens Møntmester, som skal gjøre Fade, Bægere, Tallerkener og andet deraf; endvidere skal han kjøbe saa meget rødt Klæde, som behøves til at omdrage Kurfyrst Augustis Kammer med, og saa meget lysegult, eller i Mangel deraf hvidt, Klæde, som behøves til at omdrage Kurfyrstindens Kammer med. Han skal kjøbe saa meget Fløjl, som behøves til at slaa paa Væggene i Kurfyrstens og Kurfyrstindens Kammer, saa vidt de Borde strække sig, som de selv sidde ved; Fløjlet skal være af samme Farve som Overslaget over Bordene. Ligeledes skal han kjøbe saa meget rødt Klæde, som behøves til at omdrage Kongens eget Kammer med, hvorimod det gamle Betræk her skal anvendes til at omdrage Frøkenkammeret med, alt efter nærmere Anvisning af Melchior, Kongens Skrædder. Skjønt Kongen tidligere har afslaaet at kjøbe nogen Havre, som Jochim Beck har beslaglagt for nogle fremmede Kjøbmænd i Trelleborg og Ystedt, og som disse

have tilbudt Kongen til Kjøbs, skal han dog gjøre et Overslag over, hvad Kongen behøver, medens han er paa Kiøpnehafns Slot, og hvis han kan tænke, at der vil komme til at mangle Havre, skal han kjøbe den. Kongen venter at faa saa megen Havre til Kjøbs af Peder Oxe og Borgerne i Nagskouf, som han behøver, medens han er paa Falster. T. 5, 234.

22. Juli (Ebelholt). Til Lauge Ulfstand. Da han tidligere har faaet Befaling til at holde en god Postklipper i Vordingborg og en i Prestøe, skal han nu strax have en saadan rede paa Kongens Omkostning, saa Kongens Bud og Breve ikke blive forsømte.

Lignende Brev til Voislaf Vobisser om at holde en Postklipper paa Tryggeueld paa egen Bekostning. Udt. i T. 5, 235.

23. Juli (—). Til Borgerne i Korsøer. Da de have berettet, at største Delen af Byen er afbrændt ved, at en fremmed Karl, som var kommen til Byen, afskød et Rør og derved antændte et Straatag, og have klaget over deres Armod og Fattigdom, beder Kongen dem om at begynde paa at bygge igjen, idet han lover paa alle Maader at hjælpe dem og forskaane dem for Byskat og anden Tynge. T. 5, 235 b.

— Brev til Tage Thot, Embedsmand paa Bahus, at forhandle med Lenets Indbyggere om at føre det Tømmer, som de ville udføre fra Lenet, til Korsøer og sælge det til Borgerne der; hvis Borgerne med egne Skibe ville hente Tømmer i Lenet, skal han hjælpe dem til at faa det for en skjellig Pris.

Tilladelse for Hertug Hans, Kongens Broder, til at kjøbe 10 Læster Malt i Nørreiutland eller Fyen, hvor han kan faa dem, og udføre dem til Lante Holstein. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 5, 236.

25. Juli (Abrahamstrup). Til Frantz Brockenhus. Da Borgerne i Skielskøer have begjæret at maatte faa nogle Sten fra den gamle Kirke der ved Byen til deres Skoles Bygning, som er meget forfalden, skal han tillade dem at bryde 4000 Sten af Kirken, som han tidligere har faaet Befaling til at nedbryde for at bruge Stenene til Nyborg Slots Bygning. T. 5, 239 b.

— Til Borgmestre og Raad i Skielskiøer. Da der trods Kongens Paabud om at tække Husene med Tegl, endnu findes mange, som ere tækkede med Halm, skulle de tilholde deres Medborgere strax at tække med Tegl; vil nogen ikke rette sig herefter, skulle de strax lade Straataget tage af. T. 5, 240.

26. Juli (—). Til Hans Stygge, Embedsmand paa Dronning-

borg. Han har berettet, at Kronens Tjenere i Thanum Birk lide stor Skade paa deres Enge og Fædrift ved den Støvning, som er gjort paa det Vand, der løber til den ny Mølle der ved Slottet [i Randers], saa man enten maa nedsætte Landgilden eller forstørre Gaardene, hvis Bønderne skulle blive ved Magt, hvorfor han foreslaar at nedlægge en Gaard, kaldet Klørup, som ligger til Hald Slot, og skifte Ejendommen mellem de 20 Gaarde i Thanum. Der sendes ham derfor til Besørgelse Brev til Hr. Othe Krumpen, at han skal tillade, at Klørup Gaard bliver nedlagt, og en Udskrift af samme Brev til ham selv. Han skal stille Bonden, som bor i Klørup, tilfreds med en anden Gaard og siden lade Jorden skifte. T. 5, 238 b.

28. Juli (Abrahamstrup). Breve til de i det følgende nævnte Lensmænd og andre, at de, da Kongen venter nogle fremmede Fyrster til Kiøpnehafns Slot, som ville blive hos ham i nogen Tid, skulle have saa megen Fetalje i Forraad, som en indlagt Seddel viser, saa at de strax kunne fremsende den, naar de faa Bud derom. — Jacob Brockenhus 500 Lam, 500 Gæs, 800 Høns, 6 Tdr. Æg, 1 Læst fersk Smør, 20 Fedekalve, 50 fede Stegegrise og 20 Syltesvin; Lundegaard 200 Lam, 200 Gæs, 400 Høns, 3 Tdr. Æg, 20 Fedekalve, 50 fede Stegegrise, 20 Syltesvin og 1 Læst fersk Smør; Soer Kloster 500 Høns, 6 Tdr. Æg, 20 Fedekalve, 20 Syltesvin og 30 Stegegrise; Antuordskouf lige saa meget; Esserom 200 Høns, 2 Tdr. Æg og 10 Fedekalve. T. 5, 237 b.

29. Juli (—). Breve til alle Kjøbstederne i Danmark, at Kongen med nogle Rigsraader har opgivet Forbudet mod Udførsel af Korn, da der nu igjen er Haab om god Tid paa Korn i Riget. T. 5, 237.

— Aabne Breve om samme Sag til alle Landsting. Udt. i T. 5, 237 b.

2. Aug. (Kbhvn.). Qvittantia qvittantiarum til M. Henrich Gerckens paa alt Kongens Tiendekorn, Præstegjæsteri, Præsteskatter og andet, som han har haft i Befaling i Vendelboe Stift, fra den Tid, han fik det i Befaling, indtil han blev det kvit. Hvad han blev skyldig, har Kongen afregnet med ham mod det, han havde til gode hos Kongen af sin Løn selv anden med Klædning, Foder og Maal, hvorved alt blev klart imellem dem; Kongen skjænkede ham i det hele 20 Dlr. Rex nr. p. subscr. R. 6, 401 b.

3. Aug. (—). Livsbrev for Seuerin Staldsvend, Foged

paa Abramstorp, paa den Gaard paa Oerøen i Gamløse[1] Sogn, som han nu selv har i Værge, uden Afgift; efter hans Død maa et af hans ægte Børn beholde Gaarden mod at gjøre sædvanlig Landgilde, Tynge og Tjeneste til Kronen. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 135.

3. Aug. (Kbhvn.). Tilladelse for samme til aarlig at oppebære 4 Pd. Korn af Abramstorp Gaards Rente, saa længe han er Foged der. R. 6, 135 b.

5. Aug. (Kjøge). Til Pouel Huitfeldt. Der sendes ham en Furérseddel paa de Tjenere og Heste, Kurfyrst Augustus bringer med sig, hvorefter han tillige med Jens Vulfstandt, Hofmarskalk, skal bestille Herberg i Byen [Kjøbenhavn]; han skal befale Borgerne at skaffe gode Kamre og Herberger, sørge for, at der bliver anrettet et Kjøkken i Kompagniet, hvor det gemene Folk kan gaa til Bords, og skaffe Kurfyrstens Raad og Marskalk Kamre i Kompagniet. Havre, Hø og Strøelse skal han sørge for at have i Forraad. I Salen udenfor Kongens Kammer skal han for Bordenden lade opslaa det Tapet af rødt Fløjel og Gyldenbliant, ved Siden deraf ved samme Bord det gyldne Damask med det røde Fløjel, paa Kurfyrstens Kammer det røde gyldne Fløjels Tapet og paa Kurfyrstindens Kammer det gule Tapet; det brune og sorte Tapet skal han lade blive liggende, indtil Kongen kommer. T. 5, 245.

— Til Peder Oxe. Kurfyrst Augustus har sendt en Furérseddel paa de Heste og Folk, han fører med sig, og en Seddel paa Nattelejerne fra Dressen til Kongens Lande, for at man kan se, naar han kommer her til Riget, om ellers Vejret føjer sig. Peder Oxe skal strax lade Kurfyrstens Folk og Heste „furere" i Nykiøping i de allerbedste Herberger og lade Kongens medfølgende Folk og Heste „furere" paa Landsbyerne, for saa vidt de ikke kunne faa Plads i Byerne. Han skal befale Borgerne at skaffe saa gode Herberger som muligt til de fremmede og at skaffe dem Fade, Duge og andet, som behøves; hvis de ikke selv have det, skulle de laane i andre Kjøbsteder. I Overensstemmelse med, hvad Peder Oxe tidligere har befalet, skulle Fyrsterne og Herremændene have deres Underholdning paa Nykiøping Slot, og der skal anrettes et Kjøkken i Byen til det gemene Folk. Hvis der er Mangel paa Staldrum paa Gessøer, skal han forhandle lempelig med Skipperne om at føre

[1] Gandløse.

Hestene over til Nykiøping. Da Kurfyrsten ikke kommer saa snart som ventet, agter Kongen at jage 3 eller 4 Dage paa Falster, og Peder Oxe skal derfor komme overens med Kongens Jæger om, hvor Kongen bedst kan jage, dog maa det ikke være, hvor den allerbedste Jagt er. Naar han mærker, at Kongen kommer til Vordingborg, skal han møde Kongen der og berette, hvorledes alt er ordnet baade med Underhold, Hjortejagt, Sæljagt og Svanejagt. T. 5, 246.

6. Aug. (Kjøge). Til Dr. Peder Palladius. Borgerskabet i Køege har formedelst deres Sognepræst Hr. Maarthens store Skrøbelighed valgt Hr. Søfueren Grønnebeck, Kapellan ved vor Frue Kirke i Kiøpnehafn, til Medhjælper og efter Hr. Maarthens Død til Sognepræst og lovet ham tilbørlig Underholdning, medens dog Hr. Maarthen skal beholde den Rente, han nu har, undtagen Offeret. Kongen har indvilliget heri og paalægger Dr. Peder at ordinere Hr. Søfueren. T. 5, 243[1].

— Til Borgmestre og Raad i Nestvedt. Da Kongen med det første agter at begive sig til Nestvedt og blive der en Nat og formoder, at nogle fremmede Fyrster samtidig ville følge med, har han sendt Jørgen Lycke til dem for at give dem nærmere Besked om Herberg, hvorfor de skulle rette sig efter, hvad han tilsiger dem. T. 5, 247.

11. Aug. (Nykjøbing). Kongens Rettertings Dom mellem Indbyggerne paa Femøe og Jørgen Brade, Embedsmand paa Nykiøping, angaaende nogle Privilegier og Friheder, som de paastode at have. Dommen gaar ud paa, at Indbyggerne baade paa Femøe og Fæeøe ikke skulle besværes med mere Landgilde, end der fra gammel Tid har været Skik; Bøndersønnerne, som ere fødte der, maa ikke trænges til at flytte bort derfra, men naar de ville bo andetsteds, skulle de bo paa Kronens Gods i Nykiøping Len; naar nogen vil fæste en Gaard der, skal han give til Indfæstning, hvad han bliver enig med Lensmanden paa Nykiøping Slot om. Indbyggerne paa Femøe skulle herefter søge Ting til Nørreherreds Ting paa Falster. Rex m. p. subscr. T. 5, 247 b[2].

— Kongens Rettertings Dom mellem Fru Alhet, Jørgen Venstermandtz Efterleverske, og Pouel i Krøginge, Jens

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 128, hvor der L. 18 for »ett« skal læses: att. [2] Tr.: Ryge, Peder Oxe S. 100 ff., hvor der S. 100 L. 16 f. n. for »forgangen Feygde« skal læses: forgaangene feygder; L. 7 og 5 f. n. skal for »Femøe« læses: Fæeøe; S. 101 L. 8 for »Elskelige« læses: elskelige, erlig oc welbyrdig; L. 12 for »... huer ...« læses: paa huer gaardt.

Degn i Gorsøe og Matz Jude i Krøginge, som have aftinget en Tyvssag med hende for Jens Jude og Niels Føenboe i Krøginge og udlovet 1 Dlr. for hver, men siden have sagt til dem, at de skulde give 12 Dlr. og, da de ikke kunde betale dem, have taget saa godt som alt deres Gods. Dommen gaar ud paa, at Jens Degn skal tilbagegive Godset, rømme Sognet for sin Utroskab og ingen Erstatning have for de 2½ Dlr., som han har betalt Fru Alhet og hendes Foged for denne Sag. T. 5, 249 b.

11. Aug. (Nykjøbing). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Jahan Friis, Hr. Magnus Gyldenstern, Verner Pasbeerg, Peder Oxe og Hr. Lauge Brade, mellem Anders Adtzersen i Ulsker Sogn paa Boringholm og Sveider Ketting, Embedsmand paa Hammershus, der havde ladet Anders Adtzersens Broder. Hans Adtzersen, hænge, fordi han ikke havde udgivet Landgilde for nogle Bønder, skjønt han havde modtaget Fyldest af dem derfor. Indstævnede vare desuden Jep Mogensen, Herredsfoged til Haslof Herredsting, Mogens Klinge og deres Medfølgere, 12 Mænd, som havde dømt Hans Adtzersen til Galge og Gren. Dommen gaar ud paa, at Hans Adtzersen er hængt med Rette. T. 5, 250 b.

12. Aug. (—). Tilladelse, given Jørgen Troelsen i Vixnes. til, at hans Datter, der er bleven beligget af en Person ved Navn Rasmus Nielsen, der nu vil ægte hende, maa gjøre dette, skjønt de ere beslægtede i tredje Led. R. 6, 267.

13. Aug. (—). Brev for M. Hans Frandsen, Undertugtemester, paa et Kannikedømme i Aarhus Domkirke efter M. Anders Glad. Naar han ikke er i Kongens Tjeneste eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 402.

14. Aug. (—). Stadfæstelse paa et Rettertingsbrev af 7. Aug. 1475, som Sørups Mænd ved deres fuldmægtige have forelagt Kongen, og hvorved en Dom af Lolandtzfar Landsting om Markeskjel mellem Sørup og Hafuerlycke stadfæstes. Rex m. p. subscr. R. 6, 267 b.

— Aabent Brev, hvorved det Kannikedømme i Viborg Domkirke, som er ledigt efter M. Jens Michelsen, henlægges til Underholdning for Læsemesteren i Viborg, da denne hidtil kun har haft et ringe Kannikedømme, kaldet Vorde Præbende, til sin Underholdning. Rex m. p. subscr. R. 6, 402 b[1].

[1] Tr.: Heise, Dipl. Vibergense S. 322 (efter en Afskrift; medens denne L. 15 f. n. har: Fly Præbende og Kannikedom, læses i Brevbogen: det Kannikedom og Præbend[e]).

14. Aug. (Nykjøbing). Livsbrev for M. Michel Brun, Læsemester i Viborg, paa Vorde Præbende, der tidligere har været henlagt til Læsemesterens Underholdning, men i Stedet for hvilket det Kannikedømme, som er ledigt efter M. Jens Michelsen, nu er henlagt til Læsemesteren. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Residens, Ordinans og Kapitelsstatuter. Rex m. p. subscr. R. 6, 403 b.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Hertug Frederich, Jahan Friis, Hr. Mogens Gyldensterne, Eyller Hardenberg, Verner Pasbeerg og Hr. Lafue Brade, mellem nogle Bønder i Torrevig[1] paa Laalandt og Peder Oxe angaaende en Eng, kaldet Koeng, som de for nogle Aar siden have fæstet af ham, men som han nu har frafæstet dem. Dommen lyder, at de skulle beholde den for den Indfæstning, de tidligere have givet. T. 5, 253.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Jahan Friis og flere[2], mellem Hans Nielsen i Rubierg og Michel Kofuer angaaende noget Gods, som denne havde frataget hin og beholdt trods en Dom. Dommen lyder, at Michel Kofuer skal udlægge Hans Nielsen det Gods, denne kan bevise, at han har af hans. T. 5, 253 b.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv og de samme som i næstforrige Dom med Undtagelse af Hertug Frederik, mellem Staphen Olufsen, Borger i Saskiøping, og hans Hustru, Kyrstinne Pedersdatter, angaaende nogle ægteskabelige Stridigheder, som have ført til Adskillelse. Dommen lyder, at, da hun ikke har holdt sit Ægteskab og reder fremmelig til Barsel, skal hendes Fader, Peder Degn, sætte Borgen for, at hun bliver tilstede, indtil hun er forløst, hvorefter der skal gaa, hvad Lov og Ret er i Sagen; hvis hun undkommer, skal Peder Degn svare til hendes Gjerninger. T. 5, 254 b.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Jahan Friis, Hr. Magnus Gyldensteern, Verner Pasberg, Peder Oxe og Hr. Lauge Brade, mellem Hans Jensen i Sørup og Claus Daae til Rafuenstrup, som havde udvist Hans Jensen af en Gaard, han havde i Fæste, fordi han havde set igjennem Fingre med, at Folk huggede Ved i den til Gaarden hørende Skov, og havde lejet noget af Gaardens Jord bort. Dommen lyder, at han skal rømme

---

[1] Vistnok Torrig, Birket Sogn. [2] Ikke navngivne.

Gaarden, med mindre Claus Daae for Guds Skyld vil lade ham beholde den. T. 5, 256.

16. Aug. (Nykjøbing). Til Jacop Sckeel. Michel Kyel i Holløsse Mølle har berettet, at Broen over Aaen[1] ved samme Mølle mellem Tybiergs og Flackebiergs Herreder, hvorover der gaar en ret Adelvej, er saa brøstfalden, at den vejfarende Mand ikke kan passere den. Christoffer Huitfeldt og Jørgen Brade have efter Kongens Befaling[2] ladet undersøge, hvem der bør holde den i Stand, men hverken Michel Kyel eller Bønderne i de nærmeste Sogne formaa at gjøre det. Jacop Sckeel skal derfor tilholde Bønderne i Flackebiergs Herred sammen med Bønderne i Tybiergs Herred strax at hjælpe til med at gjøre en stærk Bro over Aaen og siden bestandig holde den ved Magt. T. 5, 257 b.

— Lignende Brev til Lauge Ulfstand, Embedsmand paa Vordingborg[3]. Udt. i T. 5, 258.

17. Aug. (Gjedser). Befaling til Erich Krabbe, Ifuer Krabbe. Hr. Peder Schram, Claves Urne, Hans Jehansen, Jyrgen Bylde og Hans Bernekov at være tilstede i Kiøpnehafn 3. Sept., da Kongen venter nogle fremmede Fyrster, som ville blive i nogen Tid; de skulle medtage nogle af deres bedste Klæder og belave sig paa at blive nogen Tid hos Kongen. T. 5, 243 b.

— Til Pofuel Huitfeldt. Da Kurfyrst Augustus ventes at ville tøve 6 eller 8 Uger paa Kiøpnehauns Slot, har Kongen befalet Jochim Beck, Rentemester, at bestille Fetalje i Forraad; Pofuel Huitfeldt skal ligeledes bestille fed og god Fetalje og Havre i Forraad. Der sendes ham et klart Register paa den Fetalje, der medgaar her Dag og Nat, og en Furérseddel paa de Folk og Heste, Kurfyrsten fører med sig. Han skal strax lade Rendebanen paa Amagetorv gjøre i Stand, som den plejer at være, og lade nogle Bregner afhugge og henlægge til Tørring, for at man, naar der skal rendes og stikkes, kan strø dem paa Banen ovenpaa Møget. T. 5, 258 b.

19. Aug. (Nykjøbing). Befaling til Voisløf Vobitzer at holde 2 gode Postklippere paa Trøgeveldt, da Kurfyrst Augustus, der er i Besøg hos Kongen daglig venter Breve. T. 5, 244.

21. Aug. (—). Tilladelse for Hertug Adolf til at sende fuldmægtige ind i Danmark for at kjøbe 200 Græsøxne og toldfrit drive dem til Fyrstendømmet. T. 5, 244 b.

---

[1] Susaa. [2] Af 31. Marts 1557. [3] Hndskr. har Vardbierg.

22. Aug. (**Nykjøbing**). Befaling til Ifuer Lunge og andre Vincentzis Lungis Arvinger strax at overlevere Kronens Gaard i Lundth til Lauge Urne, som har faaet den i Forlening, med klart Inventarium, Jordebøger, Breve og andet og lade gjøre klare udskaarne Skrifter derpaa. T. 5, 259.

— Befaling til Klavs Urne, Knud Sparre og Jacop Sparre at være tilstede ved den ovfr. nævnte Forretning og gjøre Registre og udskaarne Skrifter paa det, Lauge Urne modtager. T. 5, 259 b.

24. Aug. (—). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Hertug Frederich, Johan Friis, Hr. Mangnus Gyldenstierne, Byrge Trolle, Eiler Hardinberg, Jørgen Lyke, Verner Pasberg, Hr. Lauge Brade og Peder Bilde, mellem Christiern Mand i Syllested og Michel Jensen i Trolsebye paa Syllested og Trolsebye Bymænds Vegne paa den ene Side og Niels Black i Gurrebye og hans Medfølgere, 13 Oldinge, paa den anden Side, i Anledning af, at disse have gjort Skovskjel mellem Jørgen Brade og de nævnte to Byer, hvorved Byerne ere blevne udelukkede fra deres Gjærdsel og Skovhugst. Ved Dommen kjendes Skovskjellet for ret. T. 5, 260.

— (—, S. Bertholomei ap. Dag). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Hertug Frederik og de samme som i den foregaaende Dom med Undtagelse af Jørgen Lykke, mellem Hans Skaufue i Vester Skouby og Juel Michelsen i Stafnusse om et Stykke Ejendom, kaldet Horsestuen. Dommen tilkjender Juel Michelsen det. T. 5, 262 b.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Hertug Frederick og de samme som i den foregaaende Dom, mellem Karine Olufsdaather i Buderup og Christoffer Mouridtzen, Albret Oxis Foged paa Nielstrupe, som har ladet hendes Mand Jacop Jacopsen fængsle, fordi han ikke har betalt Indfæstningspenge af en Gaard til den bestemte Tid, og frataget ham hans Sædekorn. Dommen gaar ud paa, at Christoffer Mouridtzen skal give ham løs, naar han har sat Borgen for at ville betale, hvad han er pligtig, og lade ham faa sit Gods og Sædekorn tilbage. T. 5, 264.

— Befalinger til Borgerskaberne i Nykiøping, Stubbekiøping, Saxkiøping, Nystedth og Nagskouf samt Indbyggerne i Rudbye og Mariboe at komme overens om at udruste det Orlogsskib, som de til sammen skulle stille, saa det kan være rede, hvis noget skulde paakomme. T. 5, 265.

25. Aug. (—). Aabent Brev, at Kongen og de tilstedeværende Rigsraader formedelst Klager fra Indbyggerne i Rudbye over,

at de maa svare Afgift baade som Borgere og Bønder, have gjort en saadan Skik, at de, som bruge Avl med Ager og Eng og give aarlig Landgilde og anden Rettighed, men ikke drive mere Kjøbmandskab, end Bønder maa gjøre, ikke skulle besværes med borgerlig Tynge, hvorimod de, som bruge Kjøbmandskab, men ikke pløje, saa eller give Landgilde, kun skulle gjøre borgerlig Tynge. Hvis nogen bruger baade Kjøbmandshandel og Bondernæring, skal han svare Afgift baade som Borger og Bonde. Rex m. p. subscr. R. 6, 269.

26. Aug. (Nykjøbing). Aabent Brev, at Kongen med de tilstedeværende Rigsraader foranlediget ved Klager fra Indbyggerne i Rudbye har gjort følgende Skik, at, ligesom det gaar paa Omgang, naar de skulle overføre Kongens Bud og Gods, saaledes skal det ogsaa gaa paa Omgang, naar der kommer fremmede med Heste, Øxne eller andet, som de ville have overført, og der er Penge at fortjene, idet der er blevet klaget over, at nogle i Byen holde 2—3 Skuder og forhindre andre, som kun have 1 Skude, i at faa nogen Fragt. Hvis den, som sidder for Tur til at overføre fremmed Gods, imidlertid viser Forsømmelse deri, maa enhver, som er rede, modtage Fragten. Rex m. p. subscr. R. 6, 269 b.

28. Aug. (Vaalse). Til Jacop Bek. Da han har meldt, at han ikke havde ventet, at der vilde medgaa saa megen Fetalje til Kongens Underhold én Nat og Dag, medens de fremmede ere her, som Kongens Seddel derpaa viser, har Kongen paa hans Begjæring udstedt aabent Brev til Almuen i Kiøpnehafns Len om at sælge Pouel Huitfeld, hvad Lam, Gæs, Høns, Æg og Hø den har at sælge. Jacop Bek skal sørge for, at der er tilstrækkelig Fetalje af alle Slags, og regne paa at have Hø og Havre i Forraad til 8—900 Heste i det ringeste. Da der maaske ikke sker Tilførsel nok af fremmed Drik, har Kongen tilskrevet Borgmestre og Raadmænd i Kiøpnehafn om at tillade Borgerne at løbe efter Tydstøl, saa længe de fremmede ere der, men ikke længere. Da Villum Apotheker er kommen hjem med Kongens Speceri, skal Jacop Bek modtage det af ham og lade sig det tilveje i Pundtal. Siden skal han lade det vel forvare, aldeles intet bruge deraf, før Kongen selv kommer tilstede, sende denne et klart Register derpaa og selv beholde et andet. Han skal sørge for, at alt gaar tilbørlig til med de fremmede og Hoffets Underholdning, og da han melder, at der vil komme til at mangle Penge ved Kongens Ankomst, sendes der ham Brev til Hr. Otte Krumpen og Holger Rossenkrandtz, at de

paa Kongens Vegne skulle levere ham 6000 Jochimsdlr., hvilket Brev han strax skal besørge til dem. — Seddel i Brevet: Han skal strax underrette Kongen om, hvorledes alt er ordnet med dennes Underholdning „imod vor Tilkomme", samt hvorledes det er ordnet med de fremmede, som nu ere i Kiøpnehagen. T. 5, 265 b.

28. Aug. (Vaalse). Til Bønderne i Kiøpnehafns Len. Da Kongen venter fremmede til Kiøpnehafns Slot, som ville blive nogen Tid, og vil komme til at mangle Fetalje, skulle hver 20 Mand sælge Kongen 20 Lam, 20 Par Høns, 20 Gæs, 20 Snese Æg og 10 Læs Hø. Pouil Huitfeldt, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, skal lægge dem i Læg sammen og strax betale dem med rede Penge. Kun Adelens egne Arvetjenere skulle være fri for at sælge Fetalje. T. 5, 267 b.

— Til Pofuel Huitfeld. Det foregaaende Brev sendes ham til snarlig Forkyndelse over hele Lenet. Han skal sørge for, at der bliver tilstrækkeligt Forraad af Fetalje, Hø, Havre, fede Kalve og fede Gæs. T. 5, 268.

[**Omtr. 28. Aug.**] Register paa det, som vil medgaa til Hertug Augustus's Underholdning én Nat: 60 Sider Flæsk, 8 Kroppe fersk Oxekjød, 60 Lam, 60 Gæs, 120 Høns, 3 Kalve, 10 Grise, 1 Td. Smør, 8 Vol Æg, 112 Tdr. Havre, fersk Fisk, Vildbrad, 4 Amer rinsk Vin, 3 Læster Rodstoksøl og 4 Tdr. Skonroggen-Brød. T. 5, 267. (U. St.)

3. Sept. (Knudsby). Brev til Bønderne i Tune, Lile og Seme[1] Herreder i Roskiille Len af samme Indhold som det af 28. Aug. til Bønderne i Kjøbenhavns Len. Herlof [Trolle] skal lægge dem i Læg sammen. Udt. i T. 5, 268.

9. Sept. (Roskilde). Aabent Brev, at Hr. Rasmus, Kapellan i Nestvedt, der tillige prædiker i Hospitalet uden Vederlag, herefter aarlig maa oppebære 2 Pd. Korn for denne Tjeneste af Abbeden i Skoufcloster, indtil Hospitalet kan blive saaledes forsørget, at det selv kan lønne sin Kapellan. R. 6, 136 b[2].

— **(Kbhvn.).** Stadfæstelse af det Skjøde, som Fru Anne Lycke, Hr. Anders Bildes Efterleverske, samme Dag i Kongens og Rigsraadets Nærværelse gav sin Broder Jørgen Lycke til Ofuergaard paa hendes Hovedgaard Huerring med Tilliggende samt 3 Gaarde og 8 Ugedagshuse i Molle[3], 1 Gaard i Vibye, Brenholm[4] i Vras

[1] Somme. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 569. [3] Maale, Viby Sogn, Bjerge Herred i Fyn. [4] Brejnholm, Aale Sogn.

Herred, Brenholms Mølle og 6 Gaarde og 2 Bol i Olle, dog saaledes at hun beholder Gaard og Gods i sin Livstid. Hvis Jørgen Lycke skulde dø først, skulle hans Arvinger have Godset efter Fru Annes Død. R. 6, 404.

10. Sept. (**Kbhvn.**). Ejendomsbrev for Michel Klejnsmed, Borger i Vordingborg, paa en Kronens Jord smstds., øst for hans egen Jord, mod at sætte god Kjøbstedsbygning derpaa og holde den ved Magt samt gjøre Tynge deraf som andre Borgere. Rex m. p. subscr. R. 6, 137.

13. Sept. (—). Til Sore, Ringsted, Andtuordschouf, Nyborg, Ottense, Rudgardth, Medelfar, Høneborg og Kolding. Paa Hjemrejsen agter Kurfyrst Augustus at drage gjennem Sielland og Fyen og ind i Slesuig og Holstin; der skal derfor haves Fetalje, Vin, Tydsktøl, Hø, Havre, Straafoder og andet i Forraad, at Kurfyrsten med Følge, som vil beløbe sig til over 500 Heste, kan faa fyrsteligt Underhold. T. 5, 268 b.

14. Sept. (—). Qvittantia qvittantiarum til Albret Skiel til Hamelmosse paa al den uvisse Rente, som han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet af Børlum Kloster fra Michaelis 1540 til samme Dag 1557, for hvilken Tid han med klare Kvittanser for hvert Aar beviste, at der var gjort Regnskab. Han afleverede det modtagne Inventarium, og der blev afkvittet ham for 16 Tdr. Landgildesmør, Salt og alt andet, som tilkom ham af denne Sommers Rente. Rex m. p. subscr. R. 6, 405 b.

— Til Borgmester og Raadmænd i Medelfar. Da Kurfyrst Augustus paa Hjemrejsen agter at lade sit Følge tøve én Nat i Medelfar, skulle de tilsige Borgerne til at indkjøbe Fetalje, Hø, Havre, Straafoder og fremmed Drik, saa at Kurfyrsten og hans Følge kunne faa den nødvendige Underholdning imod Betaling. De skulle skaffe saa mange Staldrum som muligt der i Byen. T. 5, 269.

15. Sept. (—). Breve til efterskrevne Steder, at Kurfyrst Augustus vil lægge Hjemrejsen derover, hvorfor der sendes dem en Seddel paa den Fetalje og fremmed Drik, som omtrent vil gaa med én Nat og Dag: Ringsted, Roschyld og Nyborg paa én Nats Tid; Andtuordskouf og Sore, indtil Vinden blæser; Othense, indtil de alle komme over; Kolling 4 eller 5 Nætter. T. 5, 269 b[1].

---

[1] Kun et af Brevene, stilet til Øvrigheden i Kolding, er indført helt; men det er aabenbart, at det er Brevet til Antvorskov eller Sore Kloster, som har faaet urigtig Adresse. Jvfr. Koncepterne i Dsk. Kong. Hist. Fasc. 27.

15. Sept. (Kbhvn.). Befaling til Helsingborg, Landzkrone, Malmø, Falsterbo, Ydsted, Trelleborg, Symmershafn, Korsør og Vordingborg ikke at tillade nogen Falkener at drage derfra til Tydskeland med Falke, men sende dem til Kongen med de Fugle, de have; hvis Kongen bliver til Sinds at kjøbe Falke eller andre Fugle af dem, vil han betale dem derfor. T. 5, 270.

24. Sept. (—). Kvittans til Børge Trolle til Lilløe og Peder Oxe til Gislefeldt, som i Nærværelse af Kongen selv, Hr. Otthe Krumpen, Hr. Mogens Gyldenstierne, Anthonius Brysk, Holger Rosenskrandtz og Jochim Beck, Rentemester, have gjort Regnskab for den almindelige Landeskat, som de oppebare 1553 af Sielandt, Lolandt, Falster, Møen, Hagenskougs Len i Fyn, Schone, Hallandt, Bleging, Boringholm og Gotlandt samt i Norge af Steenuigsholms, Bergenhusses, Aggershuses, Baahussis og Viigens Len. Deres Indtægt beløb sig til 82,633½ Dlr., 61,635 Mark 1 Skil. danske, 6266½ Lod ½ Kvintin Sølv, 2770 Mark svenske Penge og 468 Mark norske Penge; deres Udgift deraf var: 1000 Dlr. til Frandtz Brochenhus til Nyborg Slots Bygnings Behov, 20,000 Dlr. til Møntmesteren Pouel Fechtel til Udmøntning, 12,000 Mark danske til Rentemesteren Eskil Oxe at udgive paa Kongens Vegne og 5 Dlr. til Fjerdinger og Lærred til Pengeposer. De bleve herefter skyldige: 61,629½[1] Dlr., 49,635 Mark 1 Skil. danske, 6266½ Lod ½ Kvintin Sølv, 2770 Mark svenske og 468 Mark norske hvilke Penge de strax indleverede i Kongens Kammer. Rex m. p. subscr. R. 6, 138[2].

27. Sept. Befaling til Herlof Trolle paa Roskildegardt at skaffe Kurfyrsten [August af Sachsen] fyrstelig Underholdning der paa Gaarden paa hans Rejse her fra Køpenhafn til Holsten og desuden betale for hans Hofgesindes Herberg hos Borgerne.

Lignende Befalinger til Abbeden i Ringstedt, Prioren i Anduorskov, Frands Brockenhus paa Nyborg, Peder Bild i Ottense og paa Rudgardt og Jørgen Rosenkrands paa Kolinge. Udt. i T. 5, 241 b. (U. St.)

28. Sept. (—). Aabent Brev til alle Indbyggerne i Nørre Hallandt, at Kongen har tiltroet Madtz Stensen at være Landsdommer der. T. 5, 272 b.

---

[1] Fejlregning for 61,628½ (hvilket Tal er indført i den trykte Udg.). [2] Tr.: Ryge, Peder Oxe S. 108 ff., hvor der S. 109 L. 12 (og S. 110 L. 2) for »Contragthis« skal læses: extracters; L. 11—10 f. n. skal der for »Fierding« læses: fierdinger.

28. Sept. (Kbhvn.). Tilladelse for Simen Riig, Borger i Rostok, til nu at udføre 6 Græsøxne til Tysklandt, Kronens Told dog uforkrænket. Rel. Hr. Otte Krumpen. Udt. i T. 5, 273.

30. Sept. (—). Forleningsbrev for Torben Bilde paa Kronens Gaard Grymstrup med tilliggende Gaardsæder, saaledes som Knudt Madsen, Borger i Nestvedt, sidst havde den i Værge, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 139.

— Befaling til Bønderne under Vaardbierig Slot at være Lensmanden Erick Rossenkrantz lydige, at udrede den Landgilde og anden Rettighed, som de fra Arilds Tid have givet, samt holde saa mange Hunde og Heste paa Gjæsteri, som de ere pligtige til efter de gamle Registre og Jordebøger, da der er indløbet Klager over dem i saa Henseende fra Lensmanden. R. 6, 514 b.

3. Okt. (—). Tilladelse for Fru Ermegaardt, *Erich* Matsens Efterleverske, til at beholde Kronens Gaard Birchinde, som hendes afdøde Husbond sidst havde i Værge, til førstkommende Paaske. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 136.

— Kvittans til Jørgen Rantzov paa 300 Dlr., som han har betalt Kongen for de Øxne, han lod uddrive mod Recessen, hvormed Kongen naadig har tilgivet ham. Udt. i R. 6, 406.

5. Okt. (—). Stadfæstelse paa et Brev, udgivet af nogle gode Mænd 1503, angaaende Bøndernes Adelveje til Skoven og andetsteds i Rønneberigs, Haraggers og Onse Herreder[1], hvilket Brev fuldmægtige for Bønderne i de 3 Herreder fremlagde for Kongen med Klager over, at der gjøres dem Hinder paa Adelvejene. Rex m. p. subscr. R. 6, 515.

6. Okt. (—). Til Sander Leyger. Da der skal staa nogle Penge ubetalte for Ting, Kongen har ladet udtage ved Sander Leyger, skulle de samtlig[2] tage saa mange Penge af Toldkisten og dermed betale Gjælden, hvorefter de skulle indføre Udgiften i deres Registre. T. 5, 273.

8. Okt. (—). Til Erik Rossenkrandtz. Kongen har tilladt denne Brevviser, Anders Odesen, at drage til Kongesbake og der bygge og bruge Handel indtil videre, da hverken Kongen eller nogen Kjøbsted har haft noget Gavn af, at Kongesbake er blevet lagt

---

[1] Äldre o. nyare Skånska Handlingar 1755 II. 84 ff. [2] Nemlig Tolderen og Toldskriverne.

øde og dets Indbyggere forflyttede til Vordberg, idet største Delen af disse igjen er flyttet bort. Hvis han kan bevise, at hans Fader har haft Jord og Ejendom i Kongesbake, skal Erik Rossenkrandtz hjælpe ham til sin Ret. T. 5, 273 b.

10. Okt. (Kbhvn.). Oprejsningsbrev for Oluf Jacobsen i Sygdersgaard paa Gotland, der er bleven dømt nederfældig i en Sag for Kongen med Othe Rud om nogle Penge, denne havde afskattet ham, fordi han havde fordulgt nogle Penge, han havde fundet i Jorden[1]. Rel. Hr. Othe Krumpen. R. 6, 539.

— Aabne Breve til alle Bønder i Danmark, at Danmarks Riges Raad paa Grund af de store Pengeudgifter har bevilget en almindelig Skat og Landehjælp af den menige Almue over hele Danmark, saaledes at hver 10 jordegne Bønder skulle lægges i Læg sammen og give 20 Jochimsdlr., hver 20 Bønder, som ikke have eget Jordegods, 20 Jochimsdlr.; Indestemænd, Pebersvende, Husmænd og Tjenestedrenge, som have Kornsæd, skulle hver give 1/2 Jochimsdlr.; overalt skal den rige hjælpe den fattige; hver Smed, Skomager og Skrædder i Landsbyerne og hver Møller skal give 1 Jochimsdlr. De, som ikke kunne faa Dalere, skulle give 3 Mark danske for hver Dlr. Ingen skal være fri for denne Skat uden de Ugedagsmænd, som gjøre Ugedage og bo i samme Sogne, hvor Kongens Gaarde, Klostre og Adelens Sædegaarde ligge, og Lensmændene skulle paase, at ingen regnes for Ugedagsmænd, som ikke ere det. De Møllere, som bo ved Kongens Gaarde, Klostre og Adelens Sædegaarde og male frit for deres Herskab, ere ligeledes fri. Skatten skal være ude inden førstkommende Juledag. Lensmændene skulle lægge Bønderne i Læg og opkræve Skatten. Skriveren maa ikke oppebære Penge for at skrive Skatten. Bønderne skulle møde, naar og hvor de tilsiges for at lade sig skrive for Skatten. T. 5, 274.

— Til Lensmændene over hele Danmark. Kongen sender dem sit aabne Brev til Bønderne om en almindelig Skat og Landehjælp, hvilket de strax skulle lade forkynde i deres Len, hvorefter de skulle lægge Bønderne i Læg og sørge for, at Skatten kommer ind inden Juledag; saa snart de have oppebaaret den, skulle de sende den til Rentemesteren Jochim Bek. Samtidig skulle de indkræve, hvad der resterer af tidligere Skatter, saa Registrene kunne blive gjort klare, og indsende det for sig til Rentemesteren. T. 5, 275 b[2].

---

[1] Jvfr. Kolderup-Rosenvinge, Gl. dsk. Domme II. 182 ff. [2] Alle de Lensmænd, som

10. Okt. (Kbhvn.). Aabne Breve til Kronens egne Tjenere, at Kongen formedelst de store Omkostninger i Aar frygter for at skulle komme til at mangle Fetalje, hvis det til Foraaret skal blive nødvendigt at udruste Orlogsskibene, hvorfor han beder dem komme Kronen til Hjælp med et Svin, hver efter sin Formue. Lensmændene skulle nærmere forhandle med dem derom.

Breve til de samme Lensmænd, til hvem Brevene om den almindelige Skat udgik, med Undtagelse af Detlef von Anefelde [Møgeltønder], Jørgen Brade [Nykjøbing], Jørgen Rud [Aalholm], Per Oxe [Ravnsborg], Eiler Hardenberg af Malmø, Biørn Saxtorp [Gladsaxe] og Christoffer Huitfeld [Gulland]. De skulle forhandle med Bønderne om Hjælpesvinene; naar disse have været i Skoven og ere blevne fede, skulle de lade dem slagte og forvare vel med Salt og andet; ligeledes skulle de forvare Hoved, Ryg, Fødder, Mave og andet og sende det hele til Kiøpnehafns Slot. T. 5, 278.

— Aabne Breve, at alle, som have Jordegods og ere pligtige at holde Rustning, samt alle Bønder skulle sidde rede med deres Rustning, da der skal være mange Praktikker og hemmelige Anslag for i Thyskeland og man ikke kan vide, hvad der kan paakomme, saa de Dag og Nat kunne begive sig afsted dermed, naar og hvor de tilsiges. T. 5, 279.

— Til Landsdommerne over hele Riget. Ovenstaaende Brev sendes dem, for at de strax skulle lade det forkynde og lade skrive derpaa, hvad Dag det er læst; siden skulle de lægge det i god Forvaring. T. 5, 280.

— Til Kjøbstederne over hele Danmark. Da der klages meget over, at søfarende Folk, baade Kongens egne Undersaatter og fremmede, overfaldes af Sørøvere paa Kongens Strømme og berøves deres Gods, agter Kongen til Foraaret at lade nogle Orlogsskibe løbe i Søen, hvorfor de skulle udruste det Skib, som de med deres Medredere skulle holde til Rigets Tjeneste, saa det strax kan løbe ud, naar de faa nærmere Besked. T. 5, 280 b.

— Befaling til Hr. Otthe Krumpen at udlevere Frandtz Brochenhusse, Embedsmand paa Nyborg Slot, eller hans fuldmægtig ved Fremvisning af dette Brev 5000 Jochimsdlr. af de Penge, som han har i Forvaring til Rigens Bygnings Behov. T. 5, 281.

---

have faaet dette Brev, nævnes i Brevbogen med følgende Afvigelser fra Angivelserne hos Erslev (Danm. Len og Lensmænd): Jens Jul anføres som havende Kalløo, Hedensted [Hindsted] Herred og Aarhus, Niels Lange som havende Trøyborg og Vesterherlandtz Fiord [Før], Lavge Urne som havende Lundegord og Borneholm, Chrestoffer Hultfeld som havende Gotlandth.

10. Okt. (Kbhvn.). Aabent Brev til Indbyggerne paa Langelandt, at Kongen har tiltroet Niels Jacobsen, „vor Mand og Tjener", at være Landsdommer der. T. 5, 281.

— Til Frantz Brochenhuse. Kongen har bevilget, at der herefter maa holdes Landsting paa Laanglandt efter gammel Sædvane, og har tiltroet Niels Jacobsen at være Landsdommer der. Han skal underhandle med Niels Jacobsen om at modtage Embedet, lade Kongens aabne Brev derom forkynde paa Landet og siden levere det til Niels Jacobsen, hvorefter han skal tilskikke en anden god, forstandig Mand til Herredsfoged i det Herred, hvor Niels Jacobsen nu er Herredsfoged. T. 5, 281 b.

11. Okt. (—). Tilladelse for Hertug Hans Albret af Mechelborgs fuldmægtige til nu paa Hertugens Vegne at kjøbe 50 Øxne i Danmark og toldfrit udføre dem til Tysklandt. T. 5, 282.

16. Okt. (—). Til Christopher Hvytfeldt. Nogle af Indbyggerne paa Gotlandt have været i Rette for Kongen med Otthe Rudt, og iblandt de Beviser, de lagde i Rette, fandtes Domme og Vidnesbyrd, som ikke syntes at være nøjagtige; ligeledes har Anders Gagge været i Rette og klaget over at være afbeskattet 600 Dlr. af Otthe Rudt, hvorfor der blev dømt, at han skulde have sine Penge igjen og Christopher Hvytfeldt paa Kongens Vegne paa ny forfølge Sagen. Disse Breve sendes ham nu tillige med en klar Extrakt af alle hine Sager, hvilken Jochim Beck efter Befaling har ladet gjøre. Han skal med al Flid undersøge disse Sager og indkræve den Rettighed, som kan tilkomme Kongen for uretfærdige Domme og Vidnesbyrd; hvis Anders Gagge findes at være skyldig i det, Otthe Rudt har tiltalt ham for, skal han forfølges med Loven. — Seddel: Han skal med det første lade skjære 30 Tylvter Savdeler, saa lange som muligt og 3 Fingre tykke, da de skulle bruges til Overløb paa Orlogsskibene. T. 5, 282 b.

19. Okt. (—). Udnævnelse for Hr. Knudt Andersen til Forstander for de fattige i Helligaandshuset og S. Jørgens Hospital i Slafuelse paa Livstid mod, at alt hans og hans Hustrus Gods efter hans Død tilfalder Hospitalet. Rex m. p. subscr. R. 6, 137 b.

— Kvittans til Michel Skriver paa 70 dobb. Dukater og 30 Rosenobler, som han leverede Kongen selv paa Regnskab i dennes eget Kammer af det, han i dette Aar paa Kongens Vegne har oppebaaret af Ferøe. Rex m. p. subscr.

Kvittans til Sander Leyel paa 680 Rosenobler, som

han leverede Kongen selv paa Regnskab i dennes eget Kammer af dette Aars Told for Helsingøer. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 138.

21. Okt. (**Kbhvn.**). Forleningsbrev for Jens Vulfztandt, Hr. Truds Søn, Hofmarskalk, paa Kronens Slot Solte, saaledes som han nu selv har det i Værge, uden Afgift for Livstid, dog skal han være forpligtet at tjene som Hofmarskalk, saa længe Kongen begjærer det. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 139 b.

— Befaling til Herlof Trolle at levere Lauuerentz Grubbe, naar han eller hans fuldmægtig besøger ham med dette Brev, ½ Læst Byg som Gave fra Kongen. Rex m. p. subscr. T. 5, 283 b.

— Til Albreth Gøye. Hans Foged har paa hans Vegne overleveret Kongen en Supplikats, hvori han beretter, at to Karle ere blevne henrettede i Skanderborg Len i hans Fraværelse for nogle Svin, de skulle have stjaalet, og at Sagen senere efter Kongens Befaling er stævnet til Landsting, hvor der gik en Dom derpaa, hvorved de Domsmænd, som dømte Karlene til Døden, mene at være forurettede og derfor have begjæret Kongens Befaling til andre gode Mænd om at dømme i Sagen. Da Kongen imidlertid har ladet Landstingsdommen læse for sig og deraf erfaret, at Karlene forgjæves søgte at gjøre „Skudsmaal paa Bevisning“, kan han ikke se, at Landsdommeren har gjort Uret i at dømme, at det skete imod Loven, og vil derfor heller ikke lade udgaa videre Befaling i den Sag. Albreth Gøye skal lade Sagen forfølge til Tinge og kræve det Kongen tilkommende Sagefald. Hvis Herredsfogden, Domsmændene eller andre mene, at Landstingsdommen ikke er retfærdig, og lade Kongen besøge derom, vil han give dem Stævning over Landsdommeren at skulle møde i Rette for Kongen, naar denne kommer der til Landet. T. 5, 283 b.

26. Okt. (—). Til Abbederne og Priorerne i Esserom Kloster, Soer Kloster, Andvorskof Kloster, Ringstedt Kloster, Schofcloster, St. Knudtz Kloster i Otthense, Em Kloster, Vischildt Kloster, Herretzvaad Kloster og Helnekirke. De skulle strax tilsende Kongen Register og Regnskab over al deres Klosters Rente og Indkomst, vis og uvis, samt paa alt, hvad der er fortæret baade af Korn, Smør, Fisk, Flæsk og anden Fetalje, og paa al anden Udgift i Aaret 1556, for at Kongen deraf kan se, hvad Besværing Klosteret har med Gjæsteri og paa anden Maade, og hvad der er beholdt til Klosterets bedste og lagt i Forraad. T. 5, 284.

26. Okt. (Kbhvn.). Til Dirich Quitzou. Da Erich Urne har berettet, at han med stor Bekostning har bygget en Mølle, kaldet Grønnemosse Mølle, paa sin egen Grund, men at Mølledammen skal støve paa Kronens Grund til Bischopstorpe, og at en Del af Dæmningen er lagt paa Kronens Grund, har Kongen tilladt, at Møllen maa blive ved Magt mod, at han gjør Kronens Tjenere i Bischopstorpe Fyldest for den Skade, de lide derved. Dirich Quitzou skal med det første afgjøre Sagen med ham og paase, at Kronen sker Fyldest. T. 5, 284 b.

27. Okt. Til Lauge Urne. Da M. Holger Skalle[1], Ærkedegn i Lunde Domkirke, begjærer Erstatning for noget Kjøbstedsgods i Malmøe, hørende til Ærkedegnedømmet i Lundt og de smaa Hospitaler smstds., med en aarlig Skyld af 15 Mark Penge, som Jørgen Kock i Malmøe for nogen Tid siden fik kgl. Brev paa, skal Lauge Urne undersøge, hvor i Lundt der kan udlægges ham paa Kirkens og Hospitalets Vegne saa meget af Kronens Ejendom, som aarlig kan rente 15 Mark, og strax skrive Kongen til derom. T. 5, 285. (U. St.)

[**Omtr. 27. Okt.—3. Nov.**] Befaling til Anders Knudtzen, Tolder paa Falsterboe, at kjøbe 300 Skippund Kabelgarn, 50 Skippund Hamp, 10 Læster Beg og 6 Læster Tjære til Kongens Skibe for de Penge, han faar i Told for Sildene. Udt. i T. 5, 285 b. (U. St.)

3. Nov. (—). Fritagelse for Oluf Skriver, Borgmester i Kiøpnehafn, for hans Embede, da han nu efter lang Tjeneste formedelst Alderdom og Sygdom begjærer sin Afsked. Rex m. p. subscr. R. 6, 140[2].

— Aabent Brev, at Jens Trølsen, Peder Jensen, Jørgen Brylle og Christiern Skrædder, Borgere i Trelleborg, have været i Rette for Kongen selv, Jahan Friis, Anthonius Bryske og Claus Urne med Pouel Jude, Borgmester smstds., (for hvem Svendt Skrædder i Lundt mødte) i Anledning af, at de havde taget Pouel Judes Heste og Vogne fra hans Dreng og beskyldt denne for ved Nattetid at have borttaget noget Græs paa Byens Grund. Claus Urne, Jochim Beck og Jens Vulfztandt fik Befaling at mægle et Forlig mellem dem, som ogsaa kom i Stand paa den Betingelse, at de 4 Mænd paa egne og Medfølgeres Vegne strax skulde stille Pouel Jude tilfreds for Heste og Vogn. Hvis nogen af Parterne

---

[1] o: Skalder ell. Skaldre. [2] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. II. 308.

igjen ripper op i Sagen, skal han bøde 200 Dlr., Halvdelen til Kongen og Halvdelen til sin Modpart. T. 5, 285 b.

3. Nov. (Kbhvn.). Befaling til Frantz Brockenhusse med det allerførste at tilskikke Kongen med sit eget visse Bud de to smaa Falkonetter med Fyrlaase, som staa paa Skibet Løven, og hvormed Kongen plejer at skyde Svaner, med alt deres Tilbehør; der sendes ham Pasbord til det Bud, som skal bringe dem. Han skal befale Jørgen Grøn strax at begive sig til Kongen, naar han har overført Dronningen, og saa snart han faar Kundskab om, hvor Dronningen opholder sig enten i Juthlandt eller Fyen, skal han strax underrette Kongen derom. T. 5, 287.

6. Nov. (—). Til Verner Pasberg og Ebbe Ulfeldt. Da Lauge Urne, Embedsmand paa Kongens Gaard i Lundt, beretter, at det vilde være forbundet med stor Bekostning paa Grund af den store Afstand, hvis han skulde oppebære Kronens Part af Tienden i Blegende, befales det dem som hidtil at oppebære denne i deres Len og gjøre aarligt Regnskab derfor sammen med deres anden Indtægt. T. 5, 288 b.

— Til Borgmestre og Raad i Landskrone. To Udlændinge have været for Kongen og bevist, at de vare nærmeste Arvinger efter afdøde Hans Vestfeling i Landskrone, men da de ikke ere mødte inden Aar og Dag for at gjøre deres Fordringer gjældende, have Borgmestre og Raad dømt, at Hans Vestfelings Testamente skulde staa ved Magt og det tiloversblevne Gods tilfalde Kronen. De skulle nu strax stævne alle Parter for sig og i Byfogdens Nærværelse afsige en endelig Dom om, hvor meget Kronen bør have af Arven, samt give den beskreven fra sig. T. 5, 289.

7. Nov. (—). Til Henning Gagge. Kongen har ladet aabent Brev udgaa om en almindelig Skat og Landehjælp af den menige Almue paa Borneholm og befalet Lauge Urne, Embedsmand paa Kronens Gaard i Lundt, at skrive og indkræve Skatten. Naar dennes fuldmægtige derfor komme did, skal han være dem behjælpelig med at faa Skatten, saa at ingen forskaanes, som bør give Skat. Da nogle af de mange der paa Landet, som besidde ufrit Gods, alligevel ville regnes for adelige for at slippe for Skat, skal han henvise dem til Kongen, for at de der kunne bevise deres Adelskab og deres Godses Frihed. T. 5, 289 b.

8. Nov. (—). Til Abbeden af Heredtzvadt. Kongen sender sin Tømmermand og Savskjærer til ham for der i Skovene at hugge følgende Tømmer til Skytset: 60 Stykker Planker til Feltskytset,

20 Planker til de halve Kartover, 60 Stykker Træ til Axler, smaa og store, 40 Stykker firkantet Træ til Skibsjernstykker, 25 Stykker Træ til Hjulnav, smaa og store, og 60 Stykker til Hjuleger og Nagler. Udt. i T. 5, 290.

9. Nov. Til Knudt Gyldenstern. Da der skal være bjerget noget Gods og nogle Skibsredskaber fra to Skibe, som for nogen Tid siden strandede for Vestervig Kloster, og disse Brevvisere, Albret Moeller og Henrich Nolthe, Borgere i Bremen, ere afsendte som fuldmægtige for Ejermændene for at hente Godset, skal han for en temmelig Bjergeløn lade dem faa det Gods og de Skibsredskaber, som de kunne bevise, at de ere rette Ejere til. Hvis de ikke kunne bortføre al den bjergede Fisk og ville sælge deraf, maa han kjøbe noget til Kongen. — Seddel: Hvis han kjøber Fisk og igjen kan sælge den til Fordel for Kongen, skal han ramme Kongens bedste deri. T. 5, 290. (U. St.)

10. Nov. (Kbhvn.). Livsbrev for Jacob Ridesmaasvend paa en aarlig Underholdning fra Kiøpnehafns Slot af 8 Pd. Byg, 4 Pd. Rug, 1 fed Stud, 2 Svin og 1/2 Td. Smør til Erstatning for, at han igjen har opladt Kongen Kapelgaarden, som han var forlenet med. Rex m. p. subscr. R. 6, 140 b.

— Livsbrev for Jahan Siiben, Guldsmed, paa følgende Gaarde i Sielandt: Capellegaarden, som Jacob Ridesmaasvend sidst havde i Forlening, Udsolthe og Passebeck, hvormed han skal være betalt for det store Sejerværk og alt andet Arbejde, han hidtil har gjort for Kongen. Han maa faa fri Olden i Kronens Skove til Bøndernes egne hjemmefødte Svin. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 141.

12. Nov. (—). Til Peder Oxe til Gislefeld. Han skal forhandle med Kirkeværgerne over hele Loland og Falster om at overlade Kongen al Kirkens Part af Tiendehavren for en skjellig Pris. Al den Byg, baade Tiendekorn og Landgilde, som tilkommer Kongen paa Loland og Falster, skal han lade føre til Kjøbstederne for der paa Kongens Bekostning at gjøres i Malt, saa den strax paa Foraaret kan sendes til Kiøpnehafns Slot. Kongens Part af Tiendeaugen skal han lade bage til Kavringbrød hos Kronens, Kirkens og Klostrenes Bønder. T. 5, 291.

15. Nov. (—). Befaling til Peder Bild, Embedsmand i Othense, at levere Hans Unckersen, Borgmester smstds., 1 Læst Rug og 1 Læst Byg. Udt. i T. 5, 291.

15. Nov. (Kbhvn.). Befaling til Sander Leigel at kjøbe 2 eller 3 Fjerd. af den bedste og fedeste Lax, han kan faa, til Kongen, samt at lade salte 2 Tdr. af de smaa røde Torsk med Lønborg Salt og siden sende dem hid. Udt. i T. 5, 291 b.

16. Nov. (—). Aabent Brev, hvorved Niels Pedersen, der har berettet, at han er bleven dømt til at være Mindremand, fordi han har sagt nogle ubevislige Ord om nogle Karle, han tjente i Gaarde med paa Visborg, og fordi han havde slaaet en Karl smstds., faar sin Mandhelg igjen, saa han ikke skal være „Mand des værre“ for de Sager. Rex m. p. subscr. R. 6, 141 b.

— Aabent Brev, hvorved 2 Vikarier, det ene til St. Jørgens Alter i Roschildt Domkirke, som er ledigt efter M. Hans Hellissen, det andet til S. Annæ Alter i vor Frue Kirke i Kiøpnehafn, som er ledigt efter Hr. Magnus Matsen, med tilhørende Gods, nemlig 9 Gaarde i Kregome, 3 i Vadsingerødt[1] og 5 i Kirckeholt[2], samt Hr. Magnus Matsens Residens i Studiestræde, henlægges til Kapellaniet paa Kiøpnehafns Slot. Kapellanen maa oppebære al vis Rente, Landgilde samt Husbondhold, hvorimod Lensmanden paa Kiøpnehafns Slot paa Kongens Vegne skal oppebære al anden uvis Rente og have Godset i Forsvar; desuden maa Kapellanen af de Vindfælder, som falde i Skovene, faa saa meget Ved, som han behøver til sin Ildebrændsel, og han maa have fri Oldengjæld i Skovene til Bøndernes egne hjemmefødte Svin samt have sin Bolig i Residensen i Studiestræde. Rex m. p. subscr. R. 6, 142.

— Kvittans til Hr. Peder Schram for Tilbagebetalingen af de 1000 Jochimsdlr., som Kongen havde laant ham. Da Kongen ikke har Hr. Peder Schrams Forvaringsbrev tilstede, erklæres det dødt og magtesløst. Rex m. p. subscr. R. 6, 518.

— Befaling til Peder Bild, Embedsmand i Nesbyhofuitz Len, at levere Hermen Vaalle i Odense ½ Læst Korn, halvt Rug og halvt Byg. Rel. Dr. Carnelius. Udt. i T. 5, 191 b.

— Skadesløsbrev for Olluf Pedersen, Borgmester i Ripe, som skal drage til Lubeck og Hamborg og der kjøbe til Kongens Hofklædning 60 Stykker beredt sort Engelst, 50 Stykker gement sort og anderledes farvet uberedt Engelst, 150 Stykker Nerst eller Har-

---

[1] Vassingerød, Uggeløse Sogn, Lynge-Frederiksborg Herred. [2] Kirkelte, Karlebo Sogn, Lynge-Kronborg Herred.

deruicks Fordug, 120 Stykker Sardug og 120 Bolte Boltelærred. Rex m. p. subscr. T. 5, 291 b.

18. Nov. (Kbhvn.). Livsbrev for Marine, Villom Apothekers Hustru, paa Apotheket i Kiøpnehafn, hvis hun overlever sin Mand, med de samme Friheder som han; dog skal hun altid have gode, forstandige Apothekersvende og skal paa egen Bekostning holde en Apothekersvend, som bestandig kan følge Kongen og vare paa dennes Liv. Hun skal ogsaa altid holde Apotheket vel forsynet med Urter, Olie og andet. Rex m. p. subscr. R. 6, 143[1].

— Til Verner Persberg. Da Bønderne i Sy[l]uitzborg Len i Anledning af Kongens Brev til dem, at hver 20 jordegne Bønder skulle give 40 Dlr. i Skat, hver 20 Landboer 20 Dlr. og hver Mand desuden et Svin (den rige hjælpe den fattige), ved fuldmægtige have berettet, at de kun pleje at give halv Skat, er Kongen tilfreds med, at Verner Persberg kun tager det halve. Om Svinene skal han handle med dem, eftersom enhver kan afstedkomme og er formuende til. T. 5, 292.

— Instrux for Knud Gyllenstiern til Aagaard, Embedsmand paa Ørum, og Otthe Bragde til Knudstrup, Embedsmand paa Aalborghus, om, hvad de skulle forebringe Bønderne i Vendsyssel Stift. Først skulle de begive sig til Herredstingene i Stiftet og nøjagtig undersøge, hvad det er for nye Besværinger, Bønderne mene ere paalagte dem. Hvis nogle ikke ville give mere for deres Gjæsteri, end de have givet fra gammel Tid, skulle Kommissærerne svare dem, at de vide vel, at de ere pligtige at holde Gjæsteri, og naar de i nogle Aar have givet Penge eller Korn derfor, har det været til deres eget bedste; men Kongen kan ikke gaa ind paa kun at tage 3 Skil. danske for hver Hest, de skulle holde, efter de nuværende Priser paa Fetalje og Foder, thi da man gav 3 Skil. danske for en Hests Gjæsteri, gav man kun 1 Alb. eller 2 Pend. for 1 Skp. Havre. De maa betænke, at hvis Kongen vil lade sine Heste drage paa Foder, vil det blive dem til langt større Besvær. Vil nogen være fri for Gjæsteri, maa han komme overens med Lensmanden om Betalingen derfor. Da de besvære sig over at skulle udgive Skovsvin, skulle de vide, at det, før Kongen kom til Regimentet, har været Sædvane, at baade Adelens og Kronens Tjenere have givet Skovsvin, og Adelen oppebærer dem endnu af sine Tjenere. Kongen kan ikke opgive sin Ret, hvorom de heller

---

[1] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. II. 308 f.

intet ville finde i Recessen. Da mange Bønder af Lensmændene paalægges at holde Staldøxne og Fodernød og mene, at det er et nyt Paalæg, skal der svares dem, at de vide vel, at de skulle holde Fodernød; om de ville holde Staldøxne for Fodernød, staar dem frit for, men ville de ikke det, skulle de holde Fodernød. T. 5, 296 b.

18. Nov. (Kbhvn.). Befaling til Otthe Bragde sammen med Knud Gyllenstiern at begive sig til Herredstingene i Vendsyssel, naar denne tilsiger ham, for at udrette de Ærender, som Knud Gyllenstiern har faaet Brev om. T. 5, 297 b.

— Fuldmagt for Knud Gyllenstiern til Aagaard til med Lov og Ret at inddele og indfri det Gods, som Provst Suend har afhændet fra Vesteruig Kloster, og som trods Provstens, hans Hustrus og Arvingers Løfte ikke er indfriet alt sammen. Rex m. p. subscr. T. 5, 298.

20. Nov. (—). Befaling til Hr. Mougens Gyllenstiern kun at tage halv Skat af Bønderne i Aarstad, Tyndersø og Høgs Herreder, da de ved fuldmægtige have klaget over deres Armod og berettet, at de fra gammel Tid ikke pleje at give mere. Han skal lægge dem i Mandtal og lade den rige hjælpe den fattige. Rel. Jochim Beck, Rentemester. T. 5, 292 b.

— Lignende Brev til Hr. Peder Skram angaaende Bønderne i Halmstad Herred. Udt. i T. 5, 293.

22. Nov. (—). Stadfæstelse for Chrestiern Hansen for Livstid paa et Vikarie til S. Thomæ Canthuariensis Alter i Lunde Domkirke, som han med Hr. Hans Morthensens beseglede Brev beviste, at denne havde opladt til ham. Naar han ikke studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 518 b.

23. Nov. (—). Breve til nedenstaaende Lensmænd og Byfogder. Da Kongen til Foraaret behøver Baadsmænd til Orlogsskibene, skulle de ved deres visse Bud bestille saadanne i Kjøbstederne og der omkring; de skulle optegne dem ved Navn, give dem hver 2½ Mark til Tærepenge og befale dem at være tilstede paa Kiøpnehafns Slot til Fastelavn. Naar de komme der, vil Kongen skaffe dem Underholdning og Maanedspenge, og de ville finde al Besked hos Admiralen Christofer Trundsen. — Verner Persberg af Bleginge og Kjøbstederne der 10, Byfogden i Malmøe 10, Jacob Brockenhus 10, Byfogden i Ydsted 6, Byfogden i Trelleborg 4, Hr. Peder Skram 10,

Byfogden i Kiøpnehafn 10, Byfogden i Kiøge 6, Niels Ulfstand af Stiege 10, Lauge Ulfstand 10, Peder Oxe af Laaland og Falster 20, Lensmanden paa Korsør 10, Stien Rosensparre 10, Byfogden i Helsingør 10, Frantz Brockenhus 15, Otthe Bragde 30, Jens Juel 30, Thage Thot af Baahus Len 100, Peder Huitfeld 100 og Chresten Mu[n]ck 100; hver af disse Lensmænd[1] skal skaffe 4 Styrmænd[2]. T. 5, 294.

26. Nov. (Kbhvn.). Befaling til Otthe Bragde indtil videre at holde inde med sin Tiltale til nogle Bønder i Horns Herred for nogle resterende Skovsvin, da de have berettet, at de for Armods Skyld ikke kunne udgive dem. T. 5, 295 b.

[Omtr. 26.—29. Nov.] Befaling til Jacob Brockenhus at sende hid til Kiøpnehafns Slot 6000 store og 5000 smaa Kravelspigre, 10,000 Vraglingspigre, 8000 store og 12,000 smaa Orlogsspigre og 3 Tdr. Panelspigre. Udt. i T. 5, 296. (U. St.)

29. Nov. (—). Aabent Brev til Bønderne i Vendsyssel Stift, at Knud Gyllenstiern paa Ørum og Otthe Brade paa Aalborghus have faaet Fuldmagt til at forhandle med dem i Anledning af deres Klager over de nye Paalæg, som de mene, at de ere blevne besværede med ved den nye Forordning om Lenene. De ulydige trues med Straf. Rex m. p. subscr. T. 5, 296.

— Til Hr. Otthe Krumpen. I Anledning af, at en Del af Kronens Bønder besvære sig over at skulle give mere end 3 Skil. danske for en Hests Gjæsteri, udrede Skovsvin og holde Staldøxne, skal han være tilstede paa første Snapslandsting i Viiborg og der give tilkjende, at det ikke har været Kongens Mening med den nye Lensordning at afkorte noget af Kronens Rente og Rettighed, som Bønderne bør udgive. T. 5, 298 b.

30. Nov. (—). Aabent Brev, at Niels Marquordsen og Jacob Skiel have været hos Kongen og berettet, at de efter hans Befaling have haft nogle gode Mænd forsamlede paa Seberups Dam og Dæmning, som Niels Marquordsen paa Kongens Vegne og Jesper Krafze trættes om, og at disse ikke have afsagt nogen Kjendelse, men henvist Sagen til Kongen og Rigsraadet, fordi andre gode Mænd tidligere have paadømt Sagen og de ikke kunne sige noget mod deres Dom. Da Kongen ikke i Øjeblikket har nogle Rigsraader hos sig, skal Sagen staa hen, indtil han stævner den i

---

[1] Vistnok kun de tre norske. [2] I Listen mangler i Følge Koncepten (Dsk. Kongers Hist. Fasc. 27): Erik Rosenkrands af Halland 10, Lensmanden i Ribe 20 og Niels Juel 10.

Rette for sig, og til den Tid maa ingen af Parterne dele paa hinanden. T. 5, 299.

1. Dec. (Kbhvn.). Til Marine, Enke efter M. Lauritz, Superintendent i Vendelbo Stift. Kongen kan ikke opfylde hendes afdøde Husbonds sidste Ønske om at forlene hans Søn med det Kannikedømme i Riber Domkirke, som han selv var forlenet med, da M. Peder Dues, Sognepræst til Helliggejsthus i Kiøpnehafn, har Brev paa det første ledige Kannikedømme i Riber Domkirke, og da desuden hendes Søn endnu er meget ung. Kongen vil imidlertid holde hendes Søn i Skole og forsørge ham med Underholdning, og hvis han vil „lægge Vind paa sig" og kan tjene Religionen, vil Kongen i Fremtiden forsørge ham med hint Kannikedømme eller anden Kirkens Rente. Da hendes Husbond har efterladt sig stor Gjæld, vil Kongen hjælpe hende med 100 Dlr. til Gjældens Afbetaling. Rex m. p. subscr. T. 5, 300.[1]

3. Dec. (—). Tilladelse for Borgmestre, Raad og Kirkeværger i Kiøge til at sælge nogle Kirkegaarde smstds., hørende til Byens Sognekirke, til Borgerne i Byen, da Kirken ingen Fordel har af dem, idet den maa anvende Huslejen til at holde Gaardene vedlige med. De, som kjøbe dem, skulle være pligtige at give en skjellig Jordskyld deraf, og denne tillige med de Penge, de blive solgte for, skal anvendes til Kirkens Behov. Rex m. p. subscr. R. 6, 143 b.

5. Dec. (—). Befaling til Erich Rossenskrantz kun at tage halv Skat af Bønderne i Viiske, Humble[2] og Faulitz[3] Herreder i Hallandt, da deres fuldmægtige have berettet, at de ikke pleje at give mere. T. 5, 301.

— Lignende Befaling til samme m. H. t. Bønderne i Fiere Herred. Udt. i T. 5, 301.

6. Dec. (—). Til Kong Christiern. Kongen har idag modtaget hans Skrivelse om et Register, som skal være gjort dels i Kong Hans's og dels i Kong Christierns egen Tid, og som han vil give den Besked om, han kan, naar Kansleren eller Rentemesteren sendes til ham med det; da Kongen ikke kan „betænke", hvad det er for et Register, vil han lade det opsøge og siden sende ham det. Kongen har selv for nogen Tid siden talt med ham, om han vidste nogen Besked om det Mageskifte, som Kong Hans gjorde

---

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 II. 628 (friere Gjengivelse). [2] Himble. [3] Favraas.

med Anefelderne, thi de ere først for kort Tid siden fremkomne med et Brev paa Kollenkircke[1] med omkringliggende Gods og Skove, og de maa vel have to Breve derpaa. T. 5, 301.

6. Dec. (Kbhvn.). Breve til Kjøbstederne over hele Danmark. Da fremmede nu mere end nogensinde tidligere sejle paa Kongens Strømme og drive Handel i hans Lande, men en stor Del af dem i nogle Aar har undladt at besøge Helsingøer og give Told der, men sejler gjennem Bæltet og andetsteds gjennem Kongens Strømme, har han for at forebygge, at Kronens Told forkrænkes, og for at, fritage de søfarende Mænd for først at sejle til Helsingøer ladet udskrive af Toldregistret, hvad hver med Rette bør give i Told, til Efterretning for Tolderne over hele Riget: af hver hollendsk og nederlendsk Skib under 100 Læster, som kun har Ballast inde, 1 Rosenobel, og naar det er ladet og igjen vil løbe ud, 2 Rosenobler; har det Vin inde, skal der gives den 30. Ame i Told eller Penge derfor efter den Pris, Skipperen sælger Vinen for; foruden denne store Told, skal der udgives den sædvanlige Rortold og al anden Told, som plejer at gives i Kjøbstederne. De vendiske Stæders og Hensestædernes Skibe skulle ingen Rosenobel-Told give, naar de ere ladede med deres eget Gods, men hvis de have fremmed Gods inde, skulle de give Told som de hollendske og nederlendske Skibe. Engelske og skotske Skibe skulle give den 100. Pending af det Gods, de ind- og udføre, og dermed være fri for al anden Told; ligesaa hensiske, vendiske og hollendske Skibe, som have engelsk, skotsk eller frandzosk Gods inde. Tolderne skulle give Skipperne Bevis paa, hvor meget og hvad de have fortoldet, for at de kunne fremvise det paa andre Toldsteder, og skulle gjøre Regnskab for, hvad de oppebære[2]. Rex m. p. subscr. T. 5, 308.

7. Dec. (—). Livsbrev for Dr. Niels Hemingsen, Professor ved Universitetet, paa et Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Albricht. Naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste eller læser ved Universitetet, skal han residere ved Domkirken, og ellers skal han holde en gudfrygtig Person, som kan gjøre Tjeneste i hans Sted, og af sin Formue hjælpe til med at bære Kapitlets Tynge i den Tid; naar han faar Skrivelse fra Kapitlet om at komme til det og raadslaa med det om Kapitlets Sager, skal han gjøre det. Med de sædvanlige Bestemmelser ang.

[1] Vistnok Kaltenkirche i Holsten. [2] Jvfr. ndfr. 1. Marts 1558.

Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 144[1].

7. Dec. (**Kbhvn.**). Til Erick Krabbe. Da han har tilskrevet Kongen, at han formedelst Skrøbelighed og anden Lejlighed har opholdt sig her i Landet[2] i nogen Tid og derfor har fortæret og betalt sin Gjæld med den Landgilde, han havde her, og som han plejede at yde paa Kiøpnehafns Slot for den Afgift, han aarlig skal give af Lundenes Len, og i den Anledning har begjæret et Aars Henstand med dette Aars Afgift af nævnte Len, vil Kongen eftergive ham 1000 Dlr., naar han fremkommer med sit Regnskab for Lundenes Len baade i dette og de forgangne Aar og Rentemesteren har overlagt, hvad der tilkommer Kongen. Rex m. p. subscr. T. 5, 302.

8. Dec. (—). Til Kapitlet i Lunde Domkirke. Jens Thomsen, Kannik i Lunde Domkirke, har paa Kapitlets Vegne forhvervet Kongens Stævning over M. Hans Suaning, Degn i Riber Domkirke, for noget Bondegods, som denne har ved Lunde Domkirke imod Kapitlets Statuter og de Vilkaar, han annammede det paa, og har overleveret Kapitlets Supplikats om, at Statuterne maa blive opretholdte og Jens Thomsen faa Godset. Da Hans Suaning ikke vil møde og har brugt Godset imod Kapitlets Statuter og de Vilkaar, han annammede det paa, skulle de selv afgjøre Sagen saaledes, at den faar Godset, hvem det med Rette tilkommer. T. 5, 302 b.

9. Dec. (—). Livsbrev for Dr. Christiern Morsing paa et Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter Dr. Machabeus (ligelydende med Brevet for Niels Hemmingsen af 7. Dec.). Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 145.

— Til Kapitlet i Roskilde. Da Dr. Machabeus, hvem Kongen havde forlenet med det Kannikedømme der ved Domkirken, som Frantz Brockenhus efter Opfordring havde opladt Kongen, nu er død, har Kongen forlenet Dr. Christiern Morsing dermed, hvorfor Kapitlet ingen Hinder maa gjøre ham derpaa. T. 5, 303 b.

— Følgebrev for Jørgen Rosenkrantz, Embedsmand paa Kollinghus, til Bønderne under Hønborg, som Fru Sitzelle, Erick Krumdigis Efterleverske, sidst havde i Værge, at de strax skulle svare ham. Rex m. p. subscr. R. 6, 406 b.

— Befaling til Hans Jahansen, Embedsmand paa Hindzgafuel,

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 289 ff., hvor der S. 290 L. 4 f. n. for »forhugge lade« skal læses: forhugge eller forhuge lade. [2] ɔ: Sjælland.

og Erick Rud, Embedsmand paa Riberhus, at være tilstede, naar Jørgen Rosenkrantz, Embedsmand paa Kollinghus, modtager Hønborg Slot, og paase, at han faar alt tilhørende Inventarium, Jordebøger, Breve osv.; siden skulle de med ham undersøge, hvorledes de tilliggende Skove ere i Stand, og indgive skriftlig Erklæring baade om, hvad Jørgen Rosenkrantz modtager paa Slottet, og om Skovenes Tilstand. T. 5, 303.

9. Dec. (Kbhvn.). Befaling til Jørgen Rosenkrantz at modtage Høneborg Slot, da Fru Sitzelle Erick Krumdigis er død; der sendes ham Følgebrev til Bønderne samt to Breve; det ene, til Fru Sitzelles Arvinger, skal sendes til Hr. Otthe Krumpen, det andet til Hans Johansen og Erick Rud. Søfren Skriver sendes til ham med 1600 Mark danske, som Slottet staar i Pant for. Naar Jørgen Rosenkrantz har indløst det og modtaget Pantebrevene derpaa, hvilke han skal tilstille Kongen, skal han holde en Karl paa Høneborg, som kan bruge Avlen, og desuden saa faa Folk som muligt; de Tjenere, som ikke behøves til Høneborg, maa han bruge til Kollinghus. T. 5, 303 b.

10. Dec. (—). Tilladelse for Dronning Dorothea til at indløse Vedle Mølle fra Ifuer Lunge til Tiirsbek for 200 Dlr., som den staar i Pant for, og siden beholde den som et frit, brugeligt Pant, indtil den afløses hende. Rex m. p. subscr. R. 6, 408.

— Befaling til Eriick Rudt, Lensmand paa Riiperhus, med det første at levere Hr. Wiillom van Wallerthum ½ Læst Rug, 1 Læst Malt, 1 Td. Smør og 2 Øxne af Slottets Indkomst, hvilket Kongen har foræret ham til hans Husholdnings Behov. Udt. i T. 5, 300 b[1].

— Befaling til Hr. Otthe Krumpen efter et vedlagt Gjældsregister at betale følgende Kræmmere: Harder, Drudes Thomis thor Smedis Tjener, 2310 Dlr. 8 Skil., Gert Skyrmand 1122 Dlr. 9 Skil. 7 Pend. og Gert van Deuenther 864 Dlr. 22 Skil., i alt 4296 Dlr. 2 Mark 7 Skil. 7 Pend., af de 6000 Dlr., som han tidligere fik Befaling at sende til Rentemesteren Jochim Beck; han skal tage Kvittans af dem og sende Resten af de 6000 Dlr. til Jochim Beck. T. 5, 304 b.

11. Dec. (—). Befaling til Christopher Huitfeldt dels at lade

---

[1] Derefter staar: »Udi lige Maade en Skrivelse til Eriick Rudt, at han lader fornøje Olluf Pedersen, Borgemester udi«, med aabent Rum til Resten af Skrivelsen.

hugge til Kiøpnehafns Slots Bygning 43 Stykker Egetømmer, 28 Al. lange og 1 Fod paa Kanten, til Hanebjelker, 46 Stykker, 26 Al. lange og 1 Fod paa Kanten, 24 Stykker, 20 Al. lange og 1 Fod paa Kanten, 86 Stykker, 29 Al. lange og 1 Fod paa Kanten, til Spærtømmer og 40 Stykker, 15 Alen lange og 1 Fod paa Kanten, i Kronens Skove paa Gotlandt, dels bestille det hos Bønderne for en skjellig Pris. Han skal strax i Vinter lade det føre ned til bekvemme Ladesteder, saa at Kongens Skibe kunne hente det til Foraaret. Han skal med det første undersøge, hvor meget Tømmer der allerede ligger hugget i Skovene, og forkorte nærværende Bestilling lige saa meget. Han skal lade Kongen vide, til hvilke Ladesteder det bliver ført, hvor meget der ligger hugget, og hvor meget der desuden skal hugges. T. 5, 305 [1].

14. Dec. (Kbhvn.). Befaling til Jacob Brochenhus kun at oppebære 26 Dlr. af alle Bønderne i Krone Len [2] i Skoene i Stedet for 1 Dlr. af hver, som han har sat dem for, da de ved fuldmægtige have berettet, at de ved de to sidste Skatter ikke have givet mere. T. 5, 306.

— Befaling til Eriich Rudt at tage Penge eller Flæsk af Bønderne i Skatz og Giøring Herreder efter enhvers Formue i Stedet for de Hjælpesvin, som de ved fuldmægtige have besværet sig over at skulle udgive; ligeledes maa han denne Gang tage Penge for Gjæsteriet efter gjensidig Overenskomst, da de erklære, at de ikke, som han forlanger, kunne yde Halvdelen i Havre uden at skulle kjøbe den andetsteds, eftersom de kun saa lidet Havre i disse Herreder. T. 5, 306 b.

15. Dec. (—). Til Ebbe Vulfeldt. Da nogle af Kongens Undersaatter klage over, at de nu besværes med større Skat end tidligere, skal han med det allerførste paa klare Registre lade optegne med fuldt Mandtal, hvad enhver i Lyckous Len gav i Skat ved sidste Landehjælp, og tilskikke Kongen dem; mere maa han heller ikke denne Gang tage i Skat. T. 5, 307.

20. Dec. (—). Til Superintendenterne over hele Danmark. Kongen har berammet, at der skal holdes 3 almindelige Bededage 7., 8. og 9. Febr., som de videre kunne se af hoslagte Brev. Dr. Peder, Superintendent i Siielands Stift, har tilskrevet dem. De

---

[1] Breve i samme Anledning til norske Lensmænd se Norske Rigsregistr. I. 233. [2] I Nørre Asbo Herred.

skulle med det første lade dette Brev forkynde og paase, at Bededagene holdes til nævnte Tid. T. 5, 310 b[1].

20. Dec. (Kbhvn.). Til Kapitlerne over hele Danmark. Da mange, der ere blevne forlenede med Kannikedømmer og Vikarier, baade før Kongen kom til Regimentet og siden, ikke opfylde deres Pligter ved Domkirken, og da mange Kannikeresidenser staa og forfalde, skulle Kapitlerne advare de Personer, som ere forlenede med noget Præbende eller Vikarie, med Undtagelse af dem, som ere i Kongens Kancelli og daglige Tjeneste eller studere ved et Universitet, at de med det første begive sig til Domkirken for daglig at residere der og fuldgjøre deres Forleningsbreve samt være Kongens Ordinans og Kapitlets Statuter undergivne. Hvis nogle ikke ville gjøre det, ser Kongen sig nødsaget til at give deres Forleninger til andre. T. 5, 310 b[2].

— Breve til efterskrevne Kjøbsteder, at de ikke efter en tidligere Befaling til Foraaret skulle udruste det Orlogsskib, som de med deres Medredere ere taxerede for, men at de kun skulle forskaffe sig et godt Skib og have alt Tilbehør rede for paakommende Tilfældes Skyld. — Kiøge, Prestøe, Stiege, Vordingborg, Heddinge, Nestued, Skielskør, Kaarsøer, Slaugelse, Ringsted; Nykiøping paa Falster, Nysted, Nagskouf, Stubbekiøping, Saxkiøping, Rudby[3], Mariboe; Threlleborg, Ydsted, Lund, Aahus, Vee, Rodneby, Syluitzborg, Lyckov, Auskier, Semershafn, Falsterbo, Skanøer; Odense, Suenborg, Assens, Bougense, Medelfar, Faaborg, Kierteminde, Nyborg, Rudkiøping; Randers, Aarhus, Horsens, Vedle, Kolling, Sebye, Grindue, Ebeltoft, Holstedbro, Viborg, Nykiøping paa Mors, Lembuig, Thisted, Skafuen, Hiøring, Hofbroe, Skifue og Ringkiøping. T. 5, 312.

21. Dec. (—). Befaling til efterskrevne Kjøbsteder at udruste det Skib, som de tidligere have faaet Befaling til at holde rede, med alt Tilbehør, Folk og Fetalje for 5 Maaneder, hvorefter de skulle sende det hid, saa det sikkert er her Midfaste Søndag (20. Marts) eller saa snart det kan løbe ud for Is. Da der sidste Gang, de udrustede Orlogsskibe, var Uorden med Udspisningen, saa at der medgik meget mere Fetalje end nødvendigt, sendes der dem en Fortegnelse paa, hvor megen Fetalje en Person behøver en Maaneds Tid. — Malmøe 1 Skib; Landzkrone, Helsingborg, Halmsted, Fal-

---

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 316 (efter Orig. til Biskoppen i Ribe). [2] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 90 f. Rørdam, Danske Kirkelove I. 507 f. [3] Hndskr. har fejlagtig: Rudkiøping.

ckenberg, Laugholm og Vardbierg 1 Skib; Kiøpnehafn 1 Skib; Helsingøer, Roskilde, Kallundborg, Slangerup, Holbeck og Nykiøping i Otz Herred 1 Skib; Aalborg 1 Skib; Ribe og Varde 1 Skib. — Seddel: 1/2 Side Flæsk, 1/2 Fjerd. saltet Kjød, 1/2 Krop Faarekjød. 1/2 Pd. Smør, 1 Vol Sild, 20 Hvidlinger, 40 Flyndere, 1/2 Fjerd. saltet Fisk, 1/2 Otting Gryn, 1/2 Otting Ærter, 1/2 Td. Brød og 1 1/2 Td. Øl. Naar Orlogsskibene udløbe i Søen, medgives der dem Skibsartikler, i Følge hvilke hver 24 Baadsmænd og hver 30 Krigsfolk skulle have 1 Td. Øl Nat og Dag, saa længe de ere i Søen. T. 5, 313.

21. Dec. (Kbhvn.). Livsbrev for Axel Juel til Villestrup paa et Kantordømme i Viborg Domkirke, som er ledigt efter M. Niels Friis. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 407.

— Befaling til Kapitlet i Roschildt at lade M. Henrich. Kongens Prædikant, nyde Ret og Rettighed til sit Kannikedømme der, som om han daglig residerede ved Domkirken, hvilket de have forment ham, skjønt det i Bispernes Tid var indrømmet disses daglige Tjenere i Kancelliet og Kapellaner, som vare Kanniker ved Domkirken. T. 5, 307 b.

— Til Lensmændene over hele Danmark. Da der daglig indløber mangfoldige Klager fra Bønderne over nye Besværinger med Gjæsteri og andre nye Paalæg, som skulle være paalagte dem i kort Tid, og de nye Lensartikler paabyde, at det skal berettes Kongen, hvilke Undersaatter der have faaet nye Paalæg. skulle Lensmændene strax ubemærket og med Lempe undersøge, hvad det er for nye Besværinger, Bønderne mene ere paalagte dem enten med Gjæsteri eller paa andre Maader. Hvis de mærke, at nogle af Bønderne ville begive sig til Kongen desangaaende, skulle de strax tilskrive Kongen alle Omstændigheder ved deres Klagemaal, at Kongen kan give dem tilbørlig Afsked og ikke skal eftergive noget, som med Rette tilkommer Kronen. T. 5, 311 b.

23. Dec. (—). Til Kapitlerne i Roskilde og Viborg og Klostrene i Soer, Anduordskouf, Esserum, Ringsted, Skoufcloster, Heritzuod, Helnekierke, S. Knudz Kloster i Odense og Vidskild. Da Kongen har erfaret, at de nu slet ingen Studenter underholde ved Universitetet, befales det dem at underholde saa mange, som der er paalagt dem, og at udvælge saadanne, som der er Haab om kunne blive lærde Mænd og komme til at tjene Religionen; det maa ikke være Personer, som kun et eller faa Aars Tid ville studere,

men Folk, som ville fulddrive deres Studier og blive ved Skolen. T. 5, 314[1].

27. Dec. (Kbhvn., 3. Juledag 1558). Udnævnelse af M. Lucus til Sognepræst ved Herføigle Kirke i Sieland for Livstid. Rex m. p. subscr. R. 6, 146 og 159 b.

— Livsbrev for Søfren Ollufsen paa et Vikarie til Hell. Trefoldigheds Alter i Hell. tre Kongers Kapel i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Olluf Vind. Naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 146 og 160.

— Befalinger til Bønderne i Vardingborg, Thrygeuelde og Skioldenes Len hver at modtage ½ Pd. Rug, naar og hvor Herlof Trolle, Embedsmand paa Roskildegaard, eller hans fuldmægtige tilsige dem, lade det male i Mel og siden bage godt Kavringbrød deraf, da der vil blive Mangel paa saadant paa Kiøpnehafns Slot til Orlogsskibene og andet. Naar Brødet er bagt, skulle Bønderne i Vardingborg og Thrygeuelde Len føre deres til Kiøge. Bønderne i Skioldenes Len deres til Roskilde. Kun Adelens egne Arvetjenere ere fri for at bage. T. 5, 315.

— Befaling til Herlof Trolle at skaffe Lensmændene i ovennævnte Len paa det belejligste Sted i deres Len saa meget af Kronens Tienderug, at hver Bonde kan faa ½ Pd. Rug at bage.

Til Voietzlaf Vobitzer, Lauge Ulfstand og Fru Ellyne Gøye. Kongens aabne Brev om Bagning af Kavringbrød sendes dem til Forkyndelse. Herlof Trolle har faaet Befaling at skaffe dem Rug. De skulle sørge for, at den bliver bagt til godt Kavringbrød og leveret paa de i det aabne Brev nævnte Steder. T. 5, 315 b.

31. Dec. (Fred. næst [efter] Juledag 1558). Befaling til Eriich Rosenskrandtz m. H. t. Bønderne i Fierie Herred, ligelydende med Befalingen af 15. Dec. til Ebbe Ulfeldt med Undtagelse af Beskeden om Registrene. Udt. i T. 5, 307. (U. St.)

— Til Abbeden i Herritzuod Kloster. Da der i lang Tid skal have ligget mange øde Boliger paa Klosterets rette Grund, som kunde være Klosteret til mere Gavn, naar de bleve bebyggede, skal han undersøge, hvor saadanne findes, som med Rette tilhøre Klosteret, og siden lade dem bebygge. T. 5, 316.

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 91 f. (efter Orig. til Abbeden i Skovkloster).

1558.

5. Jan. (Kbhvn.). Til Otthe Bragde. Da Peder Nielsen i Dal som fuldmægtig for Bønderne i Fleskum Herred har berettet, at de ikke kunne give Havre for en Del af deres Gjæsteri, som Otthe Bragde forlanger, formedelst den store Dyrtid paa Havre der, skal han tage Penge for alt Gjæsteriet. T. 5, 316 b.

11. Jan. (—). Befaling til Niels Juel, Embedsmand paa Bøgling, at tage af Bønderne i Hing Herred, hvad hver efter sin Formue kan yde, i Stedet for Hjælpesvinene, som de ved deres fuldmægtige have beklaget ikke at kunne levere. T. 5, 317.

— Lignende Befalinger til Otthe Bragde m. H. t. Bønderne i Huornumb Herred og til Erick Krabbe m. H. t. Bønderne i Lundenes Len. Udt. i T. 5, 317.

— Aabent Brev, at Kongen har tiltroet Suendt Michelsen at være Byfoged og Tolder i Ydstedt. Han skal tage 8 Skil. danske i Told af hver Td. Tystøl, opkræve Toldsise, Sagefald osv. og aflægge aarligt Regnskab. Ingen indlændisk eller udlændisk maa bryde sin Bunke eller afhænde nogle af sine Varer, førend han har givet Tolderen det tilkjende og betalt Told. T. 5, 319.

14. Jan. (—). Brev for Elisabet, Borgmester[1] Peder Jensens Efterleverske, paa en Kronens Gaard i Vigitzløf, som hun selv har i Værge, uden Afgift. Med den sædvanlige Bestemmelse ang. Gaarden. Rex m. p. subscr. R. 6, 150 b og 160 b.

— Aabent Brev, at Kongen har tiltroet M. Jørgen Morthensen at være Superintendent over Vendelboe Stift. T. 5, 320[2].

19. Jan. (—). Aabent Brev om Mageskifte mellem Peder Oxe til Gislefeld og Kronen, hvorved denne faar følgende Gods i Try Herred: Faurholm Hovedgaard i Nørre Herløf Sogn med Skyrødz Fang, Faurholms Mølle og Hanebiergis Mølle, hele Nørre Herløf By, som er 15 Gaarde og 4 Gadehuse, hele Hamersholts By, som er 11 Gaarde, hele Egespor[3] By, som er 11 Gaarde og 1 Pendings-Gadehus, 1 Gaard i Høgholt[4], 2 Gaarde i Riønne[5], 1 Gaard i Ryet, 1 Gaard i Bøstringerød[6], 1 Gaard i Siersløf[7] og 1 Gaard i Rafnholt; hvorimod Peder Oxe faar: i Merløsse Herred: Thølløse

---

[1] I Kjøbenhavn, jvfr. under 10. Marts 1557. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. VI. 97 f. [3] Egesper, Frerslev Sogn. [4] Hovolt ell. Hovelt, Herlev Sogn. [5] Rynne ell. Ronne, Tjæreby Sogn. [6] Borstingerød, Herlev og Lillerød Sogne. [7] Sigerslev.

Hovedgaard, hele Thølløse By, som er 23 Gaarde og 2 Gaardsæder, al den Jord, som er udlagt Præsten og Degnen i Thølløse af Thølløsegaards Jorder, Hellerups Mark, hvoraf Halvdelen bruges til Thølløsegaard, Halvdelen til Thølløse By, hele Nørre Vallerød[1] By, som er 11 Gaarde, samt 1 Kirkegaard smstds., hvoraf han dog kun skal oppebære Herligheden, hele Sønder Vallenderød[2] By, som er 8 Gaarde, hele Lunderuds By, som er 8 Gaarde, hele Thiørnit By, som er 9 Gaarde og 1 øde Jord, 3 Gaarde i Thrudstrup, 2 Gaarde i Uberup og Herligheden af 1 Kirkegaard smstds. samt 1 Gaard i Quamløsse; i Thybierg Herred[3]: 10 Gaarde i Thogsuerd By og Sogn, som Fru Karine, Mickel Brockenhusis Efterleverske sidst havde i Værge, og 1 Mølle og 1 øde Jord smstds., 4 Gaarde i Bosserup By i Thogsuerd Sogn og Herligheden af 1 Kirkegaard smstds. Medbeseglet af 23 Rigsraader. Rex m. p. subscr. R. 6, 147 og 157[4].

21. Jan. (Kbhvn.). Til Otthe Brade. M. Lauritz, Superintendent i Vendelboe Stift, er død, og det menige Klerkeri i Stiftet har afsendt to Præstemænd til Kongen med Skrivelse om, at de have udvalgt enten M. Niels, Sognepræst i Landtzkrone, eller M. Hans Albretsen, Læsemester ved den høje Skole i Kiøpnehafn, til Superintendent, men i øvrigt henstillet til Kongen at vælge en, hvis ingen af de to nævnte skulde behage ham. Kongen har talt med de højlærde ved Universitetet og erfaret, at M. Hans Albretsen ikke kan undværes fra Universitetet, og M. Niels i Landtzkrone kan heller ikke kaldes fra sin Bestilling og skal desuden være en tungfærdig Mand; Kongen har derfor forordnet M. Jørgen, Sognepræst ved vor Frue Kirke i Kiøpnehafn, til Superintendent, hvilket Otthe Brade skal meddele Klerkeriet. De to Præstemænd fik ingen endelig Besked med sig. T. 5, 317 b[5].

22. Jan. (—). Aabent Brev, at Kongen har befalet Jochim Beck, Rentemester, at sende sin Skriver, Knudt Friis, til Nørjuthlandt til alle Kongens Gaarde og Len, som ere bortforlenede paa Regnskab eller Afgift, for med Lensmændene og deres Skrivere at overlægge, hvor meget Korn, Smør, Flæsk og anden Fetalje de kunne sende til Kiøpnehafns Slot eller andetsteds, hvor det behøves, hvilket han alt skal optegne paa klare Registre. Ligeledes

---

[1] Nørre Vallingerød, Tølløse Sogn. [2] Hedder nu Skov-Vallingerød. [3] Nu hører Toksværd Sogn til Hammer Herred. [4] R. 6, 168 b findes indført et kortfattet Register over de paa Favrholms Gaard og Gods lydende Breve, i alt 13 Stykker fra 1548—1558. [5] Tr.: Ny kirkehist. Saml. VI. 98 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 510 ff.

skal han begive sig til Kjøbstederne for at høre Toldernes og Byfogdernes resterende Regnskaber; Lensmændene, som have Kjøbstederne i Befaling, Borgmestrene samt 2 eller 3 Raadmænd skulle være tilstede herved og med ham paase, at der sker klart Regnskab, og hvad hver bliver skyldig, skal strax leveres ham. Han skal endvidere modtage Byskatterne, som skulde have været udgivne sidste St. Morthens Dag. Han skal have god Befordring med Heste og Vogn, fri Færger og fri Underholdning med Mad og Øl. T. 5, 318 b.

24. Jan. (Kbhvn.). Kvittans til Eskiil Oxe til Løgismose paa al hans Indtægt og Udgift af Holme Klosters Len, Salling Herred. Kiirkeby Gods og 4 af Fru Sophies, Jacob Hardenbiierriigiis, Gaarde. som han paa Kongens Vegne med Rigens Ret lod sig indføre i, for den Tid, han har haft dette Gods i Værge, samt paa Kongeskatter af Salling Herred. Han blev intet skyldig. Ligeledes har han udleveret alle Breve ang. Holme Kloster. Rex m. p. subscr. R. 6, 227 og T. 5, 321 b.

— Breve til samme Kjøbsteder som under 21. Dec. 1557 (ovfr. S. 149 f.), at de ikke skulle lade de Orlogsskibe, de ere taxerede for, saa hurtig udløbe, som de tidligere fik Befaling til: dog skulle de have Skibene rede med alt Tilbehør, om noget skulde paakomme. Da der er aabenbar Fejde mellem Kongen af Franckeriige og Prinsen af Engelandt og derfor formodentlig vil blive mange Sørøvere og Snaphaner i Vestersøen til Foraaret, skulle de passe paa, hvor de lade deres Skibe løbe hen; Kongen vil dog lade nogle Orlogsskibe løbe i Vestersøen. T. 5, 320 b.

27. Jan. (—). Forleningsbrev for Claus Daae til Rafnstrup paa 4 Kronens Gaarde i Lille Tue[1] under Vordingborg Slot til Gjengjæld for 4 Gaarde i Bosserup i Thogsuerd Sogn under hans Len, Paddeborg, hvilke bleve udlagte i Mageskifte til Peder Oxe. Han maa bruge de 4 Gaarde i Lille Tue paa de Vilkaar. hans Forleningsbrev paa Paddeborg udviser. Rex m. p. subscr. R. 6, 150 b og 161.

— Befaling til Lafue Vulfztandt at overlade Claus Daa 4 Kronens Gaarde i Lille Thuede, som Kongen har forlenet ham med. T. 5, 323 b.

— Til Borgmestre og Raad i Viisbye. Da de have klaget over, at der findes mange øde Gaarde og Jorder i Viisbye,

[1] L. Tvede, Nestelsø Sogn.

som ingen Skat eller Tynge give, og i den Anledning begjæret, at det maatte paabydes Ejerne af saadanne at bygge og holde dem ved Magt, sendes der dem herved Kongens aabne Brev om, hvorledes der skal forholdes dermed, hvilket Brev de strax skulle lade forkynde og siden opbevare blandt Byens andre Privilegier. Christopher Huithfeldt, Embedsmand smstds., har faaet Befaling til at paase, at Kongens Brev overholdes. T. 5, 322.

27. Jan. (**Kbhvn.**). Til Christopher Huithfeldt. Kongen har modtaget hans Skrivelse om Otthe Rudtz Forhold der paa Gullandt og hans Skrivelse med de to Udskrifter, som Christopher Urne skulde skaffe Kongen forseglede, om han vilde være fri for sit Fængsel. Kongeskatten skal han strax sende til Kongen, naar han mener, at det kan ske uden Fare for Vinterens Skyld. Kongen har givet Borgerne i Viisbye sit aabne Brev om, at alle øde Gaarde og Jorder der i Byen skulle bebygges inden 3 Aar, eller ogsaa skal Halvdelen tilfalde Kongen, Halvdelen Byen, hvilket Brev skal paases overholdt. Da Borgerne i Viisbye have tilskrevet Kongen, at Lauris Kandgyder, Borgmester smstds., har erfaret, at han skulde have „fortalt sig“ for Kongen, og derfor til Foraaret vil begive sig til denne for at staa hver Mand til Rette, skal Christopher Huithfeldt undersøge Sagen og underrette Kongen derom, at denne kan vide, hvis Skylden er. T. 5, 325.

— Tilladelse for Jørgen Claussen i Boens, Hans Mule i Otthense og Claus Tysk til udenfor Riget, hvor de bedst kunne, at sælge et Skib, som de have bygget for 4 Aar siden og have brugt i Søen, men som nu er „stødt“ for dem og derved blevet fordærvet, saa det ikke uden stor Omkostning kan gjøres i Stand. T. 5, 322 b.

— Til Eriich Rosenskrandtz. Borgerne i Vaardbierg have ved fuldmægtige berettet, at han paa Kongens Vegne har leveret dem 5 Læster Smør, men ingen Kjøb gjort med dem derom, hvorfor de have begjæret, at de maa faa hver Td. for 8 Dlr., da Markedsprisen ikke skal være højere. Han skal sælge dem det for Markedsprisen. T. 5, 323.

— Befaling til Olluf Smaasvend, Byfoged i Vaardbierg, at afskrive Borgerne smstds. den Told, 20 Skil. danske for Td., som han har skrevet dem for af det saltede Oxekjød, de have kjøbt i Suerig og udført, da Kongen paa deres Begjæring har eftergivet dem den; derimod skal han tage Told af det Kjød, som de herefter kjøbe og udføre af Suerig og indskibe til Tysklandt,

og paase, at der ikke udskibes mere Kjød, end der kommer fra Suerige. T. 5, 323 b.

27. Jan. (**Kbhvn.**). Til Niels Laange. Kongen har af hans Skrivelse set, at han har søgt at opkræve det resterende af Kongeskatten, men at Henrich Randtzov til Thouschof vil holde 5 af sine Tjenere fri for Skatten under Paaskud af, at de ikke skulle udgive nogen saadan, uden naar Indbyggerne i Fyrstendømmet Slesuig blive lagte i Skat; Niels Laange har derfor forfulgt dem med Retten, saa de ere fordelte baade for Hovedgjæld og Faldsmaal. Da Kongen mener, at Trøyborg Len hører til Danmark, skal han lade dem pante for Skatten og gaa frem mod dem efter Loven. Da han melder, at Bønderne i Trøyborg Len ikke kunne komme Kongen til Hjælp med Svin, maa han tage Penge eller Varer derfor og ikke stille for store Fordringer, eftersom Kongen kun med en Bøn har begjæret Hjælpesvinene. M. H. t. Bøndernes Begjæring om at maatte jordgrave deres Husstolper har Kongen mærket, at de ville sætte nye Stolper under de gamle Huse, men lade Husene staa under de gamle Tage og ikke opføre nye Huse; det overlades til Niels Laange selv at afgjøre dette med Bønderne. T. 5, 324.

28. Jan. (—). Til Anthonis Bryske. Kongen har faaet Faurholm i Mageskifte af Peder Oxe, og iblandt de Breve, som Peder Oxe har leveret Kongen paa samme Gods, findes et Laasebrev paa Gaarden med Tilliggende, hvori der nævnes mere Gods, end Kongen har faaet af Peder Oxe. Der sendes Anthonis Bryske en Udskrift af dette Brev, for at han kan give Peder Oxe et særligt Laasebrev paa hint Gods. — Register paa det Gods, som Peder Oxes Laasebrev skal lyde paa: 1 Gaard i Lingbyemagle[1], 1 Gaard i Ølsted, begge i Try Herred, 1 Gaard i Rønned[2] i Faxe Herred, 1 Gaard i Ulse Sogn og By foruden de 3 Gaarde, som nu ligge til Gislefeld, 1 Gaard i Søtorp i Hasle Sogn foruden de 7 Gaarde, som før laa til Gislefeld, 2 „enstige“ Gaarde i Hyllingskouf, 3 Gaarde i Rytting i Snedskier[3] Sogn i Borse Herred, hvortil der ligger 3 fri Enemærkeskove, 2 Gaarde i Snesertorp i samme Sogn, 1 Gaard i Bøgitze[4], 1 øde Jord i Sirsløf[5] i Stefns Herred, 1 Gaard i Gudimstrup[6] i Otz Herred og 1 Gaard i Norup i Mierløse Herred. (1556, Mand. efter Sønd. cantate (4. Maj), Odense[7].) T. 5, 326.

[1] Store Lyngby. [2] Maaske Ronnede, V. Egede Sogn, Tybjerg Herred. [3] Snesere. [4] Mon Bøgesø, Everdrup Sogn? Det orig. Laasebrev af 4. Maj 1556 har: Bøgilse (Geh. Ark. Mageskifter Nr. 99). [5] Sigerslev. [6] Gundestrup, Grevinge Sogn. [7] Dette er Dateringen paa Kongens ældre Laasebrev til Peder Oxe (Knudsen, Danmark i Middelald. S. 26).

31. Jan. (Kbhvn.). Kvittans til Sander Leygl, Tolder i Helsingøer, og Jens Mogensen og Jørgen Vale, Toldskrivere smstds., som i Nærværelse af Kongen selv, Peder Oxe, Herlof Trolle og Joachim Bech have gjort Regnskab for, hvad Guld, Dalere, Vin og Salt de have oppebaaret i Told af alle de Skibe, som ere løbne igjennem Ørsund, for den 100. Penning, som Skotter, Engelske eller Embder have givet af deres Gods, samt for Tøndepenge og Skriverpenge, i Tiden fra 18. Marts 1557 til 24. Nov. s. A. Herfra fraregnedes deres Udgift i samme Tid: hvad de til forskjellige Tider have leveret Kongen selv i Guld og Dalere, hvad de have givet for rinsk Vin, hed Vin, Salt, Stenkul, Bly og Tækkekobber, som alt sammen er leveret paa Kiøbenhafns Slot, hvad de efter Befaling have leveret til Clavs Fontain, Villom Apotheker og de højlærde ved Universitetet eller paa andre Maader udgivet. De havde udgivet 120½ Dlr. mere end deres Indtægt, hvortil kom 200 Dlr., der tilkomme Borgmestre og Raad i Kiøbenhafn for Tøndepenge, hvilke Penge Kongen strax betalte dem ved Joachim Bech. Ligesaa have de aflagt Regnskab for Kobbertolden, der resterede fra 1554, 1555 og 1556. Rex m. p. subscr. R. 6, 151 og 161 b.

— Befaling til Hening Gagge at være Lauge Urne, Embedsmand paa Kronens Gaard i Lund, behjælpelig med at opkræve Landehjælpen paa Borneholm. Lauge Urnes Skriver skal levere ham klart Register paa de Restancer, som maatte blive, for at han kan oppebære dem og siden med Registret sende dem til Lauge Urne. T. 5, 328.

2. Febr. (—). Forleningsbrev for Fru Anne, Peder Norbyes Efterleverske, paa 2 Kronens Gaarde, den ene i Store Viby, den anden i Harsnab[1], og paa 4 Kirkegaarde, de 2 i Hafuensløf[2], de 2 i Birken[3], uden Afgift; dog skal hun yde Skylden og Landgilden af de 4 Kirkegaarde til Kirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 223 b og 227 b.

— Til Otthe Brade. Ifuer Krabbe, Embedsmand paa Skifuehus, vil mageskifte en af sine Gaarde ved Abrumstrup til Kronen mod Fyldest af Kronens Gods i Vendsyssel. Der sendes Otthe Brade en Udskrift[4] paa samme Gaards rette Tilliggelse, for at han kan undersøge, hvor i Vendsyssel der kan udlægges Ifuer

---

[1] Hersnab, Dalby Sogn, Bjerge Herred i Fyn. [2] Hundslev, Kjølstrup Sogn, samme Herred. [3] Birkende i samme Herred. [4] Indført efter Brevet.

Krabbe lige saa meget Gods igjen, som ikke ligger belejligt for Kronen, og indsende et klart Register derover til Kongen. T. 5, 327.

3. Febr. (Kbhvn.). Kvittans til Hans Brolægger, Skriver paa Lundegaard, der paa Vincentz Lungis Arvingers Vegne har gjort Regnskab for al dennes Indtægt og Udgift af Lundegaard fra den Tid, han fik den i Forlening, til S. Bartholomei Dags Tid 1557, da han døde. Hvad de bleve skyldige, have de betalt, og de have leveret Lauge Urne, Embedsmand paa Lundegaard, det Inventarium, som Vincentz Lunge var pligtig at levere fra sig. Rex m. p. subscr. R. 6, 534.

4. Febr. (—). Til Verner Persberg. Kongen sender ham Henrick Hofmandz Skib, for at han derpaa skal indskibe saa meget Flæsk, som han har oppebaaret af Bønderne i Lenet for Hjælpesvin, og sende sin Karl hid med det; kan Skibet bære mere, skal han give det fuld Ladning af Baandstager[1] og Bundholt. Udt. i T. 5, 328.

5. Febr. (—). Befaling til alle Bønderne i Holbo, Ling[2] og Thry Herreder, undtagen Adelens egne Arvetjenere, at hver skal modtage 10 Skpr. Mel paa Kraagen og bage det til Kavringbrød; naar det er bagt, skulle de føre det enten til Kraagen eller til Kiøpnehafn, eftersom Pouel Huitfeld eller hans fuldmægtig tilsiger dem. Udt. i T. 5, 328 b.

7. Febr. (—). Fortegnelse over den Told, som oppebæres i Øresund, indleveret i Kancelliet af Sander Leyel, Tolder i Helsingøer, og Jens Mogensen, Toldskriver smstds. K. 1525—58 Bl. 147 b[3].

— Befaling til Kjøbstederne paa Laaland og Falster at modtage Malt af Claus Huitfeld, brygge det til Øl og med det første sende det til Kiøpnehafn; han skal bestille Humle og Tønder og give dem nærmere Besked. ⊤ Nykiøping 10 Læster, Stubekiøping 12, Nysted 10, Naskov 16 og Saxkiøping 6. Udt. i T. 5, 330 b.

13. Febr. (—). Befaling til Frantz Brockenhus paa Nyborg, Erick Rud paa Riberhus, Peder Bild paa Odensegaard og Erick Rosenkrantz paa Vardbierg ufortøvet at begive sig til Skovene under Holme Kloster i Fyen og undersøge, hvorledes de ere blevne behandlede, siden Eskild Oxe fik dem i Værge, og indsende skriftlig Beretning derom til Kongen. T. 5, 331.

---

[1] Eller: Bundstaver. [2] Lynge. [3] Tr.: Christian III's Hist. II. 278 ff., hvor der S. 279 L. 3 for »Molwing« skal læses: Melwing, og S. 280 L. 10 for »xxxte pending« skal læses: xxx^{te} piibe eller oc thend xxx^{te} pendinge.

15. Febr. (**Kbhvn.**). Kongens Rettertings Dom mellem Hans Bernekov og Niels Hemingsen, Herredsfoged i Lille Herred, der har stokket og blokket 2 Karle fra Synderjutland, skattet dem deres Penge af og siden givet dem løs, alt uden Lensmandens Vilje og Vidende, hvorfor han har aftinget Sagen med de to paagjældende og med Lensmanden. Dommen stadfæster Forliget. T. 5, 328 b[1].

17. Febr. (—). Aabent Brev, hvorved Hospitalet i Lund til Erstatning for nogle af dets Gaarde smstds. med en aarlig Rente af omtr. 125 Mark, som Kongen for nogle Aar siden lod udlægge til Jørgen Mønter, faar to Gaarde i Bredegade i Lund og et Hjørnehus ved Torvgade smstds., hvilket sidste Jacob Holste har Ejendomsbrev paa, og som nu ligger til Kronens Gaard i Lund og tidligere[2] har ligget til S. Peders Kirke smstds. Rex m. p. subscr. R. 6, 526[3].

18. Febr. (—). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Giord Kiørning til Møllerup, hvorved sidstnævnte faar 2 Kronens Gaarde i Porup i Halmstedt Sogn i Rønnebergs Herred i Skone mod at udlægge Kronen 2 Gaarde i Verløsselillie By i Verløssemagle Sogn i Sockelundz Herred i Sieland. Rex m. p. subscr. R. 6, 526 b.

— Befaling til efterskrevne Byer at modtage Baadsmænd i Borgeleje for en stakket Tid, da der er kommet nogle Baadsmænd og Styrmænd fra Norge og Skibene ikke kunne gjøres saa hastig rede som paatænkt. — Kiøpnehafn 100, Roskilde 25, Kiøge 40, Nestuedt 30, Helsingøer 12 Styrmænd; Heddinge 5 Baadsmænd, Holbeck 14, Kallingborg 15, Malmøe 80, Lundt 20, Trelleborg 25 og Indstedt (!) 30. T. 5, 330.

21. Febr. (—). Aabent Brev, at Kalentegaarden paa S. Nicolai Kirkegaard i Lund, som Hr. Jens Pedersen nu bebor, efter dennes Død altid maa være Residens for Sognepræsten i Lunde Domkirke, da denne hidtil ingen Residens har haft og Kapitlet samt menige Vikarer [have bevilget], at hin Gaard udlægges dertil. Rex m. p. subscr. R. 6, 529[4].

23. Febr. (—). Aabent Brev, at Kongen har tiltroet Claus Huitfeldt, Landsdommer paa Laaland og Falster, at oppebære Kronens Tiende over hele Falster og have alle Provster, Sognepræster, Sognedegne, Kirke- og Præstetjenere der i Forsvar.

---

[1] Tr.: Kolderup-Rosenvinge, Gl. dsk. Domme I. 253 f. [2] Hndskr. har urigtig: i Fremtiden. [3] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 512 f. [4] Tr.: S. Bring, De templis Lundensibus (1756) S. 11 f. (efter Orig.?).

Han skal aarlig gjøre Regnskab for Oppebørslerne. Rex m. p. subscr. R. 6, 272.

23. Febr. (Kbhvn.). Følgebrev for Claus Huitfeld, Landsdommer paa Laalandt og Faldster, til Bønderne under Haldstedt Kloster og Bønderne i Mabølle, Vesternes, Abbildttorpe, Sørupe, Hoveby[1] og Vixnes Birker, som Peder Oxe sidst havde i Værge. Rex m. p. subscr. R. 6, 272 b[2].

— Aabent Brev, at Koningsbacke igjen maa nyde de Privilegier, Friheder og den Kjøbstedsret, som Byen havde, før den blev ødelagt, da Indbyggerne i Fiere Herred i Varbierge Len have berettet, at det har været dem til stor Skade, at den for nogle Aar siden blev nedlagt som Kjøbsted. Indbyggerne i Byen fritages i 3 Aar for al Byskat og kongelig Tynge. Rex m. p. subscr. R. 6, 527.

24. Febr. (—). Befaling til efterskrevne Lensmænd, Abbeder og Priorer at sende gode væragtige Karle med god Skibsrustning, Harnisk og Værge til Kiøpnehafn Sønd. qvasimodogeniti (17. April), da Kongen vil lade nogle Orlogsskibe løbe ud for dels at ligge her i Sundet, dels at løbe i Vestersøen. De skulle give Karlene Fetalje med for 4 Maaneder, og der sendes dem Fortegnelse paa en Karls Fetalje for en Maaned. — Eyler Hardenbierg 6 Karle, Hans Bisterfeld selv anden, Jørgen Valkendorf 4, Birkinge[3], Peder Bilde 3, Byrge Trolle 8, Mougens Godske 2, Hans Lauritzen 2, Jacob Skiel 6, Lauge Ulfstand 14, Fru Elline Hr. Moritz's 4, Fru Eline Moritz Skaffuis 2, Claus Daa 4, Chresten Pors 1, Fru Sop[h]ie Hr. Axel Bradis 1, Voietzlaf Vobitzer 6, Mickel Sested 4, Niels Trudsen 6, Claus Egertsen 2, Niels Marquordsen 6, Peder Rud selv anden, Soer Kloster 16, Anduordskouf 12, Ringsted 8, Esserum 6, Ebelholt 6 og Skoucloster 6; Erick Rosenkrantz af Vardbierg 12, Hr. Hans Skougaard 4, Pouel Huitfeld 2, Claus Thot 1, Matz Stiensen 2, Hr. Lauge Brade 4, Fru Sitzelle Bilde 1, Laugholm 12, Jacob Sparre 4, Sten Bille af Vestersta Len 2, Erick Bøllier 3, Mougens Krabbe 1, Thage Thot 6, Hr. Peder Skram 1, Halmstad Herred[3], Bosie Kloster 2, Jørgen Jensen selv anden, Knud Giedde 1, Verner Persberg 8, Ebbe Ulfeld 4, Hertuig Bille 4, Michel Hals selv anden, Fru Sitzelle Knud Persens 2, Las Andersen selv anden, Abbeden af Helnekierke 4, Abbeden af Heritzuod 8, Jørgen[4] Jensen 2 og Eskild Oxe 10; Fru Alhed Jørgen Venstermands 1, Hr. Jahan

---

[1] Hoby. [2] Tr.: Ryge, Peder Oxe S. 116. [3] Tallet er glemt. [4] Hadskr. har: Børgen.

Rantzov 4 og Jacob Brockenhus af Perstrup Birk 1. — Seddel: ½ Side Flæsk, ½ Fjerd. Oxekjød, ½ Krop Faarekjød, ½ Pd. Smør, 1 Vol Sild, 20 Hvidlinger, 40 Flyndere, ½ Otting Gryn, ½ Otting Ærter, ½ Td. Brød, 1½ Td. Øl og 4 Potter Eddike. T. 5, 331.

25. Febr. (Kbhvn.). Til Peder Oxe. Da Kongen paa hans Begjæring har forløvet ham af sit Raad og sin daglige Tjeneste, bliver det nødvendigt at overdrage hans Len til en anden. Claus Huitfeld, som har faaet Befaling til at modtage Lenene og har faaet Følgebrev paa dem, skal han derfor overlevere dem med klare Jordebøger, Registre, Breve, Inventarium og alt andet samt klare Registre „paa den gejstlig Handel". De Pantebreve og Forleningsbreve, han har paa Lenene, skal han sende til Kongen, som da vil opfylde sine Forpligtelser.

Til Knud Gyldenstiern. Bønderne i Refs Herred, som ligge til Vesteruig Kloster, have ved fuldmægtige klaget over, at han, skjønt de ere daglige Ugedagsmænd til Klosteret og sidde for stor Tynge, nu har paalagt dem noget nyt og usædvanligt, nemlig at de skulle føre deres Landgilde til Aalborg, hver give ½ Dlr. for Fodernød, 1 Dlr. for Skovvogn, 1 Mark 5 Skil. 1 Alb. for hver Hests Gjæsteri og 3 Pd. Flæsk eller 1 Dlr. for Hjælpesvin. Han skal i den Anledning tilsige dem, at de skulle føre deres Landgilde, ligesom Adelens Tjenere gjøre; hvis de ikke ville give ½ Dlr. for Fodernød, skal der skaffes dem Fodernød at føde; de, som ikke ville give 1 Dlr. for hver Skovvogn, skulle „fuldgjøre Skovvogn" efter Jordebogens Lydelse; for Gjæsteri skal han tage, hvad skjelligt er, og han skal forhandle med dem om Skovsvinene og tage af dem, hvad de kunne yde. T. 5, 333.

— Lignende Brev til samme m. H. t. Bønderne i Vesteruigs Birk med Undtagelse af Artiklen om, hvor de skulle yde deres Landgilde. Udt. i T. 5, 333 b.

— Til Niels Lange og Erick Rud. Borgerne i Vaarde, som sammen med dem i Ribe skulle udruste et Skib og ved et tidligere Skib, der viste sig at være for lille, bare en Ottendedel af Omkostningerne, have ved fuldmægtige klaget over, at Borgerne i Ribe nu, da der er kjøbt et større Skib, ville have dem til at bære en Fjerdedel af Omkostningerne, medens de selv begjære at blive ved Ottendedelen. De to Lensmænd skulle med det første kalde begge Parter for sig i Ribe og forlige dem saaledes, at hver Bys Indbyggere give efter deres Formue og Evne. De skulle med det

første gjøre Skibet færdigt, men ingen Fetalje bestille, før de faa nærmere Besked; have de allerede bestilt nogen Fetalje dertil, maa de sælge den og holde Pengene derfor i Forraad. T. 5, 334.

25. Febr. (Kbhvn.). Til Erick Rud. Da fuldmægtige fra Borgerne i Varde have begjæret at faa Kronens Enge omkring deres By for sædvanlig Indfæstning og aarlig Leje, skal han unde dem de Enge, som ikke ligge til Kronens Gaarde, naar de blive løse, for den Indfæstning og Leje, andre ville give, og ikke fæste dem til andre. T. 5, 334 b.

— Til Claus Huitfeld. For nogen Tid siden er det befalet Peder Oxe at føre noget af Kongens Tiendekorn paa Laaland og Falster til Kjøbstederne for der at blive gjort til Malt og at kjøbe alle de Tystøltønder, han kan faa i Kjøbstederne; da Peder Oxe imidlertid nu skal af med den Bestilling at oppebære Tiendekornet, skal Claus Huitfeld faa at vide af ham, hvor Kornet er indlagt, og hvor mange Tønder der er kjøbt. Han skal saa sørge for, at det brygges til Øl, og tage 8 Tdr. Øl af hvert Pd. Malt; til hvert Pd. Malt skal der bruges 6 Skpr. god Humle. Hvad der udlægges for Tønder og Humle, skal Rentemesteren sørge for bliver betalt. Naar Øllet er brygget og Brødet er bagt, skal han forhandle med Borgerne om ufortøvet med deres Skuder at føre det hid til Slottet, saa det i det seneste er her til Midfaste. T. 5, 335.

26. Febr. (—). Beskikkelse af Palle Ulfeldt til at være Foged paa Rutgaardt og drive Kongens Avl der. Han skal være Lensmanden i Otthense lydig. R. 6, 228.

— Breve til alle Kjøbstederne i Danmark, at Kongen ikke saa snart venter at faa Brug for de Orlogsskibe, som de ere taxerede til, og vil forskaane dem saa længe som muligt; dog skulle de saa hurtig som muligt gjøre Skibene færdige med alt Tilbehør, men de behøve endnu ikke at bestille Fetalje og Baadsmænd; have de allerede bestilt Fetalje, maa de gjøre den i Penge og opbevare disse til at kjøbe anden Fetalje for, naar Skibene endelig skulle udredes. T. 5, 335 b.

28. Febr. (—). Befaling til alle, som bygge og bo i Nesbyhofuit Birk, at gjøre Sandemændstov og alle andre Tov, da Kronens Bønder smstds. ved fuldmægtige have klaget over, at de alene maa gjøre Tov, medens andre gode Mænds Tjenere der i Birket sidde fri og alligevel ville have Ret til Tinge saa vel som andre, der bo i Birket. T. 5, 336 b.

1. Marts (—). Til Rander[s], Sebye, Aarhus, Horsens, Aalborg,

Ribe, Ringkiøping, Skafuen, Lembuig, Suenborg, Nyborg, Assens, Kierteminde, Vardbierg, Falckenbierg, Halmsted og Kaarsør. Bestemmelse om den Told, der skal gives af fremmede Skibe og fremmed Gods[1]. De nederlendske og vesterske Hansestæder skulle af hvert Skib med Sandballast under 100 Læster give 1 Rosenobel, over 100 Læster 2 Rosenobler, af et Skib med Ladning under 30 Læster 1 Rosenobel og 1 Goltgylden, af et Skib med Ladning under 100 Læster 2 Rosenobler, over 100 Læster 3 Rosenobler; af rinsk Vin skulle de give den 30. Ame eller den 30. Pending; de skulde selv anslaa Vinen i Penge, men Kongen har Valget mellem Vinen eller Pengene; af hed Vin skulle de fra Amsterdam ingen Told give, naar de have Certifikats paa, at det er deres egen. Skibene fra Lisebon, Mariport og Brauasi[2], som ere ladede med Salt, skulle hver sende 6 Tdr. Salt, vel indpakket, i Land, hvorfor der skal afkortes dem 2 Goltgylden i Skibstold. De østerske Stæder, nemlig Dandsken, Køningsberg, Rige, Reuel, Pernav, Stetin, Gripswold, Wulgast, Meluing[3] og Kolberg, skulle give 1 Rosenobel, enten de have Ladning eller Ballast, naar de bevise med Certifikatser, at det er deres eget Skib og Gods; af fremmed Gods skulle de give 2 Rosenobler, af fremmed Part i Skibet 1 Rosenobel, af rinsk Vin som de nederlendske og vesterske Stæder, af hed Vin den 30. Pibe eller den 30. Pending; deres Skibe, som komme fra Lisebon, Mariport og Brauasi med Salt, skulle hver sende 6 Tdr. Salt i Land, hvorfor der skal afkortes dem 1 Goltgylden i Told. De 6 vendiske Stæder Lubeck, Hamborg, Rostock, Wismer, Strolsund og Luneborg skulle ingen Told give, naar de have Certifikatser paa, at ingen fremmed har Part i deres Skib og Gods; have de ikke Certifikats paa Skibet og have Ballast inde, skulle de give 1 Rosenobel; ere de ladede med fremmed Gods, men have Certifikats paa Skibet, 2 Rosenobler; have de heller ingen Certifikats paa Skibet, 3 Rosenobler; have de fremmed Part i Skibet, skulle de deraf give 1 Rosenobel; af rinsk Vin skulle de give som ovenfor, af hed Vin den 30. Pibe eller den 30. Pending, af deres Skibe med fremmed Salt som de østerske Stæder. Skotter, Engelske, Frantzoser, Embder og Portegiser skulle give 1 Rosenobel af Skibet og den 100. Pending af Godset. Af Skibe og Gods, som have hjemme her i Riget, skal ingen Told gives; have de fremmed Gods om Bord, skal der deraf gives 1 Rosenobel.

---

[1] Indledningen ganske stemmende med den i Forordningen af 6. Dec. 1557. [2] Brouage. [3] Elbing.

Tolderne skulle give Skipperne Bevis for, hvor meget og hvad de have fortoldet, for at de kunne fremvise det paa andre Steder. Rex m. p. subscr. T. 5, 337.

4. Marts. Befaling til Otthe Brade, Embedsmand paa Aalborghus, at sende, hvad Korn, Malt, Rug, Havre, Smør, Flæsk og anden Fetalje han har, tilbage med Skibet Uglen, som nu sendes til ham; hvad det ikke kan føre, skal han fragte Skuder til og sende hid med det allerførste.

Befaling til samme at gjøre Kongens Salterbod i Nybe færdig og bygge et Skur til samme Salterbod; endvidere skal han levere Kongens Salter 20 Læster nye Sildetønder.

Befaling til Jens Juel at sende, hvad Øl, Mel, Malt, Rug, Havre, Smør, Flæsk, Kjød og Brød han har i Forraad, tilbage med Kongens Skibe Papegøjen, Bøjerten og „Magskon", som nu ere sendte til Aarhus; hvis han har mere, end de kunne føre, skal han selv fragte Skibe dertil og med det første sende det hid.

Befaling til Albret Gøye at hidsende sin Afgift af Skandelborg og hvad han har i Forraad paa Oere Kloster med det allerførste.

Lignende Befalinger til Jørgen Berneckov paa Aackier og Erich Rosenskrandtz paa Sii[l]ckeborg.

Befaling til Hr. Otthe Krumpen at sende Korn, Brød, Smør og Fetalje hid fra Haldt.

Befaling til Niels Kieldsen at hidsende Fisk og sin øvrige Afgift af Bøfling.

Befaling til Abbeden af Vithskildt at forsyne Kongens Salter i Niibe med saa meget Ved, som han behøver til sin Ildebrændsel. Udt. i T. 5, 339 b. (U. St.)

5. Marts (Kbhvn.). Til samme Kjøbsteder som Brevet af 1. Marts. Kongens aabne Brev af 1. Marts om Tolden sendes dem, for at det skal forkyndes for Tolderen og en Afskrift deraf leveres ham. Selve Brevet skal forvares vel paa Raadhuset. T. 5, 339.

— Til Jørgen Lycke, Hans Styge, Embedsmand paa Drotningborg, og Jens Juel, Embedsmand paa Kalløe. Da den Støvning, som er gjort til Møllen ved Drotningborg, beskadiger nogle af Albret Skiels Enge og han desuden har noget Gods der omkring, som Kongen ønsker at tilmageskifte sig, skulle de med det første forsamle sig der, undersøge, hvor meget af Albret Skiels Gods der bliver beskadiget, og udlægge ham lige saa meget af Kronens Gods igjen; ligesaa skulle de bese Mageskiftegodset og

undersøge, hvor der kan udlægges ham tilsvarende Gods af Kronens. De skulle indsende klare Registre over deres Besigtigelse med Navn paa den Ejendom, Kongen faar og igjen skal give, for at der siden kan gjøres Mageskiftebrev, hvis det behager Kongen. T. 5, 340 b.

5. Marts (Kbhvn.). Lignende Befaling til samme angaaende nogle Lodsejeres Ejendomme og Enge, som beskadiges ved Støvningen til Møllen ved Drotningborg. De skulle i Forvejen underrette Lodsejerne om, naar de komme for at besigtige Godset, for at disse kunne være tilstede. T. 5, 341.

6. Marts (—). Aabent Brev, hvorved Mogens Godske faar en Kronens Gaard i Thornetuedt[1] i Mierløsse Herred som Fyldest for 2 Pd. Skyld i aarlig Rente, som han fik for lidt ved et Mageskifte af noget Gods i Aatz Herred mod Krongods i Herløf[2]. Rex m. p. subscr. R. 6, 162.

7. Marts (—). Forleningsbrev for Jørgen Nafuel paa Biirkiinde Gaard i Selandt, som Eriick Matzøn sidst havde i Værge, mod en aarlig Afgift af 1 Læst Korn, halvt Byg og halvt Rug, og tilbørlig Tjeneste. Rex m. p. subscr. R. 6, 163.

— Breve til efterskrevne Kjøbsteder, at indlændiske maa indføre Tystøl her i Riget ligesom udlændiske, foranlediget ved haarde Klager fra mange Kjøbstedsmænd over, at det hidtil har været dem forment; Kronens Told hermed dog uforkrænket. — Kolling, Hofbro, Vedle, Aalborg, Horsens, Randers, Aarhus; Kierteminde, Medelfard, Bougens, Faaborg, Nyborg, Suenborg, Assens; Syluitzborg, Laugholm, Semershafn, Falckenbierg, Vardbierg, Threlleborg, Malmøe, Ydsted, Landzkronne, Lyckov, Auskier, Rodneby, Helsyngborg, Halmstad, Aahus, Falsterbo, Skanøer; Kiøpnehafn, Helsingøer, Skielskøer, Kaarsøer, Prestøe, Kiøge, Kallundborg, Nestued, Vordingborg; Nagskouf, Stubekiøping, Nykiøping, Nysted og Stiege. T. 5, 342.

8. Marts (—). Aabent Brev, hvorved Hr. Otthe Krumpen, Marsk, der har klaget over ikke at kunne underholde sig af den Genant, han har af Haldt, faar følgende aarlige Tillæg: 5 Læster Rug og Mel, 5 Læster Malt, 50 Faar og Lam, 5 Køer og 3 Tdr. Smør. Rex m. p. subscr. R. 6, 412.

— Befaling til Otthe Bragde at levere Kongens Salter i Nybe og Dockedal Olluf Hinricksen 2000 Mark danske, 2 Læster Brød og 20 Læster nye Sildetønder. Udt. i T. 5, 342 b.

---

[1] Tjørnede, Tølløse Sogn. [2] Se ovfr. S. 8.

11. Marts (Kbhvn.). Til Erick Rud. Kongen ser af hans Skrivelse, at Bønderne i Riber Len begjære at maatte slaa Klittag til Tækning af deres Huse, jordgrave deres Husstolper, forskaanes med Gjæsteri og Skovsvin og faa Nedsættelse i deres Landgilde. Hvis de komme til ham med flere Besværinger, skal han svare dem, at m. H. t. Klittag og Jordgravning af Huse skal der forholdes efter Recessen; hvorledes det skal være med Gjæsteri og Skovsvin, har Hr. Otthe Krumpen paa Kongens Vegne givet tilkjende paa Viborg Landsting; over Landgilden har der tit været klaget til Kongen, og denne har befalet gode Mænd at sætte dem for tilbørlig Landgilde, uden at det kom til nogen Afgjørelse, førend Niels Lange og andre gode Mænd efter Befaling satte Godset i Riber Len for Landgilde efter hver Gaards Brug og gjorde en klar Jordebog derpaa, og ved denne Ordning skal det forblive. Da Erick Rud og Superintendenten have beset to Kirker, hvoraf Olluf Munck vil nedbryde den ene for at opbygge den anden med, og det viser sig, at den Kirke, som paatænkes nedbrudt, er en skjønt bygget Kirke, der tilmed ligger paa en alfar Vej, sendes der ham Brev til Olluf Munck om at lade Kirken staa, indtil han faar talt med Kongen selv derom. T. 5, 343.

— Befaling til Olluf Munck, der skal have ladet opbygge en ny Kirke[1] og derimod vil afbryde Fellinge Kirke, at han skal lade denne Kirke blive ved Magt som Sognekirke, da det skal være en meget skjøn Kirke og den ligger ved en alfar Vej. T. 5, 345.

— Til Olluf Pedersen, Borgmester i Ribe. Da han tidligere har faaet Befaling til at kjøbe Kongens Hofklæde og nu har tilskrevet Jochim Beck, Rentemester, at der nu er lige saa godt Kjøb paa Klæde i Hamborg som for et Aar siden, skal han med det allerførste begive sig derned og kjøbe Klæde efter den Besked, han tidligere har faaet. Naar han har kjøbt Klædet, skal han med sit visse Bud sende det til Lubeck og derfra med Skib til Kiøpnehafns Slot; Omkostningen herved skal Rentemesteren godtgjøre ham. Der sendes ham Brev til Erick Rud paa Riberhus, at denne skal levere ham 2 Tdr. Smør og 2 Øxne, som Kongen vil give ham. — Seddel: Da han gjennem Jochim Beck melder, at Borgerne i Ringkiøping have begjæret at maatte udføre deres Øxne til Skibs og løbe Vester paa med dem mod at udgive Told til ham, befales

[1] Tvis (jvfr. Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 283).

det ham ikke at tage Told af dem for samme Øxne, men lade dem drage over Land og besøge tilbørlige Toldsteder og der udgive deres Told til ham og „andre vore Toldere". T. 5, 344.

12. Marts (Kbhvn.). Befaling til Otthe Bragde at levere Christiern Muncks Skipper 60 Tdr. Malt, 100 Sider Flæsk og 30 Tdr. Rug, som skulle sendes til Blokhuset [i Flækkerøen].

Befaling til Jørgen Lycke at hjælpe Kongens Salterbod Dockedal med Tag og en Lude[1] der op til og lade [Mariager] Klosters Tjenere gjøre en god Vej til Salterboden. Udt. i T. 5, 346.

— Til Aarhus Kapitel. M. Jesper Brockmand, Ærkedegn i Aarhus Domkirke, har berettet, at han har faaet Kapitlets Skrivelse om i Henhold til kgl. Befaling om Resideren ved Domkirkerne at begive sig til Aarhus Domkirke for at residere der, og begjærer at maatte blive boende i Kiøpnehafn som hidtil, da han er meget skrøbelig og bestandig maa bruge Doktor og Apothek. I Betragtning heraf og af hans lange Tjeneste skal dette tillades ham; han er villig til at gjøre Kapitlets Tynge mod at nyde samme Friheder som de, der residere ved Domkirken. T. 5, 346 b[2].

13. Marts (—). Aabne Breve til alle, som ere pligtige at holde Rustning, at de, da Kongen med Danmarks Riges Raad har berammet, at der aarlig skal holdes Mønstring over hele Riget Mand. efter SS. Philipi et Jacobi Dag, stiftsvis skulle møde paa denne Dag (2. Maj) med den Rustning, de ere taxerede for, hvor de tilsiges. T. 5, 347.

— Befalinger til Hr. Otthe Krumpen, Otthe Bragde, Jens Juel, Erick Ruud, Eyler Rønnov og Frantz Brockenhus at afholde ovennævnte Mønstring og bekjendtgjøre Stedet for Mønstringen, hver i sit Stift; de skulle strax indsende klare Registre over, hvad Rustning enhver er mødt med. T. 5, 347 b.

16. Marts (—). Tilladelse for Rasmus Ollufsen, Borger i Kiøbnehagen, til at holde Blusseriet ved Dragør under Høstfiskeriet for Fiskerne og at oppebære, hvad Fisk og Rettighed der plejer at gives, mod at yde den sædvanlige aarlige Afgift deraf paa Toldboden ved Kiøbnehagens Slot[3]. R. 6, 163[4].

19. Marts (—). Ejendomsbrev for Axel Viiffert, kgl. Kammer-

[1] Udbygning. [2] Et lignende Brev maa i Følge Overskriften ogsaa være udgaaet til Lunde Kapitel. [3] Efter Brevet staar: «Item tor(?) Mester Henriick Borchof, Prædikant». Det kan næppe betyde, at H. v. Bruchofen har været Relator, men maa vel snarere staa i Forbindelse med det følgende Brev, Forleningsbrevet for Jakob Bording af 29. Marts. [4] Tr. Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. II. 310.

tjener, paa 2 Gaarde i Koured[1] Sogn i Rønnebergs Herred i Sko tilhørende S. Peders Kloster i Lund, den ene kaldet Bierne den anden i Halstofte. Rex m. p. subscr. R. 6, 528.

20. Marts (Kbhvn.). Tilladelse for Hr. Rasmus, Kapella vor Frue Kirke i Kiøbnehagen, til, naar han formedelst Alder og Sygdom ikke længere kan udføre sit Embede, alligevel for L tid at maatte beholde Apostolorum Gods, som Kapitlet her tidlig har forlenet ham med. Rex m. p. subscr. R. 6, 164[2].

— Aabent Brev, at, da Hr. Magnus Giildenstierne, Embe mand paa Laugholm, har tilbageleveret Kongen det Brev, der givet hans Søn Hendrick Giildenstierne paa et Kannikedømme Lunde Domkirke, som Hr. Magnus's Broder Jørgen Giildenstier for nogen Tid siden havde opladt ham, tillades det Hr. Magnus Søn Frandtz Giildenstierne at indtræde i sin Broders Sted o nyde samme Rettighed, som denne vilde have, hvis han havde be holdt det, saa længe han studerer ved Universitetet eller andetsteds, er i Kongens daglige Tjeneste eller bor ved Kirken og er Ordinansen og Kapitelsstatuterne lydig. Rex m. p. subscr. R. 6, 530 b[3].

22. Marts (—). Til Jørgen Rosenskrandtz. Da han efter Befaling har undersøgt, om der er nogen Præstegaard i Almindt Sogn, og har indberettet, at der er en Gaard i Almindt By, som har ligget til Skriversvenden paa Slottet [i Kolding] og bebos af Niels Lassen, men at i øvrigt alle Gaarde give lige meget i Landgilde, nemlig 1 Fjerd. Smør og 3 Ørt. Korn, skal han udlægge hin Gaard til Præstegaard for M. Niels, Kapellan i Kolding, der tillige har Almindt Sogn. T. 5, 352 b[4].

23. Marts (—). Befaling til Peder Bildt at tiltale de Skovfogder, som have haft Skovene under Holme Kloster i Befaling, da der i disse i Følge Besigtelsen skal være hugget meget, medens Eskiildt Oxe har haft Klosteret, og mange Træer, efter hvad Kongen nu har erfaret, skulle være blevne førte til Eskiildt Oxes Gaard i Nyborg; han skal indsende klart Register over Skovfogdernes Bekjendelser. Ligeledes skal han undersøge, om der er kommet Skove eller anden Ejendom fra Klosteret, siden Eskiildt Oxe fik det, og strax skriftlig underrette Kongen derom. T. 5, 353.

— Befaling til Borgmestre og Raad i Malmøe selv at undersøge og paakjende, hvem der med Rette bør udrede Skatten af

[1] Nu Kågeröd. [2] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 I. 694 (med urigtig Dat.: 20. Maj). Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. II. 310. [3] Tr.: Dsk. Mag. IV. 166 f. (efter Orig.). [4] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 40.

en Gaard i Malmøe, som Arvingerne efter Siisse Jørgen Kocks eje, men nægte at give Skat af, da Lensmanden paa „vor“ Gaard i Lundt paa Kongens Vegne har lejet Husene i Gaarden til at lægge Korn i. T. 5, 353 b.

26. Marts (Kbhvn.). Aabent Brev, at Kongen har affærdiget Thrund Ifuersen som øverste Høvedsmand over de 5 Orlogsskibe Gabriel, Koen, Pinken, Berger Skib og Oslo Skib for at løbe under Norge efter Sørøvere. T. 5, 354[1].

27. Marts (—). Til Otthe Brade. Kongen har sendt „denne Brevviser“ med et Skib til Aalborg for at hente det Korn, som Stiftsskriveren i Vendelboe Stift har oppebaaret; hvis Skibet kan bære mere, skal Otthe Brade paa det hidsende det Korn, som han endnu kan undvære fra Slottet ud over det, han allerede har sendt. T. 5, 354 b.

28. Marts (—). Til Jørgen Rosenkrantz. Niels Lassen i Almind og Pouel Bul i Bierth have som fuldmægtige for Bønderne i Brysk Herred klaget over, at han deler dem for Oldengjæld for deres Svin, som de have haft paa Olden i Kronens Skove, medens de paastaa, at de fra Arilds Tid have haft fri Olden i Skovene til deres Gaarde. Han skal lade Sagen staa hen, indtil Kongen selv kommer derover. T. 5, 355.

29. Marts (—). Forleningsbrev for Dr. Jacob Bording, kgl. Livarzt, paa Huidøør og 4 Gaarde i Vongede[2]; dog skal han kun oppebære Landgilde og Smaaredsel af de 4 Gaarde, og han skal afkvitte al den Fetalje, han hidtil har oppebaaret til sin Underholdning. Han maa have fri Oldengjæld i Godsets Skove til sine Bønders egne hjemmefødte Svin og maa faa nødtørftig Ildebrændsel af de Vindfælder i Skovene, som Lensmanden paa Kiiøbnehagens Slot anviser ham. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 163 b[3].

30. Marts (—). Forleningsbrev for Voitzlaf Vobitzer paa Trøyborg Slot, som Niels Lange har det i Værge, for Livstid uden Afgift. Han skal gjøre behørig Tjeneste deraf og underholde Kongen og Dronningen med Følge en Nats Tid, naar deres Vej falder der forbi. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 412 b[4].

---

[1] Jvfr. Norske Rigsregistr. I. 243. [2] Vangede, Gjentofte Sogn. [3] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. IV. 252 f. (efter en Afskrift). [4] Tr.: Christian III's Hist. Suppl. S. 165 f., hvor der S. 166 L. 4 for «ther thet» skal læses: ther tiill. og L. 3 f. n. for «aff thet som» skal læses: effther somm.

30. Marts (Kbhvn.). Forleningsbrev for Hr. Magnus Gyldenstierne paa Halmstad Herred, som Hr. Peder Skram nu har i Værge, uden Afgift. Han skal gjøre tilbørlig Tjeneste deraf og gjøre Regnskab for alt det Vrag, som strander i Herredet. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 528 b.

— Til Lauge Urne. Jacob Borneholm og Trud Myre have paa egne og flere andre Borneholmeres Vegne, „som kjende dennom Frimænd", klaget over, at han, uagtet de mene at være af Adel, tiltaler dem for Landehjælp. Kongen har dertil svaret, at kun de, som kunne bevise, at de ere af Adel og eje frit Adelsgods, skulle være fri for Landehjælp; de, der ikke kunne bevise deres Adelskab, selv om de ogsaa eje frit Jordegods, og de ufri Mænd, som have taget fri Kvinder til Hustruer, skulle give Landehjælp som andre Bønder; have nogle af Adelen sat Bønder i deres Sædegaarde, skulle disse Bønder give Landehjælp. Herefter skal han rette sig ved Opkrævningen. T. 5, 355 b[1].

31. Marts (—). Qvittantia qvittantiarum til Jørgen Braade til Tostrup for alt, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet af Vordinborig Slot, medens han har haft det i Forlening, og for oppebaarne Kongeskatter og det Inventarium, han modtog af Steen Rosensparre og leverede til Lauge Ulfstandt. I hans Skyld blev afkvittet det Hold, hvormed han holdt Kongen med Følge, Frøken Elizabet af Misen og andre fremmede Fyrster med deres Tjenere i 1556 paa Nykiøbning Slot. Han blev i alt skyldig 10 Mark 2 Alb. danske, som han betalte. Rex m. p. subscr. R. 6, 164 b.

— Qvittantia qvittantiarum til Otte Rudt til Møgelkier for alt, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet af Visborg Slot paa Gotlandt fra den Dag, da han fik det i Forlening, indtil han blev af med det, samt for Kongeskatter og det Inventarium, som han modtog af Eiler Hardenberg og afleverede til Christoffer Huitfeldt. Hvad han blev skyldig, har han betalt. Rex m. p. subscr. R. 6, 542.

— Livsbrev for Frandtz Johansen, Ridefoged paa Kronens Gaard i Lund, paa en Kronens Gaard i Hallehøf i Rønneberg Herred i Skaanne uden Afgift. Han skal lade sig bruge i Kongens Ærende.

[1] Tr.: Hübertz, Aktstkr. til Bornholms Hist. S. 272 f., hvor der S. 272 L. 9 for »Ryn« skal læses: Myre.

naar Lensmanden paa Kronens Gaard i Lund tilsiger ham, og maa ikke udfæste den Kvinde, der bor paa Gaarden, uden hendes Vilje. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 529 b.

2. eller 3. April (Kbhvn.). Til M. Kield Juel, Superintendent i Viborg Stift. Denne Brevviser, Lasse Brun, har berettet, at han har begjæret en Kvinde ved Navn Anne Pedersdatter til Ægte og har faaet hendes og hendes Slægts og Venners Samtykke, men at Superintendenten har forbudt Ægteskabet som stridende mod Ordinansen. da hendes tidligere Husbond skal være Lasse Bruns Blodsforvandte i tredje Led. Kongen bevilger dog dette Ægteskab, men herefter maa Superintendenten ikke tillade nogen, som er i saa nært Slægtskab, at ægte hinanden uden Kongens Samtykke. T. 5, 356 (med Dat. 2. April) og 357 (med Dat. 3. April)[1].

3. April (—). Til Eriich Krabe. Da, efter hvad han har indberettet ved sin Tjener Peder Skriver, nogle Bønder i hans Len[2] trods Hr. Otthe Krumpens Forklaring paa Landstinget af Recessen, der er udgaaet til Lensmændene, alligevel ere trodsige og sige, at de ikke ville give mere til Kronen, end dem selv lyster, hvorfor han har taget Borgen af dem og begjærer at faa at vide, hvad han ydermere skal gjøre med dem, befales det ham at lade dem komme til Tinge og der lade gaa over dem, hvad Ret er. M. H. t. den Nedsættelse i Landgilden, som han melder, at nogle Bønder i hans Len have begjæret, er Kongen ikke til Sinds at bevilge den, da Bønderne i den Egn for nogen Tid siden vare oprørske mod Kongen og deres Fædreland og dermed forbrøde deres Gods til Kronen, hvorfor Landgilden blev forhøjet. T. 5, 356 b.

5. April (—). Forleningsbrev for Albret Skiel paa Bøvfling, som Niels Jul sidst havde det i Værge. Han skal tjene Riget med 8 geruste Heste eller 8 væragtige Karle til Skibs og skal aarlig give Kronen: 300 Dlr., 20 Tdr. Smør, 10 Tdr. Oxekjød, 6 Tdr. Faarekjød, 150 Sider Flæsk, naar der er Olden, 100 røgede Gæs, 14,000 Hvidlinger og 24 Vorder Kabliav, hvilken Fetalje han paa egen Bekostning skal levere paa Kiøbenhafns Slot eller andetsteds, hvor han tilsiges. Han skal gjøre Regnskab for alt Sagefald og Gaardfæstning, den ene Halvpart skal tilfalde Kongen, den anden maa han selv beholde; Kongen forbeholder sig derimod alt Vrag, som strander i Lenet. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 413.

---

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 514 (efter det sidste Sted). [2] Aastrup og Lundenæs.

5. April (Kbhvn.). Aabent Brev, at Albret Skiel, der er bleven forlenet med Boufling, skal have Hing og Ulborg Herreder i Forsvar. Han skal aarlig til SS. Philippi et Jacobi Dag gjøre Regnskab for al Indtægten, som helt skal tilfalde Kongen med Undtagelse af 50 Hestes Gjæsteri, som Albret Skiel maa „gjæste paa“, naar han paa Kongens Vegne har noget at udrette i Herrederne. Rex m. p. subscr.

Forleningsbrev for Niels Jul til Astrup paa noget Kronens Gods, som han paa Kongens Vegne har indløst fra Oluf Munck og Las Villomsen i Lembuig, siden han fik Bøuling i Forlening, nemlig Skendergaard i Møborre Sogn, Clostersgaard i Hommellom[1] Sogn, Bierg og Blocksgaard i Fabierg Sogn, 1 Gaard i Romme[2] Sogn, Lil Bierggard i samme Sogn, Kallidsøe[3] i Tøring Sogn, 1 Gaard i Hofue Sogn, 1 Gaard i Fierring[4] Sogn, nogle Toftejorder i Skodborg Herred og et Stykke Hus og Gaard i Lembuig. Han skal gjøre tilbørlig Tjeneste deraf. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 414.

— Befaling til Hr. Hans Skougaard at opsøge Breve og Bevisninger til Forsvar for Kronens Ret i den Trætte, som er mellem ham paa Kronens Vegne og Fru Anne, Hr. Claus Poddebuskis Efterleverske, om ret Markeskjel mellem Brecke, Crapperup og Flynderup Marker, da Kongen nu igjen har ladet Breve udgaa til nogle gode Mænd og Oldinge, at de enten til Minde eller til Rette skulle gjøre ret Markeskjel, fordi de to tidligere Befalinger ikke have ført til noget. T. 5, 358.

6. April (—). Livsbrev for Niels Grofuersen, kgl. Sanger, paa et Vikarie i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Jens Pedersen. Han skal tjene Kongen som Sanger, saa længe denne behøver ham, og naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 530.

14. April (—). Qvittantia qvittantiarum til Elskiildt Oxe til Liugemosse for alt, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet fra den Tid, han blev Rentemester, indtil denne Dag. Rex m. p. subscr. R. 6, 228.

— Befaling til Knud Gyldenstiern strax med dette Bud at til-

[1] Humlum i Skodborg Herred (ligesom de fleste følgende Sogne). [2] Romb. [3] Kalless. [4] Fjerring i Vandfald Herred.

skrive Kongen, hvad Indtægt han som Biskop i Fyen havde af Kirke- og Præstetjenerne paa Laaland og Falster, da det er berettet Kongen, at al Herligheden af dem fra gammel Tid har været hos Kronen. T. 5, 358 b.

14. April (Kbhvn.). Brev til Abbeder og Priorer over hele Sieland, at Kongen ikke agter at lade Orlogsskibene løbe ud saa hastig som paatænkt, hvorfor de kun skulle sende Fetaljen, men lade Svendene blive hjemme; dog skulle de have dem tilstede, at de strax kunne fremsendes, naar der kommer nærmere Bud. T. 5, 358 b.

— Befaling til samme Lensmænd som under 24. Febr. 1558[1] foreløbig hverken at sende Karle eller Fetalje. Udt. i T. 5, 359.

15. April (—). Befaling til Erick Rud ufortøvet, Nat og Dag, at hidsende følgende Fisk, indpakket i gode, nye Tønder: 2 Tdr. tørre, smaa Hvidlinger, 1 Td. af de allermindste Skuller, 1 Td. af de „medelmaade" Skuller, 1 Td. af de største Skuller og 1 Td. af de mindste Pilrokker. Udt. i T. 5, 360 b.

18. April (—). Forleningsbrev for Lauge Brock, Hofsinde, paa Trøgeueldt, som Voislaf Vobisser sidst havde i Værge. Han skal tjene Riget med 4 geruste Heste eller med 4 væragtige Karle til Skibs og skal aarlig give Kongen 100 Dlr. samt yde 4 Tdr. Smør og 10 Køer paa Kiiøbnehagens Slot. Han skal aarlig gjøre Regnskab for al Oldengjæld, Sagefald, Gaardfæstning og anden uvis Rente, den ene Halvdel skal tilfalde Kongen, den anden maa han selv beholde; han skal holde Kongen og Dronningen med Følge 1 Nat paa Gaarden, naar deres Vej falder der forbi. Med den sædvanlige Bestemmelse ang. Godset. Rex m. p. subscr. R. 6, 165[2].

19. April (—). Forleningsbrev for Niels Ulfstandt, kgl. Skjænk, paa Stege Slot, som han selv har i Værge. Han skal i aarlig Afgift give 200 Dlr., 500 Tdr. Havre, 20 Køer, 200 levende Faar og Lam, 100 fede Galte, 6 Tdr. Smør, 200 Gæs og 500 Høns. Han skal gjøre Regnskab for al uvis Rente, den ene Halvdel skal Kongen have, den anden maa han selv beholde, samt for al Told og Vrag i Lenet, som alt sammen skal ydes Kongen; han skal skaffe Tolderen paa Brøndholde[3] sin sædvanlige aarlige Underholdning med Mad, Øl og Ildebrændsel samt holde Toldboden med Tag, Ler og anden Bygning. Han skal lade den Plads jævne

[1] Birkinge nævnes ikke i Listen af 14. April. I denne staar Niels Marqvardsen ansat til 1 Karl, ikke som i hin til 6. [2] Tr.: Brasch, Vemmetoftes Hist. I. 79. [3] Brøndehøje, Magleby Sogn.

og rydde, hvor Stege Slot stod, siden vil Kongen ved sin Bygmester og andre lade undersøge, hvor det bedst kan opbygges igjen. Naar det er blevet afgjort, skal Niels Ulfstandt lade det opbygge og afholde Udgifterne derved af den Afgift, han aarlig skal give; hvad han paa den Maade udgiver, skal han aarlig gjøre Regnskab for. Han skal tjene Riget med 4 geruste Heste og Karle eller med 4 væragtige Karle til Skibs. Med den sædvanlige Bestemmelse ang. Godset. Rex m. p. subscr. R. 6, 165 b.

20. April (Kbhvn.). Til Erick Rud. M. Hans Thausen, Superintendent i Riber Stift, har tilskrevet Kongen, at M. Hans Suaning med vrang Undervisning har faaet Guldagger Kirke under sig, at Otthe Clausen skal have indsat en Sognepræst i sin Sognekirke[1] imod Superintendentens [Vilje] og Ordinansens Lydelse, og at Ifuer Lunge til Thirsbeck har faaet den største og bedste Eng fra Om[2] Præstegaard. Erick Rud skal undersøge Sagerne og lade dem stævne for sig, men hvis han ikke kan bringe dem til en endelig Afslutning, skal han strax tilskrive Kongen, hvorledes alt er forløbet. M. Hans Thausen har endvidere klaget over, at det almindelige Hospital i Ribe ikke har faaet det Helligaands Gods, som Kongen har forordnet dertil, og at Varde Skole endnu ikke er gjort færdig efter Branden, skjønt Kongen har befalet to tidligere Lensmænd i Ribe at opbygge den. Erick Rud skal sørge for, at begge Dele ske. T. 5, 360 b[3].

— Til Otte Bragde. Kongen sender ham en Supplikats, som er overleveret ham fra Borgerne i Skafuen, hvori de have klaget over, at nogle Fiskere i flere Aar have haft deres Boder paa Byens fælles Grund og brugt deres Fiskeri der samt opkjøbt det Korn og andet, som Bønderne vilde afhænde, og at nogle bruge Fiskeredskaber, som ere imod Byens Privilegier. Han skal derfor med det første begive sig til Skafuen, stævne begge Parter for sig og se at forlige dem. T. 5, 361 b.

— Til Frandtz Brochenhus. Da han har meldt, at de 15 Baadsmænd, som han skulde bestille, nu ere tilstede, og at Skibet Havfruen ligger rede, og har begjæret nærmere Ordre, befales det ham indtil videre at lade Skibet ligge rede, holde Baadsmændene tilstede og forsyne dem med den nødvendige Underholdning. Paa hans Forespørgsel, om han skal mønstre Kjøbstedsmændene i Fyen

---

[1] Otte Klavsen Strangesens Gaard Nørholm ligger i Thorstrup Sogn, Ø. Horne Herred.
[2] Omme. [3] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 824 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 514 ff.

paa ét Sted eller ej, svares, at der skal afholdes Mønstring for hver Kjøbsted. Af de 27 Vognheste, som han har sendt hid, har Kongen taget 8 til sit eget Behov, 8 til Kiøpnehafns Slots Behov, 7 sendtes til Landzkrone Slot og 4 sendes tilbage igjen. T. 5, 368.

21. April (Kbhvn.). Forleningsbrev for Jacob Sesteedt paa Gaarden Kregemme uden Afgift. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 166.

— Befaling til Christopher Huitfeldt om nogle Stenhuggere og om at skaffe 12 Kvier og 2 Tyre til Kiøpnehafn; hvis han ikke har Kvierne og Tyrene ved Slottet [Visborg], skal han kjøbe dem der paa Landet [Gulland]. Udt. i T. 5, 368.

[Omtr. 21. April.] Befaling til samme at sende det Faarekjød, han kan undvære, til Kiøpnehafn og selv sørge for Engelst og grovt Klæde til sig og sine Svende. Udt. i T. 5, 368. (U. St.)

22. April (—). Følgebrev for Symon Surbeck, Borger i Kiøpnehafn, til Indbyggerne paa Vespenøe. R. 6, 614.

23. April (—). Befaling til Knudt Gyldenstiern at lade noget Malt blive liggende i Olleburg og intet sælge deraf, før det kan gjælde sin fulde Værdi. Udt. i T. 5, 368 b.

24. April (—). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Albret Skiel, hvorved denne til Erstatning for den Skade, Støvningen til Drotningborg Mølle har gjort paa hans Enge til Giendrupgaard, Giendrup[1], Venninge og Helstrup Byer, hvilken Skade af Hr. Otte Krumpen, Jørgen Lycke, Hans Stygge og Jens Jul er anslaaet til 585 Læs Eng, samt til Erstatning for 3 Gaarde i Helstrup, som han har udlagt til Kronen, faar følgende Gods i Sønderliung Herred: 2 Gaarde i Ofuer Fusinge i Bierregraf Sogn, liggende til Mariagger Kloster, 3 Gaarde smstds., liggende til Mariebo Kloster, Herligheden af en Kirkegaard smstds., liggende til Hald, et Stykke Skov ud med Albret Skiels Enemærke Synderskouf, hvilket tidligere har ligget til Olum[2] Kirke og nu ligger til Hald Slot, 1 Gaard i Olum By, 2 Gaarde i Volstrup By og 1 Gaard i Svenninge[3], alle 4 liggende til Mariagger Kloster. Rex m. p. subscr. R. 6, 415.

25. April (—). Til Hans Stygge, Embedsmand paa Drotningborg. Da der ved det Mageskifte, som han paa Kronens Vegne har afsluttet med Albricht Skiel, er blevet udlagt denne 2 af Mariagger Klosters Gaarde og 3 af Maribo Klosters Gaarde, skal

---

[1] Gjandrup, Avlum Sogn, Sønderlyng Herred. [2] Avlum. [3] Svinning, Avlum Sogn.

han udlægge Klostrene lige saa meget og godt Gods igjen i Drotningborg Len af det, som ikke ligger belejligt for Slottet. T. 5, 362b.

25. April (Kbhvn.). Befaling til Sander Leyl strax at tilskrive Kongen, om han har bestilt det Lærred til Kongens eget Behov, som han fik Befaling til, og naar han venter, at det Lærred, Kurfyrstinden af Saxen har bestilt hos ham, vil komme, samt at kjøbe noget spansk Glas til Vinduer og nogle store spanske Løg, hvis de kunne faas der eller i Fremtiden kunne ventes at faas. T. 5, 368 b.

— Befaling til Lauge Urne ikke at forhøje Oldengjælden for Hørrials[1] Bønder i Schone ud over, hvad den fra Arilds Tid har været. Udt. i T. 5, 369.

26. April (—). Stadfæstelse paa de Friheder og Privilegier, som ere givne Undersaatterne i begge Falckenberg af tidligere Konger i Danmark, Recesserne hermed dog uforkrænkede. Rex m. p. subscr. R. 6, 531.

28. April (—). Tilladelse for Kapitlet i Roskilde til at unde Anders Barby til Sielsøe en af dets Gaarde i Sielsøe enten til Magelæg eller til Kjøbs. T. 5, 362.

29. April (—). Til Pouel Huitfeld, Lauge Brock, Lauge Ulfstand, Jørgen Brade, Claus Huitfeld, Herlof Trolle, Fru Eline Hr. Mor[i]tzes, Jacob Skiel, Frantz Brockenhus, Peder Bild, Hans Jahansen, Jørgen Rosenkrantz, Holgierd Rosenkrantz, Jens Juel, Albricht Gøye, Erick Rosenkrantz, Hr. Otte Krumpen og Ote Brade. Da Recessen om Broer og Veje ikke overholdes og Kongen nu selv med det første agter at drage omkring i Riget, skulle de, hver i sit Len, strax istandsætte Adelvejene fra den ene Kjøbsted til den anden, saa alle Hulvejene blive opryddede, og alle Stenene, som ligge i Vejen til Urydde eller ved Siden, hvor Axelvognene kunne støde paa dem, enten blive nedgravede i Jorden eller fjærnede fra Vejen. Vejene skulle være 3½ Sielands Al. vide overalt og 2 Sielands Al. og 1 Kvarter mellem Hjulene. Vangeleddene skulle være 3½ Sielands Al. vide, og hvor der er Pytter paa Vejene, skulle de fyldes med Sand og Ris. Daarlige Broer skulle uden Forsømmelse gjøres i Stand. T. 5, 363.

30. April (—, SS. Philippi et Jacobi app. Aften). Aabent Brev om et Forlig mellem Fru Thalle, Pouil Laxmandtz Efterleverske, og Borgmestre og Raad i Kiiøbnehagen. Begge Parter mødte

[1] Herjel, Fers Herred?

for Kongen, Johan Friis, Hr. Mogens Giildenstiierne og Joachim Beck om noget Gods, funderet af Hr. Pouil Laxmandt, den ovennævntes Farfader, til vor Frue Alter i S. Nicolai Kirke, hvilket Fru Thalle nu paa egne og Medarvingers Vegne krævede tilbage, da den Person, som var forlenet med det, var død, medens Borgmestre og Raad forlangte at beholde det i Forsvar. Sagen bilagdes saaledes, at Fru Thalle af Godset fik 1 Gaard ved Stranden, 1 Gaard i Klædeboderne og 2 Boder i lille Færgestræde, hvorimod den Gaard paa S. Nicolai Kirkegaard, hvori Klokkeren bor, og som var funderet til Bolig for den Præst, der var forlenet med vor Frue Alter, samt 1 Gaard i Kjødmangerstrædet henlagdes til S. Nicolai Kirkes Bygnings Behov. Borgmestre og Raad forpligtedes til at udlevere Fru Thalle Hr. Pouil Laxmandtz Fundats. Rex m. p. subscr. R. 6, 166 b[1].

30. April (Kbhvn.). Forleningsbrev for Jacob Brochenhus, Embedsmand paa Landzkrone, paa Perstrupe Gaard og Birk paa Laalande, som Kongen nu har indløst fra ham, uden Afgift. Han skal gjøre Riget tilbørlig Tjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 273 b.

3. Maj (—). Tilladelse for Holgert [Thønnessen] Viiffert, kgl. Staldmester, til at indløse noget Mariebo Klosters Gods i Skonne, som Abbedissen har pantsat til Hr. Hans Skougaard og Hr. Axel Brades Arvinger, nemlig fra Hr. Hans Skougaard 2 Gaarde i Kabdrup[2] mellem Malmøø og Lund og fra Hr. Axel Brades Arvinger 1 Gaard i Gierup i Tulstrup[3] Sogn i Engels[4] Herred, 1 Gaard i Store Tuern[5] i Bierisse Sogn i Herritstedt Herred, 3 Gaarde i Balckagger By og Sogn i Lyndeste Herred, 3 Gaarde i Villiesønder, 2 Gaarde i Ogerup og 1 Gaard i Vester Vedinge. Naar han har indløst det, maa han bruge det som Pant, indtil det bliver ham afløst. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 531.

— Forleningsbrev for Hans Hansen paa Jernhytten i Skonne og de to tilhørende Gaarde i Uglerup, som hans Fader M. Hans har opladt ham. Han skal holde Jernhytten og de to Gaarde ved Magt og give Kongen 50 Jochimsdlr. i aarlig Afgift deraf. I de tilliggende Skove maa han kun hugge til Bygningernes Behov

[1] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. II. 310 ff., hvor der S. 311 L. 17 f. n. for »echtte arffuinge« skal læses: mettarffuinge. [2] Nu Kabbarp, Tottarps Sogn, Bara Herred. [3] Nu Tostarp (Tåstarp). [4] Ingelstad. [5] Nu St. Tvären, Bjäresjö Sogn.

og bruge El, Birk og Vindfælder, men intet andet, til Ildebrændsel. Han maa opgrave Jernmalm, hvor han finder saadant paa Kronens Grund, og skal udføre Kongens Arbejde for den Pris, som blev aftalt med hans Fader. Med den sædvanlige Bestemmelse ang. Bønderne. Rex m. p. subscr. R. 6, 532.

4. Maj (Kbhvn.). Livsbrev for Rasmus Staldknægt paa en Gaard i Smedstrup i Hørningsholm[1] Len i Siellandt mod at yde 1 Td. Torsk i aarlig Landgilde paa Kiiøbnehagens Slot. Han skal være Lensmanden paa dette Slot lydig og holde Gaarden ved Magt; han maa ikke befatte sig med Skovene, undtagen hvad Lensmanden anviser ham til Ildebrændsel. Rex m. p. subscr. R. 6, 167 b.

— Til Sander Leigel og Henrik Mougensen, Borgmestre i Helsingør. Kongen agter at afkjøbe dem noget Skyts, som de og deres Medredere have bestilt i Lybeck til det Skib, de skulle udruste til Rigets Tjeneste, men som er blevet smeddet for stort; de skulle derfor strax tage Fuldmagt af deres Medredere og begive sig hid til Kongen eller Statholderen Hr. Mougens Gyldenstierne, som skal forhandle med dem om Skytset og stille dem tilfreds derfor. T. 5, 364.

— Befaling til Erick Rud i Henhold til tidligere Skrivelse at gjøre sin største Flid med at bestille den bedste tørre Fisk, han kan faa, og snarest med sit eget visse Bud sende den til Kiøpnehafns Slot, vel forvaret i gode, nye Tønder, da den skal sendes ud af Riget til Kurfyrstinden af Saxen. T. 5, 364 b.

6. Maj (—). Til Søster Mette Marsuinsdater, Abbedisse i Maribo Kloster. Da Kongen har erfaret, at der skal være pantsat meget Gods fra Klosteret og være givet Panthaverne Brev paa at beholde det i nogen Tid, befales det hende strax at indløse det og give dem deres Penge tilbage senest til St. Hans Dag Midsommer; dog har Kongen tilladt Holgierd Viffert, Staldmester, at indløse de Gaarde, som Hr. Hans Skougord og Hr. Axel Bradis Arvinger have i Pant fra Maribo Kloster. T. 5, 365.

7. Maj (—). Aabent Brev, at Agnette, Dr. Machabei Efterleverske, indtil videre aarlig maa oppebære 8 Pd. Byg, 4 Pd. Rug og $1/2$ Td. Smør af Roskildegordt. Rex m. p. subscr. R. 6, 168.

— Aabent Brev, at Borgerne i Varberg maa være fri for at svare den nye Told, som er 20 Skil. danske af hver Td.

---

[1] Hndskr. har: Horringsholm.

Kjød, af det Kjød, de udføre til Tyskland af de Øxne, som de kjøbe i Suerrige og slagte; ligeledes maa de indtil videre udføre det Tømmer, som de kjøbe i Suerrige. De skulle dog lade opskrive hos Kongens Tolder, af hvem de have kjøbt Øxnene, og bevise, at de ere kjøbte i Suerrige; Tolderen skal optage et Register over, hvor mange Øxne de kjøbe i Suerrige, og hvor meget Kjød de udføre deraf, og tage den gamle Told deraf. Der skal sendes Kongen klart Regnskab over, hvor meget Kjød Borgerne i Varberg aarlig udføre. Rex m. p. subscr. R. 6, 532 b.

11. Maj (Hørningsholm). Aabne Breve til Indbyggerne i Fyen, Langeland og Thaasyng, at Kongen med det allerførste vil komme til Fyen for at holde Retterting paa Nyborg Slot og Odensegaard, hvorfor enhver, som har noget at klage paa en anden, i Forvejen skal udtage Kongens Stævning. T. 5, 365 b.

12. Maj (—). Kvittans til Sander Leyel, Tolder i Helsingør, paa 340 Rosenobler og 25 Engelotter af dette Aars Told for Helsingør, hvilke han har leveret Kongen selv paa Regnskab i dennes eget Kammer. Rex m. p. subscr. R. 6, 169 b.

— Forleningsbrev for Hr. Peder Skram til Urup paa Laugeholm Slot, som Hr. Magnus Giildenstierne sidst havde i Værge. Han skal give 900 Mark danske i aarlig Afgift og skal aarlig gjøre Regnskab for Sagefald, Gaardfæstning og Oldengjæld, hvoraf han maa beholde Halvparten. Kongen forbeholder sig alt Vrag. Han skal tjene Riget med 8 geruste Heste og 2 Skytter eller med 8[1] væragtige Karle til Skibs og skal holde Kongen og Dronningen med deres Følge en Nats Tid, naar deres Vej falder der forbi. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 533.

13. Maj (—). Kvittans til Bertrom van Anefeldth, Embedsmand paa Nørreborg[2], paa hans Afgift og Halvdelen af Sagefald og Gaardfæstning af Nørreborg for Aarene 1556 og 1557. Han blev intet skyldig. Rex m. p. subscr. R. 6, 417.

17. Maj (Abrahamstrup). Til Pouel Huitfeldt. Da der ingen Sise skal gives af den fremmede Drik, som sælges og udtappes til de højlærde og Studenterne i Kiøpnehafn, skal han lade de Borgere, hvem de højlærde betro Udtapningen, faa 6 Læster Tystøl og 2 Fade Vin paa 8 eller 10 Amer uden Sise. T. 5, 366[3].

18. Maj (—). Til Borgmestre og Raad i Kiøpnehafn. De

[1] Mon ikke Fejl for 10? [2] Nordborg. [3] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 95.

have indgivet en Supplikats om at maatte bruge til Sildesaltning et Fid, som de Sundiske have paa Dragøer, men ikke have brugt i 20 Aar og ingen Afgift givet af, hvorfor det skal være forfaldet til Kronen. Kongen har ikke noget imod, at de sammen med nogle Medborgere begynde at bygge derpaa og give Afgift deraf, men hvis de Sundiske paatale det, kan Kongen ikke nægte dem deres Ret; hvis de Sundiske ingen Ret have dertil, vil Kongen saa vidt muligt føje de andre i deres Ønske[1]. T. 5, 366 b[2].

19. Maj (**Abrahamstrup**). Til Giert Jensen til Atzerboe, Fru Taele til Stienholt og Otthe Rudt til Møgelkier. Da Vildtet i Kiøpnehafns og Krogens Len ødelægges meget, især ved at det tillades mange Skytter at skyde Vildt baade Sommer og Vinter, har Kongen for særlig at frede Vildtet i denne Landsende, hvor der baade er Skove og Moser, befalet Herlof Trolle og Pouel Huitfeldt at forhandle med dem om i 3 Aar aldeles ikke at jage grovt Vildt, Hjorte eller Hinder, og efter den Tid kun i den rette Fedetid. T. 5, 366 b.

20. Maj (—). Til Christoffer Huitfeld. Kongen har modtaget Landehjælpen fra Gotland ved hans Skriver og har ladet Brevet om Anders Gaggi overse og Dommen over Jacob Jude, Anders Gaggi og Lauritz Friborg forelæse for sig. Sagen mod disse tre Karle skal forfølges efter den erhvervede Doms Lydelse. De Artikler, som han har gjort mellem Borgmestre, Raadmænd og Menigheden i Visbye om deres Handel og Vandel baade inden- og udenbys, finder Kongen gode, og Undersaatterne maa rette sig efter dem. T. 5, 371 b.

23. Maj (**Roskilde**). Aabent Brev, at Borgerne i Skeelskiiør, Slagelse og Korsør i to Aar maa være fri for at udrede det Skib, som de tilsammen ere taxerede for, da Korsør Borgere tidligere ere blevne fritagne formedelst den store Ildebrand, der er overgaaet dem, og Skeelskiiør Borgere nu have klaget over, at de for Armods Skyld ikke kunne udruste det saa hurtig, som de skulle. Rex m. p. subscr. R. 6, 169 b.

— Livsbrev for Thomes Jensen og hans Hustru Johanne Nielsdaatther paa Huidør Kro med alt det Tilliggende, som de nu have i Værge dertil. De skulle altid holde Kroen ved

[1] Jvfr. ndfr. under 8. Juli 1558. [2] Tr.: Thurah, Beskr. ov. Amager S. 25. Christian III's Hist. II. 274 f. (efter en Afskrift). Tidsskr. f. Fiskeri II. 178 f. (efter den foregaaende Udg.). Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. I. 429 f. (efter en Afskrift). I Stedet for »nogett« (sidst anf. Skr. S. 430 L. 6) har Brevbogen: nogre.

Magt og aarlig give 10 Læs Hø til den, Kongen vil unde det. Rex m. p. subscr. R. 6, 170.

23. Maj (Roskilde). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Hr. Mogens Gyldenstiern, Byrge Trolle, Peder Bilde, Jochim Beck og Henrick Nielsen, Landsdommer i Sieland, mellem Herløf Trolle og Sognemændene i Lundforlund, der have lukket Kirkedøren for deres Sognepræst, Hr. Knud Andersen, da han var bleven valgt til Forstander for Helliggejstes Hospital i Slagelse mod at indsætte Hospitalet til sin Arving og havde faaet Lov til at beholde sine Sogne Lundforlund og Gierløf, først uden, senere mod at holde Kapellan. Dommen gaar ud paa, at Hr. Knud selv maa forrette Tjenesten i de to Sogne til St. Michels Dag, men efter den Tid skal han holde Kapellan. Herløf Trolle skal forfølge Sagen mod Sognefolkene, fordi de have tillukket Kirkedøren, og mod Tygge Clemitzen, fordi han har givet Folk sammen og lyst for Vielse. T. 5, 372.

25. Maj (—): Ventebrev for M. Ande[r]s Lauriitzøn, Skolemester i Roskiilde, paa det første Præbende eller Kannikedømme, som bliver ledigt i Roskilde Domkirke.

Livsbrev for Hans Lauriitzøn, Skriver paa Roskiildegaardt, paa et Vikarie, kaldet Primæ, til vor Frue Alter i Roskiilde Domkirke, at tiltræde, naar den nuværende Indehaver, Hr. Jens Pouelsen, er død. Naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 170 b.

— Følgebrev for Pouel Huitfeldt til Bønderne i Baadsted Len, som Hr. Peder Skram sidst havde i Værge; han skal aarlig gjøre Regnskab deraf, og alt skal komme Kongen til bedste. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 534.

31. Maj (Sorø Kloster). Ventebrev for M. Rasmus Glad, Læsemester i Kiøpnehafn, paa det første Kannikedømme, som bliver ledigt i Aarhus Domkirke og ikke med Kongens Brev er tilsagt nogen. Rell. Dr. Jacob Bording og M. Pouel, Prædikant. Udt. i T. 5, 357 b[1].

3. Juni (Nyborg). Befaling til Knud Gyldenstiern strax at sende de Ankre og Tove til Kiøpnehafns Slot, der skulle være drevne i Land som Vrag i hans Len og derfor tilkomme Kronen. T. 5, 363 b.

---

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 96.

8. Juni (Nyborg). Livsbrev for Hans Staffensen paa Syllemarckgaardt i Trobiierriig[1] Sogn paa Samsøe, da han har berettet, at han vil ægte den afdøde kgl. Foged paa Samsøe. Jens Pedersens Enke, Scholastica, der har Livsbrev paa Gaarden. Han skal yde sædvanlig Tynge og Afgift paa Kallunborriig Slot. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove, dog maa han hugge til Ildebrændsel og Gaardens Bygnings Behov. Rex m. p. subscr. R. 6, 171.

9. Juni (—). Aabent Brev om Forligelse mellem de jordegne Bønder paa Thossindt og Frandtz Brocchenhues, Embedsmand paa Nyborriig. Bønderne mødte og klagede over, at han vilde opkræve Sandemænd, gjøre Markeskjel mellem Byerne der paa Øen og siden lade deres Marker rebe, hvilket vilde være dem til stor Skade, hvortil han svarede, at det var paa Grund af mangfoldige Klager og for at gjøre Ende paa den store Jordtrætte mellem Bønderne der. Det bestemmes nu, at herefter skal der ikke sværges Markeskjel eller rebes Ejendom paa Thossindt. men enhver jordegen Bonde skal beholde den Ejendom, som han nu med Rette har[2]. Rex m. p. subscr. R. 6, 228 b.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Anders Sandbierg til Qvelstrup, hvorved denne til Erstatning for 2 af sine Gaarde i Stefuenstrup, som han har udlagt til Kronen. da Engene dertil efter Hr. Othe Krumpens, Albret Skiels, Hans Stygges og Jens Juls Overslag have lidt Skade til en Værdi af 18 Læs Eng ved Støvningen til Drotningborg Mølle, faar 3 Gaarde i Ungstrup By i Liusgaard Herred, den ene kaldet Kier, og desuden. da han har ladet sig finde velvillig ved samme Mageskifte, et Bol i Ungstrup. Rex m. p. subscr. R. 6, 416.

— Til Sander Leigel. Da han i sin Skrivelse har begjæret at faa at vide, efter hvilket af de 4 tilsendte Mønstre han skal kjøbe smaat og grovt Drejl til 200 Bilæggere og 200 Haandklæder, og har bedet om at faa Prøver paa deres Størrelse og Længde, befales det ham at kjøbe Drejl efter alle 4 Mønstre, lige meget af hver Slags; men hvis han kan faa bedre og smukkere Mønstre, skal han kjøbe deraf; der sendes ham Prøver. Om det Skib, som han har arresteret, fordi det er løbet gjennem Bæltet og har forløbet Tolden, skal han faa nærmere Besked, naar Skipperen har været hos Kongen med sin Klage. Da han har

[1] Tranebjerg. [2] Jvfr. Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 90.

kjøbt 210 Amer Vin til Kongen til en Pris af 1800 Dlr., men ikke har mere end 120 Dlr. at betale med, med mindre han skal betale med det Guld, han har faaet i Told, sendes der ham Brev til Jochim Beck om, at denne skal levere ham saa mange Dalere, han behøver, mod at faa Guld i Stedet. Han skal med det første tilskrive Kongen, hvor megen Vin han har oppebaaret i Told, og hvor megen han har kjøbt for Penge. T. 5, 373 b.

10. Juni (Nyborg). Befaling til Jochim Beck at levere Sander Leigel, Tolder i Helsingøer, saa mange Dalere, som han behøver til at betale den Vin med, han har kjøbt til Kongen, mod i det Sted at faa en tilsvarende Sum i Guld. T. 5, 375.

—[1] Aabent Brev, at paa Grund af Besværinger fra Sognemændene i Thuedt Sogn over at skulle søge vor Frue Kirke i Suenborriig maa Thuedt Kirke, som var bestemt til at lægges øde, blive ved Magt og være Annex til Skorup Kirke, og at den ene Halvdel af Kronens Korntiende af Thuedt Sogn bestandig maa ligge til Sognepræstens Underholdning, den anden Halvdel til Thuedt Kirkes Bygnings Behov. Rex m. p. subscr. R. 6, 229[2].

— Aabent Brev, at Kronens Korntiende af Skorup Sogn for bestandig maa ligge til Sognepræsteembedet ved vor Frue Kirke i Suenborriig, og at de Klokker, Tavler og andre Ornamenter, som Kirkeværgerne for vor Frue Kirke have ført fra Thuedt Kirke til Suenborriig, bestandig maa blive ved Kirkerne der[3]. Rex m. p. subscr. R. 6, 229 b[4].

— Tilladelse for Borgerne i Suenborriig til i 3 Aar at lade Ørkels Fang, som Kongen paa nogen Tid har givet dem til Græsgang og Overdrift, pløje og saa, da de klage over, at det er meget ufrugtbart. Naar de 3 Aar ere forbi, skulle de igjen udlægge det til Græsgang eller Fælled; Korntienden, som skal ydes deraf, skulle de give til Sognepræsten og Kirken i Suenborriig. Rex m. p. subscr. R. 6, 230.

— Til Jep Drucken, Borgmester i Rudkiøpping. Indbyggerne paa Langland have ved fuldmægtige klaget over, at han formener dem at udføre Heste, Øxne og andet hjemmefødt Kvæg til Tydskland, skjønt de tidligere have faaet Kongens Tilladelse dertil

---

[1] Hndskr. har: 10. Juli. [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 517 (efter en Afskrift med Dat.: 11. Juni). I Stedet for »Kirckis« (L. 13) har Brevbogen: kiirkerness, og i Stedet for »bygget oc ved« (L. 16) har den: wedtt. [3] Der menes vistnok: Kirken i Tved (jvfr. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 516). [4] Tr.: Aktstkr., udg. af Fyens lit. Selsk. I. 121 f. (efter en Afskrift). I Stedet for »sin tilbørlig« (S. 121 L. 1 f. n.) har Brevbogen: synn.

indtil videre. De have faaet til Svar af Kongen, at de skulle have Lov til at udføre, hvad hint Brev melder om; dog skulle de drive deres Staldøxne over Assens, at Kronens Told ikke skal forkrænkes, og de maa ikke udføre Græsøxne. T. 5, 374 b.

11. Juni (Nyborg). Privilegier, givne Borgerne i Korsøer, da de ved fuldmægtige have berettet, at de Friheder, som vare givne dem af tidligere Konger, dels ere bortkomne under sidste Fejde, dels ere fordærvede i en daarlig Forvaring. Rex m. p. subscr. R. 6, 171 b.

13. Juni (—). Livsbrev for Borchort Papphenhiem, kgl. Jægermester, og hans trolovede, Jomfru Birgitte Falster, paa Sæbyegaard i Laallandt, som Peder Falster havde og han selv nu har den i Værge. De skulle tjene Riget med 2 geruste Heste eller 2 Karle til Skibs, og Borchort Papphenhiem skal lade sig bruge som Jægermester, saa længe Kongen behøver ham. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Hvis Jomfru Birgitte overlever Borchort Papphenhiem og gifter sig igjen uden Kongens Samtykke, har hun forbrudt dette Forleningsbrev. Rex m. p. subscr. R. 6, 230 b[1].

14. Juni (—). Livsbrev for Samuel Nouiomagus paa det Vikarie til S. Luciæ Alter i Roskilde, som hans Fader, M. Pouel Nouiomagus, kgl. Prædikant, har opladt ham. Han skal holdes til Studierne, og naar han ikke er ved nogen Skole eller Universitet eller er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans og Kapitelsstatuter. Rex m. p. subscr. R. 6, 172 b.

15. Juni (—). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Christoffer Giøde til Afuendsberrig, hvorved denne til Erstatning for en af sine Gaarde i Helstrup, som han har udlagt til Kronen, da Engene dertil efter Hr. Otthe Krumpens, Hans Stygges og Jens Juls Overslag have lidt Skade for 90 Læs Eng ved Støvningen til Drotningborg Mølle, faar 3 Gaarde i Liusgaardtz Herred, som laa til Mariagger Kloster, den første i Elsborrig By, den anden i Døssinge og den tredje i Siørsløf, og desuden, da han har ladet sig finde velvillig ved samme Mageskifte, et Bol i Siørsløf. Rex m. p. subscr. R. 6, 417 b.

16. Juni (—). Til Borgerskaberne i Nestued, Prestøe og Vordingborg. Da de ved fuldmægtige have klaget over, at de ikke saa

---

1 Tr.: Annaler f. nord. Oldkynd. 1855 S. 81 f.

hastig kunne udruste det Orlogsskib, de ere taxerede for, maa de være forskaanede derfor i 2 Aar, for at de i den Tid kunne udruste det saa meget desto bedre, men hvis det bliver storlig nødvendigt, maa de være rede med deres Skibsudrustning som andre Kjøbstedsmænd. T. 5, 376 b.

19. Juni (Nyborg). Aabent Brev, at der altid skal holdes en Sygeseng i Hospitalet i Helsingør til en trængende skotsk Person, hvis en saadan findes, da Sander Leyel, Tolder smstds., har berettet, at hans og hans Hustrus Forældre og andre, som ere fødte i Skotland, have stiftet noget Gods til et Alter der i Sognekirken, men Tjenesten til samme Alter nu „er nederlagt til vort Hospital der udi Helsingør", og da Sander Leyel desuden vil forbedre samme Hospital med nogen aarlig Rente. Rex m. p. subscr. R. 6, 173.

— Aabent Brev[1]), at, da mange i Siiellandtz Stift tilholde sig Kronens Part af Tienden samt Kirketjenere og Kirkejorder, uden at Kongen véd, hvad Ret de have dertil, skulle alle, som have saadanne i Værge, inden S. Lauriitz Dag (10. Aug.) møde hos Herlof Trolle, Embedsmand paa Roskiildegord, med de Forleningsbreve og anden Forvaring, de have derpaa; møde de ikke, skal Herlof forfølge dem med Loven. Rex m. p. subscr. R. 6, 173 b.

20. Juni (—). Tilladelse for Mauridz Podebusk, Hofsinde, til at indløse Kronens Gaard Lund paa Moers fra Hertvig Tommesen og siden beholde den som et brugeligt Pant, indtil den afløses ham. Han skal tjene Riget med 4 geruste Heste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 418.

— Til Jørgen Rud. Kongen ser af Hans Bernekous Regnskab, at Jørgen Rud tilholder sig til sin Gaard Vedbye nogle Tiender af Vedbye, Ørsløf, Skielleberg og Solbierg Sogne i Løfue Herred samt nogle Kirketjenere og Kirkejorder i Slaugelse og andetsteds, og da Kongen ikke kan se, hvad Ret han har dertil, skal han inden St. Olufs Dag (29. Juli) møde hos Herløf Trolle, Embedsmand paa Roskildegaard, med sine Adkomstbreve og sætte ham ind i Sagen; hvis han ikke møder til den Tid, skal Herløf Trolle paa Kongens Vegne forfølge Sagen med Rette. I Mellemtiden maa han aldeles ikke befatte sig med hine Tiender, Kirketjenere og Kirkejorder. T. 5, 377.

---

[1] At forkynde paa Sjællands Landsting.

20. Juni (Nyborg). Til Pouel Huitfelt. Da Kongens Bygmester nu har begyndt paa Hvælvingen over Kjælderen [paa Kjøbenhavns Slot], men det nu netop er Tørvejr, skal Pouel Huitfelt i Stedet for strax lade begynde paa Urtegaarden og lade den gjøre færdig. ligesaa Vandkunsten med Brønden, som skal gjøres dertil; han og Bygmesteren skulle forhandle med Cornelis Stenhugger om paa egen Bekostning at gjøre Brønden færdig for en vis, forud bestemt Betaling. Vindeltrappen til Urtehaven skal ogsaa strax laves, for at den kan tørres i Sommer; siden kan han lade Hvælvingen bygge. Da Tolderen og Toldskriveren i Helsingøer altid skulle underrette Kongen om Nyheder fra Helsingøer „med Skib og anden Del", skal han øjeblikkelig sende Kongen deres Breve. — Seddel: Hvis Cornelis Stenhugger ikke selv tredje vil paatage sig Brønden for en forud aftalt Betaling, skal Kongens egen Bygmester Cornelis tage fat paa den med Hans Mortensen Stenhugger til Hjælper og gjøre den, som de bedst kunne. T. 5, 377 b.

21. Juni (—). Fuldmagt for Herlof Trolle, Embedsmand paa Roskiildegaar, til efter den ham givne Instrux at forfølge Peder Oxe til Herredsting, Landsting og for Rigens Kansler for de Sager. for hvilke Peder Oxe var stævnet for Rigens Raad. Rex m. p. subscr. R. 6, 174[1].

— Aabent Brev, at Hartuig Biilde, Embedsmand paa Elleholm, indtil videre maa være fri for de 50 Dlr., som han skal give i aarlig Afgift af Elleholm. Rex m. p. subscr. R. 6, 534.

— Befaling til Jørgen Brade at holde god Fred paa Jagten i Nyekiøpings Len og aldeles intet Adelvildt fælde; hvad Vildbrad Fru Sophia, Kongens Moder, skal have, vil Kongen skaffe hende. T. 5, 378.

— Brev til Adelen paa Loland og alle andre, som have Jordegods der, at Kongen har befalet Claus Huitfeldt at forhandle med dem om i 3 Aar at frede Jagten, da Vildtet der paa Landet skal være meget ødelagt. Kongen vil ligeledes selv frede Jagten der og befale sine Lensmænd der det samme. T. 5, 378 b.

22. Juni (—). Ejendomsbrev til Erich Valchendorf paa en øde Jord øst i Nyborg til Erstatning for nogen Jord, som han udlagde fra sin Gaard der i Byen til Byens Befæstnings Behov. Han skal inden 3 Aar sætte god Kjøbstedsbygning derpaa med Tegl-

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxe S. 123.

tag og holde den ved Magt, saa der kan gives Tynge deraf som af andre Borgergaarde. Rex m. p. subscr. R. 6, 231.

24. Juni (Eskebjerg). Befaling til Tolderne i Helsingøer at lade gaa Dom over, hvad Skipperen Lange Jon bør bøde til Kongen, hvilken Skipper de havde arresteret, fordi han, der var kommen til Helsingøer med et Skib fra Franckerige, ladet med Salt, og foregav at have sin Handel paa Lybeck og at have fragtet Skibet af en Borger i Nyløse i Sueriige, foreviste et Brev af Kong Gøstaf med falsk Datum, men, da han mærkede, at Tolderne ansaa Brevet for falsk, tilbød sin Told. Hans Søbreve, som vare sendte til Kongen, sendes tilbage igjen. T. 5, 379.

— Befaling til alle Indbyggerne i Sieland, Skone, Laaland, Falster, Halland, Bleging og Lyster at sidde rede med den Rustning, enhver er taxeret for, saa at de, naar Statholderen Hr. Magnus Gyldenstierne i Kongens Fraværelse tilsiger dem, om noget paakommer, Dag og Nat uspart kunne begive sig, hvorhen han befaler dem, og lade sig bruge til Lands og Vands efter hans Undervisning. De skulle være ham lydige i, hvad han paa Kongens Vegne tilsiger dem. T. 5, 379 b.

— Befaling til Lensmændene paa Færgestederne at have god Opsigt med de fremmede, der ankomme, tage god Besked af dem, hvem de tilhøre, hvorfra de komme, og hvorhen de ville, og, hvis de finde noget mistænkeligt, strax underrette Kongen derom. T. 5, 380 b.

25. Juni (—). Til Trund Ifuersen. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han melder, at han er løbet under Norge uden at have truffet Sørøvere, og at Fetaljen er meget formindsket. Han skal vedblive at løbe der, indtil han kun har saa megen Fetalje tilbage, som han behøver til Nedrejsen til Kiøpnehafn. Da de to Skibe, som Bergen og Upsloe have stillet, ere gode, skal han tage dem med ned og give Gabriel og Koen i Erstatning derfor. Han skal flytte Besætningerne om og sætte det bedste Skyts fra Kongens Skibe om Bord paa Skibene fra Bergen og Upsloe og forsyne Koen og Gabriel med maadeligt Skyts. Hvis han mærker noget vigtigt i Søen, skal han strax underrette Kongen derom[1]. T. 5, 380 b.

— Til Sander Leyel, Jens Mogensen og Jørgen Vale. Denne Brevviser, Lange Jahan, har berettet, at de have arresteret ham

---

[1] Jvfr. Norske Rigsregistr. I. 246.

ved Helsingøer, alene fordi han paa deres Spørgsmaal, om han ingen Søbreve havde paa Skibet, kom frem med to uden dermed at ville underslaa Tolden, hvorfor han begjærer at slippe fri. Der skal gaa Dom i Sagen. T. 5, 381 b.

26. Juni (Eskebjerg). Til Verner Pasberg. Kongen erfarer, at Grev Edzhart af Ostfrisland er dragen ind i Suerige, og formoder, at han vil drage hjem gjennem Danmark. Hvis han drager den Vej, skulle Verner Pasberg og Ebbe Ulfeldt, Embedsmand paa Lyckov, paa Kongens Vegne modtage ham, naar han kommer til Bleging, forsikre ham om Kongens Gunst og Venskab og sige ham, at han skal være velkommen her i Riget. Siden skulle de følge ham til Kiøpnehafn og skaffe ham god Befordring og Udkvitning. T. 5, 384.

— Lignende Brev til Ebbe Ulfeldt. Udt. i T. 5, 384 b.

28. Juni[1] **(Odense).** Ejendomsbrev for Joest Kock [Borger i Nyborg] paa en øde Jord øst i Nyborg; han skal inden 3 Aar sætte god Kjøbstedsbygning derpaa med Tegltag og holde den ved Magt, saa der kan gives Tynge deraf som af andre Borgergaarde. Rex m. p. subscr. R. 6, 232.

— Ligelydende Ejendomsbrev for Jørgen Smed [Borger i Nyborg] paa en Jord smstds.

Ligelydende Ejendomsbrev for Hans Guldsmed [i Nyborg] paa en Jord smstds. Rex m. p. subscr. R. 6, 232 b.

— Aabent Brev, at Lokaten i Kiertheminde Skole herefter skal være Degn i Kiølstrup Sogn og oppebære den sædvanlige Degnerente deraf mod at gjøre tilbørlig Tjeneste inden og uden Kirken, som en Sognedegn er pligtig til. Rex m. p. subscr. R. 6, 232 c[2].

— (—, Tirsd. efter S. Hans Dag Midsommer). Aabent Brev om Forligelse mellem Jens Huas af Lauende og Anthonis Bryske. Nævnte Dag vare Jens Huas og den af ham indstævnede Fru Anne, Peder Lauritzens Efterleverske til Thorupgaard, mødte for Kongen selv, Jahan Friis, Hr. Otthe Krumpen, Jørgen Lycke, Eyler Rønnov, Niels Lange, Ifuer Krabbe, Peder Bille og Verner Sualle angaaende 2 Gaarde, som hun med Rigens Ret var indført i, og under Forhandlingerne sagde han blandt andet, at Anthonis Bryske havde givet Forfølgning over ham ligesom tidligere, og bad Gud forlade

[1] Hndskr. har: Juli. [2] Tr: Aktstkr., udg. af Fyens Stifts lit. Selsk. I. 155 f. (efter Orig.). Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 518.

ham det. De bleve forligte saaledes, at Jens Huas bad Anthonis Bryske tilgive ham, hvad han i Hastighed havde sagt. T. 5, 385.

28. Juni (**Odense**, Tirsd. efter S. Hans Dag Midsommer). Aabent Brev om Forligelse mellem Jørgen Skinckel til Lammehafue og Morten Michelsen i Aalemose Mølle samt Broderen, Anders Michelsen i Aalemosegaard. Jørgen Skinckel og de to nævnte af ham indstævnede Brødre mødte for Kongen selv og de andre i det foregaaende Brev anførte samt Anthonius Bryske angaaende en Dom, de havde paa ham for deres Brødres Drab, og som de ikke vilde lade ham faa igjen efter det Forlig, de havde indgaaet. Kongen tog nu Dommen til sig og ødelagde den, og ingen af Parterne maa herefter rippe op i den Sag. T. 5, 386.

30. Juni (—). Tilladelse for Borgmestre og Raadmænd i Kiertheminde til indtil videre at bruge Kronens Ejendomme Giedskoufsmadt og Giedskoufshofuedt mod aarlig at yde ½ Td. Smør paa Nyborg Slot. I Skoven maa de kun hugge, hvad de behøve til at hegne Engen med, og de maa ikke lade noget af Ejendommene bortkomme. Rex m. p. subscr. R. 6, 232 d.

— Aabent Brev, at Peder Hansen paa Dreyøe, der beretter at være født paa Kronens Gods i Røbøllelille[1] i Ermelundz[2] Sogn paa Møen og nu at bo paa Kronens Gods, maa være fri for at deles til Stavns, saa længe han vedbliver at bo der. Rex m. p. subscr. R. 6, 274 b.

— Aabent Brev, at Niels Jacobsen, Landsdommer paa Langlandt, indtil videre maa oppebære Kronens Part af Tienden af Thullebølle Sogn paa Langlandt. Rex m. p. subscr. R. 6, 275.

— Aabent Brev om Forligelse mellem Peder Skrædder i Sueneborg paa den ene Side og Claus Andersen, Niels Pedersen og deres Medfølgere smstds. paa den anden. Disse vare mødte for Kongen selv, Jahan Friis, Hr. Otthe Krumpen, Anthonius Brysk, Jørgen Lycke, Eyller Rønnou, Niels Lange, Ifuer Krabbe og Peder Bilde, indstævnede af hin, fordi de som Nævningsmænd alene paa en nu henrettet Tyvs Vidnesbyrd havde svoret ham til en „ugrand“ Mand for en Oxe, som han skulde have taget. Da det viste sig, at Sagen tidligere havde været i Rette for Kongen paa Nyborg Slot og var bleven forligt saaledes, at Nævningsmændene skulde give ham 30 Dlr. for hans Kost og Tæring, hvilke han

[1] Raabylille. [2] Elmelunde.

ogsaa havde oppebaaret, skal det blive ved denne Forligelse og Sagen ikke komme nogen af Parterne til Skade. T. 5, 386 b.

30. Juni (Odense). Til Pouel Huitfeld. Da Christopher Valchendorph, Embedsmand paa Bergenhus, melder, at han mangler Salt til at salte Sild med til Kongens Behov, skal han med Kongens Skib Pinken sende ham 6 smalle Læster Salt i Tønder, for at han kan bruge Tønderne til at salte Sild i, og desuden 100 gode Sider Flæsk. T. 5, 387 b.

1. Juli (—). Befaling til Pouel Huitfeldt med det første at sende til Kolding 200 Par Thortissel[1] over Land og 500 Par Thortisselstager foruden Vox med det Skib, som kommer fra Kiøpnehafns Slot til Koldinghus. T. 5, 387 b.

— Befaling til Jørgen Thiidemandt at lade Kronens Bønder hugge noget Brændeved i Skovene paa Aasen, som han har i Forlening, naar Pouel Huitfeldt paa Kiøpnehafns Slot tilsiger ham, da denne har faaet Befaling til at samle noget Brændeved ved Boestedt[2] og siden lade det føre til Kiøpnehafns Slot; dog skal han paase, at Skovene ikke forhugges. T. 5, 388.

2. Juli (—). Ejendomsbrev for Hans Møller paa en øde Jord i Nyborg; han skal sætte god Kjøbstedsbygning derpaa med Tegltag og holde den ved Magt, saa der kan gives Tynge deraf som af andre Borgergaarde. Rex m. p. subscr. R. 6, 233.

— Brev for „denne Brevviser“, Christiern Hardboe i Trøgeløf[3] paa Langlandt, paa indtil videre at bruge Kronens Ejendom Vogeberg[4] paa Langlandt. Rex m. p. subscr.

Aabent Brev, hvorved Dienis Nielsen i Brylle, der under Transporten af Sten til Fæstningsarbejderne ved Nyborg for at værge sig kom til at slaa Sefueren Hansen i Hafuendrup ihjel, faar sin Fred igjen, da den dødes Slægt har benaadet ham paa Livet og er stillet tilfreds. R. 6, 234.

— Befaling til Sognemændene i Skambye Sogn i Fyen at de herefter, hvad de hidtil have vægret sig ved, aarlig skulle yde M. Hans Foes, Sognepræst til St. Alban Sogn i Otthense, Kronens Part af Korntienden, som Kongen har givet ham Brev paa. T. 5, 388 b[5].

— (—, die visitationis Mariæ). Befaling til Hr. Mogens Gyldenstiern strax at lade høre Skipperens og Skriverens Regnskab for

---

[1] ɔ: Fakler. [2] Baadstad, Bjerge Herred i Skaane. [3] Tryggelev. [4] Kaldes i Overskriften Vogeborg Sø. [5] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 519 f.

Skibet Strudsen og sende Kongen en klar Extrakt deraf, for at denne kan se, hvad Salt der er hjemført, og hvad det koster, samt hvad hele Indtægten og Udgiften paa denne Rejse beløbe sig til. Han skal derefter strax sende Skibet afsted til Franke[rige] igjen, saaledes som Kongen selv har befalet ham. T. 5, 389.

3. Juli (**Odense**). Til Mauritz Podebusch. Paa Hertuig Thomessens Begjæring om fremdeles at maatte beholde Lundt paa Moers har Kongen svaret nej, da han jo har givet Mauritz Podebusch Forleningsbrev paa Gaarden; derimod har han lovet ham at erstatte ham noget Korn, som han beretter at have saaet ud over det, han burde, hvorfor Mauritz Podebusch, hvis det er rigtigt, skal tilfredsstille ham, naar han betaler ham Pengene og modtager Forleningen. Da Hertuig Thomessen har plejet at holde en Nats Gjæsteri, naar Kongen rejste i Nørjuthlandt, skal Mauritz Podebusch ogsaa gjøre det. T. 5, 389.

5. Juli (—). Ejendomsbrev for Hans Prytze, Skomager i Nyborg, paa en Jord i Nyborg, som han nu selv boer paa. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 235.

— Til Borgmestre og Raad i Korsøer. Denne Brevviser, Hans Guldsmed, har berettet, at han en Tid lang har boet i Flensborg, men nu vil flytte til Korsøer; de skulle derfor tillade ham at bo i Byen og gjøre sin Borgered, naar han beviser, at han har skikket sig ærlig og er skilt vel fra sine Medborgere i Flensborg. T. 5, 390[1].

— (—, Tirsd. efter vor Frue Dag visitationis). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Jahan Friis, Hr. Otthe Krumpen, Jørgen Lycke, Eyler Rønnou, Peder Bilde og Verner Sualle, mellem Hans Skriver paa sin Husbond Anders Emichsens Vegne og Matz Rydtze, Byfoged i Otthense, angaaende en Dom, sidstnævnte har udgivet mellem Anders Emichsen og Authonius Bryske om et Gjærde mellem deres Gaarde i Otthense. Madtz Rydtzes Dom stadfæstes, hvorved Anders Emichsen var dømt til at opsætte det halve Gjærde. T. 5, 390 b.

6. Juli (—). Til Claus Huitfeldt. Kongen erfarer, at der skal være taget mange Nævn i forskjellige Sager paa Lolandt og Falster, og at mange mene, at de ere tagne mod Loven og Recessen; hvis nogen beklager sig for ham derover og begjærer Stævning, skal han kalde Sagen i Rette for sig og andre gode Mænd, som besøge

[1] Tr.: Sejdelin, Dipl. Flensborg. II. 828.

Landstinget, med dem undersøge Sagen og afsige endelig Dom. T. 5, 392.

7. Juli (**Odense**). Stadfæstelse paa et Mageskifte, som Dirick Quidtzou til Rørbeck paa Kongens Vegne har gjort med Erich Urne til Hindemadt, hvorved denne har faaet et Stykke Jord i Gronnemosse[1] Krog paa Biscopetorpe[2] Mark i Fyen, som hans for nogen Tid siden opførte Mølle har bortstøvet, medens han i Følge et fremlagt Tingsvidne af Vinding Herredsting, dat. Onsd. før Elitzabet (17. Nov.) 1557, har udlagt Fyldest derfor til Kronen. Rex m. p. subscr. R. 6, 235.

—[3]. Til Hr. Mogens Gyllenstern. Kongen har befalet Frandtz Brochenhus paa Nyborg Slot at sende Peder Christiernsen til Kiøpnehafns Slot. Han skal derfor modtage ham, naar han kommer, sætte ham i Møntmesterens Kammer i det blaa Taarn og passe godt paa, at han ikke slipper bort. Hvis nogen af hans Slægt eller Venner vil gaa i Borgen for, at han vil drage til sin Gaard Hielmesøe, bestandig blive der og ikke begive sig længere derfra, end hans Gaards Mark strækker sig og den rette Vej til hans Sognekirke, samt at hverken han eller nogen paa hans Vegne vil foretage noget mod Kongen, Riget og Rigets Indbyggere, skal Hr. Mogens tilskrive Kongen derom og sende ham en Udskrift af det Brev, som de ville give; Kongen vil saa siden give nærmere Besked. T. 5, 392 b.

— Til Lauge Urne. Kongen har „undt og overdraget“[4] al Kronens Part af den Tiende, Eskildt Oxe hidtil har oppebaaret af Bønderne under St. Peders Kloster i Lundt. Han skal derfor lade det bestaa med den Sag og ikke mere tale derpaa, men herefter paa Kongens Vegne oppebære denne Tiende og gjøre Regnskab for den som for anden Tiende, han oppebærer. T. 5, 393.

8. Juli (—). Til Pouel Huitfeldt. Kongen har tilladt Straalsunderne igjen at bebygge det Fid paa Dragøer, som de tidligere have haft, og har eftergivet dem den Afgift, de staa til Rest med, mod at de forpligte sig til herefter aarlig at betale Tolderen der den sædvanlige Afgift af hver Bod, hvilket han skal give Tolderen tilkjende. T. 5, 393 b[5].

9. Juli (—). Forleningsbrev for Eskild Gøide[6], Hofsinde, paa Skandelborg Slot med Hemsløf[7], Framløf, Sandbroe[8], Thøsting og Gierne Herreder, som Albret Gøide sidst havde

---

[1] Grønnemose. [2] Biskop-Taarup, Skjellerup Sogn, Vinding Herred. [3] Hadskr. har urigtig: 7. Sept. [4] Vistnok Fejlskrift for: omdraget, ɔ: eftergivet. [5] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 559. [6] Kaldes i Brevet afvexlende Gøide og Giøde. [7] Hjelmslev. [8] Sabro.

i Værge. Han maa til sin og sine Svendes Underholdning samt til Slottets Forbedring aarlig fra SS. Philippi et Jacobi Dag 1558 at regne oppebære 3½ Læst ½ Ørt. 4½ Skp. Rug og Mel, 5½ Læst 1½ Pd. 3½ Skp. Byg, 3½ Læst 4 Pd. 12 Skpr. Havre, 1 Læst 2 Tdr. Smør, 14 Tdr. Salt, 8 Tdr. 2 Skpr. Gryn, 9 Malkekøer, 10 Fedekøer, 104 Lam, 2 fede Svin, 170 Brændesvin, 27 fede Faar, 82 Gæs, 13 Galte, alle Hønsene, al Avlen til Slottet samt Tredjeparten af al uvis Rente. Al anden vis og uvis Rente skal han aarlig gjøre Regnskab for og paa egen Bekostning levere, hvor han tilsiges. Kongen forbeholder sig alle de Opfødninger og Føl, som fødes paa Stoddet, al Kronens Part af Kirketienden samt Herligheden og Gjæsteriet af alle Kirker, Kirketjenere og Præster. Eskild Gøide skal tjene Riget med 10 geruste Heste eller selv tiende til Skibs og skal aarlig stalde Kongen 40 Øxne og opsætte dem af de Øxne, han oppebærer for Sagefald og andet. Han skal paa egen Bekostning holde Teglgaarden ved Slottet vedlige og dertil bruge Vindfælder eller Birke, som ikke ere Skovskade; de Sten, som han brænder, maa han bruge til Slottets Bygnings Behov. Han skal underholde Kongens Stod ved Slottet og paa egen Bekostning forsyne det med gode Stodheste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt, Skove og Fiskeri, dog maa han hugge og fiske til Slottets Behov. Rex m. p. subscr. R. 6, 419.

10. Juli (Odense). Kvittans til Fru Anne Rosenkrandtz, Albret Gøydes Efterleverske, paa alt, hvad hendes Mand paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet af Skandelborrig Slot og Ore Kloster fra den Tid, han fik dem i Forlening, til sidste SS. Philippi et Jachobi Dag, da hun blev dem kvit. Hvad hun blev skyldig, har hun betalt. Rex m. p. subscr. R. 6, 420 b.

12. Juli (—). Brev for Hans Michelsen, Borger i Suenborg, paa en Eng, kaldet Ørckels Støvning, i Ørckels Fang ved Suenborg mod aarlig at yde 1 Fjerd. Smør paa Nyborg Slot. Rex m. p. subscr. R. 6, 236.

— Stadfæstelse paa et Mageskifte, hvorved Oluf Nielsen, Borger i Otthense, fik en Jord i Otthense, liggende til et Vikarie i Meddelfar Kirke, som Hans Bang er forlenet med, mod at udlægge Vikariet en Gaard og Grund paa Torvet i Boense. Rex m. p. subscr. R. 6, 236 b[1].

— Til Hans Styge. Jørgen Lycke har berettet, at der ligger

[1] Begynd. tr.: Vedel Simonsen, Odense Byes Hist. III. 1. 81.

noget Gods i Stefuenstrup, som Kongen vil have til Magelæg af Mariager Kloster, og at der er udlagt noget af Klosterets Gods til nogle af Kronens Undersaatter for den Skade, de have lidt ved Møllestøvningen ved Drotningborg, men at han intet Vederlag har faaet derfor. Hans Styge skal derfor strax undersøge, hvor der kan udlægges Klosteret Fyldest i Drotningborg Len for det nævnte Gods og strax sende Kongen klare Registre derpaa. T. 5, 394.

17. Juli (Kolding). Brev for Hans Bang, Borgmester i Medelferdt, paa Kronens Part af Korntienden af Astrup[1] Sogn i Vendtz Herred, at nyde indtil videre mod en aarlig Afgift af 2½ Pd. Rug og 2½ Pd. Byg, som skulle leveres paa Otthensegaardt. T. 5, 394.

20. Juli (—). Befaling til Pouel Bang at sende de 8 Læster Havre, som Jochim Beck har kjøbt af ham til 30 Dlr. Læsten, til Kolding med den første Færge, som bliver rede til at løbe ud. Udt. i T. 5, 394 b.

— Til Jørgen Brade. Da han melder at have faaet Skrivelse fra Dronning Sophie om at lade „slaa" Vildbrad til hendes Behov, skal han svare hende, at Kongen selv med det første vil drage paa Jagt og slaa Vildt, hvoraf der skal blive sendt hende det bedste, der kan faas. Han skal derfor intet slaa, men frede Jagten paa Falster og paase, at heller ingen andre slaa noget Vildt. T. 5, 394 b.

— Brev for Hr. Jørgen Lauritzen paa Kronens Part af Tienden af Ubye[2] Sogn i Vendtz Herred i dette Aar.

Befaling til Erich Rudt ufortøvet med sit eget visse Bud at sende 60,000 Hvidlinger og 60,000 Skuller til Kolding, da der ligger et Skib der, som skal føre dem til Kiøpnehafn.

Befaling til Frandtz Brochenhus at lade sit Vedskib med Ved og forsyne det med Fetalje for 3 eller 4 Maaneder, saa det kan løbe 3 eller 4 Gange til Koldinghus med Ved. Udt. i T. 5, 395.

24. Juli (—). Aabent Brev til Indbyggerne i Nørjuthlandt. Efter at Kongen har ladet aabent Brev udgaa, at han agtede sig der til Landet for at holde Retterting, og efter at han er kommen dertil, ere mange komne med deres Sager uden i Forvejen at have været til Herredsting og Landsting, hvorfor mange af dem ere blevne afviste. Herefter vil enhver, som kommer for Kongen eller begjærer Stævning i Kancelliet, uden at hans Sag har været til Herredsting og Landsting, blive afvist. T. 5, 395 b.

---

[1] Mon ikke en Skrivfejl for Asperup? [2] Udby.

24. Juli (Kolding). Brev til Sefueren Kier, Tolder i Kolding, at det Kvæg og Fæ, velbyrdige Joest Andersen lader drive fra Østergaardt gjennem Kolding til Vordegaardt[1] i Synderjuthlandt, og som tilhører ham selv, maa passere toldfrit. Udt. i T. 5, 396.

25. Juli (—). Til Pouel Huitfeldt. Denne Brevviser, Frederich Teltmager, har leveret Kongen medfølgende Register paa de Arbejder, han har udført for Kongen. Da Pouel Huitfeldt har forhandlet med ham om Arbejderne, skal han ogsaa paa Kongens Vegne underhandle med ham om Betalingen og give ham, hvad der kan være rimeligt. T. 5, 397.

26. Juli (—). Livsbrev for Hr. Niels Smed, Sognepræst i Jelling, hans Hustru og Børn paa Hallundtzgaard i Hvixel[2] Sogn og By i Nørvangs Herred, da han har berettet, at han har en jordegen Bondegaard smstds., men kun en halv Gaards Ejendom dertil, og at han har affundet sig med den Mand, til hvem Lensmanden paa Koldinghus for nogen Tid siden har bortfæstet Hallundtzgaard. De skulle dog aarlig yde sædvanlig Afgift deraf paa Koldinghus. Rex m. p. subscr. R. 6, 421.

— Aabent Brev, at Niels Pouelsen har tilsagt Kongen sin Tjeneste som Bogbinder, hvorfor han aarlig skal have 100 Mark danske, 1 Hofklædning og til Underhold for sin Hustru 2 Pd. Malt, 1 Pd. Mel, 1 Fjerd. Smør og 4 Sider Flæsk. Kongen vil skaffe ham Læder, Pergament, Papir, Brædder, Messing, Traad, Lim og andet, som han behøver til de Bøger, han indbinder, derimod skal han bruge sine egne Redskaber. Lønningen skal begynde fra sidste Nytaar. T. 5, 396 b.

— Befaling til Kapitlet i Lundt, at dets Medlemmer skulle holde deres Residenser ved god Magt, da Kongen har erfaret, at de skulle være meget forfaldne, og at Kapitlets Medlemmer kjøbe andre Gaarde og Jorder til sig selv og deres Arvinger og anvende Kirkens Rente hertil i Stedet for til Residensernes Vedligeholdelse. T. 5, 397.

27. Juli[3] (—). Befaling til Erich Rudt sammen med Jørgen Rossenskrandtz at bese noget Gods ved Kolding, tilhørende Kapitlet i Riibe, om det er lige saa godt, som det Gods, Kongen begjærer til Magelæg af Niels Rossenskrandtz; Kongen vil da igjen udlægge Kapitlet lige saa godt Gods paa et andet Sted. Udt. i T. 5, 396.

29. Juli (Nørre Snede). Tilladelse for Oluf Pedersen og hans

[1] Vargaard, Hejls Sogn, Tyrstrup Herred. [2] Hvejsel. [3] Hndskr. har urigtig: Sept.

Søskende til at opføre Bygning paa deres Ejendom paa Frested[1] Mark, der ved et Brev af Kong Chrestiern I var lagt under én Skyld med deres Ejendom paa Starup Mark. De skulle gjøre samme Redsel med Ægt, Arbejde, Kongeskatter og Gjæsteri af dette Byggested som af deres Gaard i Starup, men skulle ikke give mere Landgilde af de to Ejendomme, end de nu give. Rex m. p. subscr. R. 6, 464 b.

30. Juli (Kragelund[2]). Befaling til Jørgen Rossenskrandtz bestandig at holde en god Postklipper i Kolding og en i Vethle, da Kongen altid venter Post og Breve fra Tyskelandt og selv sender Breve derned. T. 5, 397 b.

— Lignende Befaling til Hr. Otthe Krumpen om at holde en Postklipper i Viiborg og en midt imellem Aalborg og Viiborg.

Lignende Befaling til Erich Rosenskrandtz paa Sylckeborg om at holde en Postklipper i Snee[3] og en i Kragelundt[2]. Udt. i T. 5, 398.

2. Aug. (Silkeborg). Kvittans til Knud Steensen paa 1100 Dlr. og 521 Lod Sølv „til videre Regnskab". Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 630 b.

— Til Joachim Beck. Knudt Steensen, Embedsmand paa Islandt, har paa Regnskab indleveret i Kongens Kammer 1100 Dlr. og 521 Lod Sølv, men siger, at han ikke kan gjøre sit Regnskab, før han faar indkrævet, hvad der paa Kongens Vegne tilkommer ham. Joachim Beck skal strax tilskrive Hr. Mogens Gyldenstiern og Pouel Huitfeldt, om de ville lade Skibe løbe efter den tørre Fisk, og hvor meget de behøve af den; han skal skaffe Kongen et klart Register paa, hvad Vin, Svedsker og Vineddike Hr. Mogens Gyldenstiern sender til Kollinghus, samt paa, hvem der modtager det der. T. 5, 399 b.

— Til Claus Huitfeldt. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han beretter at have æsket Tienderne til Olholm og Nyekiøpinge Slotte af Lensmændene smstds., som have svaret, at de have dem i Forlening med Slottene af Dronning Sophia, og at Tienderne have ligget dertil fra gammel Tid, men at de ere villige til at lade ham faa dem, naar de faa Kongens Skrivelse derom. Han skal tale dem til med Rette, afæske dem de Breve og Beviser, de maa have for deres Paastand, og give Kongen klar Besked derom. Da Kongen med det første venter Knudt Gyldenstern til

[1] Fredsted, O. Starup Sogn, Brusk Herred. [2] Kragelund, Hids Herred. [3] Nørre Snede, Vrads Herred.

sig, vil han af ham erfare al Lejligheden om Kirkegaardene og Præstegaardene. Der sendes ham aabne Breve, at de, som ville drage til Tysklandt, skulle drage til de almindelige Færgesteder, hvilke Breve han skal lade forkynde til alle Herredsting og Landsting og i alle Kjøbsteder paa Laalandt og Falster; siden skal han forvare dem vel og paase, at de overholdes; ingen maa drage fra Landet ved Gersøer, uden han har Kongens eller Statholderen Hr. Mogens Gyldenstierns Pasbord, alle andre skulle henvises til de almindelige Færgesteder. De Vænger, som han beretter ere indtagne og satte for Landgilde for 3 Aar siden, maa han bortfæste og lade Landgilden staa hen. Der sendes ham et aabent Brev om de Bøsser, han begjærer, til Forkyndelse. T. 5, 398.

2. Aug. (Silkeborg). Aabent Brev til Herredsting, Landsting og Kjøbsteder. Da mange fremmede og andre vejfarende Folk, som ville drage af Riget, ikke drage over de almindelige Færgesteder, men lade sig sætte over andetsteds, hvorved mange, der have bedrevet Skalkhed eller ville drage ind og ud af Landet paa Spejderi, hemmelig stjæle sig bort, forbydes det at tillade nogen at drage til Tyskelandt uden over de almindelige Færgesteder; træffes der nogen, der vil drage bort ad anden Vej, skal han strax sendes til Hr. Mogens Gyldenstiern, Statholder paa Kiøpnehafns Slot, som skal give ham sin Besked. Ingen maa drage af Riget uden Pasbord fra Kongen eller Hr. Mogens Gyldenstiern; dog maa de af Rigens Indbyggere passere, som ville drage ud af Riget paa deres rette Næring. T. 5, 399.

8. Aug. (Hald). Befaling til Knudt Gyllenstern at kjøbe Øxne til Kongen for 1000 Dlr. og sende dem fra Aarshus (!) til Kiøpnehafn. Udt. i T. 5, 400.

— Til Joachim Beck. Pouel Huitfeldt, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, melder, at han frygter for ikke at faa saa mange Øxne, som han behøver til Slottet, og som Lensmændene skulde sende did, samt at han mangler Penge til at lønne Arbejdsfolk med og til andet, som er nødvendigt til Slottets Behov. Joachim Beck skal derfor befale Kongens Lensmænd strax at sende de Afgifter, de skulle give af Lenene, til Kiøpnehafn og at levere de Øxne, som de tidligere have faaet Befaling til at kjøbe og siden sende til Kiøpnehafn. Hvis han behøver Breve derom til nogle Lensmænd, skal han sende et Register paa dem ind i Kancelliet, de skulle saa blive udfærdigede. I det hele taget skal han sørge for, at alt bliver

med Tilførselen, som det blev ordnet, da Kongen var i Kiøpnehafn, thi Kongen vil ikke, at der noget Sted maa mangle Fetalje. Hvis der fattes „nogen besynderlige Fetalje til vor Underholdning", hvor Kongen holder Hoflejr, kan man snart lade den hente med en Jagt. Han skal skaffe Pouel Huitfeldt de Penge, denne mangler. T. 5, 400.

15. Aug. (**Hals** i Vendsyssel, vor Frue Dag assumptionis). Ejendomsbrev for Anders Nielsen i Torup paa den halve Hollom Mark i Rings Herred, som blev forbrudt til Kronen i sidste Fejde, og som han selv har i Leje, dog med Undtagelse af den Jord, som Niels Clementsens Arvinger have, og et Stykke Eng, som ligger til en Gaard i Giedsted. Der skal gives 1 Td. Smør deraf paa Haldt Slot og i øvrigt gjøres sædvanlig Tynge. Rex m. p. subscr. R. 6, 421 b.

— Stadfæstelse paa et Brev, udstedt af Hr. Anders, Abbed i Vedskyld Kloster, og menige Konvent smstds., til „denne Brevviserske", Anne Andersdother, at hun for Livstid maa beholde Fogedgaarden i Hals, som er forfalden, mod at forbedre den Aar for Aar efter sin Formue og aarlig give til Vedskyld Kloster 3 Pd. Byg, 1 Td. Aal og 2 Gjæsterier med 8 Karle uden Heste, det ene om Sommeren, det andet om Vinteren. Hun maa ikke gifte sig igjen uden Abbedens Samtykke. Rex m. p. subscr. R. 6, 422.

16. Aug. (—). Livsbrev for Karrinne Christiernsdotther paa en Vedskyld Klosters Gaard i Lindholm i Kier Herred, som hendes Mand, Hr. Anders, Abbed i Vedskyld Kloster, har Livsbrev paa, uden Afgift. Med den sædvanlige Bestemmelse ang. Gaard og Skove. Endvidere maa Hr. Anders og hans Hustru for Livstid beholde en Eng i Ulskouf, som Hr. Anders selv bruger til Gaarden i Lindholm. Rex m. p. subscr. R. 6, 422 b.

19. Aug. (**Hundslund**[1] **Kloster**). Befaling til Erich Rudt paa Riiberhus at kjøbe 100 Øxne til Kongen og sende dem til Kiøpnehafn. Udt. i T. 5, 401.

30. Aug. (**Aalborg**). Aabent Brev om Mageskifte mellem Clavs Sested til Spandet og Kronen, hvorved han faar 2 Gaarde i Spandet i Hviding Herred mod at udlægge 2 Gaarde i Hart i Brusk Herred og 1 Gaard i Ferup[2] i Ands Herred. Rex m. p. subscr. R. 6, 423.

— Tilladelse for Hr. Niels Morsing, Sognepræst [til

[1] Hndskr. har: Hundsleuf. [2] Faarup.

Budom[1]], til at drage til et Universitet og studere der i nogen Tid mod i den Tid at skaffe sine Sognemænd en god, forstandig Person til Kapellan, en, som Superintendenten anser for skikket dertil. T. 5, 401[2].

30. Aug. (Aalborg). Lignende Tilladelse for Hr. Augustinus, Sognepræst til Huerup[3]. Udt. i T. 5, 401[4].

— Tilladelse for Hertug Adolf til nu at lade kjøbe 200 Øxne i Nørjutland og siden toldfrit lade dem uddrive for Ribe. T. 5. 401 b.

1. Sept. (—). Befaling til Erick Rud at sende 500 af Tiendelammene til Kolling og sørge for at have de 100 Øxne, han tidligere har faaet Befaling at sende til Kiøpnehafn, tilstede, indtil han faar nærmere Ordre. Udt. i T. 5, 402.

— Til Bønderne i Kolling Len undtagen Adelens egne Arvetjenere. Da Kongen vil holde Vinterlejr paa Kollinghus og bestandig venter fremmede Fyrster og deres Sendebud til sig, vil der komme til at mangle Fetalje og Straafoder, hvorfor de, hver 20 Mand, skulle sælge Kongen 10 Læs Hø, 10 Lam, 10 Gæs, 20 Høns og 20 Æg for en skjellig Pris og age det til Kollinghus, naar Jørgen Rosenkrantz, Embedsmand smstds., eller hans fuldmægtige tilsige dem. Jørgen Rosenkrantz skal betale dem. T. 5, 402 b.

2. Sept. (—). Forleningsbrev for Jochim Beck, Rentemester, paa Vendesløf Len i Selandt, som han nu selv har i Værge, uden Afgift for Livstid. Han skal lade sig bruge som Rentemester saa længe, han kan, og skal tjene Riget med 1 gerust Hest. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 6, 179 b.

— Aabent Brev, at Helm[5] Sognekirke, som skulde nedbrydes, efter Begjæring af Sognets Beboere maa blive ved Magt. For at Sognepræsten til Hellevad og Halling[6] saa meget des bedre kan holde en Kapellan til Helm Kirke, tillades det ham at oppebære ½ Læst Korn af Kronens Tiende af Helm Sogn; dog skulle Sognemændene i Helm Sogn desuden give Sognepræsten til Hellevad og Halling Kirker deres rette Sognepræsterente; hvis de forsømme det, skal deres Kirke ødelægges, og de skulle søge til Hellevad Kirke. Rex m. p. subscr. R. 6, 424[7].

---

[1] Efter Overskriften. Er Boddum i Thy. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. II. 657 f. [3] Hurup i Thy. [4] Tr.: Ny kirkehist. Saml. II. 657. [5] Hellum, Dronninglund Herred. [6] Hallund, samme Herred [7] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 525 f.

2. Sept. (Aalborg). Aabent Brev, at Hiortels Sognekirke, som skulde ødelægges, efter Begjæring af Sognets Beboere maa blive ved Magt; dog skulle de saa aarlig give deres Sognepræst 2 Læster hamlet Korn, tiende retfærdig af alt deres Kvæg og give Ofre med andre smaa Bede efter gammel Sædvane. Endvidere skulle de bygge et bekvemt Hus ved Præstegaarden til deres Sognepræst, og, naar den gamle Præst, som nu bor i den rigtige Præstegaard, er død, skal Sognepræsten beholde det nævnte Hus til Præstegaarden. Overholde de ikke disse Betingelser, skal deres Kirke ødelægges og deres Sogn være Annex til Leruppe og Kulderup, som det nu var bestemt. Rex m. p. subscr. R. 6, 424 b[2].

— Stadfæstelse for M. Kield Juel, Superintendent i Viborg Stift, paa et Brev, udstedt af Jacob Brockenhus, Embedsmand paa Landzkrone, at denne efter Kongens Befaling har udlagt M. Kield 2 Kamre med Skorstene i den sydlige Del af det østre Hus i Helliggejsthus i Aalborg, en Kjælder til hans Øl under samme Hus samt Staldrum til 4 Heste nord op til Klosteret udenfor Graven med Rum over Stalden til Hø, hvilke Lokaler M. Kield og hans Eftermænd maa bruge, naar de komme for at visitere. Rex m. p. subscr. R. 6, 431[3].

— Stadfæstelse for M. Kield Jul, Superintendent i Viborg Stift, paa et Brev, udstedt af nogle af Viborg Domkapitel Lørd. efter Fabiani og Sebastiani Dag (23. Jan.) 1558, hvorved de efter Kongens Befaling udlagde ham og hans Eftermænd en Kapitelsresidens med tilliggende Abildgaard og Kaalgaard, som M. Niels Friis sidst havde i Værge, til Superintendentresidens. Rex m. p. subscr. R. 6, 431 b[4].

— Befaling til Herløf Trolle at levere Albricht Hansen, Borger i Kallundborg, 4 Læster Korn, som Kongen har givet ham til Erstatning for nogen Skade, han har lidt til Søs. Udt. i T. 5, 402.

— Tilladelse for Stefan Løitz og Hans Løitz, Borgere i Sthetin, til nu toldfrit at lade udføre 1 Læst saltet Oxekjød fra Malmø til Thydskland. Udt. i T. 5, 403.

4. Sept. (—). Livsbrev for M. Anders Lauriitzøn, Skolemester i Roskiilde, paa et Kannikedømme i Roskiilde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Jens Jørgensen. Naar han ikke

---

[1] Hjortdal, V. Han Herred. [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 523 ff. [3] Tr.: Heise Dipl. Viberg. S. 327 (efter Orig.). Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 521 f. (efter Heises Udg.). [4] Tr.: Heise, Dipl. Viberg. S. 326 (efter Orig.). Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 522 f. (efter Heises Udg.). I Stedet for »inne« (Heise L. 6) har Kopibogen: nu.

er Skolemester længere eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 174 b.

4. Sept. (Aalborg). Aabent Brev, at Beboerne af Hannes efter deres Begjæring herefter altid maa beholde deres eget Ting, kaldet Nesboe Ting, som deres rette Værneting, da Han Herredsting, hvortil de for nogle Aar siden bleve henviste, ligger langt borte og Vejen derhen gaar over en ond Vejle, og da der er 8 Kirkesogne paa Hannes, som fra gammel Tid have udgjort et eget Ting. Rex m. p. subscr. R. 6, 425.

5. Sept. (—). Aabent Brev, at Ernst Skytz, der i lang Tid har ladet sig bruge som Krigsmand, for Livstid skal have fri Underholdning med Mad og Øl paa Aalborghus samt aarlig 16 Jochimsdlr. i Løn og 6 Al. Engelst til Klæder af Lensmanden. R. 6, 425 b.

— Aabent Brev, at Lauridtz Pedersen i Espe for Livstid maa være fri for de 8 Skil. danske og det halve Skovsvin, som han aarlig skal give til Aalborghus af den Gaard, han ibor. Rex m. p. subscr. R. 6, 426.

— Livsbrev for Karrinne Turisdotther paa Astrup[1] Præstegaard, hvis hun overlever sin Mand, Hr. Chrestiern Mørck, Sognepræst til Hammer Sogn. Naar hun vil bo paa Gaarden, maa hun komme overens med Bonden, som bor der, om velvillig at rømme den. Hun skal holde Gaarden ved Magt og skal give Hammer Sognepræst tilbørlig Landgilde og andet. Rex m. p. subscr. R. 6, 426 b[2].

— Forbud mod at hugge og jage i Hals Skove eller andre af Vedskyld Klosters Skove i Vendsysel uden Abbedens Tilladelse, hvilket hidtil mange have fordristet sig til, saa baade Skove og Jagt ere blevne fordærvede. Rex m. p. subscr. R. 6, 427[3].

— Befaling til Ote Bragde og Borgmestre og Raad i Aalborg at udlægge Christoffer Tærsker. Fyldest af Kronens Jord der i Byen, som Kongen kan undvære, for den Ejendom, han mistede til Slottets Befæstning. Udt. i T. 5, 403.

— Befaling til Anders Knudsen, Tolder paa Falsterboe, at lade salte 1 Læst Sild, ret kaaregodt [„korgod"] Kjøbmandsgods, til Stegesild til Kongens egen Mund, samt 12 Læster god Sild til

---

[1] Vistnok Ajstrup, Kjær Herred. [2] Tr: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 526 f. [3] Tr.: Dsk. Mag. I. 152 f.

Kongens Underholdning i Vinter paa Kollinghus; endvidere skal han kjøbe 20 Skippd. god prytz Humle og med det første sende baade Sild og Humle til Kollinghus. Han skal salte saa mange Sild som muligt og ingen af dem sælge, før Kongen har faaet Besked om, hvor mange der er saltet.

Befaling til Albricht Skiel at sende de 24,000 Hvidlinger, som ere hans Afgift af Bøgling, til Kollinghus tillige med de Fisk, han har oppebaaret af Sandtolden.

Befalinger til Herløf Trolle, Claus Huitfeld, Lauge Urne, Frantz Brockenhus og Peder Bild, Embedsmand i Nesbyhofuit Len, at kjøbe al Kirketienden [i deres Len] til Kongen. Udt. i T. 5, 403 b.

5. Sept. (Aalborg). „Item et aabet Brev udgik om Ved til Kollinghus."

Befaling til Hans Jahansen med det første at lade noget Ved hugge og kjøre til Stranden, for at det kan vindtørres noget.

Lignende Befaling til Eyller Rønav om at lade hugge Ved.

Lignende Befaling til Frantz Brockenhus om at lade hugge Ved paa Rumsøe[1].

Befaling til Jørgen Rosenkrantz med det første at lade hugge Ved i Hønborg Len og andetsteds og strax lade det kjøre til Strandbakken, at det kan vindtørres noget, inden man indskiber det. Udt. i T. 5, 404.

— Befaling til Sefren Skriver, Borgmester i Kolling, at kjøbe paa Markedet i Kolling 50 gode fede Slagtestude til Kongen. Udt. i T. 5, 404 b.

— Befaling til Hr. Christen Friis, Otte Bragde, Embedsmand paa Aalborghus, Niels Rosenkrantz og Niels Michelsen med det første at forsamle sig og undersøge, hvor Kongen kan gjøre Jørgen Høg til Klarup Fyldest med en lige saa god Kronens Gaard for hans Gaard i Upelstrup[2], som Kongen vil mageskifte sig til, da den ligger Kronens Bønder til Trængsel. De skulle indsende klare udskaarne Skrifter derpaa. T. 5, 404 b.

6. Sept. (—). Aabent Brev, at Rackebye Kirke, som skulde ødelægges, efter Begjæring af Sognemændenene maa blive ved Magt. For at Sognepræsten til Tefring, Oderup[3] og Rackebye Kirker kan holde en Kapellan til sin Hjælp, maa han oppebære Kronens Part af Tienden af Rackebye Sogn. Kapellanen skal bo i

---

[1] Romsø i Store Bælt. [2] Oppelstrup, Gunderup Sogn, Fleskum Herred. [3] Ovtrup.

Rackebye Præstegaard. Der skal hver Søndag og alle høje Helligdage holdes Prædiken og Gudstjeneste i alle tre Kirker. Rex m. p. subscr. R. 6, 427[1].

6. Sept. (Aalborg). Livsbrev for Peder Brygger i Tholstrup paa den Kronens Gaard, han selv ibor, mod at give sædvanlig Afgift til Aalborghus. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 428.

— Aabent Brev, at Em Kirke, som skulde ødelægges, efter Begjæring af Sognemændene maa blive ved Magt. For at Sognepræsten til Vro[2], Sersløf[3] og Em Kirker kan holde en Kapellan til sin Hjælp, maa han oppebære Kronens Part af Tienden af Sersløf Sogn. Der skal hver Søndag og alle høje Helligdage holdes Prædiken og Gudstjeneste i alle tre Kirker. Rex m. p. subscr. R. 6, 428 b.

— Livsbrev for Thomis Bilde paa Børlum Klosters Gaard i Gamdrup[4], som hans Moder bor i, at tiltræde efter hendes Død; han skal give samme Afgift deraf som Moderen. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 429.

— Til Niels Lange. Da den Tjeneste, som M. Jacob og de andre Præster i Dueholms Kloster holde, er til Hinder for Tjenesten i Nykiøpings Bykirke, og Præsterne ere mistænkte for ikke at være i den rette Mening om Religionen, skal han forbyde dem at gjøre Tjeneste og paalægge dem at holde en god, lærd Mand, som kan holde Tjenesten ved Magt i Klosterkirken. Udt. i T. 5, 405.

7. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved Kronens Part af Tienden af Albeck Sogn henlægges til Skolemesterembedet i Seby. Rex m. p. subscr. R. 6, 432 b[5].

— Aabent Brev, hvorved Kronens Part af Tienden af Tuersted Sogn henlægges til Skolemesterembedet i Skaufuen. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 433.

11. Sept. (Dronningborg). Befaling til Jørgen Bernekov at sende alle de Tiendelam, han har, til Kollinghus. Udt. i T. 5, 405 b.

— Befaling til Klostrene i Sieland [og Skaane] i denne Vinter at lade forfærdige gode Hjulbøre af godt, flakt Bøgetræ og vel beslaaede efter det Mønster, som Statholderen Hr. Mougens Gylden-

---

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 527 f. [2] Vraa, Børglum Herred. [3] Serridslev.
[4] Gandrup, V. Hassing Sogn, Kjær Herred. [5] Tr.: Hofman, Fundationer IV. 88.

stiern sender dem, da Kongen nu til Foraaret vil foretage nogen Befæstning ved Kiøpnehafn og vil have den fuldført i Hast. Naar Hjulbørene kræves af dem, skulle de strax sende dem til Kiøpnehafn. — Soer 300, Anduordskouf 300, Ringsted 200, Skoucloster 100, Esserum 100 og Heritzuod 200. T. 5, 405[1].

11. Sept. (Drenningborg). Til Hr. Mougens Gyldenstierne. Kongen synes vel om den Skabelon, han med Voldmesteren har sendt ham paa den Befæstning, der skal foretages for Kiøpnehafn, dog skal Graven gjøres 100 Sko bred og 20 Sko dyb, og da 3 Alen Vand er for lidt, skal han sørge for, at der bliver 6 eller 7 Alen Vand, hvis det lader sig gjøre. Den Jord, som opkastes af Gravene, skal føres til de omkringliggende Haver eller ind i Byen paa Voldene, hvor man nemmest kan blive af med den. Da Kongen agter at lade Befæstningen udføre til Foraaret, skal han befale Pouel Huitfeld, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, i Vinter at samle Kampesten i Forraad til Befæstningen efter Voldmesterens Undervisning. Der sendes ham Breve til Klostrene om at lade forfærdige Hjulbøre, hvilke Breve han skal sende om tillige med et Mønster paa Hjulbørene, som Voldmesteren skal lade gjøre. Kongen vil befale Rentemesteren at bestille Ærter, Sild, Gryn og anden Fetalje i Forraad til Arbejdsfolkene; han venter at kunne faa Arbejdsfolk nok af de mange fattige Folk, som løbe omkring og klage over ikke at kunne faa nogen Tjeneste, og af de omløbende Tryglere. Han skal sørge for at have Skovle, Spader og andet fornødent i Forraad, saa at Arbejdet strax kan begynde til Foraaret. Han maa beholde de tyske Gravere i Vinter og lade dem arbejde i Rodetal eller Stykkevis, saaledes som Kongen tidligere har tilskrevet ham derom. — Seddel: Kongen har faaet Skrivelse fra Thage Thot paa Baahus, at han paa Kongens Vegne har underhandlet med Indbyggerne i Oddeuald og Vigen om at overlade Kongen deres Orlogsskib, hvilket de ogsaa velvillig have samtykket i[2]. Hr. Mougens skal sende en af Kongens Skippere op efter det enten før Vinteren eller strax til Foraaret efter eget Tykke. T. 5, 407[3].

12. Sept. (—). Til de adelige, som have Gaarde i Kiøpnehafn. Da Borgmestre og Raad i Kiøpnehafn for nogen Tid siden have

---

[1] Tr.: Lassen, Doc. til Kiøbenhavns Befæstn. Hist. S. 101 f., hvor der S. 101 L. 7 f. n. for »der til« skal læses: des til. [2] Jvfr. Norske Rigsregistr. I 248 f. [3] Tr. (med Undtagelse af Efterskriften): Pontoppidan, Orig. Hafn. S. 243 (med Udeladelse af et Stykke og den urigtige Dat.: 2. Sept.). Lassen, Doc. til Kiøbenhavns Befæstn. Hist. S. 100 f. Begge Udg. unøjagtige.

klaget over, at der var stor Brøst paa deres Bys Befæstning, og at Borgerne havde gjort stor Bekostning paa den, men at de adelige og Herreklostrene, som have mange Gaarde i Byen, ingen Hjælp gave, er det blevet bevilget, at enhver, som har egen Gaard i Kiøpnehafn, skal give 20 Dlr. til Befæstningen, hvoraf allerede en Del er indkommen. Det befales derfor enhver, som har egen Gaard, at betale 20 Jochimsdlr. til Herlof Trolle paa Roskildegaard senest inden Juledag. Kongen vil lade forordinere, at Pengene kun maa bruges til Befæstningen. T. 5, 408 b[1].

[12. Sept.] Register paa Kongens, Herremændenes og Klostrenes Gaarde i Kiøpnehafn. T. 5, 408 b[2]. (U. St.)

— (Brønningborg). Livsbrev for Hans Sandersøn, Sander Leyels Søn, paa et Kannikedømme i Roskiil, som er ledigt efter Johan Oxe. Naar han ikke studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 175.

— Ejendomsbrev for M. Jacob[3], kgl. Vundarzt, paa en Kronens Gaard i Aalborg, vest op til Smedenes Gildehus. Han skal holde Gaarden velbygget med Kjøbstedsbygning og Tegltag, saa der kan gaa borgerlig Tynge deraf, og dersom han eller hans Arvinger ville sælge den, skulle de sælge den til Kongen for en skjellig Pris efter Dannemænds Skjøn, hvis Kongen vil kjøbe den. Rex m. p. subscr. R. 6, 429.

— Livsbrev for Christiern Ifuersen [Heggelund], Kancelliskriver, paa et Kannikedømme i Riber Domkirke, som er ledigt efter M. Lauritz Nielsen. Naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 430.

— Aabent Brev, hvorved der aarlig henlægges 1 Læst Hartkorn i Rug og Byg af Kronens Part af Tienden af Gaasum[4] Sogn til Skolemesterembedet i Mariagger; i de Aar, da denne Tiende ikke beløber sig til 1 Læst, maa Skolemesteren oppe-

---

[1] Tr.: Lassen, Doc. til Kiøbenhavns Befæstn. Hist. S. 102. Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 561. Den sidste Udg. er den bedste, men L. 16 f. n. skal for »till« læses: thes till. [2] Tr.: Pontoppidan, Orig. Hafn. S. 338 ff. (med Udeladelse af Antallet paa hvers Gaarde). Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 562 f. Den sidste Udg. bedst, men S. 562 L. 13 skal for »Bouelberg« læses: Bonelberg. Om Affattelsestiden jvfr. Bricka, Fred. II's Ungdomskjærlighed S. 45. [3] Da Jakob Hasebart døde 1556, formodes det i Dsk. Mag. 4. R. IV. 251, at enten Navnet er forskrevet eller Aarstallet urigtigt. Den Formodning ligger dog maaske nærmere, at Textens M. Jakob er Kongens Barber Joachim Lange (fra Stettin); et Par Maaneder senere stod han ved Kongens Dødsleje (Christian III's Hist., Suppl. S. 193). [4] Gassum, Nørhald Herred.

bære det manglende af Kronens Part af Tienden af Hem og Sem Sogne. Rex m. p. subscr. R. 6, 430 b[1].

12. Sept. (Dronningborg). Kvittans til Hr. Magnus Giildenstiern, Statholder paa Kiøbnehagens Slot, for al hans Indtægt og Udgift af Laugeholms Slot fra Tirsd. efter Sønd. judica (13. Marts) 1554, da han fik Lenet, til Philippi og Jacobi Dag 1558, da han blev det kvit, samt for de i den Tid oppebaarne Kongeskatter. Hvad han blev skyldig, har han betalt. Rex m. p. subscr. R. 6, 534 b.

— Til Jens Juel. Da Kongen i Aar som foregaaende Aar har tilladt M. Pouel, Prædikant, at oppebære Gjæsteriet af de Bønder, som ligge til det Kannikedømme i Aarhus Domkirke, han er forlenet med, maa han ingen Hinder gjøre ham heri. T. 5, 408 b.

13. Sept. (—). Livsbrev for Hr. Peder Tøgersen paa et Kannikedømme i Viborg Domkirke, som er ledigt efter M. Jens Hansen. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 430 b.

— Aabent Brev, at M. Niels, Sognepræst paa Drotningborg, indtil videre maa oppebære Kronens Part af Tienden af Galten[2] Sogn. Rex m. p. subscr. R. 6, 434.

17. Sept. (—). Kvittans til Sander Leiiel, Jens Mogensen og Jørgen Valle i Helsingør paa 1600 Rosenobler, 300 Engelotter og 100 rynske Gylden, indbetalte i Kongens eget Kammer. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 175 og 432 b.

— Aabent Brev, at Borgmestre og Raad i Aalborg indtil videre kun maa stævnes for Konge og Rigsraad for deres Domme, da de have klaget over, at de ofte indstævnes for Viborg Landsting, og naar deres Domme der ere dømte ved Magt, kunne mange ikke erstatte dem Kost og Tæring. Rex m. p. subscr. R. 6, 441.

— **(Randers).** Tilladelse for Henrick Mougensen, Borgmester i Helsingør, til toldfrit at udføre ½ Læst Oxekjød af Riget. Udt. i T. 5, 402 b.

— Se under 17. Dec. (?).

18. Sept. (Dronningborg). Til Hr. Mougens Gyldenstiern. Paa hans Forespørgsel om, hvor de Jernslanger, som skulle haves i Forraad til Orlogsskibene, skulle bestilles, svares, at Christoffer

---

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 528 f.

[2] Ikke Gassum, som det hedder hos Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 529

Valckendorf paa Bergenhus skal bestille dem i Halland[1], til hvilken Ende der sendes ham Brev herom til Christoffer Valckendorf, hvilket han skal sende op tillige med et klart Register over, hvor meget og hvor stort Skyts der skal bestilles. Tjæren maa han indlægge i Clare Kirke [i Kjøbenhavn], dog at den bliver vel forvaret for Ildebrand. Naar Vandkunstmesteren bliver til Pas, skal han spørge ham, om Vandet kan komme til at løbe baade Sommer og Vinter i Kongens Urtegaard; hvad der kan gjøres, skal han strax underrette Kongen om. Han maa lade Murmestrene arbejde paa Slottet, medens Dagen er noget lang, og siden forløve dem med Undtagelse af de fremmede, som ere i Kongens Tjeneste; dog skal han forhandle med dem om at faa dem igjen til Foraaret, hvis det gjøres behov. Han skal med Pouel Huitfeld, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, samle i Forraad Sten, Tømmer, Kalk, Deler og andet, der behøves til Bygningen, saa at, naar Kongen til Foraaret eller i Fremtiden vil bygge paa Slottet, det da kan ske i en Fart. Han skal sørge for at have Fetalje i Forraad, saa Orlogsskibene kunne udfetaljes, uden at Slottet derfor bliver blottet for Fetalje; et Register paa den Fetalje, som er i Forraad, skal sendes til Rentemesteren Jochim Beck, saa at man, hvis der behøves mere, kan bestille det, saa det bliver sendt did inden Vinter. Da Kongen er bleven advaret om, at der skal gjøres forræderiske Anslag mod Skibene i Havnen, skal Hr. Mougens lade holde god Vagt paa dem. Kongen er vel tilfreds med, at han har taget den engelske Skipper i Tjeneste, og ser gjerne, om han kan skaffe en god Skibsbygger fra Engeland. Kongen vil have Hans Drejer med hans Drejelad og Tømmer („suorrelag och suorrethemmer") til Kollinghus, saaledes som der er skrevet til Hans Drejer, ligesaa Snedkerne, Smedene og Støvlemageren med deres Redskaber. Hvis Kongens Jagt Løven ikke snart kommer til Kiøpnehafn efter dem, skal Hr. Mougens fly dem en af de andre Jagter, som kan løbe til Kollinghus, og hvis den kan bære mere, skal han lade indskibe Vin, Rødder, Løg, Roer, Sild eller andet, som Kongen har bestilt til sin Vinterlejr; hvis ét Skib ikke kan bære det alt sammen, skal han sende to, som kunne fremføre det alt efter en Seddels Lydelse, som hermed sendes ham. — Seddel: Siden Brevet blev skrevet, har Kongen erfaret, at han har afskediget Murmestrene med Undtagelse af de fremmede, hvilket Kongen billiger. Da Kongen er bange for,

---

[1] Uden Tvivl en Skrivfejl for: Holland.

at Vinen paa Slottet skal fordærves og ingen Tilsyn have, skal han lade Jacob Vintapper komme ind og se til den, men passe godt paa ham, naar han er inde ved den. Der sendes ham Breve til Besørgelse til Christiern Munck og Christoffer Valckendorf om at nedsende Kobber. Kongen har for nogen Tid siden tilskrevet Hans Bernekov og Claus Urne om hurtig at begive sig til Kongen, men da disse Breve endnu ikke ere fremkomne, sendes der ham paa ny Breve til dem. T. 5, 411.

20. Sept. (Randers). Forleningsbrev for Michel Skriver. Borgmester i Küøbnehagen, paa Rasbecks[1] Mølle, som Pouel Hansen sidst havde i Værge, kvit og fri. Rex m. p. subscr. R. 6, 175 b[2].

21. Sept. (Dronningborg). Tilladelse for Albricht Skiel til at indløse Kronens Gaard Smerup paa Thyrholm[3] i Tye fra sine Søskende og Medarvinger; naar han har gjort dette og har fuldgjort det Pantebrev, hans Fader Anders Skiel havde derpaa. maa han beholde Gaarden som et brugeligt Pant, indtil den afløses ham, mod at gjøre Tynge og Tjeneste deraf, som Pantebrevene udvise. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 433.

22. Sept. (—). Til Hr. Mougens Gyldenstiern. Da Kongen agter at sende nogle Raader og Sendebud fra Kiøpnehafn til Lifland med et Skib, som Otte Stiesen skal føre, skal han strax lade det Skib, som han og Otte Stiesen anse for tjenligt til denne Rejse, gjøre færdigt og sende det afsted; Kongen mener, at Kravelen fra Bergen vil kunne bruges hertil. Hvad Krudt Otte Stiesen behøver paa denne Rejse, skal han levere ham i gode Varer. Paa Kongens Vegne skal han betale Otte Stiesen for noget Tømmer, denne beretter at have leveret Kongen for nogen Tid siden, men ikke at have faaet Betaling for. Kongen har lovet Christoffer Mønickhusen at forstrække ham med noget Skyts og Krudt, hvorfor Hr. Mougens skal levere ham 2 Læster Krudt, 2 Feltslanger og 2 dobbelte Falkonetter mod hans Forpligtelsebrev paa igjen at ville betale Kongen det. Da han melder at have ved 17 Roder Knægte i Kongens Tjeneste og spørger, om han skal tage flere i Tjeneste. befales det ham endnu at antage nogle, saa Kongen kan have en stærk Fænnike Knægte i Riget paa omtr. 400 Mand; dog maa han

[1] Rosbæk. [2] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. II. 312. [3] Thyholm.

ikke antage eller beholde andre end prøvede Krigsfolk. Kongen vil med det allerførste lade dem forskrive i Borgeleje. T. 5, 412 b.

23. Sept. (Drenningborg). Aabent Brev, at Kongen har befalet Jochim Beck, Rentemester, at forstrække Christopher Mønickhussen med 6000 Dlr. af de Penge, som ere indsatte i Hvælvingen paa Kiiøbnehagens Slot, mod at Christopher Mønickhussen giver ham sit aabne Brev paa at ville betale samme Sum tilbage til S. Michels Dag 1559. Kongen vil modtage Christopher Mønickhussens Brev og kvittere Jochim Beck og hans Arvinger for de 6000 Dlr. Rex m. p. subscr. R. 6, 175 b.

— Lignende Brev om, at Jochim Beck skal forstrække samme med 2000 Dlr. af de Penge, som ere indsatte i Hvælvingen paa Kiiøbnehagens Slot. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 176.

— Qvittantia qvittantiarum til Frantz Banner, Embedsmand i Børglum Kloster, paa al hans Indtægt og Udgift af Kalløe Slot fra den Tid, han fik det, til 1557, da han blev det kvit, samt paa det Inventarium, som han modtog efter sin Fader Erick Banners Død og afleverede til Jens Juel, Embedsmand paa Aarhusgaard. Endvidere har han paa sine egne, sine Søskendes og Svogres Vegne gjort Regnskab for den Landeskat, som hans Fader Erick Banner sammen med Hr. Otthe Krumpen oppebar af nogle Len i Nørjutland i 1553; det, Erick Banner oppebar, beløb sig i alt til 12,037 Dlr., hvoraf der efter Kvittanserne var betalt 12,000 Dlr.; de øvrige 37 Dlr. har han nu betalt til Jochim Beck, Rentemester. Rex m. p. subscr. R. 6, 434.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Ifuer Krabbe til Østergaard, Embedsmand paa Skifuehus, hvorved denne faar 2 Kronens Gaarde i Bindzløf Sogn i Horns Herred i Vendsyssel, den ene kaldet Hedegaard, den anden Mougensbeck, mod at udlægge Kronen 1 Gaard i Jerløf[1] i Horns Herred i Sieland og 2 Gaarde i Aars[2] Herred i Nørrejutland, den ene i Nibe, den anden i Holmagger. Rex m. p. subscr. R. 6, 435[3].

— Ejendomsbrev for Jacob Christensen paa en Kronens Gaard i Ørndrup i Aars Herred, som han selv bebor, at bruge som frit Bondegods, til Erstatning for en Arvegaard i Frebierg i Gislum Herred, som Jens Abildgaard bebor, og som han har tilskjødet Kronen. Han skal være fri for at gjøre Tov deraf,

---

[1] Gjerlev. [2] Begge Gaarde ligge i Hornum Herred. [3] Tr.: Nye Dsk. Mag. VI. 79 f. (efter Orig.; unøjagtigt).

men han og hans Arvinger skulle aarlig yde Kronen 4 Ørt. Korn, 18 Skil. og 12 Hestes Gjæsteri, være Lensmanden paa Aalborghus lydige og holde Gaarden ved Magt. Rex m. p. subscr. R. 6, 436.

23. Sept. (**Dronningborg**). Livsbrev for Jens Bang paa Rødingsballe i Thøstinge[1], en Kirkejord paa Dauding Mark, liggende til Grestrup Kirke, 2 smaa Agre i Grafuersis Toft i Dauding og et Stykke Eng i Ring Mark, kaldet Ulfsuig, hvilke hans Fader nu har i Værge. Han skal frede Skoven og aarlig give sædvanlig Skyld og Landgilde til Kronen og Grestrup Kirke. R. 6, 436 b.

— Livsbrev for Jens Borgsmed, hans Hustru Birgite og deres Dattersøn Bertel Frantzen paa den Kronens Gaard i Fare, som han bor i, mod at opbygge den, der er helt afbrændt, og siden holde den ved Magt. Han skal give sædvanlig Afgift deraf og være Lensmanden paa Silckeborg lydig. Rex m. p. subscr. R. 6, 437.

— Livsbrev for Niels Søfrensen paa et Kannikedømme i Viborg Domkirke, kaldet Lime Præbende, som M. Sp[l]id Fassi nu har opladt til ham. Naar han ikke studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Residens, Ordinans, Kapitelsstatuter og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 438 b.

— Til Verner Sualle, Niels Juel, Albricht Skiel, Gunde Lange, Frantz Brockenhus, Jacob Brockenhus, Erick Lange og Peder Bild. Da Jesper Krause paa den ene Side og Niels Marquordsen og Jacob Skiel paa den anden nu have været i Rette for Kongen i den langsommelige Trætte, de have haft om Sebberup[2] Dam i Flackebierigis Herred, har Kongen for at faa en Ende paa Sagen taget den til sig og overdraget ovennævnte Mænd, naar Niels Marquordsen og Jacob Skiel besøge dem med Kongens Brev, at møde paa Sebberup Dam Mand. efter S. Mortens Dag (14. Nov.) og fuldgjøre Kongens Befaling. T. 5, 413 b.

24. Sept. (—). Forleningsbrev for Jørgen Hertuigsen paa følgende Kronens Gaarde i Voxløf Sogn: 3 Gaarde i Voxløf By, 1 Gaard i Grysted, 1 i Gielstrup, 1 i Klestrup og Herligheden af en anden Gaard der, hvis Landgilde ydes til Voxløf Sognepræst, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 437 b.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Maribo Kloster, hvorved dette til Erstatning for 3 af dets Gaarde i Over

[1] Tyrsting, Tyrsting Herred. [2] Sibberup, Ørslev Sogn.

Fusinge, som bleve udlagte til Albricht Skiel, faar 1 Gaard i Biørstrup[1] og 1 Bol i Homobye, begge i Sønder Herred. Rex m. p. subscr. R. 6, 439.

24. Sept. (**Dronningborg**). Ejendomsbrev for Sefren Skrædder paa en Jord i Nykiøping paa Mors, som var tilfalden Kronen efter Dr. Christiern Vinther og Hr. Thorkild Vinther, der rømte i Fejden, og som nu Borgmestre og Raad smstds. efter Niels Langes Befaling have udlagt til Sefren Skrædder. Han skal sætte god Kjøbstedsbygning med Tegltag derpaa, holde den ved Magt, saa der kan gaa Kongens og Byens Tynge deraf, og aarlig give Kronen 24 Skil. danske i Jordskyld. Rex m. p. subscr. R. 6. 439 b.

25. Sept. (—). Befaling til Jochim Beck at udtage 20,000 Jochimsdlr. af Hvælvingen paa Kiøpnehafns Slot og med det allerførste sende dem til Lubeck til Frantz van S[t]ethin, Licentiat, paa Hærmesteren af Liflands Vegne mod hans Forvaring derpaa. Desuden skal han levere 4000 Dlr. til Kongens Raader, der skulle drage ind i Ryssen i Rigens Ærende. T. 5, 414 b.

26. Sept. (—). Bestalling for Hans Spengler, der har svoret Kongen Tjeneste som Tømmermand og skal have en aarlig Løn af 20 møntede Gylden og en sædvanlig Hofklædning, som skulle ydes ham af Lensmanden paa Silckeborg Slot. Naar han antager Tømmersvende, maa han ikke give dem mere, end Skjel og Ret er. Rex m. p. subscr. R. 6, 440.

27. Sept. (—). Til Hr. Mougens Gyldenstiern og Jochim Beck. Da Kongen agter at forstrække Refuel Hus med nogen Fetalje, skulle de strax paa et Skib, som synes dem tjenligt dertil, indskibe 100 Skibslæster Malt, 1000 Sider Flæsk, saa mange Tørfisk, de kunne undvære, 15 Læster Sild og 50 Tdr. Smør af den Fetalje, som er i Forraad; de skulle gjøre sig den størst mulige Flid for, at samme Skib kan blive saa betimelig udrustet, at det kan afsejle med det Skib, som skal føre Sendebudene til Refuel. Christoffer Moninckhusen skal modtage Fetaljen og forordinere den ind paa Refuels Slot. For at erstatte denne Fetalje, skulle de strax lade et af Kongens Skibe løbe til Drotningborg og et til Aalborg efter andet Korn, Smør og Flæsk, som Jochim Bech véd hvor bedst kan faas, saa at de kunne være tilbage i Kiøpnehafn igjen

---

[1] Mon dog ikke Bjødstrup, Bregnet Sogn, O. Lisbjerg Herred? Jvfr. Ældste dsk. Archivregistr. III. 280.

før den haarde Vinter tillige med al den øvrige Fetalje, som skal skikkes did. De skulle tilsige Undersaatterne, at de, som ville sejle til Refuel med Korn og anden Fetalje og handle dermed, frit maa gjøre det. T. 5, 414.

2. Okt. (Em Kloster). Aabent Brev, at M. Olluf, Sognepræst i Aarhus Domkirke, indtil videre maa oppebære Kronens Part af Tienden af Malling Sogn. Rex m. p. subscr. R. 6, 441 b.

— Aabent Brev, at Jernit Kirke skal nedbrydes og Sognefolket herefter søge til Hamel Kirke, da Præsten ikke kan gjøre tilbørlig Tjeneste i Hamel, Jernit og Voldby Kirker hver Søndag og Jernit Kirke er meget bygfalden, ligesom Sognet kun bestaar af 6 Gaarde og 1 Bol. Ornamenter, Klokker, Kalk, Sten, Tømmer og andet, som findes i Jernit Kirke, skulle anvendes til Hamel Kirkes bedste, ligesom Jernit Kirkes Rente overføres til Hamel Kirke. Giøduod og Balle Sogne skulle herefter altid være under én Præst, der skal bo i Giøduod Præstegaard og maa oppebære Landgilden af Balle Præstegaard, hvorimod Herligheden af begge Præstegaardene som hidtil skal ligge til Silckeborg Slot. Serup og Leming Sogne skulle ligeledes være under én Præst; ligesaa Seiling og Synding Sogne, hvis Præst maa oppebære Kronens Part af Tienden af Synding Sogn. Da Præsten i Almind har klaget over, at han har saa lidt Eng til sin Præstegaard, at han ikke kan nøjes dermed, henlægges Odum Mark, som ligger til Hørup Kirke, for Fremtiden til Præstegaarden i Almind, mod at Præsten der svarer sædvanlig Landgilde og Skyld deraf til Hørup Kirke. Rex m. p. subscr. R. 6, 441 b[1].

3. Okt. (—). Stadfæstelse paa et af Peder Ebsen, M. Matz Lang og Borgmestre og Raad i Aarhus Onsd. efter SS. Kitili et Canuti Dag (13. Juli) 1547 udstedt Brev om, at de efter Kongens Befaling have solgt Hr. Rasmus Pedersen og hans Arvinger 3 af Boderne paa Rulpis Gade, som laa til S. Michels Alter i S. Ollufs Kirke [i Aarhus], tillige med en Have, mod at han og hans Arvinger aarlig skulle give 15 Skil. til Hørernes og Lokaternes Underholdning i Aarhus Skole. Rex m. p. subscr. R. 6, 443.

— Til Superintendenterne og Stiftslensmændene i Jutland. Da Kongen har erfaret, at Hospitaler og Skoler i Nørjutland ikke ere forsørgede med den nødvendige Underholdning, vil han

---

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 530 ff., hvor der S. 531 L. 4 f. n. (og S. 532 L. 1 f. o.) for «tyennden» skal læses: eyenndom.

henlægge en særlig Rente dertil, som bestandig skal forblive der. Stiftslensmanden og Superintendenten i hvert Stift skulle derfor med det allerførste samles paa et belejligt Sted og undersøge og paa klare Registre optegne, hvad Rente hvert Hospital og Skole har; hvor den ikke er tilstrækkelig eller det kunde være nødvendigt at gjenoprette de gamle nedlagte Hospitaler, skulle de overveje, hvad af Kronens Tiende og andet der kunde henlægges til Hospitaler og Skoler. Deres Forslag i saa Henseende skulle de optegne paa klare Registre, saa at de, naar de faa nærmere Ordre, kunne møde for Kongen dermed. T. 5, 415[1].

3. Okt. (Em Kloster). Til Erick Rosenkrantz paa Silckeborg. Da M. Lauritz, Superintendent i Aarhus Stift, klager over, at der er mange Degneboliger i Silckeborg Len, som Sognedegnene trods Ordinansen endnu ikke have faaet, befales det ham deri at rette sig efter Ordinansen; findes der nogen Degn, hvem ingen Degnebolig er tillagt, skal han skaffe ham en. T. 5, 416.

4. Okt. (—). Tilladelse for Jens Molbo til at oppebære Landgilden af en af Em Klosters Gaarde i Atrup i Sønder Herred, saa længe han tjener her i Klosteret. Rex m. p. subscr. R. 6, 443 b.

10. Okt. (Kolding). Til Verner Persberg og Thage Thot. Kongen har forskrevet Rigsraadet til sig paa Kolling til S. Mortens Dag, men de to skulle blive paa deres Slotte [Sylvitsborg og Baahus] og have Opsyn med alt i den Landsende; erfare de noget mærkeligt fra Suerige, skulle de strax lade Kongen det vide, og de skulle hemmelig sende forstandige Karle derind paa Spejderi. Den sidste, de havde derinde, og hvem de sendte til Kongen med Skjærbaaden, havde nogle Skalke bildt en hel Mængde ind. T. 5, 416 b.

— Befalinger til Hr. Mougens Gyldenstiern, Byrge Trolle, Hr. Peder Skram, Erick Bøller, Hans Bernekov, Eyler Rønov, Hr. Lauge Brade, Herlof Trole og Eyler Hardenbierg at møde hos Kongen paa Kollinghus S. Mortens Dag i det allerseneste, da Kongen har noget at tale med dem om. T. 5, 417.

11. Okt. (—). Livsbrev for Niiels Skriver paa et Vikarie i Roskiilde Domkirke, kaldet S. Karrina Alter de Senis, som er ledigt efter Hr. Jens Dragsholm. Naar han ikke er i Kongens

---

[1] Tr: Ny kirkehist. Saml. III. 326 ff. (efter Orig. til Biskoppen i Ribe).

daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 176.

11. Okt. (Kolding). Livsbrev for Hr. Jeb Pouelsen, Succentor i Viborg Domkirke, paa et Vikarie til S. Karine Alter smstds., som er ledigt efter Hr. Jens Nielsen. Naar han er død, skal Vikariet altid ligge til Underhold for den, som er Succentor i Viborg Domkirke. Rex m. p. subscr. R. 6, 444.

12. Okt. (—). Livsbrev for Hr. Niels Lauriitzøn, Sognepræst i Magleby Sogn [1], paa Kronens Part af Tienden af Flackebiierrigs By. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 176.

16. Okt. (—). Befalinger til Hr. Mougens Gyldenstiern, Eyler Rønav, Herløf Trolle, Eyler Hardenbierg, Hr. Lauge Brade og Erick Bøller strax at begive sig til Kongen, da denne formedelst Omstændigheder, der ere indtrufne siden sidste Brev, ikke kan undvære dem til S. Mortens Dag. T. 5, 417 b.

— Til Hr. Peder Skram. Da Hr. Mougens Gyldenstern har faaet Befaling til strax at begive sig til Kongen, skal Hr. Peder Skram, uanset den tidligere Befaling til at møde hos Kongen S. Morthens Dag, blive hjemme [paa Laholm] og have Opsyn med alt i Skaanne i Hr. Mougens Gyldensterns Fraværelse. T. 5, 418.

— Lignende Befaling til Børge Trolle at have Opsyn med alt i Sieland og Smaalandene i Hr. Mougens Gyldenstierns Fraværelse. Udt. i T. 5, 418.

— Til Hr. Mougens Gyldenstiern. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han melder, at der er nogen Vanskelighed ved at holde Peder Christensen der paa Slottet [i Kjøbenhavn], og foreslaar at flytte ham til Krogen; da han jo nu strax selv kommer til Kongen, kunne de tale nærmere om Sagen, foreløbig skal han sørge for, at Peder Christensen bliver holdt vel forvaret. M. H. t. den Skrivelse, han begjærer til Thage Thot om at lade hugge Bygningstømmer i Vinter i Baahus Len til Kongens Behov, befales det ham at skaffe Kongen et klart Register over, hvor meget og hvor stort Tømmer det skal være; derefter skal der strax udgaa Brev til Thage Thot. Da han melder, at Taarnmanden der paa Slottet har skikket sig utilbørlig baade mod Skytterne og andre, hvorfor han har ladet ham sætte i Taarnet, indtil han kunde faa Borgen for ham, og at han siden vil tage Forpligtelse af ham, at han vil tjene hele sin Livstid, bifalder Kongen dette; hans Hustru

---

[1] I V. Flakkebjerg Herred.

maa vedblive at bo i Byen og have Afspisning. Der sendes ham nogle Breve til ufortøvet Besørgelse til nogle Raader, at de strax skulle begive sig til Kongen. Børge Trolle skal blive i Kiøpnehafn og Hr. Peder Skram i Skaane i Hr. Mougens Gyldenstierns Fraværelse og have Opsyn med alt. Kongens Sejermager skal strax begive sig til Kongen med Kongens Sejerværk, og hvis Hans Drejer ikke kan komme strax, skal han komme med det første. T. 5, 418.

17. Okt. (**Kolding**). Befaling til Anders Skriver, Tolder paa Falsterboe, at være det Bud, Grev Anthonis til Oldenborg og Delmenhorst agter aarlig at sende til Falsterboe for at salte Sild til sin Underholdning, behjælpelig med at faa Sild til Kjøbs for en rimelig Pris. T. 5, 419.

— Lignende Befaling til Borgmestre og Raad i Ribe m. H. t. de Bude, Greven aarlig vil sende til Ribe for at kjøbe Tørfisk til sin Underholdning. T. 5, 419 b.

18. Okt. (—). Ejendomsbrev for M. Pouiil, Kongens Prædikant, paa en Gaard og Grund i Kannikestrædet i Kiøbnehagen med et 2 Lofter højt Hus, muret mellem Stolperne. Hvis han eller hans Arvinger ville sælge den, skulle de sælge den til Kongen for en skjellig Pris. Rex m. p. subscr. R. 6, 176 b[1].

19. Okt. (—). Til Lyckov og Auskier. Fru Katrine, Kongens Moder[2], har leveret Kongen Byernes Supplikats om, at Forbudet mod at udføre saltet Oxekjød og Klapholt maa ophæves, og at de maa blive ved den gamle Sise, 4 Hvid af hver Td. Tystøl, i Stedet for den nu paalagte, 8 Skil. danske af hver Td. Da begge Dele ere paabudte med Rigsraadets Samtykke, kan der paa denne Tid ikke gjøres nogen Forandring deri. T. 5, 420.

26. Okt. (—). Gjældsbrev til Niels Lange paa 3000 Jochimsdlr., som han har laant Kongen og denne forpligter sig til at tilbagebetale inden S. Nicolai ep. Dag (6. Dec.). Rex m. p. subscr. R. 6, 444 b.

27. Okt. (—). Forleningsbrev for Peder Nielsen, Borger i Holstedbro, paa Broen smstds., til hvis Vedligeholdelse han maa oppebære Korn og anden Rettighed, der skal gives dertil, mod at holde den i Stand med stærke Fjælle og Stolper samt Rækker paa begge Sider. Rel. Hr. Otthe Krumpen. R. 6, 445.

---

[1] Begyndelsen tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. II. 312. [2] Kongens Svigermoder Hertuginde Kathrine af Sachsen-Lauenborg.

27. [Okt.][1] (**Kolding**). Til Kapitlet i Lundt. Paa dets Ansøgning ved dets fuldmægtige, Kannikerne M. Niels og Jens Skriver. om Stadfæstelse paa Valget af M. Peder Ifuersen til Kantor i den afdøde M. Peder Sebbers Sted stadfæstes dette Valg. T. 5, 421 b[2].

28. Okt. (—). Til Jacob Scheel. Borgmestre og Raad i Riipe have hos Kongen klaget over, at Jacob Scheels Foged paa Korsøer Slot i hans Fraværelse har arresteret 17 Øxne for to af deres Medborgere, Sefueren Jacobsen og Jeb Nielsen, og de have fremlagt Byens Privilegier, at dens Indbyggere frit maa udføre de Øxne, de kjøbe i Sielandt. Han maa derfor ingen Hinder gjøre dem paa disse Øxne. T. 5, 422.

— Til Erich Rossenskrandtz paa Sylckeborg. Kongen har erfaret, at der fra gammel Tid har ligget Ager og Eng til Karupegaardt[3], og at der har boet en formuende Mand, som kunde give rejsende Herberge, men at Jorden nu er lagt til de smaa Boliger i Byen, saa hverken Gaard eller Boliger kunne tage mod rejsende. Han skal derfor sætte alt i den gamle Skik igjen og paalægge den Mand, som bor i Karupegaardt, at holde gode Staldrum og anden Bekvemmelighed, saa man kan faa godt Herberg der, Mad, Øl, Hø og Havre for en skjellig Pris. Kongen har bevilget, at Vugestrup[4] Kirke maa tillukkes, og at Sognefolket dertil maa anse Thuorning Kirke for deres rette Sognekirke; Sognepræsten i Karup Sogn skal herefter gjøre Tjeneste baade til Karup og Thuorning Kirker. T. 5, 422[5].

— Befaling til Knud Gyllenstern at sende al den Malt, han har i Behold af forrige Aars Regnskab, til Kiøpnehafns Slot, naar Hr. Magnus Gyldenstern sender Skib til Aalborg derefter, samt at sende al den Havre, han med det første kan faa, til Koldinghus, ligesaa det Smør, Flæsk og Tørfisk, han er skyldig; de 5 store Vragankre og de 2 Tove skal han sende til Kiøpnehafns Slot.

Befaling til samme om i Ørum og Vestervigs Len at lade bage 40 Læster haardt Kavringbrød til Orlogsskibene.

Befaling til Peder Beck, Tolder i Aalborg, strax at kjøbe 20 Læster Straabaandstønder til at pakke Mel i og lade dem binde

---

[1] Maanedens Navn er glemt i Hndskr. [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 40 f. [3] I Overskriften over Brevet betegnes den som Karupe Præstegaard. [4] Ungstrup, Lysgaard Herred. [5] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 588 f., hvor der S. 588 L. 9 for «fornemme» skal læses: fornommene, hvilket vistnok skal betyde formuende.

godt, hvorefter han skal sende dem til Hr. Knudt Gyldenstern. Udt. i T. 5, 423.

29. Okt. (Kolding). Befaling til Peder Bild med det allerførste at sende 30 Læster Malt fra Bougense til Kollinghus med Skib og strax bestille Skibsmaatter dertil; ligeledes skal han bestille Kirkehavren til at være inde med det allerførste, for at den kan sendes til Kollinghus.

Befaling til Prioren i S. Knuds Kloster i Odense at befale Klosterets Tjenere at age 10 Læster Malt fra Odense til Bougense, naar Peder Bild tilsiger ham.

Befaling til Borgmesteren i Medelfard at fragte det nye Skib, som ligger der for Byen, til at løbe til Bougens for der at indtage noget Malt, som Peder Bild skal levere, og føre det til Kollinghus.

Befaling til Frandts Brockenhus at bestille al Kirkehavren i hans Len og uden al Forsømmelse sende den hid med Skuder. T. 5, 423 b.

1. Nov. (—, Alle Helgens Dag). Forleningsbrev for Hans Stygge, Embedsmand paa Drotningborg, for Livstid uden Afgift paa 7 Gaarde og 1 Bol i Boldrup i Gislum Herred samt et halvt øde Møllested paa Thorup Mark i Rindz Herred, kaldet Thasdal, hvilket er af forbrudt Bondegods; Godset havde Suend Pedersen sidst i Værge. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 445 b[1].

— Fastsættelse af Embedsindtægterne for Superintendenten i Vendelbo Stift. Han skal have den Gaard, han selv bebor i Aalborg, til Residens og til sin Underholdning: Sundby Sogn med Præstegaard og al Præsterenten, dog at han skaffer Sognet en god Kapellan, naar den nuværende Præst dør, Kronens Part af Korntienden og Lammetienden af hele Huetbo Herred og Kronens Korntiende af Aandbye[2], Biersted, Sulsted, Hammer, Horsens og Huorup Sogne i Kier Herred samt Gjæsteriet af Sognepræsterne i følgende Herreder: Huetbo Herred 24 Mark, Kier 31 Mark, Jerløf 33 Mark, Børlum 28 Mark, Vennebierg 36 Mark, Huorns 42 Mark, Hersløf[3] 48 Mark, Hundborg 36 Mark, Refs 10 Mark, Hasing 40 Mark, Sønder Herred 48 Mark og Nørre Herred 42 Mark danske. Rex m. p. subscr. R. 6, 446 b[4].

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Jørgen

[1] Tr.: Heise, Dipl. Viberg. S. 327 ff. (efter Orig.). [2] Aaby. [3] Hillerslev. [4] Tr: Kirkehist. Saml. 3. R. III. 417 f.

Høg, hvorved denne faar Kronens Gaard Kielgaard[1] i Kier Herred mod at udlægge en Gaard i Oppelstorp i Fleskum Herred. Rex m. p. subscr. R. 6, 447 b.

4. Nov. (**Kolding**). Kvittans til Hr. Otthe Krumpen. Marsk, og Holgierd Rosenkrants for den Landeskat, som de paa Kongens Vegne oppebare af Lensmændene i Nørrejutlandt 1555. I alt oppebare de 30,407 Dlr. 35½ Skil. 2 Pend. danske og have heraf udgivet: 10,000 Dlr. til Frantz Brockenhus paa Nyborg til Befæstningen for Byen, 1300 Dlr. til Otthe Bragde paa Aalborghus til Bygnings Behov der, og 18,933 Dlr. 8. Skil. danske til Jochim Beck, Rentemester. De bleve herefter skyldige 174½ Dlr. 5 Skil. 1 Alb. danske, som de nu strax betalte. Rex m. p. subscr. R. 6, 448.

6. Nov. (—). Til Hr. Mougens Gyldenstiern. Han skal med det allerførste sammen med Hercules, Kongens Bygmester, overveje. hvorledes Fundamentet til Bryggerset, Bagerset og den gamle Sal paa Kiøpnehafns Slot bedst kan gjøres, og tage en endelig Bestemmelse derom. De skulle ogsaa begge begive sig til Krogen og undersøge, hvor Skyttegabene bedst kunne gjøres paa Slotsmuren efter Hans van Diskous Anvisning. Derefter skulle de tilskrive Kongen deres Betænkning, og Bygmesteren skal begive sig til Kongen for ogsaa mundtlig at give Besked m. H. t. begge Slottene; han skal imidlertid snart blive sendt tilbage igjen. Hr. Mougens skal lade det aftage, som er dønniket med Kalk paa Væggene i Kongens lille Kammer, i Kammeret der udenfor, paa Salen og i de andre Kamre, hvor det er nødvendigt, og siden paa ny lade kalke og dønnike. Han skal lade gjøre Bænke rundt omkring i Hans Guldsmeds-Kammer. Han skal lade det lave saaledes, at Tagdrypvandet, som falder i Kongens Urtehave, ved Render eller paa andre Maader ledes ned i en Hemmelighed eller andetsteds hen, saa det ikke kommer i Haven. Han skal tilskrive Kongen, hvad der blev „bereddet“ af Gallionen og Gabriel, og hvad mere der blev borte end Skibsbunden. Han skal af Hans Drejers Hustru faa et sort Cypresskrin, som staar i Hans Drejers Kammer, og sende det hid til Kongen; af Kongens Kjælder skal han udtage en Ame god Brændevin og sende den hid. Den Rav og Op Rækling, som kom hid, duede slet ikke; han skal derfor befale Lensmændene at paase, at det, de fremsende til Kongens Behov, er godt Kjøbmandsgods. Saa snart

---

[1] Vistnok Kjærgaard, Ajstrup Sogn.

Villom Apotheker kommer hjem, skal han tilsige ham at begive sig til Kongen med det, han har bestilt til dennes Behov. Han skal hos Dyrick Mume udtage 4 Timeglas („Stundeglas") paa Træ og sende dem hid. Han skal forfare hos Hans Klejnsmed, om det Jernværk er færdigt, denne skal gjøre til Kongens Drejebænk („Dribaunck"), og hvis saa er, skal han sende det hid. Christoffer Trundsen skal ikke rette sig efter Kongens tidligere Skrivelse om at komme hid, men skal blive der og have flittigt Opsyn med Orlogsskibene. T. 5, 424.

8. Nov. (**Koldinghus**). Forleningsbrev for Palle Jul, Landsdommer i Nørrejutland, paa Kronens Gaard[1] i Holstebroo som Erich Skram sidst havde i Værge, uden Afgift, saa længe han er Landsdommer. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 452 b.

— Til Hr. Mougens Gyldenstiern. Da Sagen mod Peder Oxe skal i Rette for Rigens Kansler i Dag 3 Uger, S. Andres apostoli Dag (30. Nov.), skal han være tilstede hos Kongen Søndagen forud (27. Nov.) og skal i Mellemtiden udføre de Befalinger, han har faaet m. H. t. Bygningen paa Kiøpnehafns og Krogen Slotte; han kan tage Kongens Bygmester med. T. 5, 425.

10. Nov. (—, S. Mortens Aften). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Riber Domkapitel, hvorved dette faar 3 Gaarde i Gaardzlef, 1 i Bramsted, 1 i Vamdrup og 1 i Grene, alle i Kolling Len, samt 2 Gaarde i Hoxbro[2] og 1 i Hueding i Huidding Herred i Riber Len mod at udlægge Kronen 2 Gaarde i Eltang, 1 i Bierte, 1 i Grennekrog, 1 i Harte og 1 i Bramdrup, alle i Kolling Len, samt 3 Gaarde, kaldede Medelbye[3], i Fard[r]up Sogn i Kalslund Herred i Riber Len. Rex m. p. subscr. R. 6, 448 b.

— Fortegnelse paa den Løn, som Kongen vil give Slotsskriveren, Slotsfogden, Redesvenden og Ridefogderne paa Vaardberg Slot, fastsat af Jahan Friis og Hr. Otthe Krumpen efter Kongens Befaling. Slotsskriveren skal have aarlig 20 Dlr., 6 Al. Engelst, 6 Al. Giøttings og de sædvanlige Skriverpenge, nemlig 9 Pend. danske af hver Bonde, han afskriver i Landgildebogen for Ydelse af Landgilde; til en Underskriver 12 Mark og 6 Al. Giøttings; naar han drager ud i Lenet med Lensmanden, skal han ride dennes Hest og ikke selv have Foder til en Hest. Redesvendens Løn skal være 20 Mark, 6 Al. Engelst og 6 Al. Giøttings og aldeles intet

---

[1] Kaldes i Overskriften: Biskopgaard. [2] Høgsbro. [3] Mejlby.

andet, hverken Skrabesmør, Smaaredsle, Lax, Faareskind („forskindt“), Huder eller tomme Tønder som hidtil. Slotsfogden skal have 20 Dlr., 6 Al. Engelst, 6 Al. Giøttings, en Hud til et Par Støvler og Foder til en Hest, men ellers intet som hidtil. Hver af de 3 Ridefogder faar samme Løn som Slotsfogden og desuden Hø til en Klipper; Kongen har desuden bevilget, at hvilken Foged som kan lade opbygge og oprydde noget Bol imod den svenske Grænse, maa oppebære Indfæstning og Hold deraf i 3 Aar. Naar Lensmændene og Fogderne ere paa Gjæsteri hos Bønderne eller andetsteds borte fra Slottet, maa der ikke fra Slottet udleveres Foder til de Heste, som ikke ere tilstede, hvormed Slotsskriveren skal have nøje Opsyn paa Foderloftet hver Aften, naar der fodres. T. 5, 426.

11. Nov. (Kolding, S. Mortens Dag). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Mariagger Kloster, hvorved dette faar: i Gierløf Herred 2 Gaarde i Astrup[1], 1 i Haderup, 1 i Aistrup, 6 i Nordrup[2], et Stykke Enemærke-Stufjord, kaldet Katskoufs Jord, et Stykke Enemærkeskov, kaldet Katskouf, 2 Gaarde i Amdrup[3], 1 i Falsløf, i Nørre Hald Herred 1 Gaard i Randrup og Gaarden Lindegaard samt Lindegaards Mølle, 1 Gaard i Bierby i Stefring Herred til Erstatning for følgende Gods, som Jørgen Lycke, Embedsmand i Mariagger Kloster, paa dets Vegne har udlagt Kronen: 4 Gaarde i Stefuenstrup i Melsom Herred, som bleve lagte til Drotningborg, 1 Gaard i Aalum, 2 i Volstrup, 1 i Fusinge, 1 i Over Fusinge, alle i Synderliung Herred, som Kronen udlagde til Albricht Skiel, 1 Gaard i Elsborg, 1 i Døsynge[4], 1 Gaard og 1 Bol i Sørsløf[5] i Liusgaards Herred, 3 Gaarde i Edderup og 1 i Sem i Ottensild Herred, hvilke 7 Gaarde og 1 Bol Kronen udlagde til Christoffer Gøie. Rex m. p. subscr. R. 6, 450[6].

12. Nov. (—, Lørd. post Martini). Til Erich Rosenskrandtz. Af det Regnskab, han i dette Aar har gjort af Vordberg Len, ser Kongen, at Fogden og Skriveren have oppebaaret en efter Kongens Mening for stor Rente i Løn, hvorfor der sendes ham et Register paa den Løn, Kongen aarlig vil give Fogden, Skriveren, Ride-

[1] Mon Ajstrup (Vindblæs Sogn), som nævnes strax efter? [2] Norup, Vindblæs Sogn. [3] Sagtens Anderup, Skjellerup Sogn, Onsild Herred. [4] Døssinge, Levring Sogn. [5] Sjørslev. [6] Tr.: Dsk. Mag. VI. 163 ff., hvor der S. 163 L. 8 for «Svenstrup» skal læses: Steffuenstrup; L. 9 skal for «Rongo» læses: Rønngo; L. 9 og 11 skal for «Tønde» læses: Fjerding; L. 15 skal for «Giæsterie, Thesligste» læses: gesterij, thenn fierde, Anders Jennsen ibor, giffuer iiij ort. kornn, j brenndesuinn, holler fodernød och gesterij, thesligeste; L. 9 f. n. skal for «ii Pund» læses: ij pund: S. 164 L. 2 skal for «Døstinge» læses: Døsynnge; L. 16 f. n. skal for «j Tønde» læses: j thønne; L. 2 f. n. skal for «Jensen» læses: Jonsenn; S. 165 L. 8 skal for «Stub» læses: stue; L. 5 skal for «Jensen» læses: Joensenn.

fogden og Redesvenden der paa Slottet[1]. Hvis der er nogen af disse Tjenere, som han véd Kongen ikke kan undvære, og som ikke vil tjene for den Løn, maa han forbedre hans Løn, som ham selv synes. T. 5, 425 b.

16. Nov. (Kolding). Til følgende Lensmænd og Superintendenter i Jylland. Da de tidligere[2] have faaet Befaling til at undersøge og paa klare Registre optegne, hvilke Skoler og Hospitaler der lide Mangel paa Underhold, og hvormed de kunne forsørges, befales det dem, hvis de have fundet, at der trænges til Forandringer, at møde med deres Registre og Optegnelser hos Kongen S. Andree ap. Dag (30. Nov.). — For Riiber Stift Erich Rudt og Jørgen Rosenskrandtz, Lensmænd, og M. Hans Tagessen, Superintendent; for Viiborg Stift Hr. Otthe Krumpen og M. Kieldt Juel; for Vendelboe Stift Otthe Brade og M. Jørgen Boringholm; for Aarhus Stift Jens Juel, Jørgen Berneckou, Erich Rosenskrandtz, Hans Styge og Eskildt Gøye, Lensmænd, og M. Lauritz, Superintendent. T. 5, 427[3].

17. Nov. (—, Torsd. efter S. Martini Dag). Fastsættelse af Embedsindtægterne for Superintendenten i Fyens Stift. Han skal have den Gaard, han bebor i Otthense, til Residens, 3 Gaarde i Allese og 3 Gaarde i Snedstrup med al deres Indtægt, Engfang paa Siersleuf[4] Mark til 60 Læs Hø og Agerland til 20 Tdr. Havre, frit, uden al Gjærdsel, 30 Læs Ved af 2 Bønder i Allese, Naturalydelser af de samme Kronens Tjenere som i Brevet af 1. Okt. 1554[5], samt Kronens Part af Tienden af Brenderup, Rørupe, Fielstedt, Gielstedt, Harndrupe, Balsleuf og Ubye[6] Sogne i Vendz Herred og af Brylle Sogn i Otthense Herred. Rex m. p. subscr. R. 6, 237 b[7].

— Befaling til Peder Bild at yde Hermen Valle 3 Pd. Rug og 3 Pd. Byg til hans Underholdning. Udt. i T. 5, 427 b.

— Til Hans Stygge. Kongen har gjennemset det sendte Register over den paasatte Landgilde paa Bondegodset i Nør Hald og Gelløf Herreder og ser deraf, at han har sat Bondegodset for samme Landgilde, som Adelens Tjenere give af lige saa

---

[1] Jvfr. ovfr. under 10. Nov. [2] 3. Okt. [3] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 330 f. (efter Orig. til Biskoppen i Ribe). Heise, Dipl. Vibergense S. 329 (efter Orig. til Biskoppen i Viborg). [4] Særslev, Skovby Herred, eller maaske snarere Serslev, Lumby Sogn, Lunde Herred. [5] Se Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 340. [6] Udby. [7] Tr.: Christian III's Hist. Suppl. S. 237 ff (efter en — mindre god — Afskrift). Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 534 ff. (efter Orig., med Udeladelse af Fortegnelsen over alle Bønderne og deres Afgifter). I Stedet for «Deinss» (S. 535 L. 7 f. n.) har Brevbogen: Dienis; for «vj less» (L. 6 f. n.) har den (næppe rigtig): v less; for «Seermarck» (L. 2—1 f. n.) har den: Siersleuff marck; for «Owbye sogen, Inndtzloff sogenn, Roersløff sogen, Rørup sogen» (S. 536 L. 8—7 f. n.) har den blot: Rørupe sogenn.

stor Ejendom; dermed er Kongen tilfreds, og for at der kan blive gjort en klar Jordebog derover, skal han kalde alle Bønderne for sig, først af det ene Herred og siden af det andet, oplæse Registret for dem og gjøre en endelig Ende med dem; hvis de besvære sig, skal han henvise dem til, at de ikke kunne give mindre i Landgilde end Adelens Tjenere. Der sendes ham Breve til Jens Juel og Erich Rosenkrandtz, Embedsmænd paa Kalløe og Silckeborg, at de skulle være tilstede, naar han forhandler med Bønderne, hvilke Breve han skal sende til dem med Underretning om, naar han vil have Bønderne forsamlet. T. 5, 428 b.

18. Nov. (**Kolding**). Befaling til Hans Stygge med det allerførste at sende 600 Sider Flæsk til Koldinghus. Udt. i T. 5, 427 b.

19. Nov. (—). Til Prioren i S. Knudtz Kloster i Otthense. Da han tidligere har faaet Befaling til at lade S. Knudtz Kirketaarn opbygge saaledes, at man kan hænge Stormklokken og Kirkens andre Klokker deri, men det endnu ikke er fuldendt, befales det ham at gjøre det færdigt, saa snart som muligt. Han maa nedbryde S. Albans Taarn og bruge Stenene og andet deraf til det andet Taarns Fuldførelse; hvad der bliver tilovers, har Kongen undt Borgmestre og Raadmænd i Otthense til Byens Bygnings Behov. Rex m. p. subscr. T. 5, 429[1].

20. Nov. (—). Malthe Jensen beretter, at Hr. Jens Kieldsen tiltaler ham for 2 Gaarde, den ene i Gudom, den anden i Faberig, som Hr. Jens mener skulle være Præstegaarde til Gudom og Nessom[2] Sogne, medens Malthe Jensen siger, at han efter Kongens Befaling har udlagt en Præstegaard i Nessom Sogn, og at hans Fader har udlagt en Præstegaard i Gudom Sogn fra Gudom Kloster, hvorfor han mener, at han ikke bør udlægge flere Gaarde fra Klosteret, med mindre Kongen vil have det; Klosterets Forstandere have bestandig haft Jus patronatus til de to Sogne. Udt. i T. 5, 428.

21. Nov. (—). Til Frandtz Brockenhus og Peder Biildt. Da de tidligere have faaet Befaling til at sende al den Kirkehavre hid, som de kunde faa i deres Len, men den endnu ikke er kommen, befales det dem at sende den med det allerførste samt at kjøbe al den Havre til Kongen, som de kunne faa hos gode Mænd, Bønder og andre i deres Len, og ligeledes sende den. Hvad de give

---

1 Tr.: Engelstoft, Odense Bys Hist.. 2. Udg., S. 522 f. Rørdam. Dsk. Kirkelove I. 537.
2 Nørre Nissum.

for Havren, skulle de indskrive i Kongens Regnskab. Udt. i T. 5, 428.

21. Nov. (Kolding). Befaling til Hans Johansen at kjøbe al den Havre til Kongen, som han kan faa hos gode Mænd, Bønder og andre i sit Len, og med det allerførste sende den hid; han skal betale med de 200 Dlr., han aarlig skal give Kongen i Afgift af sin Forlening. Udt. i T. 5, 428 b.

23. Nov. (—). Tilladelse for Jochim Beck, Rentemester, til at indløse Efuerdrups Len i Vordinborriig Len, bestaaende af 11 Gaarde, fra Fru Sophias, Hr. Axiil Bradiis Efterleverskes, Arvinger og siden beholde det som et brugeligt Pant, indtil det afløses ham. Rex m. p. subscr. R. 6, 177 b.

26. Nov. (—). Aabent Brev [at forkynde paa Landsting og Herredsting i Siiellandt], at ingen maa jage paa Soer Klosters Skove og Ejendomme, hvilket mange gjøre og derved helt ødelægge Jagten, som Kongen har befalet Abbeden aldeles ikke at befatte sig med, da han der vil have en Fredejagt. Rex m. p. subscr. R. 6, 177.

— Til Hr. Olluf, Abbed i Sor Kloster. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han klager over Skyden og Jagt i Klosterets Skove og begjærer et kgl. Forbud herimod, saaledes som Kongen selv mundtlig har tilkjendegivet ham. Det aabne Brev sendes ham til Forkyndelse paa Landsting og Herredsting. Jager nogen for Fremtiden paa Klosterets Skove og Ejendom, skal han tage ham i Forvaring og underrette Kongen derom; de Jagthunde, som træffes i Klosterets Skove, maa han tage i Forvaring, indtil man kan faa at vide, hvem de tilhøre. T. 5, 429 b.

27. Nov. (?)[1] (—). Aabent Brev, at Casper Mulle[2], Hertug Hans's Tugtemester, har berettet, at i Følge gammel Skik skulle, naar en Provst i Riber Domkirke er død, de, som have Kirkens Jorder til Leje, paa ny fæste dem af hans Eftermand, men at desuagtet mange vægre sig derved, nu da han har faaet Provstiet i Forsvar. Det befales derfor alle, som have slig Kirkens Ejendom i Værge og Brug, at give ham den Rettighed, som hans Forgængere med Rette have haft. Rex m. p. subscr. T. 5, 430.

29. Nov. (—) Livsbrev for Peder Knudtzen paa et Kannikedømme i Aarhus Domkirke, kaldet Aabye Præbende, som Jost Ulfeld til Østergaard har opladt ham. Naar han ikke studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken.

---

[1] Hndskr. har: 27. Dec., men Brevet er indført mellem Breve af 26. Nov. og 5. Dec.
[2] Kaldes i Overskriften: Mester.

Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 453.

4. Dec. (**Kolding**). Aabent Brev, at Sandemændene i Skatz Herred i Riiber Len maa være fri for Ægt og Arbejde til Riiberhus, saa længe de ere Sandemænd, da de have berettet, at de Gaarde, de bo paa, for nogle Aar siden vare Bøndergods, men siden forbrødes til Kronen og sattes for den meste Landgilde, de kunde taale, hvorfor det nu er dem til stort Besvær at drage den lange Vej til Viborg Landsting for at gjøre Sandemænds Ed og Tov. Rex m. p. subscr. R. 6, 453 b.

— Aabent Brev om Forligelse mellem Hr. Lauridtz Boesen, Sognepræst til Møgeltønder, og Hans Gremmesen og Peder Hansen, fuldmægtige for Sognemændene smstds. Præsten klagede over, at de ikke vilde tiende af et nyt Land, som de havde inddiget til Møgeltønder Sogn, og ikke give tilbørlig Kvægtiende. Forligelsen gaar ud paa, at de skulle tiende i Neget til Sognepræsten af Gestlandet og af det ny inddigede Marskland give 2 Mark Smør for hver Ko samt give tilbørlig Kvægtiende som hidtil. Rex m. p. subscr. R. 6, 454[1].

5. Dec. (—, S. Nicolai ep. Aften). Kvittans til Jørgen Skinckel til Lammehafue for al hans Indtægt og Udgift af S. Hans Kloster i Otthense, Nesbyehofuedz og Rudtgaardtz Len og for de Foler, som han modtog, og som ere faldne paa Kongens egne Stod, alt fra den Tid, han fik disse Len, indtil han blev dem kvit, samt for de Kongeskatter, han har oppebaaret i „forledne" Aar. Hvad han blev skyldig, har han leveret Peder Bild til Inventarium. Rex m. p. subscr. R. 6, 237.

— Tilladelse for Hospitalsforstanderne i Aarhus til at mageskifte 4 af Hospitalets Gaarde i Søet[2] i Bierge Herred bort til Holgerd Rosenkrandtz til Boller mod tilbørligt Vederlag. R. 6, 455.

— Til Jesper Rantzov. Bønderne i Skatz og Giøring Herreder under Riberhus have ved fuldmægtige klaget over, at de tvinges til at age det Gods, Fisk eller andet, som Kongen vil have hid fra Riber Len, 12 Mil eller længere, hvorved de besværes over deres Formue, særlig om Vinteren, naar Vejene ere daarlige. Det befales ham derfor at give sin Foged paa Skotborg Ordre til at tilsige

[1] Tr.: Christian III's Hist. Suppl. S. 169 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 538 f. [2] Sejt, Uth Sogn.

Denmark Kancelli

KANCELLIETS BREVBØGER

VEDRØRENDE DANMARKS INDRE FORHOLD

1556 1560.

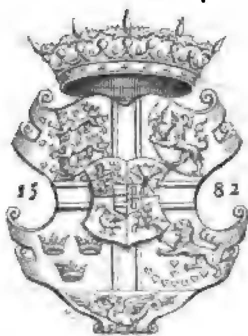
I UDDRAG

UDGIVNE VED

C. F. BRICKA

AF

DE UNDER KIRKE- OG UNDERVISNINGSMINISTERIET SAMLEDE ARKIVER.

ANDEN HALVDEL.

KJØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS C. A. REITZEL.

1888.

Kronens Bønder under Skotborg og Hundzbeck til at modtage Godset, naar det kommer til Skotborg, særlig om Vinteren, og med deres Heste og Vogne føre det hid. T. 5, 431 b.

5. Dec. (Kolding). Befaling til Borgmester og Raad i Malmøe at skaffe 50 Knægte Underholdning med Herberg og Seng der i Byen; Kongen vil for hver Knægts Kost give 1 Mark danske om Ugen og lade betale redelig.

Lignende Befalinger til Landzkrone om 20 Knægte, til Roskylde om 15 Knægte og til Kiøge om 15 Knægte. Udt. i T. 5, 432 b.

— Til Jørgen Tidemand, Landsdommer i Skaane. Da Kongen vil bruge en Teglgaard ved Bodsted til Kiøpnehafns Slots Bygning, kan han ikke lade ham beholde det lille Engelsbeck Len paa 9 Gaarde, eftersom de ligge belejlig for Teglværket; derimod vil Kongen til Erstatning unde ham Gisløf Len, „som han nu fik i Forlening efter Jesper Friis“ [1].

Til Jacob Brockenhus. Kongen agter for Veds og Tjenestes Skyld at bruge følgende Gaarde i Helsingborg Len til Teglgaarden ved Baadsted: 3 Gaarde og 1 Bol i Eyrickstrup [2], 1 Gaard og 1 Bol i Karstrup, 2 Gaarde i Smaared, 2 Gaarde i Beret, [1] Gaard og 1 Bol i Hellerup, 4 Gaarde i Borup og 1 Gaard i Nøttehøfue. Udt. i T. 5, 433.

— Til Hr. Peder Skram. Kongen agter at bruge Fiendzbo [3] Gaard, der hidtil har ligget under Laugholm, til Teglgaarden ved Bodisstad, da den ligger belejlig med Skov og Tjeneste; saa længe han bruger den, vil han lade dens aarlige Rente afkvitte i Hr. Peder Skrams Afgift af Laugholm. Udt. i T. 5, 433 b.

6. Dec. (—). Kvittans til Koruitz Ulfeldt til Koegsbøl, kgl. Sekretær, paa to Regnskaber af 1553 og 1556 for, hvad han til forskjellige Tider har oppebaaret til Kongens daglige Udgifter ved Hoffet, særlig paa Rejser, først paa Kongens, Dronningens, Kurfyrsten og Kurfyrstinden af Saxens Rejse i Fyrstendømmerne til Udkvittering i Flensborg, Obenroo og andetsteds, og dernæst paa Kongens Vildtjagt paa Laalandt og Falster. Han blev $85\frac{1}{2}$ Dlr. 8 Skil. 1 Alb. danske skyldig, som han betalte Jacob Beck. Rex m. p. subscr. R. 6, 241.

— (—, S. Nicolai ep. Dag). Fastsættelse af Embedsindtægterne for Superintendenten i Aarhus Stift. Til Super-

[1] Jvfr. under 17. Dec. (?). [2] Erikstrup. [3] Finsbo.

intendentresidens skal han have den Gaard i Aarhus paa S. Clemendtz Kirkegaard, som han selv bor i, med den Staldgaard og Kaalgaard, som Kapitlet tidligere har udlagt til Residensen; 1 Gaard i Ning Herred, kaldet Haselagger, til Avlsgaard; 2 Gaarde i Forsing[1] Herred, den ene i Pøel[2], den anden i Lille Fulen[3], 2 Gaarde, der tidligere laa til et Vikarie i Aarhus Domkirke, som M. Matz Lang, Superintendent, sidst havde i Værge, den ene i Ego By og Sogn i Øster Lysberg Herred, den anden i Lillering i Framløf Herred, en øde Mark ved Pederstrop i Sønder Herred, alt Præstegjæsteriet af Vester Lysberg, Øster Lysberg, Sønder Hald, Nørre og Sønder Herreder, som beløber sig til 122½ Mark danske, alle Regnskabspengene af Kirkerne i Nørre Herred, nemlig 33½ Mark, de 40 Dlr., som aarlig gives af Kronens Part af Tienden paa Samsøe og af noget Stiftsgods, og de 24 Dlr., som aarlig gives for Tiendekorn og Præstegjæsteri i Røxø Herred, i alt 116 Dlr., al Kronens Part af Tienden af Sønder Hald Herred, hvilken han selv maa sætte paa Afgift, al Kirkehavren af Ning, Hasløf, Vester Lysberg, Øster Lysberg og Sønder Hald Herreder, i alt 2 Læster ½ Ørt., et Stykke Eng i Helmstrop Mark, som kan give 50 Læs Hø, hvilken Eng Lensmanden skal lade slaa og hjemføre, naar Superintendenten tilsiger ham, Kronens Part af Tienden af Ego Sogn, som Bønderne skulle yde ham i Neget, samt alle Tiendelam af Mols Herred. Rex m. p. subscr. R. 6, 456 b[4].

6. Dec. (**Kolding**, die Nicolai ep.). Fastsættelse af Embedsindtægterne for Superintendenten i Viborg Stift. Til Superintendentresidens skal han have den Gaard i Viborg, som han selv bor i, og til sin Underholdning: Vinckel og Ring Sogne i Melsom Herred med Præstegaard[e] og Præsterenter mod at forsyne dem med en duelig Person til at udføre Sognepræstetjenesten, alt Præstegjæsteriet af Rings og Melsom Herreder, som beløber sig til 64 Mark danske, alt Kirkegjæsteriet af Hals Len, som er Harre, Nørre, Høngborg, Røding, Rings, Sønderliung, Melsom, Nørliung og Fiendtz Herreder, i alt 341½ Mark danske, Kronens Part af Tiendebygget af Rings og Melsom Herreder, til sammen 5 Læster 11 Byskpr., al Kronens Part af Tienderugen og Tiendelammene af Hvamme, Klitterup[5], Hersum, Ruuer[6], Lostrup[7], Linderup[8], Ulbierg, Biergraf, Huilsum og Fieldsøe Sogne i Rings Herred, til sammen

---

[1] Læs: Ning. [2] Poel, Malling Sogn. [3] Fulden i Beder Sogn? [4] Tr.: Danske Atlas IV. 572 ff. (efter Orig.?). Christian III's Hist. Suppl. S. 170 ff. Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 541 ff. (De to sidste efter den første Udg.) [5] Klejtrup. [6] Roum. [7] Laastrup. [8] Lynderup.

4 Læster 14 Byskpr. Rug og ved 110 Lam, og al Kronens Part af Tiendehavren af Rings, Sønderliung, Melsom og Nørliung Herreder, til sammen 1½ Læst 15 Tdr. 3½ Skp. R. 6, 459[1].

6. Dec. (Kolding, S. Nicolai ep. Dag). Aabent Brev, at de 3 Kannikedømmer i Aarhus Domkirke, Sacristie Præbende, S. Olai Præbende og vor Frue Præbende, der imod den oprindelige Bestemmelse ere blevne forlenede til andre end Sognepræsterne i Aarhus, herefter, naar de Personer ere døde, som nu ere forlenede med dem, evig skulle blive til Præsternes Underhold. Sognepræsten ved S. Clemendtz Kirke skal have Sacristie Præbende med dets Residens, de 2 Kapellaner ved samme Kirke S. Olai Præbende og Sognepræsten ved vor Frue Kirke vor Frue Præbende. Naar den Person dør, som er forlenet med Biskop Boes Alters Vikarie i Domkirken, skal Vikariet med sin Residens henlægges til Underhold for Lokaterne i Aarhus Skole. Kapitlets Prokurator skal forestaa og oppebære Vikariets Rente, fordele den mellem Lokaterne og aarlig i Superintendentens og Kapitlets Overværelse gjøre Regnskab derfor. 12 Degne af Skolen, som Skolemesteren udnævner, skulle have Kost og Underhold paa Aarhusgaard, dog skal Superintendenten og Kapitlet paase, at han under Straf kun udnævner trængende og flittige Personer. Rex m. p. subscr. R. 6, 455 b[2].

— Aabent Brev, at Kongen har stiftet et Hospital i Randers og dertil lagt noget Gods og Rente, som tidligere laa til Aarhus Hospital, hvorfor sidstnævnte Hospitals Forstandere til Erstatning for Fremtiden aarlig maa oppebære af Aarhusgaard 6 Læster haardt Korn, 1 Td. Smør og 10 fede Svin, naar der er Olden. Rex m. p. subscr. R. 6, 458[3].

— Tilladelse for Holgert Rosenkrandtz til Boller til, at Udstrup[4] By (8 Gaarde) og en Indestgaard („Enstedgaard"), kaldet Raald, som ere hans frie Enemærke, herefter maa høre under Boller Birk med samme frie Birkeret, som han har derpaa. Rex m. p. subscr. R. 6, 458 b.

---

[1] Tr.: Heise, Dipl. Viberg. S. 330 f. (efter Orig.). Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 544 (efter Heise). I Stedet for «iiij byskiepper» (S. 331 L. 2) har Brevbogen: xiiij skeppe byeskeppe; for «ij lest» (L. 5) har den: ij læst; for «iiij skiepper» (L. 5-6) har den: iiij skeppe. [2] Tr.: Nannestad, Hilaria Aarhusiensia S. 77 (efter Orig.?). Christian III's Hist. Suppl. S. 162 f. (efter Nannestad). Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 589 ff. (efter Brevbogen!). Den sidste Udg. bedst. [3] Tr: Hofman, Fundationer II. 109 f. (efter Orig). I Stedet for «til de fattige, saare og syge Mennesker udi Aarhuus opholdes» (S. 109 L. 9-8 f. n.) har Brevbogen: til de fattiges, saare og syge Menneskers udi Aarhus Ophold; for «St. Michels-Dag» (S. 110 L. 5-6) har den det ovfr. angivne Datum. [4] Ustrup, Uth Sogn.

6. Dec. (**Kolding**). Brev til Jens Juel, at Kongen har undt Hr. Rasmus Skriver i Aarhus, Sognepræst i Bordum[1] Sogn. al Kronens Part af Korntienden i nævnte Sogn i 2 Aar. T. 5, 432.

8. Dec. (—). Fastsættelse af Embedsindtægterne for Superintendenten i Riber Stift. Til Superintendentresidens skal han have den Gaard i Ribe, som han selv bor i, og til sin Underholdning: Vilslef Sogn med Kronens Part af Tienden deraf, Præstegaarden og al Præsterenten mod at forsyne Sognet med en god Kapellan, naar den nuværende Præst dør, alt Subsidium, Procurationes og Hospitalitates af Vard og Jelling Sysler, som beløber sig til 340 Mark, og af Bøuling Herred, som beløber sig til 74 Mark 8 Skil. danske, al Kronens Part af Tienden af Føfling, Brørup, Lindknud, Malte, Vene[2] og Leeborg Sogne i Malte Herred, til sammen 2 Læster 3 Ørt. Rug og 1½ Læst 2 Ørt. Byg, al Kronens Part af Tiendebygget af Foberg[3], Nykircke, Starup, Nesbierg, Øse, Thierreborg, Grimstrop, Arrøe[4], Brøndom, Mebølle[5], Halsted[6] og Hostrup Sogne i Skatz Herred, til sammen 2½ Læst, al Kronens Part af Tiendekornet af Hierrom og Vierom[7] Sogne i Hierrom Herred for de 2 Læster Havre, som han aarlig skulde oppebære til Fodring, samt de 44 Tiendelam, som tilkommer Kronen af Skatz Herred. Rex m. p. subscr. R. 6, 460[8].

9. Dec. (—). Aabent Brev, at Slet Herredsting herefter bestandig skal holdes paa det Sted, som Otthe Bragde, Embedsmand paa Aalborghus, med andre gode Mænd efter Kongens Befaling har udlagt dertil midt i Herredet sydvest for Byen Brorup[9] paa et Bjerg ved en lille Høj. Rel. Ottho Bragde de Knudtzstrup. R. 6, 461.

— (—, Fred. efter Nicolai ep. Dag). Aabent Brev, at Sognepræsten i Grindov herefter maa oppebære den Læst Korn i Landgilde, som laa til den gamle Kirke, og som Hr. Jens Skiøthe sidst havde i Værge, for at han des bedre kan holde en Kapellan. Skolemesteren smstds. maa herefter altid oppebære Renten af de smaa Toftejorder udenfor Grindov, nemlig 3 Ørt. Korn, som Hr. Jens Skiøthe sidst havde i Værge, samt 1 Pd. Korn af Grindov Sognekirkes visse Indkomst, hvilket Kirkeværgerne aarlig skulle yde ham. Kronens Gaard, kaldet Provstegaarden, i Grindov, skal herefter bruges til Skole og til Bolig for Skolemesteren; Borgerne og Kirkeværgerne

---

[1] Borum. [2] Vejen. [3] Faaborg. [4] Aarre. [5] V. Nebel. [6] Alslev. [7] Vejrum. [8] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 331 f. [9] Braarup, Ovtrup Sogn.

skulle holde Gaarden ved Magt. Da der hidtil ikke har været holdt Skole i Ebbeltoft, har Kongen til en Begyndelse bevilget, at den Person, som bliver forordnet til Skolemester der, aarlig maa oppebære 4 Pd. Korn af den Kornrente, som gives til Kalløe Slot af 11 Fæster i Ebbeltoft. Rex m. p. subscr. R. 6, 461 b.

9. Dec. (Kolding). Forleningsbrev for Hr. Magnus Giildenstiern, Statholder, paa Helnekiircke Kloster, som Abbeden sidst havde i Værge, uden Afgift. Han skal tjene Riget med lige saa mange geruste Heste som Abbeden og holde Klosteret med Præster, Degne, Sang og anden Tjeneste efter Ordinansen, som Abbeden har gjort. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 535 b.

— Til Hr. Peder Skram, Erick Bøller, Thage Thot, Verner Persberg, Claus Daae, Otthe Bragde, Frantz Brockenhus, Jacob Brockenhus, Stien Rosensparre, Erick Rud, Lauge Urne og Lauge Ulfstand. Da Herlof Trolle paa Kongens Vegne har taget nogle Rigens Breve mod Peder Oxe, skulle de uden nogen Forsømmelse være tilstede i Kiøpnehafn 20. Dag Jul og fuldgjøre disse Breve efter Rigens Ret. Herlof Trolle skal paa Kongens Vegne erstatte dem, hvad Rejsen koster. T. 5, 434.

10. Dec. (—, Lørd. post Nicolai). Aabent Brev, at den Kanikeresidens i Riibe, som M. Lauridtz, Superintendent i Vendelboe Stift, sidst havde i Værge, herefter skal være Bolig for Læsemesteren i Riibe. Rex m. p. subscr. R. 6, 455[1].

— Aabent Brev, at Hr. Søfren i Sprendtrup[2], Provst i Hald Herred, indtil videre uden Afgift maa oppebære Halvdelen af de 18 Pd. Korn, der ligge som vis Rente til Hald Sognekirke. Rex m. p. subscr. R. 6, 462 b.

— (—, Lørd. post conceptionis Mariæ). Fundats paa et Hospital i Randers. Til Bolig for de fattige henlægges Kronens Gaard smstds., kaldet Provstegaarden, og til deres Underholdning: i Nørre Hald Herred 3 Gaarde i Kousted, 2 Gaarde i Ørild, 1 Gaard i Hald, 1 Gaard i Stofbye og 1 Gaard i Forup; i Gierløf Herred 3 Gaarde i Gierløf, 2 Gaarde i Rosbierg og 1 Gaard i Norup, samt 1 Gaard i Kommedrop[3] i Støfring Herred; desuden 41½ Mark 7 Skil. danske af Jordskylden i Randers og en Fiskegaard der udenfor Byen, hvilke to Dele tidligere laa til Helligaands Kloster i Ran-

---

[1] Tr.: Terpager, Ripæ Cimbr. S. 224 (efter Orig.?) og derefter Christian III's Hist. Suppl. S. 164. [2] Spentrup. [3] Kondrup.

ders og hidtil ere oppebaarne til Aarhus Hospital, Kronens Part af Tienden af Tannum. Hvornbeck[1], Borup og Radsted[2] Sogne i Synderliung og Støfring Herreder, Tredjedelen af Kronens Part af Kvægtienden af Drotningborg Len og Plovhavren af Hvolbierg Herred, som tidligere ydedes til Aarhus Hospital. Hospitalet i Aarhus har faaet Fyldest for den Rente, som det herved mister. Lensmanden paa Drotningborg skal have Tilsyn med Hospitalet i Randers og dets Rente. Rex m. p. subscr. R. 6, 463[3].

10. Dec. (Kolding). Aabent Brev, hvorved en Kronens Gaard, kaldet Liungsøø, henlægges til det almindelige Hospital i Viborg, da Forstanderen har berettet, at det lider stor Mangel paa Græsgang til dets Kvæg, fordi det ingen Gaard har i Nærheden af Viborg. Rex m. p. subscr. R. 6, 464 b.

— Aabent Brev, hvorved Kronens Part af Korntienden af Karlebye[4] Sogn, i alt 1½ Læst Byg, 1 Pd. Rug og 4 Pd. Havre, henlægges til Hospitalet i Nyekiøping paa Mors. Rex m. p. subscr. R. 6, 467 b[5].

— Aabent Brev, at Skolemesteren og de 3 Lokater i Aalborg Skole herefter skulle have deres nødtørftige Underholdning med Mad og Øl i Hospitalet smstds., hvorfor Hospitalet aarlig maa oppebære Kronens Part af Tienden af Vost[6] Sogn, som er 8 Pd. Rug, 3 Pd. Byg og 1 Td. Havre, og af Torup Sogn 1 Læst Byg, 4 Pd. Rug og 1 Pd. Havre. Rex m. p. subscr. R. 6, 465[7].

— Aabent Brev, hvorved 61 Mark 2½ Skil. i aarlig Rente, der hidtil have været ydede til Aalborghus af nogle Gaarde og Jorder i Aalborg, henlægges til Skolens Bygning, Skolemesterens og Hørernes Underholdning smstds.: til Skolens Bygning 4 Dlr. 2½ Skil., til Skolemesteren 4 Dlr., til øverste Hører 4 Dlr., til anden Hører 5 Dlr. og til tredje Hører 10 Mark. Rex m. p. subscr. R. 6, 466[8].

— Aabent Brev, at Skolemesteren i Hiøring, der skal have Mangel paa Underhold, herefter maa oppebære Kronens Part af Korntienden af Jelstrup Sogn, som er 10 Pd. Korn. Rex m. p. subscr. R. 6, 465 b.

---

[1] Hornbæk. [2] Raasted. [3] Tr.: Stadfeldt, Beskr. ov. Randers S. 279 ff. Rørdam. Dsk. Kirkelove I. 547 (efter hin Udg.). S. 279 L. 8 f. n. skal for »prius« læses: post; S. 280 L. 4 skal for »forsikryet« læses: forsørgett; L. 10 skal for »Kongsted« læses: Kousted. [4] Karby. [5] Tr.: Hofman, Fundationer IV. 471 (efter Orig.?). [6] Vust, V. Han Herred. [7] Tr.: Hofman, Fundationer IV. 72 (efter en Vidisse). L. 17 f. n. skal for »Skolemesterne« læses: Skolemesteren; L. 15 f. n. skal for »det saa« læses: det nu saa; L. 14 f. n. skal for »Nødtørft og« læses: nødtørftig. [8] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 546 f., hvor der S. 546 L. 2 f. n. for »iij« skal læses: iiј.

10. Dec. (**Kolding**). Aabent Brev, at de 2 Hørere i Skolen i Nykiøping paa Mors formedelst Mangel paa Underhold aarlig maa oppebære Kronens Part af Korntienden af Outrup Sogn, nemlig 6 Pd. Byg, 1 Pd. Rug og 2 Pd. Havre, og af Thebringe Sogn 3 Pd. Byg, 1/2 Pd. Rug og 3 Tdr. Havre. Rex m. p. subscr. R. 6, 466[1].

— Aabent Brev, hvorved Kronens Part af Korntienden af Hundstrup Sogn, som er 9 Pd. Byg, 3 Pd. Rug og 2 Pd. Havre, henlægges til Underhold for de 2 Hørere ved Skolen i Tiisted. Rex m. p. subscr. R. 6, 466 b[2].

—[3] Aabent Brev, hvorved Kronens Part af Tienden af Vrested[4] og Smollerup Sogne i Fiendtz Herred, henholdsvis 9 Byskpr. Rug, 6 Byskpr. Byg og 10 Byskpr. Rug, 6 Byskpr. Byg, henlægges til Underhold for Hørerne i Viborg Skole. Rex m. p. subscr. R. 6, 472 b[5].

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Jens Jul, Embedsmand paa Kalløe, hvorved denne faar 2 Kronens Gaarde i Vonge i Nyekircke Sogn i Norvongs Herred mod at udlægge 1 Gaard og 1 Bol i Skanderup By og Sogn i Giern Herred. Rex m. p. subscr. R. 6, 467.

— Til Christoffer Huitfeld. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han melder, at han har haft nogle Bud i Lifland, som nu sendes til Kongen tillige med nogle Breve fra Biskoppen af Kurland. Det befales ham fremdeles, naar han ubemærket kan gjøre det, at sende Sendebud ind i Lifland og se at skaffe Efterretninger fra Raaderne, som ere sendte dertil, ligesaa fra Mønickhusen og Biskoppen af Kurland; kommer der Breve fra Lifland til Kongen, skal han postvis sende dem hid. T. 5, 434 b.

11. Dec. (—). Kvittans til Peder Biild, Befalingsmand over Nesbyehofuitz Len, paa alt, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet, baade af Kronens og Stiftets, medens han var Lensmand paa Riberhus, samt for de i den Tid oppebaarne Kongeskatter. Hvad han blev skyldig i rede Penge, betalte han Kongen selv, og hvad han blev skyldig af Korn, Fetalje og andre Varer, leverede han til Erich Rud tillige med det Inventarium, han modtog paa Slottet. Rex m. p. subscr. R. 6, 468 b.

---

[1] Tr.: Hofman, Fundationer IV. 91 f. (efter Orig.). I Stedet for »Vor Skole« (S. 91 L. 15 f. n.) har Brevbogen: Skolen; for »som da« (L. 12 f. n.) har den: som der: for »1 Pund« (L. 5 f. n) har den: 1/2 Pund. [2] Tr: Hofman, Fundationer IV. 82 f. (efter Orig.?). [3] Orig.s Datum; Brevbogen har: 15. Dec. [4] Vridsted. [5] Tr.: Heise, Dipl. Viberg. S. 331 (efter Orig.), hvor der L. 8 f. n. for »Rintz« skal staa: Fiendtz.

11. Dec. (Kolding). Tilladelse for Axel Viffert, Kammertjener, til at indløse Ønnested og Strøø Len i Skaanne fra Biirge Ulfstands Arvinger og siden beholde dem som et brugeligt Pant, indtil de afløses ham. Han skal være pligtig til at tjene Riget, hvor Kongen behøver ham. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 535 b.

— Tilladelse for Holger Viffeert til at indløse Bursø Gods i Skone fra Børge Ulfstands Arvinger mod Forpligtelse til at tjene Riget, hvor Kongen behøver ham. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 536.

— (?)[1] Forleningsbrev for Henriick Arnfeldt, Landsdommer i Siellandt, paa Sebyegaardt i Kallingborriig Len med 8 tilliggende Gaardsæder, de 5 i Cappel Sebye og de andre i Store Sebye. Han skal aarlig yde sædvanlig Landgilde deraf paa Kallingborriig Slot. Med de sædvanlige. Bestemmelser ang. Gods, Jagt, Skove og Fiskeri; dog maa han hugge til Gjærdsel og Ildebrændsel som de Bønder, der før ham boede paa Gaarden. Rex m. p. subscr. R. 6, 176 b.

12. Dec. (—). Til Jens Juel og Superintendenten i Aarhus Stift. Da Kongen har erfaret, at Sognepræsten i Ebeltoft ikke skal have den nødvendige Underholdning, skulle de med det første undersøge dette og, hvis det er rigtigt, handle med Borgerne i Ebeltoft om at skaffe ham den efter Recessens Lydelse. T. 5, 436[2].

— Til Jens Juel. Kongen har funderet et Hospital i Randers og dertil lagt noget af det Gods, som laa til Hospitalet i Aarhus, mod at sidstnævnte Hospital i det Sted aarlig skal have af Aarhusgaard 4[3] Læster Korn, 1 Td. Smør og 10 fede Svin, naar der er Olden, foruden den Rente, det plejer at faa fra samme Gaard. Da Renten imidlertid er optagen af det Gods, som er lagt til Hospitalet i Randers, skal han levere Hans Stygge paa Drotningborg 4 Læster haardt Korn og 1 Td. Smør til Hospitalets Bygning i Randers. T. 5, 436 b.

13. Dec. (—). Den koldingske Reces. Rex m. p. subscr. K. 1525—58 Bl. 150[4].

---

[1] I Brevbogen lyder Dateringen: »6. Dec, som var Søndagen næst efter S. Nicolai ep. Dag«. S. Nicolai Dag er selv 6 Dec., Søndagen der efter var 1558 11. Dec. [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II 41. [3] Ovfr. S. 227 staar: 6. [4] Tr.: Flere særkilte Udgaver fra 16. og 17. Aarhundrede. Christian III's Hist. I. 510 ff. Kolderup-Rosenvinge, Gl. dsk. Love IV. 253 ff. Secher, Forordninger 1558—1660 I. 7 ff.

13. Dec. (**Kolding**). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Ifuer Krabbe, hvorved denne til Erstatning for 2 Gaarde i Helstrup, som han har udlagt til Kronen, da Engene dertil havde lidt Skade ved Møllestøvningen ved Drotningborg, faar i Fiendtz Herred 1 Gaard, kaldet Gammelgaard, og i Horns Herred Gaarden Hesselbeck i Pintzløf[1] Sogn, 1 Bol i Sindal By og Sogn[2], 1 Gaard i Tuersted og 1 Gaard, kaldet Troldbierg[3]. Til Erstatning for Skovene til Ifuer Krabbes Gods i Helstrup har Kongen udlagt ham Herligheden af 1 Gaard og 2 Bol i Resen og af Glaptrup[4] og Ørnberg. Rex m. p. subscr. R. 6, 467 b.

— Tilladelse for Erich Rosenkrandtz til Langting, Embedsmand paa Silckeborg Slot, til strax at indløse Kronens Gods Rannes i Nørrejutland fra dem, som nu have det i Pant; naar han har indløst det, skal han begive sig til Kongen med de indløste Pantebreve for at faa et nøjagtigt Pantebrev derpaa. Rex m. p. subscr. R. 6, 470.

— (—, S. Luciæ virg. Dag). Aabent Brev, hvorved der henlægges 1 Pd. Korn af Tienden af Outrup Sogn til Underhold for Lokaten i Varde, 1 Pd. Korn af Tienden af Merup[5] Sogn til Lokaten i Holstebro, 1 Pd. Korn af Tienden af Skiibbet Sogn til Lokaten i Vedle og 1 Pd. Korn af Tienden af Hierdrup[6] Sogn til Lokaten i Kolding. Rex m. p. subscr. R. 6, 471 b[7].

14. Dec. (—). Livsbrev for Hans Lauriitzøn, Skriver paa Roskiildegaardt, paa et Kannikedømme i Roskiilde Domkirke, som Ch[r]estopher Gøye til Auendzbieriig har opladt ham. Naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Residens, Ordinans, Kapitelsstatuter og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 6, 178.

— (—, Onsd. efter S. Lucie Dag). Aabent Brev om Forligelse mellem Borgmestre og Raad i Aalborg (der mødte ved Jørgen Køning, Borgmester, Christen Skriver, Malti Pedersen og Oluf Krøger) og en af deres Medborgere, Giødick Christensen. Begge Parter mødte for Jahan Friis, Hr. Otthe Krumpen, Hr. Mougens Gyldenstiern, Byrge Trolle, Erick Krabbe, Anthonis Bryske, Jørgen Lycke, Holgierd Rosenkrantz, Hr. Lauge Brade og Herløf Trolle i

---

[1] Bindslev. [2] Ligger nu i Vennebjerg Herred. [3] Rimeligvis Troldborg i Raabjerg Sogn. [4] Glattrup, Skive Landsogn, Hindborg Herred. [5] Mejrup, Hjerm Herred. [6] Hjarup, Anst Herred. [7] Tr.: Ingerslev, Kolding lærde Skoles Hist., Bil. S. IV (efter Orig.). Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 556 f. (efter den foregaaende Udg.).

Anledning af, at Giødick Christensen havde undsagt Borgerne i Aalborg og handlet saa uskikkelig, at man maatte sætte ham i Byens Jern, hvorfra han siden brød ud; ligeledes havde han brugt ærerørige Ord om Borgmestre og Raadmænd formedelst en Dom, de havde afsagt mellem ham og en Kjøbmand i Flensborg. De bleve forligte saaledes, at han aldrig mere maa komme i Aalborg By eller de 3 nærmest liggende Herreder; dog maa han strax drage til Aalborg og blive der til den 20. Dag Jul for at ordne sine Sager. Findes han efter den Tid paa de ovennævnte forbudte Steder, eller skikker han sig utilbørlig mod Borgmestre og Raad enten indenlands eller udenlands og paafører dem Trætte for denne Sag, skal han straffes som fredløs Mand. I øvrigt skulle han og Aalborg Borgere være hinanden „ubevaret", hvor de mødes. T. 5, 438.

15. Dec. (Kolding). Livsbrev for Bent Gregorsen og hans Hustru paa en Clare Klosters Gaard, kaldet Biirke Hovedgaard, i Biirke[1] By i Ramsøe Herred. De skulle give sædvanlig Landgilde deraf og maa ikke bortleje noget af Gaardens Tilliggende. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 178 b.

— Stadfæstelse, given Anders Barbye til Sielsøe, Provst i Viborg Domkirke, paa et Brev, udstedt af Erich Krabbe, Ifuer Krabbe og flere andre gode Mænd Lørd. før S. Dionisii Dag (8. Okt.) 1558, hvorved de efter Kongens Befaling fastsætte et endeligt Markeskjel mellem Viborg Provstis Gods Nørreholm og Refstrup, om hvilket Markeskjel der har været lang Trætte mellem Provsten i Viborg og Gabriel Gyldenstierne og hans Forældre paa Refstrup. Rex m. p. subscr. R. 6, 469.

— Tilladelse for Hans Stygge, Embedsmand paa Drotningborg, til at indløse noget Gods, tilhørende S. Hansis Kloster i Horsens, fra Axel Arnefeld, som har det i Pant for 1000 Jochimsdlr., nemlig 1 Gaard i Norup[2], 1 Bol i Kasebøl[3], 2 Gaarde i Nebylle[4], 1 Gaard i Hofsøld[5], alle i Bierg Herred, 2 Gaarde i Voer Herred[6], 1 Gaard i Ørridtzløf, 2 Gaarde i Møballe, 2 Gaarde i Aas, 1 Gaard i Lundum, 1 Stykke Eng smstds., kaldet Morenborg, ved Aas og 1 Bol i Tvingstrup. Naar han har indløst det, maa han have det som et brugeligt Pant, indtil det afløses ham. Med

[1] Birkede. [2] Raarup. Kalsbøl. [4] Nebel. [5] Hornsyld? [6] Jvfr. Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 295.

de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og Fiskeri. Rex m. p. subscr. R. 6, 470 b.

15. Dec. (Koldinghus). Aabent Brev, hvorved Kronens Gaard Biskopsgaarden i Ribe henlægges til Hospitalet smstds. til Erstatning for Helligaandsgaardens Grund, der tidligere var givet til Hospitalet, men som Kongen nu har taget til Slottets Behov. Rex m. p. subscr. R. 6, 471 b[1].

— Fundats paa et Hospital i Kolding. Til Bolig for fattige, „saare" og syge Mennesker udlægges en Toft og Agerjord udenfor Kolding, vest for S. Jørgens Gaard, hvortil den tidligere hørte, med Undtagelse af et Stykke deraf, som er lagt til Provstegaarden her smstds., og til deres Underhold henlægges følgende Rente: et Vikarie til SS. Philippi et Jacobi Alter i Riber Domkirke, som Hr. Hans Lancken har i Værge, dog at han beholder det i sin Livstid, Kronens Part af Korn- og Kvægtienden af Anst, Gesten, Verst, Becke, Jorderup og Vamdrups Sogne i Kolding Len, som i alt er 2 Læster Rug og Byg og 70 Lam. Lensmanden paa Koldinghus skal have Opsyn med Hospitalet og dets Rente. Rex m. p. subscr. R. 6, 472.

— Befaling til Pouel Huitfeld at levere Hr. Peder Skram efter Tilsigelse 2 Tdr. grovt Krudt; Hr. Peder Skram skal igjen levere det ind i Laugholms Inventarium. Udt. i T. 5, 440.

16. Dec. (—). Aabent Brev, hvorved Kronens Part af Korntienden af Ome, Ringifue, Vindløf[2], Vellom[3], Hvixel[4], Gifueskod og Synderbierg[5] Sogne samt af Smede[6] og Hornstrup Sogne, hvilke to sidste Sognes Tiende hidtil har ligget til Hospitalet i Riibe, henlægges til Hospitalet i Vedle. Rex m. p. subscr. R. 6, 473[7].

17. Dec. (—). Aabent Brev, hvorved det Yding Kirkes Bol, som Hr. Matz Buck, Sognepræst til Eigtved[8], selv har i Værge, henlægges til Sognepræsteembedet i Eigtved, mod at der altid svares sædvanlig Landgilde og Afgift deraf til Østed[9] Kirke og Ribber Kapitel. Rex m. p. subscr. R. 6, 473 b[10].

— Livsbrev for Karrinne Sniders, Vulf Sniders Efter-

---

[1] Tr.: Terpager, Ripæ Cimbr. S. 520 f. (efter Orig.). Christian III's Hist. Suppl. S. 164 f. (efter Terpager). I Stedet for «120» (S. 520 L. 10 f. n.) har Brevbogen: 119; for «y^{c}xxi» (L. 9 f. n.) har den: $i_j{}^c$xxj; for «i^{c}xxi» (L. 8 f. n) har den: i^{c}xxj; for «x^{c}xxi» (L 7 f.n.) har den: $i_j{}^c$xxj. [2] Vindelev, Norvang Herred. [3] Uldum, samme Herred ligesom de følgende Sogne. [4] Hvejsel. [5] Sindbjerg. [6] Ø. Snede. [7] Tr.: Hofman, Fundationer IV. 734 (efter en Konfirmation af 1635) Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 559 (med Rettelser efter Brevbogen). [8] Egtved, Jerlev Herred. [9] Ødsted. [10] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 558.

leverske, paa en aarlig Oppebørsel af 20 Jochimsdlr. af Tolden i Kolding. Rex m. p. subscr. R. 6, 474 b.

17. Dec. (?)[1] (**Kolding**). Forleningsbrev for Jørgen Tiidemandt, Landsdommer i Skaanne, paa Gislef Gaard, som Jesper Friis sidst havde i Værge, uden Afgift, at tiltræde til førstkommende SS. Philippi et Jacobi Dag. Han skal gjøre tilbørlig Tjeneste deraf og holde Gaarden ved Magt. Rex m. p. subscr. R. 6, 535.

18. Dec. (—). Forleningsbrev for Peder Kruse, der nu skal være Landsdommer i Nørreiutland, paa Viskumgaard i Viskum Sogn i Synderliung Herred og 3 Gaarde smstds., som Jens Kaas nu har i Værge dertil. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 474.

20. Dec. (—, S. Thome ap. Aften). Livsbrev for M. Rasmus Sertorius paa et Kannikedømme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter M. Peder Sibber. Naar han ikke studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 6, 536 b.

— Livsbrev for Jacob Lauritzen paa et Vikarie til S. Marie Magdalene Alter i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Hans Romer. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 6, 537 b.

21. Dec. (—). Aabent Brev, hvorved Kronens Part af Korn- og Kvægtienden af Erst Sogn i Andst Herred henlægges til Sognepræsteembedet i Kolding. Rex m. p. subscr. R. 6, 474 b.

— Til Lensmændene i Vendelbo, Riber, Aarhus og Viborg Stifter. Da der skal være meget Folk samlet i Tydskland og man ikke, da Julen er saa nær, kan lade Undersaatterne advare om at sidde rede med deres Rustning ved aabne Breve til Landstinget, skulle de strax tilsige alle, som ere pligtige at holde Rustning, at have den rede, saa de strax, naar de faa Bud, kunne begive sig, hvorhen de tilsiges; da mange skulle have ladet deres Rustning forfalde, siden Kongen selv lod Adelen mønstre i Viborg, skulle de paaminde dem om at holde den Rustning, de ere taxerede for. T. 5, 440 b.

22. Dec. (—). Kvittans til Sander Leyel, Tolder i Helsingør, Jens Mogensen og Jørgen Valle, Toldskrivere smstds., som i Nærværelse af Kongen selv og Jochim Beck, Rentemester, have gjort Regnskab for, hvad de have oppebaaret i Told af alle de

---

[1] Er i Brevbogen dat. 17. Sept., men da var Kongen ikke i Kolding. Jvfr. ovfr. S. 225

Skibe, som ere løbne igjennem Ørsundt, og for den 100. Pending, som Skotter, Engelske og Emder have givet af deres Gods, og for den Rest, Emderne bleve skyldige forrige Aar, samt for Tønde- og Skriverpenge, oppebaarne fra 3. Marts 1558 til 11. Nov. s. A. Herfra fraregnedes: hvad de 2 Gange have leveret Kongen i Guld mod Kvittans, hvad de have givet for rinsk Vin, hed Vin, Salt, Lærred og Deler, hvad de have givet de højlærde og Borgmestre og Raad i Kiiøbnehagen eller i andre Maader have udgivet efter deres Registres eller Kvittansers Lydelse. De bleve herefter skyldige 469 Rosenobler, 4 Henricksnobler, 34 dobb. Dukater, 222½ Engelot, 8 Ungers Gylden, 4 Kroner, 144 Goltgylden og 12½ Skil. danske, som de strax betalte Kongen selv. Hvad Vin, Salt, Lærred og Deler de have kjøbt til Kongen i dette Aar, have de altsammen leveret paa Kiiøbnehagens Slot. Rex m. p. subscr. R. 6, 179.

31. Dec. (**Kolding**, Nytaarsaften 1559). Til Frantz Brochenhuse. Da han hidtil har holdt Trannekier Slot i en Slotslov til stor Bekostning for Kongen, vil denne i nogen Tid ingen Bekostning anvende derpaa; han skal derfor strax lade føre Skyts og andet derfra til Nyborg Slot og lade Trannekier Slotsport tilslaa. Der skal kun holdes en Foged paa Ladegaarden og saa mange Arbejdsfolk, som ere nødvendige for Avlens Skyld, samt en Ridefoged i Lenet. T. 5, 443.

1559.

Fortegnelse over Medlemmerne af Danmarks Riges Raad: Johan Friis, Kansler, Hr. Otte Krumpen, Marsk, Hr. Magnus Gyldenstierne, Hr. Peder Schram, (Hr.)[1] Byrge Trolle, * Erich Bøller („sagde sig af"), Oluf Munck, * (Hr.) Erich Krabbe, (Hr.) Eiler Hardenberg (Hofmester 1559), Anthonis Bryske, Rigens Kansler, (Hr.) Jørgen Løcke, * (Hr.) Tage Thot, Eiler Rønnov, * Hans Bernekov (døde i Kolding 1559), * Claus Urne („far vel"), (Hr.) Verner Parsberg, (Hr.) Nils Lange, Holger Rosenkrantz, * Christoffer Huitfeld (døde paa Gotland 1559), * Hr. Lauge Brade, * Ifuer Krabbe (døde 1561), Peder Bilde, (Hr.) Herlof Trolle, * Koruitz Ulfeld 1559

---

[1] Det i ( ) satte er senere tilføjet, de med * betegnede Navne ere overstregede.

(døde paa Frederichsborg 12. Marts 1563), * Erich Podbusch 1559 (blev slaget i Ditmerschen samme Aar), (Erich Rosenkrantz 1559. Frantz Brochenhusse paa Kiøp. 3. Febr. 1562, Steen Rosensparre samme Dag og Sted, Otte Brade paa Kiøp. 14. April 1563, Jørgen Rossenkrantz paa Kiøp. 9. Juni 1563).

Fortegnelse over Landsdommerne: i Jutland: Axel Jul. Palle Jul, * Peder Kruse; i Fyen: * Verner Svale, (Peder Hundredmarck); paa Langeland: * Nils Jacobsen, (Greers Jul); i Sieland: Henrich Nilsen; paa Loland og Falster: Claus Huitfeld; i Skone: Jørgen Tiidemand; i Søndre Halland: Knud Jude; i Nørre Halland: Matz Steensen. T. 6[1].

9. Jan. (Kolding). Til efterskrevne Lensmænd. Da Kong Christian III's Lig skal begraves i S. Knuds Kirke Mand. efter Sønd. invocavit (13. Febr.), skulle de være tilstede i Medelfar Onsd. efter Fastelavns Sønd. (8. Febr.) med deres Svende og X Heste, vente der, indtil Kongen kommer, og siden følge den afdøde Konges Lig til dets Lejersted. Da de skulle være med til at bære Liget, skulle de lade sig gjøre en sort Hat og en lang sort Kjortel, som kan naa til midt paa Skinnebenet, med smalle Ærmer. — Knud Gyldenstierne med 12 Heste, Albret Skiel 6, Malthi Jensen 4, Erick Podebusk 4, Christoffer Gøye 4, Frantz Bilde 4, Mauritz Podebusk 4, Gregers Ulfstand 4, Erick Rossenkrantz 4, Eskild Gøye 6, Hr. Christiern Friis 6, Frantz Banner 6, Niels Skiel 4, Christoffer Rossenkra[n]tz 6, Jens Jul 6, Niels Kieldsen 4 og Erick Lange 4. T. 6, 1.

— Til Landsdommerne over hele Riget. Da den afdøde Konge har ladet en Reces udgaa, som strax skulde forkyndes paa alle Landsting, sendes den dem nu til Forkyndelse og Opbevaring ved Landstinget. De skulle strax tilbagesende Kongen den Reces, som den afdøde Konge lod udgaa i Kiøpnehafn 1547, og de andre smaa Recesser, som siden ere udgaaede. T. 6, 2.

— Aabent Brev[2] til alle Indbyggerne i Nørreiutland, at Kongen formedelst sin Faders Død har afsendt Hr. Otthe Krumpen, Marsk, for at give dem nogle Ærender tilkjende, hvorfor de skulle rette sig efter alt, hvad han paa Kongens Vegne tilsiger dem. Rex m. p. subscr. T. 6, 3.

---

[1] Disse Fortegnelser ere indførte paa ufolierede Blade foran i Brevbogen tillige med Fortegnelser over Kjøbstederne og Superintendenterne i Danmark og Norge. [2] Forkyndt paa Landstinget af Hr. Otthe Krumpen.

10. Jan. (Kolding). Til Byrge Trolle. Da Kongen agter at lade sin Faders Lig begrave i S. Knudz Kirke i Othense Mand. efter Sønd. invocavit, skal han møde med sine Svende og 6 Heste hos Kongen i Boense Fred. efter Fastelavns Sønd. (10. Febr.); han skal lade sig gjøre en lang sort Kaabe, der naar ned til Ankelen, og et sort Skellert til at have om Halsen, hvilket skal hænge lige saa sidt ned som Kaaben. T. 6, 5.

— Befaling til Superattendenterne at lade ringe med Kirkeklokkerne over hele deres Stift baade i Landsbyerne og i Kjøbstederne Mand. efter Sønd. invocavit (13. Febr.) fra Klokken 10—12, da den afdøde Konge paa denne Dag skal begraves i S. Knuds Kirke i Othense. T. 6, 5 b[1].

— Til Borgerskabet i Othense. Da Kongen med sine Folk og Heste vil følge sin Faders Lig til dets Lejersted og venter nogle fremmede Fyrster til Begravelsen, skulle Borgerne gjøre Staldrum færdige der i Byen til saa mange Heste som muligt og skaffe Fetalje, fremmed Drik og andet i Forraad, saa de fremmede for Penge kunne faa, hvad de behøve til deres Underholdning. T. 6, 6.

— Til Borgerskabet i Medelfar. Da Kongen vil begive sig med sin Faders Lig Torsd. efter Fastelavns Sønd. (9. Febr.) fra Kolding til Medelfar, hvor han vil tøve en Nat, skulle Borgerne der i Forening med Hans Johansen, Embedsmand paa Hintzgafuel, skaffe Kongen med Folk og Heste tilbørlig Underholdning denne Nat og bestille gode Staldrum til saa mange Heste som muligt. T. 6, 7.

— Befaling til Hans Johansen om samme Sag.

Til Borgerskabet i Boense. Da Kongen med sine Folk og Heste begiver sig fra Medelfar til Boense Fred. efter Fastelavns Sønd. og vil tøve der en Nat, skulle Borgerne i Forening med Lensmanden paa Rudgaard underholde Kongen denne Nat og skaffe Staldrum til saa mange Heste som muligt. Udt. i T. 6, 7 b.

— Befaling til Peder Bild om samme Sag. Udt. i T. 6, 8.

— Lejdebrev for Hans Olborg, der har berettet, at En ved Navn Jørgen Andersen for nogen Tid siden ved Nattetid er kommen til hans Hus og har søgt at forlokke hans Hustru og, uagtet han da var bleven advaret og havde sat Borgen for at ville holde sig fra Hans Olborgs Hus og Hustru, alligevel er kommen til

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 333 f. (efter Orig. til Biskoppen i Ribe). Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 41 f. (efter den foregaaende Udg.).

hende ved Nattetid, hvorfor han blev slaaet ihjel. Hans Olborg maa uhindret forfølge sin Sag til Tinge og siden drage frit tilbage igjen; men hvis Sagen gaar ham imod, skal der „gaa derom saa meget, som ret er". Rel. Hr. Otte Krumpen. T. 6, 8.

10. Jan. (Kolding). Befaling til Hr. Christiern Pouelsen, Prior i S. Knudz Kloster i Othense, at skaffe Værelser der i Klosteret til nogle fremmede Fyrster, som Kongen venter til sin Faders Begravelse, og samle saa meget, han kan, i Forraad til deres Underholdning. T. 6, 8 b[1].

— Brev til samme, at Jørgen Løcke har faaet Befaling til at undersøge, hvor i S. Knuds Kirke [Christian III's] Begravelse kan være, enten i Koret eller i Kirken, hvorfor han skal rette sig efter, hvad Jørgen Løcke paalægger ham derom; han skal skaffe Murmestre, Kalk, Sten og andet, efter som Jørgen Løcke tilsiger ham, og skaffe ham Værelse og Underholdning i Klosteret, indtil alt er besørget. Han skal lade støbe 12 store Voxlys af den Størrelse, som Jørgen Løcke opgiver ham, og have dem helt færdige Fastelavns Sønd. (5. Febr.). Udt. i T. 6, 9[2].

— Befaling til Jens Jul inden Sønd. Aften (15. Jan.) at sende 500 Sider Flæsk hid med Vogne samt 20 Øxne, 20 fede Faar og 100 Par Høns.

Befaling til Abbeden i Em Kloster at sende 12 Øxne, 12 fede Svin, 12 fede Faar, 50 Sider Flæsk, 100 Par Høns, 1 Td. Æg og 1 Td. Æbler hid til 29. Jan.

Befaling til Abbeden i Vidskyld at sende lige saa meget hid som Abbeden i Em Kloster inden Kyndelmisse Dag (2. Febr.). Udt. i T. 6, 9 b.

11. Jan. (—). Befalinger til Peder Rud, Jørgen Nagel, Jørgen Valckendorf og Hans Lauritzen strax at begive sig ind paa Kallingborg Slot og indtil videre blive liggende der i Slotsloven og rette sig efter, hvad Sten Rossensparre, Embedsmand smstds., paa Kongens Vegne tilsiger dem. T. 6, 10.

12. Jan. (—). Forleningsbrev for Jørgen Skinckel [til Lammehafue[3]] paa 3 Kronens Gaarde i Fyen, den ene i Søinge[4], de 2 andre i Rynckebye, og Kronens Part af Korntienden af Reginge[5] Sogn uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaarde, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 3.

---

[1] Tr.: Dsk. Mag. II. 75 (med urigtig Dat.: 9. Jan.). [2] Tr.: Dsk. Mag. II. 75 (lidt friere gjengivet; L. 8 f. n. skal for »beskikket« læses: bestillet). [3] Efter Overskriften. [4] Sødinge, Ringe Sogn, Gudme Herred. [5] Ringe.

12. Jan. (Kolding). Befaling til Hr. Magnus Gyldenstierne at skrive til Johan Falckner i Amsterdam om at bestille Bøssesmeden derfra til Kiøpnehafn „paa den Besked, som han selv haver foregivet", og om at bestille saa meget Jern, som behøves til at smede Skytset af, hvorefter han skal sende det til Kiøpnehafn med Bøssesmeden. Kongen vil beholde det Skib, som Johan Falckner har bygget for Thrund Benckestock og Gude Thorrelsen, hvorfor der sendes Hr. Magnus Gyldenstierne et Brev til Chrestoffer Valckendorf, at denne skal betale Johan Falckner de 200 eller 300 Dlr., som denne endnu har til gode for Skibets Bygning, ligesom samme ogsaa skal betale det Jern, Johan Falckner og Bøssesmeden udtage til at smede Skyts af. Udt. i T. 6, 10.

— Befaling til Anthønnis Bryske om nu den 20. Dag Jul i Othense paa Kongens Vegne at tilsige den menige Adel i Fyen til at være tilstede i Othense med Hustruer og Jomfruer Lørd. efter Fastelavns Sønd. (11. Febr.) for den følgende Mandag at følge den afdøde Konge til hans Lejersted; de skulle være saa sortklædte som muligt og sørge for, at deres Hustruer og Jomfruer ogsaa ere sortklædte og hænglede. T. 6, 11 b.

— Til Albret Skiel, Malte Jensen, Erick Podebusk, Chrestoffer Gøye, Mauritz Podebusch, Gregers Ulfstand, Eskild Gøye, Hr. Christiern Fris, Christoffer Rossenkrantz, Jens Jul og Erick Lange. Den tidligere Befaling [af 9. Jan.] til at møde i Medelfar Onsd. efter Fastelavns Sønd. med deres Heste forandres til, at de skulle sende Hestene til Medelfar og lade dem vente der, medens de selv personlig skulle møde paa Kollinghus samme Onsdag „betimen Dags". T. 6, 12.

14. Jan. (—). Livsbrev for Erick Valckendorf paa al den Aaresild, der falder under Stenfs[1] Herred paa Høgstrup Gaards Grund, hvormed han er forlenet paa Livstid af Kong Christian III. Rex m. p. subscr. R. 7, 243.

15. Jan. (—). Fuldmagter for Hr. Magnus Gyldenstierne, Statholder paa Kiøpnehafns Slot, til Indbyggerne i Sieland og for Eyler Hardenbierig til Indbyggerne i Skonne, ligelydende med Brevet af 9. Jan. til Indbyggerne i Nørrejylland. Udt. i T. 6, 3 b.

— Til Sthen Rossensparre. Da han gjennem Kansleren Johan Friis har begjæret nærmere Ordrer om Kong Christiern,

[1] Stævns.

hvem han, siden han erfarede Kongens Død, ikke har tilladt at gaa ud, hvilket han vil vedblive med, indtil han faar nærmere Besked, befales det ham at blive ved dermed. Peder Rud, Jørgen Nagel, Jørgen Valckendorf og Hans Lauritzen have faaet Befaling til at begive sig ind paa Kallingborg Slot for at tage Vare paa Kong Christiern og Slottet efter Sthen Rossensparres Anvisning. Han skal derfor underholde dem paa Slottet og paalægge dem at passe godt paa. T. 6, 14.

15. Jan. (Kolding). Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Da han har tilskrevet Kongen, at han med Byrge Throlle, Herlof Throlle og flere andre har forseglet Pengekammeret paa Kiøpnehafns Slot og det Kammer i Taarnet, som Hans Drejer har Nøglen til, befales det ham, da Kongen har sendt Rentemesterens Skriver til ham med Brev om nogle Penge, at udtage disse Penge af Pengekammeret og siden forsegle Døren igjen. Da han har tilskrevet Kongen, at, hvis han ikke fik Kongens Brev til Landstinget, vilde han skrive dertil og befale alle at sidde rede med deres Rustning, sendes der ham et aabent Brev til Indbyggerne i Sieland samt Skrivelse til ham selv om, hvad han paa Kongens Vegne skal give tilkjende; et aabent Brev er ligeledes udgaaet til Indbyggerne i Skonne, og Eyler Hardenberg, Kongens Hofmester, har faaet Befaling til at lade det forkynde. Kongen er tilfreds med, at han har tilskrevet Lensmændene i Skonne, Halland, Bleginge og Norge, hvorledes de skulle forholde sig. Peder Rud, Jørgen Nagel, Jørgen Valckendorf og Hans Lauritzen have faaet Befaling til at drage ind paa Kallundborg Slot og blive liggende der; men da Hr. Magnus har befalet Hans Lauritzen at drage ind paa Krogen, tillades det denne at blive liggende der, indtil han faar nærmere Besked. Han skal intet foretage sig med Kiøpnehafns Slot og Krogen, hverken Nedrivning eller Tilbygning, førend han faar nærmere Tilsigelse. M. H. t. den Fetalje, som han skriver om til Kiøpnehafns Slots Behov, vil Kongen tale med Rentemesteren, naar denne kommer tilstede. T. 6, 15.

16. Jan. (—). Befaling til Abbeden i Em Kloster strax paa Foraaret at lade brænde saa mange Mursten og Tagsten som muligt der ved Klosteret og lade dem staa til Rede paa nærmere Besked.

Befaling til Hr. Magnus Gyldenstierne at sende 80 Bjelker til Aarhus til den Bygning, som skal foretages paa Silckeborg, samt at lade sammenhugge et Hus, et Loft højt og 20 Bindinger

langt, som han skal sende til Aarhus, saa snart det er sammenhugget. Udt. i T. 6, 16.

21. Jan. (Kolding). Til Christoffer Huitfeld. Han har i sin Skrivelse til Kong Christian berettet, at der i Visbye staar et Hus, kaldet Kaldskindhus, der er meget forfaldent og bruges til at opbevare Kongens Oppebørsel i, hvilket han har tilforhandlet Kronen, da Borgmestre og Raad ikke kunne holde det ved Magt; dog have disse begjæret at maatte beholde de 12 Boder deri. Da det kan være Kronen til stort Gavn, skal han sørge for, at Kronen faar Huset med alle Boderne og alt andet Tilbehør, thi Kronen kan ikke være tjent med at skulle holde Huset ved Magt, naar de andre skulle beholde Boderne. Naar han har faaet Huset, skal han lade det sætte i Stand. Han skal ubemærket se at erfare, hvad der gaar for sig i Suerrige og Rydzland, og hvis han erfarer noget, skal han med det første underrette Kongen derom. T. 6, 16.

— Befaling til Eyler Hardenberig at træffe Forholdsregler om alt det paa Malmøhus, som han véd er magtpaaliggende, og selv personlig være tilstede i Othense Lørd. efter Fastelavns Sønd. (11. Febr.) til den afdøde Konges Begravelse. Han skal lade sig gjøre en lang sort Kaabe, der kan naa ned paa Ankelen, og et lige saa langt sort Skellert til at have om Halsen. Han skal sende 8 Fade af den Vin, som ligger paa Malmø[hus], 2 Sække god prydsk Humle og 1 Læst Spegesild til Aarhus til Kongens Hoflejr. Udt. i T. 6, 17.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Han skal befale Pouel Huitfeld at blive paa Slottet [i Kjøbenhavn] og have Opsyn med alt, medens han selv skal være tilstede i Othense Lørd. efter Fastelavns Sønd. til den afdøde Konges Begravelse. Han skal lade sig gjøre en lang sort Kaabe, der kan naa ned paa Ankelen, og et lige saa langt sort Skellert til at have om Halsen. T. 6, 17 b.

— Befaling til Oluf Persen, Tolder i Ripe, strax at kjøbe 2½ Læst godt, fersk Hamborigøl til Kongen og sende det hid med sit eget visse Bud; endvidere skal han sende 2 Stykker gement, sort Engelst og 4 Stykker Nerisk eller Gøttings til Foder hid og lade det levere til Jochim Beck, Rentemester.

Befaling til Eskild Gøye paa Skanderborg at tilsige Kronens Tjenere der i Lenet til at hugge 300 Læs Ved i Kronens Skove, hvor han anviser dem, og til siden at age dem til Aarhus til Kongens Hoflejr.

Lignende Befalinger til Abbeden i Em Kloster, Fogden i Ore

Kloster og Erick Rossenkrantz paa Silckeborig til hver at lade 200 Læs Ved hugge og sende til Aarhus. Udt. i T. 6, 18.

22. Jan. (Kolding). Til Dr. Peder Palladius. Kongen har modtaget hans Skrivelse og den Bog[1], han har tilskrevet ham, og takker derfor; om den skal trykkes, overlader han til ham selv. Bededagene anser Kongen det for godt at holde strax efter Begravelsen, der skal finde Sted Mand. efter Sønd. invocavit; i øvrigt overlades det til Dr. Peder selv at bestemme Dagene og underrette de andre Superintendenter derom, at de kunne give nærmere Ordrer til Sognepræsterne. T. 6, 18 b.

24. Jan. (—). Til Hr. Magnus Gyldenstierne. I Anledning af hans Brev om Bryllupskosterne, som han tidligere har faaet Skrivelse om, om hans Foranstaltninger paa Krogen, om Knægtene i Kiøpnehafn, om Lambrecht Voldmester, om Peder Chrestensen og flere andre Ting befales det ham at lade Bryllupskosterne der paa Slottet foregaa hemmelig og stille og „lade dennom gange i Kapellet uden al Prang, Pibe eller Tromme". Han maa antage Baadsmænd til de Skibe, som skulle til Island, Ferøe og Vespenøe, og til de Skibe, som daglig bruges, derimod skal han ikke antage Baadsmænd til Orlogsskibene, førend han har talt med Kongen selv. Om de øvrige Ting skal han faa Besked, naar han kommer til Begravelsen, hvortil han bestemt maa møde. T. 6, 19.

— (—, S. Pauli conversionis Aften). Fuldmagt for Herlof Trolle til at forfølge Sagen mod Peder Oxe til en endelig Slutning efter den Befaling, som den afdøde Konge har givet ham. Rex m. p. subscr. T. 6, 20.

— Befaling til Hr. Peder Schram, Erick Bøller, Thage Thot, Verner Parsberig, Claus Daa, Otte Brade, Frantz Brockenhus, Jacob Brockenhus, Sthen Rossensparre, Erick Rud, Lauge Urne og Lauge Ulfstand ufortøvet at fuldgjøre det Rigens Ridebrev og den Instruktion, som Kong Christian III har ladet udgaa mod Peder Oxe, da de ved Claus Daa og Lauge Urne og deres medgivne aabne Brev have berettet, at de have været for Gisselfeld for at fuldgjøre dem, men ere blevne forhindrede deri af Peder Oxes Brødre og Svogre, der mødte og „svarede dertil". Rex m. p. subscr. T. 6, 20 b.

— Oprejsningsbrev[2] for Beertel Ifuersen, Niels Lassen,

[1] Bogens Titel anført i Christian III's Hist. I. Fortale S. 163. [2] De havde for deres Oprejsning lovet Eskild Goye paa Skanderborg paa Kongens Vegne 30 Oxne, at betale til Voldermisse (1. Maj).

Thomes Suendsen, Niels Persen, Anders Nielsen, Thomes Thorbernsen, Jens Smed, Lauritz Pouelsen, Peder Bonde og Peder Smed, der for nogen Tid siden bleve dømte nederfældige for to Karle, Jens Skrædder og Seuren Enduoldsen, som de dømte til Galgen, men siden bleve dømte til at tage ned igjen. De mandato proprio regiæ majestatis dominus cancellarius subscr. [Rel.] Eskild Gøye. T. 6, 21.

25. Jan. (**Kolding**, S. Pouels Dag conversionis). Ejendomsbrev for M. Pouel Noviomagus paa en Kronens Gaard i Store Færgestræde i Kiøpnehafn til Løn for hans tro Tjeneste hos Kong Christian III. Rex m. p. subscr. R. 7, 243 b[1].

— Til Mougens Godske, Lauge Brock og Mechel Sestedt. Da Herlof Throlle har faaet Fuldmagt til paa Kongens Vegne at forfølge Sagen mod Peder Oxe, skulle de, naar han tilsiger dem, strax begive sig til ham og rette sig efter hans Befalinger. T. 6, 22.

— Til Sthen Rossensparre. Da han med flere andre gode Mænd er tiltagen til at være Ridemand og til efter Rigens Ret at udlægge Kongen Fyldest for den Tiltale, denne har til Peder Oxe, men ikke selv personlig kan være tilstede ved denne Forretning, eftersom han har faaet Befaling til at blive paa Kallundborg og have Opsyn med alt der, skal han sende sin Fuldmagt til de andre Ridemænd, at han vil besegle, hvad de gjøre; hvis han har Betænkeligheder herved og nærer Tvivl om, at de have gjort ret, skal han, saa snart han kan komme fra Slottet, selv ride og fuldgjøre Rigens Ret og siden give det beskrevet fra sig. T. 6, 22 b. (U. St.)

26. Jan. (—). Kvittans til Jochim Beck, Rentemester, paa 1369½ Dlr. 7 Skil., som han efter Kongens Befaling har sendt til Kurfyrstinden af Saxen som Betaling for de Silkestykker, hun har ladet kjøbe og sende hid. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 7, 244.

31. Jan. (—). Til Borgerskabet i Assens. De have tidligere faaet Befaling til at lade deres Skuder og Færger løbe over til Haderslefnes for at overføre de fremmede Fyrster med Følge, som Kongen ventede til sin Faders Begravelse; da der imidlertid ikke kommer andre fremmede Fyrster end Hertug Hans af Holsten, skulle de beholde saa mange Skuder tilbage, som behøves til

---

[1] Brudst. tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. II. 313, hvor der L. 6 for »Sisseltiles« skal læses: Sissell Tiles.

at overføre ham med Følge, og derimod lade 3—4 Færger og Skuder i det mindste eller saa mange, de kunne, løbe til Færgestedet i Medelfar Sund, saa de sikkert ere der Tirsd. efter Fastelavns Sønd. (7. Febr.), for der at oppebie Kongens Ankomst og sætte ham med Følge over fra Færgehuset til Medelfar. T. 6, 23.

3. Febr. (Kolding). Kvittans til Jochim Beck, Rentemester, paa 100 Jochimsdlr., som han efter Kongens Befaling har betalt Hertug Hans af Holsten, der havde laant Kongen denne Sum. Udt. i R. 7, 244 b.

— Brev til Frantz Brockenhus, at Kongen har givet denne Brevviser, Lauritz Vendelboe i Resting[1] paa Langland, for hans Fattigdoms Skyld hans Skude og Gods igjen, som Frantz Brockenhus har frataget ham, fordi han havde kjøbt noget Ved af Fogden paa Tranekier Slot og siden udført det til Hellighafn imod Recessen; derimod skal han betale de 40 Mark Penge, som Frantz Brockenhus paa Kongens Vegne har forlangt af ham. T. 6, 23 b.

4. Febr. (—). Befaling til Eiler Rønnov at tilsige Bønderne i Bog Herred til at møde med deres Heste og Vogne i Medelfar Fred. efter Fastelavns Sønd. (10. Febr.) tidlig om Morgenen før Dag og der modtage og føre Kongens Fadebur.

Lignende Befaling til Hans Johansen om at tilsige Bønderne i Vends Herred til at møde ut supra. Udt. i T. 6, 24.

— Befaling til Peder Bild at tilsige alle Bønderne i Skam og Lunde Herreder til at møde i Boense i Dag 8 Dage, som er Lørd. efter Fastelavns Sønd., tidlig om Morgenen før Dag for at modtage Kongens Fadebur og føre det til Othense.

Befaling til Palle Ulfeld at tilsige Bønderne i Skoufbye Herred il at møde nævnte Dag, den ene Halvdel ved Rudgard, den anden ved Vissenberg Kirke, for at modtage Kongens Fadebur og føre det til Othense. Udt. i T. 6, 24 b[2].

5. Febr. (—). Til Borgerskabet i Assens. Kongen har i Dag faaet Brev fra Hertug Adolf, at denne vil komme til den afdøde Konges Begravelse, hvorfor Borgerne skulle bestille Herberg til ham i Byen og skaffe ham fyrstelig Underholdning. De skulle sende Færger over til Haderslefnes efter Hertugen og hans Følge, og hvis det er dem muligt, skulle de desuden lade 1 eller 2 Skuder løbe

[1] Ristinge. [2] Tilføjet: «For^{ne} 4 Breve bleve henskikket med Tord Skonning af Kiøpnehafn, og fik Hans Bang Skrivelse at skulle forskikke det Brev til Eyler Rønnov, som er hannem tilskrevet.»

til Medelfar Sund for at sætte Kongen og hans Følge over, saaledes som de tidligere have faaet Skrivelse om. Udt. i T. 6, 24 b.

5. Febr. (Kolding). Befaling til Erich Bilde og Frantz Bilde at drage til Assens for at modtage Hertug Adolf, saaledes som de tidligere have faaet Befaling til. Udt. i T. 6, 25.

6. Febr. (—). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Skjønt han har meldt Kongen, at han ikke kan komme til Begravelsen, befales det ham strax at begive sig afsted for at være hos Kongen i Othense paa den Dag, som han tidligere har faaet Befaling til, da Kongen har magtpaaliggende Ting at tale med ham om. Udt. i T. 6, 25.

— Til Peder Nielsen, Byfoged i Nesthuedt. Denne Brevviser, Peder Degn i Sønder Bierthe, har berettet, at hans Søn er „falden til" Kongen for et Mandslet, men at han for Fattigdoms Skyld ikke kan betale de 10 Dlr., som Byfogden forlanger for denne Sag; Kongen har derfor eftergivet dem. Rel. Hans Spiegel. T. 6, 25 b.

7. Febr. (—). Ejendomsbrev for Niels Matzen, Borger i Kolding, paa en Kronens Jord paa Klosterkirkegaarden i Kolding, vest og nord for den store Alfarvej, til Gjengjæld for et Stykke Jord ved hans egen Gaard, som han har udlagt til Kronen. Rex m. p. subscr. R. 7, 62.

— Befalinger til Abbeden i Soer, Abbeden i Ringsted og Prioren i Anduordskouf personlig at begive sig til Kallingborg med deres Heste og Svende for at følge Kong Christierns Lig derfra til Nyborg.

Befaling til Peder Rud at blive liggende paa Kallingborg Slot for med Høvedsmanden og Knægtene der at have Opsyn med alt, indtil han faar nærmere Besked.

Befaling til Jørgen Nagel og Jørgen Valckendorf at følge Kong Christierns Lig til Nyborg. Udt. i T. 6, 26.

— Befaling til Jacob Skiel sammen med Arrild Ugerup at begive sig til Kallingborg med sine Heste og Svende for at følge Liget til Nyborg.

Befaling til Sthen Rossensparre eller hans Foged i hans Fraværelse at tilsige Hofsinderne der paa Slottet til at følge Liget til Nyborg. Udt. i T. 6, 26 b.

[Omtr. 7.—15. Febr.] Til Claus Rantzov. Der sendes ham Borgelejebreve, som han skal levere til de Knægte, han skal sende herind i Riget. Knægtene skulle forlægges paa følgende

Maade: i Riber By 25, Othense 20, Assens 15, Suinborg 20, Kierteminde 10, Bogense 5 og Medelfart 5. Udt. i T. 6, 27. (U. St.)

15. Febr. (Odense). Forleningsbrev for Fru Anne Bild, Hans Skinckels Efterleverske, paa Herligheden, Arbejdet og al anden uvis Rente af følgende Kirkegaarde: 1 Gaard i Ottrup, 1 i Hiørdslef[1], 1 i Nislef, 1 i Øritzlef og 1 i Skybye[2], uden Afgift; den aarlige Landgilde skal hun overlade Kirkerne. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaarde, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 4.

— Forleningsbrev for Knud Gyldenstierne paa Ørum Slot og Vesteruig Kloster, som han nu selv har i Værge, at beholde i 3 Aar. Han skal hver S. Hans Dag give 3000 Jochimsdlr. deraf til Rentemesteren, nu til S. Hans Dag for 1558, og gjøre Regnskab for alt Sagefald, Gaardfæstning, Gjæsteri og al anden uvis Rente, hvoraf 1/3 skal komme Kongen til gode. Alt Vrag, som strander i Lenene, skal han lade bjerge paa egen Bekostning, gjøre Regnskab derfor og levere det alt sammen til Kongen. Han skal tjene Riget med 24 geruste Heste og holde Kongen med Følge 3 Nætter om Aaret. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 62 b[3].

16. Febr. (—). Kvittans til Berthrum van Annefeld, Embedsmand paa Nørborig, for hans Afgift af Nørborig og for alt Sagefald og Gaardfæstning, som han har oppebaaret af Bønderne i Lenet 1558; hans Indtægt beløb sig i alt til 230½ Dlr. 3½ Skil. lubsk, hans Udgifter til Rejser efter Kongens Statholders Tilsigelse og til en Hest beløb sig til 69½ Dlr. 14 Skil. lubsk. Han blev derefter 160½ Dlr. 6½ Skil. lubsk skyldig, som han strax betalte Rentemesteren Jochim Beck. Rex m. p. subscr. R. 7, 7.

— Livsbrev for Hans Lauritzen, Lakaj, og hans Hustru paa det Hus med tilliggende Jord i Kongens Liungbye, som de nu selv have i Værge, uden Afgift. De skulle være Lensmanden paa Kiøpnehafns Slot lydige. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 7, 244 b.

— Tilladelse for Fru Grethe Bryske, Peder Ruds Efterleverske, til strax at indløse Gielstrup Gaard fra Peder Ruds Arvinger og beholde den som et brugeligt Pant, indtil den afløses hende. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og Jagt. Rex m. p. subscr. R. 7, 245.

---

[1] Hjorslev, Otterup Sogn, Lunde Herred. [2] Skeby, samme Herred. [3] Tr.: Dsk. Mag. VI. 319 f. (efter Orig.). S. 319 L. 13 f. n. skal for »datos Reininghs læses: datum regnendis.

16. Febr. (**Odense**). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Kongen har givet sin Moder Bunden af det blegindske Skib, som ligger ved Kiøpnehafns Slot; han skal nu udruste det med Ankere, Mast, Sejl, Tov og andet Tilbehør, indskibe det store Sejerværk, som M. Johan Guldsmed gjorde til Kongens Fader, og den Jernkakkelovn, som staar paa Kiøpnehafns Slot i Hertug Hans af Holstens Kammer, derpaa og lade det løbe til Kolding dermed.

Til Claus Huitfeld. Da Hr. Johan Randtzov har klaget over, at han tiltaler nogle Kirketjenere, som i Kong Hans's og Kong Christiern II's Tid laa til Aalholm Slot, for den Rettighed, de pleje at give der til Slottet, skal han undersøge Sagen, og hvis det er rigtigt, som Hr. Johan Rantzov beretter, og Bisperne ikke have haft noget at gjøre med disse Kirketjenere, maa han ikke gjøre Hr. Johan Randtzov nogen Hinder paa dem. Hr. Johan Randtzov har ligeledes klaget over, at 2 Læster Korn, som Borgerne i Nysted have givet til Aalholm Slot af nogen Jord, de have haft i Brug, gjøres der ham Hinder paa af Claus Huitfeld, fordi Kongens Farmoder, Dronning Sophie, har opladt Byen til Kongens Fader. Claus Huitfeld skal lade Sagen komme for Landstinget og sætte en anden god Mand af Adelen til Landsdommer i denne Sag, saa der kan gaa endelig Dom om, hvor vidt de 2 Læster Korn bør følge Slottet eller ej. T. 6, 27 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Der sendes ham 16 Landsknægte, der have tilbudt Kongen deres Tjeneste, hvilke han skal tage i samme Bestilling og Ed som andre Knægte, optegne i Kongens Mønsterseddel paa Besolding og Aarpenge efter deres Udrustning og forskrive i Borgeleje, hvor ham synes.

Befaling til Pouel Huitfeld fra sin Hustru at faa de Dundyner og andet Tilbehør, som den afdøde Konge lod gjøre til en Rejseseng („ferdis seng“) til sit eget Behov, saaledes som denne Brevviser, Hans Drejer, videre kan sige ham; derefter skal han lade Sengen pakke ind og med det første sende til Aarhusgaard. T. 6, 28 b.

17. Febr. (—). Forleningsbrev for Jørgen Løcke til Ofuergaard paa Hedensted Herred, som Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, nu har i Værge, uden Afgift. Han skal holde Kongen med Følge 1 Nat om Aaret. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 64.

— Aabent Brev, at Axel Viffert, Hofsinde, der af Kong

Christian III har faaet Tilladelse til at indløse Ønestad og Strø Len fra Byrge Vulfstands Arvinger, maa beholde dem uafløste, med mindre Kongen selv vil indløse dem til Rigets Behov. Rex m. p. subscr. R. 7, 395.

17. Febr. (Odense). Befaling til Hr. Magnus Gyldenstiern at skaffe Kongens Kapelmester[1] og Sangere, der nu sendes til Kiøbnehafn, sædvanlig Underholdning der paa Slottet, indtil Kongen selv kommer der. T. 6, 29.

18. Febr. (—). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da Kongen agter at holde sin Kroning i Kiøbnehafn Sønd. efter S. Laurentii Dag (13. Aug.), skal han med det første overveje, hvad der behøves dertil af Fetalje og andet, og hvorfra det kan forskrives. Da den store Sal paa Kiøbnehafns Slot er brøstfældig paa Tag, Spær og Loft, men der ikke er Tid til at lave noget helt nyt, skal han med Kongens Bygmester og Tømmermand undersøge, hvorledes der foreløbig kan hjælpes paa det; ligeledes skal han med Hercules Bygmester undersøge, om Stegerset paa Slottet kan hjælpes med Pæle eller paa anden Maade, saa det ikke behøver helt at nedbrydes. Han skal med det allerførste give Kongen Underretning om disse Sager. Da han melder, at der mangler Mønt, og foreslaar, „at der maatte formøntes nogen Daler udi Mønt, da ere vi ikke til Sinds at lade formønte Daler, men vi ville befale vor Rentemester med det første at forskikke Sølv ind paa Mønten, som skal formøntes til vort Behov". Han skal befale Slotsskriverne fra Bergen og Trundhiem, som skulle være komne der til Slottet med deres Regnskaber, strax at begive sig til Kongen paa Aarhusgaard og tage de Penge med, som tilkomme Kongen. Kongen ser af det Register, som er sendt ham, at der daglig bespises mange unyttige Folk paa Slottet, hvorfor der sendes et Register paa dem, som Kongen vil have forløvede og afviste. T. 6, 29[2].

19. Febr. (—). Forleningsbrev for Efuert Bild, Embedsmand i Trundhiem, paa Harrested[3] Birk i Fyen uden Afgift, med Befaling til Bønderne om at lyde ham. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 7, 4 b.

— Aabne Breve, at Greger von Crossen, Casper Waldz

---

[1] Vistnok Johan Paston (s. ovfr. S. 111). [2] Tr.: Pontoppidan, Orig. Hafn. S. 262 f. (efter Orig.). I Stedet for «vil tilstaae» (S. 263 L. 2) har Brevbogen: vel tilstaar. Hos Pontoppidan S. 264 ff. er trykt Listen over de Folk, som ikke skulle have Kost paa Slottet, hvilken ikke er optagen i Brevbogen. Orig. (Dsk. Kong. Hist., Fasc. 39) viser, at der er adskillige Fejl i den trykte Liste. [3] Herrested.

og Albret von Bottenstien for Livstid maa have deres Borgeleje og Underholdning paa Nyborg Slot samt aarlig af Lensmanden der oppebære en Hofklædning og 8 Dlr.; de skulle være Lensmanden lydige og lade sig bruge til hvad han paa Kongens Vegne tilsiger dem. Rex m. p. subscr. R. 7, 5 b.

19. Febr. (Odense). Til Thage Thot, Erick Rosenkrands og Christiern Munck. Da Kongen har erfaret, at Slottene N[1] ikke skulle være saa vel forsynede med Skyts, Lod og Krudt, som det er nødvendigt, skulle de, skjønt Kongen ingen Ufred venter, dog undersøge, hvad der i saa Henseende fattes, og om der er nogen Brøst paa Bygningen. Hvad de ikke selv kunne udrette, skulle de underrette Kongen om, der saa vil finde Raad dertil. T. 6, 30[2].

— Ligelydende Brev til Ebbe Ulfeld med den Tilføjelse, at han skal kjøbe 1 Dusin dobbelte Hager, 1 Dusin Tellehager, 1 Falkonet og 3 eller 4 Tdr. Krudt til Slottet[3]. Udt. i T. 6, 30.

— Til Borgmesteren i Assens. Han skal befale Borgerne der i Byen at betale, hvad Hertugerne Hans og Adolf af Holsten med deres Følge have fortæret der i Byen, da de vare hos Kongen; selv skal han paa Kongens Vegne betale de Færgemænd, som overførte Hertugerne med deres Følge, og dem, som med deres Skuder løb ind i Medelfar Sund og overførte Kongen med Følge, hvilket han skal indskrive i sit Regnskab. T. 6, 30 b.

— Befaling til Sander Leyel at bestille 200 Amer god Rinskvin, 20 Kurve ferske Rosiner og 10 Amer Vineddike til Kongen og sende det til Kiøbnehafns Slot, naar han faar det.

Befalinger til Borgmestre og Raad i Malmøø og Landskrone at have god Opsigt med alt i deres Byer og udbedre de Mangler, der maatte være paa Voldene og den øvrige Befæstning omkring Byerne, skjønt Kongen dog ikke venter nogen Ufred; ligeledes skulle de skaffe Skyts, Lod, Krudt og andet i Forraad. T. 6, 31.

20. Febr. (—). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Kongen har faaet Skrivelse fra de Raader, der ere sendte til Rydsland, at de mangle Penge til deres Tæring; han skal derfor modtage 3000 Dlr. af Efuert Bilds Skriver og sende dem til Sander Leyel, Tolder i Helsingoør, med Skrivelse til denne om at sende dem til de om-

[1] Baahus, Varberg og Agershus. [2] Jvfr. Nsk. Rigsregistr. I. 255, hvor Erik Rosenkrands urigtig angives at være Lensmand paa Bergenhus. [3] Lykaa.

talte Raader med det første sikre Bud, han kan faa til Refuel. Han skal give Skriveren Kvittans paa Pengene med Oplysning om, hvortil de ere brugte. Der sendes ham nogle Breve til nogle Lensmænd og Kjøbsteder til Besørgelse. T. 6, 31.

1. Marts (Aarhus). Fuldmagt for Oluf Persen, Borgmester i Ribe, til at drage til Lubeck og Hamborg og der kjøbe til Kongens Hofklædning 85 [Stykker] beredt violbrunt Engelst til Kjortler, 16 Stykker beredt lysegult Engelst til Hoser, 55 Stykker uberedt, gement Engelst af forskjellige Farver, 150 [Stykker] Nerst eller Hardeuigks, 100 [Stykker] Sardug og 100 Bolte Lærred. Naar han har kjøbt og pakket det, skal han sende det til Lubeck og derfra til Kiøpnehafn og lade sit eget visse Bud følge med det. Rex m. p. subscr. R. 7, 64 b.

— Befaling til Knud Gyldenstiern at levere „denne Brevviser" den Læst Bergerfisk, som han har af Kongens, og skaffe ham de nødvendige Vogne til at besørge den til Aalborghus med.

Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Kongen har taget denne Brevviser, Vitus Brun, i sin Tjeneste, hvorfor han skal modtage ham paa Slottet, bruge ham som Skibshøvedsmand og skaffe ham tilbørlig Underholdning. T. 6, 32.

— Til Ebbe Ulfeld. Kongen har faaet Skrivelse fra Hr. Erich, udvalgt Konge i Suerig, at dennes Fader har sendt et Skib med nogle af sine Tjenere under den tydske Side, og at dette Skib skal være strandet udenfor Auskier, hvor Indbyggerne have handlet meget ubarmhjærtig mod de strandede, idet de ikke blot have slaaet Bunden ud paa Vin- og Ølfadene og delt alt det bjergede Gods imellem sig, men endogsaa have ladet Folkene drukne, skjønt de godt kunde have reddet dem. Ebbe Ulfeld skal lade Sagen undersøge, da det forundrer Kongen meget, hvis det er sandt. Han skal befale Indbyggerne i Auskier at lade Hertug Erichs eller hans Faders fuldmægtige faa alt det bjergede Gods for en rimelig Bjergeløn. T. 6, 32 b.

— Lignende Skrivelse til Borgmester og Raad i Auscher. T. 6, 33.

— Befaling til Steen Rosensparre snarest muligt at sende 2 Tdr. Ærter til Aarhus til Kongens Behov. Udt. i T. 6, 33 b.

[Omtr. 1.] Marts (—). Til Byfogden i Vedeel. Da Kongen venter Post og Breve fra Tydskeland, skal han, naar han faar Postbreve, som han af hosliggende Pasbord kan se hurtig skulle sendes til Kongen, strax for Kongens Penge leje en Klipper og

sende et vist Bud afsted dermed, som Dag og Nat uspart kan bringe Brevene til Byfogden i Horsens. Kommer der Breve, som skulle ud af Riget, skal han strax sende dem til Tolderen i Kolding. T. 6, 33.

[Omtr. 1.] Marts (Aarhus). Befaling til Michel Jensen, Byfoged i Horsens, at sende Posten til Kongen til Aarhus og Kongens Breve til Vedle, og til Seuren Kier, Tolder i Kolding, at sende Posten til Kongen til Byfogden i Vedle. Udt. i T. 6, 33 b.

2. Marts (—). Kvittans til Jochim Beck, Rentemester, paa 3000 Dlr., som han efter Kongens Befaling har leveret Kongens Moder, samt paa 1000 Dlr., som han har leveret ind i Kongens Kammer. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 7, 246.

— Til Erick Rosenkrandz. Kongen ser af hans modtagne Skrivelse, hvorledes han har besørget Kongens Breve til Suerige, og hvilke Tidender der kommer derfra, samt at han har ladet alle Herreder og Kjøbsteder i Lenet[1] sværge til Kongen paa Raadhusene, Herredsting og Landsting, at Borgerne i Vardberg ere meget forarmede, og at der kun er faa væragtige Folk der i Byen, saa at man kan befrygte, at den vil komme til at staa folkeløs, hvis til Foraaret hver drager efter sin Næring. Han skal ubemærket se at erfare, hvad der sker i Suerige, og hvis der hænder noget mærkværdigt, skal han strax med et vist Bud underrette Kongen derom; han skal have god Opsigt med Vardberg By og paase, at ikke for mange af Borgerne drage bort derfra, dog saa at de ikke forsømme deres Næring. Der sendes ham aabent Brev til Indbyggerne i Byen, at de skulle være ham lydige. Det Hus, som den afdøde Konge har befalet ham at bygge, skal han opføre, som han har begyndt. — Seddel: Da han har meldt, at der under Slottet ligger en Ø, kaldet Balløe, som Axel Jul har faaet i Forlening af Kong Frederich I[2], men siden har afhændet tillige med Forleningsbrevet, hvorved Skoven paa Øen er bleven stærkt forhugget tvært imod Forleningsbrevet, befales det ham at tage Øen ind under Slottet igjen, indtil han faar nærmere Besked. T. 6, 33 b.

— Befaling til Indbyggerne i Vardberg at være Erick Rosenkrandz, Embedsmand paa Vardberg Slot, lydige i alt, hvad han paa Kongens Vegne tilsiger dem. T. 6, 34 b.

5. Marts (—). Forleningsbrev for Frantz Bilde paa 3

[1] Varberg Len. [2] 1529 (Frederik I's dsk. Registr. S. 215 f.).

Gaarde i Biernit[1] og 3 Gaarde i Horne, som Hr. Hans i Suaninge sidst havde i Værge, mod at svare samme Afgift til Kirken som Hr. Hans. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 7, 6.

5. Marts (Aarhus). Fuldmagt for Knud Stensen, Embedsmand paa Island, som nu er affærdiget for S. Hans Dag paa „Adeltinget“ at modtage Hylding paa Kongens Vegne. R. 7, 491[2].

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Kongen har befalet Knud Steensen at drage til Island for at oppebære Kronens Rente og for paa Kongens Vegne at drage til „Adeltingene“ og tage Folket i Ed; da Skotter og Engelske forgangne Aar have tilføjet Landets Indbyggere Skade og røvet fra dem, skal Hr. Magnus Gyldenstiern, for at Knud Steensen kan gjøre Modstand mod saadanne, levere ham et af Kongens Skibe, give ham to Roder Knægte med og forsyne Skibet med Skyts, Lod, Krudt og andet. T. 6, 36.

7. Marts (—). Forleningsbrev for Fru Margrete Rantzov, Jesper Rantzovs Hustru, paa Skotborg Slot, som hendes Husbond nu har i Værge, i 10 Aar efter hans Død, hvis hun overlever ham, uden Afgift og paa de samme Betingelser som han. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 65.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Kongen har modtaget hans Skrivelse og er veltilfreds med de Bygningsarbejder, han har foretaget sig paa Salen paa Slottet [i Kjøbenhavn] og andet; med Hensyn til det, som han skriver behøves til Kroningen, vil Kongen befale Rentemesteren at bestille Fetalje og Jørgen Løcke og Holger Rosenkrandz at bestille og skaffe det, som skal „paaholdes“ i Køkken og Kjælder; Glas og Bægere skal han derimod selv sørge for. Det Hus, som han tidligere har faaet Skrivelse om, skal han lade sammenhugge paa 24 Bindinger og saa bredt, at der kan staa Heste paa begge Sider, og naar det er sammenhugget, skal han føre det til Kiøbnehafns Slot og lade det blive liggende der, indtil han faar nærmere Ordre. Da Kongen vil lade Skibene Hector, Venus, Falck von Bergen og Pinken løbe under Norge for at have Opsyn med Sørøvere, som han kan se af de medfølgende Bestillinger og Søbreve, skal han lade disse Skibe udruste med Folk, Fetalje, Skyts, Krudt, Lod og andet, saaledes som Christoffer Trundsen

---

[1] Bjerne, Horne Sogn, Salling Herred. [2] Tr.: Ketilson, Islandske Forordn. II. 2 f., hvor der S. 3 L. 3 for »eders« skal læses: eget; og L. 4 for »oprigtig« skal læses: gunstig.

videre mundtlig skal berette ham. Las Andersen skal være Admiral paa Hector, Jørgen Grøn, Vitus Brun og Jacob Jude skulle være Høvedsmænd paa de 3 andre Skibe, og Kongen finder det bedst, at Jacob Jude bliver paa Pinken. — Seddel: Der sendes ham et Brev[1] til Christiern Munck, Embedsmand paa Aggershus, at denne skal sende Kongen 200 Tylvter Savdeler; han skal lade et Skib, hvilket ham selv synes, løbe efter dem og befale Skipperen at løbe til Aarhus med dem, hvor han skal levere dem til Lensmanden. T. 6, 36 b.

7. Marts (Aarhus). Søbrev for Lasse Andersen som øverste Høvedsmand for Orlogsskibene Hector, Venus, Falck von Bergen og Nordmand, der skulle løbe under Norge for at passe paa Sørøvere. T. 6, 38[2].

— Lignende Søbreve for Jørgen Grøn som Høvedsmand paa Venus, Vitus Brun paa Falck von Bergen og Jacob Jude paa Nordmand. Udt. i T. 6, 38 b[3].

— Befaling til Sander Leyel at bestille 200 Amer god Poytho til Kongen foruden den Vin og Vineddike og de Rosiner, han tidligere har faaet Skrivelse om. T. 6, 37 b.

8. Marts (—). Til Erick Basse. Da Skibet Dauid er blevet sendt til Aahus for at hente de Bjelker, som Kongen har givet Hertug Hans af Holstien, skal han sørge for, at det, saa snart det kommer, faar Ladning og løber til Hadersløf dermed. T. 6, 38 b.

— Befaling til Abbeden i Viskyld Kloster nu at sende de 12 Øxne hid, som han tidligere fik Befaling til at sende, men derefter fik Ordre til at holde tilstede, indtil han fik nærmere Ordre; de skulle være her i Ugen før Paaske i det allerseneste. T. 6, 39.

Befaling til Olluf Skriver, Byfoged i Roskylde, at sælge saa mange Sten af det Kloster, han paa Kongens Vegne nedbryder der i Byen[4], til Erich Krabbe, som denne behøver til det Hus, han lader bygge paa sin Gaard[5] der i Landet. T. 6, 39.

10. Marts (—). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da Pouel Huitfeld, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, for nogen Tid siden har leveret Eyler Grubbe, Sekretær, noget vejet Guld til et Beløb af 488½ Dlr. 18 Skil. til Kongens Behov og modtaget Eyler Grubbes Haandskrift derfor, skal Hr. Magnus betale Pouel Huitfeld denne Sum af de Penge, som Christoffer Valckendorfs Skriver har

[1] Jvfr. Nsk. Rigsregistr. I. 258. [2] Tr.: Nsk. Rigsregistr. I. 258 f. [3] Tr.: Nsk. Rigsregistr. I. 259. [4] Sortebrødrekloster (ovfr. S. 62). [5] Aastrup.

leveret ham, mod Tilbagelevering af Eyler Grubbes Kvittering. – Seddel: Paa hans Forespørgsel gjennem Christoffer Trundsen, hvad han skal gjøre med 4 Karle, som han har siddende i Fængsel, fordi de vare med at gjøre en Nøgle til det Fængsel, Peder Chrestensen sidder i, svares, at han skal lade gaa Dom over dem og fuldbyrde den. T. 6, 39 b.

10. Marts (Aarhus). Brev til Claus Huitfeld, at Kongen paa Begjæring af Mette Marsuinsdatter, Abbedisse i Mariebo Kloster, om nogen Henstand har tilladt, at de 500 Dlr., som han paa den afdøde Konges Vegne har forstrakt hende med, maa blive staaende til førstkommende Pinsedag. T. 6, 40.

11. Marts (—). Til Herløf Throlle. Da Niels Clemendsen i Tølløsegaard har berettet, at Peder Oxe, medens han havde Tølløse Len, har delt noget af Tølløsegaards Ejendom mellem Bønderne i Tølløse By for aarlig Landgilde og Skyld, befales det ham, efterdi Kongen med Rigens Ret er indført i Tølløse Len, at paase, at der intet lægges fra Tølløsegaard, og at det kommer tilbage igjen, som er lagt derfra.

Befaling til Pouel Huitfeld at slutte sit Regnskab for Kiøbnehafns og Krogens Len og sende sin Skriver hid med det til SS. Philippi et Jacobi Dag for at gjøre Rede for Rentemesteren. T. 6, 40 b.

— Lignende Befalinger til Herløf Trolle paa Roskildegaard, Lauge Ulfstand paa Vordingbor[g], Sten Rosensparre paa Kallingborg, Eyler Hardenberg paa Dragsholm, Frandz Brockenhus paa Nyborg, Eyler Rønnov paa Hagenskouf, Peder Bild paa S. Hansis Kloster, Eyler Hardenberg paa Malmøhus, Jacob Brockenhus paa Helsingborg og Landskrone, Lauge Urne paa Lundegaard, Erick Basse paa Beckeskouf Kloster, Erick Ugerup paa Gladsaxe, Erick Rosenkrands paa Vardbierg, Claus Huidtfeld paa Haldsted Kloster med de Birker, han har paa Regnskab, Erick Rud paa Riberhus, Erick Krabbe paa Lundenes, Albret Skel paa Bøfling, Otthe Brade paa Aalborghus, Hr. Otthe Krumpen af Hald Slot og Viborg Stift, Eskild Gøye paa Skanderborg, Jens Juul paa Aarhusgaard og Kallø, Erick Rosenkrandz paa Silckeborg, Knud Gyldenstiern paa Ørum og Vesterwig og Frantz Banner paa Børlum. Udt. i T. 6, 41.

— Til Abbederne og Priorerne i Sore, Antuorskouf, Skoufcloster, Ringsted, Esserom, Herritzuod, Em og Vidskyld Klostre. Da de have faaet Befaling af den afdøde Konge til at gjøre Regnskab for Klostrenes Indkomster, men det endnu

ikke er sket, befales det dem at sende deres Skrivere hid til SS. Philippi et Jacobi Dag med klare Registre og Regnskaber, for at Kongen deraf kan erfare Klostrenes Indkomster, hvad Besværing de have med Gjæsteri og andet, og hvad der „kan blive beholdet til Klosters Fordel og Gavn“. T. 6, 41 b.

12. Marts (Aarhus). Livsbrev for Hr. Rimpolt Peedersen paa et Kannikedømme i Viborg Domkirke, som er ledigt efter M. Michel Brun. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Residens, Ordinans, Kapitelsstatuter og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 7, 65 b.

— Forbud imod at udføre Heste af Danmark, som ere under 5 Aar og ere mere værd end 10 Dlr., da der er blevet stor Mangel paa danske Heste ved den hidtil tilladte Udførsel. Overtrædelse af Forbudet medfører Tab af alt medhavende og desuden tilbørlig Straf, og de, der se igjennem Fingre dermed, skulle ogsaa straffes. T. 6, 42.

— Til Borgmestre, Raadmænd, Byfogder og Toldere i alle Kjøbsteder. Forbudet mod Udførsel af Heste sendes dem til Forkyndelse og Opbevaring. De skulle sørge for, at det overholdes. T. 6, 42 b.

— Til alle Landsdommerne. Forbudet mod Udførsel af Heste sendes dem til Forkyndelse paa Landstingene og til fremtidig Opbevaring. Udt. i T. 6, 43.

— Til Peder Bild. Da Kongen har forlenet Otthe Rudt med Otthensegaardt og Nesbyehofuede Len, at tiltræde til SS. Philippi og Jacobi Dag, skal Peder Bild lade Bygjorden pløje og det Korn saa til Ladegaarden, som skal saas inden nævnte Tid; han skal spare det Foder, Hø og Halm, han kan, til Forraad, hvis Kongens Vej i Fremtiden skulde falde der forbi; han skal gjøre Diger, Grøfter og Gjærder om Vangene paa Marken færdige, saa alt kan være i Orden, naar han afleverer Lenet. T. 6, 43.

15. Marts (—). Eneret for M. Rasmus Letus, Læsemester ved Universitetet i Kiøpnehafn, til i 4 Aar paa egen Bekostning at lade den Reces trykke, som Christian III har ladet udgaa. Rex m. p. subscr. R. 7, 246.

— Befaling til Oluf Pedersen, Tolder i Riipe, at kjøbe 15 Tdr. Hamborgerøl til Kongen og, hvis Rustvognen ikke kan føre dem alle, at bestille saa mange Borgervogne der i Byen, som behøves til at føre Øllet til Aarhus; Vognlejen skal Rentemesteren igjen betale ham. Udt. i T. 6, 43 b.

16. Marts (—). Aabent Brev, at Jens Nielsen, Herreds-

foged i Ning Herred, maa være fri for at gjøre Ægt og Arbejde af den Gaard, han bor i, naar han ikke længere kan være Herredsfoged; dog skal han holde Gaarden ved Magt og være Lensmanden paa Aarhusgaard lydig. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 7, 66 b.

16. Marts (Aarhus). Til Borgmestre og Raadmænd i Kiøpnehafn. Da Kongen agter at lade sig krone i Kiøpnehafn Sønd. efter S. Laurentii Dag (13. Aug.) og venter nogle fremmede Fyrster og Sendebud samt Raadet, Lensmændene og andre Undersaatter til denne Højtidelighed, skulle de bestille Herberger og Staldrum i Byen og befale Borgerne at kjøbe fremmed Drik og have Hø, Havre og andet i Forraad, saa man kan faa den nødvendige Underholdning for en skjellig Pris. T. 6, 44[1].

17. Marts (—). Følgebrev for Otho Rud til Bønderne under Othensegaard, som Peder Bild nu har i Værge, fra førstkommende SS. Philippi et Jacobi Dag af. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 7, 6 b.

— Brev ad gratiam for Hr. Seuren Lauritzen paa Kronens Part af Tienden af Thuedz Sogn. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 7, 66 b.

— Forleningsbrev for Sthen Rossensparre, Embedsmand paa Kallundborg Slot, paa Bosie Kloster, som Hans Bernekov sidst havde det i Værge, uden Afgift. Han skal gjøre tilbørlig Tjeneste deraf og underholde Jomfruerne med Klæder og Føde. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 395 b.

— Ventebrev for Hans Jensen, Skriver paa Malmøe Slot, paa det første Kannikedømme eller Vikarie, der bliver ledigt i Lunde Domkirke; dog skal han, naar der bliver et ledigt, begive sig til Kongen for at faa Brev derpaa. Rex m. p. subscr.

Følgebrev for Hans Spiegel, Kongens Kammertjener, til Kronens Bønder og Tjenere i Borgeby, Borgeby Mølle og Lyddekiøping. Udt. i R. 7, 396 b.

— Befalinger til Hans Jahansen, Frandtz Brochenhus, Sthen Bilde og Erich Bilde at være tilstede i Otthense, naar Peder Bildt leverer Otthe Rudt Inventarium, Jordebøger, Breve, Registre og andet vedkommende S. Hans Kloster og Nesbyehofued Len, og paase, at der sker Otthe Rud paa Kongens Vegne Fyldest. Hvad Otthe Rud modtager, skulle de give beskrevet fra sig under deres Indsegl. Udt. i T. 6, 44 b.

---

[1] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 563.

17. Marts (Aarhus). Til Hr. Otthe Krumpen. Fru Ingierdt Høgsdatter har berettet, at hun af den afdøde Konge begjærede en Gaard, kaldet Halsholm, i Siersleuf[1] Sogn i Nør Herred paa Mors, som Kongen havde henlagt til Skolen i Nyekiøping paa Mors, til Mageskifte mod at udlægge Skolen en Gaard i Huidberig By og Sogn i Hassing Herred i Thiø og en Gaard i Iøbye[2] i Refz Herred. Hr. Otthe Krumpen og andre gode Mænd fik derfor Befaling til at undersøge begge Ejendommene, og hun har nu fremlagt deres aabne Brev, at der sker Skolen Fyldest ved Mageskiftet. Kongen samtykker derfor i Mageskiftet og befaler Hr. Otthe Krumpen at lade gjøre Mageskiftebreve mellem Fru Ingierdt og Skolen, Kongen vil da siden give sin Stadfæstelse. T. 6, 44 b.

— Befaling til Hr. Peder Schram, Thage Thot, Claus Thot, Sefueren Jensen, Niels Jonsen og Niels Munck, Mogens Byressen i Valdeby, Tinghører i Fier Herred, Chresten Jensen, Erich Torcheldsen og Jørgen Andersen smtds., Amundt Nielsen i Brønen[3], Børge Bendsen i Huarelle[4], Peder Lauritzen i Høgelande, Thorkeldt Lauritzen i Ellesagger[5], Anders Erichsen i Hielmerødt, Børge Hemingsen i Valdebye, Jens Andersen i Dugetorp og Jørgen i Boel[6] at dømme i en Trætte mellem Matz Steensen, Landsdommer i Nør Hallandt, og Erich Rosenkrandtz, Embedsmand paa Vardberg, paa Kongens Vegne om en Ejendom, kaldet Suinfos, som Niels Gylthe i Mølnekuldt i Fridlessos[7] Sogn har „indtæppet", samt om en Mølle og Mølledam, som Peder Lassen i Joenskier har bygget og støvet „udi for^ne Marke". Begge Parter ere blevne enige om at tage dem til Dommere, og de skulle derfor samles inden Pinsedag paa den omsfridte Ejendom, stævne begge Parter med deres Breve og Beviser for sig og afsige en endelig Dom om, hvor vidt Niels Gylthe med Rette har indtæppet Møllen og støvet Mølledammen, som det bør sig. Dommen skulle de give beskrevet fra sig. T. 6, 45 b.

— Befaling til Fru Mette Oxis, Hans Berneckous Efterleverske, strax at lade Sten Rosenspare følge Bosie Kloster, som Kongen har forlenet ham med, med klart Inventarium, Jordebøger, Breve, Registre og andet, som bør afleveres. Udt. i T. 6, 46 b.

18. Marts (—). Følgebrev for Erick Rud, Embedsmand

[1] Sejerslev. [2] Ydby. [3] Nu Bröndome, Vallda Sogn, ligesom alle de andre her nævnte Steder i Fjäre Herred. [4] Hvarla, Tölö Sogn. [5] Elfsåker. [6] Mon Bolg, Ölmevalla Sogn? [7] Frillesås.

paa Riperhus, til Bønderne under Voergaard, at de skulle svare ham fra SS. Philippi et Jacobi Dag af, paa hvilken Dag han skal indløse Gaarden fra Knud Guldenstierne. Udt. i R. 7, 67.

18. Marts (Aarhus). Følgebrev for Erick Løcke til Bønderne under Ø Kloster, at de skulle svare ham fra SS. Philippi et Jacobi Dag af, paa hvilken Dag han skal indløse Klosteret fra Knud Gyldenstierne. Udt. i R. 7, 67.

— Gavebrev for Herlof Throlle til Hyllerydzholm, Embedsmand paa Roskildegaard, paa 2 Kronens Gaarde i Try Herred i Sieland, den ene i Ølskiøb, den anden kaldet Skurød, udstedt med Rigsraadets Samtykke. Rex m. p. subscr. R. 7, 246 b.

— Til Oluf Pedersen, Tolder i Riipe. Kongen vil ikke have bestilt brunt Klæde til Hofklædning, saaledes som den tidligere Befaling lød, men sort; han skal derfor bestille lige saa mange Stykker sort Engelst, som han tidligere skulde bestille brunt; til Hoseklæde skal han som tidligere befalet bestille gult. Hvis han mærker, at nogle Lensmænd hos Kjøbmændene have bestilt brunt Klæde til Hofklædning, skal han afbestille det. T. 6, 47.

19. Marts (—). Stadfæstelse for Anders Sandberig til Quelstrup paa et Pergamentsbrev om et Mageskifte, som Kapitlet i Aarhus Domkirke med Kong Christian III's Samtykke har sluttet med ham, saaledes at han faar en Kapitelsgaard i Biørstrup[1] i Thued Sogn i Maals Herred mod at udlægge en Gaard i Biørstrup[1] i Trandberig Sogn i Niing Herred og et Bol i Eskerod i Skoustrup[2] Sogn i Lisberig Herred. Rex m. p. subscr. R. 7, 79.

— Befaling til Hr. Otthe Krumpen, Marsk, Eyler Herdenberg, Jørgen Lycke og Ifuer Krabe, Raader, Axel Juel og Peder Krusse, Landsdommere i Nørjuthlandt, at dømme i en Trætte mellem Fru Sophie, Ifuer Friises Efterleverske, og Jahan Brochenhus om en Ejendom mellem Roballegaardt[3] og Leerbeck, som hun paastaar at have gamle Adkomstbreve og Lovhævder paa, men som han vil tilholde sig under et nyt Navn, Hopballekrog. Den afdøde Konge har ladet mange Befalinger udgaa til gode Mænd om denne Sag, uden at den er bleven endelig afgjort, og der er taget mange Vidnesbyrd, som hun mener ikke ere saa nøjagtige, som de burde være. For at blive forskaanet for videre Overløb befaler Kongen dem at samles paa den omstridte Ejendom

---

[1] Bjødstrup. [2] Der menes vistnok Skjodstrup; her kjendes ikke noget Eskerød, men derimod i Nabosognet Hornslet (jvfr. under 18. April 1559). [3] Rugballegaard.

inden Pinsedag, stævne begge Parterne med deres Breve og Beviser for sig, undersøge hele Sagen og afsige en endelig Dom. T. 6, 48.

20. Marts (Aarhus). Befaling til Morthen Ollufsen, Herredsfoged i Thøreldt Herred, at opstævne de mest agtede og ældste Mænd i Herredet, som ere uvildige og kjende til den ovfr. nævnte Sag, til at møde paa Marken den Dag, da ovennævnte gode Mænd forsamle sig, og give dem den Oplysning, de vide, om den omstridte Ejendom. T. 6, 49 b.

— Til nedenfor nævnte Rigsraader. Da Kongen agter at lade sig krone i Kiøpnehafn Sønd. efter S. Laurentii Dag (13. Aug.), skulle de møde der S. Jacobi ap. Dag (25. Juli) med Heste og Svende; de skulle tage deres bedste Klæder, Guldkjæder og Smykker med og lade deres Svende bære Kongens Hofklædning; Kjortlerne skulle være sorte med Kongens Farve i Ærmet efter medfølgende Mønster, Hoserne skulle være lysegule. — Johan Friis med 10 Heste, Hr. Otthe Krumpen 8, Hr. Magnus Gyldenstern 6, Hr. Peder Skram 6, Byrge Trolle 6, Erich Bøller 6, Olluf Munck 6, Erich Krabe 6, Eyller Hardenberg 6, Anthonius Bryske 6, Thage Thot 6, Eyler Rønou 6 og Niels Lange 6.

Ligelydende Breve til nedenfor nævnte Rigsraader, der skulle rende og turnere, dog med den Forskjel, at de skulle møde Sønd. efter S. Peders Dag ad vincula (6. Aug.). Rende og turnere: Jørgen Lycke med 6 Heste, Hr. Lauge Brade 6 og Erich Podebusch 6; kun turnere: Verner Parsberg 6, Holgerd Rosenskrandtz 6, Ifuer Krabe 6, Herlof Trolle 6 og Koruitz Vulfeldt 6. — Seddel i disse Breve, at de skulle skaffe sig gode Heste og forsyne sig med det, de behøve til Renden og Turnering. — Seddel i Brevene til de Rigsraader, der have Hustruer og Jomfruer, at de skulle tage disse med til Kroningen. T. 6, 50.

— Ligelydende Breve til følgende Lensmænd, der dog skulle møde ad vincula Petri (1. Aug.): Niels Schiel med 4 Heste, Niels Kieldsen 4, Jørgen Randtzou 3, Jørgen Suab 2, Erich Valchendorph 4, Hans Lauritzen 4, Michel Sestede 4, Claus Daae 4, Erich Rosenkrandtz paa Vardberg 4, Jacop Sparre 4, Ebbe Vulfeldt 4, Erich Ugerup 4, Sthen Bilde 2 og Jørgen Bilde 4.

Ligelydende Breve og Sedler til følgende Lensmænd, der skulle rende og turnere og skulle møde Sønd. efter S. Peders Dag ad vincula. Rende og turnere: Erich Rudt, Gregers Vulfztandt, Frandtz Biilde, Mouritz Podebusch, Erich Lange, Otthe Rudt, Jacob Skiel, Lauge Vulfztandt, Niels Vulfztandt, Lauge Brock, Arildt Ugerup og Lauge Urne; kun

turnere: Albret Schel, Knudt Gyldenstern, Christopher Gøye, Otthe Brade, Jens Juel, Erich Rosenkrandt[z] paa Silckeborg, Eskildt Gøye, Malthe Jensen, Hr. Christiern Friis, Frandtz Banner, Hans Johansen. Erich Bilde, Frandtz Brochenhus, Jørgen Brade, Steen Rosensparre. Jacob Brochenhus, Hr. Hans Schougaardt og Hertuig Biilde. Udt. i T. 6, 51 b[1].

20. Marts (Aarhus). Til Hr. Magnus Gyldenster[n]. Kongen har befalet Christopher Huitfeldt paa Visborg at møde ved Kroningen i Kiøpnehafn og har derfor antaget Stygc Rosenkrandtz til at blive paa Visborg i Slotsloven; Hr. Magnus skal med det første sende ham derover og, indtil det sker, give ham Underholdning paa Kiøpnehafns Slot. Udt. i T. 6, 53 b.

— Til Christopher Huitfeldt. Da Kongen agter at lade sig krone i Kiøpnehafn Sønd. efter S. Laurentii Dag, skal han, hvis det bliver fredeligt og han kan tænke, at det kan ske uden Fare, forsyne Slottet [Visborg] med gode Karle og andet nødvendigt og begive sig til Kroningen, saa han sikkert er i Kiøpnehafn Sønd. efter S. Jacobi ap. Dag (30. Juli). Hans Svende skulle bære Kongens Hofklædning, sorte Kjortler med Kongens Farve i Ærmet efter medfølgende Mønster, sorte Hatte og lysegule Hoser. Kongen sender Styge Rosenkrandtz derover for at have Opsyn med Slottet i hans Fraværelse, men hvis han mærker, at der er nogen Fare paa Færde, skal han selv blive, da dette Slot er af største Betydning for Riget, og strax underrette Kongen derom. T. 6, 53 b.

— Til Anthonius Brysk. Da Hr. Peder Schram, Claus Daae og de andre gode Mænd, der efter Rigens Ret som Ridemænd skulle indføre Herlof Trolle paa Kongens Vegne i Peder Oxes Gods, begjære Kopier af de Domme, som ere gaaede mellem Christian III og Peder Oxe, og den øvrige Rigens Forfølgning, befales det ham, naar de besøge ham med dette Brev, at give dem disse Kopier under Rigens Indsegl. T. 6, 54 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Kongen har sendt Niels Pedersen, Rentemesterens Skriver, til ham med Nøglen til den Hvælving paa Slottet [i Kjøbenhavn], hvori Rigens Penge ere forvarede; han skal udtage en Fjerding med 4000 Dlr., hvoraf han skal sende de 3000 Dlr. til Giert Rytther i Lubeck med Skrivelse til ham om at „overskrive“ denne Sum til Leipsig og besørge

[1] Derefter følger en Fortegnelse over de norske Lensmænd og Lagmænd, som skulle møde ved Kroningen, se Nsk. Rigsregistr. I. 260 f.

hoslagte af Kongen til Kurfyrsten af Saxen og Hertug Magnus skrevne Breve, saa baade Breve og Penge sikkert komme Kurfyrsten til Hænde. Naar han har udtaget Pengene, skal han igjen lade Døren tillukke. Af de tiloversblevne 1000 Dlr. skal han mod Kvittans levere Rasmus Lætus 200 Dlr., som Kongen har givet denne til at studere for; med de andre 800 Dlr. skal Niels Skriver betale de Knægte, Bøsseskytter, Baadsmænd og andre, der skulle ind paa de 4 Skibe, som skulle til Norge. — Seddel: Han skal desuden udtage en Fjerding med 4000 Dlr. og sende dem hid med Niels Skriver. — En anden Seddel: Der sendes ham Breve til Borgmestre, Raadmænd og Byfogder i Kjøbstederne i Sielandt, Smaalandene, Schone, Hallandt, Blegenge og Liister samt til Landsdommerne i samme Lande, hvilke han strax med visse Bud skal sende vedkommende. T. 6, 55.

21. Marts (Aarhus). Følgebrev for Jørgen Rud til Bønderne under Gisselfeld Gaard og paa det øvrige af Peder Oxes Gods, som Kongen er indført i med Rigens Ret, undtagen Thølløsse Len, at de strax skulle svare ham. R. 7, 247 b.

— Befaling til Erich Rossenkrandtz paa Silckeborg at anvise denne Brevviser, Kongens Vognmand, hvor i Skovene han med mindst Skovskade kan hugge Tømmer til 6 Vogne; siden skal han skaffe ham Hjælp til at hugge det og sende det hid med de 11 Træer, som skulle ligge der og ere komne fra Em Kloster. T. 6, 56 b.

22. Marts (Kalø). Til Christopher Huitfeldt. Da Kongen har givet Hertug Adolph 100 Læster Kalk, skal han, naar dennes Bud kommer [til Gulland], skaffe ham Kalken og sørge for, at han med det første kan komme afsted dermed. Udt. i 6, 57 b.

24. Marts (—). Befaling til Otthe Brade paa Olborghus at tilsige Tolderen og Stiftsskriveren til at skaffe Salterne i Niibe og Muelbierig[1] („alias Dockedal") 2000 Mark danske til at salte Sild for til Kongen.

Befaling til samme at istandsætte Salterboden i Niibe med Tag og andet samt skaffe Salteren fornødent Brænde, saa længe han forbliver der i Kongens Bestilling.

Befaling til Jørgen Lycke at istandsætte Salterboderne i Dockedal med Tag. Udt. i T. 6, 57 b.

30. Marts (Aarhus). Befaling til Jørgen Valchendorph at levere

[1] Muldbjerg.

Eskildt Gøie Holbeck Slot med Inventarium, Jordebøge Registre, Breve og andet til SS. Philippi et Jacobi Dag; dog sk han pløje og saa, hvad der bør saas til den Tid, og gjøre Dige Grøfter og Gjærder færdige, som det bør sig. Udt. i T. 6, 58.

31. Marts (Aarhus). Befaling til Hr. Magnus Gyldenstern stra at udtage 30,000 Dlr. af Rigens Penge af Hvælvingen, levere de til Møntmesteren mod Kvittans og befale ham at udmønte d 20,000 Dlr. i Markstykker og de 10,000 Dlr. i dobbelte Skillinger Skillinger og Hvider. Naar Pengene ere udmøntede, skal han tag dem til sig og forvare dem godt, indtil Kongen kommer. — Seddel: Da han melder, at det Skib, hvorpaa de 3000 Dlr. vare, der skuld sendes til Raaderne i Rydtzlandt, er stødt paa Saltholmen, og at han derfor vil „forskrive“ Pengene til Lubeck eller andetsteds hen, for at Raaderne kunne faa dem, befales det ham at forhandle med Sander Leyl om, at denne „forskriver“ Pengene over til Refuel. T. 6, 58 b.

— Befaling til Pouel Fechtel, Møntmester i Kiøpnehafn, *i alt* at rette sig efter, hvad Hr. Magnus Gyldenstiern tilsiger ham om Udmøntningen af 30,000 Dlr., der skal foregaa med det *første*. Udt. i T. 6, 59.

Marts[1]. Til Eskildt Gøye. Da Kongen vil forlene Skanderborg til en anden Lensmand, skal han rette sig efter at levere det fra sig SS. Philippi et Jacobi Dag; Kongen vil i det Sted forlene ham med Holbeck Slot. T. 6, 56. (U. St.)

— Lignende Brev til Erich Rossenskrandtz paa Silckeborg, dog uden Løfte om anden Forlening. Udt. i T. 6, 56. (U. St.)

1. April (—). Aabent Brev til alle, som have Jordegods[2]. Da der kommer mange Tidender om Praktikker og Anslag, som nogle have for i Tydskelande, og da der skal samle sig mange Krigsfolk der i de nærmest liggende Lande, befales det alle at sidde rede med den Rustning, de ere taxerede for, saa de, hvis noget hastigt paakommer, strax kunne begive sig afsted, hvorhen de tilsiges. T. 6, 59 b.

— Til alle Landsdommerne i Danmark. Kongens aabne Breve om Rustning sendes dem til snarlig Forkyndelse paa Landstingene. T. 6, 60.

2. April (—). Forleningsbrev for Jørgen Rud paa

[1] I Brevbogen dat.: »incerto die Martii«. Er indført mellem Breve af 20. og 21. Marts.
[2] Forkyndt paa alle Landsting.

Giselfeld Gaard og alt det af Peder Oxes Gods i Danmark, som Kongen med Rigens Ret er indført i, undtagen Tollosse Len i Sieland. Han skal aarlig gjøre Regnskab for al vis og uvis Rente, men skal for sin egen Person have 100 Dlr. i Løn og Klæder og Penge til 7 Karle samt Foder til 8 Heste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 7, 248 b.

2. April (Aarhus). Forleningsbrev for Hans Spiegel, Kongens Kammertjener, og hans Fæstemø, Jomfru Katrine van Alefeld, paa Borgebye Gaard, By og Mølle og Lyddekiøpings By i Skonne uden Afgift for Livstid. De skulle tjene Riget med 2 geruste Heste og gjøre Regnskab for alt Vrag, som strander i Lenet; dog maa de beholde det Tømmer, som strander, til Gaardens Bygnings Behov. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 397.

— Til nedenfor nævnte Fruer. Da Kongen agter at lade sig krone i Kiøpnehafn Sønd. efter S. Laurentii Dag og venter nogle fremmede Fyrster og Herrer i den Anledning, vil han lade den store og den lille Sal paa Kiøpnehafns Slot samt nogle Fyrstemag smstds. drage; de skulle derfor laane og skaffe sig saa meget af flamsche Klæder, flamsche Drætter, Silkesparlagen og andet, som de kunne faa, og dermed begive sig til Kiøpnehafns Slot, hvor de senest skulle være Sønd. efter S. Jacobi ap. Dag (30. Juli), for at hjælpe til med Dragningen. Der medfølger til hver enkelt et Register paa de andre Fruer, som skulle være med. — Fru Citzelle, Knudt Gyldensterns Efterleverske, Fru Elzebe Hr. Peder Schrams, Fru Anne Hr. Magnus Gyldensterns, Fru Byrgitthe Herlof Trolles, Fru Anne Verner Parsbergs, Fru Jutthe Knudt Gyldensterns, Fru Giøruel Hr. Lafue Brades, Fru Sussanna Jacob Brochenhussis, Fru Anne Frandtz Brochenhusses, Fru Rigeborg Hans Jahansens, Fru Margrette Erich Krabbis, Fru Magdalene Ifuer Krabbis, Fru Druede Oluf Muncks, Fru Ane Jochim Becks, Fru Karine Lauge Urnis, Fru Beata Otthe Brades, Fru Metthe Steen Rosenspars og Fru Beata Jørgen Lyckes. T. 6, 60 b.

3. April (—). Kvittans til Herlof Throlle paa Indførselsbrevet i Gislefeld, Kongens Fuldmagtsbrev og Instruktion m. H. t. Rigens Forfølgning mod Peder Oxe, alle Domme og Rigens Forfølgningsbreve samt Regnskabet over Kost og Tæring til ham selv og de 12 Ridemænd, hvilke Papirer han nu har leveret

fra sig. Kongen lover at være hans fulde Hjemmel for alt, hvad han har gjort i denne Sag. Rex m. p. subscr. R. 7, 249 b.

3. April (**Aarhus**). Til Jørgen Pedersen, Byfoged i Kiøpnehafn. Kongen har paa Begjæring af Hr. Carolus Dantzeus, Kongen af Franckeriiges Legat, givet denne Brevviser, Petther Lakaj, Kronens Part af Arven efter en gammel frandzoisch Kvinde, der tjente Claus Fontaine, da hun skal være død i Kiøpnehafn uden at efterlade sig Arvinger. T. 6, 62[1].

— Til Olluf Pedersen, Tolder i Riipe. Da den Tilladelse, den afdøde Konge gav Indbyggerne i Riipe til i nogen Tid at maatte udføre Øxne og sætte dem paa Føder syd for Riipe og i Fyrstendømmet, Kronens Told dog uforkrænket, misbruges af mange andre til at uddrive Øxne, maa han indtil videre hverken tillade Indbyggerne i Riipe eller andre at drive Græsøxne der igjennem Byen. T. 6, 61 b.

4. April (—). Til Sefueren Kier, Tolder i Kolding. Da mange uddrive Græsøxne af Riget og sætte dem paa Foder i Fyrstendømmet, hvorved Kronens Told forsømmes, maa han indtil videre ikke tillade nogen at drive Græsøxne der igjennem Byen. T. 6, 61 b.

5. April (—). Til Hr. Magnus Gyldenstern. Han har tidligere faaet Befaling til at udruste 4 Orlogsskibe, men da der kommer mange Tidender fra Thydsklandt om Handler og Praktikker, som skulle foretages mod Kongen og Riget, og han af hoslagte Kopi af et Brev fra Verner Parsberig paa Syluidtzborg kan se, hvad der sker i Suerig, skal han saa snart som muligt udruste alle de Orlogsskibe, som ligge for Slottet, saa de strax kunne løbe i Søen, om det gjøres nødvendigt. Kongen har sendt en Høvedsmand til Thydsklandt for at hverve 500 Landsknægte og give dem Penge paa Haanden, for at de skulle løbe her ind i Riget og tjene for Aarspenge; i Kiøpnehafn skulle de faa deres Besked. Jochim Beck, Rentemester, har faaet Befaling til at sørge for Fetalje, og Hr. Magnus Gyldenstern skal med det første tilskrive Kongen, hvor mange Baadsmænd der vil komme til at mangle, og hvor de bedst kunne faas. Der sendes ham 2 Breve til Hr. Peder Schram og Erich Rosenskrandtz, Embedsmand paa Vardberg, at de med det første skulle sende paalidelige Spejdere ind i Suerig. Han skal med et vist Bud snarest muligt sende dem disse Breve, og hvis han selv kan sende en Spejder ind i Suerig, skal han gjøre det. T. 6, 62 b.

---

[1] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV 563 f.

5. April (Dronningborg). Aabent Brev, at Casper Jensen, Kongens Bud, herefter for Livstid maa oppebære samme aarlige Underholdning af S. Clare Kloster i Roskilde som Klosterjomfruerne efter den Skik, som Kongen med Rigsraadet har gjort derom[1]. Han maa i sin Livstid beholde det Hus paa Clare Kirkegaard, som Anders Barbye anviser ham. Rex m. p. subscr. R. 7, 250.

7. April (—). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Jørgen Rosenkrantz, Embedsmand paa Kollinghus, hvorved denne faar 2 Gaarde i Hornslet Sogn, den ene kaldet Holmgaard, den anden Skofuelkier, en Eng i Holmgaardz Mark, kaldet Præsteng, der tidligere har ligget til Aarhusgaard, og en Mølle, kaldet Holm Mølle, alt i Øster Lisberg Herred, og en Gaard, kaldet Suinholt, i Krogsbeck Sogn i Sønder Hald Herred mod at udlægge Kronen følgende Gods i Hadz Herred: en Gaard, kaldet Puoseborg, en Gaard, kaldet Høybye, en Gaard i Randslef[2] Sogn, kaldet Skoufsgaard, 1 Gaard i Tørrild[3] og 1 Bol i Odder samt 1 Gaard i Vester Alling By i Øster Alling Sogn i Hald[4] Herred. Rex m. p. subscr. R. 7, 67 b.

— Til Jacob Schiel. Denne Brevviser, Peder Pommerering, Borger i Flensborg, har klaget over, at Jens Skriver, Borgmester, og Hans Thimmessen, Borger i Korsøer, ikke have holdt en Kontrakt, de have indgaaet med ham, og nu, da han vil lade dem tiltale, ikke ville holde Ting eller besøge Raadhuset, saa hans fuldmægtig ikke kan komme til sin Ret. Jacob Schiel skal derfor med det første undersøge Sagen, befale dem at holde Kontrakten, tilsige Borgmester, Raadmænd og Byfogden at holde Ting og søge Raadhuset som i andre Byer og hjælpe Peder Pommererings fuldmægtig saa meget, som Ret er. T. 6, 63.

— Til Johan Friis. Der sendes ham en Skrivelse fra Hr. Magnus Gyldenstern, Byrge Trolle og Eyler Hardenberg med Nyheder fra Suerige og deres Forslag i den Anledning; han skal overveje Sagen og tilskrive Kongen sin Mening; hvis han holder for, at der bør sendes Sendebud ind i Suerige, skal han angive, hvem der skal sendes derind, og hvad Hverv man kan give dem, saa de ubemærket kunne erfare, hvad man kan vente sig af Kongen af Suerige. Da Hr. Magnus Gyldenstern har sendt Kongen et Register paa en Sum Penge, der med det første skal udgives, skal han tilskrive Kongen, om han mener, at Pengene strax skulle udtages af Hvælvingen paa Kiøpnehafns Slot. Da Kongen af Skrivelsen

---

[1] Ganske som i Brevet af 11. Febr. 1557 (S. 68). [2] Randlev. [3] Torrild. [4] S. Hald.

fra de nævnte Raader ser, at Petther Lakaj nylig skal være kommen fra Suerige, og man kan frygte for, at han er en Spejder. maa han, hvis han endnu er i Aarhus, ikke komme derfra, førend Kongen selv kommer did, og hvis han allerede er dragen bort, skal han med Lempe bringes tilbage. T. 6, 64.

*8. April (Dronningborg). Aabent Brev til Indbyggerne i Moe[1] og Alns[2] Sogne og til alle, som komme derhen for at fiske Sild, at Kongen har sendt sin Salter, Matz Pedersen, derop for at salte nogle Læster Sild til sig, hvorfor de 2 Dage hver Uge til almindelig Pris skulle sælge ham alle de Sild, de fange paa disse 2 Dage. Undladelse heraf medfører Tab af Silden og desuden Straf. T. 6, 64 b.

— Fredebrev for Mogens Lauritzen, der er svoren fredløs for Drabet paa Jens Jebsen, udstedt efter Anmodning af hans Herre, Lauge Brock, i Betragtning af, at han, der er en Hovkarl, har stillet den dræbtes Slægt og Venner tilfreds. T. 6, 65.

9. April (—). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kongen paa Nykiøping Skoles Vegne og Fru Ingerd Høgsdatter. Mougens Claussens Efterleverske, hvorved hun faar en Gaard, kaldet Halsholum, i Siersløf[3] Sogn i Nør Herred paa Mors, som Kong Christian III lod lægge til Nykiøping Skole, mod at udlægge Skolen 1 Gaard i Hiudbierg[4] By og Sogn i Hasing Herred i Thye og 1 Gaard i Yøbye[5] i Refs Herred. Rex m. p. subscr. R. 7, 68 b.

— Befaling til Matz Pedersen, Salter paa Mulbierg, at salte saa mange Sild der til Kongens Moder, som hun begjærer, til samme Pris, som han kjøber for til Kongen; hun vil selv betale dem. Udt. i T. 6, 65 b.

11. April (—). Befaling til Johan Høcken at betale sin Søn. Diderich Høckens Gjæld til Zacharias Mulner, Borger i Wittenberg, da han tit er bleven krævet derfor og Kongen nu har faaet hoslagte Breve fra Kurfyrst Augustus af Saxen og de højlærde ved Universitetet i Wittenberg med en Supplikats fra Zacharias Mulner til Kurfyrsten om denne Sag. T. 6, 67.

— Befaling til Christopher Huitfeldt at modtage de 4 Roder Landsknægte, som Hr. Magnus Gyldenstern, Statholder paa Kiøpnehafns Slot, skal sende ham, og som paa Grund af de farlige Tider skulle blive liggende paa Visborg i nogen Tid; han skal underholde og lønne dem efter Hr. Magnus Gyldensterns Anvisning. Hvis han faar for mange Folk paa Slottet, skal han underrette

[1] Mov, Fleskum Herred. [2] Als, Hindsted Herred. [3] Sejerslev. [4] Hvidbjerg. [5] Ydby.

Kongen derom; han skal saa i Fremtiden blive skilt ved nogle af dem eller faa Lov til at forløve nogle af de andre, der ikke ere saa gode som disse, der nu sendes. Han skal sende et vist Bud ind i Suerig for at undersøge Stillingen der, før han begiver sig fra Slottet. T. 6, 67 b.

11. April (Drouningborg). Til Hr. Magnus Gyldenstern. Kongen har modtaget hans, Byrge Trollis og Eiller Hardenbergs Skrivelse om Tidender fra Sverig og deres Betænkning desangaaende; Jørgen Randtzov er bleven sendt til Kongen af Sverig med en Skrivelse, hvoraf der sendes ham en Kopi. Han skal sende de 4 bedste Roder Knægte, han har, til Visborg, men skal først blive enig med dem om deres Besolding og opstille de Artikler, hvorefter de skulle rette sig, for at de ikke, naar de komme derover, skulle opvække Mytteri blandt de andre Folk paa Slottet. Han skal give Lensmanden paa Visborg Underretning om alt og sende ham Kopi af Artiklerne og Besked om Besoldingen. Der er skrevet til Christopher Huitfeldt om at modtage Knægtene. Hr. Magnus skal forhandle med en forstandig Karl af Knægtene om at overtage Befalingen over de andre. En tidligere Befaling til at udruste alle Orlogsskibene gjentages; de 4 Skibe, som skulde løbe til Norge, skulle blive liggende indtil videre. Han skal undersøge, hvor mange Baadsmænd der allerede er tilstede, og hvor mange der endnu mangler, og strax underrette Kongen derom samt om, hvor der kan faas flere Baadsmænd, og hvilke Breve der skal udgaa derom. Christiern Munck har faaet Befaling til at føre Skytset ved Blokhuset paa Fleckerøen til Aggershus og lade 12—14 Karle blive liggende i Blokhuset samt skaffe dem noget Skyts, som de kunne bruge der foreløbig. Da Hr. Magnus melder, at der mangler Penge til at betale Skippere, Styrmænd, Bøsseskytter og andre med, maa han dertil bruge saa mange, som han behøver, af de 4000 Dlr., som han fik Befaling til at udtage af Hvælvingen og sende til Kongen, men han skal dog nøje paase, at der spares saa meget som muligt. T. 6, 68 b.

— Befaling til Jochim Beck at levere Claus Rantzou 4000 Dlr., som denne igjen skal levere til Henrich Randtzou, Statholder i Fyrstendømmet Holsten. Udt. i T. 6, 69 b.

[**11.** ell. **12. April**[1]] (—). Befaling til Eyler Hardenberg

---

[1] Hndskr. har: 21. April.

at blive paa Malmøeshus og have Opsyn med alt, indtil Kongen selv kommer til Kiøpnehafns Slot, da der sker underlige Ting i Suerige. Udt. i T. 6, 70.

12. April (Dronningborg). Livsbrev for Jost Verheiden. Maler, og hans Hustru Katharina von Lanseberge paa en Kronens Jord, kaldet S. Jørgens Gaard, udenfor Kolding uden Afgift; dog skulle de med det første sætte god Kjøbstedsbygning derpaa. Efter deres Død maa deres Arvinger beholde den som arvelig Ejendom mod en aarlig Jordskyld til Koldinghus efter Borgmesters og Raads Ansættelse og mod at holde Gaarden ved Magt. Rex m. p. subscr. R. 7, 69 b.

— Aabent Brev, at Kongen har eftergivet Jacob Skiel. Embedsmand paa Korsøøre Slot, alt, hvad han er bleven skyldig af Slottet fra den Tid, han fik det, indtil førstkommende SS. Philippi et Jacobi Dag. Rex m. p. subscr. R. 7, 250 b.

—[1]. Til Hr. Otthe Krumpen, Marsk, Jørgen Lycke, Otthe Brade, Embedsmand paa Aalborg, og Anders Christiernsen. Da Christopher Rosenskrandtz til Schierne, Anders Pedersen til Birchildse, Anders Banner, Fru Anne, Hr. Claus Podbuschis Efterleverske, og Fru Ermegordt, Hr. Jørgen Podbuschis Efterleverske. have begjæret Erstatning for den Skade, de have lidt paa noget af deres Gods ved Møllestøvningen ved Drotningborg, skulle ovennævnte Mænd med det første samles paa det Gods, der har lidt Skade, vurdere dets Landgilde og Tilliggende og ligesaa det Godses, som begjæres til Erstatning, og gjøre Register derover under deres Indsegl, at Kongen kan rette sig derefter. Kongen har tilskrevet de nævnte Lodsejere, at de skulle møde, naar de tilsiges, og give Oplysning om deres Gods. Hvis Christopher Rosenskrandtz ikke vil møde efter denne Skrivelse, skulle de meddele Kongen skriftlig, hvad de paa Kongens Vegne have tilbudt ham. T. 6, 70.

— Befaling til de nævnte Lodsejere at være tilstede, naar Hr. Otthe Krumpen, Jørgen Lycke, Otthe Brade og Anders Chrestensen møde i Randers 26. April for siden at ride ud og bese det Gods. som har taget Skade af Møllestøvningen, og det Gods, som Kronen vil give til Mageskifte. T. 6, 71.

— Befaling til hver enkelt af ovennævnte Synsmænd at møde

[1] Er i Brevbogen dat. 2. April, men dette maa antages for en Fejl for 12. April, da de to følgende Breve om samme Sag ere fra denne Dag, og da Kongen næppe var i Randers 2. April.

i Randers 26. April for at ride ud og bese den ved Møllestøvningen lidte Skade. T. 6, 71 b.

14. April (Kalø). Til Hr. Mogens Gyldenstierne. Hr. Erich, udvalgt Konge i Sverrig, har klaget over, at man har forholdt en af hans Tjenere, Jørgen Heyde, Trommeter, noget Gods, som denne har efterladt sig i Kiøbenhafn, saaledes som han videre kan se af hoslagte Supplikats fra Jørgen Heyde til Hr. Erich. Han skal derfor befale Borgmestre, Raadmænd og Byfoged at hjælpe Jørgen Heydes fuldmægtig saa meget, som Ret er, saa han strax kan faa det Gods, der med Rette tilkommer ham. T. 6, 88 [1].

— Skrivelse til Borgmestre, Raadmænd og Byfoged i Kiøbenhafn om samme Sag. Udt. i T. 6, 88 [1].

— Til Knud Gyldenstierne. Da Matz Jensen paa egne og andre „Gjæstegaardsmænds" Vegne i Refs Herred, der tjene under Vesterviig Kloster, har klaget over, at de besværes over Evne med Gjæsteri, og da der trods Kongens Befaling til Knud Gyldenstierne og andre gode Mænd om at sætte dem for et rimeligt Gjæsteri endnu ikke er sket noget, befales det ham med det første at tage nogle gode Mænd til sig, undersøge Sagen og sætte dem, der besværes over Evne, for et rimeligt Gjæsteri.

Til Eyller Hardenberg. Da Kongen af Frandtz Biilde til Søeholm har kjøbt 64 Øxne, til 14 Daler Parret, til Feltlejren i Holsten, skal han, naar Frandtz Biildes Bud kommer til ham med dem, lade dem indskibe ved Malmøe eller Trelleborg og sende dem til Kiil med sit visse Bud. Naar de komme did, skal Lensmanden der lade dem græsse, indtil Budet kan træffe Kongen og faa nærmere Besked om, hvor Øxnene skulle drives hen. Han skal betale Øxnene af den Landehjælp, som han paa Kongens Vegne oppebærer i Skonne. T. 6, 88 b.

16. April (Aarhus). Til Erick Rosenkrandz og Eskild Gøye. De have tidligere faaet Befaling til at levere deres Slotte [2] fra sig til SS. Philippi et Jacobi Dag, men Kongen kan nu ikke saa snart undvære dem derfra, hvorfor de skulle sørge for at have den Rustning rede, som de ere taxerede for. T. 6, 72 b.

— Til følgende Stiftslensmænd: Hr. Otthe Krumpen i Viborg Stift, Jens Juul i Aarhus Stift, Otthe Brade i Vendelbo Stift, Erick Rud i Riber Stift og Frandtz Brockenhus i Fyens Stift. De skulle strax tilsige alle, som ere pligtige at holde Rustning, til at drage

[1] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 564. [2] Silkeborg og Skanderborg.

til Kolling med deres Svende og Heste, saa de i det allerseneste ere der Lørd. efter vor Herres Himmelfærds Dag (6. Maj). T. 6, 73.

16. April (Aarhus). Befalinger til Landsdommerne i Nøriutland og Fyen at forkynde samme Tilsigelse paa Landstingene. — Seddel: Kongen sender dem et aabent Brev til Borgere, Bønder og menige Almue i deres Lande, som de med det allerførste skulle lade forkynde paa Landstingene og siden opbevare. Udt. i T. 6, 73.

— Brev til Landsdommeren paa Langeland, lydende som ovennnævte Seddel. Udt. i T. 6, 73 b.

— Aabent Brev til Borgere, Bønder og menige Almue i Nøriutland og Fyen, at de skulle have deres Rustning rede, saa de strax, naar de tilsiges, kunne begive sig afsted. T. 6, 73 b.

— (—, Sønd. jubilate). Register paa Kongens Knægte, som bleve antagne og lagte i Borgeleje i følgende Kjøbsteder: i Sielandt og [Fyen]: i Kiøpnehafn 200, Køge 50, Roschiilde 40, Nestvedt 30, Skeelskøer 20, Slagelse 20, Ringestedt 10, Kalingborg 10, Nykiøping i Odtz Herred 10, Holbeck 10, Slangerup 10, Søeborig 6, Helsingøer 20, Heddinge 6, Prestøe 6, Vordengborig 6, Stege 50 og Kierteminde 15 — i alt 519; i Smaalandene: Nykiøping p. Falster 20, Stubbekiøping 20, Saxekiøping 10, Nystede 20 og Nakskov 40 — i alt 110; i Schone: Malmøe 100, Landtzkronne 50, Helsingborg 15, Lundt 20, Falsterboe og Skanør 10, Trelleborig 20, Ydstedt 40, Semershafn 15, Aahus 25, Væe 20, Laugholm 5, Halmestedt 30 og Vardberg 20 — i alt 371[1]. Følgende Knægte vare tidligere lagte i Borgeleje: i Assens 10, Bogens 5, Otthens 20, Kiertheminde 10, Suinborig 20, Faaborig 5, Rudkiøping 5 og Riipe 25 — [i alt 100]. Summa summarum 1074[2] Knægte. T. 6, 77.

17. April (—). Befalinger til ovennævnte Kjøbsteder at modtage disse Knægte, som Hr. Magnus Gyldenstiern, Statholder paa Kiøpnehafns Slot, sender dem, og skaffe dem Herberg og Underholdning med Mad og Øl. Kongen vil sørge for, at de med det første kunne blive fri for disse Knægte. T. 6, 78.

— Aabent Brev til Bønderne i Danmark. Da der skal være samlet et stort Antal Folk i Nærheden af Holsten, har Kongen set sig nødsaget til at tage Ryttere og Knægte i Maanedssold, men for at forskaane sine Undersaatter for dem, har han ladet dem underholde og lønne udenfor Riget, hvilket allerede har kostet en stor

[1] Skal være: 370. [2] Ved Sammentælling faas: 1099.

Sum Penge. Rigsraadet har derfor bevilget en almindelig Skat og Landehjælp af den menige Almue (ligesom under 10. Okt. 1557, s. ovfr. S. 133, dog med den Forskjel, at de Ugedagsmænd, som bo ved Kongens Gaarde eller Klostre, skulle hver give ½ Jochimsdlr., medens kun Adelens egne Ugedagsmænd ere fri, for saa vidt de bo i samme Sogne, hvori Adelens Sædegaarde, hvorpaa der holdes Avl, ligge). Skatten skal være betalt inden S. Hans Dag Midsommer. T. 6, 74 [1].

17. April (Aarhus). Til alle Lensmændene i Danmark [2]. Det aabne Brev til Bønderne om en almindelig Skat sendes dem til snarlig Forkyndelse i deres Len; de skulle lægge Bønderne i Læg og sørge for, at Skatten kommer ind inden S. Hans Dag Midsommer; saa snart de have oppebaaret den, skulle de sende den til Rentemesteren Jochim Beck. — Seddel: Hvis de ikke selv kunne lade Skatten skrive og oppebære, skulle de befale deres Foged eller Skriver at gjøre det. — Seddel i Brevene til Verner Parsbergk [paa Sølvitsborg], Ebbe Ulfeld [paa Lykaa] og Erick Rosenkrandz paa Vardbierg: Da Kongen erfarer, at nogle Undersaatter tidligere kun have givet halv Skat, skulle de, hvis disse besvære sig ved at udgive hel Skat, som Kongens Brev byder, handle med dem med bedste Lempe og ramme Kongens Gavn. T. 6, 74 b.

— Befaling til Hr. Magnus Gyldenstiern at udtage 40,000 Dlr. af Hvælvingen paa Kiøpnehafns Slot og levere dem til Niels Pedersen, Rentemester Jochim Becks Skriver, der skal bringe dem til Kongen. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 6, 76 b.

— Befaling til Lauritz Kandegyder i Viisbye at levere Christopher Huitfeldt de 900 Dlr., som han modtog af Otthe Rudt til Kirkens Bygnings Behov der i Byen, da Kongen har erfaret, at han endnu har Pengene hos sig, og at der intet er bygget eller forbedret paa Kirken. T. 6, 76 b.

— Befaling til Christopher Huitfeldt at modtage de 900 Dlr. af Lauritz Kandegyder og beholde dem indtil videre; vil Lauritz ikke udlevere Pengene, skal han tages i Forvaring paa Slottet, indtil han gjør det. Christopher Huitfeldt maa ikke begive sig fra Slottet, men skal blive og have Opsyn med alt. Udt. i T. 6, 77.

18. April (—). Tilladelse for Borgerskabet i Aarhus til indtil videre at beholde og bruge Vordegaardz Mark, som det har i Forlening; dog maa Borgerne ikke befatte sig med den Eng, som

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger 1558—1660 I. 51 f.

[2] De opregnes alle med deres Len.

ligger til Aarhusgaard, og de skulle holde godt Naboskab med de omliggende Byer. Rex m. p. subscr. R. 7, 70 b[1].

18. April (Horsens). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen paa den ene Side og Morthen Suendsen samt hans Hustru Fru Marine Clausdaatther paa den anden, hvorved disse faa en Gaard i Eskerud i Hornslet Sogn i Lisberig Herred mod at udlægge en af Fru Marines Gaarde i Korupe i Brening[2] Sogn i Lisberig Herred. Rex m. p. subscr. R. 7, 71.

19. April (—). Brev for M. Niels Jespersen, Sognepræst ved vor Frue Kirke i Kiøpnehafn, paa Kronens Part af Tienden af Gunderup og Nøgling[3] Sogne i Fleskum Herred. Rex m. p. subscr. R. 7, 72[4].

20. April (Vejle). Stadfæstelse for Anne Lauritz Matzens paa et Pergamentsbrev, udgivet i Ring Kloster Onsd.[5] efter Hell. 3 Kongers Dag (13. Jan.) 1529 af Marine Chrestensdaatther, Priorinde i Klosteret, med det menige Konvent og M. Knud Henricksen, Forstander smstds., hvorved de forlenede hendes Husbond, hende og et af deres Børn for Livstid med en Ring Klosters Gaard i Niøm[6] Herred, kaldet Aroplund[7], og 2 Otting Jord i Vording[8] Mark mod en aarlig Afgift til Klosteret af 5 Ørt. Korn og ½ Td. Smør. Rex m. p. subscr. R. 7, 72 b.

21. April (Kolding). Befaling til Hr. Christiern Pouelsen, Prior i S. Knudtz Kloster i Otthense, at underholde Peder Bildt selv tredje med 3 Klepperter der i Klosteret, da han skal forblive nogen Tid der i Byen for at forklare sit Regnskab. Udt. i T. 6, 78 b.

— Befaling til alle, indlændiske og udlændiske, som drive Fiskeri under Vesterlandsiden, at svare den sædvanlige Sandtold, som de fra Arilds Tid have givet af de Skuder og Skibe, de da brugte, men som de nu have forsømt, da de mest bruge smaa Baade til at fiske med. Lensmanden paa Riiberhus eller den, han sætter dertil, skal oppebære Sandtolden. Hvo der ikke giver den, skal lide tilbørlig Straf. T. 6, 78 b.

— Befalinger til efterskrevne Lensmænd strax at sende saa mange Læster Gryn og Kavringbrød til Magnus Gyldenstiern, som de tidligere have faaet Befaling til at have i Forraad til Orlogsskibene, ligesaa det Malt, Flæsk, Smør og anden Fetalje,

---

[1] Tr.: Hübertz, Aktstkr. vedk. Aarhus I. 161 (efter Orig.). [2] Bregnet. [3] Nøvling. [4] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 43. [5] Eller 8de Dagen. Enten der menes det ene eller det andet, er Dagen 13. Jan. [6] Nim. [7] Aarupland. [8] Maaske Vronding. Tamdrup Sogn.

som de have Befaling til at yde paa Kiøpnehafn. — Peder Bildt af Otthens, Jens Juel af Aarhus og Kalløe, Eskildt Gøie af Skandelborig, Erich Rosenskrandtz af Silckeborig, Otthe Brade af Aalborig, Knudt Gyldenstiern af Ørum og Vesteruig, Frandtz Banner af Børglom Kloster, Jacob Brochenhus af Helsingborg, Lage Urne af Lundegaardt, Claus Huitfeldt af Haldstedt Kloster og Herlof Trolle af Roschilde Stift. — Seddel i Otthe Brades Brev: Han skal skaffe Kongen 50 gode Baadsmænd fra Aalborig, de smaa Kjøbsteder og Fiskerlejerne i Vendsyssel og med det allerførste sende dem til Kiøpnehafns Slot. — Seddel i Jens Juels Brev: Han skal skaffe Kongen 50 Baadsmænd fra Aarhus, Ebeltouft, Griindou, Helenes, Anholt og Kalløe Len.

Befaling til Steen Rosenspare at sende Malt og Gryn til Kiøpnehafns Slot og i den Henseende at rette sig efter Hr. Magnus Gyldenstierns Tilsigelse. Udt. i T. 6, 79.

21. April (Kolding). Til Erich Rosenkrandtz. Da denne Brevviser, Mathias Smedt af Rostoch, har været for Kongen med en Dom, der er gaaet mellem ham og Niels Olsen i Ollefos om et Skib, som sidstnævnte havde solgt ham, og Sagen er indsat for Kongen, kan denne ikke se andet efter det Brev, den afdøde Konge har ladet udgaa herom, end at Niels Olsen, der har solgt Skibet, bør staa til Rette for den Sag. Han skal derfor strax kalde Sagen for sig og hjælpe Matthias Smedt saa meget, som Ret er. T. 6, 80.

— Lignende Brev til Borgmester og Raad i Vaardebierig. Udt. i T. 6, 80.

23. April (Haderslev). Til Erich Rosenskrandtz. Kongen erfarer af hans Tjener, Jørgen Stabel, at der mangler Skyts og Krudt paa Vardbierig, og tillader ham, som han begjærer, paa Kongens Vegne at kjøbe noget Skyts, som en lybsk Mand har til Salg, hvis han mener, at det kan være Kongen gavnligt; Kongen kan ikke undvære noget Krudt fra de andre Slotte, han maa derfor selv se at skaffe noget paa Kongens Bekostning. Da han melder, at den gamle Vold for Slottet er sunken, har Kongen befalet Hr. Magnus Gyldenstiern at sende en Voldmester eller en anden forstandig Karl til ham, der kan give ham Undervisning om Voldens Istandsættelse; den nye Vold maa han ikke lade arbejde paa, for at den ikke skal komme Fjenden til gode, hvis noget hastigt kommer paa og den ikke kan blive færdig saa snart. Da han begjærer at faa et Skib til at føre Kalk til Slottet, tillades det ham at bruge det Skib, som var solgt mod Forbudet og derved forbrudt til Kronen.

Han skal istandsætte Mure og Tag paa Slottet med, hvad han efter Tidens Lejlighed kan, som hans Tjener videre mundtlig skal berette ham. T. 6, 80 b.

24. April (Flensborg). Til nedenfor nævnte Lensmænd. Da Kongen agter at lade nogle Orlogsskibe løbe ud paa Strømmene, skulle de have de Svende rede, de skulle tjene med, med Harnisk og Værge samt den nødvendige Fetalje, saa de strax, naar de tilsiges, kunne sende dem til Kiøbenhafn; der skulle Svendene faa nærmere Besked. — Eyller Hardenberg af Dragsholm 6 Karle, Jørgen Nagel af Birckinge 1, Erich Bøller af Isolte Len og af det Birk i Loland —[1], Børge Trolle af Jungshofuit, af S. Agnetæ Kloster og af Giers Herred 8, Mogens Godske af Hørbye Len 2, Hans Lauridtzen af Ramløse selv anden, Jachob Skiel af Kaarsør 6, Lavge Ulfstand af Vordingborg 14, Vincentius Jul af Skioldennes selv fjerde, Fru Ellinne Mouritz Skafues af Fredtzgaard 2, Clavs Daa af Padborg og Giørstinge Len 4, Chrestiern Pors af Jonstrup 1, Lavge Brock af Trøggevelde 6, Michel Sested af Gafnøø 4, Niels Ulfstand af Stege 6, Clavs Eggertsen af Elmelund 1, Niels Marquordsen af Braade 1. Sore Kloster 16, Andvorskovf Kloster 12, Ringsted Kloster 8, Esserom Kloster 6, Skoufcloster —, Hr. Mogens Gyldenstierne —, Povel Hvitfeld af Snedstrup —, Clavs Tot af Askums Len 1, Eskeld Oxe —, Hr. Hans Skoufgaard 4, Hr. Lavge Brade af Froste Herred 7, Hr. Peder Skram af Laugholm 12, Jachob Sparre af Fers Herred 4, Mogens Krabbe 1, Thage Tot af Karlebye Len, Grimelstrop og Aas Kloster 6, Jørgen Jensen af Hielmsholt selv anden, Knud Gedde 1, Verner Parsberg 8, Ebbe Ulfeld 4, Hertvig Bilde 4, Michel Hals selv anden. Fru Sitzele Knud Pedersens 2, Las Andersen selv anden, Hr. Mogens af Helnekircke 4, Abbeden af Herridtzvad 8, Borchart van Papenheim 2, Fru Alhed Jørgen Venstermandtz 1, Hr. Johan Rantzov af Øen 4. T. 6, 81.

— Til Hr. Mogens Gyldenstierne, Byrge Trolle, Hr. Peder Skram, Eiler Hardenberg og Eiler Rønnov. Da Rigsraadet var forsamlet i Othense til Kongens Faders Begravelse, bevilgede det en almindelig Landehjælp af Bønderne, Adelens virkelige Ugedagsmænd alene undtagne, hvilken Hjælp først skulde betales til S. Michels Dags Tid; men da der er forsamlet mange Krigsfolk paa Grænsen og Kongen derfor har maattet tage Knægte i Maanedssold, som allerede have kostet meget, kan han ikke vente længere med

[1] Ved dette og flere andre Navne mangler Tallet paa Karlene.

Landehjælpen og har med det tilstedeværende Rigsraads Samtykke ladet aabne Breve udgaa om den. — Seddel i Hr. Mogens's Brev: Kongen har befalet Byrge Trolle med det første at begive sig til Kiøbenhafns Slot og blive liggende der indtil videre for med ham at have Opsyn med alt. — Seddel i Byrge Trolles Brev om det samme. T. 6, 82.

25. April (Flensborg). Til Byøvrighederne i Kiøbenhafn, Malmøe og Landtzkrone. Da der skal være sluttet Fred mellem Kongen af Hispanien og Kongen af Franckeriige og der skal være forløvet en stor Mængde Krigsfolk, som man kan vente ville tage Tjeneste hos den første Herre, der tilbyder sig, skulle de for at have alt i Stand, hvis Kongens Uvenner ville foretage sig noget, have Opsyn med alt i Byen og, hvis der er Mangler ved Voldene eller Gravene, strax istandsætte dem. T. 6, 83.

[Omtr. 25.—30. April] (Neumünster). Til Erich Rosenkrandtz paa Vardbierrig. Denne Brevviser, Skipper Reinolt Jungen, har med sine Medredere suppliceret til Borgmestre og Raad i Lubeck, der atter have skrevet til Kongen, om noget Skyts, som er strandet i Vardbierrig Len, og som Erich Rosenkrandtz er bleven enig med Skipperen om Kjøbet af. Han skal, som han tidligere har faaet Skrivelse om med sin Tjener Jørgen Stabel, kjøbe det, som kan være Kongen nyttigt der paa Slottet. Det bjergede Skyts, Jernbolter, Master og andet, som han ikke behøver til Slottet og ikke kan blive enig med Skipperen om at kjøbe, skal han lade denne faa for en rimelig Bjergeløn. T. 6, 83 b.

[—] Til Hr. Mogens Gyldenstierne. Da Johan Gøswin, der tidligere var i Tjeneste hos den afdøde Konge, skal ride ind og ud i Riget og bruge unyttige Ord imod det, skal han, hvis denne Mand kommer til Kiøbenhafn, eller han kan opspørge ham i Sielland eller andetsteds, lade ham indsætte i et Herberg og med bedste Lempe mage det saaledes, at han ikke kommer bort. T. 6, 83 b. (U. St.)

30. April (Nortorf). Til Bønderne i Gammelbye og Visbye. Da Detlef van Anefeld, Embedsmand paa Møgelthunner, har berettet, at der er Strid mellem ham og dem om en Mose og en „Tørvegrøft", og at han ikke har anden „Tørvegrøft" til Slottet, befales det dem i denne Sommer at tillade ham at grave saa mange Tørv, som han behøver til Slottet, begges Ret derved uforkrænket. Kongen vil, saa snart Lejlighed byder sig, undersøge Sagen og hjælpe begge Parter til deres Ret. T. 6, 84.

3. Maj (Segeberg Kloster). Gjældsbrev til Anders Barbye til Sielsøe paa 6000 Jochimsdlr., som han har laant Kongen. Kongen lover at betale dem tilbage inden S. Michels Dag af den bevilgede almindelige Landehjælp. Rex m. p. subscr. R. 7, 73.

7. Maj (Kolding). Til Hr. Mogens Gyldenstierne. Kongen er bleven enig med sine Farbrødre, Hertugerne Hans og Adolf, om i Forening med dem at rykke ind i Dytmersken, hvorfor Hr. Mogens skal befale Christoffer Trundsen med de andre Høvedsmænd at begive sig ind paa de 4 Orlogsskibe, der skulde løbe under Norge, og som han melder allerede ere udrustede og forsynede med 4 Maaneders Fetalje, og med det allerførste løbe med dem ind for Husomme eller et andet Sted der i Egnen, hvor de skulle blive liggende, indtil Christoffer Trundsen faar nærmere Ordre. Selv skal denne derpaa strax begive sig til Kongen; paa Rendersborg skal han hos Hr. Ifven Reventlov eller Husfogden der faa at vide, hvor han kan træffe Kongen. Siden vil Kongen gjøre Christoffer Trundsen til Admiral over disse Skibe og give ham nærmere Ordrer, men foreløbig skal han rette sig efter de Ordrer, som allerede ere givne. Kongen agter i disse Dage at begive sig til Gottorp eller Rendersborg eller et Sted i den Egn. — Seddel: Da han melder, at der vil blive Mangel paa Baadsmænd og Bøsseskytter til Kongens Skibe, har Kongen tilskrevet Lensmændene i Sielland, Skonne, Halland, Bleginge, Liister og Smaalandene, at de skulle have deres Svende rede med den nødvendige Fetalje, indtil de faa nærmere Ordre. Han skal udruste Kongens andre Orlogsskibe, dog uden at anvende for stor Bekostning derpaa, før han faar nærmere Ordre, da Kongen ikke mener i Aar at faa Brug for mere end de 4 Skibe. — Anden Seddel: Breve til Lensmændene i Skonne, Halland, Bleginde, Sielland, Smaalandene og Gotland sendes ham til øjeblikkelig Besørgelse. T. 6, 84.

— Skrivelse til Christoffer Trundsen om samme Sag som ovfr. Da Dytmerskerne skulle have nogle Bøjerter liggende i et Vand, der kaldes Sthøer, skal han passe paa, at Kongens Skibe ikke komme i deres Farvand, før han faar nærmere Ordrer af Kongen. T. 6, 85.

8. Maj (—). Brev ad gratiam for Niels Pedersen, Rentemesterens Skriver, paa 2 Kronens Gaarde i Abbetued[1] i Sieland, som Lauritz Hansen, Slotsskriver paa Kiøpnehafns Slot, sidst

[1] Abbeltved, Saaby Sogn, Voldborg Herred.

havde i Værge, og paa Kronens Part af Korntienden af Sengeløsse Sogn uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 251.

8. Maj (Kolding). Til Hr. Mogens Gyldenstierne. Da Kongens Moder har tilkjendegivet, at hun, da Jørgen Rosenkrandtz skal af med Koldinghus, ikke længere kan undvære Povel Hvitfeldt, har Kongen befalet denne strax at begive sig hid; af denne Grund og fordi der nu er kommet en ny Slotsskriver [i Kjøbenhavn] i Stedet for den afdøde, skal han lade gjøre et nyt Inventarium og have Opsyn med, hvad Skriveren modtager i Inventarium. Byrge Trolle har faaet Befaling til strax at begive sig ind paa Slottet, om han ikke allerede er kommen, for med Hr. Mogens at have Opsyn med Inventariets Affattelse og andet og siden blive der, indtil Kongen selv kommer did. Povel Hvitfeldt skal levere ham og Byrge Trolle Slotsloven og Inventariet baade paa Kiøbenhafn og Krogen. De skulle sørge for, at de Skrivere og Fogder, som ere paa Kongens Slotte og Gaarde der i Lenene, blive der. T. 6, 85.

— Skrivelse til Børge Trolle i samme Anledning. T. 6, 85 b.

— Befaling til Povel Hvitfeld med det første at begive sig hid og levere Hr. Mogens Gyldenstierne og Børge Trolle Slotsloven og Inventariet paa Kiøbenhafns Slot og Krogen. T. 6, 86.

— Til Hr. Mogens Gyldenstierne. Kongen vil beholde Staffen Sejermager i sin Tjeneste, give ham som tidligere 30 Dlr. om Aaret og unde ham den nye Bod paa S. Nicolai Kirkegaard, som Hr. Mogens allerede har lovet ham, for en rimelig aarlig Leje. Hr. Mogens maa ikke bortlove andre af de nye Boder der, før Kongen selv kommer. Han skal „indskikke“ de 100 Knægte, der have ligget i Borgeleje i Ripæ og i de fyenske Kjøbsteder og nu sendes til ham, og give dem Aarsløn, eftersom de ere rustede til, handle vel med dem, som ere særlig ansete, saa man kan beholde dem for Aarspenge, og kun optage særlig dygtige danske Karle iblandt Knægtene. Udt. i T. 6, 86[1].

— Befaling til Tolderen og Toldskriverne i Helsingør og Tolderne i Asnes og Medelfar med det første med et vist Bud at sende Kongen det Guld og de Penge, som de endnu ikke have afleveret af den oppebaarne Told.

Til Eyller Hardenberg. Da Kongen har givet Detlef von Anefeld, Embedsmand paa Møgeltønder, 60 Læster Kalksten til

[1] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 564 f.

hans Bygnings Behov, skal han, naar dennes Bud kommer med dette Brev, lade Kronens Bønder omkring Malmøe bryde Kalkstenen og føre den til Malmøe til de Skibe, som sendes efter den. T. 6, 86 b.

9. Maj (Kolding). Gjældsbreve til efterskrevne paa N Jochimsdlr., som de have laant Kongen, og som denne lover at tilbagebetale inden S. Michels Dag af den bevilgede almindelige Landehjælp. — Johan Friis 4000 Dlr., Hr. Otte Krumpen 1000, Oluf Munck 1000, Eyler Rønnov 1000, Niels Lange 4000, Erick Krabbe 500, Anthonius Bryske 500, Ifuer Krabbe 1000, Knud Gyldenstierne 8000, Otte Brade 1000, Niels Kieldsen 500, Albret Skiel 500, Malte Jensen 500, Johan Høcken 500, Frantz Bilde 500, Otte Rud 500, Hr. Christiern Friis 500, Axel Urne 500, Erick Bilde 500, Jørgen Suaabe 500, Hans Johansen 400, Jørgen Løcke 500, Chrestoffer Rossenkrantz paa Skierne 500, Erick Lange 500, Frantz Banner 500, Chrestoffer Gøye 500 og Niels Skiel 500. Rex m. p. subscr. R. 7, 74.

— Pantebrev til Erick Løcke paa Ø Kloster i Vendsyssel, som Knud Gyldenstierne sidst havde det i Værge, for 8000 Jochimsdlr., som han har laant Kongen. Han skal tjene Riget med 6 geruste Heste eller med 6 væragtige Karle til Skibs og skal skaffe de Jomfruer, som ere eller herefter komme i Klosteret, Klæder og Føde. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove, dog maa han paa sine egne Skove og Ejendomme kun jage Harer og Ræve. Rex m. p. subscr. R. 7, 75 b.

— Pantebrev til Erick Rud, Embedsmand paa Riberhus, paa Vordegaard i Vendsyssel, som Knud Gyldenstierne sidst havde den i Værge, for 500 rinske Gylden og 1600 Jochimsdlr., som han har laant Kongen. Han skal tjene Riget med 2 geruste Heste eller med 2 væragtige Karle til Skibs og skal aarlig til hver S. Michels Dag levere Rentemesteren 80 Jochimsdlr. og 60 Mark danske samt levere 3 Tdr. Smør og 50 Sider Flæsk paa Kiøpnehafns Slot. Han skal aarlig gjøre Regnskab for alt Sagefald, Gaardfæstning og Oldengjæld og maa beholde den ene Halvdel. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 7, 76 b.

— Forleningsbrev for Oluf Krabbe paa Sandfer Gaard og Mølle i Nørreiutland uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 7, 77 b.

— Til Jens Jul. Da Kongen har undt sin Moder det Gods til Mageskifte, som Jørgen Rosenkrandtz har givet Kronen til

Magelæg i Aakier Len, skal han paa Kongens Vegne modtage Fyldest derfor af hendes Livgedingsgods ved Kalløø, som hører til Drotningborg. T. 6, 86 b.

9. Maj (Kolding). Befaling til Superintendenterne over hele Riget at lade holde Bededage 29., 30. og 31. Maj for at bede om Sejr for Kongens Vaaben, da han nu strax vil begive sig herfra til Holsten for i Forening med sine Farbrødre, Hertugerne Hans og Adolf, at bekrige de ulydige Undersaatter i Dytmersken.

Befaling til Hr. Mogens Gyldenstierne at levere Niels Pedersen, Rentemesterens Skriver, alle de Fjerdinger med Penge, som Kongen har staaende i Hvælvingen paa Kiøbenhafns Slot, til Overførelse til Kongen. T. 6, 87.

10. Maj (—). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Niels Skiel til Nyegaard, hvorved denne faar Kronens Gaard Momtoft i Sens[1] Sogn i Hillerslef Herred i Thye mod at udlægge 1 Gaard og 1 Bol i Gierup i Hassing Herred i Thye. Rex m. p. subscr. R. 7, 78.

16. Maj (Neumünster, 3. Pinsedag). Befalinger til de Lensmænd, der skulle opkræve Landehjælpen, at gjøre sig al Umage for, at den maa komme ind saa snart som muligt, da Kongen har et stort Antal Krigsfolk forsamlet og behøver mange Penge til deres Lønning. T. 6, 89.

18. Maj (Hohenwestedt). Til Christopher Thrundsen. Da Kongen med sine Farbrødre strax vil drage ind i Dytmerschen og de have sendt nogle Kjøbstedsskibe her fra Fyrstendømmet ind i Elfuen for at gjøre Dytmerscherne „Nederlag", skal han strax sejle sammesteds hen med de 4 Orlogsskibe, som han tidligere har faaet Befaling at løbe til Husomme med, for at hjælpe Kjøbstedsskibene; dog maa han ikke besvære Hamborgerne eller andre søfarende Mænd, der sejle paa deres rette Næring. Skulde han ikke træffe Kjøbstedsskibene ved Stør, skal han med sine egne Skibe gjøre Dytmerscherne saa meget Afbræk som muligt. Der sendes ham Bestalling og Søbrev som Admiral; Lasse Andersen og Høvedsmændene paa de andre Skibe er der tilskrevet, at de skulle være ham lydige, og det samme have Hertugerne befalet Høvedsmændene paa deres Skibe. T. 6, 89 b.

— (—, Torsd. post pentecostes). Befalinger til Lasse Andersen, Jørgen Grøn, Vitus Brun og Jacob Jude at være Christopher

---

[1] Sennels.

Thrundsen lydige i det, han paa Kongens Vegne tilsiger dem. T. 6, 90.

20. Maj (Mehlbeck). Forleningsbrev for Jochim Beck. Rentemester, paa S. Anne Alters Gods i de hell. 3 Kongers Kapel i Roskilde Domkirke, som Anders Nielsen havde i Værge, mod at gjøre sædvanlig Tynge deraf. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 251 b.

21. Maj (Nienhusen ved Mehlbeck, Hell. Trefoldigheds Sønd.). Til Hr. Otthe Krumpen. Da han har bedet om at faa Underretning om, hvorledes det gaar med Krigstoget, melder Kongen ham. at han med hele sin Krigshær vil rykke ind i Ditmerschen den følgende Dag. „Vi drikke eder et stort Bæger Vin til alle retskafne. ærlige, gode Krigsmænds Sundhed; forse os til, at I gjøre os Ret." T. 6, 90 b.

23. Maj (Alversdorf). Til Christopher Thrundsen. Kongen har modtaget hans Melding om, at han vil løbe ind for Helliglandt med Orlogsskibene og der vente nærmere Ordre. Da Kongen allerede ved Henrich Rantzov, Embedsmand paa Gottorp, har tilskrevet ham derom og med denne Skrivelse sendt en Bestilling, hvorefter han skal rette sig, skal dette Bud besøge Henrich Rantzov og tage Skrivelse og Bestilling med til ham, hvis de ikke allerede ere afhentede. Han skal strax løbe ind i Elfuen med Skibene og gjøre Dytmerscherne alt muligt Afbræk; der vil han finde nogle smaa Orlogsskibe, som Kongen og Hertugerne have beordret derhen. Kongen har befalet Claus Randtzou, Embedsmand paa Steenborig. „dig med samme Bestilling videre at lade understaa al Lejligheden". T. 6, 91.

24. Maj (—). Til nedenfor nævnte Kapitler og Herreklostre. Da den almindelige Landehjælp, som Rigsraadet har bevilget af Bønder og menige Almue i Riget, ikke forslaar til de store Udgifter, skulle de give Kronen Tredjedelen af al deres Rente, baade rede Penge og andet, hver Læst Korn regnet til 30 Dlr. og hver Td. Smør til 8 Dlr., og levere den til efterskrevne Lensmænd med klare Registre og Regnskaber senest til S. Jacobi ap. Dag (25. Juli). — Aarhus Kapitel og Em Kloster til Jens Juel, Jørgen Rosenkrandtz, Jørgen Berneckou, Erich Rosenkrandtz og Eskildt Gøye, hver for saa vidt som han har de gejstlige i Befaling; Riber Kapitel til Erich Rudt og Pouel Huitfeldt; Viiborg Kapitel til Hr. Otthe Krumpen; Vidschildt Kloster til Otthe Brade; S. Knudtz Kloster i Fyen til Otthe Rudt og Frantz Brochen[hus]; Roschilde Kapitel,

Soerdt, Anduorskouf, Ringstedt, Esserom og Schoufcloster til Herlof Trolle; Mariebo Kloster til Claus Huitfeldt; Lunde Kapitel og Herridtzvad Kloster til Lauge Urne. T. 6, 91 b[1].

24. Maj (Alversdorf). Befaling til alle Provster, Præster og Kirkeværger at give Kronen Tredjeparten af al deres Rente og Indkomst, hvert Pd. Korn regnet til 2½ Dlr. og hver Fjerd. Smør til 2 Dlr.; Kirkeværgerne skulle yde Kronen al Kirkens Rente i det forgangne Aar. Pengene skulle ydes med klare Registre og Regnskaber til ovennævnte Lensmænd, senest til S. Jacobi ap. Dag. T. 6, 92 b[2].

— Til ovennævnte Lensmænd. Brevene til Kapitler, Herreklostre, Provster, Præster og Kirkeværger sendes dem. De skulle med det allerførste kalde dem for sig og forhandle med dem, saa Hjælpen i det seneste bliver betalt til S. Jacobi ap. Dag; siden skulle de oppebære den og give Kvittans for det, de modtage. T. 6, 93 b.

31. Maj (—). Kvittans til San'der Leyel, Tolder i Helsingøer, Jens Mogensen og Jørgen Vaale, Toldskrivere, paa 800 Rosenobler, 3 Henricksnobler, 30 dobb. Dukater, 130 Engelotter, 4 Ungers Gylden, 100 Goltgylden og 1000 Dlr., som Jørgen Vaale leverede Hans Spigel, Kongens Kammertjener, i Kongens eget Kammer paa Regnskab af Tolden for Helsingør i dette Aar. Rex m. p. subscr. R. 7, 253 b.

8. Juni (Meldorf). Til Eiler Hardenberg. De 59 Øxne, som han skriver, at han efter skriftlig Befaling har sendt til Kiil, ere komne til Flensborg og modtagne der. Da han melder, at Byfogden i Malmøø er død, og at Borgmestrene have udset 4 Borgere, hvoraf den skal være Byfoged, hvem Kongen vil, befales det ham at udnævne den, som synes ham dueligst, og tage ham i Ed. T. 6, 95.

9. Juni (—). Til Kapitlet i Riibe. Da nogle af dets Tjenere syd for Riibe ikke ville lade sig skrive for den almindelige Landehjælp, som Rigsraadet har bevilget Kongen, skal det tilsige dem at rette sig efter Kongens Brev og udgive Landehjælpen, for at Kongens Lensmand ikke skal have behov yderligere at tiltale dem. T. 6, 95 b.

---

[1] Tr.: Jacobsen, Det danske Skattevæsen und. Christ. III og Fred. II S. 188 ff. [2] Tr.: Jacobsen, anf. Skr. S. 190 f., hvor der S. 191 L 5 for »iij Daller« skal læses: iiȷ̵ daller.

9. Juni (**Meldorf**). Lignende Brev til Hospitalsforstanderne i Riibe. Udt. i T. 6, 96.

— Befaling til Kronens Tjenere i Giøring og Skast Herreder, der ligge til Riberhus, at arbejde til Kronens Gaard Seigeberg[1] udenfor Riibe med Møgægt, Pløjning og andet Hestearbejde som andre Kronens Tjenere, naar Lensmanden paa Riberhus eller hans Foged tilsiger dem, hvilket Kongen har erfaret, at de fortrykke sig ved. T. 6, 96.

10. Juni (—). Til Christoffer Huitfeld. Denne Brevviser, Rasmus Pedersen, har berettet, at han for nogen Tid siden slog en Karl ved Navn Rasmus ihjel i Norge, hvorfor Borgerne i Vesbye ikke ville tillade ham at bo hos dem; da han imidlertid beretter, at han forgjæves har søgt efter den dræbtes Eftermaalsmænd og Arvinger og derfor ikke har kunnet faa nogen Forligelse, som videre kan ses af medfølgende Supplikats, skal Christoffer Huitfeld tage en „temmelig" Bod af ham og lyse Fred over ham til Tinge, saafremt han ellers har gjort Gjerningen ærlig. T. 6, 96 b.

11. Juni (—). Til Ebbe Ulfeldt. Kongen har faaet hans Skrivelse om Forholdene i Suerige og har skrevet til Hertug Erich om noget Korn, som en Borger[2] i Rødnebye har kjøbt i Suerige, men nu bliver gjort Hinder paa, og om nogle Nabostridigheder m. H. t. Forbud og andet. Da Kongen kun venter sig godt af Hertug Erich, skal Ebbe Ulfeldt holde godt Naboskab med de Svenske, Kongens Undersaatter dog uden Besværing; hvis han erfarer noget vigtigt, skal han strax underrette Kongen derom. T. 6, 97.

12. Juni (—). Til Hr. Otte Krumpen. Kongen og hans Farbrødre ere lykkelig komne ind i Dytmerschen og ere først dragne til Landsbyen Aluerdsdorp, hvor de have ligget stille 8 Dage og ladet besigte Landets Befæstning og anden Lejlighed. 2. Juni om Aftenen silde brøde de op med alt Krigsfolket, og tidlig næste Morgen stormede de Meldorp og Skanserne her; de have intet synderligt Tab af Folk lidt, kun en Øverste ved Navn Volf Skøneuise[3] blev skudt. De have nu ligget her 8 Dage og imidlertid erobret et Stykke Land, 3 Mile stort, med den deri liggende By, Brunsbyttel, der er Passet over Elfuen. Denne Aften ville de

---

[1] Segeberg. [2] I Brevet til Hertug Erich kaldes han Chrestoffer N. (T. 6, 96 b).
[3] Schöneweiss.

drage herfra mod nogle andre Befæstninger, og „strax om 8 Dage“, naar det meste er overstaaet, vil Kongen begive sig til Danmark. Hr. Otte skal imidlertid have Opsyn med alt og gjøre sin største Flid til, at Landehjælpen kommer ind saa snart som muligt. T. 6, 97 b.

15. Juni (for Heide). Til Claus Huitfeldt. Borgerne i Stubbekiøpping have tilskrevet Kongen, at de mangle Borgmester, Raadmænd og Byfoged og derfor have udvalgt nogle af deres Medborgere til disse Stillinger og sendt dem til Kongen for at aflægge Ed. Da denne ikke kjender Forholdene, skal Claus Huitfeldt begive sig til Byen og undersøge, om de Mænd, der ere valgte til Borgmester og Raadmænd, ere duelige dertil, „at de da bliver besiddendes, til vi komme der udi Egnen, at de kunne sværge os“. Derimod skal han paa Kongens Vegne indsætte en Byfoged og tage ham i Ed, da Borgerne intet have dermed at gjøre. T. 6, 98.

17. Juni (Itzeho). Til Hr. Magnus Gyllenstiern. Da Erick Rosenkrantz har underrettet Kongen om, at Vardbierg Slot er meget bygfaldent baade paa Muren og andetsteds, og at han med det første agter at lade det istandsætte, men mangler noget Kalk dertil, skal Hr. Magnus lade et af Kongens store Vedskibe, der ligge for Kiøbnehafns Slot, løbe til Saltholmen og efter Lejligheden der indtage 3 eller 4 Skibsladninger Kalksten, som det saa siden skal løbe til Vardbierg med; han skal sørge for, at Skibet hver Gang faar en Ladning Brændeved med tilbage til Kiøbnehafns Slots Behov. T. 6, 98 b.

— Til Erick Rosenkrandtz. I Anledning af hans Skrivelse om Forholdene i Suerige, om de Knægte, der ere dragne der fra Landet uden Forlov, og om de 2 Juvelerer, som drage ind og ud der i Landet, befales det ham fremdeles ubemærket at se at erfare, hvad der sker i Suerige, og vigtige Tidender skal han strax underrette Kongen om. Hvis der herefter kommer tydske Knægte til ham, som ere dragne fra Suerige, skal han erfare Lejligheden af dem og frit lade dem passere. Dersom han kan faa fat paa de 2 Juvelerer, skal han med bedste Lempe og efter den Mening, han har givet Kongen tilkjende, lade dem „nederlægge“; dog skal han se at skaffe sig vis Kundskab om, at de have ført sælsomme Tidender. Det er befalet Hr. Magnus Gyldenstiern at lade et Vedskib løbe til Vardbierg med 3 eller 4 Skibsladninger Kalksten; hver Gang skal det have en Ladning Brændeved med tilbage til Kiøbnehafns Slot. T. 6, 99.

19. Juni (Rendsborg). Til Borgerskabet i Assens. Først-

kommende Onsd. (21. Juni) vil Kongen begive sig til Hadersløf og strax den næste Dag fra Hadersløfnæs over til Assens, hvorfor det skal sende alle Skuder og Færger der fra Byen over til Færgehuset senest Onsd. Aften, saa de om Torsd. kunne overføre Kongen med Folk og Heste, som de derefter skulle underholde 1 Nat i Byen. T. 6, 99 b.

19. Juni (Rendsborg). Til nedenfor nævnte Kjøbsteder. Kongen har paa Grund af Forholdene taget nogle Knægte ind i Riget paa Aarsløn, og der sendes dem derfor N Knægte, som de skulle skaffe Herberg og Underhold med Mad og Øl efter gammel Sædvane. Kongen vil saa snart som muligt skaffe dem af med Knægtene igjen. — Af Hans[1] Kaassis Fænnike: Ribe 60, Varde 20, Holstedbro 15, Ringkiøpping 15, Nyekiøpping 20, Aalborg 60, Sæby 15, Viborg 40, Randers 30, Aarhus 50, Horsens 40, Vedle 30, Grindov 10, Kolling 20, Tistede 20, Lemuick' 20, Skibe 10, Ebbeltoft 10 og Høringe 15; af Adam von Mastrix Fænnike: Malmøe 100, Landskrone 50, Ystedt 60, Trelleborg 50, Lund 20, Falsterbo og Skannør 10, Semmershafn 15, Aahus 30, Rodneby 20, Søluitzborg 15, Lyckov 10, Vææ 20, Helsingborg 10, Lagholm 10, Halmstedt 30 og Vardberg 50. T. 6, 99 b.

20. Juni (Flensborg). Til Hr. Otte Krumpen, Jørgen Løcke, Ifuer Krabbe og Niels Lange. Da Kongen nu strax vil begive sig til Kiøbnehafns Slot, skulle de være tilstede der senest om 14 Dage for at raadslaa med Kongen om Kroningen og andre magtpaaliggende Ting. T. 6, 100 b.

22. Juni (Assens). Brev, at Matz Rytze, der er dømt nederfældig, fordi han har nægtet Christiern Mouritzen Ret over Matz Nielsen, som blev greben i Othense for at have stjaalet et Sværd fra Christiern Mouritzen, har faaet eftergivet det, han er bleven Kongen skyldig for denne Sag, da han har berettet, at han har stillet Sagvolderen tilfreds. Udt. i T. 6, 101.

24. Juni (Basnæs). Brev til Herlof Trolle, at Kongen har eftergivet Anders Knudsen, Borger i Skelskøer, 40 Dlr. Rel. Koruitz Ulfeldt. Udt. i T. 6, 100 b.

25. Juni (—). Følgebrev for Fru Anne, Hr. Claus Podebuskis Efterleverske, til Bønderne under Hundzlund Kloster, som Erick Podebusk sidst havde i Værge, at de skulle svare hende fra SS. Philippi et Jacobi Dag af. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 7, 80.

28. Juni (Kbhvn.). Befaling til Otte Brade at levere Peder

[1] ɔ: Jens.

Fønbo, der er sendt til Aalborghus med Skibet Uglen efter en Skibsladning Malt, saa meget Malt, han kan undvære af det. som tilkommer Kongen; hvis han ikke kan skaffe Skibet fuld Ladning, skal han befale Knud Gyldenstiern at sende det manglende, saa Skibet med det allerførste kan komme tilbage til Kiøbnehafns Slot dermed. Han skal skaffe sig Underretning om, hvad Fetalje han selv kan undvære fra Slottet, og hvad Knud Gyldenstiern har i Forraad, og tilskrive Hr. Magnus Gyldenstiern, Statholder paa Kiøbnehafns Slot, Besked derom, at denne siden kan lade Skibe løbe efter det. T. 6, 101 b.

29. Juni (Kbhvn.). Til Christoffer Huidtfeldt. Da han mener at have Folk nok paa Visborg Slot og ikke at have Brug for de 4 Roder Knægte, som Kongen har ladet sende did, befales det ham at sende dem tilbage til Kiøbnehafns Slot med det første Skib, han kan faa. Vigtige Tidender skal han underrette Kongen om. T. 6, 102.

— Befaling til Christoffer Trundsen at rette sig efter, hvad denne Brevviser, Christoffer Falvater, „vor Tjener", paa Kongens Vegne mundtlig tilsiger ham, og derefter strax begive sig tilbage til Sundet med Orlogsskibene. T. 6, 102 b.

30. Juni (—). Befaling til Erick Løcke at være her tilstede med sin Fæstemø[1] Sønd. efter S. Laurentii Dag (13. Aug.), da Kongen efter hans ved Hr. Magnus Gyldenstiern, Statholder paa Kiøbnehafns Slot, fremsatte Begjæring vil gjøre hans Bryllup her sammen med Kroningen. T. 6, 102 b.

— Til Borgmestre, Raadmænd og Byfogder i Malmøø, Landzkrone, Helsingborg, Falsterbo, Skanøer, Treleborg, Ystedt og Simmershafn. Da Kongen agter at lade sig krone i Kiøbnehafn Sønd. efter S. Laurentii Dag og venter mange fremmede Herrer og Fyrster og meget Folk, baade indlændiske og udlændiske, saa man kan befrygte, at der bliver Mangel paa Havre til Hestene, maa de ikke lade nogen Havre udføres, før Kroningen er forbi og de fremmede ere dragne bort, men skulle sende den til Kiøbnehafn, hvor de skulle faa Penge for den.

Til Michel Sestede. Da denne Brevviser, Matz Møller i Rettistrup, har berettet, at han bliver tiltalt for resterende Mølleskyld, men formedelst den haarde Tid, der har været paa Korn, ikke kan betale den før til S. Michels Dag, og derfor har begjæret „Forskrift" til Michel Sestede, befales det denne i Betragtning af

[1] Kirstine Nielsdatter Rotfeldt. Jvfr. 8. Juli.

Forholdene at give Henstand med Mølleskylden til S. Michels Dags Tid. T. 6, 103.

30. Juni (Kbhvn.). Til Peder Nielsen, Byfoged i Nestued. Da Oluf Guldsmed, Borger i Nestued, skal aflives formedelst sine Misgjerninger, har Kongen givet hans Hustru Karinne al sin Part af hans efterladte Gods; dog skal hun betale Byfogden for det, Oluf Guldsmed har fortæret i Fængselet. T. 6, 103.

— Til Herlof Trolle. Da Hr. Christoffer Stissen, tidligere Sognepræst i Nesthuedt, er bleven henrettet for sine Misgjerninger, har Kongen givet hans Børn al sin Part af hans efterladte Gods; dog skulle de betale hans Fortæring i Fængselet. T. 6, 103b.

1. Juli (—). Til Borgmestre og Raad i Kiøbnehafn. Da Fru Thale, Pouel Laxmandz Efterleverske, har klaget over, at der imod den Forligelse, som var indgaaet mellem hende og Borgmestre og Raad om noget Gods her i Byen, der var givet til et Alter i S. Nicolai Kirke, gjøres hende Hinder paa nogle Gaarde og Boder, som 3 af deres Medborgere have i Værge, befales det dem strax at kalde Sagen for sig, uden videre Skudsmaal dømme deri og give Dommen beskreven fra sig. T. 6, 103b[1].

— Befalinger til nedenfor nævnte Lensmænd til at kjøbe fede Øxne i deres Len og sende dem til Kiøbnehafns Slot, saa de i det seneste er her inden S. Laurentii Dag (10. Aug.). — Sten Rosensparre af Kallingborg Len 100 Øxne, Jørgen Valckendorf af Holbeck Len 30, Hr. Magnus Gyldenstiern af Abrumstrup Len 40, Herlof Throlle af Roskilde Len 40, Vincentz Juul af Skiollenes Len 40, Hr. Magnus Gyldenstiern af Krogens Len 40, Lauge Ulfstand af Vordingborg Len 40, Jørgen Rud af Gislefeld Len 40, Claus Huitfeldt af Rauensborg Len 40, Lauge Brock af Trøgeuelde Len 30, Hr. Magnus Gyldenstiern af Bieuerskoufs og Stefuens Herreder i Kiøbnehafns Len 40, Jacob Brockenhus af Helsingborg Len 50, Hr. Peder Skram af Laugholms Len 50, Hr. Magnus Gyldenstiern af Halmsted Herred 40, Erick Rosenkrandz af Vardberg Len 50, Tage Thot af Bahus Len 50, Ebbe Ulfeld af Lyckov Len 30, Verner Parsberg af Søluitzborg Len 40, Fru Citzelle Knud Gyldenstierns af Villands Herred 30, Jacob Sparre af Fiertz Herred 20, Børge Trolle af Giers Herred 20, Lauge Urne af Lunde Len 40, Eiler Hardenberg af alle de Len, som ligge under Malmøø, 100,

[1] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 565, hvor der L. 15 f. n. for »siger oc« skal læses: siger oc etther selff.

Frandtz Brockenhus af Nyborg og Tranekier Len 60, Otte Rud af Nesbyhofuitz Len 40, Palle Ulfeldt af Rudgaards Len 20, Eskild Gøye af Skanderborg Len 40, Jens Juul af Aarhus Len 60, Erick Rosenkrandtz af Silckeborg Len 40, Otte Brade af Aalborg Len 100, Hr. Otte Krumpen af Halds Len 60, Knud Gyldenstiern af Ørum og Vesteruig Len 50 og Frantz Banner af Børlum Len 30. T. 6, 104.

3. Juli (Kbhvn.). Befaling til Verner Suale paa Landstinget [i Fyn] at udvælge uvildige Synsmænd til at vurdere den Skade, som Geder, tilhørende Frandz Brixen, Raadmand i Otthense, have gjort paa Kiellerup Skov, tilhørende Axel Urne til Siøgaard, da Frandz Brixen er bleven dømt til at erstatte Skaden, men mener, at nogle Vidner paa Gumme[1] Herredsting om Vurderingen ikke stemme overens. Han skal dernæst stævne nævnte Vidner for sig, afsige en endelig Dom om, hvilke af dem der bør staa ved Magt, og give den beskreven fra sig. T. 6, 105.

4. Juli (—). Bestalling for Hans Meyer som kgl. Drejer for Livstid, dog skal han være sin Forpligtelse kvit, hvis han overlever Kongen. Han skal være Kongen tro og holde, hvad der betros ham, „stille hos sig udi hans Grav". Han skal i aarlig Løn oppebære 40 Jochimsdlr. og en sædvanlig Hofklædning af Rentemesteren og til Underholdning 4 Pd. Rug, 8 Pd. Malt, 2 Øxne, 6 fede Svin, 8 Faar, 10 Gæs, 1 Td. Smør, 1 Td. Sild, 1 Td. Bergenfisk og 20 Læs Ved af Kiøpnehafns Slot. Kongen giver ham og hans Arvinger den Bod og Vaaning, han selv har i Værge, i den østre Ende af det nye Hus, som Kongen har ladet bygge paa Østregade i Kiøpnehafn, til evig Ejendom. Ville de afhænde denne Bod eller Vaaning, maa de kun sælge den til Kongen. Efterlader Hans Meyer sig en ægte Søn, der kan tjene Kongen, vil Kongen efter Hans Meyers Død give ham en aarlig Løn af 40 Dlr. for Livstid. Rex m. p. subscr. R. 7, 252 b.

— Befaling til Oluf Skriver, Byfoged i Roskilde, at lade Andres Barbye faa alle de Mursten, som Byfogden paa Kongens Vegne har ladet nedbryde der i Byen, til en Pris af 3 Dlr. for Tusindet. T. 6, 105 b.

— Til Claus Huitfeldt. Da Jørgen Rud, Embedsmand paa Gislefeld, har klaget over, at han ikke har kunnet faa nogen endelig Dom hos ham i en Trætte, som han har med Anders Gøye om noget Gods, dennes Fader[2] har givet ham Mageskifte-

---

[1] Gudme. [2] Knud Gjoe.

brev paa, hvilket Brev Jørgen Rud mener ikke er fuldgjort, befales det ham med det første at stævne Sagen for sig, uden videre Forhaling afsige en endelig Dom og give den beskreven fra sig.

Befaling til alle Bønderne i Kiøbnehafns og Krogens Len, kun Adelens egne Arvetjenere undtagne, hver 20 Mand at sælge Kongen 20 Lam, 20 Gæs, 20 Par Høns, 10 Grise, 5 fede Kalve, 5 Vol Æg, 10 Læs Hø og 10 Læs Straafoder, da Kongen til sin Kroning Sønd. efter S. Laurentii Dag venter nogle fremmede Fyrster og Herrer med et stort Antal Folk, der ville blive i nogen Tid, og man ikke kan forskrive Fetaljen fra fjærntliggende Len. Hr. Magnus Gyldenstiern, Statholder her, eller hans fuldmægtig skal lægge dem i Læg sammen og strax betale for Ydelserne. T. 6, 106.

5. Juli (Kbhvn.). Brev til Provster, Præster og Kirkeværger paa Gotlandt og Borgneholm, ligelydende med Brevet af 24. Maj. Udt. i T. 6, 93[1].

— Befaling til Oluf Rose, Tolder i Rudbye, strax at kjøbe 6 Læster fersk og ren Hvede paa Femmern til Kongen og med det allerførste sende dem hid. T. 6, 106 b.

— Befalinger til efterskrevne Lensmænd i Anledning af Kongens forestaaende Kroning strax at bestille følgende Fetalje i Forraad, saa de efterhaanden kunne sende den hid. — Claus Huidtfeldt 20 fede Galte, 4 Tdr. Æg og 6 Tdr. Smør; Steen Rosensparre 20 fede Galte, 4 Tdr. Æg, 2 Læster fersk Smør, 10 fede Kalve, 200 Lam og 200 Par Høns; Jacob Brockenhus 20 fede Galte, 400 Lam, 400 Par Høns, 4 Tdr. Æg og 1½ Læst fersk Smør; Lauge Urne 20 fede Galte, 200 Lam, 200 Par Høns, 4 Tdr. Æg og 2½ Læst fersk Smør. T. 6, 107.

— Befalinger til Jens Jul, Eskild Gøye, Erick Rosenkrantz og Otte Brade med det første at sende henholdsvis 3 Læster; 1½ Læst, 1½ Læst og 3 Læster fersk Smør hid. Udt. i T. 6, 107.

— Befalinger til efterskrevne Lensmænd og Abbeder i Anledning af Kongens Kroning at laane ham deres Kok for en kort Tid og sende ham hid, saa han sikkert er her Torsd. efter S. Jacobi ap. Dag (27. Juli) i det seneste; Kongen vil betale Kokken for hans Arbejde. — Frantz Brockenhus, Jens Trudsen, Abbeden af Soer, Claus Huitfeld, Herlof Trolle, Otte Rudt, Eyler Hardenberg, Hr. Otte Krumpen, Knud Gyldenstiern, Prioren af Anduordschouf,

[1] Tr.: Jacobsen, Det danske Skattevæsen und. Christ. III og Fred II S. 191.

Otte Brade, Erick Rud, Lauge Urne, Steen Rosensparris, Sten Bilde og Christoffer Gøyes. T. 6, 107 b.

5. Juli (Kbhvn.). Befaling til Borgmester og Raad i Helsingborg at lade Niels Kok der i Byen komme hid til samme Tid og lade sig bruge.

Befaling til Borgmester og Raad i Lund at lade Jacob Billedsnider komme hid til samme Tid og lade sig bruge. Udt. i T. 6, 108.

— Til Lauge Urne. Da denne Brevviser, Lauritz Pedersen i Tholerup, har klaget over, at Hr. Peder Skrams Foged har udstunget en Dæmning, som han havde lagt foran en lille Mølle, han har i Fæste med en Kronens Gaard og giver Landgilde af, og desuden forfølger ham og vil gjøre ham fredløs, som videre kan ses af hans medfølgende Supplikats, skal Lauge Urne, der har ham i Forsvar som en Kronens Bonde, sørge for, at han ingen Uret lider, saa han ikke behøver at beklage sig mere til Kongen. T. 6, 109.

— Til Lauge Urne. Da denne Brevviser, Oge Kieldsen i Skorebølle, har klaget over, at Erland Seurinsen gjør ham Hinder paa nogen Kronens Jord, som han har i Fæste, skjønt han har faaet Landstingsdom for sig, som videre kan ses af medfølgende Supplikats, skal Lauge Urne, der har ham i Forsvar, sørge for, at han faar Jorden, saaledes som Dommen lyder.

— Til Kapitlet i Lund. Da Jens Brade har berettet, at Lauge Venstermand, Hofsinde, har opladt hans Søn Peder Brade Kannikedømmet Gudmetorp Præbende i Lunde Domkirke, og derfor har begjæret Kongens Forskrift til Kapitlet, at hans Søn strax maa faa dette Præbende og ikke blive forvist til det nederste og mindste, beder Kongen Kapitlet opfylde dette Ønske. T. 6, 109 b.

— Til Prioren[1] i S. Knuds Kloster i Otthense. Claus Brockenhus med Niels Knudsen og Jens Andersen paa egne og andre Ejermænds Vegne i Bog Herred have berettet, at Eyler Hardenberg, Hofmester, tiltaler Claus Brockenhus for Unckers Mølledam, som Prioren har undt sidstnævnte, og som hine Ejermænd have indstenet; da de endvidere, som han kan se af deres medfølgende Supplikats, sige, at Prioren har de Laasebreve og andre Breve, hvormed de skulle forsvare Mølledammen, skal han

[1] Christen Povlsen.

møde med de Breve, han har paa Mølledammen, naar Sagen skal i Rette, at begge Parter kan ske Ret. T. 6, 110.

5. Juli (Kbhvn.). Brev til Herlof Trolle, at Kongen har eftergivet Hr. Jens Pedersen i Røruig den Landehjælp, kan skulde udgive, da han sidste Paaske kom af med Høybye Sogn og kun har haft en ringe Underholdning. Udt. i T. 6, 110.

— Til Øvrighederne i Malmøø, Lund, Trelleborg, Ystedt, Aahus, Vææ, Landzkrone, Falsterbo og Schanør. De skulle befale de Knægte, som Hr. Magnus Gyldenstiern, Statholder paa Kiøpnehafns Slot, har forskrevet i Borgeleje hos dem, strax at begive sig hid, hvor de skulle faa nærmere Besked. T. 6, 110 b.

— Befaling til Jacob Skeel at lade Matz Ipsen blive ved at bo i Neruf Mølle[1] ved Drotningholm og ikke mere tiltale ham, da han har berettet, at han er født paa Kronens Gods i Korsøers Len og nu efter sin Bortflytning vedblivende bor paa Kronens Gods. Udt. i T. 6, 110 b.

[**Omtr. 5.**] **Juli** (—). Til Sueder Ketting, Embedsmand paa Hamershus, Hans Beritsen, Landsdommer paa Borneholm, og Peder Gagge. Bernhardus Hogensen, „vor Mand og Tjener", og Peder Nielsen i Nykier Sogn have været i Rette for Kongen om Dueberggaard paa Dueberg i Klemsker Sogn, som Peder Nielsen nu har i Værge, og have fremlagt et Brev, hvorved hine tre formedelst Sagens Tvivlsomhed have henvist den til Kongen og Rigens Raad. Kongen har nu undersøgt Sagen, men finder ikke, at den er saa tvivlsom, at de med Rette burde sætte den fra sig, førend der var gaaet en endelig Dom derom, og der gives dem derfor Befaling til med det allerførste at samles paa belejlig Tid og Sted, stævne begge Parter for sig og uden videre Forhaling dømme dem imellem, enten til Minde eller til Rette. De skulle give deres Afgjørelse beskreven fra sig. T. 6, 108 b[2].

8. Juli (Hørningsholm). Til Erick Løcke. Da Kongen vil holde sin Kroning i Kiøbnehafn Sønd. efter S. Laurentii Dag og samtidig vil gjøre hans Bryllup med Jomfru Kirstine Nielsdatter, skal han med sin Fæstemø være tilstede her Lørdagen forinden og maa forskrive nogle af deres nærmeste Slægtninge, som kunne følge dem til deres Højtid.

---

[1] Nedre (Bydinge) Mølle, Vinderod Sogn, Strø Herred (Knudsen, Danmark i Middelald. S. 88 f.). [2] Tr.: Hübertz, Aktstkr. t. Bornholms Hist. S. 274 f.

Lignende Brev til Eyler Grubbe, der skal giftes med Jomfru Else Biørnsdatter.

Lignende Brev til Jørgen Daa, der skal giftes med Jomfru Kirstine Beck. T. 6, 111.

9. Juli. Aabent Brev, at Niels Lange til Kiergaard og hans Arvinger maa have Hundrup Sogn i Giøring Herred i Nørrejutland som et frit Birk mod at holde et Birketing og en Birkefoged der. Niels Langes Tjenere i Vilslef og Darrum skulle herefter ligge til Hundrup Birketing og regne det for deres rette Værneting. Rex m. p. subscr. R. 7, 80. (U. St.)

9. Juli (Hørningsholm). Til Jacob Brochenhus. Da Sone Volckersen i Osbye[1] har klaget over, at han tiltaler dem[2] for Kongeskat, skjønt de efter tidligere Kongers Privilegier skulle være fri for Skat, skal han undersøge Sagen, og hvis de tidligere have været fri, skulle de ogsaa nu være det. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 6, 111 b.

17. Juli (Kbhvn.). Til Verner Parsberg. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han melder Tidender fra Suerige, og at et svensk Skib fra Øland er strandet i Thernehafn i Sølfuitzborg Len; Mandskabet har selv bjerget det Gods, der kunde reddes, og har det i egen Forvaring, men han har dog ikke villet tillade dem at føre det bort, førend han fik Kongens Vilje at vide derom. Han skal lade dem faa det Gods, som de have bjerget, og som tilkommer dem. Vigtige Efterretninger skal han skriftlig underrette Kongen om. T. 6, 111 b.

— Indbydelse til alle Riddere og Riddermændsmænd til at overvære Kongens Kroning i Kiøbenhafn Sønd. efter S. Laurentii Dag, saafremt de ikke have tilbørligt Forfald eller forsømme noget særligt dermed.

Befalinger til Landsdommerne over hele Danmark med det allerførste at lade det foregaaende aabne Brev, der sendes dem, forkynde paa Landstingene. T. 6, 112.

18. Juli (—). Befaling til Abbeden af Soer med dette Bud at sende Kongen den brune Hest, som Abbeden fik af Christoffer Hvitfeld; Kongen sender ham i det Sted en anden Hest, som han kan bruge i Kongens og Rigens Tjeneste, naar det gjøres behov. T. 6, 112.

— Til Kapitlet i Roskylde. Da Kronens Bønder under

---

[1] Uden Tvivl Ovsby, Ø. Gynge Herred. [2] Bønderne i Ovsby.

Kiøbenhafns Slot ikke kunne overkomme den daglige Besværing med Ægt, Arbejde og anden Tilførsel til Kroningen uden at blive ødelagte, skal Kapitlet befale sine Tjenere i Smørums og Sockelundtz Herreder hver en Gang om Ugen fra nu af til 8 Dage efter S. Laurentii at age et Læs Hø eller Strøelse hid efter Hr. Magnus Gyldenstiernes eller hans fuldmægtigs Tilsigelse. Hr. Magnus skal efter gammel Sædvane igjen føje dem med Skov, Gjærdsel og paa andre Maader i Kronens Skove, eftersom de nu vise sig villige med Ægten. T. 6, 112 b.

18. Juli (Kbhvn.). Ligelydende Skrivelse til Universitetet m. H. t. dets Tjenere i Kiøbenhafns Len. Udt. i T. 6, 112 b[1].

— Til Mogens Erichsen, Embedsmand paa Oleholm. Kronens Tjenere i Oleholms Birk have ved fuldmægtige fremlagt et Brev af Kong Chrestiern II, at Ugedagstjenerne til Oleholm til evig Tid skulle være fri for Kongeskat, og have erklæret, at de for Armods Skyld ikke kunne udgive den Kongeskat, de nu ere lagte for. Han skal undersøge Sagen, og hvis de have været fri for de sidste Kongeskatter i den afdøde Konges Tid, skulle de ogsaa nu være fri derfor. T. 6. 112 b.

22. Juli. Brev for Fux Falkefænger paa 4 Falkelejer, de to i Varberg Len, nemlig Olmenes[2] og Backe, det tredje i Laugholms Len, kaldet Truteberg[3], og det fjerde i Landtzkrone Len, kaldet Hilderbroe[4], mod at give sædvanlig Afgift deraf. Han maa ingen Falke udføre, førend han har tilbudt Kongen dem, og hvis denne behøver nogle, skal han sælge dem for en rimelig Pris. Rex m. p. subscr. R. 7, 398. (U. St.)

— Til Jørgen Brade. Da han med Koruitz Ulfeld har meldt Kongen, at han har faaet Skrivelse fra Dronning Sophie om at lade slaa noget Vildt til hende paa Falster i Fedetiden, befales det ham at give hende tilkjende, at Kongen selv vil slaa noget Vildt og sende hende Vildbraden, saaledes som den afdøde Konge plejede at gjøre. Han skal frede Vildtbanen paa Falster. Rex m. p. subscr.

Til Oluf Rose, Tolder i Rodbye. Han skal befale de Landsknægte, som komme til Rodbye og ville ind i Riget, at vende tilbage igjen, da Kongen nu ikke behøver flere Knægte. Der sendes ham et Brev til Borgmester og Raad i Helgehafn med

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 158 (efter Orig.). [2] Olmenæs (S 30). [3] Trotteberg ved Halmstad. [4] Hillesborg (S. 30).

samme Befaling, hvilket han strax skal sende over til dem. Rex m. p. subscr. T. 6, 113.

22. Juli (Kbhvn.). Til Jørgen Brade. Det foregaaende Brev sendes ham til Besørgelse. Hvis der kommer Knægte til ham og ville hid, skal han vise dem tilbage. Rex m. p. subscr. T. 6, 113 b.

— Lignende Befaling til Borgmesteren i Assens. Han skal strax skikke Bud til Færgemanden paa Harsløfnes og give ham samme Ordre.

Til samme Borgmester sendes et Brev af lignende Indhold, som skal besørges til Borgmesteren i Medelfart. Udt. i T. 6, 113 b.

24. Juli (—). Til Byerne i Skaane. Da Kongen har sendt Jacob Sested, Jacob Vindz, Høvedsmand, og Svart Hans, Profos, over for at mønstre de Krigsfolk, der ere lagte i Borgeleje i Kjøbstederne der, og vise dem, hvorledes de skulle forholde sig, skal der skaffes dem fornøden Underholdning og Vogne fra et Borgeleje til et andet. T. 6, 114.

25. Juli (—). Til Enuold Lauritzen, Foged paa Malmøhus. Da Kongen har sendt Borchardt von Papenhiem over til Schaane for at jage noget Vildt, skal han befale den Slagter, der plejer at slagte for Kongen, strax at begive sig til Borchardt von Papenhiem og rette sig efter hans Befaling; han skal selv skaffe Borchardt von Papenhiem gode Tønder og Salt til det Vildt, som fanges. T. 6. 114.

— Til Malmøe, Helsingøer, Landzkrone, Roskilde, Kiøge og Kiøbnehafn. I Anledning af Kroningen anmodes de om at laane Kongen en Del Sager efter medfølgende Sedler; Tinfadene, Tintallerkenerne og Dugene maa ikke være mindre end de, der nu sendes dem. De skulle mærke Sagerne, sende dem hid senest 8 Dage før Kroningen og levere dem til Slotsskriveren; denne skal levere dem dem tilbage igjen, og hvis noget er blevet ødelagt eller er bortkommet, skal det erstattes. — Malmøe: 100 Tinfade, 150 Tintallerkener, 50 Saltsirkener, 10 Lysekroner, 16 Lysestager, 100 Duge, 1 Kjedel paa 1 Td., 2 Kjedler, hver paa 3 Tdr., 1 Kjedel paa 2 Tdr., 2 Kjedler, hver paa ½ Td., og 1 Kjedel paa ½ Fjerd.; Helsingøer: 40 Tinfade, 50 Tintallerkener, 20 Saltsirkener, 12 Lysestager, 50 Duge, 2 Kjedler, hver paa 1 Td., 1 Kjedel paa 2 Tdr. og 1 Kjedel paa ½ Fjerd.; Landzkrone: 50 Tinfade, 80 Tintallerkener, 20 Saltsirkener, 17 Lysestager, 54 Duge, 1 Kjedel paa 1 Td., 2 Kjedler, hver paa ½ Td., 3 Kjedler, hver paa 1 Fjerd., 1 Kjedel paa 2 Tdr. og 1 Kjedel paa ½ Fjerd.;

Roskilde: 50 Tinfade, 80 Tintallerkener, 30 Saltsirkener, 12 Lysestager, 50 Duge, 2 Kjedler, hver paa 1 Td., 2 Kjedler, hver paa 1/2 Td., 2 Kjedler, hver paa 1 Fjerd., 1 Kjedel paa 1/2 Fjerd.; Kiøge: 50 Tinfade, 80 Tintallerkener, 30 Saltsirkener, 15 Lysestager, 50 Duge, 1 Kjedel paa 1/2 Td. og 3 Kjedler, hver paa 1 Fjerd.; Kiøbnehafn: 100 Tinfade, 150 Tintallerkener, 60 Saltsirkener, 16 Lysestager, 100 Duge, 2 Kjedler, hver paa 3 Tdr., 2 Kjedler, hver paa 1 Td., 2 Kjedler, hver paa 1/2 Td., og 2 Kjedler, hver paa 1 Fjerd. T. 6, 114 b[1].

25. Juli (Kbhvn.). Til Verner Parsberg. Da Hertug Erick af Suerig har begjæret Lejde for 16 Skibe gjennem Sundet, hvormed Kong Gustaf vil sende sin Datter[2] til Oustfriisland, skal han med det allerførste sende 2 eller 3 af sine visse Bud til Calmer eller andetsteds for at erfare, hvor Skibene ligge, hvor mange der er, naar de ville løbe ud, hvem der skal kommandere dem, og om der kommer nogle af de unge Herrer eller Frøkener med. Hvad han erfarer, skal han strax med samme Karle, den ene efter den anden, skriftlig underrette Kongen om. T. 6, 116.

27. Juli (—). Fuldmagt for Claus Huitfeld, Landsdommer paa Laaland og Falster, til at forhandle med Adelen der om fremdeles at frede Jagten, da der kun er gaaet 1 af de 3 Aar, som den afdøde Konge var kommen overens med den om, at den skulde frede Jagten i. Kongen vil selv i samme Tid frede Jagten og forbyde sine Leusmænd at befatte sig med den. T. 6, 116 b.

— Skrivelse til Claus Huitfeldt om samme Sag; det foregaaende Brev sendes ham. T. 6, 117.

29. Juli (—). Stadfæstelse for Anne Suend Rødz paa et Brev, udstedt af Kong Christian III i Aarhus Onsd. i Pinse Helligdagene (31. Maj) 1542, at Suend Rød, hans Hustru og deres ældste Søn i deres Livstid maa beholde Børglum Klosters Gaard Toftegaard[3]. Rex m. p. subscr. R. 7, 81.

31. Juli (—). Brev for Hans Gertsen paa Falkelejerne Morup og Galthebeck i Vardbierg Len og et paa Halsnes i Sieland, som han nu selv har i Værge, mod sædvanlig Afgift. Med de samme Bestemmelser som i Brevet af 22. Juli. Rex m. p. subscr. R. 7, 398 b.

---

[1] Tr.: Nye Dsk. Mag. II. 56 f., hvor der S. 56 L. 7 f. n for »Eders visse Bud forskikke hid til« skal læses: eders eget visse Bud forskikke hid, saa det alt sammen maatte komme hid til; s. L. skal for »tilforn det« læses: tilforn i det; S. 57 Sp. 1 L. 13 f. n. skal for »1 Fdg.« læses: 1/2 Fdg. [2] Kathrine. [3] Jvfr. Danske Kancelliregistr. 1535—50 S. 222. Medens der her tales om et »engeligt« Gjæsteri, staar der i Texten ovfr. et »mueligt« Gjæsteri.

31. Juli (Kbhvn.). Lignende Brev for Jacob Henricksen paa Falkelejet Vilserit[1] i Halmsted Herred. Rex m. p. subscr. R. 7, 399.

1. Aug. (—). Tilladelse for Jost Sturtzkopf af Wittemberg, Bogfører, til indtil videre at indføre Bøger her i Riget og sælge dem for en rimelig Pris. R. 7, 254.

2. Aug. (—). Aabent Brev, at Eyler Hardenberig, Hofmester, og hans Arvinger maa besidde det Gods paa Borneholm, som han har kjøbt af Michel Hals, der var en fri Mand, lige saa frit, som andre Riddermændsmænd besidde deres Gods, foranlediget ved, at Fogden har villet paalægge Bønderne der Smørskat, Vedægt og anden Besværing. Rex m. p. subscr. R. 7, 496 b.

3. Aug. (—). Brev til Lauge Urne, at denne Brevviserske, Gertrud Lauritzes i Giessie, har faaet eftergivet de 27 Dlr. 10 Skil. danske, som hun skulde give i Præsteskat, da hun har berettet, at hendes Husbond Hr. Anders, Sognepræst til Huellinge Kirke, for nogen Tid siden er død og har efterladt sig 8 Smaabørn, og at hendes Gods er blevet hende fraskiftet; desuden har hun giftet sig igjen med en Bonde og har givet pligtig Bondeskat, hvilket altsammen kan ses af hendes medfølgende Supplikats. Rel. Koruitz Ulfeld. T. 6, 117 b.

— Til Erick Basse. Kongen har erfaret, at baade han selv og flere af de Undersaatter, han har i Forsvar, tværtimod en under den afdøde Konge afsagt Dom fordriste sig til at sætte Laxekar i det Herredsgab for Aahus Mølledam, hvorved Vandet indstøves paa de omkringliggende Enge til stor Skade for Bønderne. Dette forbydes. Rex m. p. subscr. T. 6, 120 b.

4. Aug. (—). Aabent Brev, at Kongen paa Peder Bildes og Herlof Throlles Forbøn har eftergivet denne Brevviser, Rasmus Andersen, den Tiltale, han havde til ham for et Vidne, som han for nogen Tid siden gjorde med Peder Chrestensen, og hvorfor Herlof Throlle, Embedsmand paa Roskildegaard, paa Kongens Vegne har tiltalt ham og faaet ham gjort nederfældig. Rex m. p. subscr. R. 7, 254.

— Til Nykiøping, Nystedt, Nagskouf, Stubbekiøping, Saxkiøping og Rudbye. Da Kongen venter Kurfyrst Augustus af Saxen hid til Kroningen og mener, at han vil komme til Rostock 11. Aug., skulle de strax lade de Skuder og Færger, som de have,

[1] Nu Villshärad.

udruste og garnere og sende dem til Weneminde[1], saa de sikkert ere der inden nævnte Dag; de skulle der afvente Kurfyrstens Ankomst og hjælpe til med at overføre ham med Følge og Gods til Gietzøer. T. 6, 118 b; Udt. i T. 6, 118.

4. Aug. (Kbhvn.). Til Claus Huitfeld. De foregaaende Breve om Skuder sendes ham til øjeblikkelig Besørgelse. Da Kurfyrsten agter at være paa Getzør 13. Aug.. skal han lade drage og tilfly paa Getzør og Sørup, lade Stuer og Kamre gjøre færdige med Skiver, Bænke og andet og sørge for, at Kurfyrsten faar fyrstelig Underholdning, saaledes som Jørgen Brade videre skal underrette ham om. Jørgen Brade skal med ham ordne alt, saa Kurfyrsten med Følge kan faa en fyrstelig Udredning; dog skal Claus Huitfeld skaffe alt det, som skal „paaholdes". T. 6, 119.

— Befaling til Oluf Rose, Tolder i Rudbye, at tilsige Borgerne der i Byen til strax at lade alle Skuder og Færger udruste og garnere og siden løbe til Werneminde, saa de sikkert ere der inden 11. Avg., for at overføre Kurfyrsten til Getzøer. T. 6, 120.

— Befaling til Claus Huitfeld at skaffe Kurfyrst Augustus fyrstelig Underholdning paa Gietzøer og de nødvendige Vogne til Nykiøping.

Befaling til samme at skaffe Kurfyrsten Underholdning paa Sørupe, hvis han vil blive der en Nat.

Befaling til Jørgen Brade at skaffe Kurfyrsten de nødvendige Vogne gjennem Falster og Færger over Færgestedet.

Befaling til Lauge Brock at skaffe Kurfyrsten Vogne fra midtvejs mellem Nestued og Kiøge til Kiøge.

Befaling til Borgerne i Nestued at skaffe Kurfyrsten med Følge Herberg og Staldrum en Nat der i Byen.

Befaling til Abbeden i Skoufcloster at skaffe Kurfyrsten med Følge Underholdning den Nat, han opholder sig i Nestued.

Befaling til Kiøge at skaffe Kurfyrsten med Følge Herberg og Staldrum der i Byen og fyrstelig Underholdning for Kongens Penge.

Befaling til Herlof Trolle at skaffe Vogne til Kurfyrstens Folk og Gods fra Kiøge til Kiøge Kro.

Befaling til samme at tilsige Bønderne i Stefuens og Biefuerskofs Herreder til at kjøre Kurfyrstens Folk og Gods til Kiøbnehafn.

Befaling til Michel Seested og Claus Ulfeld at begive sig til

[1] Warnemünde.

Claus Huidtfelt og med ham sørge for, at Kurfyrsten faar fyrstelig Udredning. Udt. i T. 6, 118.

4. Aug. (Kbhvn.). Befaling til Borgmester og Raad i Stege strax at sende alle Færger og Skuder der i Byen over til Gogenes[1] Færgested, hvor de skulle afvente Kurfyrstens Ankomst og siden overføre ham med Følge til Vaardingborg. T. 6, 119 b; Udt. i T. 6, 118.

— Til Lauge Ulfstand. Da Kurfyrsten agter at komme til Vordingborg 15. Aug., skal han skaffe ham med Følge fyrstelig Underholdning der paa Slottet og skaffe de fornødne Vogne til at føre Kurfyrstens Folk og Gods derfra til Nestued og fra Nestued halvvejs til Kiøge, hvorefter Lauge Brock skal skaffe dem Vogne til Kiøge. T. 6, 120; Udt. i T. 6, 118.

5. Aug. (—). Aabent Brev, at, da Albret Skiel til Fusingøø har berettet, at han formedelst den Skade, Møllestøvningen for Drotningborg gjorde paa hans Ejendom, har maattet flytte sin Hovedgaard Giendrup[2] ind i Fusingøø Birk og af Kong Christian III har faaet Jordegods i Fusingøø Birk og andetsteds omkring sin Gaard Fusingøø til Vederlag for det af Møllestøvningen beskadigede Gods og for det Gods, der blev ham afskiftet og lagt til Drotningborg, tillades det, at al hans nuværende og tilkommende Ejendom i Giendrup Gaard og By, Veninge By, Volstrup, som er 2 Gaarde og 1 Bol, og Over Fusing By herefter maa ligge til Fusingøø Birk med samme fri Birkeret, som Albret Skiel har over Fusingøø Birk, og anse det for deres rette Værneting. Rex m. p. subscr. R. 7, 82.

— Forleningsbrev for Knud Pedersen, Skriver paa Kiøbnehafns Slot, paa et ledigt Vikarie til vor Frue Alter i Roskilde Domkirke, da Provsten, som ellers skulde bortforlene det, nu er død. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens, Bønder, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 7, 258.

— Livsbrev for Peder Brade paa et Kannikedømme i Lunde Domkirke, som Lauge Venstermand, Hofsinde, har opladt ham. Naar han ikke studerer i nogen Skole eller Universitet eller er i Kongens daglige Tjeneste i Kancelliet, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 7, 399 b.

— Til Eyler Hardenberg, Hr. Lauge Brade, Jacob Sparre og

[1] Gaabense. [2] Gjandrup, Avlum Sogn, Sonderlyng Herred.

Lauge Urne. Da Kongen i Anledning af Kroningen behøver nogle Enebær i Kjøkkenet, skulle de hver kjøbe ½ Td. ferske Enebær og sende dem hid senest om 8 Dage. T. 6, 122.

6. Aug. (Kbhvn.). Til Borgmestre og Raad i Nestued. Det er befalet Hr. Christoffer, Abbed i Skoufcloster, at skaffe Kurfyrst Augustus med Følge fyrstelig Underholdning, naar han kommer did; hvis Abbeden skulde forsømme noget, skulle de sørge for, at alt gaar skikkelig og tilbørlig til, og hvad de saaledes udlægge, skal erstattes dem. De skulle rette sig efter de Raader og gode Mænd, som Kongen har befalet at følge og sørge for Kurfyrsten. T. 6, 122.

— Til Claus Huitfeld. Borgmester, Raad og Byfoged i Stubbekiøping have haft nogle af Menigheden smstds. i Rette for Kongen, fordi de havde sat sig op imod deres Øvrighed og afsat den; de bleve dømte som Oprørere og have været i Taarnet derfor, men ere nu blevne frigivne paa 5 nær. Han skal lade deres Boslod beskrive, som Borgmestre og Raad sige have været med i Oprøret, og optinge med dem som Oprørere for den, hvorefter han skal sende Kongen klart Register paa, hvad der bliver optinget. Da en af dem, som vare med i Oprøret, ved Navn Morten Pedersen er undkommen, skal han se at faa fat paa ham og sende ham hid.

Til Borgmester og Raad i Falckenberck. Kongen sender de 5 Knægte, der laa i Borgeleje i Kongsbacke til deres By, da Borgerne i Kongsbacke have berettet, at Kong Christian III for kort Tid siden fritog dem for al kongelig Tynge i 3 Aar, for at de igjen skulde opbygge deres By. T. 6, 122 b.

— Til Borchart von Papenheim. Da Kroningen er bleven opsat 8 Dage, skal han intet Vildt fælde i denne Uge, men blive liggende i Helsingborg Len og „bese“ Jagten; naar 8 Dage ere forløbne, kan han jage og strax sende Vildtet fersk hid. T. 6, 123.

7. Aug. (—). Livsbrev for Koruitz Ulfeld til Koxbølle paa S. Lauritz Kapel i Roskilde Domkirke, som Anders Barby sidst havde det i Værge, til Gjengjæld for, at han har opladt Dr. Jacob Bording, Kongens Livarzt, det Kannikedømme i Domkirken, som Hr. Jacob Rønnov, fordum Biskop i Roskilde, havde forlenet ham med. Han skal efter Universitetsfundatsens Lydelse aarlig give 60 Jochimsdlr. til Universitetet. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Kapitelsstatuter, Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 7, 254 b.

— Livsbrev for Dr. Jacob Bording, Kongens Livarzt,

paa det Kannikedømme i Roskyld Domkirke, som Koruitz Ulfeld har opladt ham. Naar han ikke læser ved Universitetet eller er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 255.

8. Aug. (Kbhvn.). Tilladelse for Fru Anne, Hr. Claus Podbusches Efterleverske, til at indløse Hundzlund Kloster fra sine Medarvinger, Erick Podbusches Arvinger, og beholde det som et brugeligt Pant, indtil det afløses hende. Hun skal skaffe Jomfruerne, der ere indgivne eller blive indgivne i Klosteret, Klæder og Føde og skal tjene Riget med lige saa mange geruste Heste som Erick Podbusch. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 83.

— Forleningsbrev for Hans Skoufgaard, kgl. Sekretær, paa Provstiet i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter Anders Barbye. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Residens og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 7, 256.

— Forleningsbrev for Eyler Hardenberg, Hofmester, paa Dragsholm Slot, som han nu selv har i Værge, for Livstid uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 256.

9. Aug. (—). Befaling til Otho Rud, Embedsmand paa Othensegaard, i dette Aar at lade Hans Unckersen faa Kronens Part af Tienden af Hatstrup[1] Sogn, som Kongen har givet ham til hans Huses Ophold. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 6, 123.

10. Aug. (—). Kvittans til Sander Leyel, Tolder i Helsingøer, Jens Mogensen og Jørgen Vale, Toldskrivere smstds., paa 1200 Rosenobler, 50 dobbelte Dukater, 200 Engelotter og 200 Goltgylden, som de have leveret Kongen selv i dennes eget Kammer paa Kiøbnehafns Slot paa Regnskab af Tolden for Helsingøer i dette Aar. Rex m. p. subscr. R. 7, 257.

— Brev til Borgmester, Raadmænd og Byfoged i Korsøre, at Kongen har eftergivet denne Brevviserske, Anne Pleckoms, det, som kunde tilfalde ham af hendes ved Otthense druknede Husbond Pleckoms Gods, da hun har berettet, at han har efterladt sig en stor Gjæld. T. 6, 123 b.

11. Aug. (—). Tilladelse for Peder Nielsen, Byfoged i Nestued, til indtil videre at bruge en Have udenfor Nestued, til-

[1] Formodentlig Hjadstrup, Lunde Herred.

hørende Skoufcloster, som Hr. Christoffer Stissen sidst havde i Værge, mod at svare sædvanlig Afgift til Klosteret. Rex m. p. subscr. R. 7, 257.

12. Aug. (—). Forleningsbrev for Anthonius Bryske, Rigens Kansler, paa Provstiet i Viborg Domkirke, som er ledigt efter Anders Barbye. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans. Kapitelsstatuter, Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 83 b.

— Brev for Michel Jensen paa det Kannikedømme i Viborg Domkirke, som er ledigt efter Anders Barbye. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 84.

— Tilladelse for Jacob Seested til indtil videre at bruge en Gaard i Hørup[1], tilhørende S. Clare Kloster i Roskilde, som Anders Barbye tidligere har forlenet ham med, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Bonde. Rex m. p. subscr. R. 7, 257 b.

13. Aug. (—). Tilladelse for Sognemændene i Vendsløf[2] Sogn i Gydinge Herred til fremdeles at give Smør for Kronens Part af Tienden af deres Sogn, da deres fuldmægtige, Peder Erlandsen, Jens Lauritzen, Peder Biørn og Troels Andersen, have berettet, at de have gjort saaledes fra Arilds Tid, men at deres Sognepræst, der har lejet Tienden af Lensmanden paa Lundegaard, nu vil tvinge dem til at give Korn, hvorved de finde sig besværede. Rex m. p. subscr. R. 7, 400.

14. Aug. (—). Til Erick Rosenkrandtz. Da Kongen har givet sin Moder 2 Pramme Brændeved til Ildebrændsel paa hendes Livgedingshus Drotningborg, skal han med det allerførste lade hugge saa meget Ved i Kronens Skove i Silckeborg Len, hvor der sker mindst Skovskade, og lade det nedføre til Ladestederne, saa Jørgen Rosenkrandz kan faa det, naar han sender Pramme derefter. T. 6, 123 b.

— Breve til Borgmestre og Raad i Malmøe og Landskrone om i Anledning af Kroningen at laane Kongen henholdsvis 10 og 6 gode Senge med Dyner, Hoveddyner, Puder, Lagener, flamske Sengeklæder og andet Tilbehør; de skulle levere dem til Byfogden i deres By, der har faaet Befaling til at sende dem

[1] Formodentlig Højrup, Slangerup Sogn, Lynge-Frederiksborg Herred. [2] Vinslev.

hid. Der skal blive passet godt paa dem, og de skulle med det første faa dem tilbage igjen.

Befalinger til Byfogderne i Malmøe og Landskrone at modtage disse Senge og strax sende dem hid. T. 6, 124.

18. Aug. (Kbhvn.). Følgebrev for Peder Bilde til Suaanholm til Bønderne under S. Clare Kloster i Roskilde, som Anders Barbye sidst havde i Værge. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 7, 258.

— Til Clavs Hvitfeld. Da Kurfyrst Augustus af Saxen inden 14 Dage vil begive sig hjem herfra gjennem Loland og Falster, skal han blive der og sørge for at have alt rede for Kurfyrsten og hans Følge. Da Kurfyrsten daglig venter Postbud med Breve til sig, skal han holde en Postklipper paa Gedtzør, der kan staa til rede for ethvert Bud, som kommer med Ilbreve til Kurfyrsten eller Breve til Kongen, at bringe ham fra Gedtzør til Gofvennes Færge; ligeledes skal han holde en Postklipper ved Gofvennes, der kan føre Posten til Gedtzøer, og en Baad ved Gedtzøer, der kan føre Posten til Tysklandt over til Werneminde. T. 6, 124 b.

— Til Lensmænd og Byfogder mellem Kiøbenhafn og Gedtzør. Da Kurfyrst Augustus daglig venter Breve, skulle de hver holde en Postklipper, der hurtig kan besørge baade Kurfyrstens og Kongens Bud og Breve.

Befalinger til Kjøbstederne paa Loland og Falster strax at sende deres Skuder og Færger til Gedtzør, hvor de skulle afvente Kurfyrstens Ankomst og siden hjælpe til med at overføre ham med Følge og Gods til Werneminde. T. 6, 125.

— Befaling til Clavs Hvitfeld at sende de foregaaende Breve til Kjøbstederne paa Loland og Falster og sørge for, at Skibene sikkert komme til Gedtzør. Udt. i T. 6, 125 b.

19. Aug. (—). Brev til alle Kirkeværgerne i Koldinghus Len, at Kongen har tiltroet Povel Hvitfeld, Enkedronningens Befalingsmand paa Koldinghus, paa Kongens Vegne at oppebære Kronens Part af Tienden i Koldinghus Len og siden gjøre Regnskab derfor. T. 6, 125 b.

21. Aug. (—). Aabent Brev til Bønder og menige Almue paa Falster. Da Kongen vil begive sig til Falster med Kurfyrst Augustus og blive der en kort Tid og der vil komme til at mangle Fetalje, beder han alle dem, som have Øxne, Lam, Høns, Gæs, Hø, Havre og Straafoder, at de ville sende det til Clavs Hvitfeld, Landsdommer paa Loland og Falster, og Jørgen Brade, Embeds-

mand paa Nykiøbing Slot, naar og hvor disse tilsige dem. Disse skulle strax betale det med rede Penge. T. 6, 126.

22. Aug. (Kbhvn.). Befalinger til Rudkiøbing, Faaborg og Auskeer at modtage henholdsvis 10, 10 og 6 Knægte i Borgeleje og underholde dem efter gammel Sædvane; Knægtene maa ingen Kvinder eller andre unyttige Folk have, der kunne være Borgerne til Besvær. T. 6, 126 b.

25. Aug. (—). Tilladelse for Hans Spiegel, Kongens Kammertjener, til indtil videre at oppebære den aarlige Landgilde af 5 Kirkegaarde, hvoraf en hedder Harberregaard[1] og en anden ligger i Nortorp, med al anden Herlighed, som de have givet til Kronens Gaard i Lund, uden Afgift, Kirkernes Rettighed af samme Gaarde dog uforkrænket. Han maa endvidere faa fri Olden i Harberrig Skov til sine og sine Bønders Svin, naar der er Olden, samt have fri Ildebrændsel af Skoven. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 400 b.

— Til Hr. Mogens Gyldenstierne og Christoffer Hvitfeld. Da Kongen har givet Hertug Adolf 100 Læster Kalksten paa Saltholmen og 100 Læster paa Gotland, skulle de skaffe ham dem, naar han sender Skib derefter. Udt. i T. 6, 126 b.

26. Aug. (—). Forleningsbrev for Peder Bilde til Suanholm paa S. Clare Kloster i Roskilde, som Anders Barbye sidst havde det i Værge, uden Afgift. Han skal tjene Riget med 6 geruste Heste og skaffe Klosterjomfruerne tilbørlig Underholdning med Klæder og Føde. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 7, 258 b.

— Aabent Brev, at Sten Bilde til Vandaas og hans Arvinger maa have Jus patronatus til Robeløf Kirke i Skaane og maa oppebære Kronens Part af Tienden af samme Sogn mod at holde Kirken i Stand og skaffe Sognefolket tilbørlig Gudstjeneste. De to andre Parter af Tienden skulle komme til Præsten og Kirken, og al anden Kirkens Rente, der med Rette tilkommer Kirken, skal anvendes til dens bedste. Rex m. p. subscr. R. 7, 401 b.

— Tilladelse for Henrich Randtzov til toldfrit at udføre 50 Øxne her af Riget til Tyskland. Udt. i T. 6, 126 b.

— Kongens Rettertings Dom, afsagt af Hr. Eyller Hardenberg, Johan Friis, Hr. Magnus Gyldenstierne, Hr. Børge Trolle, Oluf Munck, Hr. Erich Krabbe, Anthonius Bryske, Hr.

[1] Hardeberg, Torne Herred.

Jørgen Løcke, Hr. Thage Toth, Hr. Verner Parsberg og Ifuer Krabbe, mellem Hr. Niels Lange paa den ene Side og Hr. Lavritz Adtsersen, Hr. Jørgen Nielsen og Hr. Hans i Kornerop, Vikarer til S. Anthonii Alter i Roskilde Domkirke, om 2 Gaarde, den ene i Thersløf[1] i Horns Herred, den anden i Sebye i Valbye[2] Herred, som Hr. Niels Langes Faders Søster, Fru Anne Grises, havde solgt til Alterets Forstander. Dommen gaar ud paa, at Hr. Niels Lange maa indløse Gaardene for den Sum, de bleve solgte for, da der nu ingen Tjeneste holdes til Alteret og den Person, der sidst var forlenet med Vikariet, nu er død; Pengene skulle skiftes og gives til fattige. T. 6, 127.

28. Aug. (Kbhvn.). Pantebrev for Jørgen Tidemand, Landsdommer i Skaane, paa Dalkiøfuing Gods i Skiødz Herred, som er 11 Gaarde, i Stedet for Engelbeck Len, som er 9 Gaarde i Biere Herred, hvilket Kongen har taget fra ham. Rex m. p. subscr.

Livsbrev for Fru Anne, Hr. Axel Ugerups Efterleverske, paa Mølleholm ved Aahus, som hun selv har i Værge, uden Afgift. Rex m. p. subscr. R. 7, 402.

— Aabent Brev, at Hr. Verner Parsberig, Embedsmand paa Søluitzborg, aarlig maa oppebære alt Sagefald og Gaardfæstning af Kronens Bønder under Slottet, saa længe han har det i Forlening, mod en aarlig Afgift af 100 Jochimsdlr. Rex m. p. subscr. R. 7, 402 b.

— Fredebrev for Povel Kock, der kom til at slaa Tygge Kock ihjel og blev svoren fredløs derfor; dog skal han først stille den dødes Slægt og Venner tilfreds, hvis Fredebrevet skal komme ham til gode. T. 6, 127 b.

— Fredebrev for Jens Søfrensen, der af Vaade ihjelslog Marrine Andersdotther. Udt. i T. 6, 128.

29. Aug. (—). Forleningsbrev for Jørgen Skinckel paa 2 Kronens Gaarde i Fyen, den ene i Brangstrop i Reginge[3] Sogn, den anden i Reginge By og Sogn, og Kronens Part af Tienden af Hørupe[4] Sogn i Vindinge Herred uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 7 b.

— Kvittans til Hans Styge til Holbeckgaard for alt, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet af

---

[1] Torslev, Gjerlev Sogn. [2] Voldborg. [3] Ringe, Gudme Herred. [4] S. Højrup.

Drotningborg Slot i den Tid, han har været forlenet med det. Hvad han blev skyldig, har han tillige med ret Inventarium leveret til Kongens Moder. Rex m. p. subscr. R. 7, 84 b.

29. Aug. (Kbhvn.). Følgebrev for Hr. Niels Lange til Bønderne under Riberhus, som Erick Rud sidst havde i Værge. Rex m. p. subscr. R. 7, 85.

30. Aug. (—). Forleningsbrev for Hr. Otthe Krumpen, Marsk, paa Hald Slot, som han selv har i Værge, for Livstid paa de samme Betingelser som tidligere. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 85 b.

— Forleningsbrev for Hr. Otthe Krumpen, Marsk, paa Spøtterup Gaard og Rødinge Birk uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 86 b.

— Befaling til Christoffer Hvitfeld strax at sende Christoffer Urne hid og lade nogle Svende følge med, som kunne passe paa. at han ikke slipper bort. T. 6, 128.

— Til Abbeden i Em Kloster. Da Kongen har befalet Albret Skeel at lade alle Kronens Bønders Svin i Bøfling Len drive paa Olden i Em Klosters Skove, skal han modtage dem uden Oldengjæld.

Til Hans Due, Foged i Ore Kloster. Da Kongen har tilladt Hr. Niels Lange at lade alle Riberhuses Bønders Svin drive paa Olden i Ore Klosters Skove, skal han modtage dem uden Oldengjæld. Udt. i T. 6, 128.

— Befaling til Albræt Skiel at svare for Holstebroo Borgere og forsvare Byens Ejendomme samt tilholde Borgmester, Raad og Byfoged hvert Aar at yde Rentemesteren deres Byskat, Sagefald, Førlov, Told og Sise. Han skal i øvrigt have Opsyn med Holstebroo, saaledes som Kongens Lensmand paa Bøfling tidligere har haft. Udt. i T. 6, 128 b.

3. Sept. (Kalundborg). Forleningsbrev for Hr. Niels Lange paa Riberhus, som Erick Rud nu har det i Værge. Han maa oppebære en aarlig Genant af 387 Mark danske, 13 Læster Rug og Mel, 16 Læster Byg og Malt, 6 Læster Havre, 294 Svin, 135 Faar og Lam, 106 Gæs, 168 Høns, 5500 Hvidlinger, 10½ Snes Kabliav, 4½ Snes Rokker, 2 Tdr. Sild, 2 Tdr. saltet Fisk, 240 Æg, 1 Læst 4½ Td. Smør og 5½ Td. Honning, desuden al Avlen og ⅓ af alt Gjæsteri, Sagefald, Gaardfæstning og Oldengjæld;

alt andet, vist og uvist, skal han gjøre Regnskab for og paa egen Bekostning levere, hvor han tilsiges, eller gjøre det i Penge og aflægge Regnskab derfor. Kongen forbeholder sig al Sandtolden, Hvidlinger, Skuller, salt Fisk og Salt med Undtagelse af 10,000 Hvidlinger og 10,000 Skuller, som Hr. Niels Lange maa beholde til sin Underholdning, „eftersom forskrevet staar"; ligeledes forbeholder Kongen sig al Tiende og Herlighed af Kirkerne og Præsterne i Riber Len saml al Told, Sise og Sagefald af Ribe og alt Vrag, som strander i Lenet. Han skal tjene Kongen med 12 geruste Heste, og naar han drager i Kongens Ærende, enten hjemme eller ude, maa han ikke beregne sig noget derfor. Han skal af Genanten holde Slottet og Ladegaarden ved Magt og afholde den daglige Tæring og Udgift paa Slottet, dog vil Kongen selv lønne Slotsskriveren og Stiftsskriveren. Han skal underholde Jomfruerne i vor Frue Kloster med Klæder og Føde og skal med Borgerne i Ribe underholde Kongen med Følge i 2 Nætter. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 87.

4. Sept. (Antvorskov). Forleningsbrev for Mogens Godske paa Hørbye Gaard uden Afgift for Livstid: han skal tjene med samme Antal geruste Heste, som nævnes i Kong Christian III's Lensbrev. Rex m. p. subscr. R. 7, 259 b.

— Aabent Brev, at det aarlige Marked, der hidtil har været holdt ved Landsbyen Øm i Sieland, herefter skal holdes i Roskilde S. Dionisii Dag (9. Okt.), da der er bedrevet megen Uskikkelighed ved dette Marked og Bøndernes Gjærder blive nedtraadte, naar det holdes. Rex m. p. subscr. R. 7, 260.

5. Sept. (—). Brev for Rasmus Jensen, Borgmester i Kallingborg, paa Landgilden, 3 Pd. Korn og 1/2 lødig Mark, af en Gaard i Kierby; dog maa han ikke yderligere befatte sig med Bonden paa Gaarden. Rex m. p. subscr. R. 7, 260 b.

8. Sept. (Gjedser). Forleningsbrev for Erick Rud paa Haldsted Kloster, Rafuensborg Len, Haabye[1], Sørup, Abeltoft[2], Vesternes og Mabølle Birker paa Laaland, som Peder Oxe sidst havde dem i Værge. Han maa oppebære en aarlig Genant af 20 Læster 5 Skpr. Byg, 3 Læster 5 1/2 Pd. Rug, 9 Læster Havre, 1 1/2 Pd. Ærter, 1 1/2 Læst 2 Skpr. Smør, 40 Bolgalte, 1 Skatteko, 133 Faar og Lam, 205 Gæs, 533 Høns, 4 Pd. Salt, 1251 1/2 Mark 5 Skil. danske Landgildepenge, al Avlen til Haldsted

[1] Hoby. [2] Abildtorp.

Kloster og Halvparten af alt Gjæsteri, Sagefald, Gaardfæstning og Oldengjæld; alt andet, baade vist og uvist, skal han gjøre Regnskab for og paa egen Bekostning levere, hvor han tilsiges. Han skal tjene Riget med 15 geruste Heste og skal aarlig yde Dronning Sophie hendes Rettighed af Rafuensborg Len, saaledes som Peder Oxe tidligere har gjort. Kongen forbeholder sig al Tienden og Herligheden af Kirkerne og Præsterne paa Laaland samt al Told, Sise og Vrag, som falder i Havnene paa Laaland og Laalands Albue. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt og Skove, dog maa han hugge til Ildebrændsel og til Bygnings Behov paa Haldsted Kloster. Rex m. p. subscr. R. 7, 213 b.

8. Sept. (Gjedsør). Følgebrev for samme til Bønderne i de nævnte Len. Rex m. p. subscr. R. 7, 213.

11. Sept. (Knudsby i Vordingborg Len). Befaling til Claus Huitfeld, Landsdommer paa Laaland og Falster, Erick Rud, Erick Grubbe, Borchort van Papenheim og Lauge Beck at afsige ret Skjel mellem Nielstrup og Vognested[1] Skove, som Mogens Ericksen, Embedsmand paa Olholm, har berettet, at der er Trætte om. De skulle inden S. Morthens Dag samles paa Skovene efter forud givet Varsel til Lodsejerne, tage Oldinge til sig og undersøge, hvor Skjellet bør gaa. Hvad de forfare derom, skulle de give beskrevet fra sig. T. 6, 128 b.

12. Sept. (—). Ejendomsbrev for Lucia Ibsdatther, Borgerske i Nestued, paa den Fjerdepart i en Gaard, der tilhørte hendes bortrømte Husbond, Seufren Skriver, og nu er tilfalden Kongen tillige med hendes Husbonds øvrige Gods; hun har nemlig berettet, at hun selv ejer en Fjerdepart i Gaarden og Hr. Otthe Krumpen de to andre. Rex m. p. subscr. R. 7, 260 b.

— Til Erick Rud, Lensmand i Rafuenborg Len. Da denne Brevviser, Jørgen Sture, har klaget over, at Kongens Lensmand har beslaglagt nogle af hans Heste i Rudbye, som han vilde føre ud af Riget, skjønt de hver ikke vare mere end 4—5 Dlr. værd, befales det ham at undersøge Sagen, og hvis Hestene ikke ere mere værd, skal han lade dem passere, Kronens Told dog uforkrænket; men hvis de ere under 5 Aar og over den Værdi, som Forbudsbrevene tale om, skal han rette sig efter disse, saafremt han ikke selv vil staa til Rette. Rex m. p. subscr. T. 6, 129.

13. Sept. (Vordingborg). Tilladelse for Steen Rosensparre,

[1] Vaabensted.

Embedsmand paa Kallundborg, til indtil videre at oppebære Kronens Part af Tienden af alle Bønderne under Bosie Kloster. Rex m. p. subscr. R. 7, 403.

13. Sept. (Vordingborg). Befalinger til Jørgen Bilde og Lauge Urne at begive sig til Bosie Kloster, naar Sthen Rosensparre tilsiger dem, registrere alle de Breve, som angaa Klosteret og Klosterets Gods, og siden forvare dem vel. Udt. i T. 6, 129 b.

14. Sept. (—). Følgebrev for Lauge Ulfstand, Embedsmand paa Vaardingborg Slot, til Bønderne under Skoufcloster, som Hr. Christoffer sidst havde i Værge. Rex m. p. subscr. R. 7, 261.

— Til Konventet i Skoucloster. Hartuig Bilde og Jacob Skiel ere sendte til Klosteret for at optage Inventarium over Fæ, Kvæg, Bo, Boskab, Guld, Sølv, Penge, Kirkeornamenter og alt andet, som findes i Klosteret, og siden overlevere det til Lauge Ulfstand. Kongen vil skaffe Brødrene Underhold med Klæder og Føde dels i Soer Kloster og dels i Anduorskouf Kloster. Udt. i T. 6, 130.

— Livsbrev for Hr. Peder Paasche paa Forstanderskabet for Hospitalet i Nestved, mod at alt hans og hans Hustrus Gods efter hans Død skal tilfalde Hospitalet; overlever hans Hustru ham, maa hun blive i Hospitalet sin Livstid og have sin Underholdning der. Rex m. p. subscr. R. 7, 261 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Han har ved Holger Rosenkrantz meldt, at der skal samle sig mange Folk ved Rinstrømmen, og at Kongen af Suerrig skal ruste sig baade med Ryttere og Knægte, men Kongen har i disse Dage faaet Skrivelse fra Henrick Rantzov, Statholder i Holsten, at denne har haft Spejdere ude og ikke kunnet erfare andet end, at alt er roligt; dog har Kongen sendt Bud ind i Tyskland for at undersøge Leiligheden. Han skal strax sende 2 eller 3 paalidelige og dygtige Spejdere ind i Suerrig. Der sendes ham Breve til Hr. Verner Parsberg og Ebbe Ulfeld til hurtig Besørgelse. T. 6, 130.

— Befalinger til Hr. Thage Thot, Hr. Verner Parsberg og Ebbe Ulfeld hver at sende 1 eller 2 paalidelige og dygtige Spejdere ind i Suerige, som ubemærket kunne skaffe sig Underretning om, hvad der sker. Hvad de saaledes erfare, skulle de med deres eget visse Bud underrette Kongen om. T. 6, 132.

— Til Borgerne i Nysted. Da Mogens Ericksen, Embedsmand paa Olholm, har klaget over, at de bruge Kronens Skove

Strangsvig og Beckeskouf mere, end de med Rette bør, forbydes det dem at befatte sig mere med Kronens Skove, end Byens gamle Friheder og Privilegier udvise. T. 6, 132 b.

18. Sept. (Kbhvn.). Kvittans til Jørgen Rosenkrandz. Embedsmand paa Drotningborg, for alt, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet af Kollinghus, medens han har haft det i Forlening, samt for de Kongeskatter og Hjælpesvin. som han i den Tid har oppebaaret. Hvad han blev skyldig, har han tillige med ret Inventarium leveret til Kongens Moder. Rex m. p. subscr. R. 7, 88 b.

19. Sept. (—). Forleningsbrev for Otte Brade. Embedsmand paa Aalborghus, paa Provstiet i Han Herred og Mors, som M. Niels Friis sidst havde i Værge, uden Afgift; han skal aarlig lade alle Kirkernes Regnskab høre og paase, at de blive holdte i Stand, og at deres Rente alene anvendes til deres Gavn. Rex m. p. subscr. R. 7, 89.

— Aabent Brev, at, da Bønderne i Han Herred have klaget over, at deres Ting er blevet flyttet fra sin gamle Plads til stor Skade for Herredsmændene, tillades det, at det flyttes tilbage til det Sted, hvor det laa, førend Hannes Ting blev ødelagt. Rex m. p. subscr. R. 7, 89 b.

— Forleningsbrev for Otte Brade, Embedsmand paa Aalborghus, paa en Kirkegaard i Rebelberg i Schone, som Hr. Claus Bilde sidst havde i Værge, mod aarlig at yde Landgilden deraf til Rebelberg Kirke. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bonde og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 403.

— Befaling til Chrestoffer Huitfeld strax at lade sammenhugge et Hus, 18 Bindinger langt og 2 Lofter højt, med Spærbjelker. Krogbaand og andet Tilbehør; naar Huset er hugget, skal han sende det og det fornødne Tømmer til Skillerum deri med et af Kongens Skibe til Lydekiøping ved Borrebye i Skone, da Kongen vil have det staaende paa Borrebye. Udt. i T. 6, 133.

— Brev til Hr. Otte Krumpen, at Kongen har tilladt Anne Matzdaatther, M. Michel Bruns Efterleverske, i dette Aar at oppebære Kronens Part af Tienden af Brødom[1] Sogn, og for hendes Fattigdoms Skyld har eftergivet hende den Tredjedel, hun skulde udgive af den gejstlige Rente, som hendes Mand havde.

Til Erick Krabe. Kongen beder ham gjøre sin største Flid

---

[1] Formodentlig Brøndum, Hindborg Herred.

til, at den Lovbog, som Kongen tidligere har talt med ham om, og som han har foretaget sig at sammendrage, menige Riget til bedste, kan blive færdig saa snart som muligt. Udt. i T. 6, 134.

19. Sept. (Kbhvn.). Til Roskilde Kapitel. Da Kongen har forlenet Koruitz Ulfeld til Koxbølle med S. Laurentii Kapels Præbende i Roskilde, mod at denne har opladt Dr. Jacob Bording, Kongens Livarzt, det Kannikedømme smstds., som han havde i Værge, beder Kongen Kapitlet om ikke at gjøre Dr. Jacob nogen Hinder derpaa; dets Statuter og Privilegier skulle i alle Maader blive ukrænkede. T. 6, 134 b.

[Omtr. 19. Sept.]. Bøsseskytter sendes i Borgeleje: til Roskyldegaard 10, Lundegaard 10, Landzkrone Slot 10, Malmø Slot 10, Kallingborg Slot 10 og Vaardberig Slot 10. Udt. i T. 6, 133 b. (U. St.)

21. Sept. (—). Befaling til Jacob Brockenhus strax at lade alt det Tømmer, som Kongen har ladet hugge i Herritzuaad Skove til Skyts og andet Brug, føre ned til Stranden og tilskrive Hr. Magnus Gyldenstierne, til hvilket Ladested det føres ned, for at denne kan sende Skib efter det. Udt. i T. 6, 134 b.

— Befaling til Abbeden i Esserom strax at lade de 2 Torper nedbryde, som han skal have bygget ved Kronens Mølle Hollere[1], da de ere Møllen til stor Skade. Udt. i T. 6, 135.

— Tilladelse for Jochim Regelsdorp af Stetin til toldfrit at udføre 2 Tdr. saltet Oxekjød til Tyskland. Udt. i T. 6, 136 b.

— Tilladelse for Hans Hofmester af Stethin til toldfrit at udføre 4 Tdr. saltet Oxekjød til Tyskland.

Tilladelse for Baltzer Nurnberg til toldfrit at udføre 2 levende Øxne. Udt. i T. 6, 137.

23. Sept. (—). Følgebrev for Hr. Herløf Throlle til Bønderne under Fredsgaard, som Fru Elline, Mauritz Skaufues Efterleverske, sidst havde i Værge, paa Regnskab. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 7, 262[2].

— Aabent Brev, hvorved der eftergives Lauritz Andersen den aarlige Afgift paa 3 Tdr. Smør af Hørre Len. Rex m. p. subscr. R. 7, 262 b.

— Til Jørgen Brade. Da Rasmus Skriver, Forstander for det almindelige Hospital i Nykiøping, har klaget over, at han

[1] Hulerød, Søborg Sogn. [2] Jvfr. Brev af 12. Okt. 1559.

vil fratage Hospitalet Ydestrup[1] Sogn, skjønt det bestandig har ligget dertil med Undtagelse af den Tid, da Peder Jensen var forlenet dermed, og det efter dennes Død ved Christian III's Befaling igjen blev lagt dertil, befales det ham at lade Hospitalet beholde dette Sogn. T. 6, 137.

24. Sept. (Kbhvn.). Stadfæstelse for Anders Mortensen i Ønerup, Tingfoged ved Vemminghøøe Herreds Ting, paa et Brev, udstedt 1559 af Hr. Karl Nielsen, Sognepræst til Giersløf og Ønerup Sogne, og medbeseglet af Michel Hals, hvorved Hr. Karl tillader Anders Mortensen og hans Hustru at bruge hans Præstegaard i Ønerup i begges Livstid, da Anders Mortensen har opbygget Gaarden og til gode Rede udgivet den aarlige Landgilde med al anden Rente og Rettighed til Hr. Karl. Rex m. p. subscr. R. 7, 404.

— Livsbrev for Peder Nielsen i Holmeeg paa Kronens Part af Tienden af Høybye[2] Sogn mod aarlig at svare sædvanlig Afgift deraf til Lensmanden paa Kronens Gaard i Lund; Kongen har eftergivet ham den halve Td. Landgildesmør, som han aarlig i sin Livstid skulde give til Kronen, dog at han er Lensmanden paa Malmøehus lydig. Rex m. p. subscr. R. 7, 404 b.

25. Sept. (—). Tilladelse for Daniel Olufsen, der efter Hr. Hans Brodersens Død er kaldet til Sognepræst i Hiøring af Hr. Erick Krabbe og menige Sognemænd med Samtykke af M. Lauritz, Superintendent i Vendelbo Stift, til at faa dette Embede; dog skal han endnu studere 3 Aar ved Universitetet og i den Tid holde en lærd og forstandig Mand til at gjøre Tjeneste i Sognet. Naar den Tid er forbi og han vil nedsætte sig i Sognet, skal han fremvise Beviser fra sine Professorer og Lærere, at han har studeret flittig og kan forestaa hint Sogn, hvis ikke, har han forbrudt dette Brev. Rex m. p. subscr. R. 7, 89 b[3].

Bestalling for Dirich Diricksen, der har tilsagt Kongen sin Tjeneste som Skifertækker her i Riget og i Slesuig og Holsten og har lovet selv at støbe det Bly, som han skal tække med; af Lensmanden paa Kiøbnehafns Slot skal han oppebære i aarlig Løn 30 Dlr. og en Hofklædning samt 3 Pd. Rug, 3 Pd. Malt, 2 Fjerd. Smør, 1 Slagtestud og 2 Svin til sin Husholdning; endvidere skal han have fri Bolig. Han maa holde en ung Karl

[1] Idestrup p. Falster. [2] Nu Hyby (Bare Herred). Her ligger Gaarden Holmeja. [3] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 139.

til Hjælp, og denne skal aarlig have 4 Dlr., en Klædning og fri Underholdning. Rex m. p. subscr. R. 7, 262 b.

25. Sept. (Kbhvn.). Kvittans til Jochim Beck til Førsløf, Rentemester, der i Overværelse af Hr. Eiler Hardenberg, Hofmester, Hr. Magnus Gyldenstiern og Hr. Thage Thot har gjort Kongen Regnskab for al sin Indtægt og Udgift fra 6. Juli 1557 til sidste Sønd. før S. Michels Dag (24. Sept.). Han blev da skyldig: 18,799 Mark 4 Skil. 5 Pend. danske, 12,415 Dlr. 7 Skil. 5 Pend. lybske, 711 1/2 Lod 1 1/2 Kvintin Sølv, 75 Rosenobler, 1 Henricusnobel, 13 dobb. Dukater, 2 Engelotter, 12 Goltgylden, 8 engelske Pend., 909 ridske Pend., 467 1/2 Mark norske Pend. og 3 Guldringe, vejende 1/2 Lod 1/2 Kvintin. Deraf har han leveret Kongen selv i dennes Kammer: 10,000 Goltgylden i Stedet for 10,000 Dlr., som han efter Kongens Befaling laante Hertug Hans af Slesuig og Holsten i Dytmerschen, 75 Rosenobler, 1 Henricusnobel, 13 dobb. Dukater, 2 Engelotter, 12 Goltgylden, 8 engelske Pend. og 909 ridske Sølvpend. Han skylder derefter fremdeles: 18,799 Mark 4 Skil. 5 Pend. danske, 2415 Dlr. 7 Skil. 5 Pend. danske, 711 1/2 Lod 1 1/2 Kvintin Sølv og 467 1/2 Mark norske, som han skal gjøre Regnskab for. Ligeledes har han gjort Regnskab for, hvad engelst Klæde, grovt Klæde. Sardug og Lærred han har oppebaaret og igjen udgivet fra 6. Juli 1557 til Nytaarsdag 1559; han blev deraf skyldig: 1 1/2 Stykke 3 3/4 Al. Engelst, 11 1/2 Stykke Munsters Klæde, 18 Al. Hagenst, 2 Stykker og 3 3/4 Al. Gøttings og Nersch, 1 1/2 Stykke 7 1/2 Al. Sarusk, 35 Stykker 2 3/4 Al. Sardug og 12 Bolte 4 Al. Lærred, som han fremdeles skal gjøre Regnskab for. Rex m. p. subscr. R. 7, 263.

— Ejendomsbrev for Niels Pedersen, Rentemesterens Skriver, paa en Gaard i Malmøe, der ligger til S. Peders Kloster i Lund, mod en aarlig Afgift til dette af 12 Mark danske, som han inden S. Dionisii Dag skal levere Lensmanden der. Han skal sætte god Kjøbstedsbygning paa Gaarden og altid holde den ved Magt. Rex m. p. subscr. R. 7, 404.

— Fredebrev for Peder Ipsen, Skrædder, der var gjort fredløs, fordi han uforvarende kom til at ihjelslaa sin Hustru Karine Thorckelsdaatther. Rex m. p. subscr. Rel. Hr. Herlof Throlle. Udt. i T. 6, 137 b.

26. Sept. (—). Livsbrev for Hr. Verner Parsberg til Harrestedgaard paa et Kannikedømme i Roskilde Domkirke,

kaldet Præbenda S. Katharine de rota, som han har været forlenet med i mange Aar; dog skal han holde sin fuldmyndige Prokurator i Kapitlet, som kan gjøre sædvanlig Tynge og Tjeneste deraf. Rex m. p. subscr. R. 7. 264.

26. Sept. (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Kongen tager Kapitlet i Roskilde i sin Beskjærmelse og stadfæster alle de Privilegier og Friheder, som ere givne det af tidligere Konger. Rex m. p. subscr. R. 7. 264 b.

— Til Aarhus Kapitel. Tilladelse til, at Axel Arnefeld faar 2 af Kapitlets Gaarde i Lopterup til Magelæg, dog at Kapitlet sørger for, at han giver tilbørligt Vederlag derfor, hvis det ikke vil staa Kirken til Rette for muligt Tab. T. 6. 137 b.

— Lignende Brev til Riber Kapitel om en Gaard i Vif[1], som Axel Arnefeld begjærer til Mageskifte. Udt. i T. 6. 138.

27. Sept. (—). Forleningsbrev for Frands Banner paa Børlom Kloster, som han nu selv har det i Værge, mod en aarlig Afgift af 20 Læster Malt, 5 Læster Mel, 6 Tdr. Smør, 400 Sider Flæsk, naar der er Olden, 1 Læst saltet Oxekjød, 100 tørre Gæs, 250 rinske Gylden i Guld, eller for hver Gylden 2 Mark lybsk, og 150 Mark danske; Pengene skal han betale Rentemesteren, senest hver S. Michels Dag. Han skal gjøre Regnskab for alt Sagefald, Gaardfæstning og Oldengjæld og maa selv beholde den ene Halvdel; han skal underholde Kongen med Følge 1 Nat og skal tjene Riget med 6 geruste Heste eller selv sjette til Skibs samt underholde Præsterne i Klosteret tilbørlig med Klæder og Føde. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 90 b.

— Forleningsbrev for Ebbe Ulfeld, Embedsmand paa Lykoo, paa Aahusgaard, som Erick Basse sidst havde den i Værge, mod en aarlig Afgift af 300 Jochimsdlr. Han skal paa egen Bekostning vedligeholde alle Laxegarn og Laxeredskaber og sende Halvparten af de Lax, han fanger, saltede til Kiøbnehafns Slot; han skal gjøre Regnskab for alt Sagefald, Gaardfæstning, Oldengjæld og Gjæsteri, hvoraf Halvdelen skal tilfalde Kongen, tjene Riget med 6 geruste Heste og underholde Kongen med Følge og Heste 1 Nat om Aaret. Kongen forbeholder sig alt Vrag, som strander i Lenet, samt al Told, Sise, Sagefald og Aaresild af Aahus By.

[1] Viuf, Brusk Herred.

Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 7, 405.

27. Sept. (Kbhvn.). Til Jørgen Thidemand og nogle andre gode Mænd. Da Jørgen Marsvin, Hofsinde, har begjæret en Kronens Eng til Mageskifte mod Udlæg af sit Jordegods, saaledes som Hr. Eyler Hardenberg videre skal berette dem, skulle de, naar sidstnævnte tilsiger dem, begive sig paa Mageskiftegodset og vurdere det; Vurderingen skulle de give beskreven fra sig. T. 6, 138.

28. Sept. (—). Stadfæstelse for Henrick van Raade paa en Ebbelholt Klosters Gaard i Biørnsstræde i Kiøbnehafn og 3 Boder, som hans Broder Jørgen van Raade fik Ejendomsbrev paa Onsd. efter S. Galli conf. Dag (21. Okt.) 1551, men nu har opladt ham. Rex m. p. subscr. R. 7, 265.

29. Sept. (—). Bestalling for Peiter Lyckessen, der har svoret Kongen Tjeneste som Krudtmager og derfor aarlig skal oppebære 100 Mark danske, 7 Al. Engelst og 6 Al. Gøttinsk samt fra Kiøbnehafns Slot have fri Underholdning med Mad og Øl i Krudtmøllen. Rex m. p. subscr. R. 7. 265 b.

— Livsbrev for M. Rasmus Glad paa et Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter Lauritz Skriver. Naar han ikke studerer eller læser ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 266.

— (—, S. Michaelis archang. Dag). Følgebrev for Ebbe Ulfeld, Embedsmand paa Lyckov Slot, til Bønderne under Aahusgaard, som Erick Basse sidst havde i Værge. Rex m. p. subscr. R. 7. 406.

— Lejebrev for M. Hans Hansen paa Kronens Jernhytte i Skone med 2 Gaarde i Uglerup og den Ager og Eng, som hans Fader tidligere har haft, mod en aarlig Afgift af 50 Jochimsdlr. Han maa kun hugge i de tilliggende Skove, hvad han skjellig behøver til Bygnings Behov paa Jernhytten og de 2 Gaarde, dog maa han efter gammel Sædvane bruge El, Birk og Vindfælder, men intet andet, til Kul og Ildebrændsel; han maa opgrave Jernmalm, hvor han kan finde det paa Kronens Grund. For hvert Skippund Jernkloder, som Kongen lader ham smede eller støbe til halve eller hele Falkonetter, til hele eller halve Slanger, til hele eller halve Kartover, vil Kongen give ham 4 Dlr., for hvert Fad Jern, som han udrækker i Skinner til Kartover, Hjul eller Lader eller andet grovt Arbejde, 2

Dlr., for hvert Fad „Flyser“ [1] eller „Osmund“ [2]. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Bønderne. Rex m. p. subscr. R. 7, 406 [3].

29. Sept. (Kbhvn.). Befalinger til Hr. Verner Parsberg og Erick Ugerup at være tilstede efter Ebbe Ulfelds Tilsigelse, naar han vil modtage Aahusgaard af Erick Basse, og paase, at der gjøres klart Inventarium og efterlades klare Jordebøger, Registre og andet. De skulle gjøre klare Skrifter derpaa under deres Segl, saa Kongen kan rette sig derefter. Udt. i T. 6, 139 b.

[**29.** ell. **30.**[4]] **Sept.** Til Jacob Brockenhus. Da Borgmester og Raad i Landzkrone i Anledning af Kongens Befaling til Borgerne smstds. om at gjøre Befæstningen om Byen færdig med Volde og andet, have haft fuldmægtige hos Kongen og berettet, at den afdøde Konge har lovet at gjøre en Del af Volden færdig, som Jacob Brockenhus skal vide, befales det ham med det første at gjøre dette Stykke færdigt og sørge for, at Borgerne strax gjøre det andet Stykke færdigt og siden altid holde Volden ved Magt. Udt. i T. 6, 140.

30. Sept. (—). Bestalling for M. Bastian Bartskær, der har tilsagt Kongen sin Tjeneste som Wundarzt og lovet at følge ham, hvor han rejser, og som derfor aarlig skal oppebære i Løn 40 Jochimsdlr. og en sædvanlig Hofklædning samt til Underholdning fra Kiøbenhafns Slot have 1 Par Øxne, 4 fede Svin, 10 Lam, 1 Td. Smør, 1 Td. Sild, 1 Td. Torsk, 4 Pd. Mel, 6 Pd. Malt og 20 Læs Ved og desuden have fri Bolig. Rex m. p. subscr. R. 7. 266 b.

— Til Biørn Andersen. Kongen har af Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, modtaget nogle Forfølgningsbreve, som Biørn Andersen har taget paa nogle Kronens Undersaatter i Vore By i Rousøe Herred, men da Forfølgningen ikke er ført til Ende. har Kongen leveret Brevene til Gregers Vulfstand, der igjen skal levere dem til Biørn Andersen. Denne skal i sit Navn forfølge Sagen til Ende med Rigens Ret og derefter igjen levere Gregers Vulfstand Brevene og Rigens Forfølgning. T. 6, 135.

— Aabent Brev [5] til alle Indbyggerne paa Sieland, Laaland og Falster. Da Kongen vil drage til Fyen og Jutland i nogen Tid, skulle de være Hr. Magnus Gyldenstierne, Statholder paa

---

[1] Ordet kan ogsaa læses som »Flyster«. Dets Betydning er ukjendt, s. Hist. Tidsskr. 4. R. VI. 133. [2] En Prisangivelse synes at mangle. [3] Tr.: Det kiøbenhavnske Selsk. Skrifter VII. 416 f., hvor der S. 416 L. 6 f. n. for »saa, hand« skal læses: saa att hand; S 417 L. 10 skal for »Rader« læses: lader; L. 14 skal for »vdfeste« læses: att vdfeste. [4] Hndskr. har: 39. [5] Som Hr. Magnus Gyldenstierne skal lade forkynde paa Landsting.

Kiøpnehafns Slot, hvem Kongen har overdraget Tilsynet med alt, „om noget hastigt paakomme", lydige i Kongens Fraværelse, og hvis nogen gjør Indfald i disse Lande, skulle de møde, hvor han tilsiger dem. T. 6, 136.

30. Sept. (Kbhvn.). Lignende Brev for Hr. Eyler Hardenberig, Hofmester, til Indbyggerne i Skonne, Halland, Bleginge og Lister. Udt. i T. 6, 136 b.

1. Okt. (—). Brev for Jørgen Pedersen, Byfoged i Kiøbnehafn, paa en Kronens Gaard i Vigitzlef, som Elisabet, Peder Jensens Efterleverske, nu har i Værge[1]. Rex m. p. subscr. R. 7, 267.

2. Okt. (—). Til Lensmænd og andre, som have Bønder i Forlening i Sieland, Falster, Laaland og Skaanee. Da man formedelst de store Udgifter i Aar kan befrygte, at der vil blive Mangel paa Fetalje, hvis det til Foraaret bliver nødvendigt at udruste Orlogsskibene eller gjøre andre Udrustninger, skulle de strax forhandle med Bønderne, som de have i Forlening, om hver at hjælpe Kronen med et Svin, hver efter sin Formue. Naar Svinene have været paa Skovene og ere blevne fede, skulle de lade dem drive til Kiøbnehafn og sende Rentemesteren klare Registre over, hvor mange Svin de fremsende, og hvem der har givet dem. — Esserom Kloster (Abbed Peder), Ebleholt Kloster (Christoffer Trundsen), Slangerop Len (Ar[ild] Ugerup), Knarderup Len[2], Slaslunde Len (Alb. Mus), Hafuelse Len (Ja[kob] Seested), Ramløse Len (Ha[ns] Lauritzen), Faroms Len (Claus Fontein), Roskilde Kapitels og Domkirkes Tjenere, vor Frue Kloster i Roskilde, Clare Kloster i Roskilde, S. Agnetis Kloster i Roskilde, Høgstrup Len, Tureby Len, Fredsgaardz Len, Padeborgs Len, Leckinge Len, Gisselfelde Len, Gafuenøe Len, Jungshofuitz Len, Riisby, Efuerdrop og Vendzlef Len, Renebeckholms Len, Skoufclosters Len, Solte Len, Kuse Len til Maribo (Peder Skriver), Braade Len, Sterfuit og Raade Len (Lauritz Grubbe), Fulebierg Len (Henrick Nielsen), Anduorskouf Kloster, Sore Kloster, Ringstede Kloster, Hørbye Len med Legre og Udlegre, Draxholms Len, Gelstrups Len (Fru Grete, Peder Ruds Efterleverske). Østerups Len (Fru Mette, Hans Bernekous Efterleverske), Marups Len og Pederstrup Len (Jacob Brockenhus), Tølløse Len (Herløf Throlle), Strandlenet, Elmelunde Len, alle de Bønder, som ligge til

[1] Jvfr ovfr. S. 152.   [2] Personnavnet er her og i det følgende udeladt, hvor det uden nogen Tvivl fremgaar af Erslev, Danmarks Len og Lensmænd, hvem der har haft Forleningen (Ejendommen).

Hospitalet i Kiøbnehafn, Sørup og Gedzørs Len med alle Kirke- og Præstetjenere (Claus Huitfeldt), Grimelstrup Len (Claus Huitfeldt), Halstede Kloster med alle de Birketjenere, som ikke gave Hjælpesvin 1557, alle Præste- og Kirketjenere i Laaland, som ikke gave Hjælpesvin 1557, Øens Len (Anders Gøye), Maribo Klosters Len (Søster Mette Marsuinsdatter), Lund Kapitels og Domkirkes Tjenere, S. Peders Klosters Len i Lund, Helnekirckes Len og Høgsted (Hr. Magnus Gyldenstiern), Fligenge, Vramb, Vesbye og Stuberups Len (de 4 sidste Hr. Hans Skoufgaard), Byring Len til Malmøø, Bosie Kloster, Borgebye og Lundekiøppins[1] Len, Bodsted og Sandagre Len (Hr. Magnus Gyldenstiern), Engelsbeck, Gisløf, Barchagger og Skelinge Len, Snedstrups Len, Os Kloster og Askoms Len (Hr. Thage Thot), Fenye Len, Hamerøøs Len, Isoltes Len, Sandbye og Hørie Len, Maglebye Len, Herritzuad Kloster, Aareby Len (Kield Bing), Aahus Len, Beckeskouf Len, Elleholms Len, Nesbyeholms Len, Gaardstangs Len, Sø[r]bye Len, Ønestedt og Strøø Len, Kasseløsse og Bursøø Len. T. 6, 141.

3. Okt. (Krogen). Til Hr. Eyler Hardenberig. Da der skal slagtes meget Fæ i Skone i Kjøbstederne langs Kysten og paa Fiskerlejerne og det er at befrygte, at Kjødet udføres mellem Silden imod Forbudet, og da der opkjøbes megen Havre der i Landet og udføres til Tyskland, saa det i Tilfælde af en Fejde vilde være vanskeligt at faa Havre der, skal han strax befale Tolderne paa Fiskerlejerne og i Kjøbstederne nøje at paase, at der ikke udføres Kjød imod Forbudet; ligeledes skal han hemmelig befale Borgmestre og Raad i Malmøe og de andre Kjøbsteder i deres eget Navn at forbyde Udførsel af Havre, indtil de faa nærmere Ordrer. T. 6, 140 b.

5. Okt. (Esrom Kloster). Kvittans til Sander Leyel, Tolder i Helsingøer, Jens Mogensen og Jørgen Valle, Toldskrivere smstds., paa 500 Rosenobler, 200 Engelotter og 200 Goltgylden, som de have leveret Kongen selv i dennes eget Kammer paa Regnskab af Tolden i dette Aar. Rex m. p. subscr. R. 7, 267 b.

— Følgebrev for Lauge Urne som Embedsmand paa Landzkronne til Kronens Bønder i Thorne, Heraggers, Rønnebergs og Onse Herreder. R. 7, 407.

6. Okt. (—). Aabent Brev om et Forlig, mæglet af Kongen selv, Hr. Magnus Gyldenstierne, Holger Rosenkranz og Koruitz Ulfeld, mellem Hr. Jørgen Hansen, Sognepræst i Søborg, og Bønderne paa Gilleleye, der, skjønt de fra gammel Tid af

[1] Lydekjøbing.

have besøgt Søborg Kirke, for nogle Aar (efter Gilleleyernes Udsagn over 20 Aar) siden have antaget en egen Kapellan. Forliget gaar ud paa, at de maa beholde Kapellanen, indtil han faar et andet Kald, men derefter skulle Sognepræsterne i Søborg gjøre dem Tjeneste eller holde en Kapellan dertil, hvorfor Bønderne skulle give Sognepræsterne samme Rente med Fisk, som de nu give deres Kapellan. Rex m. p. subscr. R. 7, 268.

6. Okt. (**Esrom Kloster**). Til Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, Hr. Byrge Throlle, Hr. Verner Parsberg, Hr. Herløf Throlle, Jacob Brockenhus og Lauge Ulfstand. Da Hr. Magnus Gyldenstiern, Statholder paa Købnehafns Slot, for nogen Tid siden fik Befalingsbrev til dem om med 12 Oldinge at ride og gjøre Markeskjel mellem Fultofthe, Oesbye og andre Torper, men han nu formedelst Kongens Ærender ikke selv kan være tilstede, opsætter Kongen paa hans Begjæring Forretningen til Midfaste. Naar Hr. Magnus Gyldenstiern imidlertid „kommer af vort Forfald“, skulle de paa en belejlig Tid samles paa de omstridte Aasteder og udføre deres Hverv. T. 6, 143 b.

— Til Borgerskabet i Kiøbnehafn. Paa dets Begjæring ved dets fuldmægtige, Jesper Olsen, Borgmester, og Lauritz Mule, Raadmand, om at maatte bruge det Orlogsskib, det har udrustet til Rigets Tjeneste, da det ellers ligger og bliver ødelagt, tillades dette; dog skal det opbevare det Skyts, Krudt og Lod, som er derpaa, og, hvis noget paakommer, være rede med Skib og Folk. T. 6, 144[1].

— Til Otthe Brade. Denne Brevviserske, Thore Suend Pedersens, har beklaget sig for Kongen over, at han uden skjellig Grund vil udsætte hende af hendes Gaard, skjønt hun vil give lige saa meget i Stedsmaal som andre og vil svare fuld Landgilde og andet, som hun bør svare. Kongen forundrer sig meget over disse Klager og befaler Otthe Brade at rette sig efter det Forleningsbrev, han for nylig fik paa Gaarden, hvorefter Skylden og Landgilden skulle ydes til Ribbelberg Kirke og hun have Lov at blive ved Gaarden, saa længe hun aarlig yder sin Skyld og Landgilde. T. 6, 144 b.

7. Okt. (—). Til Erick Bilde. Da Sandemændene i Salling Herred have berettet, at han vil tage deres Boslod, fordi de bleve gjorte nederfældige for, hvad de svore om et Gjærde,

[1] Tr.: Nielsen, Kjobenhavns Dipl. IV. 566.

hvilket dog skete af Uvidenhed, befales det ham ikke at gaa saa skarpt frem imod dem, da de ikke svore nogen fra Ære, Liv eller Gods. T. 6. 144 b.

7. Okt. (Esrom Kloster). Til Jacob Brockenhus. Denne Brevviserske, Kirstine Jons i Myrerup, har klaget over, at han har udvist hende af hendes Gaard, skjønt hun ikke véd at have forbrudt den, og at han ikke vil lade hende blive boende der, uagtet hun har tilbudt at give 80 Dlr. og et Par Øxne i Indfæstning, men vil unde en af sine Fogder Gaarden. Hvis hun ikke har forbrudt den, vil holde den ved Magt og give Landgilde i rette Tid, skal han lade hende beholde den.

Til Hr. Herløf Throlle. Da Kongen i Aar har givet Lauritz Grubbe 1 Læst Korn, skal han, naar denne kommer til ham med dette Brev, levere ham den og indskrive den i sit Regnskab. T. 6, 145.

— Befaling til Hr. Oluf, Abbed i Soer Kloster, at modtage Hr. Lauritz Fynbo og Hr. Seuerin i Klosteret og skaffe dem Underhold der; de skulle skikke sig tilbørlig og synge og tjene i Koret og Kirken ligesom de andre Præster. T. 6. 145 b.

— Lignende Befalinger til Hr. Niels, Prior i Anduordskouf, om Hr. Peder Fynbo; til Hr. Oluf, Abbed i Soer Kloster, om Lauritz Nielsen og Lauritz Skotte; til Hr. Lauritz, Abbed i Herritzuad Kloster om Niels Jude og Jens Jude; til Hr. Niels, Prior i Anduordskouf om Oluf Nielsen og Jens Fynbo; til Hr. Hans, Abbed i Ringsted Kloster, om Oluf Seurinsen og Leonardus. Udt. i T. 6. 145 b.

— Befaling til Hr. Oluf, Abbed i Soer Kloster, at skaffe Hr. Peder, tidligere Abbed i Esserom, der i sin Livstid skal have Bolig i Soer Kloster, et Kammer der og Underhold med Mad, Øl, Ild og Lys til sig og en Dreng.

Til Lauge Urne. Da der skal være „lempelig“ Avl til Helsingborg Slot og derfor mangler Halm til Slottets Behov, skal han tilsige de 4 nærmeste Sogne til at levere Kronens Part af Tienden i Negene paa Helsingborg. T. 6, 146.

8. Okt. (—). Livsbrev for Frantz Lauritzen, Skriver paa Krogen, paa 2 Kronens Gaarde i Holbo Herred, den ene i Ferle, den anden i Ofuerup[1], uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaarde, Bønder, Skove og vornede Sønner. R. 7. 269 b.

[1] Aagerup, Ramløse Sogn.

8. Okt. Aabent Brev, at Hans Lauritzen, der har tilsagt Kongen sin Tjeneste for Livstid, derfor aarlig skal oppebære 12 Dlr. og 6 Al. Engelst. Naar han for Alderdoms og Sygdoms Skyld ikke længere kan tjene Kongen, skal han have Klæder og Føde paa Krogen for Livstid mod at lade sig bruge der, saa vidt han kan, efter Lensmandens Tilsigelse. R. 7, 270. (U. St.)

— (**Esrom Kloster**). Til Kronens Bønder under Helsingborg Slot. Da der skal ligge en „lempelig" Svinerente til Slottet og der vil blive Mangel paa Flæsk formedelst den store Kost, der skal holdes, skulle de, da der i Aar er god Olden i Skovene, hver komme Kongen til Hjælp med et Svin, naar disse komme af Skovene, og levere det til Jacob Brockenhus, Embedsmand paa Helsingborg. T. 6, 146.

— Befaling til Ifuer Krabbe, Palle Juul, Landsdommer i Nøriutland, Hartuig Thomissen, Otthe Brade, Malte Jensen og Biørn Kaas i Anledning af en Trætte mellem Oluf Munck og hans Broderbørn om en Part i Palsgaard, som Oluf Munck har solgt, at samles inden Fastelavns Sønd. paa Palsgaard, undersøge, hvad den Niendepart, som Oluf Munck havde i Gaarden, er værd, og hvad Afgift den kan taale, og give deres Betænkning skriftlig fra sig. T. 6, 146 b.

10. Okt. (Ebelholt Kloster). Aabent Brev, hvorved Kongen lover Fru Tale Ulfstand, Pouel Laxmandz Efterleverske, 1000 Jochimsdlr., hvis hun bliver siddende som Enke i 6 Aar efter dette Brevs Datum. R. 7, 270 b[1].

— Reversal, udstedt af Fru Thale Ulfstand, hvorved hun lover Kongen 1000 Jochimsdlr., hvis hun gifter sig inden 6 Aar efter dette Brevs Datum. R. 7, 271[2].

— Brev til nogle Kjøbsteder om for en kort Tid at modtage Knægte i Borgeleje og skaffe dem Underholdning efter gammel Sædvane. — Faaborg 1 Rode, Otthense 3, Suinborg 2½[3], Assens 1, Kerteminde 1 og Bogense ½. T. 6, 147.

— Fredebreve for Jens Lassen, der ihjelslog Matz Skytte, og Hans Jørgensen, der ihjelslog Matz Raad. Udt. i T. 6, 261 b.

11. Okt. (Favrholm). Gavebrev til Jacob Brockenhusse, Embedsmand paa Helsingborg, paa en Kronens Jord i Landz-

---

[1] Tr.: Personalhist. Tidsskr. II. 67 f. [2] Tr.: Personalhist. Tidsskr. II. 68. [3] Udenfor er skrevet: »endnu ½ Rode«.

krone paa S. Giertrudz Kirkegaard mod at sætte god Kjøbstedsbygning derpaa. R. 7, 407 b.

11. Okt. (Favrholm). Brev for Lauritz Posche, Foged paa Helsingborg, paa Kronens Gaard Bircker ød i Brøndbye Sogn i Schonekullen. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bonde og Skove. R. 7, 408.

— Brev for Jørgen Rasmussen, Skriver paa Landtzkrone, paa Kronens Part af Korntienden af Herslof Sogn. Udt. i R. 7, 408 b.

— Tilladelse for Melcher Roskammer til at udføre 12 Heste af Riget, Kronens Told dog uforkrænket. Rel. Koruitz Ulfeld.

Til Hr. Eyler Hardenberg. Det Fuglehus, som Kongen tidligere har talt med ham om, sendes ham; han skal sætte saa mange Urkokke og Urhøns, som Fuglefængerne med det første kunne fange, ind deri og strax sende dem levende over til Hr. Magnus Gyldenstiern, der har faaet videre Besked. Udt. i T. 6, 147.

— Til Lauge Urne. Da denne Brevviser, Niels Greersen, har berettet, at den afdøde Konge har forlenet ham med et Vikarie i Lunde Domkirke, men at den Residens, som de tidligere Vikarer have haft dertil, er lagt under Lundegaard, befales det ham at undersøge Sagen, og hvis Gaarden med Rette tilhører Vikariet og de tidligere Vikarer have brugt den som Residens, maa han ikke gjøre Niels Greersen Hinder derpaa. T. 6, 147 b.

12. Okt. (—) Forleningsbrev for Jørgen Rud, Embedsmand paa Gislefelde, paa Fredzgard, som Fru Eline, Mouritz Schafuis Efterleverske, sidst havde den i Værge, uden Afgift; dog forbeholder Kongen sig alt det Gods paa Halsnes, som Fru Eline havde i Forlening. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. R. 7, 271 b.

— Følgebrev for Jørgen Rud til Bønderne under Fredzgard. Udt. i R. 7, 272.

— Befaling til Kronens Bønder i Raas og Hessellunde Len, der hidtil have ligget til Kronens Gaard i Lund, at de herefter skulle svare Jacob Brochenhuse, Embedsmand paa Helsingborg. R. 7, 408 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tager Kapitlet i Lunde Domkirke i sin Beskjærmelse og stadfæster dets Friheder og Privilegier. R. 7, 409.

— Til Hr. Otthe Krumpen. Da Frandz Banner, Embedsmand i Børlum Kloster, har berettet, at der er Trætte om noget

Gods til Børlum Kloster, og at Brevene derpaa ere i Hr. Otthe Krumpens Forvaring, skal denne i Forening med M. Kield Juul, Superintendent i Viborg Stift, og Hr. Morten Huas, Kannik i Viborg Domkirke, gjennemse Kronens Breve der og levere Frandz Banner de Breve, der angaa det omstridte Gods, mod hans nøjagtige Reversal; denne skulle de indlægge i Brevkisten og forsegle den igjen. Der sendes ham Breve til de to ovennævnte. T. 6, 148.

12. Okt. (**Favrholm**). Skrivelser til M. Kield Juul og Hr. Morten Huas om samme Sag. De skulle møde hos Hr. Otthe Krumpen, naar denne tilsiger dem. T. 6, 148 b.

— Til Christoffer Gøye, Frantz Bilde, Hans Holck, Erick Løcke, Jens Thomessen og Mouritz Jotzen. Frandz Banner, Embedsmand i Børlum Kloster, har berettet, at han har Tiltale til Anders Jensen og Jens Pouelsen i Snefre By og deres Medfølgere, 18 Synsmænd i Horns Herred, fordi de ved et Syn mellem Eystropgaard og Snefre By efter hans Mening have hjemlet noget ind i hans Lovhævd paa Eystropgaard. De skulle inden Fastelavns Sønd. efter forud givet Varsel til Lodsejerne samles paa den omstridte Ejendom, undersøge, hvorvidt Synsmændene have hjemlet noget ind i Lovhævden eller ikke, og om Frandz Banner er kaldet saa lovlig til samme Syn, som det burde sig, og afgive en skriftlig Erklæring derom; hvis nogen af dem faar Forfald, maa de andre selv supplere sig. T. 6, 149.

13. Okt. (—). Tilladelse for Borgerskabet i Slangerup til indtil videre at bruge al den Ager og Eng, som nu bruges til Slangerups Kloster, mod aarlig at yde 4 Læster Rug og Byg paa Kiøpnehafns Slot. R. 7, 272 b.

— Kvittans til Lauge Ulfstand, Embedsmand paa Vaardingborg Slot, paa 10 Breve og Tingsvidner, som han paa Kongens Vegne har taget, da han havde Vaarberig i Forlening, om ret Skjel mellem Suerige og Nørre Halland og anden Trætte mellem Kongens Undersaatter og de Svenske, og som han nu har leveret til Kongen[1]. R. 7, 409 b.

— Befaling til Jens Juul at opbevare det Hjultømmer, som Vognmanden efterlod sig, og lade det lægge til Tørring, saa det ikke forkommes. Udt. i T. 6, 149 b.

— Befaling til Hr. Magnus Gyldenstiern strax at lade Peder

[1] Indholdet af hvert Vidne anføres.

Christiernsen, som sidder der paa Slottet [i Kjøbenhavn], føre til Krogen og der sætte i Fængsel, saa han ikke bortkommer.

Befaling til Steen Rosensparre strax at begive sig til Kiøbnehafns Slot for at modtage Christoffer Urne og føre ham til Kallingborg Slot, hvor han skal indsætte ham i et Kammer og holde ham i god Varetægt. Hvis han begjærer at „gaa paa Gaarden", maa dette tillades, men han maa ikke komme udenfor Porten. Steen Rosensparre skal befale ham at forholde sig tilbørlig baade i sine Ord og i andre Maader. T. 6, 149 b.

13. Okt. (**Fayrholm**). Fredebreve for Peder Michelsen i Boes, der ihjelslog Peder Jude smstds., og Chresten Nielsen, der ihjelslog Peder Ifuersen i Orupe. Udt. i T. 6. 261 b.

15. Okt. (—). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da Kronens Ugedagsmænd i Othersløf[1], Bagsuerd og Verløsse, i alt 19 Mænd, som gjøre Ugedage til Ladegaarden Nyebye, ved fuldmægtige have klaget over, at de for Fattigdoms Skyld ikke kunne give den Kongeskat, ½ Dlr. hver, som de ere taxerede for, har Kongen eftergivet dem den, hvorfor Hr. Magnus ikke mere maa tiltale dem derfor. T. 6, 150.

— Fredebrev for Peder Pedersen i Morup[2], der ihjelslog Seuerin Jensen i Stabrund[3]. Udt. i T. 6, 261 b.

17. Okt. (Kongsgaarden p. **Halsnæs**). Brev for Hr. Hans Ipsen paa Kronens Part af Tienden af Skals Sogn, dog først fra næste Aar. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 7, 91 b.

— Bestalling for Lauge Monsen som kgl. Skomager med en aarlig Løn af 20 Dlr. og en sædvanlig Hofklædning, som Rentemesteren skal yde ham til S. Michels Dag; endvidere skal han have fri Underholdning med Mad og Øl for sin egen Person. Han skal altid følge Kongens Gaard og arbejde frit for Kongen selv og Kongens Drenge og Lakajer; Kongen vil levere ham raat og utilgjort Læder, hvorimod han paa egen Bekostning selv skal lade det berede og tilgjøre. Naar han ikke har Arbejde for Kongen, maa han frit af sit eget Læder arbejde for Kongens Hofsinder og hvem ham lyster. R. 7, 273.

— Brev for Ebbe Olsen i Uggeløse, Herredsfoged i Thrie Herred, paa Kronens Part af Tienden af Ulsø[4] Sogn uden Afgift. R. 7, 273 b.

[1] Utterslev, Brønshoj Sogn, Sokkelunds Herred. [2] Maarup, Nødager Sogn, Sønder Dyrs Herred. [3] Stabrand, samme Sogn. [4] Uden Tvivl Uvelse, Lynge-Frederiksborg Herred.

17. Okt. (Kongsgaarden p. [redacted]). Til Fru Else Skaufue. Peder Suobs Efterleverske. Da Bønderne i Maglebye under Giordzlef have klaget over, at hun har indgravet og indlukket en Eng fra deres By, som de have fæstet og give Landgilde af, til stor Skade for dem og desuden har paalagt dem usædvanlig Tynge med Bolsvin, Ægt, Arbejde og andet, saaledes som hun kan se af deres medfølgende Supplikats, befales det hende at rette sig selv deri, saa de ikke mere have behov at klage.

Brev til Hr. Magnus Gyldenstiern, at Kongen har eftergivet denne Brevviser, Jørgen Møller i Øvre Mølle, Halvdelen af de 22 Pd. Mel, som han resterede med af sidste Aars Landgilde, da han har berettet, at Møllen for nogen Tid siden er brændt med alt det Korn og andet, som var i Huset. T. 6, 150 b.

— Fredebrev for Seueren Villatz, der ihjelslog Lauritz Matzen. Udt. i T. 6, 261 b.

18. Okt. (—). Forleningsbrev for M. Pouel Matzen, Professor ved Universitetet, paa et Vikarie til S. Agate Alter i Roskilde Domkirke, som Hr. Niels Marquardsen sidst havde i Værge. Naar han ikke læser ved Universitetet, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Residens, Bønder og Skove. R. 7, 274.

— Befaling til Jacob Brockenhus strax at lade slaa saa mange Kravelspigre, Vragling, Overløbsspigre og Panelspigre, som medfølgende Seddel viser, og af samme Størrelse som de Spigre, Christoffer Trundsen sender ham. Naar de ere slaaede, skal han strax sende dem til Kiøbnehafns Slot til Christoffer Trundsen. T. 6, 151.

— Befaling til Anders Skriver, Tolder paa Falsterboe, at kjøbe Boldavit, Kabelgarn, Hamp, Beg og Tjære efter Christoffer Trundsens Tilsigelse. Udt. i T. 6, 151.

— Befaling til Hr. Otthe Krumpen for Fremtiden ikke at gjøre Hr. Ib Pouelsen Hinder paa det Vikarie i Viborg Domkirke, denne er forlenet med, da han har berettet, at den afdøde Konge har tilladt ham at beholde det for Livstid, hvorefter det altid skal ligge til en Succentors Underholdning. T. 6, 151.

19. Okt. (—). Brev for Arnt Gisbartsen[1] paa Gummerslef Falkeleje i Laugholms Len i Halland, som han nu

[1] 1550 nævnes Arent Gessebeck (Dsk. Kanc. Reg. 1535—50 S. 463).

selv har i Værge, mod aarlig at give Kronen sædvanlig Told, Afgift og anden Rettighed deraf. Han skal tilbyde Kongen alle de Falke, han fanger, førend han maa føre dem af Riget; hvis Kongen behøver nogle, maa han tage hver tredje Gejrfalk til en Pris af 6 Dlr., og hvis Kongen vil kjøbe flere Falke eller andre Fugle af ham. skulle de sælges ham for en rimelig Pris. Han maa under Straf ikke tage unge Falke af Reden. R. 7, 411.

19. Okt. (Kongsgaarden p. Halsnæs). Lignende Brev for Adrian Bertholomeus paa Purupe[1] Falkeleje i Laugholms Len i Halland, som han nu selv har i Værge. Udt. i R. 7, 411 b.

— Lignende Brev for Hans Bertholomeus paa 2 Falkelejer i Halland, som han nu selv har i Værge, nemlig Smyerkold i Laugholms Len og Falckenberg i Vardberg Len. Udt. i R. 7, 412.

— Befalinger til Steen Rosensparre, Herlof Skaufue, Jørgen Nagel og Niels Andersen at være tilstede, naar Peder Bilde modtager S. Clare Kloster i Roskilde, og paase, at der bliver efterladt nøjagtigt Inventarium, klare Jordebøger, Registre, Breve og andet; da der skal være nogle Borgere i Roskilde, som vare tilstede, da Anders Barby modtog Klosteret, skulle de befale disse at være tilstede ogsaa nu og give al den Oplysning, de kunne. T. 6, 151 b.

— Til Borgmester og Raad i Mariebo. Fru Anne, Jørgen Urnes Efterleverske, Kongens Moders Hofmesterinde, har berettet, at hendes Foged forræderisk er bleven skudt ihjel af Rasmus Hetland i Mariebo, som derfor er bleven sat fast der tillige med sin Hustru, som skal have været i Raad og Daad med ham og er beskyldt for nogen „Mishandel"; da de imidlertid ikke have villet give Fruens fuldmægtig, der mødte paa Bytinget, en endelig Dom over Forbryderne, befales det dem med det første at kalde Sagen for sig og uden videre Skudsmaal give en endelig, skreven Dom fra sig. T. 6, 152.

— Befaling til Søster[2] Mette Marsuinsdatter, Abbedisse i Mariebo Kloster, at tilholde Byfoged og andre, som der i Byen skulle dømme i slige Sager, til i den ovfr. anførte Sag at hjælpe Fru Anne saa meget, som Ret er. T. 6, 151 b[3].

— Til Peder Bilde. Kongen har erfaret, at han skal lade

[1] Nu Påarp, Trönninge Sogn, Tönnersjö Herred. [2] Foran Søster har staaet: Jomfru, men dette Ord er understreget, og i Randen har en anden Haand tilføjet: »Jacob Reuentlov haver Mus i Hovedet«. [3] Tr.: Kall Rasmussen, Musse Herred I. 161 f.

sig mærke med at ville tale paa noget Gods til Skoufcloster i den Formening, at hans Forældre have givet det til Klosteret, og at han derfor har Ret til det. Kongen undrer sig over, at der nu skal tales paa det Gods, der i saa lang Tid upaatalt har fulgt Klosteret, og havde ikke ventet det af ham; „dog agte vi, at hvis Gods der nu tilligger og udi stormægtige, højbaarne Fyrstes, vor kjære Herre Faders, Tid ... og udi saa lang Tid tilforn haver ligget til Klosteret, det beholde vi og herefter". T. 6, 152 b.

21. Okt. (Abrahamstrup). Til Jørgen Pedersen, Byfoged i Kiøbnehafn. Der sendes ham et Register over Omkostningerne ved at optage det gamle Torv til Turneringen ved Kroningen og igjen sætte det i Stand; disse, der beløbe sig til 60 Dlr. paa $4^1/_2$ Skil. nær, skal han paa Kongens Vegne betale og indskrive i sit Regnskab. — Register: For at bortkjøre alle Brostenene, 930 Læs à 1 Hvid, 19 Mark 6 Skil.; for at kjøre dem tilbage det samme; til Vognmændene for at kjøre Brosand, da Torvet igjen blev brolagt, 767 Læs à 6 Pend., $23^1/_2$ Mark $7^1/_2$ Skil.; til 5 Brolæggere, som brolagde Torvet paa femte Uge paa egen Kost, 39 Dlr. I alt 60 Dlr. paa $4^1/_2$ Skil. nær. T. 6, 153[1].

22. Okt. (—). Til Niels Andersen til Liungbye. Disse Brevvisere, Matz Michelsen i Stenløse, Morten Frendessen i Maaløue og Nilaus Frendessen i Store Rørbeck, der ere fødte paa noget Vikariegods til Roskilde Domkirke og have kjøbt sig fri af en tidligere Vikar, Hr. Peder Pedersen, saaledes som de have bevist med dennes Breve, have klaget over, at han, der nu har faaet Godset, paa ny har tvunget dem til at kjøbe sig fri. Hvis det er gaaet saaledes til, er der sket dem Uret, og han skal give dem Pengene tilbage. T. 6, 153 b.

27. Okt. (—). Til Jørgen Tidemand. Da Hr. Lauge Brade for nogen Tid siden har erhvervet Kongens Befaling til ham om at dømme i en Trætte mellem ham og Hr. Magnus Gyldenstiern, Statholder paa Kiøbnehafns Slot, befales det ham at opsætte dette, indtil sidstnævnte, der nu er forhindret ved Rigets Ærender, selv kan være tilstede. T. 6, 154.

— Til Christoffer Huitfeld. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han melder, at han efter Befaling har sendt Christoffer

[1] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 566 f. »Registeret« desuden tr.: Nye Dsk. Mag. I. 285 (efter Orig.; næppe ganske nøjagtig).

Urne herned, og spørger, om han selv skal begive sig til Kongen for at give Oplysning om Forholdene paa Landet [Gulland]. Christoffer Urne er kommen, og Kongen har sendt de Svende, som fulgte ham, tilbage; Christoffer Huitfeld skal for flere Aarsagers Skyld blive paa Slottet og have Spejdere ude rundt omkring og strax underrette Kongen derom, hvis han erfarer noget magtpaaliggende. T. 6, 154 b.

28. Okt. (Abrahamstrup). Tilladelse for Frederich Christiernsen, Foged paa Abramstorp, til indtil videre at oppebære de 2½ Pd. Korn, som Christiern Jensen giver i aarlig Landgilde af Kongsgaarden i Stefuens Herred; hvis han overlever Christiern Jensen, maa han faa Gaarden mod at svare samme Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. R. 7, 274 b[1].

— Til Jens Juul. Denne Brevviser, Hr. Michel Rasmussen, der for nylig er kaldet til Sognepræst i Ormesløf, har klaget over, at han ingen Præstegaard har, fordi den rette Præstegaard bebos af en Bonde, som han ikke har kunnet faa ud, da Jens Juul paa Kongens Vegne var hans Hjemmel til at blive; han har derfor maattet leje en Gaard i Aarhus, hvoraf han maa gjøre sædvanlig borgerlig Tynge. Jens Juul skal undersøge Sagen, og hvis det forholder sig saaledes, skal han lade Præsten faa Gaarden; hvis ikke, skal han tilskrive Kongen al Besked derom. T. 6, 154 b.

— Til Hr. Otthe Krumpen. Da Anne Matzdatter, M. Michel Bruns Efterleverske, har klaget over, at han gjør hende Hinder paa Kronens Part af en Tiende[2], som hendes Husbond havde, skjønt hun har været hos ham med Kongens Skrivelse om, at den er undt hende i dette Aar, forbydes dette ham. T. 6, 155.

29. Okt. (—). Til Erick Rosenkrandz. Da denne Brevviserske, Bente Børges, har begjæret, at Kongen vilde frigive hendes Husbond Børge Andersen, der skal sidde fangen paa Vardberg Slot for et Fald, som 15 Mænd dømte ham i, skal han komme overens med ham om, hvad han skal give Kongen for denne Sag, og derefter lade ham komme ud af Fængselet; dog skal han lade ham sætte nøjagtig Borgen for, at han for Fremtiden vil være Lensmanden lydig og skikke sig som en tro Undersaat. T. 6, 155 b.

— Aabent Brev, at Hans Hattemager, Borger i Slangerop, har berettet, at hans Hustru for nogen Tid siden er rømt fra ham med en Karl ved Navn Jens Skriver og hemmelig har bort-

[1] Tr.: Annaler f. nord. Oldkynd. 1855 S. 79 f. [2] Af Brøndum Sogn (19. Sept. 1559).

taget hans Gods og udsat det hos fremmede Folk, saa han ikke kan faa det igjen, hvorfor det befales alle, hvem han besøger med dette Brev, at være ham behjælpelige med at faa hans Gods igjen, hvis han kan opspørge det, og hjælpe ham saa meget, som Ret er, over Karlen, hvis han kan faa fat paa ham. T. 6, 156.

31. Okt. (Roskilde). Aabent Brev, at Kongen har befalet Erick Rosenkrands og Jacob Brockenhus at følge Grev Edtzhart af Ostfrisland gjennem Danmark, hvorfor alle, hvem de komme til paa denne Rejse, skulle skaffe dem god Underholdning og god Befordring med Heste, Vogne og Færger over Færgestederne, eftersom de tilsige dem. T. 6, 156.

— Til Erick Rosenkrands. Da Grev Edtzhardt af Østfriisland har begjæret Lejde og Befordring gjennem Riget og Underholdning til sig og Følge, skal han strax begive sig til Landemærket og der afvente Grevens Ankomst; han skal paa Kongens Vegne modtage ham og tale „vore Ord", følge ham og skaffe ham gode Nattelejer og fyrstelig Underholdning og Udredning. Der sendes ham Pasbord til Kongens Lensmænd og Undersaatter om Underholdning, Vogne og Færger til Greven med Følge og en Instrux om, hvorledes han skal modtage Greven. Vil han ikke understaa sig til at „holde vore Ord", hvilket dog Kongen venter, skal han med bedste Lempe tilkjendegive Grevens Hofmester eller Marskalk, at Kongen har sendt ham for at følge Greven gjennem Riget og sørge for hans Underholdning og Befordring, og at Kongen har sendt en anden for paa sine Vegne at modtage Greven, men da denne anden ikke er kommen, og han ikke véd, hvad der opholder ham, tør han ikke uden Kongens Befaling modtage Greven. Jacob Brockenhus har faaet Befaling til at begive sig til ham og følge ham paa denne Rejse. T. 6, 156 b.

— Til Lauge Urne. Hvis Erich Rosenkrandz ikke er tilstede paa Vardbierg og Jacob Brockenhus tilsiger ham, skal han ledsage denne paa ovennævnte Rejse. T. 6, 157.

— Brev til Jacob Brockenhus om samme Rejse. Hvis Erich Rosenkrandz ikke er dragen hid ind i Landet, skal han passe paa, at han ikke drager forbi ham, og befale ham at vende tilbage, dersom han kommer og vil hid. Hvis han allerede er her i Landet, skal han befale Lauge Urne i det Sted at følge med, og der sendes ham et Brev, som han i dette Tilfælde skal sende til ham. T. 6, 157 b.

— Befaling til Hans von Barbye at møde hos Kongen

senest inden den følgende Dags Middag, da Kongen har noget at tale med ham om. T. 6, 157.

31. Okt. (Roskilde). Til Erick Rosenkrandz. Da der kommer farlige Tidender fra Tydskland og andetsteds, skal han have nøje Tilsyn med Vardbierg Slot og tilsige Borgerne i Vardbierg til ligeledes at have nøje Opsyn med alt magtpaaliggende.

Befaling til Jørgen Rud, der er bleven forlenet med Fredzgaardz Len, ikke at gjøre Herlof Skaufue Hinder paa den Skyld og Landgilde deraf, som bør ydes før S. Michels Dag, hvilket han efter Herlof Skaufues Beretning har gjort. T. 6, 158.

— Til Hr. Peder Skram. *Da der kommer farlige Tidender om Krigsrustning fra Tydskeland og andetsteds, skal han begive sig ind i Halmsted og træffe saadanne Foranstaltninger, at Byen, om noget paakommer, kan holde sig mod Fjenden. T. 6, 158 b.

— Kongens Rettertings Dom mellem Moritz Jensen [i Sørup[1]] paa sine Sønner Jens Moritzens og Oluf Moritzens Vegne paa den ene Side og paa den anden Side Jørgen Mortensen, der paa Claus Urnes Vegne havde ladet de to Sønner binde og begjæret Dom over dem paa Tinge for Tyveri, skjønt han ingen Koster havde fundet hos dem, samt Herredsnævn, Landenævn og Landsdommeren Henrick Nielsen, Giert Ulfstand og Niels Andersen, der havde dømt dem skyldige i Tyveriet. De gode Mænds Dom stadfæstes. T. 6, 158 b[2].

— Forskrift for Moritz Jensen i Sørup til Claus Urne, at denne vil lade Sagen falde mod Moritz Jensens Sønner og ikke mere tiltale dem eller staa dem efter Livet, da han skal have faaet det igjen, han havde mistet. Udt. i T. 6, 159.

1. Nov. (—). Brev for Morthen Pedersen, Foged paa Roskildegard, paa Kronens Part af Tienden af Egebierge og Grefuinge Sogne i Otz Herred uden Afgift indtil videre. R. 7, 275 b.

— (—, Alle Helgens Dag). Til Pouel Huitfeld. Da der kommer farlige Tidender fra Suerige og andetsteds om Krigsrustning, skal han enten selv begive sig til Halmsted eller sende en paalidelig Mand i sit Sted med de Folk, som han er pligtig at tjene med af sine Len, forsyne dem med Fetalje og befale dem at hjælpe til med at forsvare Byen, om noget kommer paa. T. 6, 159 b.

[1] Efter Overskriften. [2] Tr.: Kolderup-Rosenvinge, Gl. dsk. Domme I. 262 ff.

1. Nov. (Roskilde). Befaling til Herlof Throlle at yde de 3 Sognepræster til de 3 Sognekirker i Kiøbnehafn 3 Læster Korn for dette Aar, naar de tilsige ham.

Til M. Lauritz, Superintendent i Aarhus Stift. Da Anthonis Hanisk, kgl. Sekretær, har klaget over, at han i Henhold til den Bestemmelse af den afdøde Konge, hvorved Kronens Part af Tienden af hele Søndre Hald Herred henlagdes til M. Lauritz's Underhold, vil tage Tienden af Hørning Kirke til sig, skjønt den bestandig har fulgt Hørning Præbende i Aarhus Domkirke, hvormed Anthonis Hanisk er forlenet, forbydes det M. Lauritz at gjøre Anthonis Hanisk Hinder derpaa, da denne Tiende ikke kan være medindbefattet i Underholdningsbrevet, fordi den dengang „ikke var fri til Kronen". T. 6, 159 b.

— Til Kapitlet i Lund. Kongen har tilladt Biørn Saxtorp at faa en af S. Jørgens Hospitals Gaarde i Albo Herred, som Kapitlet har i Forsvar, til Magelæg mod at udlægge Hospitalet tilbørligt Vederlag, hvad Kapitlet skal paase sker. T. 6, 160.

— Til Hans Stygge, Anders Sandbierg, Niels Moritzen, Oluf Brockenhus, Niels Matzen og Niels Gundersen. Hr. Jens, Abbed i Em Kloster, har berettet, at Jens Juul for nogen Tid siden erhvervede kgl. Befaling til dem om at gjøre ret Markeskjel mellem Eggo[1] og Lystrup Marker, og at den meste og bedste Jord til Lystrup skyder sig ind paa Eggo Mark. Da det er Kronens Ejendom paa begge Sider, skulle de ordne det saaledes, at begge Byer maa blive ved Magt og ingen af dem ske Uret. T. 6, 160 b.

2. Nov. (—). Forleningsbrev for Borchort von Papenheim paa Abramstorp. Han skal have Bolig og Underhold der til sig selv, sin Hustru og deres Folk samt Foder til 4 Heste; endvidere maa han aarlig oppebære 100 Dlr. og sædvanlig Hofklædning til sig selv fjerde af Rentemesteren. Han skal aarlig gjøre Regnskab for Avlen og alt andet, der alt sammen skal tilfalde Kongen, og skal have Opsyn med Kronens Skove i Kiøbnehafns og Krogens Len, som ingen anden maa befatte sig med. Hvis Lensmændene skulle hugge noget enten til Bygningstømmer eller Ildebrændsel til Slottenes Behov, eller der skal sælges noget til Bønderne, skal det først gives Borchort von Papenheim tilkjende, der saa skal befale Skovfogderne („Skouffuegæderne") at anvise dem det. R. 7, 276[2].

---

[1] Egaa, Ø. Lisbjerg Herred.

[2] Tr.: Annaler f. nord. Oldkynd. 1855 S. 83, hvor der L. 6 f. n. for »følgis« skal læses: sølgis.

2. Nov. (Roskilde). Tilladelse for Borgmester og Raad i Landzkrone til i 1 Aar efter dette Brevs Datum at oppebære al Sise af Tydstøl der for Byen til at forbedre deres Bys meget forfaldne Befæstning med, hvilket de have berettet, at de ikke selv have Evne til. R. 7, 412.

— Til Jens Brade, Jacob Brockenhus, Jørgen Bilde og Lauge Urne. Da Kongen agter at gjøre et Mageskifte med Gert Ulfstand, saaledes at denne udlægger Kronen Hovedgaarden Atzerboe med alt tilliggende Gods i Kiøbnehafns og Kraagens Len mod at faa Kronens Kloster Beckeskouf med saa meget tilliggende Gods, som behøves til at gjøre ham Fyldest med, skulle de strax begive sig paa Mageskiftegodset, ligne det og give det klart beskrevet fra sig, saa Kongen kan rette sig derefter. T. 6. 160 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern, Hr. Herlof Trolle og Jørgen Rud. Da Jørgen Brade og Eskild Oxe have klaget over, at de gode Mænd, der indførte Kongen i Peder Oxes Gods, ogsaa have indført ham i noget af Peder Oxes Søskendes Gods, som denne sad inde med, befales det dem inden Paaske at komme sammen og undersøge hele Sagen. De skulle udlægge Peder Oxes Søskende saa meget Gods, som disse kunne bevise tilhører dem med Rette, og give beskrevet, hvad de udlægge, saa Kongen kan rette sig derefter. T. 6, 161[1].

4. Nov. (Sorø Kloster). Stadfæstelse for Koruitz Ulfeld til Koxbølle paa det Skjøde, som Hans von Barbye i Nærværelse af Kongen selv, Johan Friis, Holger Rosenkrantz og Hans Skougard gav ham paa følgende Gods i Horns Herred i Seland: Selsøe Hovedgaard, 20 Gaarde og 3 Gadehuse i Synderbye[2], 15 Gaarde og 1 Gadehus i Øsbye, 9 Gaarde og 2 Gadehuse i Manderup, 3 Gaarde i Bunderup, 2 Gaarde i Tarupe, 3 Gaarde i Drobye, 1 Gaard i Viesbye, 4 Ugedagsmænd, som kun gjøre Ugedage, men ingen Landgilde give, 1 Vejrmølle og 1 Vandmølle, hvorfor Hans von Barbye bekjender at have faaet fuldt Vederlag. Rex m. p. subscr. R. 7, 276 b.

6. Nov. (Nyborg). Pantebrev til Jomfru Elsebe Pors paa Jonstrup Gaard i Sieland med 1 Gaard, 1 Mølle og 4 Gadehuse, som hendes Fader havde den i Værge, for 200 Jochimsdlr., at beholde som et frit brugeligt Pant, indtil det afløses hende.

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxe S. 160 (efter Orig.?). [2] Jvfr. ovfr. S. 88 om de i dette Skjøde nævnte Byers Beliggenhed.

Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. R. 7, 279 b.

6. Nov. (Nyborg). Brev for Arrild Ugerup paa de 4 Læster Korn, som Borgerne i Slangerup aarlig skulle give Kronen af den Ager og Eng, tilhørende Slangerup Kloster, som Kongen har tilladt dem at bruge. R. 7, 280 b.

— Til Hr. Niels Lange. Da der vil blive Mangel paa Fisk til Kongens Underholdning her, skal han bestille 6 Læster saltet Fisk, 8000 Hvidlinger og 6000 Flyndere og med det allerførste sende dem hid; han skal strax med dette Bud sende saa mange Fisk, som han har tilstede. Hvis han har noget Vox paa Slottet [Riberhus], som tilkommer Kongen, skal han strax med dette Bud sende det hid. — Seddel: Han skal strax kjøbe 2 Læster fersk Hamborgøl og med det allerførste sende det hid med et vist Bud.

Til samme. Kongen har tilladt denne Brevviser, Hr. Anders Lauritzen, at faa de Gangklæder og Bøger, som tilhørte hans afdøde Morbroder M. Jacob, Prior i Dueholms Kloster, hvorfor Hr. Niels Lange ikke maa gjøre ham nogen Hinder paa dem. T. 6, 161 b.

— Til Peder Bilde. Da der skal være Mangel paa Skovle, Spader og Hakker i Tøjhuset, skal han med Hr. Magnus Gyldenstierne, Statholder paa Kiøbnehafns Slot, undersøge, hvor mange der behøves af hvert Slags, og underrette Jacob Brockenhus og Lauge Urne derom. T. 6, 162.

— Befalinger til Jacob Brockenhus og Lauge Urne med det allerførste at lade gjøre saa mange Skovle, Spader og Hakker til Tøjhuset, som Peder Bilde tilsiger dem, og sende dem til Kiøbnehafns Slot til Peder Bilde. T. 6, 162 b.

— Til Jacob Beck. Da der her paa Slottet skal være Mangel paa saltet Lax, Bergerfisk, Kabliav, Rav, Rækling, Spegelax, Rokker, Æbler, Pærer, Enebær, Sennop, Pedersillerødder, Peberrod, gule Roer og hvide Roer til Kongens Underholdning, skal han bestille saa meget af hvert Slags, som han kan tænke gjøres behov, og strax skaffe det hid. T. 6, 162.

8. Nov. (—). Stadfæstelse paa et af Hr. Herlof Trolle, Embedsmand paa Roskildegard, udstedt Brev, hvorved han har forlenet Fru Dorothea Seested med Ring Klosters Gaard Aarupegard, mod at hun skal holde den ved Magt og give sædvanlig Landgilde deraf. Rex m. p. subscr. R. 7, 91 b.

8. Nov. (Nyborg). Forleningsbrev for Hr. Herlof Trolle paa Tølløse Len, som han nu selv har det i Værge, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. R. 7, 280 b.

— Til Tolderen i Kolding[1]. Da denne Brevviser, Niels Matzen, Borger i Kolding, har berettet, at han, før Forbudet mod at drive Øxne paa Foder syd for Kolding udgik. havde bestilt Foder til 40 Øxne hos Erick Lange paa Soluig, tillades det ham at drive 40 Øxne gjennem Byen til Erick Langes Gaard, Kronens Told dog uforkrænket. T. 6, 162 b.

— Til Bønderne i Valdborgs, Horns og Mierløse Herreder. Da der skal være en meget daarlig Vej i Borreveile, særlig om Vinteren, skulle de efter Tilsigelse af Hr. Herlof Throlle paa Roskildegaard hver især begive sig til Borreveile med Heste, Vogne, Skovle og Spader og gjøre en god Vej „med Stenbroer og andre Broer". T. 6, 163.

— Til Jacob Brockenhus. Da han melder, at Hertug Frantz[2], Kongens Morbroder, og Biskoppen af Ossenbrugge[3] skulle være i Følge med Grev Etzhart af Ostfrisland, og begjærer Ordrer med Hensyn til dem, befales det ham, hvis saa er, at skaffe dem med Følge Underholdning, men paa Kongens Vegne undskylde, at der ikke er forordnet nogen til at modtage dem, da Kongen ikke vidste af deres Komme. Han skal skaffe dem Herberg i Kjøbstederne paa Vejen, men ikke lade dem komme paa Kongens Slotte. Han skal ledsage dem, enten de drage gjennem Fyen eller gjennem Laaland og Falster. Denne Brevviser, Claus Møller, skal tøve hos ham, indtil de fremmede komme, og saa snart han faar at vide, hvilken Vej de fremmede ville drage, skal han sende ham til Kongen med Besked derom. Kongen har selv talt med Erich Rosenkrandz og givet ham mundtlig Besked. T. 6, 163 b.

9. Nov. (—). Lejdebrev for Michel Pedersen, der har berettet, at han har været i Suerige en Tid lang og, da han drog derfra, er bleven fængslet i Flensborg af sin Hustrus Børn, Slægt og Venner, men er bleven frifunden, da han var i Rette med dem. Han maa bo i Danmark og nære sig som andre Undersaatter. Rex m. p. subscr. R. 7, 92.

— Befalinger til Hr. Otthe Krumpen, Erick Krabbe og Hr. Jørgen Løcke at møde hos Kongen senest S. Cathe-

[1] Soren Kjær. [2] Frands af Sachsen-Lauenburg. [3] Grev Johan af Hoya.

rine Dag (25. Nov.), da Kongen har noget meget magtpaaliggende at tale med dem om. T. 6, 164.

9. Nov. (Nyborg). Til Hr. Christiern Friis, Otte Brade, Embedsmand paa Aalborghus, Jørgen Fasse og Lauritz Skram. Jens Marquordsen til Lendisholm har begjæret en Kronens Gaard i Thersløf[1] Sogn i Børlum Herred, kaldet Skafuange, til Mageskifte og har berettet, at han har erhvervet Christian III's Befaling til dem og andre gode Mænd om samme Mageskifte, hvilken Befaling endnu ikke er bleven fuldgjort. Det befales dem derfor med det allerførste at samles paa Gaarden, vurdere den og dens Tilliggende og give Kongen det skriftlig tilkjende, at han kan rette sig derefter. T. 6, 164.

10. Nov. (—). Til Hr. Eiler Hardenberg. Da der daglig kommer Tidender om, at der i Tydskeland samles mange Krigsfolk mod disse Riger, og at Kongen af Suerige skal være med i den Handel, skal han overveje, hvad der mangler ved Befæstningerne og andetsteds i Skone, saa det i Tide kan blive skaffet til Veje, og passe godt paa. — Seddel: Der sendes ham aabne Breve om Rustning, som skulle forkyndes paa Landstingene i Skone, Søndre og Nørre Halland, hvilke han strax med sine egne visse Bude skal besørge til Landsdommerne og sørge for, at de med det allerførste blive forkyndte.

Lignende Befaling til Hr. Magnus Gyldenstiern i Anledning af Krigsrygter ang. Befæstningerne og andet i Sieland og Smaalandene. T. 6, 164 b.

11. Nov. (—). Befaling til alle Kongens Undersaatter at sidde rede med deres Rustning, da der skal samles mange Krigsfolk i Tydskeland og andetsteds mod disse Riger, saa de strax kunne begive sig, hvorhen de tilsiges. Kongen vil ogsaa tage fremmede Ryttere og Knægte i sin Sold. T. 6, 165.

— Til alle Landsdommerne i Danmark. Det foregaaende Brev sendes dem til øjeblikkelig Forkyndelse paa Landstinget. T. 6, 165.

— Til Herlof Trolle. Da han er „forordineret at være vor Admiral" og have Opsyn med Orlogsskibene og deres Tilbehør, skal han tale med Christoffer Trundsen om, hvad Skibene mangle, og derefter sørge for, at Manglerne strax afhjælpes. Han skal undersøge, hvor mange Skibshøvedsmænd der allerede er, hvor mange der endnu behøves, og hvilke af Kongens Undersaatter der

[1] Torslev, nu i Dronninglund Herred.

han [illegible] skal sende et klart Register derover til Kongen [illegible] dem forskrive. T. 6. 165 b.

12. Nov. (Nyborg). Til Hr. Eiler Hardenberg. Da Hr. Lauritz Abbed i Herrisvad Kloster, har berettet, at det vil være Klosteret til stor Skade at miste den Gaard, som Kongen har tilladt Erik Basse at faa i Mageskifte, da den ligger i Klosterets fri Birk og Enemærke, og at Klosterets Frihed desuden krænkes derved, skal han paase, at Klosteret ikke lider Tab, og at Kongen ikke bliver bedragen ved dette Mageskifte. Rex m. p. subscr. — Sedel: Hvis Gaarden ligger i Klosterets Enemærke og Birk, skal han lade det „bestaa“ med Mageskiftet. T. 6. 166.

13. Nov. (—). Befaling til Jørgen Rosenkrandz at kjøbe 4 eller 5 gode Spegelax til Kongen og med det allerførste sende dem hid; Kongen vil betale ham, hvad de komme til at koste. T. 6. 166 b.

— Befaling til Knud Pedersen, Slotsskriver paa Kiøbnehafns Slot, strax at hidsende alle de „tilgjorte“ Hjortehuder, som han har af Kongens; han skal lade dem vel forvare, saa de ikke blive vaade eller fordærvede paa Vejen. Udt. i T. 6. 166 b.

— Befaling til Jørgen Rantzov at møde hos Kongen senest S. Katharine Dag (25. Nov.). T. 6. 166 b.

14. Nov. (—). Forleningsbrev for Claus Brockenhus [til Synderg aard] paa Kronens Gaard Vixstorp[1] i Gudme Herred i Fyen uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7. 8 b.

— Forleningsbrev for Otte Brockenhus, kgl. Sekretær, paa 2 Kronens Gaarde i Dømmestorp i Fyen uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7. 9.

— Til Otthe Rud og Pale Ulfeld. Da Kongen paa kort Tid vil drage til Nøriutland og daglig venter Post og Breve, skulle de altid have en god Postklipper rede, som strax kan føre Posten til Kongen til Medelfart (eller til Rudgaard). T. 6. 167.

18. Nov. (Kolding). Livsbrev for M. Pouel Nouiomagus paa alt Gjæsteriet og anden Herlighed af alle Bønderne til det Kannikedømme i Aarhus Domkirke, som han er forlenet med, uden Afgift. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 7. 94.

— Befaling til Hr. Magnus Gyldenstiern at skaffe denne

[1] Vejstrupgaard.

Brevviser, Volter, Kongens Urtegaardsmand, en Bolig at bo i og, hvis ingen af Kongens Boder er ledig, for Kongens Penge leje en Bolig til ham; han skal give ham den Løn og Underholdning, han hidtil har haft. Til Foraaret skal han skaffe ham til Kongens Have og Urtegaard Abildtræer, Pæretræer og andre Træer, som behøves dertil, Rosmariner, dobbelte Nelliker og andre Urter efter hans Undervisning. T. 6, 167.

19. Nov. (Kolding). Til Seuerin Kier, Tolder i Kolding. Øxnekjøberne i Vedle have berettet, at de have kjøbt nogle Øxne og med Brev og Segl bestilt Foder til 300 af dem i Holsten, da de ikke vidste noget om Forbudet mod at uddrive Øxne. Af denne Grund og for Enkedronningens Forbøns Skyld har Kongen tilladt dem nu at uddrive disse 300 Øxne, Kronens Told dog uforkrænket. T. 6, 167 b.

24. Nov. (Nyborg). Til Peder Bilde. Da Hertug Frandtz af Louenborg og Saxen har meldt, at han paa Hjemrejsen fra Suerige vil drage gjennem Danmark til Kongen, skal han strax begive sig til Helsingborg Slot for at modtage Hertugen; for det Tilfældes Skyld, at han ikke tør paatage sig at „holde vort Ord" for ham, har Kongen sendt sin Tjener Johan Baptist til ham, som saa skal gjøre det. Derefter skal han følge Hertugen til Nyborg, og der sendes ham Pasbord til Kongens Undersaatter paa Vejen, at de skulle skaffe Hertugen med Følge fyrstelig Underholdning. Hvis Biskoppen af Ossenbrøgge[1] er i Følge med Hertugen, skal han ogsaa paa Kongens Vegne modtage ham og skaffe ham med Følge fyrstelig Underholdning, saaledes som Johan Baptist har faaet nærmere Ordre om. T. 6, 168.

— Befalinger til Prioren af Anduordskouf, Abbeden af Sore og Abbeden af Ringsted hver at modtage 2 af Kongens Heste i Klosteret og skaffe dem Foder og Røgt indtil videre. Udt. i T. 6, 168.

— Til Matz Rytse, Byfoged i Otthense. Marine Jon Kieldsens har berettet, at hendes Husbond er bleven henrettet for Peder Chrestiernsens Sag, og har begjæret, at hun for sin Fattigdoms og sine smaa Børns Skyld maa beholde Kongens Part af hendes Husbonds efterladte Gods, som Matz Rytse tiltaler hende for. Dette er tilstaaet hende, hvorfor Byfogden ingen Hinder maa gjøre hende derpaa. T. 6, 168 b.

---

[1] Johan af Hoya, s. ovfr. S. 334.

24. Nov. (Nyborg). Til Frantz Lauritzen, Skriver paa Krogen. Da Kongen har givet Borgerne i Helsingøer den Tavle, som staar paa Højalteret i Esserom Kloster, til at sætte i deres Bykirke, skal han lade deres fuldmægtige faa Tavlen.

Til Jacob Brockenhus. Thrud Bendsen i Suendstad og Johan Nielsen i Vandstad[1] have paa egne og Medfølgeres Vegne, 15 Mænd, berettet, at han har frataget dem deres Boslod, fordi de trods modstridende Vidnesbyrd have svoret Niels Vernitsen, der dræbte Morten Guldsmed i Engelholm, til Bod. Han skal med det allerførste stævne begge Parters Vidnesbyrd til Herredsting og befale Herredsfogden at afsige en endelig Dom om, hvilke af Vidnesbyrdene der bør staa ved Magt. Imidlertid skal han lade de 15 Mænd beholde deres Boslod, men aftinge med dem, hvad de skulle give derfor, hvis Sagen gaar dem imod. T. 6, 168 b.

25. Nov. (—). Befaling til Jørgen Tidemand endnu i nogen Tid at opsætte Sagen mellem Hr. Magnus Gyldenstiern og Hr. Lauge Brade, da Hr. Magnus, der har berettet, at Sagen nu igjen forfølges, har begjæret selv at maatte begive sig til Skone for at svare til de Sager, som forfølges paa hans Ejendom, men Kongen ikke kan undvære ham fra Kiøbnehafns Slot. T. 6, 169.

26. Nov. (—). Til Kronens Tjenere, Stiftstjenerne, Klostertjenerne og Kirketjenerne i Nyborg Len. Da Kongen vil opholde sig med sine Hofsinder i nogen Tid paa Nyborg Slot og frygter, at der bliver Mangel paa Fetalje, har han befalet Frandtz Brockenhus, Embedsmand her, at forhandle saaledes med dem, at hver 10 Mand for rede Penge sælge Kongen 5 Læs Hø, 5 Lam, 10 Gæs, 10 Par Høns og 1 Vol Æg og levere det paa Nyborg Slot. Det befales dem derfor at vise sig velvillige heri. Slotsskriveren skal strax betale dem. T. 6, 170.

—[2] Befaling til alle Provster, Sognepræster, Sognedegne og Kirkeværger i Drotningborg og Aakier Len herefter at svare Jens Juul, Embedsmand paa Aarhusgaard, og yde ham alt det, som tilkommer Kongen paa Kronens og Stiftets Vegne, og som de tidligere have ydet Lensmændene paa Drotningborg og Aakier. Han skal aarlig gjøre Kongen Regnskab derfor. T. 6, 170.

— Til Jens Juul. Det foregaaende Brev sendes ham til Forkyndelse. Han skal strax sende 8 Læster Havre hid og dertil

[1] Begge i Bjerge Herred i Skaane. [2] Hndskr. har: 26. Dec.

fragte et Skib; Rentemesteren skal betale Fragten ved Ankomsten. T. 6, 169 b.

26. ell. **27. Nov.** (**Nyborg**). Befaling til Claus Huitfeld strax at sende Dronning Sophie den Afgift, 600 Mark, som hun skal have af Rafuensborg Len for sidste Aar, samt klart Regnskab og Betaling for Halvdelen af Sagefald og Oldengjæld af Lenet i samme Aar. Han skal ogsaa levere Hr. Johan Rantzov den aarlige Afgift, som tilkommer denne af Giedzøer Len.

Befaling til Erich Rud i god Tid hvert Aar at yde Dronning Sophie den aarlige Afgift, 600 Mark, som hun skal have af Rafuensborg Len, samt Halvdelen af Sagefald og Oldengjæld. T. 6, 171 (26. Nov.) og 171 b (27. Nov.).

27. Nov. (—). Til Lauge Urne. Da Lauritz Hansen i Valdbye i Jerrested Herred paa Sognemændenes Vegne i Valdbye Sogn har begjæret Hjælp til at opbygge deres Kirke, som skal være meget bygfalden, skal han undersøge Sagen og, hvis Kirken er meget bygfalden, lade Kirkeværgerne oppebære Kronens Part af Tienden af Valdbye Sogn i 1 eller 2 Aar. T. 6, 172.

— Til Michel Jensen, Byfoged i Horsens. Da Kongen vil sende 30 Øxne fra Bygholm til Loufuenborg i Saxen, skal han i Horsens leje 2 Øxnedrivere til at drive dem til deres Bestemmelsessted og blive enig med dem om, hvad de skulle have derfor; derefter skal han sende dem til Holger Rosenkrantzes Foged paa Bygholm, der skal levere dem Øxnene med nærmere Ordrer. Naar de komme til Kolling, vil Kongen give dem en Karl med, der skal følge dem ud og skaffe dem Underhold til sig selv og Foder til Øxnene. T. 6, 172 og 172b.

28. Nov. (—). Til Seuerin Kier, Tolder i Kolding. Da Kongen har givet sin Mormoder, Fru Katharina, Hertuginde af Saxen, 30 Øxne og nu sender dem til hende, skal han lade dem passere toldfrit gjennem Byen.

Til Hr. Niels Lange. Da Kongen har erfaret, at de fattige Personer, som gaa i Skole der i Byen [Ribe], i de tidligere Lensmænds Tid have faaet de Almisser, som faldt paa Riberhus, til deres Underholdning, men at han formener dem det, befales det ham at følge den ældre Skik. T. 6, 173.

29. Nov. (—). Befaling til Otte Rud at levere Dr. Cornelius von Hamfort 1 Læst Rug, naar han besøger ham med dette Brev. Udt. i T. 6, 173.

— Til Hr. Herlof Throlle. Da Dr. Peder Palladius skal

være meget syg og skrøbelig og Religionen derved let kan forsømmes, skal han tale med ham om at tage sin Afsked, mod at der sikres ham en tilbørlig Underholdning. Derefter skal han forhandle om M. Hans Albretsens Overtagelse af Embedet. T. 6, 173 b[1].

30. Nov. (Nyborg). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da Christoffer von Monichhaussen nu paa Biskoppens Vegne har overdraget Bispedømmet Øzel til Hertug Magnus og der skal være to faste Huse der i Landet, som skulle besættes med Krigsfolk, skal han strax tale med Kongens Høvedsmand Jacob Wintze om, at der kan blive sendt 300 Landsknægte derover, enten de, som ligge i Sieland, eller de, som ligge i Skone; Jacob Wintze skal forhandle med Knægtene om at blive paa Aarssold som nu. Han skal strax lade Skibene Hjorten, Hunden og et andet Skib, hvilket ham selv synes, udtakle, for at de kunne føre Knægtene over; han skal lade brygge og bage og forsyne Skibene med den nødvendige Fetalje baade til Knægtene og Skibsmandskabet, saa alt kan være rede, naar Christoffer von Monichhaussen kommer til Kiøbnehafn. — Seddel: Da Hertug Magnus har begjæret strax at maatte komme afsted for at modtage Stiftet Øzel og Kongen med det første venter Svar paa sin Skrivelse til sin Moder om denne Sag, skal han saa snart som muligt, men i al Hemmelighed, lade de 3 Skibe udruste. T. 6, 175 b.

1. Dec. (—). Til Erich Rud. Da Kongen har givet sin Moders Søster, Fru Ursula, Hertuginde af Meckelborg, 3 Læster Byg og skrevet til hende, at Erich Rud skal levere hende dem, skal han, naar hun tilskriver ham derom, levere hendes fuldmægtige de 3 Læster Byg enten i Lubeck, Rostock eller andetsteds, hvor hun begjærer. Han skal kjøbe saa mange Ærter, han kan faa, til Kongen og strax paa Foraaret sende dem til Kiøbnehafn. T. 6. 173 b.

— Befaling til Oluf Rose at kjøbe 20 Læster Ærter eller saa mange, han kan faa, til Kongen og strax paa Foraaret sende dem til Kiøbnehafn. Udt. i T. 6, 174.

4. Dec. (—). Til Diderich Quitzov, Henning Quitzov, Sten Bilde, Erich Bilde, Peder Løcke og Eggert Henricksen. Hr. Otte Krumpen har berettet, at nogen Kronens Skov og Ejendom paa Hintzholm løber ind paa hans Skove under Huerring, at Huer-

[1] Tr.: Rordam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 161 f. Rordam, Dsk. Kirkelove II. 45 f.

rings Enemærke og Maløø[1] Mark skyde ind paa hinanden, og at der intet Skjel er gjort mellem disse Ejendomme. De skulle derfor med det allerførste efter forud givet Varsel til Lodsejerne samles paa disse Ejendomme med Frandz Brockenhus, Embedsmand paa Nyborg, tage Sandemændene paa Hintzholm til sig og undersøge al Lejligheden. Hvor der ikke er Skjel mellem Ejendommene, skulle de ride og gjøre ret Skjel med Sten og Stabel. Hvad de bestemme, skulle de give beskrevet fra sig. T. 6, 174.

6. Dec. (**Nyborg**). Til Lauge Ulfstand. Da han ved Niels Ulfstand, Hofmarskalk, har begjæret nærmere Ordre om den Karl, som huggede Kongens Dreng Adam Plato og sidder fangen derfor paa Vordingborg Slot, befales det ham at give ham fri, da Kongen for Guds Skyld har eftergivet ham, hvad han dermed har forset sig.

Til Mogens Juul og Frantz Bilde. Da Morten Krabbe har begjæret 2 Kronens Gaarde i Vendsyssel til Mageskifte, den ene, kaldet Skerpinge, i Astrup Sogn i Horns Herred[2], den anden, kaldet Tyrrup[3], i Høring Sogn i Venneberg Herred, mod Udlæg af hans Arvegods i Vendsyssel, skulle de med det allerførste i Overværelse af Otte Brade og Christoffer Gøye vurdere og ligne Mageskiftegodset og give Kongen det beskrevet under deres Segl, saa han kan rette sig derefter. T. 6, 174 b.

— Befaling til Hr. Niels Lange at kjøbe og lade salte 20 Læster saltet (!) Fisk eller mere, saa de kunne være rede til at sendes til Foraaret til Kiøbnehafn med Skib. — Seddel: Han skal strax med dette Bud sende 4000 Hvidlinger og 4000 Flyndere hid. Udt. i T. 6, 175.

7. Dec. (—). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Han skal tilsige M. Hans Maler paa Kjødmangergade i Kiøbnehafn til at begive sig hid med Farver og Redskaber for at arbejde for Kongen. — Seddel: Han skal faa den Kjøbmand i Kiøbnehafn, som har det Ringharnisk til Salg, til at begive sig til Kongen med det. Han skal forhandle med Fredrick Teltmager om sikkert at gjøre de Telte færdige, som Kongen har befalet ham; han skal komme overens med ham om, hvad han for sin egen Person skal have for Kost og Arbejde, skaffe ham Ild, Lys, Traad og andet, som han skal bruge, samt underholde hans Svende med Mad og Øl og betale dem for

---

[1] Maale, Viby Sogn. [2] Astrup Sogn ligger nu i Vennebjerg Herred. [3] V. Tirup, Hjørring St. Olai Sogn.

deres Arbejde. Han skal strax lade slaa nogle flere Hestesko-søm og med det allerførste sende dem hid, da de, som han sidst sendte i Ottingen, bleve borte for Karlen, der skulde overbringe dem. T. 6, 176 (Brevet i Udt.).

8. Dec. (Nyborg). Til Claus Urne og Hr. Lauge Brade. Da Kongen med det første vil sende sin Broder Hertug Magnus til Øzel, skulle de gjøre sig rede til at følge ham derhen med deres Svende; de skulle medtage deres gode Klæder og andet, som de skulle bruge, og strax begive sig til Hertugen, naar denne kommer til Skone og sender dem Bud. T. 6, 175 b.

— Til de samme. Da Hertug Magnus paa førstkommende Tirsdag (12. Dec.) vil begive sig herfra til Kiøbnehafn og med det allerførste vil indskibe sig til Øzel, skulle de strax drage til Kiøbnehafn med deres Svende og medtage deres gode Klæder og andet, som de skulle bruge; siden skulle de følge Hertugen til Øzel. T. 6, 177 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da Hertug Magnus førstkommende Tirsdag begiver sig herfra til Kiøbnehafn og strax vil gaa om Bord, skal han sørge for at have de 3 Skibe rede, som han tidligere har faaet Befaling at udruste, saa at de strax kunne løbe ud. Kongen har givet sin Broder Skibet Hunden med alt Tilbehør, hvilket Skib derfor skal blive i Lifland, hvor Hertugen vil have det. Ligeledes har Kongen givet ham til hans Husholdning 10 Fade Vin, 2 Læster Sild, ½ Læst Bergerfisk, 3000 Flyndere og 1 Læst Aal samt et Fløjelstække, en Herredyne og en Hoveddyne, hvilke Ting han derfor strax skal lade indskibe og desforuden forsyne Skibene med den nødvendige Fetalje. — Nota: I Brevet indføres en Befaling til ufortøvet med visse Bud at sende hoslagte Breve til Claus Urne og Hr. Lauge Brade. — Seddel: Han skal sende hoslagte Brev til M. Henrick, Degn i Lunde Domkirke. T. 6, 176 b (Seddelen i Udt.).

— Befaling til Stygge Rosenkrandz og de andre, som ligge i Slotsloven paa Visborg, at skaffe denne Brevviser, Christoffer Mønichhaussens Tjener, et Skib, der strax kan føre ham fra Gotland til Havnen Kilkon[1] i Øzel Stift. Desuden skulle de befale Hans Krammer, Skipper i Visbye, at blive liggende der i nogen Tid, da Kongen med det første agter at bruge ham i Stiftet Øzel, saaledes som denne Brevviser videre skal berette. T. 6. 177.

---

[1] Kielkond.

8. Dec. (**Nyborg**). Befaling til Hr. Verner Pasberg at skaffe denne Brevviser, Christoffer Mønichhaüssens Tjener, en Baad derfra[1] over til Gotland, saa han uden Forsømmelse kan komme over. T. 6, 177 b.

9. Dec. (—). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. I Kongens Skrivelse til ham af 8. Dec. med Harniskknægten Claus meldtes, at Hertug Magnus vilde gaa om Bord i Kiøbnehafn, men Hertugen har nu forandret Bestemmelse og vil gaa om Bord ved Hanøø under Bleginge, hvorfor Hr. Magnus strax skal lade de 3 Skibe udruste og indskibe det, som er givet Hertugen til Husholdning. Naar Skibene ere rede, skal han med første Vind lade dem løbe til Hanøø og der afvente Hertugens Ankomst. T. 6, 178.

10. Dec. (—). Til Hr. Niels Lange. Da Matz Skiel nu har gjort klart Regnskab af Segeberg Gaard ved Ribe, skal han paa Kongens Vegne modtage Gaarden med Inventarium og andet og befale Slotsfogden at have Opsyn med alt. Han skal gjøre aarligt Regnskab deraf, og al Indtægten skal komme Kongen til bedste. Rel. Jochim Beck, Rentemester.

Til Otte Rud. Jørgen Suab har berettet, at Hans Pedersen i Kierbye for nogen Tid siden er „kommen udi et Løfte" for sin Broder Seuerin Pedersen og har betalt, hvad han har lovet, paa 11 Dlr. nær; da han har lidt stort Tab ved dette Løfte og ikke kan faa nogen Erstatning af sin Broder, har Kongen eftergivet ham de resterende 11 Dlr., hvorfor Otte Rud ikke mere maa tiltale ham derfor. T. 6, 178 b.

11. Dec. (—). Forleningsbrev for Jens Biilde paa Visborg Slot paa Gotland. Han skal gjøre Regnskab for al den Rente og Rettighed, som kan tilfalde Kongen paa Slottet, Landet, Holmene og i Havnene, baade vist og uvist, hvilket alt sammen skal tilfalde Kronen. Han maa i aarlig Løn af Slottets Regnskab oppebære 500 Jochimsdlr., 2 Amer rinsk Vin, 2 Fade Prysing, 2 Læster Tystøl og Foder til 6 Heste samt til 24 Karle Hofklædning og Løn som til Hoftjenerne „her udi Gaarden"; de andre Folk paa Slottet skulle lønnes efter gammel Sædvane. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Borgere og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 7, 514.

— Følgebrev for samme til Borgerne i Visbye. Rex m. p. subscr. R. 7, 514 b.

[1] Verner Parsberg var Lensmand paa Sølvitsborg.

11. Dec. (Nyborg). Følgebrev for samme til Bønderne paa Gotland. Rex m. p. subscr. R. 7, 515.

— Til Claus Urne og Hr. Lauge Brade. Der sendes dem en Kopi af de her førte Forhandlinger, hvorved Hertug Magnus er udvalgt til Biskop i Øzel og Vigk og Kongen af Danmark til Skytsherre derover, at de kunne rette sig derefter. Naar de komme derover, skulle de lade Lensmændene paa Slottene Arnsburg og Loda sværge at ville være Hertugen tro og holde ham Slottene i en tro Haand samt, hvis der tilstøder ham noget, holde dem til Kongen af Danmark. De skulle optage klare Registre over Inventarium og andet paa Slottene og tage dem med sig hjem; naar de have udrettet deres Ærender og undersøgt al Lejligheden, skulle de drage hjem og underrette Kongen om Forholdene derovre. T. 6, 179.

— Til Eyler Rønnov. Da denne Brevviser, Niels Møller i Thurup, har berettet, at han har holdt Smerupe Bro ved Puge Mølle vedlige, mod at hver Mand i Bierløsse[1] Fjerding hvert tiende Aar skulde give ham 1 Skp. Byg eller 1 Skp. Rug, men at han nu, da Tiden er forløben, ikke kan faa noget Korn, skal han undersøge Sagen og hjælpe ham saa meget, som Ret er. T. 6. 179 b.

—[2] Til Stygge Rosenkrantz og de andre, som ligge i Slotslov paa Visborg. Da de have meldt, at Christoffer Huitfeld er død, har Kongen forlenet Jens Bilde med Visborg Slot og sendt ham over for at modtage det, hvorfor de skulle overdrage ham Slotsloven og i alle Henseender være ham lydige. T. 6, 179 b.

12. Dec. (—). Aabent Brev, at Borgerskabet i Seebye maa bruge 2 Marker under Sebyegaard, den ene kaldet Søndre Mark, den anden Tofterne, som de nu selv have i Værge, og et Bol ved Seebye, kaldet Strygeregaard, mod en aarlig Afgift af 36 Mark danske, som de skulle betale sammen med deres Byskat. Lensmanden paa Sebyegaard skal aarlig anvise dem sædvanlig Rishugst i Kronens Skov Aas til at vedligeholde Byens Havn med. Rex m. p. subscr. R. 7, 93.

— Befaling til Hr. Magnus Gyldenstiern at lade indskibe paa Hertug Magnus's Skib 3 Bolsterdyner, 3 Hoveddyner og 3 Dundyner, som Kongen har givet Hertugen til hans Tjeneres Senge, samt 2 lempelige Fløjels Bænkedyner. T. 6, 179 b.

— Til Jacob Brockenhus og Lauge Urne. Der sendes dem

---

[1] Formodentlig Barløse, ligesom de andre i Brevet nævnte Lokaliteter i Baag Herred
[2] Hndskr. har urigtig: 11. Okt.

en Kopi af en Skrivelse fra Biskoppen af Osnebrugge[1], hvori denne melder, at han strax vil begive sig til Kongen; da Greven af Ostfrisland[2] vil blive denne Vinter i Suerige, behøve de ikke at vente længere efter ham, men skulle modtage Biskoppen, følge ham hid og skaffe ham med Følge fyrstelig Underholdning paa Vejen. Hvis han allerede er dragen forbi dem, skulle de strax begive sig efter ham.

Til Axel Juul, Palle Jul og Peder Kruse. Nogle Kronens Bønder i Hedensted Herred, som have kjøbt deres Bøndergaarde igjen af Christian III, skulle tilholde sig mere Ejendom, end deres Kjøbebreve udvise; ligeledes skulle Bønderne i Skovbyerne i samme Herred vægre sig ved at give Kronen Oldengjæld af deres Svin, og Kongen har befalet Hr. Jørgen Lycke at tiltale dem for disse Sager. De tre skulle derfor, naar Hr. Jørgen Lycke tilsiger dem, stævne Bønderne for sig og afsige en endelig Dom i de nævnte Sager, hvilken de skulle give beskreven fra sig. T. 6, 180.

12. Dec. (Nyborg). Ligelydende Brev til Niels Block i Rold, Herredsfoged i Hedensted Herred. Udt. i T. 6, 180 b.

13. Dec. (—). Befaling til Hans Meyer, Kongens Drejer, at levere Hertug Magnus 3 af de beslagne Sværd og en af de beslagne Bøsser, som hænge paa Drejerkammeret.

Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da Kongen har givet sin Broder Hertug Magnus sit leipzische Kyrads og 20 blanke „Trabzeug", skal han lade disse Ting indpakke og sende ind paa Hertugens Skib; Kongens Harniskknægt véd, hvilket Kyrads det er. T. 6, 181.

14. Dec. (—). Kvittans til Jochim Beck, Rentemester, paa 3000 Dlr., som han paa Kongens Vegne har leveret Hertug Magnus, da denne drog til Lifland, og paa 4000 Dlr., som han har leveret Christoffer von Mønichhaussen til at lønne Knægtene paa Arnsborg i Lifland med. R. 7, 281.

— Til Oluf Munck, Hr. Niels Lange og Ifuer Krabbe. Da Marsken Hr. Otte Krumpen paa Kongens Vegne skal give dem nogle Hverv og Ærender tilkjende, skulle de have samme Tillid til ham, som om det var Kongen selv. T. 6, 181.

— Lignende Skrivelser for Hr. Erick Krabbe til det skonske og til det sielandske Raad. Udt. i T. 6, 181 b.

— Til Borgerne i Olborg. Da Kongen til Foraaret vil

[1] Grev Johan af Hoya (ovfr. S. 334). [2] Grev Edzard.

lade Orlogsskibene løbe i Søen, skulle de udruste det Skib, som de ere taxerede for, med Skyts, Krudt, Lod og Baadsmænd samt Fetalje til Mandskabet paa Rejsen fra Olborg til Kiøbnehafn, hvorefter de skulle sende det inden Paaske til Kiøbnehafns Slot. Kongen vil her forsyne det med Fetalje og Folk og give Baadsmændene de sædvanlige Maanedspenge. T. 6, 181 b.

14. Dec. (Nyborg). Befalinger til Hr. Magnus Gyldenstiern og Hr. Herløf Trolde strax at lade Kronens Bønder i deres Len bage N Læster Kavringbrød og male N Læster Byggryn og levere dem Rug og Byg dertil af det, som tilkommer Kongen. Naar det er gjort, skulle de sende Brødet og Grynene til Kiøbnehafns Slot og levere det til Slotsskriveren der. T. 6, 182.

— Befalinger til Otte Brade, Jens Juul, Erich Rud, Steen Rosensparre og Lauge Urne at lade gjøre Malt og siden sende den til Kiøbnehafn med al den Havre, de kunne undvære. Udt. i T. 6, 182 b.

15. Dec. (—). Til Marcus Hesse. Da han skal have bragt 4 tørckiske Heste og en arabisk Sadel med Tilbehør med sig til Landet, skal han med det første begive sig til Kongen dermed, eftersom denne vil bese dem og, hvis de behage ham, kjøbe dem; Kongen vil betale ham, hvad han fortærer fra Kiøbnehafn og hid med Hestene. Hvis han har nogle smukke rydske Slæder, skal han tage dem med sig, hvis ikke, skal han udtage dem hos sine Medborgere i Kiøbnehafn, 2 Slæder, hver til 2 Heste, og 2 Slæder, hver til 1 Hest, med alt Tilbehør. Kongen vil betale dem. T. 6, 182 b[1].

— Befaling til Hr. Magnus Gyldenstiern, som har underrettet Kongen om, at Marcus Hess har indført de nævnte Heste og Sadelen, at tilsige Marcus Hess til at begive sig hid dermed. T. 6, 183.

— Til Hr. Niels Lange. Da Kongen har befalet Borgerne i Ribe inden Paaske at sende deres Orlogsskib til Kiøbnehafn, skal han derpaa indskibe al den tørre og saltede Fisk, som han dels kan faa af Tolden, dels kan faa til Kjøbs. T. 6, 182 b.

— Befaling til Albret Skiel strax paa Foraaret at sende al den tørre Fisk, som han skal give i Afgift af sit Len i dette Aar, samt al den tørre og saltede Fisk, han kan faa til Kjøbs, til Kiøbnehafns Slot. T. 6, 183.

— Til Otte Brade. Da Kongen har befalet Tolderen paa

[1] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 567.

Skagen at kjøbe saa megen tør og saltet Fisk som muligt og strax paa Foraaret sende den til Kiøbnehafns Slot, skal Otte Brade, eftersom Tolderen tilsiger ham, tage Penge og Varer af Stiftsskriveren i Vendsyssel og sende dem til Tolderen, at denne kan kjøbe Fisk derfor. T. 6, 183 b.

15. Dec. (Nyborg). Skrivelse til Simen Prytz, Tolder paa Skagen, om samme Sag. T. 6, 183 b.

16. Dec. (—). Livsbrev for M. Niels, Kongens Hofprædikant, paa et Vikarie i Aarhus Domkirke, som er ledigt efter Hr. Lauritz Olsen. Naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Residens, Ordinans og Kapitelsstatuter. Rex m. p. subscr. R. 6, 93 b.

— Til Peder Skriver, Landstingsskriver i Laaland. Da Fru Anne, Jørgen Urnis Efterleverske, Hofmesterinde hos Kongens Moder, har berettet, at hun formedelst sin daglige Tjeneste ikke selv kan være tilstede og svare paa Herredsting og Landsting til de Sager, som hun forfølger der i Landet, og har begjæret Kongens Forskrift til ham om paa hendes Vegne at forfølge hendes Sager, befales det ham at gjøre dette og at svare for hende til Tinge saa meget, som Ret er.

Til Claus Huitfeld. Da Fru Anne, Jørgen Urnis Efterleverske, Kongens Moders Hofmesterinde, har klaget over, at hun trods Kongens Befaling til Borgerne i Mariebo, ikke kan faa nogen endelig Dom paa Bytinget over Rasmus Hetland smstds., der ihjelslog hendes Foged, og over hans Hustru Marine for hendes Misgjerninger, skal han stævne Byfogden i Mariebo for sig tillige med Rasmus Hetland og dennes Hustru og undersøge, om Byfogden med Rette har vægret sig ved at dømme i disse Sager eller ej; siden skal han afsige en endelig Dom og give den beskreven fra sig. T. 6, 184.

— Anbefalingsskrivelse til Hertug Magnus for Peter Cæsar, der har Lyst til at tjene ham og har bedet om Kongens Forskrift til ham; Hertugen maa selv lade forhandle med ham om hans Løn, hvis han har Brug for ham.

Brev til Michel Jensen, Byfoged i Horsens, at Kongen har eftergivet denne Brevviser, Jens Jørgensen, Borger i Horsens, Halvdelen af de 30 Dlr., som Byfogden har forlangt af ham til Sagefald, fordi han mod Kongens Forbud er gaaet paa Gaden med sit Rør og derfor er bleven indsat i Byens Hægte. T. 6, 184 b.

16. Dec. (Nyborg). Aabent Brev, at ingen indlændiske eller udlændiske maa drage gjennem Laaland til Tydskeland, før de have tilkjendegivet Erich Rud, Embedsmand i Rafuensborg Len, hvem de tilhøre, da Kongen har erfaret, at mange Spejdere drage her fra Riget den Vej til Tydskeland uden at give Besked om, hvem de tilhøre. T. 6, 185.

— Lignende Brev, at ingen maa drage gjennem Falster til Tydskeland, før de have talt med Claus Huitfeld. Udt. i T. 6, 185.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Eftersom Kongen tidligere har talt med ham om at ville have en Farver og en, som kan berede Klæde, boende i Kiøbnehafn, skal han med det første tale med Jens Mogensen, Borger i Helsingøer, Matz Lampe og andre forstandige Borgere om, hvorledes der bedst kan begyndes dermed, og derefter saa snart som muligt bestille en Farver fra Lubeck eller Hamborg. Kongen vil forstrække 1000 Dlr. til at sætte Foretagendet i Gang med. Da Christoffer Mogensen, Slotsfoged paa Kiøbnehafns Slot, skal have Fuldmagt til at sælge Peder Christiernsens Gaard i Kiøbnehafn for 200 Dlr., skal han kjøbe den til Bolig for Farveren. Han skal tale med Borgmestrene Anders Godske, Jesper Olsen og Michel Skriver om, hvorledes Farveriet kan indrettes, saaledes at Byens Taarn, som ligger derved, kan bruges dertil, eftersom Rentemesteren tidligere har udset det med dem. — Seddel: Han skal give Kongens Bud Casper 1 Oxe, 1 Fjerd. Smør og 2 Svin til Hjælp til hans Bryllupskost. T. 6, 185 b[1].

[Omtr. 16.—17. Dec.] Til Borgmester og Raad i Nysted. Mogens Erichsen, Embedsmand paa Olholm, har klaget over, at han ikke paa Bytinget kan faa Dom over 2 af deres Medborgere, som ere gaaede ind i Kronens Skove med Bøsser for at skyde Dyr og ere blevne grebne paa fersk Gjerning „og nu ganger for den Sag udi Borgen“; hvorfor det befales dem at stævne Sagen for sig, naar han tilsiger dem, og afsige en endelig Dom.

Til Hr. Niels Lange. Da der skal være kommet noget Vox som Vrag der i Lenet, skal han strax med dette Bud sende det hid til Nyborg Slot og lade det føre fra Riberhus til Aaresund, at det derfra kan komme over til Assens. T. 6, 186. (U. St.)

17. Dec. (—). Til Hr. Christiern Pouelsen, Prior i S. Knudz Kloster i Otthense. Der sendes ham 3 Heste, tilhørende Hans von Discho, som i nogen Tid skulle blive i Klosteret, hvorfor han skal

[1] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 567 f., hvor der S. 568 L. 6—7 for »ther hoes, beleilig kunde« skal læses: ther hoes beleilig, oc kunde; L. 14 skal for »tonde« læses: oxe.

skaffe Foder til dem og Senge og Underhold til hans Folk. T. 6, 186 b.

17. Dec. (Nyborg). Til Pouel Bang, Tolder i Assens. Da Hans van Discho har 3 Heste staaende ved Aaresund i Øsbye, skal han strax sende Bud derover, paa Kongens Vegne lade Hestene og Folkene udkvitte og skaffe dem herover. Der sendes ham et Brev til Prioren, Hr. Christiern Pouelsen, i S. Knudz Kloster i Otthense, at denne indtil videre skal underholde Hestene og Folkene i Klosteret, hvilket Brev han skal levere Folkene med Befaling til dem at begive sig did. T. 6, 188 b.

— Til Kapitlet i Viborg. Da Kongen har henlagt et Kannikedømme i Viborg Domkirke til Underhold for en Dr. med., men der endnu ikke har bosat sig nogen der, og disse Brevvisere, Jacob Christiernsen og Oluf Tøstissen, en Tid lang have studeret denne Kunst og vakt gode Forhaabninger, men ikke have noget til deres Underholdning, har Kongen indtil videre tilladt dem at oppebære den aarlige Rente af hint Kannikedømme, hvorfor Kapitlet ikke maa gjøre dem nogen Hinder heri. T. 6, 186 b[1].

— Til de højlærde i Kiøbnehafn. Da en ved Navn Olaus Magni for nogen Tid siden har ladet den gotische Krønike udgaa, hvori han i højeste Grad haaner Kongens Lande og Forgængere, har M. Hans Suanninge skrevet noget derimod, og han sendes nu til dem med det, for at de kunne gjennemse og om muligt forbedre det, saa det siden kan udgaa paa Prent. De skulle skynde sig, at M. Hans ikke skal opholdes for længe dermed. T. 6, 187[2].

— Til Hartuig Thomissen, Axel Nielsen, Erich Lange og Jørgen Bernekov. Da Kongen har tilladt Holger Rosenkrandtz til Boller at faa noget Kronens Gods i Thursted[3] og Nedergaarde[4] til Magelæg mod Vederlag af sit Gods i Bygholms Len og der i Egnen, skulle de med det allerførste samles paa Mageskiftegodset, ligne det og gjøre klare Registre og Skrifter derpaa under deres Indsegl, saa Kongen kan rette sig derefter. T. 6, 187.

— Til Hr. Christiern Pouelsen, Prior i S. Knudz Kloster i Otthense. Da denne Brevviser, Claus Veyland, Kongens Bud, formedelst Alderdom og Svaghed ikke længere kan tjene, har Kongen givet ham Underhold der i Klosteret for Livstid. Prioren

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 163. [2] Tr.: Nyerup, Lüxdorphiana S. 285 f. Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 162 (efter Orig. For »lese« (L. 8 f. n.) har Brevbogen: besee). [3] Torsted, Hatting Herred. [4] Maaske i Eltang Sogn, Brusk Herred.

skal derfor skaffe ham et Værelse og nødvendig Underholdning samt aarlig give ham 6 Dlr. T. 6, 188[1].

17. Dec. (Nyborg). Til samme. Borgerne i Faaborg have berettet, at de have nogen Jord ved deres By i Leje af Hospitalet i Otthense og have givet aarlig Landgilde deraf, men nu have de erfaret, at andre søge at faa den i Leje. Hvis de have betalt deres Landgilde deraf, som de burde, og paa ingen Maader have forbrudt Jorden, skal han fremdeles lade dem beholde den paa de gamle Betingelser. T. 6, 188.

— Til Jørgen Rud. Erich Krabbe til Bustrop har berettet, at han har givet Peder Oxe 2 Gaarde i Rønnede By i Vestre Egede Sogn i Faxe Herred til Mageskifte, men ikke faaet Vederlag derfor, skjønt Peder Oxe med Brev og Segl har forpligtet sig dertil; han begjærer derfor at faa dem tilbage, hvilket ogsaa tillades. T. 6, 189.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da Kongen har sendt Hans van Discho herfra til Krogen for at undersøge al Lejligheden der, skal Hr. Magnus begive sig sammestedshen med ham og lade ham undersøge Slottet og Befæstningen, saa han (H. v. D.) siden kan give Kongen al Underretning derom. T. 6, 189 b[2].

— Kreditiv til Niels Skiel, Hans Stygge, Hartuig Thomissen, Anders Christiernsen, Jens Juul, Erich Lange, Hans Holck, Albret Maltissen, Axel Nielsen, Folmer Rosenkrandz, Johan Brockenhus, Jørgen Bernekov, Johan Høicken, Erich Rosenkrantz, Eskild Gøye og Ifuer Rask for Holger Rosenkrandz til Boller, Embedsmand paa Bygholm, der paa Kongens Vegne skal give dem nogle Hverv tilkjende. T. 6, 187 b.

18. Dec. (Nyborg). Kreditiv til Oluf Munck, Ifuer Krabbe, Pouel Huitfeld, Albret Skel, Niels Juul til Astrop, Otte Claussen, Niels Juul til Aabierg, Mogens Kaas til Ør[n]drop, Gundi Lange, Claus Sestedt, Mauritz Poderbusk, Pouel Abiildgaard og Christoffer Galskøt for Hr. Niels Lange, Embedsmand paa Riberhus, der paa Kongens Vegne skal give dem nogle Hverv tilkjende. T. 6, 189 b.

— Til Hr. Niels Lange. Da der skal ske store Hvervinger i Tydskeland og det kan befrygtes at være mod disse Riger, bliver det nødvendigt at have en stor Sum Penge i Forraad; der sendes ham derfor Kreditiv til nogle af Adelen i Nøriutland, som han skal forhandle med om at laane Kongen en Del Penge, eftersom han kan komme overens med hver enkelt om; de skulle have

[1] Tr.: Dsk. Mag. II. 75 f. [2] Tr.: Friis, Saml. t. dansk Bygnings- og Kunsthist. S. 167 (efter Orig.).

Pengene rede, at Kongen kan faa dem, naar han sender dem Bud. Kongen vil med sit Brev og Segl give dem nøjagtig Forvaring for, at de skulle faa Pengene igjen. T. 6, 190.

18. Dec. (Nyborg). Brev til Borgerne i Aarhus, at Kongen har tiltroet denne Brevviser, Peder Skriver, at være Borgmester der i Byen og taget ham i Ed som saadan. T. 6, 191 b.

19. Dec. (—). Til Jens Juul. Da denne Brevviserske, Marine, Knud Galtens Efterleverske, har klaget over, at hun er kommen til kort ved Skiftet mellem hende og hendes Søn, Peder Knudsen, efter hendes Husbond, og da Kongen i den Anledning har befalet Borgmestre og Raad i Aarhus at kalde Sagen for sig og skifte Arven, som det sig bør, skal han være tilstede, naar Sagen skal for, og hjælpe hende saa meget, som Ret er. T. 6, 191 b.

22. Dec. (—). Til Hr. Niels Lange. Da Kongen tidligere har talt med ham om nogle Spigerbor, som han skulde lade gjøre til Kongen, sendes der ham nu nogle Mønstre, hvorefter de skulle laves, samt Drejerens Skrivelse om, hvor mange der skal gjøres af hver Slags, med videre Besked. Han skal strax lade dem gjøre og derefter sende dem hid. T. 6, 192.

23. Dec. (—). Befaling til Kronens Tjenere, Stiftstjenerne, Klostertjenerne og Kirketjenerne i Bierge og Aasum Herreder om at sælge Kongen Fetalje, ligelydende med Befalingen af 26. Nov. 1559. Otte Rud skal forhandle med dem derom. Udt. i T. 6, 170 b.

— Skrivelse til Otte Rud om samme Sag. Det foregaaende Brev sendes ham til Forkyndelse paa Herredstingene. T. 6, 170 b.

— Befaling til Oluf Pedersen, Tolder i Ribe, henimod Foraaret at bestille lige saa meget sort og gult Klæde, Lærred og Sardug til Kongens Hofklædning som sidste Aar og siden sende det til Kiøbnehafns Slot. T. 6, 192.

— Til Hr. Eyler Hardenberg. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han melder, at Lauge Urne er død, og at han strax vil begive sig til Landzkrone for at ordne Slotsloven og andet, saa Slottet kan blive bevaret, indtil der kommer nærmere Ordrer. Kongen er tilfreds dermed og vil med det første skaffe en Lensmand til Slottet. Der er kommet Breve fra Kurfyrsten af Saxen og Tidender fra Nederlandene, hvorefter alt synes at være stille der; dog skal han have god Opsigt med alt magtpaaliggende. T. 6, 192 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Kongen har i disse Dage faaet Breve fra Kurfyrsten af Saxen og fra Nederlandene, hvorefter

der ikke synes at foretages Hvervinger der imod disse Lande, men alt synes at være roligt; dog skal han have god Opsigt med alt magtpaaliggende. T. 6, 193.

23. Dec. (Nyborg). Til Otthe Rud. Da denne Brevviser, Niels Bryde i Belringe[1], har klaget over, at han for Armods Skyld ikke kan betale de 5 Dlr. og 1 Ørt. Havre, som han havde lovet Otthe Rud paa Kongens Vegne, „for at han sagde sin Herredsfoged af med sin Tingriderehavre", har Kongen eftergivet ham det halve. T. 6, 193.

27. Dec. (—, 3. Juledag, 1560). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Jørgen Marsvin til Dyebeck, Hofsinde, hvorved denne faar Hurtis Enge, som ligge til Malmø Slot, mod at udlægge Kronen 2 Gaarde i Skiødz Herred, den ene i Giislofue. den anden i Staalstrup[2], og 1 Gaard i Aabyenørre i Vemendhøyes Herred. Rex m. p. subscr. R. 7, 413.

28. Dec. (—). Befaling til Jens Juul at sende 6 Læster Malt og 6 Læster Havre hid og fragte Skuder til at overføre dem; Rentemesteren skal betale Fragten, naar Kornet kommer. Udt. i T. 6, 193 b.

31. Dec. (—, 1560). Aabent Brev, at Frandtz Brochenhus, Embedsmand paa Nyborg, og hans Arvinger til evig Tid maa have Jus patronatus til Querndrup Kirke, for at den des bedre kan blive istandsat, da den er meget bygfalden og dens Rente ikke strækker til til Istandsættelsen og Kronens Part af Tienden er henlagt til Sognepræstens Underholdning. De skulle sørge for gode, lærde Mænd til Sognepræster. Rex m. p. subscr. R. 7. 12.

— Tilladelse for Kirkeværgerne for Kiierteminde Sognekirke til i 3 Aar at oppebære Kronens Part af Tienden af Messinge Kirke paa Hintzholm for dermed at istandsætte deres meget bygfaldne Sognekirke. Rex m. p. subscr. R. 7, 12 b.

— Følgebrev for Axel Viffert til Bønderne under Landzkronne Slot, som Lauge Urne sidst havde i Værge, samt til Provster, Præster og Degne over hele Lunde Stift. Rex m. p. subscr. R. 7, 414.

— Til Hr. Eyler Hardenberg. Da Kongen har forlenet Axel Viffert med Landzkrone og nu sendt ham afsted for at overtage det, skal Hr. Eyler Hardenberg begive sig did og sørge for, at han faar Inventarium, Jordebøger, Breve og andet, som bør følge Slottet. T. 6, 193 b.

---

[1] Bellinge, Odense Herred. [2] Nu Ståstorp, Tommarp Sogn.

1560.

1. Jan. (**Nyborg**, Nytaarsdag). Skjøde, udstedt med Rigsraadets Samtykke, til Jørgen Suaab paa Harridsløf i Skufbye[1] Sogn og Herred i Fyen med 20 Gaarde og 1 Gadehus i Harridsløf By, 1 nyt Hus nord for Harridsløf, som Jørgen Suaab selv har ladet bygge, 1 Gaard i Smedstrup[2], 2 Møller, hvoraf den ene kaldes Nedermølle, 2 Enghaver, den ene udenfor Bogense, 3 Ugedagsboliger, den ene i Tofthe, de 2 andre i Skufbye, og Landgilden af 2 Gaarde i Tofthe, 2 i Skufbye, 2 i Eskiilstrop og 4 i Kirreby[3], den Rettighed dog undtagen, som Bønderne selv have i Gaardene. Kongen bekjender at have faaet Fyldest for Godset. Rex m. p. subscr. R. 7, 10[4].

— Til Hr. Eyler Hardenberg. Da der skal holdes ondt Regimente i Trelleborg og Ydstedt, befaler Kongen ham at have Tilsyn med, at Byerne bygges og forbedres, at der holdes godt Politi, at Borgerne ere Øvrigheden lydige, og at omvendt Øvrigheden ikke besværer Borgerne med Urette. Hvis nogen lider Vold eller der begaas anden Uskikkelighed i Byerne, skal han begive sig derhen og undersøge Sagen, hjælpe hver Mand til sin Ret og paase, at Kronens Rettighed ikke krænkes. T. 6, 195.

— Lignende Befaling til Frandz Brockenhus m. H. t. Nyborg, Suinborg og Kierteminde. Udt. i T. 6, 195 b.

— Befalinger til Borgerne i Ydsted og Trelleborg at være Hr. Eyler Hardenbergk, Hofmester, lydige og underrette ham om mulig tilføjet Vold eller Uret. T. 6, 195 b.

— Lignende Befalinger til Borgerne i Nyborg, Suinborg og Kierteminde om at være Frantz Brockenhus lydige. Udt. i T. 6, 196.

— Til Borgerne i Halmsted. De have ved deres fuldmægtige tilkjendegivet, at de have faaet Kongens Skrivelse om at befæste deres By, og have klaget over, at deres Næring formenes dem meget, da Pebersvende, Bønder og andre bruge Kjøbmandskab og anden Næring mod Byens Privilegier. Kongen sender dem derfor to Breve til Hr. Magnus Gyldenstiern og Hr. Peder Skram, at de i deres Len skulle forbyde Pebersvende, Bønder og

[1] Skovby. [2] Smidstrup, Guldbjerg Sogn. [3] Kjærby, Skovby Sogn. [4] Randbemærkning: »Nota: dette Brev blev omskrevet Ord fra Ord og igjen forseglet under Kongens og Raadsens Indsegle«.

andre i Landsbyerne at drive Handel imod Recessen og straffe dem, som gjøre dette. For at de bedre kunne befæste deres By, maa de i et Aar efter dette Brevs Datum dertil oppebære Kronens Sise af alt Tydstøl, men skulle saa med det første fuldføre Arbejdet. T. 6, 197.

1. Jan. (**Nyborg**, Nytaarsdag). Skrivelse til Hr. Magnus Gyldenstiern om samme Sag. — Sedler: 1. Da Borgerne i Halmstad klage over, at de besværes meget med de Landsknægte, de skulle holde, medens mange af Knægtene, som laa i Skaane, ere komne bort, skal han forlægge de Knægte, som ligge i Borgeleje i Halmstad, til de andre Kjøbsteder og skaane Borgerne i Halmstad saa meget som muligt, da de nu skulle befæste deres By. — 2. Da Kongen har givet Borgerne i Halmstad noget Tømmer til deres Bys Befæstning, skal han anvise dem det og lade det hugge, hvor der sker mindst Skovskade. T. 6, 198.

— Skrivelse til Hr. Peder Skram om samme Sag og om Oppebørselen af Kronens Sise af alt Tydstøl. — Seddel af samme Indhold som Seddel 2 i Hr. Magnus Gyldenstiernes Brev. Udt. i T. 6, 198 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da han skriver, at Peder Chrestiernsen er brudt ud af Fængselet og sprungen over Muren, men er bleven greben, befales det ham at forvare ham vel med Jern og godt Hægte og tilsige Fogden og Slotsskriveren paa Krogen til at passe godt paa ham, saafremt de ikke selv ville sidde i hans Sted. T. 6, 197 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da Christiern Munck, Embedsmand paa Aggershus, har berettet, at der har været en Sørøver under Norge med 5 Rorsjagter, som har plyndret fra Indbyggerne, og derfor har begjæret at faa et Orlogsskib derop til Foraaret, skal han til den Tid sende et Skib derop, hvis han kan undvære noget, til det Sted, Christiern Munck tilsiger ham. Denne skal selv udruste det med Folk, Fetalje og andet Tilbehør. T. 6, 198[1].

— Til Erich Rud. Da Borgerne i Nagskouf have klaget over, at mange Pebersvende gjøre dem Forprang med Handel imod deres Bys Privilegier, og da mange tvært imod den afdøde Konges Forbud baade sælge Ved til fremmede og selv udføre det,

[1] Tr.: Nsk. Rigsreg. I. 279.

skal han lade det første forbyde, for saa vidt det er ulovligt, og sørge for, at Forbudet mod at udføre Ved overholdes. T. 6, 199.

1. Jan. (**Nyborg**, Nytaarsdag). Lignende Brev til Mogens Erichsen. Udt. i T. 6, 199.

— Til Hr. Herlof Throlle. Borgmester og Raad i Meideborg[1] have tilskrevet Kongen, at denne Brevviser, deres Medborger Joachim Grebbin, skal have haft en Søn, Hans Grebbin, der gik i Skole i Kiøbnehafn og nu er bleven ihjelslaaet af en Lokat, Hans Hører, hvorfor de begjære, at Kongen vil hjælpe deres Medborger til sin Ret. Da Hr. Herlof har „den gejstlige Ret at forhandle" i Sieland, skal han undersøge Sagen og hjælpe Joachim Grebbin saa meget, som Ret er. T. 6, 199 b[2].

6. Jan. (**Kolding**, Hell. tre Kongers Dag). Til Dr. Peder Paladius og M. Hans Albretsen. Da Hr. Herlof Throlle paa deres Vegne har tilkjendegivet, at de anse det for rigtigt, at der holdes Bededage over hele Riget, skulle de lade Breve udgaa derom til alle Superintendenterne, og hvis det synes dem, at der er for kort Frist til den berammede Tid for Bededagenes Afholdelse, skulle de forlænge den noget, saa Præsterne betimelig kunne faa Underretning derom. T. 6, 199 b.

— Til Johan Høicken. Da Kongen har givet hans Hustru Tømmer til et Hus, 10 Bindinger langt og 1 Loft højt, skal han dertil tage det Tømmer, som allerede ligger hugget i Klosteret[3] eller i Skoven og blev bestilt i Christian III's Tid; hvis det ikke slaar til, skal han lade det manglende hugge i Skoven, hvor der sker mindst Skovskade.

Til Matz Rydtze, Byfoged i Otthense. Kongen har eftergivet denne Brevviser, Christoffer Hansen, de 6 Dlr., han skal være falden i til Kongen for et Manddrab, da han har klaget over, at han for Fattigdoms Skyld ikke kan betale dem.

Til Frantz Brockenhus. Da Kongen tidligere har talt med ham om at opbygge Biskopsgaarden i Otthense, befales det ham at gjøre sin største Flid til, at der kan begyndes strax efter Fastelavn; han skal befale Kongens Tømmermand, Hans Lyckov i Kiøbnehafn, at begive sig derover og hugge Spæret og andet, som behøves til Bygningen. Kongen har talt med sin Moder, og hun

---

[1] Magdeburg. [2] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 161. [3] Alling Kloster.

har lovet at drage did, bese al Lejligheden og forordne, hvorledes der skal bygges. T. 6, 200.

6. Jan. (**Kolding**, Hell.' tre Kongers Dag). Til Axel Viffert. Kongen har begjæret Atzerbo Gaard til Mageskifte af Giert Ulfstand mod at udlægge ham Beckeskouf Kloster og har i den Anledning ladet Befaling udgaa til gode Mænd om at vurdere begge Godser; da Lauge Urne, til hvem Befalingen var sendt, nu er død, skal Axel Viffert tage den til sig og med de andre gode Mænd snarest udføre den. T. 6, 200 b.

7. Jan. (—). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Kongen har, som han véd, paa Begjæring af Christoffer Urnes Slægt og Venner tilladt, at han maa komme ud af det Fængsel, han i nogle Aar har været i, dog paa den Betingelse, at han med Slægt og Venner gjør Kongen nøjagtig Forvaring med Brev og Segl efter en Kopi, som Kongen har ladet opsætte. Hans Moder, Fru Anne, Hr. Johan Urnis Efterleverske, har begjæret, at han maa komme løs en 4 Ugers Tid efter tyvende Dag Jul og begive sig til Otthense for at tale med Slægt og Venner, hvilket Kongen har bevilget. Naar derfor hun eller en anden paa hans Vegne sender 4 eller 6 vederhæftige Riddermændsmænd til Hr. Magnus, som ville love, at han ikke skal forgribe sig mod Kongen, dennes Riger eller Undersaatter, og at de, hvis han ikke inden nævnte Frist stiller Kongen tilfreds med Brev og Segl, ville føre ham ind paa Kallingborg Slot igjen, skal han befale Sten Rosensparre, Embedsmand paa Kallingborg Slot, at lade ham komme ud. T. 6, 201.

— Til M. Hans Thagessen. Denne Brevviser, Hr. Ifuer Matzen, har berettet, at han af Vaade har ihjelslaaet en Karl og derfor er dømt fra sit Præsteembede; han blev da enig med sin Kapellan om, at denne skulde forestaa hans Sogne, Anst og Giesten, indtil Sagen var forbi, men saa lade ham faa dem igjen, hvilket denne ogsaa lovede. Han har dernæst været for de højlærde ved Universitetet og for alle Superintendenterne og er bleven erklæret fri for dette Manddrab og tildømt sit Præsteembede igjen, men da han kom hjem, havde M. Hans Thagessen undt Kapellanen Sognene. Det befales derfor M. Hans strax at lade Hr. Ifuer faa Sognene igjen[1]. T. 6, 201 b.

— Aabent Brev, at Kongen formedelst sin forestaaende Rejse ud af Riget har opsat til Fastelavn Sagen mellem Fru Anne.

[1] Jvfr. Hans Tavsens Svar i Dsk. Mag. 3. R. III. 304 ff.

Jørgen Skougardz Efterleverske, og hendes Stifbørn og deres Svogre, der skulde møde i Rette for Kongen den 20de Dag Jul. T. 6, 202.

17. Jan. (Kiel). Kvittans til Jørgen Svobe paa 5000 Dlr., som han var Kongen skyldig for Harridzløf Gaard og Gods og nu har betalt. Rex m. p. subscr. R. 7, 13.

18. Jan. (—). Til Borgmester, Raad og Byfoged i Vedle. Da Augustin Chuden, Borger i Hamborg, har berettet, at Hans Lauritzen, Borger i Vedle, var ham nogle Penge skyldig og havde pantsat ham sin Gaard derfor, men at han nu efter Hans Lauritzens Død hverken kan faa Penge eller Gaard, skulle de med det allerførste undersøge Sagen og hjælpe Augustin Chuden eller hans fuldmægtige saa meget, som Ret er. Udt. i T. 6, 202.

19. Jan. (—). Til Borgmester, Raad og Byfoged i Auskier. Borgmestre og Raad i Lubeke have tilkjendegivet Kongen, at nogle af deres Medborgere have haft Gods paa Skipper Herlog Lossis Skib, der er strandet ved Auskier, og at Godset er bjerget, men at der forlanges $^2/_3$ af Godset i Bjergeløn, som videre kan ses af deres Skrivelse og deres Medborgeres Supplikats, der sendes. Det befales dem derfor at lade de lubske Kjøbmænd faa det af det bjergede Gods, som er deres, for samme Bjergeløn som i den forrige Konges Tid. T. 6, 202.

25. Jan. (Flensborg). Til Abbeden i Em Kloster. Da Holger Rosenkrandz har berettet, at Bygholm er meget bygfalden, og at han med det første agter at lade bygge der, har Kongen dertil givet ham 10 Ege, som Abbeden skal anvise ham i Klosterets Skove, hvor der kan hugges godt Bygningstømmer med mindst Skovskade. T. 6, 202 b.

— Lignende Skrivelse til Eskild Gøye eller i hans Fraværelse Hans Due, Foged i Ore Kloster. Udt. i T. 6, 202 b.

— Befaling til Hr. Niels Lange strax at bestille saa mange tørre Fisk, Hvidlinger og Flyndere, han kan faa, og øjeblikkelig sende dem til Nyborg til Kongens Underholdning tillige med alle de Øxne, som han har af Kongens. T. 6, 202 b.

31. Jan. (Kolding). Fornyet Befaling til Claus Urne at følge Hertug Magnus ind i Lifland uden nogensomhelst Undskyldning. T. 6, 203.

— Til Hr. Otte Krumpen. Da Kongen vil holde Fastelavn paa Nyborg Slot og samtidig vil gjøre nogle gode Mænds Bryllupper der, skal han begive sig did til Kongen med sin Hustru

og hendes Jomfruer, saa de senest ere tilstede Fred. før Fastelavns Sønd. (23. Febr.). T. 6, 203 b.

31. Jan. (Kolding). Lignende Brev til Hr. Jørgen Løcke. Udt. i T. 6, 203 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern. En tidligere Befaling til at sende Kongens Rustkammer med alle Kyradserne i Harniskkammeret til Nyborg gjentages; mangler der Kister dertil, skal han se at skaffe dem. Endvidere skal han sende alle Kongens Turnersværd og Turnerstager samt alle de Træer, som endnu ikke ere forarbejdede til Stager, med alt andet, som hører til Turneren. Da der skal bygges paa Biskopsgaarden i Otthense, skal han sende 400 Vognskud fra Kiøbnehafns Slot til Kierteminde og skrive Otte Rud til derom, at denne kan lade dem hente der, naar de komme. T. 6, 203 b.

— Til M. Hans. Albretsen. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han melder, at han har udsat Bededagene til 4.—6. Marts; Kongen samtykker deri og befaler ham i god Tid at skrive til de andre Superintendenter derom. T. 6, 204.

1. Febr. (—). Aabent Brev, at Holger Rossenkrantz til Boller, Embedsmand paa Bygholm, og hans Arvinger maa have Jus patronatus til Tiørsted[1] Kirke og Præstegaard og aarlig oppebære Kronens Part af Tienden af Tiørsted Sogn. De skulle paase, at Kirke og Præstegaard holdes ved Magt, og at Kirkens Rente indkræves og kommer Kirken til bedste; de skulle altid forsyne Menigheden med en god, lærd Mand til Sognepræst. Rex m. p. subscr. R. 7, 94 b.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Holger Rossenkrantz til Boller, Embedsmand paa Bygholm Slot. hvorved denne faar 11 Gaarde og 3 Gadehuse i Tiørsted By i Hatting Herred, 1 Otting Jord i Tiørsted Mark samt Kronens Rettighed af efterskrevne jordegne Bøndergods: 2 Gaarde i Tiørsted, 1 Otting Jord i Tiørsted Mark og 1 Gaard i Nedergaarde i Bierge Herred. Han maa selv handle med de jordegne Bønder om deres Rettighed i deres fri Bondegods og maa have Byerne Tiørsted og Nedergaarde med fri Birkeret under Boller Birk. Derfor har han udlagt Kronen 1 Gaard i Fleming i Ning[2] Herred, 7 Gaarde og 1 Gadehus i Hatting By og 1 Gaard i Torsted i Hatting Herred og 1 Bol i Gromstorp[3] i Vor Herred, dog undtaget en Eng og Skov i Hatting Mark,

[1] Tyrsted, Hatting Herred. [2] Nim. [3] Grumstrup.

kaldet Riibermae, og et Møllested i samme Mark med Dam, som han selv maa beholde. Rex m. p. subscr. R. 7, 95.

1. Febr. (Kolding). Befaling til Oluf Pedersen, Tolder i Ribe. strax at kjøbe 4 Læster godt Hamborgøl til Kongen og med sit visse Bud sende det til Nyborg inden Fastelavn. Hr. Niels Lange har faaet Befaling til at skaffe saa mange Vogne, som behøves til at føre det fra Ribe til Hadersløf; her skal Oluf Pedersens Bud fragte en Skude til Assens, og der vil Kongen lade det hente af sine Rustvogne.

Befaling til Hr. Niels Lange at skaffe de nævnte Vogne. T. 6, 204 b.

4. Febr. (—). Indbydelser til nedenfor nævnte Riddermændsmænd med Hustruer og deres Jomfruer til at være tilstede paa Nyborg Slot Fastelavns Sønd. (25. Febr.), da Kongen da agter at gjøre Axel Viffertz (og Jacob Huides) Bryllup(per) med Jomfru Anne Andersdatter (og Jomfru Lene Gøye). — Til Axel Vifferts og Jomfru Anne Andersdatters Bryllup: Hans Johansen med Hustru, Christoffer Johansen med Hustru, Christoffer Munck med Hustru, Jacob Viffert med Hustru, Ebbe Munck med Hustru, Jacob Sested med Hustru, Fru Anne Giert Bryskis, Steen Bilde i Fyen med Hustru, Steen Bilde i Skone med Hustru, Erich Valckendorf med Hustru og Anders Johansen. — Til Jacob Huides og Jomfru Lene Gøyes Bryllup: Fru Kirstine af Rødkield, Claus Eggertsen med Hustru, Fru Anne Jesper Frisis, Otte Huide med Hustru, Jørgen Skinckel med Hustru, Jørgen Valckendorf, Mogens Falster med Hustru, Fru Ølgard Peder Falsters, Absolon Gøye og Hening Gøye. T. 6, 204 b.

7. Febr. (Nyborg). Til de jordegne Bønder i Salling Herred. Da Kongen til Fastelavn venter nogle fremmede Herrer hid, skulle hver 20 Mand sælge Kongen 10 Beder, 10 Vol Æg, 10 Ænder og 20 Høns og levere det paa Nyborg Slot senest 8 Dage før Fastelavn efter Erich Bildes nærmere Undervisning. De skulle faa Betaling, naar de levere Fetaljen.

Befaling til Borgmester og Byfoged i Otthense at laane Kongen fra deres By 10 Halvtøndekjedler, 3 Fjerdingkjedler, 6 Kjedler, hver paa 1 Td., 3 Kjedler, hver paa 3 Tdr., 200 Tinfade, 150 Tintallerkener, 150 Tinsaltsirkener, 24 Par Lysestager, 200 Skiveduge, baade Overduge og Underduge, og 12 Herresenge med alt Tilbehør. De skulle sende det hid i god Tid før Fastelavn med 2 Karle, som kunne tage Vare paa Godset, og 2 Bor-

gersker, som kunne være tilstede her, brede Dug og have Opsyn med, at intet forkommes. Kongen vil beholde Sagerne en kort Tid her paa Slottet og siden sende dem tilbage igjen; hvis noget bortkommer, vil han erstatte det. T. 6, 205 b.

7. Febr. (Nyborg). Lignende Befaling til Borgmester og Byfoged i Suinborg om 150 Tinfade, 50 Tintallerkener, 100 Skiveduge, 16 store Bækkener, 10 Par Lysestager, 10 Herresenge med alt Tilbehør og desuden Borgersker.

Befaling til Borgmester og Byfoged i Foborg at laane Kongen 50 Skiveduge.

Befaling til Lauritz Knudsen, Borgmester i Faaborg, at bestille ½ Læst Æbler og 2 Tdr. Pærer og sende dem hid i god Tid før Fastelavn. Udt. i T. 6, 206.

— Befaling til Hans Drejer at hidskikke alle de Æbler og Pærer og den Kabudskaal, som han har. Udt. i T. 6, 206 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Han skal hos den hollandske Skomager i Færgestrædet bestille 10 Par sorte „Rugsko“ og 6 Par Korduansko til Kongens eget Behov, Rugskoene skulle være udstukne paa det bedste, noget engere, end de sidste vare. Af Dirich Mumme og Hans Sukkerbager skal han kjøbe og derefter hidskikke alle de „Leruer“ [1], som de have, „baade Mands- og Kvindespersone ligt“. Han skal hidsende det røde Fløjels Skivetække, som er 7 Alen langt, 4 Tapeter, 2 stakkede røde Tapeter, 2 brune Fløjels Bænkedyner og et brunt Skivetække. Villom Apotheker skal i god Tid før Fastelavn sende allehaande Sukkerkonfekt til Banketter; Knud Skriver skal lade skjære 1000 Tortislestager [2] og have dem staaende, saa han kan sende dem, naar han faar Bud. Udt. i T. 6, 206 b [3].

8. Febr. (—). Stævning til Jørgen Brade til Thostrup og Otte Brade til Knudstrop, Embedsmænd paa Nyekiøpping og Aalborg, at møde for Konge og Rigsraad paa den første almindelige Herredag, som skal staa i Otthense S. Hans Dag Midsommer, med de fornødne Breve og Beviser, da Niels Krumme til Orboholm har berettet, at de gjøre ham Hinder paa noget Gods i Norge, kaldet Jore, som er tilfaldet ham og hans Søster efter deres Morbrødre, Niels Rafuelsen og Erich Rafuelsen, og disses Søstre [4]. T. 7, 207.

---

[1] ɔ: Masker. [2] Tortissel ɔ: Fakkel. [3] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 568
[4] Jvfr. Norske Rigsregistr. I. 251, 280, 321 f. (Norsk) Hist. Tidsskr. III. 233.

9. Febr. (Nyborg). Til Christiern Pouelsen, Prior i S. Knudz Kloster i Otthense. Hr. Ib Jensen, Vikar, forlenede Claus Maler og dennes Børn med en Gaard i Overgade i Otthense, hørende til S. Gertruds Alter i vor Frue Kirke, hvilken Gaard nu Hans Matzen, Bager, der er gift med Claus Malers Datter, har. Efter Hr. Ib Jensens Død forlenedes Frandz Mogensen, Læsemester i Anduorskouf, med Vikariet, og nu er det ledigt efter sidstnævntes Død. Prioren skal derfor undersøge, om Kongen har Ret til at bortforlene dette Alter; hvis saa er, har Kongen undt Christoffer Guldsmed Kronens Rettighed i Hans Bagers Gaard. — Seddel: Da der skal have ligget mange Vikarier og meget Altergods til S. Albans og vor Frue Kirker i Otthense. som nu „underslaas", saa man ikke véd, hvem der er forlenet med det, skal Prioren i S. Knudz Kloster undersøge dette og give Kongen skriftlig Underretning derom. Udt. i T. 6, 206[1].

— Tilladelse for Marcus Hees, Borger i Kiøbnehafn, til nu at udføre 16 Heste til Tydskeland, Kronens Told dog uforkrænket. T. 6, 207[2].

10. Febr. (—). Til Hr. Eyler Hardenberg, Hr. Verner Pasberg, Jacob Sparre og Jacob Brockenhus. Kongen er bleven enig med Gert Jensen og Fru Thale, Pouel Laxmandz Efterleverske, om et Mageskifte, hvorved Gert Jensen udlægger til Kronen sin Gaard Atzerboe med sit øvrige Gods i Holbo og Try Herreder mod at faa Beckeskouf Kloster, og Fru Thale udlægger til Kronen sin Gaard Stenolt med sit øvrige Gods i Holbo og Try Herreder mod at faa Bosie Kloster. De skulle derfor med det første mødes paa Mageskiftegodset, ligne det og give deres Ligning beskreven fra sig, saa Kongen kan rette sig derefter. T. 6, 208.

— Skrivelse til Hr. Eyler Hardenberg om de to nævnte Mageskifter, som Kongen ønsker bragte i Stand, da han vil indrette en Vildtbane paa Halsnes og der omkring. Der sendes ham de ndfr. anførte lukkede Breve til Hr. Verner Pasberg, Jacob Sparre og Jacob Brockenhus og til Gert Jensen og Fru Thale samt det aabne Brev til ham selv og de andre gode Mænd, som skulle bese Godset. Han skal besørge Brevene og sørge for, at Forretningen hurtig gaar for sig. T. 6, 208 b.

[1] Tr. (med Undtagelse af »Seddelen«): Dsk. Mag. II. 76, hvor der L. 13 for »Borger« skal læses: Bager. [2] Begynd. tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 568 f

10. Febr. (**Nyborg**). Befaling til Giert Jensen at være tilstede, naar de nævnte gode Mænd komme for at bese hans Gods, og give dem alle Oplysninger. T. 6, 208 b.

— Lignende Befaling til Fru Thale, Pouel Laxmandz Efterleverske. Udt. i T. 6, 208 b.

— Befalinger til Hr. Verner Pasberg, Jacob Sparre og Jacob Brockenhus at møde og ligne det nævnte Mageskiftegods, naar Hr. Eyler Hardenberg tilsiger dem. T. 6, 209 b.

— Til Ifuer Krabbe, Jens Juul, Embedsmand paa Kaløø, Hans Holck, Christoffer Gøye, Biørn Kaas og Frandz Banner. Da Otte Brade, Embedsmand paa Aalborghus, har berettet, at der er Trætte mellem ham paa Kongens Vegne og Hr. Jørgen Løcke, Embedsmand i Marieagger Kloster, om ret Markeskjel mellem Als, Hørberskouf[1] og Skiellum[2] paa den ene og Lunkier[3] paa den anden Side, skulle de inden Pinse samles paa Ejendommen, tage Sandemændene i Hedensted Herred til sig, stævne begge Parter for sig med deres Breve, undersøge Sagen og gjøre ret Markeskjel med Sten og Stabel. De skulle ogsaa undersøge, hvor langt de Enge, som ligge østen under Lunkier og ere undtagne i Hr. Jens Matzens Laasebrev, med Rette bør løbe. Hvad de bestemme, skulle de give skriftlig fra sig. Faar nogen lovligt Forfald, maa de andre tage en anden i hans Sted. Rex m. p. subscr. T. 6, 209 b.

— Befaling til Jens Juul at have Fetalje og Foder i Forraad, da Kongen 14 Dage efter Fastelavn vil begive sig herfra til Aarhusgaard og blive der i nogen Tid. T. 6, 210 b.

— Til Dr. Erasmus Lætus. Foranlediget ved hans Skrivelse til Kongen, hvori han melder, at han er bleven promoveret til Doktor i den hellige Skrift, og begjærer Hjælp til at betale den Gjæld, som han er kommen i ved sin Promotion, sendes der ham 200 Dlr. med Brevviseren Ambrosius Skerff, og det befales ham strax at begive sig herind i Riget til Kongen for nærmere at erfare dennes Vilje. T. 6, 211[4].

11. Febr. (—). Til Lektor Mouritz, Sognepræst i Thiereby. Da nogle Indbyggere i Skielskøør have klaget over, at det derværende Klosters Ejendom siden dets Nedlæggelse er bortkommen til anden Brug, uden at Kongen véd med hvad Ret, skal han, der som den sidste Prior maa vide Besked derom, strax begive

[1] Helberskov, Als Sogn, Hindsted Herred. [2] Skelund. [3] Lavenkjær Skov.
[4] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 165 f.

sig hid med Klosterets Segl og Register over, hvor al Klosterets Ejendom er kommen hen, og hvem der nu har den, samt alle de Breve, han har af Klosterets. T. 6, 211[1].

11. Febr. (Nyborg). Stadfæstelse af M. Niels Jespersens Valg til Superintendent i Fyens Stift efter M. Jørgens Død, efter at han nu har aflagt Kongen Ed. Rex m. p. subscr. T. 6, 211 b[2].

— Befaling til Otte Rud ufortøvet, Dag og Nat uspart, at sende 44 Tylvter af de Savdeler, der ere indlagte i S. Hans Kirke i Otthense, hid og levere dem til Slotsfogden paa Nyborg Slot mod dennes Kvittans. Udt. i T. 6, 212.

12. Febr. (—). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da den Tid, i hvilken Christoffer Urne skulde løslades af sit Fængsel, er forløben, uden at det forlangte Forløfte for ham er gjort, har Kongen paa hans Hustrus og Søskendes Forbøn tilladt, at han maa være fri i 6 Uger paa de samme Betingelser som i Brevet af 7. Jan., men Forlovernes Antal sættes nu til 6, og de skulle forpligte sig til inden den fastsatte Frists Udløb, hvis han ikke opnaar Forlig med Kongen, at indføre ham paa Kallingborg Slot igjen, levende eller død. T. 6, 212.

— Til Hr. Ve[r]ner Pasberg. Da der skal være Mangel paa Brændeved paa Kiøbnehafns Slot, skal han i Kronens Skove[3] lade hugge 2 Skibsladninger Brændeved af El, Birk og andre Træer, som ere mindst til Skovskade, og deriblandt saa mange store og smaa Indholter til Skibsbygning, som han kan faa; derefter skal han lade baade Brændeved og Indholter føre ned til Ladestederne, saa Hr. Magnus Gyldenstiern, Statholder paa Kiøbnehafns Slot, kan lade det hente med Kongens Skibe[4].

Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da han har begjæret nærmere Ordre om En ved Navn Frederich, der i Løn begjærer lige saa meget som Bøssesmeden, befales det ham, hvis vedkommende kan tænkes at være Kongen gavnlig, at forhandle med ham om Lønnen og siden paa Kongens Vegne tage ham i Tjeneste. T. 6, 213.

16. Febr. (Kjærstrup paa Taasinge). Brev for Fru Margreta, Jost Urnis Efterleverske, paa Kronens Part af Tienden af Homlet Sogn paa Langeland. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 7, 13 b.

---

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 476 (hvor der L. 10 for »attj strax« skal læses: attj wide beskeden ther om. Thij bede wij etther oc wille, attj strax) Her hævdes, at det maa være Karmeliterklosteret, ikke Dominikanerklosteret, hvorom Brevet handler. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. VI 99 f. [3] I Solvitsborg Len. [4] Lignende Befaling udgik til Hr. Tage Thott paa Baahus.

18. Febr. (**Nyborg**). Til Otte Rud. Da Kongen til Fastelavn venter sine Farbrødre, Hertugerne Hans og Adolf, og til samme Tid har „førdret" nogle Adelsmænd fra Holsten med deres Hustruer og Jomfruer hid til sig, skal han, naar de komme til Otthense, skaffe dem gode Herberger, fyrstelig Underholdning og Udkvitning og siden de nødvendige Vogne derfra til Nyborg.

Befaling til Pouel Bang, Tolder i Assens, at skaffe de samme Udkvitning der i Byen 1 Nat, naar de komme dertil. T. 6, 213 b.

— Til Erich Bilde. Da Kongen venter sine Farbrødre, Hertugerne Hans og Adolf, hid til Fastelavn, skal han med Erich Løcke begive sig til Assens og der afvente deres Ankomst; de skulle modtage dem paa Kongens Vegne, følge dem hid og skaffe dem fyrstelig Underholdning og de nødvendige Vogne. Naar Hertug Hans kommer og de sikkert erfare, at Hertug Adolf ventes, skal den ene af dem følge Hertug Hans og den anden oppebie Hertug Adolf. T. 6, 214 b.

— Befaling til Eyler Rønnov at skaffe samme de nødvendige Vogne fra Assens til Otthense. T. 6, 215.

— Til Borgmester og Raad i Otthense. Da Kongen har bestilt noget Hamborgøl hid fra Ribe, skulle de skaffe 10 gode Borgervogne, som kunne føre det fra Otthense til Nyborg. T. 6, 214.

— Lignende Befaling til Borgmester og Raad i Assens om 10 Vogne til at føre Øllet derfra til Otthense. Udt. i T. 6, 214.

— Befaling til Abbeden af Soer at lade 6 Par Øxne fodre godt og holde dem tilstede, saa Kongen kan faa dem, naar han sender Bud. T. 6, 214.

— Lignende Befalinger til Prioren i Anduordskouf om 6 og til Abbeden af Ringsted om 4 Par Øxne. Udt. T. 6, 214.

— Fuldmagt for Oluf Pedersen, Borgmester i Ribe, til at drage til Lubeck og Hamborg og der kjøbe til Kongens Hofklædning 85 Stykker beredt sort Engelst til Kjortler, 16 Stykker beredt bleggult Engelst til Hoser, 55 Stykker uberedt, gement Engelst af forskjellige Farver, 150 [Stykker] Nerst eller Hardeuicks, 100 [Stykker] Sardug og 100 [Stykker] Boltelærred. Naar han har kjøbt og pakket Klædet, skal han sende det med et sikkert Bud over Lubeck til Kiøbnehafn. T. 6, 215.

19. Febr. (—). Til Anthonis Bryske. Da Kongen venter fremmede til Fastelavn, skal han lade 6 eller 8 Raadyr skyde i

Skovene i sit Len[1] og sende dem hid, saa de i det seneste ere her førstkommende Lørdag (24. Febr.). T. 6, 215 b.

19. Febr. (Nyborg). Lignende Befalinger til Otte Rud om 8 eller 10 og til Palle Ulfeld om 6 eller 8 Raadyr. Udt. i T. 6, 215 b.

20. Febr. (—). Stadfæstelse for Indbyggerne paa Feø, Femøe og Askøe paa et af Kong Christian III Mand. efter Sønd. judica (24. Marts) 1550 udstedt Brev[2], hvorved de faa Tilladelse til at sejle til Tyskland med deres eget hjemmefødte Kvæg og Korn, naar der ikke er Forbud, og der kjøbe Humle, Salt, Staal, Jern og andet, som de behøve til deres Huses Ophold, men uden at maatte sælge noget til Forprang. Rex m. p. subscr. R. 7, 216.

— Til Fru Else, Peder Suobes[3] Efterleverske. Disse Brevvisere, Jens Mortensen, Oluf Nielsen og Oluf Frederichsen, have paa Bymændenes Vegne i Maglebye klaget over, at hun besværer dem med usædvanlig Tynge og Ugedag og har taget nogle Enge fra deres Gaarde uden at give dem Lettelse i deres Afgift. Da hun for kort siden fik et Brev til Landsdommeren i Sieland om, at denne med nogle gode Mænd skulde dømme mellem hende og Maglebye Mænd, befales det hende med det første at lade Sagen komme i Rette, saa Kongen kan blive fri for saadant dagligt Overløb. T. 6, 215 b.

— Til Otte Brade, Embedsmand paa Aalborghus, Mogens Juul, Christoffer Gøye og Frantz Bilde. Frantz Banner, Embedsmand i Børlum Kloster, har begjæret følgende Gods i Han Herred, tilhørende det almindelige Hospital i Aalborg, til Mageskifte, nemlig 1 Gaard, 2 Bol og Lorsted[4] Mølle i Holmsiø By i Hafuitzløf[5] Sogn og 1 Bol i Attrup By i Torsløf Sogn samt en Kronens Gaard under Øø Kloster i Hafuen[6] By mod at udlægge til Hospitalet: i Horns Herred 2 Gaarde i Tornebye, den ene kaldet Steregaard, den anden Nestgaard, 1 Gaard i Lønstrup og Lønstrup Mølle, og i Jersløf Herred 1 Gaard i Badstrupdal og for Kronens Gaard under Øø Kloster 1 Gaard i Klithuse By. De skulle derfor med det første samles paa Mageskiftegodset, ligne det og give deres Ligning beskreven fra sig under deres Segl. T. 6, 216.

21. Febr. (—). Til Hr. Eyler Hardenberg. Da Hertug Magnus skal have taget flere af Kongens Landsknægte i Skone med

---

[1] Vissenbjerg Birk. [2] Se Dsk. Kanc. Registr. 1535—50 S. 440. [3] ɔ: Svaves. [4] Lersted. [5] Haverslev. [6] Vistnok Haven, Torslev Sogn.

sig, end der var bestemt, skal Hr. Eyler paase, „at hver Mand ikke raade dennom selve, som de ville, enten med vore Knægte eller udi andre Maade“, og hvis Vinden opholder Hertugen, skal han sørge for, at dette Ophold ikke bliver til stor Omkostning eller Skade for Kongen. T. 6, 216 b.

21. Febr. (Nyborg). Til Claus Urne og Hr. Lauge Brade. Da de tidligere have faaet Befaling til at følge Hertug Magnus til Lifland, befales det dem at gjøre deres største Flid til, at Hertugen kommer afsted snarest muligt. Hvis de mærke, at de ikke kunne komme ind til Lifland for Is, skulle de løbe til Gotland og vente der, indtil de kunne komme ind, da dette synes Kongen bedre, end at de skulle drage den lange Vej tilbage igjen. T. 6, 216 b.

22. Febr. (—). Til Hr. Christiern Pouelsen, Prior i S. Knudz Kloster i Otthense. Da Otte Rud, Embedsmand paa Otthensegaard, har berettet, at Kronens Tjenere i Nesbyhofuit Len besværes meget med Ægt og Arbejde og særlig nu ville blive det, da der skal bygges paa Biskopsgaarden i Otthense, befales det ham, naar Otte Rud besøger ham med dette Brev, at tilsige Klosterets Tjenere til at gjøre Ægt og Arbejde efter Otte Ruds Tilsigelse; dog maa denne ikke tilsige dem over Evne.

Til Hans Due, Foged i Ore Kloster. Da Kongen har givet Erich Rosenkrantz, Embedsmand paa Silckeborg, en af de Tavler, som staa i Kirken i Ore Kloster, til hans Sognekirke[1], skal Hans Due levere ham en af dem, dog ikke af de skjønneste, naar han besøger ham med dette Brev. T. 6, 217.

23. Febr. (—). Til Frantz Brockenhus og Otte Rud. Da der skal findes store Mangler ved Kirkerne og Skolerne her i Landet, fordi den nu afdøde Superintendent, M. Jørgen Jensen, formedelst Alderdom og Svaghed ikke har ført tilbørligt Tilsyn med dem, anser Kongen det for rigtigt, at den nye Superintendent, M. Niels Jespersen, strax kommer hid til Landet og bliver her. De skulle derfor med det første begive sig til Otthense for at forhandle med M. Jørgens Enke om strax at overlade M. Niels Superintendentresidensen og bringe en endelig Overenskomst derom i Stand. T. 6, 217 b.

24. Febr. (—). Til Hr. Niels, Prior i Antuordskouf Kloster. Da Byggeriet paa Biskopsgaarden i Otthense med det første skal være færdigt og Kronens Bønder i Nesbyhofuit Len besværes

[1] Erik Axelsen Rosenkrands's Gaard Landting ligger i Ejsing Sogn, Ginding Herred.

meget med Ægt og Arbejde, skal han befale Klosterets Tjenere der i Lenet at gjøre Ægt og Arbejde til denne Bygning, naar Otte Rud, Embedsmand i Otthense, til Skjellighed tilsiger dem. T. 6, 217 b.

24. Febr. (**Nyborg**). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da den Plads, som er udlagt til et Farveri i Kiøbnehafn ikke er stor nok til, at Farveren kan have sin Bolig derpaa, men der ved Siden af ligger en forfalden Bod med lidt Jord til, som tilhører En ved Navn Hans Valthersen, skal han forhandle med denne om at afstaa samme Jord til Kongen, og hvis Hans Valthersen ikke er tilstede, skal han lade Borgmester og Raad sætte Jorden til en skjellig Pris og erhverve den til Farveriet, da det er Riget og Byen til Gavn. T. 6, 218[1].

26. Febr. (—). Til Kapitlet i Viborg. Da dets Medlemmer hver efter sit eget Tykke og ikke efter Register eller Jordebog have afleveret den tredje Part af deres aarlige visse Rente for sidste Aar, som de skulde komme Kongen til Hjælp med, skulle de strax sende denne Hjælp med klare Registre over, hvad enhver har i aarlig Indtægt, og hvad han giver i Hjælp, efter den Jordebog, som de tidligere have leveret Rentemesteren. T. 6, 218.

28. Febr. (—). Tilladelse for Christoffer Guldsmed, Borger i Othense, til at indfri det Livsbrev, som Hr. Ib Jensen, forhen Vikar til Jomfru Marie Alter, har givet Claus Maler og et af hans Børn paa en Gaard paa Overgade i Othense, fra Claus Malers Dattermand, Hans Matzen, Bager, og siden beholde Gaarden som arvelig Ejendom mod at sætte god Kjøbstedsbygning derpaa og give 7 Mark danske i Jordskyld til den, Kongen bestemmer. Rex m. p. subscr. R. 7, 13 b.

— Befalinger til alle Rigsraaderne at møde paa den Herredag, som er berammet med de vendiske Stæder i Otthense til S. Hans Dag Midsommer (24. Juni). T. 6, 218 b.

— Befalinger til Borgmestre og Raad i Malmøe, Halmstad, Landzkrone, Ysted, Kiøbnehafn, Helsingøer, Nestued, Skielskøer, Aarhus, Horsens, Vedle, Olborg og Ribe hver at sende en Borgmester eller Raadmand med en Borger, som driver Handel paa de vendiske Stæder, til samme Herredag. De skulle optegne, hvad Besværing de lide paa deres Handel af de vendiske Stæder baade hjemme og i de vendiske Byer. T. 6, 219.

---

[1] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 569.

28. Febr. (**Nyborg**). Til Borgmestre og Raad i Medelfart, Vedle og Horsens. Da Kongen strax efter Søndag (3. Marts) vil rejse herfra til deres Byer, skulle de hver for en Nat skaffe Underholdning til ham med Følge og Foder til Hestene. T. 6, 220.

1. Marts (—). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da der skal være megen Trætte blandt de søfarende om Sejlads og Skibshandel, har Kongen ladet gjøre en Søret, som herved sendes ham. Han skal strax tilkalde forstandige søfarende Mænd fra Kiøbnehafn, Helsingøer, Malmøe, Landzkrone og andetsteds og med dem „overlæse" Søretten og forbedre den, hvor det synes dem nødvendigt. Naar det er gjort, skal han strax sende den tilbage til Kongen igjen. — Seddel: Der sendes ham Breve til Rigsraaderne og nogle Kjøbsteder i Skone og Sieland, som han strax med sit eget visse Bud skal besørge. T. 6, 220[1].

2. Marts (—). Til Voislaf Vobisser. Ditlef von Anefeld, Embedsmand paa Møgeltønder, har berettet, at der er Trætte mellem Kronens Bønder i Møgeltønder og Trøborg Len om Tørvegravning i en Mose, hvor Bønderne i Trøborg Len ikke ville tillade Bønderne i Møgeltønder Len at skjære Tørv til deres Ildebrændsel, som de have gjort i tidligere Lensmænds Tid, og som Voislaf Vobisser eller hans Foged før har faaet Kongens Skrivelse om. Da begge Parter ere Kronens Bønder og Ejendommen ligeledes hører Kronen til, skal han lade Bønderne i Møgeltønder Len grave Tørv i Mosen, indtil Sagen kan komme i Rette for Konge og Rigsraad og der blive endelig afgjort.

Til Hr. Eyler Hardenberg. Da han har begjæret Kongen i Tale om noget, som er magtpaaliggende, maa han begive sig til denne og drage over fra Kallingborg til Aarhus, da Kongen i disse Dage vil begive sig derhen. T. 6, 220 b.

— Til Hr. Verner Parsbergk. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han melder, at Hertug Magnus er gaaet om Bord med god Vind, og at Borgerne i Sølfuitzborg og Rotnebye have beklaget sig stærkt til ham over Forbudet mod at udføre Fetalje og begjæret at maatte udføre Fetalje til Tydskland. Kongen kan nu hverken opgive Forbudet eller tillade dem at udføre Fetalje imod Forbudet, hvilket Hr. Verner kan give dem tilkjende. T. 6, 221.

---

[1] Tr. (med Undtagelse af »Seddelen«): Nyt hist. Tidsskr. I. 451. Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 569 f. Secher, Forordninger 1558—1660 I. 112 (efter Orig.).

3. Marts (Nyborg). Til Peder Villumsen, Byfoged i Helsingøer, og Thønnis Jude, Byfoged i Helsingborg. Da Hertug Frandz af Saxen og Biskoppen af Ossenbrygge paa Hjemrejsen fra Suerige have ligget i de nævnte to Byer og deres Fortæring ikke er betalt, skulle de to Byfogder i Herbergerne, hvor de og deres Folk have ligget, udregne, hvad de have fortæret, betale det paa Kongens Vegne og indskrive det i deres Regnskaber. T. 6, 221.

4. Marts (—). Befalinger til Eiler Rønnov, Frantz Brockenhuse, Hans Johansen, Erich Biilde, Otte Rud og Palle Ulfeldt selv at møde og tilsige Adelen i deres Len [ɔ: i Fyn] til at møde i Ottense 12 Marts i god Tid paa Dagen for af Johan Friis og Anthonius Bryske at erfare Kongens Ærender. Udt. i T. 6, 221 b.

— Aabent Brev, at Kongen har tilladt Hr. Mouritz Nielsen, Sognepræst til Øster Hessinge, at gjøre et Mageskifte med Erich Rosenkrandtz og dennes Tjenere, saaledes at Hr. Mouritz faar nogen Jord nær ved Præstegaarden mod at udlægge lige saa megen Jord langt fra den. Udt. i T. 6, 222.

— Befaling til Frantz Brockenhus at være tilstede, naar det ovfr. nævnte Mageskifte skal ske, og paase, at Præstegaarden sker Fyldest. T. 6, 221 b.

— Til Frandtz Brockenhus. Kongen har eftergivet denne Brevviser, Hr. Mouritz Nielsen, Sognepræst til Øster Hessinge Kirke, den tredje Part af hans Rente, som han skulde være kommen Kongen til Hjælp med og have udgivet sidste S. Jacobi ap. Dag (25. Juli), da han har berettet, at hans Præstegaard for nogen Tid siden er afbrændt, hvorved han er bleven saa forarmet, at han ikke kan udgive Hjælpen. T. 6, 222.

— Til samme. Kongen har eftergivet disse Brevvisere, Hans Lindegaard og Peder Pedersen, Kirkeværger i Øster Hesing Sogn, den Kirkens Rente, som de skulde være komne Kongen til Hjælp med S. Jacobi ap. Dag, da de have berettet, at Kirken er meget bygfalden; dog maa den kun anvendes til Kirkens Bygning. T. 6, 222 b.

— Til Hr. Mogens Gyldenstierne. Da han tidligere har faaet Befaling til at sende alle de gullandiske Astrag, som ligge for Kiøbenhafns Slot, til Kiil til Bertrom von Anefelde, hvem Kongen har givet dem, og Bertrom von Anefelde nu har sendt sin Tjener Ulrich Skomager afsted for at følge med samme Astrag, skal han laane ham den gamle Fyrblase eller et andet ringere Skib og lade nævnte Astrag indskibe derpaa for at føres til Kiil. T. 6, 223.

4. Marts (Nyborg). Til Knud Gyldenstierne. Denne Brevviser, Tommes Jensen i Toppenbierrig, har berettet, at den Gaard, han bor i, var pantsat til Øø Kloster, men blev indløst til Vesterviig Kloster af Erich Rud, og at han siden blev enig med Erich Rud om aarlig at skulle give 1 Pd. Malt til Klosteret for Ægt og Inne, hvilket blev indskrevet i Jordebogen; men nu tiltaler Knud Gyldenstierne ham for al den resterende Ægt og Inne, uagtet han i det Sted har givet nævnte Pd. Malt. Det befales derfor Knud Gyldenstiern ikke at besvære ham med mere Udgift, end han gav i Erich Ruds Tid. T. 6, 223.

— Brev til Hr. Herlof Trolle, at Kongen har tilladt Jørgen Vale, Toldskriver i Helsingør, i næste Aar at oppebære Kronens Part af Tienden af Karlebye Sogn i Sielland og siden beholde den uden Afgift.

Til Hr. Eyller Hardenbierrig. Da Kongen har givet Jørgen Brade til Tostrup 2 gode Ege af Høybye Skov i Skone til Bygningstømmer, skal han, naar Jørgen Brade eller hans fuldmægtige besøger ham med dette Brev, anvise Træerne. T. 6, 223 b.

5. Marts (—). Aabent Brev, at Kongen har befalet Pouel Huitfeld, Embedsmand paa Kollinghus, paa Kongens Moders Vegne indtil videre at oppebære Kronens Part af Tienden af følgende Sogne i Kollinghus Len: Branderup[1], Vif[2], Eltang, Starup, Vilstrup og Nøbølle[3] i Bruske Herred; Ullerop, Veylebye, Tafle[4], Erritzøe, Kongstedt og Bredstrup i Eld Herred; Hiarderup[5] og Skanderop i Andz Herred; Peisted[6], Barsløf[7], Skerop[8] og Vinding i Holmendz Herred; Jerlo, Høye[9] og Osted[10] Sogne i Jerlo Herred. Han skal give sædvanlig Afgift deraf, som er $7^1/_2$ Læst $2^1/_2$ Ørt. Rug, $5^1/_2$ Læst 9 Ørt. 3 Skpr. Byg, 1 Læst 11 Ørt. $5^1/_2$ Skp. Havre, 234 Lam, 41 Mark 5 Skil. 2 Hvide Tiendepenge, som han skal yde paa Aarhusgaard eller andetsteds, hvor han tilsiges. Rex m. p. subscr. R. 7, 97 b.

6. Marts (—). Brev ad gratiam for Peder Holst, Foged paa Nyborg, paa Kronens Part af Tienden af Afuensløf Sogn uden Afgift. Udt. i R. 7, 14 b.

— Tilladelse for Otte Banner til at indløse Segelstrup Gaard i Nørreiutland fra Chrestoffer Gøye og beholde den, indtil den afløses ham, paa samme Betingelser som Chrestoffer

---

[1] Bramdrup. [2] Viuf. [3] V. Nebel. [4] Tavlov. [5] Jordrup. [6] Pjedsted. [7] Gaarslev. [8] Skjærup. [9] Højen. [10] Ødsted.

Gøye. Han skal holde Kongen med Folk og Heste 1 Nat. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 7, 98 b.

6. Marts (Nyborg). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Christoffer Gyldenstierne til Ifuersnes, hvorved denne faar Gaarden Hundesvang og Bolet Halebye i Hee Sogn i Hing Herred i Harsyssel samt Kronens Rettighed af Grimstrop Gaard og Mølle i samme Sogn mod at udlægge en Gaard i Østre Vellinge ved Randers i Melsom Herred. R. 7, 151 b.

— Forleningsbrev for Peder Gyldenstierne paa Vulborg og Hing Herreder, som Albret Skiel nu har dem i Værge. Han skal gjøre tilbørlig Tjeneste deraf og betale Rentemesteren 200 Dlr. af al den visse Afgift og 100 Dlr. af Gjæsteriet; for Sagefald, Gaardfæstning, Førlov, Husbondhold og al anden uvis Rente skal han gjøre Regnskab og maa selv beholde Halvdelen. Kongen forbeholder sig al Sandtold og Vrag i Lenet; Sandtolden skal leveres paa Kiøpnehafns Slot eller andetsteds, hvor han tilsiges, paa hans egen Bekostning. Han skal til hver SS. Philippi et Jacobi Dag aflægge klart Regnskab for Rentemesteren. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 7, 99 b.

— Brev for Hans van Orschat paa 3 Falkelejer, nemlig Lille Hammer i Malmøes Len, Backe i Fiere Herred og Trottenberg i Halmsted Herred, mod at give sædvanlig aarlig Afgift deraf. Han skal tilbyde Kongen de Falke, han fanger, førend han fører dem af Landet, og Kongen maa tage hver tredje af Gejrfalkene og de andre Falke til 6 Dlr. Stykket; vil Kongen kjøbe flere Falke eller andre Fugle af ham, skal han sælge dem for en rimelig Pris, og han maa ikke selv tage eller lade andre tage unge Falke af Reden. R. 7, 414 b[1].

— Til Hr. Herlof Trolle, Clavs Daa og Jørgen Rud. Hr. Erich Krabbe har berettet, at han har undt Peder Oxe 2 Gaarde i Rønnede By i Vester Egede Sogn i Faxe Herred til Mageskifte, men ikke faaet Vederlag derfor, hvorfor han har taget dem til sig igjen, og han ønsker nu at mageskifte dem bort mod en Kronens Gaard i Qvermløse[2] i Mierløse Herred. De skulle derfor inden Paaske samles paa Mageskiftegodset, ligne det og give deres Ligning

---

[1] Tr.: Nyt hist. Tidsskr. II. 412 f. [2] Kvarmløse.

skriftlig fra sig under deres Segl, saa Kongen kan rette sig derefter. T. 6, 224.

6. Marts (**Nyborg**). Til Hr. Niels Lange. Da Kongen har givet sin Moder et Stykke Vox og 40 Vognskud af det Vrag, som er bjerget i hans Len, skal han med det første sende baade Vox og Vognskud til Koldinghus. Udt. i T. 6, 224 b.

— Befaling til Oluf Skriver, Byfoged i Roskylde, at han til Corvitz Ulfeld, der har berettet at mangle Mursten til Bygning paa sin Gaard Sielsøe, sælger saa mange Sten, denne behøver. af dem, som han lader nedbryde af Sortebrødre Kloster i Roskylde, til samme Pris, som Anders Barbye fik dem for.

Til Johan Brockenhus til Leerbeck. Da Kongen med det første vil begive sig herfra til Aarhusgaard og paa Vejen vil „være paa" Trætten mellem ham og Fru Sophie til Harridtzkier. Ifver Friises Efterleverske, skal han være tilstede den Dag, Kongen kommer til Vedle, da Kongen næste Dag vil være paa den omstridte Ejendom[1]. T. 6, 225.

— Til Erich Rosenkrandtz paa Silckeborg og Eskel Gøde paa Skandelborg. Da Kongen med det første vil begive sig til deres Slotte og blive der en 8 Dages Tid eller længere, skulle de sørge for at skaffe Kongen med Følge en god Underholdning.

Til Assens, Medelfar og Boense. Da de ved fuldmægtige have begjæret at maatte blive fri for at holde Orlogsskib, hvilket er dem til stort Besvær, gaar Kongen ind paa dette og tillader dem at sælge Orlogsskibet, dog ikke udenlands, eller paa anden Maade bruge det til Byens „Forbedring". Alt Skyts, Lod og Krudt, som hører til Skibet, skulle de strax sende hid, og hvis det bliver nødvendigt at udruste Orlogsskibene, skulle de komme Kongen til Hjælp med Folk og Fetalje. T. 6, 225 b.

— Lignende Brev til Svinborg og Nyborg. Udt. i T. 6, 225.

7. Marts (—). Forleningsbrev for Koruitz Ulfeld paa Eskildzø i Sieland, som Christoffer Trundsen nu har i Værge. uden Afgift. R. 7, 281 b.

— Befaling til Christoffer Trundsen at overgive Eskelsøe med al sin Rente og Herlighed til Corvitz Ulfeld, der er bleven forlenet dermed. T. 6, 227.

— Til Anthonius Bryske, Eyler Rønnov, Frantz Brockenhus og Otte Rud. Da Diderich Quitzov har begjæret 2 Kronens

[1] Hopballekrog (s. under 16. Marts).

Gaarde i Møldrup[1] og 5 Kronens Gaarde i Langetved i Fyen til Mageskifte mod Vederlag af sit Jordegods i Nyborg Len og andetsteds, hvor det er Kronen belejligt, skulle de med det første forsamle sig paa Mageskiftegodset, ligne det og give deres Ligning beskreven fra sig under deres Segl. T. 6, 226.

7. Marts (Nyborg). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Hr. Otte Krumpen, Hr. Herlof Trolle og Corvitz Ulfeld, mellem Jesper Krafse til Barsnæs og Johan Friis til Hesselagger ang. et Mageskifte, hvorved Jesper Krafse har udlagt Johan Friis 2 Gaarde paa Stigsnes paa Noret i Sielland, men mener ikke at have faaét tilstrækkeligt Vederlag derfor. Dommen gaar ud paa, at Jesper Krafse skal nøjes med den Gaard og Jord, som Vurderingsmændene, Hr. Byrge Trolle og Hr. Tage Tot, have udlagt ham paa Holtet; mener han sig forurettet, maa han tiltale dem. T. 6, 226.

8. Marts (—). Forleningsbrev for Jørgen Marsuin, Hofsinde, paa Tranekier Slot paa Langeland, som Frantz Brockenhus, Embedsmand paa Nyborg, nu har det i Værge. Han skal til SS. Philippi et Jacobi Dag gjøre Regnskab for al Indkomsten, der udelukkende skal tilfalde Kongen, men skal aarlig have 100 Dlr. for sin egen Person, Foder og Maal til 6 Heste og Klæder og Penge til 4 Karle og Drenge. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 7, 14 b.

— Ejendomsbrev for Jacob Hansen, Borger i Nyborg, paa en Jord smstds., som han selv bor paa, uden Jordskyld; han skal sætte god Kjøbstedsbygning derpaa og holde den ved Magt. R. 7, 34.

— Tilladelse for Erick Podebusk til Bistrop til at indløse Vrelof Kloster fra Frantz Bilde og beholde det som et frit, brugeligt Pant paa de samme Betingelser som Frantz Bilde, indtil det afløses ham. Han skal forsørge Jomfruerne i Klosteret med Klæder og Føde efter den derom gjorte Skik. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 7, 100 b.

— Aabent Brev, at Fru Sophia Løcke, Jacob Hardenbergs Efterleverske, mødte for Kongen selv, Johan Friis, Hr. Herlof Trolle og Koruitz Ulfeld og tiltalte sine „Svogre“[2], Erich Rosenkrantz, Frantz Bilde og Erick Rud, hvem hun havde opladt noget af sit Jordegods mod en aarlig Rente, som de nu ikke vilde betale,

[1] Mullerup, Flødstrup Sogn, Vinding Herred. [2] ɔ: Svigersønner.

siden de maatte stille Kongen tilfreds for hendes ulovlige Øxenhandel. De bleve da saaledes forligte, at hun skal have Liiste Len i Norge uden Afgift for Livstid mod at laane Kronen 4000 Dlr., hvoraf „Svogrene“ skulle udlægge Halvdelen. Efter hendes Død skulle de have Lenet i Pant for samme Sum. Dermed skal det Brev, de have givet hende paa den aarlige Rente, være magtesløst. R. 7, 517 b[1].

8. Marts (Nyborg). Til Frantz Brockenhus. Da Borgerne i Svinborg have klaget over, at Pebersvende og andre bruge ulovligt Kjøbmandskab paa Tosing og de andre omkringliggende Smaaøer til Skade for hine, skal han paase, at dette ikke sker. Udt. i T. 6, 227 b[2].

— Befaling til Hr. Mogens Gyldenstierne paa Regnskab at levere Gosebryggeren 2 Læster Korn til noget Gos, som denne skal brygge til Kongen. Udt. i T. 6, 228.

— Til Jørgen Rud. Kongen har efter medfølgende Register[3] udlagt Peder Oxes Søskende det af deres Arvegods, som Peder Oxe sad inde med, og som derfor blev inddraget af Kronen sammen med hans øvrige Gods. Han maa derfor ingen Hinder gjøre dem derpaa. T. 6, 228.

— Brev til Borgerne i Rudkiøping, at Kongen har udnævnt denne Brevviser, Anders Fynboo, til Borgmester der i Byen, efter at han har været hos Kongen og aflagt sin Borgmestered.

Til Bønderne i Salling Herred. Da Hyldersleuf Bro skal være meget forfalden, har Kongen befalet Erich Biilde til Lindvedt at gjøre den i Stand og har tilladt ham dertil at oppebære 1 Skp. Byg af hver af Kronens Bønder i Herredet, hvilket de fleste gode Mænd i Herredet ogsaa have samtykket i for deres Bønders Vedkommende. Denne Afgift skal altsaa udredes til Erich Biilde. Han skal lade Broen gjøre færdig med stærke Piller og Stolper, gode Bulfjælle og Rækker paa begge Sider, fylde den op med Jord og Grus ved begge Ender og brolægge med Sten. Hver Mand i Hyldersleuf, Esbye[4], Øster Hessinge og Vester Hessinge Sogne skulle 1 Dag med Heste og Vogn age Sten og Jord til Broen og

[1] Tr.: Nsk. Rigsregistr. I 282 ff., hvor der S. 283 L. 14 f. n. for »Daler, og naar« skal læses: Daler, og skal for^{ne} hendes Svogre være pligtig at udlægge de 2000 Daler og for^{ne} Fru Sophia de andre 2000 Daler, og naar. [2] Tr.: Aktstykker udg. af Fyens Stifts lit. Selsk. I. 95 f. (efter et Tingsvidne). [3] Ikke indført i Brevbogen. [4] Espe.

til Gjengjæld være fri for at give den Skp. Byg. Rex m. p. subscr. T. 6, 228 b.

8. Marts (Nyborg). Til Anthonius Bryske, Rigens Kansler, og Otthe Rudt, Embedsmand paa Otthensegaardt. Da der har været langvarig Trætte om Stedet for Salling Herredsting mellem Beboerne af Herredet og det ofte er flyttet fra et Sted til et andet. dels af Beboerne selv, dels efter Christian III's Befalinger, uden at man er bleven enig om Stedet. skulle de med det allerførste begive sig til Salling Herredsting og i Overværelse af Erich Biilde til Lindvedt tage 2 eller flere Mænd til sig af hver Fjerding i Herredet, lægge Tinget paa det belejligste Sted midt i Herredet og afgive en skriftlig Erklæring derom under deres Segl. Kongen vil saa siden give sin Stadfæstelse. Rex m. p. subscr. T. 6, 229 b.

— Befalinger til Malmøe, Kiøge, Skielskør, Landtzkronne, Helsingøer og Helsingborg at sende deres Skibsbyggere til Kiøpnehafn paa Kongens Arbejde og Betaling, saaledes som Herlof Trolle nærmere skal underrette dem om. Udt. i T. 6, 230.

— Aabent Brev, at Hr. Herlof Trolle i Overværelse af Johan Friis, Hr. Otte Krumpen, Corvitz Ulfeld og Erich Rosenkrandtz har spurgt Fru Sitzelle Bryske, Eskel Gødes Efterleverske, hvad Peder Oxe havde givet Eskel Gøde for Gundersløf Gaard og Gods, da sidstnævnte skal have udgivet sit Brev paa at have solgt Peder Oxe Gaarden og Godset, men dog beholdt dem i sin Livstid og holdt Sagen saa hemmelig, at Herlof Trolle og flere andre af Eskel Gødes Arvinger ikke vidste noget derom. Dertil svarede hun, at Eskel Gøde trods Brevet ikke havde faaet nogetsomhelst for nævnte Gaard og Gods og tit havde anket over at have givet Peder Oxe hint Brev, hvilket hun vilde gjøre sin Kjønsed paa, om det behøvedes. T. 6, 230.

— Til Hr. Mogens Gyldenstierne. Han skal befale Rentemesterens Skriver, Niels Pedersen, at betale Baadsmændene og Landsknægtene med de nye Markstykker og Toskillingsstykker; han skal sende de 2 Sildesaltere til Niibe og Dockedal med saa mange Penge af den nye Mønt, som de behøve til Salteriet; og han skal befale Møntmesteren at vedblive med at mønte, saa at der kan være Mønt i Forraad. T. 6, 230 b.

— Befalinger til Hr. Tage Tot, Erich Rud og Frantz Biilde at anvise den Tømmermand, som Hr. Herlof Trolle sender til dem, hvor i Kronens Skove han med mindst Skade kan hugge noget Indholt til Skibsbygningen i Kiøbenhafn. T. 6, 231.

9. Marts (Nyborg). Livsbrev for Sitzille, Hans Andersens Efterleverske, Borgerske i Nyborg, paa 2 Gaarde i Aunsløf, 1 i Refsvindiinge og 1 i Nyborg mod aarlig i 4 agtede Borgeres Overværelse at give 300 Bagerbrød, 2 Sider Flæsk og 1 Td. Øl til fattige Peblinge og fattigt Folk, saaledes som hidtil er sket. Rex m. p. subscr. R. 7, 15 b.

— Forleningsbrev for Frantz Bilde paa Vordberg Slot, som Erich Rosenkrantz sidst havde det i Værge. Han skal aarlig gjøre Regnskab for alt vist og uvist, der alt sammen skal tilfalde Kongen, og maa oppebære 100 Dlr. i Besolding. Han skal holde 24 geruste Heste til Rigets Tjeneste og til dem have Klæder og Penge, Foder og Maal efter gammel Sædvane; endvidere skal han paa Slottet holde 50 Karle „for saadan Klæde og Pendinge, som andre vore Lensmænd for hannom der givet haver“. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Bønder. R. 7, 415.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne og Jørgen Rud. Da Hr. Herlof Trolle har berettet, at han med flere af Hr. Mogens Gødes Arvinger har Lod og Del i noget Gods, som Peder Oxe havde i Værge, og som Kongen med Rigens Ret er indført i, nemlig 2 Gaarde i Sielland, den ene i Nielstrop, den anden i Jersie, samt Kieldkiers Gods, Humstrup[1], Knaberup og Steield[2], skulle de undersøge, hvad Ret Hr. Mogens Gødes Arvinger have til dette Gods; hvad de have Ret til, skal Jørgen Rud lade følge dem efter Hr. Herlof Trolles Fundering. T. 6, 231 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne, Hr. Herlof Trolle og Jørgen Rud. Da Peder Oxes Brødre, Svogre og Søstre kjendes ved noget Gods, som Kongen er indført i med Rigens Ret efter et Register, som Kongen har leveret Jørgen Rud, Embedsmand paa Giislefeld, skulle de, naar Peder Oxes nævnte Slægt forlanger Godset udleveret af Jørgen Rud, undersøge, hvad Arveret de have dertil. Jørgen Rud skal lade dem faa det Gods, som tilhører dem med Rette. T. 6, 232.

— Til Hr. Herlof Trolle. Kongen har eftergivet Anders Bager den Læst Rug, som han for nogen Tid siden har laant af Biskopsgaarden i Roskilde, da han har berettet, at han formedelst Fattigdom ikke kan betale den tilbage. Udt. i T. 6, 232.

— Befaling til Hr. Niels, Prior i Antvorskovf Kloster, indtil videre at lade Temme Enspænder faa det Kammer og den Un-

---

[1] Hornstrup, Jelling Sogn, Tørrild Herred. [2] Sleide, Skibet Sogn, samme Herred

Ierholdning i Klosteret, som Peiter Plockfincke tidligere havde. Udt. T. 6, 232 b.

10. Marts (Nyborg). Brev ad gratiam for Hans Skriver paa Nyborg Slot paa Kronens Part af Tienden af Frørupe Sogn. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 7, 16.

— Stadfæstelse for Bønderne paa Laaland og Falster paa et af Kong Christian III Onsd. efter S. Karine Dag (30. Nov.) 1547 udstedt Brev[1] om Bøndernes Handel i de nævnte Lande. Rex m. p. subscr. R. 7, 214 b.

— Forleningsbrev for Jacop Skiel paa Korsør Slot, som han nu selv har det i Værge; han skal gjøre tilbørlig Tjeneste, aarlig give 100 Dlr. til Rentemesteren, aarlig gjøre Regnskab for alt Sagefald og maa selv beholde Halvdelen deraf. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. R. 7, 281 b.

— Befaling til alle, som have Jordegods i N Land, at møde til den aarlige Mønstring S. Jørgens Dag (23. April), hvor N tilsiger dem. T. 6, 233.

— Befalinger til nedennævnte at lade det foregaaende Brev forkynde paa Landstingene og afholde Mønstringen den nævnte Dag: Hr. Eyller Hardenbierg i Skone, Hallandth, Bleginge og Liister, Hr. Magnus Gyldenstiern i Sielland og Smaalandene og Eyller Rønnov i Fyen og paa Langelandth. Udt. i T. 6, 233.

— Befaling til Hr. Mogens Gyldenstierne at give Vellom Apotheker en Skrivelse med til Johan Falckner, Borger i Amsterdam, at denne skal levere Vellom Apotheker 1800 Dlr. af Kongens Penge til at kjøbe Speceri og Urter for.

Til Hr. Niels Lange. Da Erich Rudt, Embedsmand i Rafnsborrig Len, har klaget over ikke at kunne komme til at gjøre sit Regnskab af Riiber Len, fordi Kronens Bønder og andre i Lenet endnu restere med Landgilde, Sagefald, Stedsmaal, Skat og anden Udgift og ikke ville udgive det, skal Hr. Niels befale Fogderne i Lenet at hjælpe Erich Rudts fuldmægtige med at faa disse Restancer ind med det allerførste. T. 6, 233 b.

— Befaling til Steen Rosensparre at lade Christoffer Urne komme ud af sit Fængsel i nogen Tid, naar Fru Anne, Hr. Johan Urnes Efterleverske, eller En i hendes Sted leverer ham et, af 7 gode Mænd underskrevet og beseglet, Brev, enslydende med

[1] Se Dsk. Kanc. Registr. 1535—50 S. 365 f.

indlagte Kopi. Han skal forvare Brevet vel, og hvis det ikke i alle Maader fuldgjøres, skal han mane nævnte gode Mænd, „at de enten selv personligen indeholder“ eller føre Christoffer Urne ind i Fængselet igjen. T. 6, 234.

11. Marts (Odense). Til Hr. Magnus Giildenstierne. Denne Brevviser, Hans Nielsen, Borger i Kiøpnehafn, har berettet, at en Bonde i Solberg har afstaaet ham sin Gaard, og han har begjæret Kongens Tilladelse til at faa den mod at give sædvanlig Landgilde og en vis Afgift for Ægt og Arbejde. Da Kongen ikke kjender Sagen, skal Hr. Magnus undersøge den og forhandle med Hans Nielsen om Landgilden og Afgiften, saa Kronen sker Fyldest. T. 6, 234 b[1].

— Til Axel Viiffert. Denne Brevviser, Hans Nielsen, Borger i Kiøbnehagen, har klaget over, at den Jordskyld, som han giver til Bonckeflodt Kirke af sin Gaard i Malmøe, er bleven forhøjet ud over det, den var, da hans Forældre fik Brev paa Gaarden; han fik derfor Christian III's Befaling til Vincentz Lunge, at denne skulde hjælpe ham saa meget, som Ret var, men da Vincentz Lunge døde, kom Sagen ikke til nogen Ende. Axel Viiffert skal derfor undersøge Sagen hos Kirkeværgerne og, hvis Jordskylden er forhøjet, sørge for, at den bliver nedsat igjen. T. 6, 235.

16. Marts (Bygholm). Aabent Brev, hvorved Trætten mellem Johan Brockenhus til Leerbeck og Fru Sophie Glob til Harrildzkier, Ifuer Friisis Efterleverske, om Hopballekrog mellem Leerbeck og Roballegord[2] afgjøres, saaledes at hver faar noget af den omstridte Ejendom. De Breve, som gode Mænd have udgivet i den Sag, skulle være, som om de ikke vare gjorte, og ikke komme nogen til Skade; derimod skulle Bøndernes Vidnesbyrd undersøges, og hvis de ere uretfærdige, skulle de straffes derfor. T. 6, 235.

17. Marts (—). Livsbrev for Lauridtz Seuerinsen i Dallerop og hans Hustru Boeld paa den Gaard i Dallerop, som de nu bo i, fri for al Ægt og Arbejde, Sandemændstov, Ranstov og alle andre Tov, mod at svare sædvanlig Landgilde deraf til Bygholm Slot og være Lensmanden der lydige. R. 7, 101 b.

19. Marts (—). Fredebrev for Seueren Thomessen, der ihjelslog Niels Jensen. Udt. i T. 6, 236.

[1] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 570 (hvor der L. 11 for »Olborg« skal læses: Solberg)
[2] Rugballegaard, Hover Sogn, Tørrild Herred.

21. Marts (Skanderborg). Forleningsbrev for Fru Sitzele Biilde, Jost Høgs Efterleverske, paa Kiølskegaard og Kiølske Mølle uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. R. 7, 102.

23. Marts (—). Følgebrev for Otte Brade til Kronens Bønder i Hedensted Herred. Udt. i R. 7, 102.

— Til Hr. Jørgen[1]. Da Hedenstedt Herred ligger meget belejligt til Olborghus med Jagt og Ildebrændsel, har Kongen befalet Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, at tage det der til Slottet, hvorfor Hr. Jørgen strax skal lade det følge ham med klar Jordebog, Breve, Register og andet. T. 6, 236.

25. Marts (—). Livsbrev for Peder Pedersen i Bordum[2], hans Hustru Marrinne Andersdotther og et Barn af ham paa et Bol i Bordum, hørende til Bordum Kirke, mod at svare sædvanlig Landgilde, nemlig 3 Ørt. Korn til Kirken og 1 Brændesvin til Skanderborg Slot, samt at holde 2 Hofmandsheste og 2 Jægerheste. Rex m. p. subscr. R. 7, 102 b.

27. Marts (Aarhus). Forleningsbrev for Tord Skonning paa Hvidøer Kro, som Tommes Kjældersvend sidst havde den i Værge, fra SS. Philippi et Jachobi Dag af. Han skal holde Kroen i Stand, aarlig yde Dr. Jachob Bording, Kongens Livarzt, 10 Læs Hø og være Lensmanden paa Kiøbenhafns Slot lydig. Rex m. p. subscr. R. 7, 282 b.

— Til Hr. Herlof Trolle. Kongen har modtaget hans Skrivelse og et Register paa de 4 Skibe, som han har udrustet til at løbe under Norge, med Navn paa Høvedsmændene og de øvrige Folk, som skulle være paa Skibene. Kongen undrer sig meget over, at han ikke, som det blev befalet ham, da han sidst var hos Kongen, har udnævnt Vincentz Juel til Høvedsmand paa et af Skibene, og det befales ham derfor at gjøre Vincentz Juel til Høvedsmand paa Falck van Bergen i Torbiørn Bildis Sted og lade denne blive hjemme; med Ordningen paa de andre Skibe er Kongen tilfreds. Der sendes ham Skibsartikler og Bestillinger til Lasse Andersen, der skal være Høvedsmand over alle 4 Skibe, og de andre Høvedsmænd, ligesaa Breve til Lasse Andersen og Vincentz Juel, at de skulle begive sig til ham og rette sig efter hans Ordrer; de andre to, som ere tilstede, skal han mundtlig tilsige. Han skal sørge for, at de 4 Skibe komme afsted med det første,

[1] Jørgen Lykke. [2] Bording, Hammerum Herred, eller snarere Borum, Framlev Herred.

og at de andre Orlogsskibe blive udrustede, saaledes som det er befalet ham. — Seddel: Han skal med det første undersøge, hvad Gods de højlærde ved Universitetet, Kapitlet i Roskilde, Adelen og andre have som Arvegods eller Forlening i den Egn, som Kongen agter at mageskifte sig til, ved Krogen og Kiøbnehagen, gjøre klart Register over, hvor Godset ligger, hvad det hedder, hvor meget det skylder, og hvem der har det i Værge (med Undtagelse af hans eget samt Giert Ulfstandts og Fru Talis Gods, som Kongen allerede har faaet), og sende det til Kongen. T. 6, 236 b[1].

27. Marts (Aarhus). Befalinger til Las Andersen og Vincentz Jul, at de, da Kongen vil bruge dem som Skibshøvedsmænd paa de Orlogsskibe, som skulle i Søen, strax skulle begive sig til Kiøpnehagen og rette sig efter Hr. Herlof Trolles Ordrer. T. 6, 237.

— Søbreve for Lauritz Andersen paa Hector, Admiral, Vincentz Jul paa Falk van Bergen, Torbiørn Daa paa den flyvende Gejst og Jochim von Meideborg paa Ulven, der skulle løbe under Norge imod Sørøvere. T. 6, 237 b[2].

— Til Hr. Magnus Güldenstierne. Kongen billiger, at han har befalet Sander Leyels Søn at levere Jens Mogensen, Toldskriver i Helsingør, Kongens Toldkiste med tilhørende Brev[e] og Register. Han skal befale Jens Mogensen herefter at udgive alle Toldbreve, som Sander Leyel tidligere har gjort, lade Toldkisten indsætte paa Krogen, levere Frantz Lauritzøn, Slotsskriver smstds., den tredje Nøgle til Kisten og befale ham paa Kongens Vegne sammen med Jens Mogensen og Jørgen Vale at oppebære og gjøre Regnskab for Kronens Told der. Da han skriver, at Marcus Hess har talt om nogle Master, der skulle være at faa i Dansken, skal han undersøge, hvad Kjøb der er paa dem, og tilskrive Kongen sin Betænkning derom. Kongen har med dette Bud modtaget det Sejerværk, som Steffen Sejermager har gjort, men finder Prisen. 50 Dlr., for høj, da han tidligere har lavet et større til Kongen for 40 Dlr.; Hr. Magnus skal derfor komme overens med ham om en rimelig Pris og betale ham. Han skal strax sende Kongens Skifertækker til Flensborg for at istandsætte Taget paa Husene der paa Slottet og saa snart som muligt sende 8—10 Læster Kalk fra Kiøpnehagens Slot til Flensborghus. Da der mangler Tømmer

[1] Tr. (med Undtagelse af »Seddelen«): Nsk. Rigsregistr. I. 285 f. (hvor S. 286 L. 13 for »det fore« skal læses: derfore). [2] Tr.: Nsk. Rigsregistr. I. 286.

til Spæret paa det Hus, som skal bygges i Otthense, skal han befale Kongens Tømmermand Hans Løckov at udtage det til Spæret nødvendige Tømmer af det, som ligger ved Kiøpnehagens Slot; derefter skal han strax sende det med Skib til Kerteminde, for at det siden kan føres derfra til Otthense, og befale Kongens Tømmermand strax at begive sig til Otthense med sine Svende og Redskaber for at arbejde paa Bygningen der. Han skal af Kongens Kjælder paa Slottet udtage 4 Fade Vin til Kongens egen Mund og 6 Fade gemen Vin, sende den hid med en Jagt og lade en paalidelig Karl følge med, som kan passe paa, at den ikke fortappes eller forplumres. — Seddel: Da Kongen har forlenet Thord Skoning med Huidøer Kro fra førstkommende SS. Philippi og Jacobi Dag af mod aarlig at svare 10 Læs Hø til Dr. Jacob Bording, skal Hr. Magnus paase, at den Kvinde, som nu er i Kroen, ikke forurettes enten paa den Kornsæd, hun nu har i Jorden, eller paa andet. T. 6, 238.

27. Marts (Aarhus). Til Otte Rud. Han skal saa snart som muligt gjøre Bygningen paa Biskopsgaarden i Otthense færdig. Kongen har befalet Hr. Magnus Giildenstierne strax at sende Kongens Tømmermand Hans Løckov med sine Svende og Redskaber til Otthense og at sende det nødvendige Tømmer til Spæret paa Bygningen til Kertheminde, hvor Otte Rud skal lade det hente. Kongens Moder vil bestille Vinduer til Salen og til 2 Herremag, derimod skal han lade gjøre Vinduer til de andre gemene Kamre af det almindelige Slags i Rudeværk, saa billige som muligt. T. 6, 239.

28. Marts (—). Følgebrev for Povel Stigsen til Indbyggerne paa Island. Rex m. p. subscr. R. 7, 519 b.

— Til Hr. Otte Krumpen for Viborg Stift, Jens Juel for Aarhus Stift, Otte Brade for Vendelbo Stift og Hr. Niels Lange for Riber Stift. Da Kongen selv S. Jørgens Dag (23. April) vil afholde den aarlige Mønstring for Nørreiutland ved Aarhus, skulle de hver i sit Stift tilskrive alle, som have Jordegods, at møde med deres Rustning nævnte Dag og Sted og lade sig mønstre. T. 6, 239 b.

— Befaling til alle i Nørreiutland, som have Jordegods, at møde med deres Rustning til Mønstring ved Aarhus S. Jørgens Dag. T. 6, 240.

— Til Otte Brade. Denne Brevviser, Gregers Chrestensen, har berettet, at Peder Jostsen i Kielstrup har dræbt en af

hans Frænder, Lauritz Chrestensen, og er bleven svoren fredløs derfor; Sagen har været for Landstinget, hvor den dræbtes Morbroder blev tildømt at være ret Eftermaalsmand. Peder Jostsen skal nu have stillet nogle af den dræbtes fædrene Slægt tilfreds og faaet deres Orfejde, og med denne og med vrang Undervisning skal han have erhvervet Kongens Fredebrev, skjønt han ikke har stillet den rette Eftermaalsmand og den dræbtes mødrene Slægt tilfreds. Da Kongens Fredebrev kun gjælder, hvis han stiller den dræbtes Slægt og Venner tilfreds, skal Otte Brade undersøge Sagen og hjælpe Parterne saa meget, som Ret er. T. 6, 240 b.

28. Marts (Aarhus). Til Hr. Magnus Giildenstierne. Da nogle Bønder i Norge have haft fuldmægtige hos Kongen med en Supplikats, hvori de klage over at være udskrevne til Baadsmænd paa Orlogsskibene, skjønt de ere aldeles ukjendte med Søvæsenet, skal han undersøge Sagen og sende dem hjem, som ere ukyndige i Søvæsenet, dog at han sørger for, at Skibene faa det nødvendige Antal Baadsmænd. T. 6, 240 b[1].

— Til Biørn Andersøn. Da han for nogen Tid siden har begyndt Rigens Dele over nogle Kronens Tjenere i Rogsø Herred og siden har givet Kongen det Faldsmaal, som de vare faldne i for den Sag, have de, efter at Rigens Dele ere forfulgte til Ende, været hos Kongen og aftinget, hvad de skulle give for samme Faldsmaal. Han maa derfor ikke tiltale dem mere. T. 6, 241.

— Til Eskiildt Gøye paa Schanderborg, Erich Rossenkrantz paa Silkeborrig, Hans Due i Ore Kloster og Abbed Jens i Em Kloster. Da der skal være Mangel paa Ildebrændsel til Kongens Behov, skulle de befale Kronens Bønder i deres Len hver at hugge 1 Læs Ved i Kronens Skove, hvor det anvises dem, og siden føre det hid, paaseende, at der hugges, hvor der sker mindst Skovskade. De skulle endvidere befale Bønderne hver at give Kongen 1 Par Høns og yde dem her samt, da Bønderne brænde Kul og sælge det i Kjøbstederne, at brænde 6 Læster Kul[2] til Kongen og føre dem hid mod skjellig Betaling. T. 6, 241 b.

— Til Christopher Pax. Der sendes ham med dette Bud nogle unge Heste, som Kongen har kjøbt her, hvilke han skal lade indsætte i Kongens Stald og lade „beride“; naar de komme, skal han strax lade den sorte Hest iblandt dem stryge. Han

[1] Tr.: Nsk. Rigsregistr. I. 287. [2] ɔ: 6 Læster i hvert Len.

skal igjen levere Budet den graa Ganger, som Kongen fik af Kansleren Johan Friis. T. 6, 242.

29. Marts (Aarhus). Til Borgmester og Raad i Helsingør. Petter Relions fuldmægtige har været for Kongen med en Skrivelse fra Kongen af Franckrige, hvoraf der ses, at Petter Relion har beklaget sig for denne over den store Uret, som er vederfaren ham i en Trætte med Peder Huitfeld, Norges Riges Kansler; han beretter desuden, at Petter Relion i Rettergangen for Borgmester og Raad i Helsingør og de andre tilforordnede ikke maatte nyde Lov og Ret, men blev tvungen til at underskrive et Brev mod sin Vilje. Da begge Parter have forpligtet sig til inden Aar og Dag at møde med deres Breve og Beviser i Rette for dem, skulle de med det første stævne Peder Huitfeld og Petter Relions fuldmægtige for sig, tage forstandige Mænd til sig og afsige en endelig Dom i Sagen. Begge Parter skulle skriftlig indlægge deres Vidnesbyrd og Beretninger i Sagen, for at man, hvis der kommer videre Klagemaal, deraf kan se, hvilken af Parterne der har Ret. T. 6, 243 b.

30. Marts (Dronningborg). Aabent Brev, at Knud Alsing, der nu for Alderdoms Skyld ikke længere daglig kan tjene til Hove, herefter aarlig i sin Livstid maa oppebære sin sædvanlige Løn, 16 Dlr., og en Hofklædning af Rentemesteren samt have Foder til en Hest og Underholdning med Mad og Øl for sin egen Person paa Kiøbnehafns Slot. Rex m. p. subscr. R. 7, 283.

— Befaling til Hans Jahansen til Fobidsledt, Claus Basse til Erholm, Erich Bilde til Linduedt og Steen Bilde til Kiersgaardt at forsamles paa Skovene under Otthensegaardt, naar Otthe Rudt, Embedsmand smstds., tilsiger dem, og undersøge, hvorledes de ere hugne og medfarne. De skulle indgive skriftlig Beretning om deres Undersøgelse. T. 6, 244.

2. April (Em Kloster). Til Eiler Hardenberg. Kongen samtykker i, at der ingen Mønstring holdes i Schone paa denne Tid; dog skal han tilsige Adelen der at have sin Rustning i godt Forraad. Udt. i T. 6, 244 b.

4. April (—). Brev ad gratiam for Peder Skriver i Fredsløf[1] paa Kronens Part af Tienden af Kolthen[2] Sogn. Udt. i R. 7, 103.

— Aabent Brev, at Hr. Jørgen Bilsen, Sognepræst til

---

[1] Fregerslev, Hørning Sogn, Hjelmslev Herred. [2] Koldt, Ning Herred.

Thorning[1] og Ousted Søgne, i sin Livstid maa være fri for den Fjerd. Smør og det Pd. Korn, som han aarlig skal give i Landgilde af sin Præstegaard til Em Kloster, da han har berettet, at han for Armod ikke kan yde den. Rex m. p. subscr. R. 7, 103.

4. April (Em Kloster). Aabent Brev, at en halv Gaard i Rye, som Kong Christian III havde udlagt til Degnebol i Rye, men ikke ladet Brev udgaa om, herefter altid maa blive Degnebol for Degnen i Rye. Rex m. p. subscr. R. 7, 103 b.

— Livsbrev for M. Niels, Kongens Hofprædikant, paa Gjæsteriet og al anden Herlighed af Bønderne til det Vikarie i Aarhus Domkirke, som han har i Forlening, uden Afgift. Rex m. p. subscr. R. 7, 104.

5. April[2] (—). Befaling til Eskild Gøye at sende den Tavle, han lod udtage af Ore Kloster, vel forvaret til Drotningborg til Kongens Moder. Udt. i T. 6, 244 b.

— Til Jens Mogensen og Toldskriverne i Helsingør. Da Kurfyrstinden af Saxen for nogen Tid siden har leveret Sander Leyel en Sum Penge til at kjøbe Lærred for, og hun endnu ikke har faaet det, skulle de strax lade det kjøbe og sende det til Kongen, for at denne kan sende det videre. T. 6, 244 b.

— Brev til Borgerskabet i Nagskouf, at det paa Grund af sine Klager maa være fritaget for at holde Orlogsskib, stemmende med Brevet af 6. Marts 1560, kun at Skyts, Krudt og Lod skulle sendes til Kiøpnehafns Slot. T. 6, 245.

— Befaling til Jochim Beck at betale Melchior Roskammer 285 Dlr. for Heste, som Kongen har kjøbt af ham, mod Kvittans. — Seddel: Da Kongen har laant Melchior Roskammer 100 Dlr., hvorfor Hr. von Dounen[3] og Holgerdt Rosenkrandtz ere Forlovere, skal Jochim Beck levere ham de 100 Dlr. mod hans Bekjendelse. Udt. i T. 6, 245.

6. April (—). Tilladelse for Melchior Roskammer til nu at udføre 4 Kobler Heste, 8 Heste i hvert Kobbel, til Thydslandt, Kronens Told dog uforkrænket. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 6, 245 b.

7. April (—, Palmesøndag). Aabent Brev, at Verner Hess herefter for sin Livstid maa have Borgeleje i Em Kloster, nødtørftig Underholdning med Mad og Øl samt aarlig 26 Mark

[1] Taaning, Vor Herred. [2] Hndskr. har: Marts. [3] Frederik v. Dohna.

Penge, en sædvanlig Hofklædning og det nødvendige Ved til Ildebrændsel i sit Kammer. R. 7, 104.

7. April (**Em Kloster**, die palmarum). Befaling til Hr. Magnus Gyldenstern at lade Berthram von Alefeldts Bud faa de Astrag, som ere tilbage ved Kiopnehafn, og som Kongen tidligere har givet Berthram von Alefeldt. Udt. i T. 6, 245 b.

— Befaling til Otthe Brade, Hans Holck, Frantz Banner og Erich Løcke at være tilstede, naar Erich Paadebusch til Bistrup overtager Vredleuf Kloster, og paase, at han faar klart Inventarium, Jordebøger, Registre, Breve og andet, som hører til Klosteret; endvidere skulle de undersøge Klosterbygningen, om man kan bo der, førend den bliver forbedret. De skulle indgive skriftlig Beretning under deres Segl. Udt. i T. 6, 246.

9. April (—). Forleningsbrev for Fru Dorothea, Niels Marquordsøns Efterleverske, paa Brode[1] Gaard i Sieland, som hendes Husbond sidst havde den i Værge, og paa de samme Betingelser. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 7, 104 b.

— Til Tolderen i Kolding. Da Kongen daglig venter Post og Breve fra Tysklandt, skal han, Dag og Nat uspart, sende saadanne fra Kolding til Bygfogden i Vedle.

— Tilsvarende Breve til Morthen Giødsen, Byfoged i Vedle, og Michel Jensen, Byfoged i Horsens. T. 6, 246 b.

— (—, Tird. post palmarum). Til Borgmester og Raad i Nestvedt. Kongen har til sin store Forundring erfaret, at Peder Oxes Skriver ligger i deres By og „skriver og udskikker af Riget“, og at nogle af Borgerne endog understaa sig til at være hans „Bestillingsmænd“. De skulle strax undersøge Sagen og, hvis Peder Oxes Skriver er i Byen eller kommer der, gribe ham og overgive ham til Jens Vulfztandt, Embedsmand paa Salthe; hvis nogle af deres Medborgere have været med i hans Handel, skulle de tage nøjagtig Borgen af dem, at de ville blive tilstede og staa til Rette. De skulle befale Borgerne herefter ikke at huse eller hæle Peder Oxes Folk eller tilstede dem at ligge og bruge deres Praktikker i Byen, saafremt de ikke ville straffes paa Livet. T. 6, 247[2].

— Befaling til Jens Vulfztandt strax at begive sig til Nesthuedt og undersøge, hvorledes det hænger sammen med Peder Oxes Skriver og hans „Bestillingsmænd“, Borgmester Christen

[1] Braade. [2] Tr.: Ryge, Peder Oxe S. 178.

Hansen og M. Hans Bartskær; hvis han kan faa fat i Skriveren og mærker, at det er Peder Oxes egen Skriver, skal han holde ham i god Forvaring, indtil han faar nærmere Ordrer. Da der udføres Heste og andet ved Halsminde og andre Havne udenfor Nesthuedt, hvorved Kronens Told forringes, skal han indsætte en Havnefoged, som kan paase, at intet udføres, som det er forbudt at udføre; endvidere skal han sørge for, at de Varer, som nok maa udføres, men ikke ere blevne fortoldede i Nesthuedt, blive fortoldede. Der sendes ham Brev til Borgmester og Raad om Peder Oxes Skriver, dog skal han ikke aflevere Brevet, førend han har været i Byen og undersøgt Sagen. T. 6, 248.

9. April (Em Kloster). Befalinger til Hr. Thage Thot paa Baehus, Erich Rossenkrandtz paa Bergenhus, Frandtz Bilde paa Vaardberg, Christiern Munck paa Aggershus, Jacob Brockenhus paa Helsingborg, Axel Viffert paa Landzkrone og Hr. Eyler Hardenberg paa Malmøe at have godt Opsyn med deres Slotte, da der skal være Praktikker for om at overraske et eller flere af Kongens Slotte ved at indskibe Krigsfolk paa de Kjøbmandsskibe, som løbe gjennem Kongens Strømme, og hemmelig sætte dem i Land, naar og hvor Lejlighed gives. T. 6, 247 b[1].

— (—, Tirsd. post palmarum). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da Kongen er bleven advaret om, at Peder Oxe vil sende Krigsfolk med den Skibsflaade, som løber gjennem Øresundt, for at overrumple et af Kongens Slotte, skal han have godt Opsyn med Krogen og gjøre Skytset der i Stand, saa man kan bruge det, om det gjøres behov. Han skal blive enig med Redesvenden, Bryggere, Bagere, Kjældersvend, Slagter, Dugsvend og andre saadanne Slotstjenere, som tjene paa Kiøpnehafns Slot, om en bestemt aarlig Løn, hvormed de skulle lade sig nøje og ikke befatte sig med Tønder, Bærme, Aske, Mask eller andet saadant, som kan bruges til Slottets Fordel. T. 6, 248 b.

11. April (—). Livsbrev for Hans Due, Foged i Ore Kloster, paa Ore Klosters Gaard Nedenskouf i Visinge[2] Sogn i Torstning[3] Herred, som han nu selv har i Værge, med 2 tilhørende Enge, den ene i Birckens[4] Mark, kaldet Tockis Krog, den anden i Voerkier ovenfor Liusholt, uden Afgift; han maa have fri Olden i de tilliggende Skove til sine egne hjemmefødte Svin. Han skal lade

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 288 (hvor der L. 19 f. n. for »af dem« skal læses: dem, og L. 14 f. n. for »redeligt« skal læses: raadeligt). [2] S. Vissing. [3] Tyrsting. [4] Maaske Birkenæs, Østbirk Sogn, Vor Herred.

sig bruge som Foged i Ore Kloster, saa længe det er ham muligt. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove, dog maa han hugge, hvor der sker mindst Skovskade, til Gaardens Bygnings Behov og have nødtørftig Ildebrændsel af Vindfælderne. Rex m. p. subscr. R. 7, 105.

11. April (Em Kloster). Til Hr. Herlof Trolle. Da Kongen har faaet Underretning om, at nogle ville sende Krigsfolk ind paa de Skibe, som løbe igjennem Øresundt, for, naar Lejlighed gives, at lade dem falde ind i Landet, skal han strax lade Orlogsskibene udruste med Skyts, Lod, Krudt, Folk og 3 Maaneders Fetalje, befale alle Høvedsmændene, som skulle være paa Skibene, at møde og siden skikke dem ind paa Skibene med Undtagelse af Jens Juel, hvem Kongen ikke kan undvære, og i hvis Sted han derfor skal forskrive en anden. Da det koster lige saa meget at have Folkene i Land som paa Skibene, skal han, saa snart disse ere udrustede, lade Folkene gaa om Bord og lade Skibene lægge ud paa Reden. T. 6, 249 b.

— Befaling til Hr. Magnus Gyldenstiern at gjøre sin største Flid til, at Orlogsskibene kunne blive udrustede saa snart som muligt. — Seddel: Skjønt det vil medføre stor Bekostning paa Fetaljen at holde Knægte paa Skibene, anser Kongen det dog for nødvendigt, at Skibene strax blive bemandede med Knægte og ligge rede paa Strømmene, om nogen skulde ville gjøre Indfald i Riget. Naar den baieske Flaade er i Vente, „at I da lader vore Orlogeskibe under Øjen neder imod Helsingør" og blive liggende der paa de Steder, hvor de ere bedst forvarede. T. 6, 249.

12. April (—). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Folmer Rossenkrantz til Stensbolle, hvorved denne faar Kronens Rettighed af en jordegen Bondegaard i Vore i Vor Herred mod at udlægge Kronen en Gaard i Diønbye[1] og et Bol i Haling i Hatz Herred. R. 7, 106.

— Befaling til Hr. Niels Lange og Erich Lange inden Pinse at undersøge, om Ditlef von Alefeldt paa Møgeltynder med Rette og til Ildebrands Behov bruger Tørveskjær i Visbys og Gambelbyes Mose ud over Markeskjellet, som de[2] klage over. Udt. i T. 6, 250.

14. April (—, Paaskedag). Befaling til Eskildt Gøye at hjælpe Peder Krog, Kronens Bonde, med noget Bygningstømmer til

[1] Dyngby, Bjerager Sogn. [2] ɔ: Bonderne i de nævnte to Byer.

at opbygge hans afbrændte Gaard med og lade det hugge i Kronens Skove, hvor der sker mindst Skovskade. Udt. i T. 6, 250.

15. April (**Em Kloster**). Til Hr. Byrge Trolle. Da Borgmester og Raad i Vee have klaget over, at en Bonde, Jeppe Buck i Buckeboe, gjør dem Hinder paa noget af Byens Ejendom. skal han med det første undersøge Sagen og sørge for, at begge Parter vederfares Lov og Ret. T. 6, 250 b.

— Til Frandtz Brochenhus. Da der mangler Kalk til Byggeriet paa Biskopsgaarden i Otthense, skal han lade Otthe Rudt faa saa megen Kalk, som behøves, dog saaledes, at han beholder nok tilbage til at hvidte Nyburg Slot med. Udt. i T. 6, 250 b.

— Til Jens Bilde. Borgerskabet i Vesbye har beretttet, at der efter Kongens skriftlige Befaling blev indleveret paa Skriverstuen paa Visborg en Sum Penge, som Otthe Rudt var dømt til at udgive til S. Cathrine Kirkes Bygning smstds., og det begjærer nu, at Lauritz Ollufsen, Borgmester, maa faa disse Penge til Kirkens Bygning. Da Kongen ikke véd, om Kirken er bygfalden, skal Jens Bilde med det første tilskrive ham al Lejligheden derom. T. 6, 251.

16. April (—). Forleningsbrev for Christoffer Bang. Skriver i Em Kloster, paa et Vikarie, som er ledigt efter Hans Bang i Bogense, uden Afgift; dog skal han lade sig bruge som Skriver, hvor Kongen behøver ham. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 16 b.

— Følgebrev for Holger Rossenkrantz, Embedsmand paa Bygholm, til Bønderne under Em Kloster, som Hr. Jens Symensøn, Abbed, sidst havde i Værge. Rex m. p. subscr. R. 7, 107 b.

— Følgebrev for Holger Rossenkrantz, Embedsmand paa Bygholm, til Bønderne under Ore Kloster, som Eskild Gøye. Embedsmand paa Skanderborg, sidst havde i Værge. Rex m. p. subscr. R. 7, 108.

— Til Erich Rossenkrandtz og Eskildt Gøye. Der sendes hver af dem et aabent Brev til alle Bønderne i deres Len, at ingen maa holde Hunde i deres Gaarde, med mindre de ere bundne eller lænkede, hvilket Brev de med det første skulle lade forkynde paa alle Herredsting i deres Len[1]. T. 6, 252.

— Fredebrev for Peder Jensen, som slog Niels Seuerensen ihjel. Udt. i T. 6, 252.

18. April (**Dronningborg**). Befaling til Jomfru Else Nielsdatter i Mariager [Kloster] at levere Fru Anne Globs, Jørgen Urnes

[1] Henholdsvis Silkeborg og Skanderborg Len.

Efterleverske, to Klenodier, nemlig et S. Annæ Billede af Sølv og et Kors af Guld, som Hr. Erich Ottessen gav ind i Klosteret med sine to Døtre, Jomfru Anne og Jomfru Karine, og som Hr. Erich Ottessens Arvinger nu have givet Fru Anne Globs. Udt. i T. 6, 252[1].

21. April (Aarhus). Forleningsbrev for Fru Margrette Valkendorf, Jørgen Skinckels Efterleverske, paa 3 Gaarde i Fyen, den ene i Søenge[2], de 2 andre i Rynckeby, og paa Kronens Part af Korntienden af Reginge[3] Sogn uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 17.

— Følgebrev for Jens Jul, Embedsmand paa Aarhusgaard, til alle Provster, Sognepræster, Sognedegne, Kirke- og Præstetjenere, Kirkeværger, Kapitels- og Vikarietjenere i Drotningborg og Aakier Len. Rex m. p. subscr. R. 7, 108 b.

— Befaling til Frandtz Brochenhus i Hast at sende Kongens Jagt fra Nyborg til Aarhus og forsyne den med den nødvendige Fetalje til denne Rejse. Udt. i T. 6, 252 b.

— Til Borgerne i Kiertheminde. De have begjæret at maatte blive fri for at holde Knægte formedelst den store Ildebrand, som er overgaaet deres By; dette kan imidlertid ikke tilstedes, da Ildebranden skyldes deres egen Forsømmelighed, idet de ikke have adlydt Christian III's Befaling om at afbryde Straatagene og tække med Tegl. Det befales dem nu at efterkomme denne Befaling, hvis de ikke ville lide tilbørlig Straf. T. 6, 252 b.

22. April (—). Tilladelse for Erick Bang i Romeg[4] til indtil videre at oppebære Kronens Part af Tienden af Aulom Sogn i Hamrom Herred mod en aarlig Afgift af 16 Dlr. til Riberhus[5]. Rex m. p. subscr. R. 7, 109.

— Livsbrev for Jens Prang paa Kronens Gaard Eskerod, fri for al Landgilde, Ægt og Arbejde, mod at være Lensmanden paa Em Kloster lydig og saa snart som muligt fra ny opbygge Gaarden. Med den sædvanlige Bestemmelse ang. Skovene. Rex m. p. subscr. R. 7, 109 b.

— Livsbrev for Jens Jul til Alsted paa Kronens Part af Tienden af Huixel[6] Sogn i Jelling Syssel i Noruongs Herred uden Afgift. Rex m. p. subscr. Rel. Jochim Beck, Rentemester. R. 7, 110.

— Tilladelse for Fru Karrinne Skougaard, Palli Skrams Efterleverske, til indtil videre at oppebære al Kronens Part af

[1] Tr.: Dsk. Mag. VI. 195. [2] Sødinge, Ringe Sogn, Gudme Herred. [3] Ringe. [4] Romvig, Orre Sogn, Hammerum Herred. [5] Jvfr. under 28. Maj (?). [6] Hvejsel.

Tienden af Holsted og Giøring Sogne mod en aarlig Afgift af 20 Dlr. til Riberhus. Rex m. p. subscr. R. 7, 110 b.

22. April (Aarhus). Til Jens Mogensen, Tolder i Helsingøer. Paa hans Begjæring om, at der maa blive opsøgt gamle Toldsedler og andre Breve, hvormed man kan svare de Dantsker paa deres Klager over, at Tolderen i Helsingøer ikke vil modtage anden Mønt end Rosenobler i Told af deres Skibe, svares der, at det skal blive gjort. Paa hans Forespørgsel, om nogen paa Sundtoldens Vegne skal møde paa Herredagen i Otthense, befales det ham at møde der S. Hans Dag Midsommer; han skal forinden undersøge Forholdene og paa Kongens Vegne forhandle med sin Broder Henrich Mogensen, Borgmester i Helsingør, om i den Tid at oppebære Tolden sammen med de andre forordnede. Da nogle Skippere klage over ikke at kunne faa Rosenobler til at give i Told og ofte maa ligge 5 eller 6 Dage og forsømme Vinden, skjønt de ville give 4 Dlr. og mere for Nobelen, skal han levere sin Broder 50, 100 eller flere Rosenobler, saa mange, ham synes, saa at de Skippere, som klage over ikke at kunne faa Rosenobler, der kunne tilvexle sig dem, hver Rosenobel regnet til 4 Dlr. Kongen anser det ikke for rigtigt, at de Skibe, der komme fra Bæltet til Sundet og med Toldbreve kunne bevise at have udgivet Nobeltolden i Bæltet, paa samme Rejse igjen skulle tolde i Sundet. At lægge nogle flere Søtønder, nemlig paa Trundelen[1], Anholtz Rev, Falsterboe Rev og i Dragør Strømme, er Kongen villig til; han skal derfor forhandle med de søfarende Folk om at begjære sligt og siden tilskrive Kongen, hvor samme Tønder bedst og billigst kunne gjøres og siden lægges og forvares. Han skal altid tilmelde Kongen nye Tidender fra Franckeriige, Schotlandt, Engelandt, Liiflandt og andetsteds. T. 6, 253 b.

— Til Frandtz Brochenhus. Da der skal holdes ondt Politi i Faaborg, udføres Heste, Øxne, Køer og andre Varer mod Forbudet, og uden at der gives Told deraf, og hvad der staldes („stiellis“) der i Landet og føres did, bliver frit udskibet, skal han med det første begive sig til Byen, undersøge Forholdene og sørge for, at der bliver holdt god Orden, og at intet, som skal fortoldes, udføres derfra, men bliver drevet til Asnes og der fortoldet. Der sendes ham Brev til Borgerne i Faaborg, at de skulle være ham lydige. — Seddel: Han skal med det første lade gjøre en stærk Toldkiste og lade den vel beslaa med Jern, saa der kan være 3 stærke Laase derfor. T. 6, 254 b.

---

[1] Trindelen ved Læsø, jvfr. under 8. Juni.

22. April (Aarhus). Til Otthe Brade og Frandtz Banner. Da Fru Metthe Jens Thomessens af Hiermeslefgaardt har begjæret noget Gods under Børlum Kloster til Mageskifte mod at udlægge Kronen noget af sit Arvegods i Kalløe Len, skulle de med det allerførste begive sig paa det Gods, som hun begjærer i Mageskifte, gjøre klare Registre over det og sende dem til Jens Juel, Embedsmand paa Kalløe. T. 6, 255 b.

— Befaling til Hr. Magnus Gyldenstern at tilsige Jørgen Valle til at begive sig til Kongen, hvor han kan opspørge ham her i Riget, og rette sig efter at blive der i nogen Tid; han skal i Jørgen Valles Sted tilskikke Dauid Hansen, som tidligere var hos Sander Leyl, til at være hos Jens Mogensen og passe det ene Toldregister. Udt. i T. 6, 255 b.

23. April (—). Befaling til Hr. Magnus Gyldenstern med det allerførste at sende det til Bispegaarden i Otthense fornødne Bygningstømmer til Kiertheminde, som han tidligere[1] har faaet Skrivelse om. Udt. i T. 6, 256.

— Til Fru Ermegaardt til Bistrup, Hr. Jørgen Podebuschs Efterleverske, Claus Doe til Rafuenstrup, Niels Skiel til Nygaardt, Niels Juel, Otthe Rudt, Frandtz Brochenhus og Hans Johansen. Da Kong Christian III havde befalet Erich Rosenkrandtz til Langting at indløse Rannis Gods, hvor det findes, men dette endnu ikke er sket, har Kongen fornyet Befalingen. Naar derfor han eller hans fuldmægtige besøger dem med dette Brev, skulle de lade ham se deres Pantebreve paa Rannis Gods og lade ham indløse det derefter. T. 6, 256.

24. April (—). Stadfæstelse for Hans Stygge til Holbeckgaard paa et Brev, dat. Nøraggergaard Onsd. efter Sønd. invocavit (6. Marts) 1560, hvorved Jens Morthensøn i Glerup, Herredsfoged i Rindz Herred, tilskjøder Hans Stygge et halvt Møllested, kaldet Tasdals Møllested, i Torup Mark i Rindz Herred. R. 7, 111.

— Aabent Brev, at, da de i Nybe og omkring Sebbersundt boende skulle være dragne over til Øboerne og Giølboerne og have røvet og taget fra dem, og da mange udsætte Bundgarn der mod Recessen, forbydes det alle at gjøre Øboerne og Giølboerne nogen Overlast; hvis nogen har Tiltale til dem, skal han forfølge dem til deres Herredsting og Landsting. Ingen maa herefter udsætte Bundgarn der under Landet imod Recessen og de

[1] 27. Marts.

Domme og Breve, som Kong Christian III har ladet udgaa derom. T. 6, 256 b.

24. April (Aarhus). Til Ifuer Krabbe, Otthe Brade, Christopher Gøye, Hans Holck, Frandtz Banner og Biørn Koes. Borgerne i Olborg have klaget over, at der sættes mange Bundgarn ved Hals Vede, som forhindre Fiskens Indgang i Limfiorden, og at mange sætte deres Bundgarn saa langt ud mod Baggedybet paa den ene Side og mod Vededybet paa den anden, saa ikke alene Fiskens Indgang dermed forhindres, men mange søfarende Mænd tit nødes for samme Bundgarns Skyld til med stor Fare at vige fra deres rette Kurs. Kong Christian III lod udgaa Brev til gode Mænd om at undersøge Sagen, men dette er ikke sket. De skulle derfor Fred. efter SS. Philippi et Jacobi Dag (3. Maj) forsamles paa de Aasteder, hvor der klages over, at der sættes Bundgarn, og sætte Tegn, hvor langt og hvor nær Dybet Bundgarnene kunne staa uden Skade for den menige Mand paa hans Fiskeri eller Sejlads. Hvad de bestemme, skulle de give beskrevet fra sig[1]. T. 6, 257.

— Befaling til Jens Juel at levere Knud Gyldenstern de Breve, han har i Forvaring, om Aarsløfs og Farskougs[2] Ejendom, som Knud Gyldenstern fik i Mageskifte af Kong Christian III for noget af sit Gods i Suerig. Naar Knud Gyldenstern har brugt Brevene til at forsvare hint Gods med, skal Jens Juel igjen tage dem i sin Forvaring. Udt. i T. 6, 257 b.

— Til Erich Rossenkrandtz paa Silckeborg. Sognemændene i Thornum[3] Sogn have ved fuldmægtige berettet, at Ungstrup Kirke for nogen Tid siden er bleven tillukket og Sognefolket henvist til Thornum Kirke, men at denne nu ikke kan rumme Sognefolket. For at Thornum Kirke des bedre kan forlænges, skal han med det første lade Ungstrup Kirke nedbryde og bruge Stenene, Tømmeret og andet derfra til Thornum Kirkes Bygning. T. 6, 258.

— Til Otthe Brade og Frandtz Banner. Da Kongen har bevilget et Mageskifte med Biørn Koes, hvorved denne faar en Kronens Gaard, kaldet Gieritzholt[4], og et Bol, kaldet Olborg[5], i Biørlom Herred mod at udlægge Kronen 2 af sine Gaarde i samme Herred, den ene kaldet Øruad, den anden Suege[6], skulle de med det første begive sig paa Mageskiftegodset, ligne det og give deres Ligning skriftlig fra sig under deres Segl. Udt. i 6, 258 b.

---

[1] Jvfr. under 16. Juli 1560. [2] Favrskov, Lyngaa Sogn, Sabro Herred. [3] Torning, Lysgaard Herred. [4] Gjersholt, Torslev Sogn, Dronninglund Herred. [5] Aalberg, samme Sogn. [6] Sveje, Hørby Sogn, samme Herred.

24. April (Aarhus). Befaling til Knud Gyldenstern ved sin egen Tjener at levere Erich Lycke de Breve, som angaa Øe Klosters Frihed, især nogle Bundgarnsstader i Hagedyb, da gode Mænd skulle undersøge Forholdene ved disse. Naar Brevene have været i Rette for de gode Mænd, skal han igjen forvare dem. Udt. i T. 6, 258 b.

— Til Jesper Ollufsen og Michel Skriver, Borgmestre i Kiøpnehafn, og Niels Kundtze og Valentin Køler, Borgmestre i Malmøe. Da Borgmester og Raad i Helsingør skulle dømme i Trætten mellem Peder Huitfeldt, Norges Riges Kansler, og Peder Relions fuldmægtige af Franckeriige, skulle de begive sig til Helsingør, naar Borgmester og Raad der tilsige dem, og hjælpe til, at der kan vederfares begge Parter Ret. Udt. i T. 6, 259.

25. April (—). Til Steen Rossenssparre. Jens Marquordsen til Lengisholm har begjæret at faa en Kronens Gaard i Vendsyssel til Mageskifte mod at udlægge Kronen 2 Gaarde i Kallundborg Len. Hr. Christiern Friis, Otthe Brade og Lauritz Schram have efter Kongens Befaling beset Kronens Gaard og givet skriftlig Indberetning om dens Rente og Tilliggelse, som kan ses af deres medfølgende Brev. Han skal gjøre klart Register under sit Segl over al Rente og Tilliggelse til de 2 Gaarde i Kallundborg Len og sende det til Kongen[1]. T. 6, 259.

27. April (—). Befaling til Hr. Niels Lange at hjælpe Hr. Niels Michelsen til at faa det første Sogn, som bliver ledigt i Ripper Stift, hvis han da anser ham for duelig dertil; M. Hans Tagessen, Superintendent, har for 4 Aar siden faaet kgl. Befaling til at skaffe ham et Sogn, men det er ikke sket endnu. Udt. i T. 6, 259 b.

— Befaling til Jens Mogensen strax at tilskrive Hr. Magnus Gyldenstern paa Kiøpnehafns Slot de nye Tidender, som han erfarer af de fremmede, der komme i Sundet; denne skal saa, Dag og Nat uspart, sende Brevene til Kongen. Jens Mogensen skal kjøbe 100 Amer god rinsche Vin til Kongen af den Vin, som kommer i Sundet, til saa lempelig en Pris som muligt[2]. Udt. i T. 6, 260.

— (**Em Kloster**). Pantebrev til Iuer Krabbe til Østergard, Embedsmand paa Skiifuehus, paa Horns Herred i Nørrejutland, som Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, nu har i Værge, for 2000 Jochimsdlr., som Iuer Krabbe har laant Kongen.

[1] Jvfr. under 3. Maj. [2] Efter Brevbogens Udtryk ser det ud, som om den sidste Befaling er udstedt som et Brev for sig.

Han skal til hver S. Michels Dag betale 100 Dlr. til Rentemesteren og skal levere alt Vrag, som strander i Lenet, til Kongen med Undtagelse af Tømmeret, som han selv maa beholde. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 111 b.

27. April (Em Kloster). Forleningsbrev for Lauritz Skram paa Kronens Broer Løfuel, Langveile, Simendsted[1] og Skinders Broer i Nørrejutlandt med Brokorn og alt andet, som aarlig oppebæres til Broernes Vedligeholdelse. Han skal tjene Riget med 2 velrustede Heste og holde Broerne i Stand. Rex m. p. subscr. R. 7, 114.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tager Kapitlet i Viiborg i sin Beskjærmelse og stadfæster dets Friheder og Privilegier. Rex m. p. subscr. R. 7, 114 b.

28. April (—). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Anders Pedersen til Biirckelse, hvorved denne til Erstatning for 4 Gaarde og 2 Bol i Hielstrup[2] i Melsom Herred, som han har udlagt til Kronen, da de have lidt Skade af Møllestøvningen ved Drotningborg, faar Kronens Gaard Tofthegaard i Obye Sogn i Kier Herred. Rex m. p. subscr. R. 7, 113.

— Til Jens Bilde. Kongen har givet sin Kammerjunker Hans Spigel et Hus, 18 Bindinger langt og 2 Lofter højt, og har befalet Chrestoffer Huitfeld at lade det sammenhugge og siden sende det med Skib til Borrebye, som Hans Spigel har i Forlening. Da Chrestoffer Huitfeld nu er død, skal Jens Bilde, hvis Huset ikke allerede er tilhugget, lade det sammenhugge med Krogbaand, Løsholter, Gafler og andet Tilbehør og sende det til Borrebye; han skal ligeledes sende Tømmer til Skillerum, Deler til Lofter og de fornødne Lægter saa snart som muligt. T. 6, 260.

— Til Hr. Herlof Trolle. Kongen har eftergivet Kirkeværgerne for Snessøre Kirke den Hjælp, som de paa Kirkens Vegne skulde have udgivet til Kongen sidste S. Jacobi ap. Dag (25. Juli), da de have berettet, at Kirken er kommen i stor Gjæld ved en ny Klokke, som de have ladet støbe. T. 6, 260 b.

30. April (Aarhus). Aabent Brev, hvorved Kongen tager Borgerskabet i Grindue i sin Beskjærmelse og stadfæster dets Friheder og Privilegier. Rex m. p. subscr. R. 7, 115.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tager Borgerskabet i Ny-

[1] Simested. [2] Helstrup.

kiøping paa Falster i sin Beskjærmelse og stadfæster dets Friheder og Privilegier. Rex m. p. subscr. R. 7, 217.

30. April (Aarhus). Til Indbyggerne i Dogkedal. Da der skal være Trætte mellem dem og Landsknægtene, der ligge i deres By, skulle de sende en Borgmester, Byfogden og 3 eller 4 af de Borgere, hvem Sagen angaar, til Kongen og befale Landsknægtene strax at begive sig hid, da Kongen vil lade dem mønstre her, give dem deres Sold og samtidig forhøre Trætten. T. 6, 261.

— Til Hr. Herlof Trolle. Kongen har modtaget hans Skrivelse og et Register over de Høvedsmænd, som skulle paa Orlogsskibene; der sendes ham Breve til dem, at de skulle begive sig til Kiøpnehafn, naar han tilsiger dem, og rette sig efter hans Ordrer, hvilke Breve han skal sende afsted med Befaling til hurtig at begive sig til ham. Kongen ser af Registret, at Jørgen Valckendorf skal være Høvedsmand paa et af Skibene, men da Holbeck Len skal overgives til en anden Lensmand, skal en anden beskikkes i hans Sted. Da Skibene kun skulle løbe i Sundet, behøves der ingen Søbreve og Søartikler. Hvis han ikke kan skaffe Jernskyts nok, maa han efter gammel Sædvane laane af de dantsker Skibe og andre, som komme i Sundet, og give dem Brev paa at have laant det. Han skal sørge for, at Skibene blive udrustede saa snart som muligt. T. 6, 262.

— Til Otte Stiissen, Christoffer Trundsen, Biørn Saxtorp, Claus Claussen, Knud Steensen, Hans Norbye, Eskyld Oxe, Jørgen Nagel, Jørgen Jensen, Hans Lauritzen, Torbiørn Bilde, Steen Bilde, Knud Giedde, Erich Ugerup og Erich Basse. Da Hr. Herlof Trolle, Admiral, med det første skal udruste Orlogsskibene, skulle de, naar han tilsiger dem, strax begive sig til Kiøpnehafn og der lade sig bruge som Høvedsmænd efter hans nærmere Ordrer. T. 6, 262 b.

1. Maj (—, SS. Philippi et Jacobi app. Dag). Forleningsbrev for Hans Johansøn paa Silckeborg Slot, som Erich Rossenkrantz nu har det i Værge. Han maa aarlig fra SS. Philippi et Jacobi Dag oppebære en Genant af 133 Mark 3½ Skil. 2 Pend., 10 Læster Rug, 8½ Læst Byg, 6½ Læst Havre, 23 Tdr. Smør, 1½ Td. 1 Fjerd. Honning, 91 Faar og Lam, 92 Gæs, 205 Høns, 164 Svin, 2500 Hvidlinger, 96 tørre Gjeder, 1½ Td. Gryn, al Avlen til Silckeborg Slot, Halvparten af alt Sagefald, Gaardfæstning, Indtægt for Skovhugst og al anden uvis Rente, Halvparten af alt Gjæsteri og Oldengjæld og af alle Opfødninger og Foler, som fødes

paa Stodet. Al anden vis og uvis Rente skal han gjøre Regnskab for og yde paa Kiøbnehafns Slot eller andetsteds, hvor han tilsiges. Han skal hvert Aar holde 40 Øxne paa Foder og opsætte dem af de Øxne, som han oppebærer for Sagefald og andet. Han skal tjene Riget med 10 geruste Heste og 4 Skytter. Kongen forbeholder sig al Kronens Part af Kirketienden og al Herligheden og Gjæsteriet af Kirker og Præster. Han skal paa egen Bekostning holde Teglovnen ved Slottet færdig og maa dertil bruge Vindfælder eller Birke, som ikke ere til Skovskade; Halvdelen af de Sten, som sælges, skal komme ham til gode. Han skal paa egen Bekostning forsyne Kongens Stod med Stodheste og underholde alle Opfødninger og Foler med sit eget Foder. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 116.

1. Maj (**Aarhus**, Philipi et Jacobi). Til Borgmester og Raad i Helsingøer. Denne Brevviser, Henrich Oldensel, Pieter Relyons fuldmægtige, har klaget over, at han ikke godt kan vente til S. Katerine Dag (25. Nov.), paa hvilken Sagen mellem Pieter Relyon og Peder Huitfeld, Norges Kansler, skulde i Rette for dem; Kongen har befalet Peder Huitfeld[1] med det første at møde i Rette for dem, og de skulle derfor med det første stævne begge Parterne for sig og afsige en endelig Dom. Borgmestrene i Kiøbnehafn og Malmøe have faaet Befaling til at møde, naar de tilsiges, og hjælpe til at forhøre Sagen. T. 6, 263 b.

[**Omtr. 1. Maj**] (—). Følgebrev for Christoffer Johansøn til Bønderne under Hindzgafuel, som Hans Johansøn nu har i Værge. R. 7, 117 b.

[—] (—). Følgebrev for Hartuig Bilde til Bønderne under Aahus, som Ebbe Ulfeldt sidst havde i Værge.

Følgebrev for Hans Johansøn til Bønderne under Silkeborg, som Erich Rossenkrantz sidst havde i Værge. Udt. i R. 7, 118.

2. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Christiern Brød i Blendstrop, der slog Christiern Jensøn i Tødzløf[2] ihjel og blev svoret fredløs derfor, faar sin Fred igjen; dog skal han først stille den dødes Slægt og Venner tilfreds. R. 7, 118 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tager Kapitlet i Aarhus

[1] Ved Brev af 1. Maj (T. 6, 263). [2] Formodentlig Torslev, enten Ø. T. (Gjerlev Herred) eller V. T. (Nør Hald Herred).

i sin Beskjærmelse og stadfæster alle dets Friheder og Privilegier, som Kong Christian III har stadfæstet. Rex m. p. subscr. R. 7, 119.

2. Maj (Aarhus). Aabent Brev, at Hans Stygge efter fremsat Begjæring herefter maa være fri for at gjøre aarligt Regnskab for halvt Sagefald, Gaardfæstning og Oldengjæld af S. Hans Kloster i Horsens mod en aarlig Afgift af 200 Mark danske. Rex m. p. subscr. R. 7, 119 b.

— Følgebrev for Hans Spegel, Kongens Kammertjener, til Bønderne i Boe Len, der hidtil har ligget til Herritzvad Kloster. Rex m. p. subscr. R. 7, 416.

— Til Jens Juel. Da denne Brevviser, Hr. Michel, Sognepræst til Kolte Sogn, har berettet, at Christoffer Rosenkrantz til Skierne har Livsbrev paa hans rette Præstegaard, maa han aarlig oppebære 2 Pd. Byg af Aarhusgaard, indtil hans Præstegaard bliver ledig. T. 6, 264.

3. Maj (—). Qvittantia qvittantiarum til Jørgen Bernekov, Embedsmand paa Aakier, der nu har leveret Jochim Beck, Rentemester, klare Kvittanser paa alt, hvad han har oppebaaret og igjen udgivet i den Tid, han har haft Aakier. Rex m. p. subscr. R. 7, 120.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Jens Marquordsøn til Lengsholm, hvorved denne faar Kronens Gaard Skafvonge i Thersløf[1] Sogn i Børlom Herred mod at udlægge 2 Gaarde i Gaasetofthe i Rackløf Sogn i As[2] Herred paa Sielandt. Rex m. p. subscr. R. 7, 120 b.

— Forleningsbrev for Hartuig Bilde paa Kronens Gaard i Aahus, som Ebbe Ulfeld sidst havde den i Værge. Han skal aarlig give Kronen 500 Jochimsdlr. og gjøre Regnskab for al Gaardfæstning, Sagefald og Oldengjæld, hvoraf han maa beholde Halvdelen. Han skal paa egen Bekostning holde alle Fiskeredskaberne i Stand, give Halvdelen af de fangede Lax til Kongen og paa egen Bekostning sende dem til Kiøbnehafns Slot. Han skal tjene Riget selv sjette med 6 gerustige Heste eller med 4 væragtige Karle til Skibs, og han skal holde Kongen med Folk og Heste 1 Nat om Aaret. Kongen forbeholder sig alt Vrag, som strander i Lenet, al Told, Sise, Sagefald og Aaresild af Aahus By. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 416 b.

---

[1] Torslev Sogn, Dronninglund Herred. [2] Arts.

3. Maj (**Aarhus**). Til Hr. Mogens Gyldenstiern. Da Greven af Suartzborg med flere fremmede fra Tyskland skulle være paa Vejen til Kiøpnehafn for at tale med Kongen, skal han skaffe dem gode Herberger og god Underholdning der i Byen og øjeblikkelig efter deres Ankomst give Kongen Underretning derom; denne vil selv begive sig til Kiøpnehafn for at tale med dem. T. 6, 264.

4. Maj (—). Tilladelse for Knud Gyeldenstierne, Embedsmand paa Ørum, til strax at indløse Lund Slot paa Mors fra Mauritz Podebusk; naar han har indløst det, skal han begive sig til Kongen for at faa Følgebrev til Bønderne og Forvaring paa Slottet. Rex m. p. subscr. R. 7, 121 b.

— Ejendomsbrev for Jochim Beck til Førsløf, Rentemester, paa Herligheden af 3 Gaarde i Diursløf[1], som høre til Beldringe Kirke, hvilken Herlighed nu gives til Kronens Gaard Leckinge. De tre Gaarde ligge ved hans Gaard Beldringe. Landgilden skal Kirken have. R. 7, 284[2].

5. Maj (—). Aabent Brev, at, da Skolen i Em Kloster nu er ødelagt, maa Kronens Part af Korntienden af Hundsløf[3], Randersløf[4], Haling, Thorild, Ørthing, Nøløf, Huilsted, Faling, Gaasmer og Thuenstrup Sogne i Hatz Herred herefter ligge til 24 fattige Peblinges Underholdning i Aarhus Skole; Sognepræsterne til S. Clementz og vor Frue Sogne skulle oppebære den og sammen med Superintendenten uddele den til trængende og værdige Personer. Rex m. p. subscr. R. 7, 122[5].

6. Maj (—). Tilladelse for Peder Skriver, Borgmester i Aarhus, til indtil videre at oppebære Kronens Part af Tienden af Trigie Sogn samt at beholde et Stykke Eng ved Torp[6], som Kong Christian III har forlenet ham med, mod aarlig at yde 1 Fjerd. Smør paa Aarhusgaard. R. 7, 122 b.

— Følgebrev for Jens Brade til Bønderne under Lyckov Slot, som Ebbe Ulfeld sidst havde i Værge. Udt. i R. 7, 417 b.

— Følgende Knægte forskrives i Borgeleje i Horsens: Hans von Catzel, Daniel Hesse, Slemmer von Brunswich, Claus von Bodenborg, Claus von Alfeldt, Adan (!) von Gotthe, Michel Horn, Borckert von Freiborch, Jørgen Holste, Andris von Wolmestedt, Peter Gylicker, Bertel von Wørtzler, Peter von Osvelt, Perneth von

[1] Dyrlev. [2] Et Brev af væsentlig samme Indhold med Dat. 2. Maj er indført R. 7, 283 b. [3] Hundslund. [4] Randlev. [5] Tr.: Hofman, Fundationer II. 83 f., hvor der S. 84 L. 12 og 9 f. n. for «thr» skal læses: her, og L. 3 f. n. for «thj» skal læses: thet. [6] Mon Terp, Lisbjerg Sogn, V. Lisbjerg Herred?

Kremps, Cort von Zelle, Brun von Zelle, Adam Leitzenich, Junge Claus von Minden, Jacob Gilicker, Hieronimus von Mutschen, Jacob Prixer og Hentzelare von Vortzler. Udt. i T. 6, 264 b. (U. St.)

6. Maj (Aarhus). Til Otte Brade. Efter at Kong Christian III har henlagt en Rente til Superintendenternes Underholdning, have flere af Adelens og Kronens Tjenere klaget over, at Superintendenten i Vendelboe Stift besværer dem mere med Tiende og andet, end de gave i Christian III's Tid. Otte Brade skal derfor bortfæste Kirketienden i Stiftet og paase, at Superintendenten faar saa mange Læster Korn, som ere udlagte til hans Underholdning af Tienden. Hvad der bliver tilovers, skal han paa Kongens Vegne oppebære og indskrive i sit Regnskab. T. 6, 264 b.

— Til Hr. Mogens Gyldenstierne. Borgmester og Raad i Riibe have sendt deres Orlogsskib med alt Tilbehør til Kiøbnehafn, hvilket Skib han skal modtage, give dem Tilstaaelse for det og alt, hvad der er derpaa, og siden bruge for Slottet til „vort Behov". T. 6, 265.

7. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Jomfru Sophia Krabbesdaatther, der af Kong Christian III i Følge dennes fremlagte Brev har faaet Livsbrev paa Landgilden af en Gaard i Fløndstrup[1], nu ogsaa faar Tilladelse til for Livstid at oppebære Gjæsteri, Sagefald, Ægt, Arbejde og al anden Herlighed, vist og uvist, af samme Gaard. Rex m. p. subscr. R. 7, 123.

— Til Laas Ifuersen paa Halsnes, Hans Lauritzen, Mogens Godske, Erich Bøller, Eyler Rønnov, Fru Mette Hans Bernekous, Mogens Krabbe, Erich Rosenkrantz, Fru Anne Hr. Johan Urnes, Niels Andersen, Frederich Leyel, Pouel Schinckel, Jens Brade, Fru Eline Gøye, Jens Rosengard, Fru Lene Basse Christoffersens og Fru Inger Peder Hansens. Da Kongen vil mageskifte sig alt det Gods til, som Adelen og andre have i Try og Holbor Herreder, skulle de hver gjøre et klart Register over det Gods, de have i disse Herreder, og sende det til Hr. Herlof Trolle. Kongen vil siden handle med dem om Vederlag for deres Gods. T. 6, 265 b.

— Til Hr. Herlof Trolle. De foregaaende Breve sendes ham til Besørgelse. De som Følge heraf indkommende Registre skal han sende til Kongen. T. 6, 266.

---

[1] Vistnok Fløjstrup, Ning Herred. Kongebrevet af 26. April 1551 lyder ikke paa hendes, men paa Faderens Livstid.

7. Maj (**Aarhus**). Til Hr. Niels Lange. Da Skolen i Vaarde for nogen Tid siden er afbrændt og nu igjen opbygget, men endnu ikke er fuldkommen færdig, skal han med det allerførste gjøre den færdig med Tag, Vægge, Loft og andet. T. 6, 266 b.

— Brev til Michel Pedersen[1], Byfoged i Horsens, at Kongen har eftergivet Peder Skrædder smstds. den Bøde, han er falden i til Kongen for at have saaret sin Hustru med en Sax, hvoraf hun senere var død. Udt. i T. 6, 266 b.

8. Maj (—). Aabent Brev, at Kongen har givet Befaling til at opbygge Hospitalet i Horsens, der nu i nogle Aar har været øde, og dertil samt til de fattiges Underholdning henlægger 6 Gaarde og 1 Bol, der nu ligge til Hospitalet i Aarhus og tidligere have ligget til Hospitalet i Horsens, nemlig 1 Gaard i Skiolde, 1 i Bronde[2] og 1 i Gram, alle i Bierge Herred, 2 Gaarde og 1 Bol i Kielstrup i Mols Herred og 1 Gaard i Aske[3] i Neng Herred, samt 4 Læster Korn af Kronens Korntiende af Bierge Herred og alle Kronens Tiendelam af Sognekirkerne i samme Herred. Rex m. p. subscr. R. 7, 124[4].

— Aabent Brev om Udlæggelse af en Præstegaard til Serup Kirke. Hr. Jens Simensen, Sognepræst til Serup Sogn, har berettet, at Kong Christian III har udlagt[5] fra Alling Kloster „al Præstegaarden udi Serup, som kaldes Stougaard, som er to Parter af samme Gaard", til Præstegaard smstds., men nu gjør Johan Høcken, Embedsmand paa Alling Kloster, ham Hinder derpaa og har for nogen Tid siden paa Silckeborg Slot indgaaet en Kontrakt med den daværende Sognepræst, at Johan Høcken skulde udlægge nogen anden Rente, hvilken Kontrakt han ikke vilde holde efter hin Sognepræsts Død. Stougaard skal nu udlægges til Præstegaard efter Kong Christian III's Brev, og Johan Høcken skal tage den Gaard, som Hr. Jens nu bor i, til Alling Kloster. Rex m. p. subscr. R. 7, 125.

— Ejendomsbrev for Hospitalet i Aarhus paa en Kronens Jord smstds. med 2 derpaa byggede Boder. Rex m. p. subscr. R. 7, 126[6].

9. Maj (—). Til Anders Christiernsen til Quelstrup, Albret

[1] Vistnok en Fejl for: Mikkel Jensen. [2] Brunde, Skjolde Sogn. [3] Aske, Astrup Sogn. [4] Tr.: Hofman, Fundationer II. 221 f. (efter Orig.). I Stedet for «Simonsen» (S. 221 L. 12 f. n.) har Brevbogen: Sorensen; for «8 Sk.» (L. 5 f. n.) har den: 4 Sk.; for «forundt» (S. 222 L. 7) har den: forvende. [5] 1555 (Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 454). [6] Tr.: Hofman, Fundationer II. 112 (efter Orig.?). Hübertz, Aktstkr. vedk. Aarhus I. 162 (efter Orig.). Den sidste Udg. bedst.

Malthissen til Mølstrup, Niels Krabbe til Hessel og Christiern Hvas til Suestrup¹. Da Fru Anne, Christiern Fasses Efterleverske, har begjæret at faa Kronens Part og Rettighed i en Bondegaard i Høberg til Mageskifte med at udlægge Kronen en af sine Gaarde, kaldet Aalsroe², i Aase³ Sogn i Sønderherred, skulle de med det allerførste samles paa Mageskiftegodset, ligne det og udfærdige klare Registre under deres Segl. T. 6, 266 b.

10. Maj (Aarhus). Aabent Brev, hvorved Erich Rud og hans Arvinger faa Jus patronatus til Lundeløsse⁴ Kirke i Saling Herred, som er Sognekirke til Samolt⁵, og Lov til at oppebære Kronens Part af Tienden af Lundeløsse Sogn, som dog alene maa anvendes til Kirkens bedste. De skulle holde Kirken i Stand, indkræve dens Rente og altid beskikke en lærd Mand til Sognepræst. Rex m. p. subscr. R. 7, 17 b.

11. Maj (—). Aabent Brev, at Kongen med sin Moders Samtykke har tilladt Anders Grøn at beholde 2 Bol i Thandrup til Aakier Slot, hvoraf han selv har det ene i Værge, uden Afgift indtil videre. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaarde og Bonde. R. 7, 126 b.

— Kvittans til Jochim Beck, Rentemester, paa 400 Jochimsdlr., som han leverede Holger Rossenkrantz, der udlagde dem for Kongen i Em Kloster som Gave til Hertuginde Clare af Lønneborg, Kongens Moders Søster, og paa 300 Dlr., som han leverede til Eggert Ulfeld, Kongens Kammertjener, der igjen betalte dem til Morthen Krabbe for 3 Heste, Kongen havde kjøbt af denne. Rex m. p. subscr. R. 7, 284 b.

— Brev til Kolding og Vedle, hvorved de paa Grund af deres Klager fritages for at udruste Orlogsskib, stemmende med Brevet af 6. Marts 1560. T. 6, 267.

12. Maj (—). Aabent Brev, at Hr. Niels Buck, Sognepræst i Veile, saa længe han er Sognepræst der, maa bruge det Veile Kirkes Gods, som M. Oluf Nielsøn, Sognepræst smstds., sidst havde i Værge. Rex m. p. subscr. R. 7, 127.

— Til Kapitlet i Viborg. Denne Brevviser, Johan von Gelekircken, har berettet, at hans med Vin ladede Skib er strandet paa Lessøe, og han maatte love Bønderne en Tredjedel af det, de kunde bjerge, førend de vilde hjælpe ham, og desuden opsloge de forinden det bedste Fad Vin og drak det. Da det er imod al

¹ Christiern Hvas til Sostrup. ² Aalsrode. ³ Aalsø. ⁴ Lyndelse. ⁵ Sandholt.

Billighed, skal Kapitlet befale Bønderne paa Lessøe at nøjes med en skjellig Bjergeløn af ham og for Fremtiden hjælpe de fattige søfarende Folk for en rimelig Betaling. T. 6, 267 b.

12. Maj (Aarhus). Befaling til Hans Johansen strax at sende fra Slottet[1] 8000 Mursten hid, da der med det allerførste skal bygges noget paa Aarhusgaard. T. 6, 268 b.

[**Omtr. 12.—15. Maj.**] Til Hr. Erich Krabbe. Da Bønderne i 5 Sogne i Ginding Herred ved fuldmægtige have klaget over, at hans Foged Thomes Smedsen i hans Fraværelse har flyttet Herredstinget fra dets „rette Arilds Sted“ til den ene Side af Herredet, skal han med 4 Mænd af hver Fjerding i Herredet undersøge, hvor Tinget bedst kan lægges midt i Herredet, og henlægge det der. T. 6, 268 b. (U. St.)

[—] Til Borgmester og Raad i Kiøpnehafn og Malmøe samt Tolderen i Helsingøer. Da Kongen af Polen og Hærmesteren af Lifland ligge i Krig med de Rysser og ikke ville tillade Skibe at løbe til Ryskland og gjøre dem Tilførsel, skulle de strax befale de Borgere i deres Byer, som drive Sejlads øster paa, ikke at gjøre de Rysser nogen Tilførsel, for at Kongen af Polen og de Liflendiske ikke skulle have noget at beklage sig over, og de selv ikke skulle blive opbragte og derved lide Tab. T. 6, 269[2]. (U. St.)

[—] Følgebrev for Lauge Brock til Bønderne under Holbeck Slot, som Jørgen Valckendorf sidst havde i Værge. T. 6, 269 b. (U. St.)

15. Maj (—). Befaling [til en Tolder] at levere Oluf Pedersen, Tolder i Riibe, 1000 Dlr. paa Regnskab af Tolden til at betale Kongens Hofklæde med. T. 6, 270.

— Befaling til Otte Brade at sende 10 eller 12 Læster Havre ind i Elmose[3] eller til Kierteminde og dertil paa Kongens Vegne fragte et Skib. Otte Rud skal med Vogne føre det videre til Otthense. Udt. i T. 6, 270.

— (**Drønningborg**). Til Jacob Klejnsmed og Jens Biug, Hospitalsforstandere i Aarhus. Naar Jørgen Rosenkrantz, Embedsmand paa Drotningborg, besøger dem med dette Brev, skulle de i Overværelse af Jens Juel, Embedsmand paa Aarhusgaard, opsøge de Breve, som findes i de fattiges Brevkiste, om det Gods i Randers eller andetsteds, som sidst blev lagt til Hospitalet

---

[1] Hindsgavl. [2] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 570 f. [3] Ellemose ved Odense Aa (Saml. t Fyens Hist. og Top. II. 124).

i Randers, og levere dem til Jørgen Rosenkrantz, hvorefter de skulle indlægge et klart Register over de afleverede Breve i de fattiges Brevkiste. T. 6, 270.

16. Maj (Aarhus). Aabent Brev, at Borgerskabet i Aarhus nu har leveret det Orlogsskib, som det var taxeret for, med Skibsredskaber, Ankere og Tov, Skyts, Lod og Krudt. Rex m. p. subscr. R. 7, 127 b.

— Til Frantz Brochenhus. Da Byfogden i Nyborg hidtil har oppebaaret Tolden af de Skibe, som løbe gjennem Bæltet, men ikke har synderlig Forstand derpaa, har Kongen beskikket Jørgen Vale til i det Sted at oppebære Tolden. Frantz Brochenhus skal derfor skaffe ham Bolig i Korsbrødregaarden, som hører til Antuordskouf Kloster, og strax lade gjøre en god, stærk Toldkiste, vel beslaaet og med 3 stærke Laase og Nøgler til; den ene Nøgle skal Jørgen Vale have, de andre 2 skal han foreløbig selv beholde. Hver Lørdag henad Aften skal Jørgen Vale i Frantz Brochenhuses Nærværelse indlægge den i Ugens Løb oppebaarne Told i Toldkisten med klare Registre og siden gjøre Kongen Regnskab derfor. Jørgen Vale og hans' Dreng skulle indtil videre have Underhold med Mad og Øl paa Slottet. T. 6, 270 b.

— Til Steen Rosensparre. Kongen har sendt Lauge Brockenhus til Kallundborg for at udtage nogle Breve af Folen, hvorfor Steen Rosensparre skal lade ham komme ind til Brevene, være tilstede, naar de udtages, tage hans Haandskrift paa de udtagne Breve og indlægge den i Brevenes Sted. Udt. i T. 6, 271 b.

23. Maj (Søro Kloster). Til Jens Brade. Denne Brevviser har berettet, at hans „Forfader" har faaet Kong Christiern II's Brev paa en Bondegaard for sig og sine Arvinger mod en i Brevet fastsat Afgift, men nu, da Gaarden er tilfalden ham i Arv og han har besiddet den i nogle Aar, paastaar Jens Brade at have kjøbt en Part i Gaarden af en af hans Brødre og vil tvinge ham til at sælge den. Da „det er imod Recessen, at Adelen skal kjøbe med Bonden", befales det ham at rette sig selv deri. T. 6, 271 b.

— Til Bønderne i Soer Klosters Birk. Da mange skulle holde Hunde, der ødelægge Kongens Vildtbane, forbydes det alle efter denne Dag at holde Hunde, med mindre de staa bundne i deres Gaarde eller den ene fremmer Fod er hugget af dem. T. 6, 272.

— Forbud imod efter denne Dag at jage eller paa anden Maade ødelægge Dyr i Soer Klosters Skove. Gjør nogen det,

skal han straffes som for andre stjaalne Koster, og gaar nogen med Bøsse i Klosterets Skove, skal han lide tilbørlig Straf. T. 6, 272 b.

26. Maj (Kbhvn.). Befaling til Jens Mogensen, Toldskriver i Helsingøer, at kjøbe en eller to Aber og en Marekat, saa smukke som muligt, til en skjellig Pris. Udt. i T. 6, 273.

27. Maj (—). Aabent Brev, at Kongen har eftergivet Erick Rosenkrantz til Valsø al den Ret, der tilkommer Kronen i 5 af Fru Sophies, Jacob Hardenbergis Efterleverskes, Gaarde i Fyen, nemlig 3 i Kiereby og 2 i Salling Herred, som hun havde Herligheden af, hvilke Eskiild Oxe paa Kongens Vegne er bleven indført i formedelst Mangler i Holme Kloster paa Tavler og andre Ornamenter i Kirken og paa Klosterets Bygning, hvilket Gods nu findes at være tilskiftet Erick Rosenkrantz paa hans Hustrus Vegne. Rex m. p. subscr. R. 7, 18.

— Til Kongens Moder. Eskild Oxe har for nogen Tid siden ladet sig indføre i 3 Gaarde i Kierrebye og Herligheden af 2 Gaarde i Salling Herred i Fyen, tilhørende Fru Sophie, Jacob Hardenbergs Efterleverske; da det imidlertid kun var for nogen Forsømmelse, som fandtes paa Billederne og Ornamenterne i Holme Klosters Kirke samt paa Klosterets Bygning, har Kongen, da de nævnte Gaarde ere tilfaldne Erich Rosenkrantz paa hans Hustrus Vegne som Arv, givet ham Kronens Ret i dem. T. 6, 274.

— Ventebrev for Hans Jensen, Skriver paa Malmøhus, paa det første Vikarie, som bliver ledigt i Lunde Domkirke, at beholde for Livstid; dog skal han, naar et Vikarie bliver ledigt, begive sig til Kongen for at faa Brev derpaa. Rex m. p. subscr. R. 7, 417 b.

28. Maj (—). Tilladelse for Forstanderne for det almindelige Hospital i Malmø til herefter aarlig at oppebære ½ Læst Rug og ½ Læst Byg af Landzkronne Slot til de fattiges Underholdning. Rex m. p. subscr. R. 7, 418.

— Til Borgmester og Raad i Malmøe. Da Kirkejorderne der i Byen ere satte for højt i Skyld og aarlig Afgift, saa mange af den Grund ere blevne øde og Kirken slet ingen Indtægt kan faa deraf, skulle de med det første forsamle sig i Overværelse af Hr. Eyler Hardenberig, Hofmester, og sætte disse Jorder for en skjellig Jordskyld. T. 6, 274 b.

— Til Jens Bilde. Da Kongen har givet Hr. Eyler Hardenberig, Hofmester, 30 Tylter Skattebrædder og 500 Lægter til Bygningsarbejder paa Dragsholm Slot, skal Jens

Bilde skaffe ham dem, naar han sender sin fuldmægtige did efter dem. T. 6. 275.

28. Maj (Kbhvn.). Befaling til Oluf Skriver, Byfoged i Roskilde, at lade Hans Skougard, Sekretær, faa 3000 af de bedste Tagsten, som han efter Kongens Befaling lader nedbryde der i Byen, til at forbedre Provstegaarden smstds. med. T. 6. 275.

— Til Jens Brad. Da Ebbe Ulfeld efter de Pantebreve, som hans Efterleverske, Fru Lene, har fremlagt, har forstrakt Christian III med 1000 Dlr. paa Lyckov Slot, skal Jens Brad betale hende denne Sum og tage Pantebrevene til sig. T. 6. 275 b.

— Til Jørgen Thidemand, Jørgen Bilde og Axel Viffert. Da Kongen har forlenet Hans Spigel, sin Kammertjener, med Boe Len, som tidligere laa under Herritzuad Kloster, skulle de, naar Hans Spiegel tilsiger dem, begive sig paa alle Skovene i Lenet, undersøge deres Tilstand og afgive skriftlig Beretning derom.

Til Har[t]uig Bilde. Fru Lenne, Ebbe Ulfeldz Efterleverske, har berettet, at han har ladet sit Følgebrev forkynde for Bønderne i Aahus[1] Len og har forbudt dem at hjælpe hende med at føre hendes Gods fra Gaarden, samt at hun har nogle Restancer hos Bønderne, som hun ikke kan faa ind. Det befales ham at skaffe hende saa mange Vogne, som behøves til at føre hendes Gods der fra Gaarden en 4—5 Mile hen ad Vejen til hendes Gaard Suenstrup, og at tilsige sine Fogder til at være hende behjælpelige med at faa Restancerne ind. T. 6, 276.

29. Maj (—). Tilladelse for Fru Lene, Ebbe Ulfeldz Efterleverske, til at beholde den Eng paa Giordstorp, som hendes Husbond fik i Pant af Abbeden af Helnekiircke, som et brugeligt Pant indtil videre. Rex m. p. subsbr. R. 7, 419 b.

— Til Hartuig Bilde. Da Kongen erfarer, at Hertug Hans af Holsten endnu ikke har faaet alle de Bjelker, som Kongen havde givet ham, skal han undersøge, hvor mange der resterer, og hvor de ligge, og sende Besked derom ind til Kancelliet. Kongen vil saa sørge for, at Hertugen faar dem. T. 6, 277.

— Stadfæstelse paa M. Hans Albretzens Valg til Superintendent i Siellandtz Stift efter Dr. Peder Palladi Død, efter at han nu har aflagt Kongen sin Ed. T. 6, 277 b.

30. Maj (—). Stadfæstelse for Universitetet paa Fundatsen

[1] Hndskr. har: Aarhus.

af 10. Juni 1539, Gavebrevet af S. Michels Dag (29. Sept.) 1555[1] og det aabne Brev af 13. Juli 1557[2]. R. 7, 285[3].

30. Maj (Kbhvn.). Bestalling for Frederich Klingebeck som Bygmester med en aarlig Løn af 100 Dlr., en sædvanlig Hofklædning om Aaret, fri Bolig og af Kiøbnehafns Slot en aarlig Oppebørsel af 1 Oxe, 2 Svin, 4 Lam, 4 Gæs, ½ Td. Sild, ½ Td. Smør, 1 Td. Torsk, 2 Pd. Mel og 4 Pd. Malt. R. 7, 285 b.

31. Maj (—). Tilladelse for Karrine Gansisdaatther, der med sin nu afdøde Husbond Thomes Logen fik Livsbrev af Kong Christian III[4] paa Kronens Gaard Yddernes i Sielland paa den Betingelse, at hun efter sin Husbonds Død ikke maatte gifte sig uden Kongens Samtykke, til igjen at gifte sig, nemlig med denne Brevviser, Jacob Krausse. Han skal tjene med en gerust Hest. Rex m. p. subscr. R. 7, 286.

1. Juni (—). Befalinger til Frantz Brockenhus, Eyler Rønnov og Erick Bilde at kjøbe henholdsvis 20, 20 og 12 Øxne til Kongens Behov og sende dem til Herredagen i Otthense. Udt. i T. 6, 278 b.

2. Juni (—, die pentecostes). Bestalling for Henrick Høyer som Krudtmager paa Kongens Krudtmølle ved Lund med en aarlig Løn af 30 Mark danske, 6 Al. Engelst og 5 Al. Sardug samt fra Landzkronne Slot 1 Oxe, 2 Svin, 3 Lam, 8 Pd. Smør, 2 Pd. Malt og 2 Pd. Mel. Rex m. p. subscr. R. 7, 418 b.

3. Juni (—). Til Claus Huitfeld og Erich Rud. Hr. Johan Rantzov har klaget over, at der forholdes ham 2 Læster Byg, som han aarlig paa Dronning Sophies Vegne plejer at oppebære af Nystedt; han mener, at Borgerne der skulle give de 2 Læster Byg af en Jord under Olholm Slot, som de bruge, hvorimod Kongen har erfaret, at de skulle give dem for deres aarlige Byskat, hvortil i saa Fald Enkedronningen ingen Ret har. De to skulle derfor med det allerførste begive sig til Nystedt og undersøge Sagen. Hvis den forholder sig, som Hr. Johan siger, skulle de 2 Læster Byg følge ham. T. 6, 278 b.

4. Juni (—). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Hr. Eyler Hardenberg, Johan Friis, Hr. Magnus Gyldenstierne, Hr. Byrge Trolle, Peder Bilde og Erich Rossenkrantz, mellem Knud Pedersen, Slotsskriver paa Kiøbnehafns Slot, som

[1] Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 399. [2] Ovfr. S. 116. [3] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 166 ff. (efter Orig.). [4] Se ovfr. S. 62.

Værge for Marine Buntmagers, og Borgmestre og Raad i Kiøbnehafn om en Dom, som sidstnævnte have udgivet om en Arv, der er falden efter Seufren Paaske, der døde i Kiøbnehafn ved sidste S. Bartholomei Dags Tider. Dommen gaar ud paa, at, da Seufren Paaske i levende Live har erkjendt Marine Buntmagers for sin rette Arving, skal hun beholde hans efterladte Gods; hvis nogen med bedre Beviser kan bevise, at hun ikke er hans Arving, skal der gaa saa meget, som Ret er, derom. Rex m. p. subscr. R. 7, 287.

5. Juni (Krogen). Brev for Hans Patz paa Kronens Stamper i Harniskmøllen ved Huidøer til at berede Læder paa til sit Haandværk mod aarlig paa egen Bekostning at berede 5 Deger Bukkeskind for Kongen; hvad andet Arbejde han udfører for Kongen, skal han have samme Betaling for som den, der før havde Stamperne i Værge. Rex m. p. subscr. R. 7, 289 b.

— Ejendomsbrev for Hans Meyer, Kongens Drejer, paa en Kronens Bod og Have i Konningens Gade i Kiøbnehafn. Rex m. p. subscr. R. 7, 290[1].

— Kvittans til Jens Mogensøn, Tolder i Helsingør, paa 1500 Rosenobler, 180 Engelotter og 140 Goltgylden, som han har leveret Kongen selv paa Regnskab i dennes eget Kammer paa Krogen af dette Aars Told. Rex m. p. subscr. R. 7, 290 b.

— Livsbrev for Frandtz Lauritzøn, Skriver paa Krogen, paa Kronens Gaard Nyruppe med 5 smaa Boliger i Thiikiøf Sogn i Liunge Herred uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 7, 291.

— Til Kronens Bønder i Bierge og Høgs Herreder. Da Kongen for nogen Tid siden har befalet Hr. Magnus Gyldenstierne, Statholder paa Kiøpnehafns Slot, at sende Skuder der til Herrederne for at hente Brænde til Kiøpnehafns Slot og har erfaret, at de sælge Brændet til andre, naar Kongens Skibe komme, forbydes det dem aldeles at sælge noget, førend Kongens Skibe have faaet deres Ladning og Kiøpnehafns Slot er blevet forsynet med Brænde. T. 6, 279.

6. Juni (—). Forleningsbrev paa Livstid for Giert Ulfstandt og hans Hustru, Fru Giørel Abramsdaatther, paa Beckeskouf Kloster i Skaanne, som Erich Basse sidst havde

1 Brudst. tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. II. 313 f., hvor der S. 313 L. 1 f. n. for »thisligiste paa« skal læses: thisligiste strecker haffuenn sig paa.

det i Værge, uden Tjeneste og Afgift til Gjengjæld for, at de have udlagt Kronen Fru Giørels Sædegaard Atzerboe og noget andet af hendes Gods i Try og Holbo Herreder, i alt vurderet til 14½ Læst Korn. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og Skove. Naar de ere døde, skal Kronen udlægge Fru Giørels Arvinger Fyldest i Sielland eller Skaanne for hendes Gods. Rex m. p. subscr. R. 7, 420[1].

6. Juni[2] (Krogen). Giert Ulfstands Gjenbrev, hvorved han med Samtykke af sin Hustru [Gørrel] Abrahamsdatter og flere af hendes Slægt og Venner, som nu ere tilstede, udlægger Kronen følgende hendes Gods i Try og Holbo Herreder: Atzerboe Hovedgaard, de to Vandmøller Grubbe Mølle og Rolandz Mølle, en Vejrmølle ved Atzerboe, Thorup By, som er et frit Enemærke, bestaaende af 12 Gaarde og 4 Gadehuse, 13 Gaarde, 4 øde Jorder og 1 Gadehus i Tisuiilde, hele Holløse By med sit fri Enemærke, som er 13 Gaarde og 1 Gadehus, 2 Gaarde i Toggerup[3], Tibercke By og fri Enemærke, som er 12 Gaarde og 1 Gadehus, 16 Boder i Saltbooleye, 7 Gaarde i Neylminge[4], 2 „enstedige“ Gaarde i Roland og hele Grønholt Kirkeby, Degnebolet undtaget, som er 13 Gaarde og 4 øde Jorder. Brevet er medbeseglet af Johan Friis, Hr. Mougens Gyldenstierne, Hr. Byrge Throlle, Hr. Erick Krabbe og Coruitz Ulfeld. R. 7, 421[5].

7. Juni (Favrholm). Stadfæstelse for Jens Ibsøn paa et Brev af 1554, hvorved Giert Ulfstand med sin Hustru Gørriil Gyldenstierne giver Jens Ibsøn og hans Hustru Anne Pedersdaatther Livsbrev paa en Gaard i Rolandt i Asmindrød Sogn i Try Herred med Ret til skjelligt Fiskeri i Rolandtz Mølledam uden Afgift og Besværing. Rex m. p. subscr. R. 7, 292.

— Til Otte Rud. Da Kongen S. Hans Dag Midsommer vil holde Herredag i Otthense og, uanset om Huset paa Biskopsgaarden bliver færdigt til den Tid eller ej, vil bo i S. Hans Kloster, skal han „tilfly“ Kongens Kamre, Sal, Kancelli, Kjøkken, Kjælder og de andre Værelser, der behøves. T. 6, 279 b.

8. Juni (—). Aabent Brev, hvorved Kongen giver Fru Giørrel Giildenstierne og hendes Arvinger alt det Fæ, Kvæg, Bo og Boskab, som nu findes i Beckeskoug Kloster og tilkommer ham. R. 7, 423.

[1] Tr.: Annaler f. nord. Oldkynd. 1851 S. 247 f. [2] Efter Orig. Brevbogen har: 6. Juli. [3] Taagerup, Ramløse Sogn, Holbo Herred. [4] Nejlinge, Helsinge Sogn, samme Herred. [5] Tr.: Annaler f. nord. Oldkynd. 1851 S. 248 ff. (efter Orig.)

8. Juni (Farvholm). Til Jacob Sparre, Erich Ugerup, Matz Torbiørnsen og Mogens Vu. Da Kongen har forlenet Giert Ulfstand med Beckeschouf Kloster, skulle de, naar denne tilsiger dem, samles i Klosteret, undersøge Skovenes og Bygningernes Tilstand og give skriftlig Indberetning derom. T. 6, 280.

— Befaling til Erich Basse at overlevere Giert Ulfstand Beckeskouf Kloster med klart Inventarium, Bo, Boskab, Jordebøger, Breve, Registre og alt andet, som bør efterlades. Han skal tage Giert Ulfstands beseglede Reversal paa de Jordebøger, Breve og Registre ang. Klosteret og dets Gods, som han overleverer ham, og sende den til Kongen.

Til Hartuig Bilde. Giert Ulfstand har faaet Befaling til at levere ham nogle Ænder, som Kongen har i Beckeskouf Kloster; naar han har modtaget dem, skal han fragte en Baad til at føre dem til Helsingøer, hvor Jens Mogensen skal modtage dem for siden at sende dem hid. T. 6, 280 b.

— Til Prioren i Anderschof Kloster. Da Kongen har indsat en Tolder i Nyborg og der ikke kan findes anden passende Bolig for ham end i Korsbrødregaarden, som tilhører Klosteret, skal Prioren befale sin Foged paa Gaarden at lade Tolderen faa sin Bolig der, saaledes som Frantz Brockenhus, Embedsmand paa Nyborg, har faaet Ordre til at ordne det. T. 6, 281.

— Til Borgmestre og Raad i Kiøpnehafn. Søfarende Folk have berettet, at der trods de 4 Tønder og Varer, som ere udlagte paa Strømmene for Kiøpnehafn, endnu er 2 farlige Grunde, en paa Falsterboe Rev og en anden paa Dragers Strømme, som ikke ere betegnede, og de have begjæret, at der maatte blive lagt Tønder der. De skulle derfor med det første lade gjøre 2 stærke, vel beslaaede Tønder og lade dem udlægge paa ovennævnte Steder. T. 6, 282[1].

— Til Otte Brade. Da de søfarende have klaget over, at der er for faa Varer med Fyrlamper og Tønder paa Grundene mellem Skagen og Falsterboe Rev, skal han paa Kongens Bekostning lade gjøre „en Fyrlampe af Thorved“[2] hver Nat, saa længe Skibene sejle. T. 6, 282 b.

— Befalinger til Jacob Brockenhuse og Jens Jul at lade gjøre og opsætte en Fyrpande henholdsvis paa Kulden og paa Anhalt. Udt. i T. 6, 282 b.

[1] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 571. [2] Hvor denne Fyrlampe skulde anbringes, er ikke angivet, men at der menes ved Skagen, fremgaar af Brevet af 16. Dec. 1560.

8. Juni (Favrholm). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da de søfarende klage over, at der trods de udlagte Tønder og Varer endnu ere mange farlige Steder i Kongens Strømme, som ikke ere betegnede, skal han paa Kongens Bekostning lade gjøre en stor, stærk Tønde med en Klokke, saaledes som han nærmere kan erfare af kyndige Mænd, og lade den udlægge paa Tryndelen ved Lessøe. Kongen har befalet dem, som raade for Lessøe, at passe paa Tønden, tage den op om Vinteren og lægge den ud igjen i rette Tid. T. 6, 281 b.

9. Juni (—). Befaling til Kapitlet i Viborg at træffe Aftale med nogle forstandige Bønder paa Lessøe om at passe paa den nævnte Tønde, tage den op mod Vinteren og lægge den ud igjen om Foraaret i god Tid. T. 6, 283.

— Til Jacob Brockenhus, Axil Viffert og Abbeden af Herritzuad. Da Kongen har faaet Atzerboe til Mageskifte af Giert Ulfstand og igjen har forlenet denne med Beckeskouf Kloster, skulle de, naar Giert Ulfstand vil flytte sit Gods her fra Landet til Beckeskouf, skaffe ham Vogne til at føre hans Gods der fra Slottet paa Vejen til Beckeskouf. T. 6, 283 b.

— Til de højlærde ved Universitetet i Kiøbnehafn. Da der er en Professorplads i Theologi ledig ved Universitetet og Dr. Erasmus Letus, hvem Kongen har ladet studere ved Skolen i Wittenberg og promovere til Dr. i den hellige Skrift, nu er hjemkommen, skulle de antage ham til denne Plads og lade ham faa den Løn, som er lagt dertil. T. 6, 284[1].

[**Omtr. 9. Juni.**] Brev til Lauge Trudsen, at Kongen har givet Fru Ide Gøye, Otte Rosenkrandzis Efterleverske, den største Klokke i Skoufcloster, saafremt Skoufclosters Kirke ikke er en Sognekirke. Udt. i T. 6, 283 b. (U. St.)

13. Juni (Kbhvn.). Brev for Erhart, Kongens Trommeter, paa en Gaard i Pederstroppe i Ballerup Sogn i Sielland uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 7, 292 b.

— Til Jens Juul og Hans Stygge. Da Hans Johansen nu er bleven forlenet med Silckeborg Slot og en stor Del af Inventariet paa Slottet skal være meget gammelt og ubrugeligt, skulle de begive sig til Slottet og gjøre et klart Inventarium over det, som duer; det gamle skal gives til Hospitalerne i Aarhus og Hor-

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621. IV. 168 (efter Orig.).

sens. De skulle indsende klare Registre under deres Segl over begge Dele. Udt. i T. 6, 284.

14. Juni (Kbhvn.). Livsbrev for Kirsthine, Dr. Peder Palladii Efterleverske, paa 4 Pd. Byg, 2 Pd. Rug, 1 Fjerd. Smør og 6 Sider Flæsk aarlig af Kronens Gaard i Roskiilde. Rex m. p. subscr. R. 7, 293[1].

— Forleningsbrev for Lauge Brock paa Holbeck Slot, som Jørgen Valkendorf nu har det i Værge. Han skal aarlig give 100 Jochimsdlr. og gjøre Regnskab for Sagefald, Gaardfæstning, Drift, Førlov, Oldengjæld, Gjæsteri og al anden uvis Rente, den ene Halvdel maa han selv beholde, den anden skal han yde paa Kiøbnehafns Slot eller andetsteds, hvor han tilsiges. Kongen forbeholder sig alt Vrag. Han skal tjene selv sjette med 6 geruste Heste eller med 6 væragtige Karle til Skibs og skal underholde Kongen med Følge og Heste, naar Kongens Vej falder forbi. Han skal holde Slottet ved Magt, saa Kongen kan bo der, naar han kommer der forbi, og han maa ikke jage paa de Fællesskove, som løbe ind paa Kongens Fredejagt og Vildtbane imod Kallundborg Len, eller paa de Skove, som han med andre Lensmænd har Lod i. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Skove, Bønder og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 7, 293 b.

— Pantebrev til Jens Brade paa Lyckov Slot, som Ebbe Ulfeld sidst havde det i Værge, for 1000 Jochimsdlr., som han har laant Kongen. Han skal aarlig give 50 Dlr. deraf, tjene Riget selv fjerde med 4 gerustige Heste eller med 4 væragtige Karle til Skibs og gjøre Regnskab for alt Sagefald og anden uvis Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen. Kongen forbeholder sig alt Vrag, som strander i Lenet. Han skal holde Slottet og Ladegaarden ved Magt; dog skal hans Bekostning med at befæste og færdiggjøre det nye Stenhus for Slottet afkortes ham i den uvisse Rente, som tilkommer Kongen, men hvad Fetalje, Øl og Mad Arbejdsfolkene fortære, skal Jens Brade selv yde. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 423 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tager Borgerskabet i Rodnebye i sin Beskjærmelse og stadfæster alle dets Friheder og Privilegier, som Kong Christian III har stadfæstet. Rex m. p. subscr. R. 7, 425.

---

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 169.

14. Juni (Kbhvn.). Til Bønderne i Østerherred i Bleginde. Da Kongen har erfaret, at man ikke kan faa de Domme skriftlig, som de 12 tiltagne Mænd afsige paa Østerherreds Ting, befales det alle, der tilnævnes til at dømme, at dømme retfærdig og give deres Dom beskreven fra sig. T. 6, 284 b.

— Til Hr. Thage Thot. Da Kongen har tilladt Sten Bilde til Vandaas at indløse Karlebye og Grummerstrop[1] Len fra ham, skal han modtage Pantesummen af Sten Bilde og strax lade denne faa Lenene. Udt. i T. 6, 284 b.

15. Juni (—). Aabent Brev, hvorved den Underholdning, der ved Kong Christian III's gejstlige Ordinans var tillagt Superintendenten i Siellandz Stift, forbedres og udlægges ham selv, medens han tidligere skulde oppebære den af Lensmændene. Han maa herefter have den Gaard i Kiøbnehafn, som Dr. Peder Palladius havde før ham, til Residens, og til Underholdning Brøndzhøf Sogn med Præstegaarden smstds., som han maa bruge som Avlsgaard, og al Præstens Rente mod at holde en Kapellan til Sognet, en Eng paa Grefueholmen(?)[2] ved Ottersløf[3], Kronens Part af Tienden af Sengeløsse, Tostrup[4], Isøfue[5] og Torslunde Sogne i Lille Herred, og af Maglebye Sogn og Tiendehavren af Thormebye[6] Sogn paa Amage, af Birckerudz Sogn i Liunge Herred og af Hersted-vestre og Gloustrup Sogne i Smørrums Herred samt alt Præstegjæsteriet af Kronens frie Sogne i Siellandz Stift, der beløber sig til 416 Mark danske om Aaret. Rex m. p. subscr. R. 7, 295.

— Eneretsprivilegium for M. Jon, Kannik i Lund, paa i 3 Aar at lade trykke et Vocabularium, som han har sammendraget til Skoleungdommens Gavn: Handler nogen herimod, har han forbrudt Bøgerne, Halvdelen til Kongen og Halvdelen til den, som klager. Rex m. p. subscr. R. 7, 425 b.

— Befaling til Christoffer Trundsen at undersøge, om nogle af Baadsmændene eller Skibsbyggerne paa Kongens Skibe forstaa at lave de smaa Skibe; hvis der findes nogle, skal han strax lade bygge et Skib, 2 Al. langt, efter samme Façon som Fortuna med Mers og alt andet Tilbehør. Kongen vil siden lade det male og udruste. Udt. i T. 6, 284 b.

— Til Hr. Otte Krumpen, Hr. Niels Lange, Hr. Herlof Trolle, Jens Jul og Axel Viffert. Da mange Kanniker, som residere ved

[1] Grimmelstrup. [2] Rørdam (Dsk. Kirkelove II. 49) læser: Gieffueholmen. [3] Utterslev, Brønshøj Sogn. [4] Høje Taastrup. [5] Ishøj. [6] Taarnby.

Domkirkerne, lade deres Residenser forfalde og, naar de ere øde, flytte ind i andre Residenser, som blive ledige, hvilke de ligeledes lade forfalde, ja mange selv kjøbe Gaarde i Kjøbstederne og opbygge dem „med Kirkens Skove og Rente", skulle de nævnte Lensmænd hver sammenkalde sin Domkirkes Kanniker paa Kapitelshuset og tage deres Brev og Segl paa, at de ville drage ind i de Residenser igjen, som de længst boede i og „mest forsiddet haver", og sætte dem i Stand igjen. Vægrer nogen sig derved, skulle de lægge Beslag paa hans Rente og ikke lade ham faa den, før han paatager sig den nævnte Forpligtelse for sig og sine Arvinger. — Seddel i Hr. Otte Krumpens Brev: Hvis nogen Kannik ved Viborg Domkirke, som er død i Christian III's Tid eller siden, har ladet sin Residens forfalde, skal han med Loven tvinge hans Arvinger til at istandsætte den igjen. T. 6, 285.

16. Juni (Kbhvn.). Forleningsbrev for Steen Rossensparre, Embedsmand paa Kallundborg, paa det af Bosiæ Klosters Gods, som ikke er mageskiftet bort til Fru Tale, Pouel Laxmandz Efterleverske, uden Afgift. Han skal gjøre tilbørlig Tjeneste deraf og skaffe Klosterjomfruerne, der nu skulle forskikkes til S. Peders Kloster i Lund, samme Underholdning, som de havde i Bosiæ Kloster. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. R. 7, 426.

— Tilladelse for Hr. Johan von Mønichhaussen, fordum Biskop til Øssel og Churland, til at maatte kjøbe 15 Klippere i Danmark til eget Behov og toldfrit udføre dem til Tydskland; da han selv med Følge nu vil rejse her fra Riget til Tydskland, skulle alle, som han kommer til, hjælpe ham med Heste og Vogne og frie Færger over Færgestederne. T. 6, 286 b.

17. Juni (—). Brev for Hans Lauritzøn, Borger i Kiøbnehafn, paa Blusseriet ved Dragør. Han skal lade det blusse under Høstfiskeriet og maa oppebære den Fisk og Rente, som udgives derfor, mod at svare sædvanlig Afgift deraf. Rex m. p. subscr. R. 7, 296.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Fru Thale Ulfstand, Pouel Laxmandz Efterleverske, hvorved hun faar Bosie Kloster, 8 Gaarde i Hatteboe i Bosie Sogn i Frosthe Herred, Pramhuset med dertil hørende Aalegaarde, 1 Gaard i Lilleø, 10 Gaarde i Klinthe og Klinthe Fjerding, 3 Gaarde i Hogendrop, 2 Gaarde i Findolt[1], 1 Gaard i Stødhafue, 1 Fæste i Hasle, 5

[1] Nu Finhult.

Gaarde i Sedtofthe, Sedtofthe Mølle, 1 Gaard i Søfuerødt, 1 Gaard i Tiufuerød, 6 Gaarde i Foderup[1], 1 Gaard i Jerre[2] og Jerre Fjerding, 1 Gaard i Sifuerød[3], 1 Gaard i Basterup, 4 Gaarde i Sønderthuo, i Roelsberge Fjerding 1 Gaard i Søndre Oerup, 6 Gaarde i Roelsberge, Roelsberge Mølle og 3 Gadehuse smstds.. 1 Gaard i Bosetofthe, 1 Gaard i Gaarderup, i Brøndersløf Fjerding 5 Gaarde i Store Skellinge[4] By og Sogn, 1 Gaard i Burlunde[5], 1 Gaard i Brømedzløf[6], 1 Gaard og 1 øde Jord i Lille Skellinge, Leested Eng, som tilhører Bosie Kloster, Fiskeriet i Ring Sø kvit og fri, 2 Gaarde i Kullebierg, 2 Gaarde i Nørre Orderup, 2 Gaarde i Raarød, 3 Gaarde i Staffenstrop[7], 1 Gaard i Broneslof[6], 1 Gaard i Borlunde, Jus patronatus til Bosie Sogn med Kronens Part af Tienden deraf; men ellers maa hun ikke befatte sig med Kronens Part af Tienden af Tjenerne til Bosie Kloster. Rex m. p. subscr. R. 7, 427.

17. Juni (Kbhvn.). Fru Tale Ulfstands Gjenbrev, hvorved hun udlægger Kronen Steenolthe Hovedgaard, Røde („Røe[a]) Mølle, i Liunge Herred: 9 Gaarde i Langstrup, 2 Gaarde i Høgsagger[b], 2 Gaarde i Baadstrup[9], 2 Gaarde i Langerød, 1 Gaard og 1 Mølle i Thulstrup, 1 Gaard i Gammel Grønolt[10], 1 Bolig i Lille Grønolt, 2 Gaarde i Thouolt[11], 11 Gaarde i Dauliicke[12], 2 Fiskerboder nedenfor paa Strandbakken med 12 Bundgarn i Stranden og Fielholtgard; i Horns Herred: 2 Gaarde i Veyelbye[13]; i Løfue Herred: 10 Gaarde og 2 øde Jorder i Hallendtzløf By og Sogn; i Flackebergis Herred: 4 Gaarde i Franckerup By og 1 Gaard i Egisløfmagle; i Slauelse Herred: 1 Gaard i Gryderup i Boeslund Sogn. Brevet er medbeseglet af Hr. Thage Thot, Jens og Hack Ulfstand, Sthii Pors, Oluf Mouritzøn og Otte Pors. R. 7, 431.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Hr. Magnus Gyldenstierne, Statholder paa Kiøbnehafns Slot, hvorved sidstnævnte faar følgende Gods i Frosthe Herred: 4 Gaarde i Egisagger, 1 Gaard, kaldet Querrød[14], Gaarden Mellestrud[15], 2 Gaarde i Hesteeng, de 4 Gaarde Knerød, Lanrød, Aagerup og Staufrød, 2 Gaarde i Hegenes og 2 Gaarde i Attorp mod at udlægge Kronen i Frosthe Herred: 1 Gaard, kaldet Rabye[16], 3 Gaarde i Sebberup, 1 Gaard i Vesterbye, 1 Gaard i Attrup, 2 Gaarde i Slo-

[1] Nu Fogdarp. [2] Hjora, Höxeröd (Høgserød) Sogn. [3] Maaske Sebbarp, samme Sogn. [4] Skeglinge. [5] Borlunda. [6] Brönneslöf, Borlunda Sogn. [7] Vistnok Stanstorp, Bosjö Klosters Sogn. [8] Højsager, Asminderød Sogn. [9] Bostrup, samme Sogn. [10] Grønholt. [11] Tuelt, Asminderød Sogn. [12] Daglykke, samme Sogn. [13] Vejleby, Ferslev Sogn. [14] Nu Qvaröd, Fulltofta Sogn. [15] Mjälaströ, samme Sogn. [16] Råby, Hörby Sogn.

strup[1], 1 Gaard i Dobstrø, 1 Gaard i Nøtthov og Sebberup Mølle; i Gyding Herred: 2 Gaarde i Haneskouf, 1 Gaard i Pederstrup, 1 Gaard i Harreberg, 1 Gaard i Lilleskouf, 1 Gaard i Angserud og 1 Gaard i Ollustrup. Rex m. p. subscr. R. 7, 434.

17. Juni (Kbhvn.). Til Borgmester og Raad i Aalborg. M. Jacob Bartskær har berettet, at Kong Christian III har givet ham og hans Arvinger en Gaard i Aalborg paa den Betingelse, at de, hvis de ville afhænde den igjen, skulle sælge den til Kronen; da dette nu er Tilfældet, skulle de med det første vurdere Gaarden og indgive skriftlig Beretning derom. T. 6. 286 b.

23. Juni (Kolding[2]). Aabent Brev, at Giert von Munster for Livstid skal have Bolig og Underholdning med Klæder og Føde i Herridzuad Kloster. Rex m. p. subscr. R. 7, 436.

26. Juni (Odense). Brev ad gratiam for Hans Mule, Borger i Othense, paa en Jord udenfor Othense syd for Gaaseholmen, kaldet Biskopsjorden, mod at tjene Riget med 1 gerust Hest deraf. Rex m. p. subscr. R. 7, 19 b.

— Kvittans til Fru Ølegaardt Trolle, Christoffer Huitfeldz Efterleverske, for al Indtægt og Oppebørsel af Visborg Slots Len fra den første Dag, hendes Husbond fik dette Len, og til den Dag, da hun lod antvorde Slottet fra sig. Bo og Boskab, Skyts, Krudt, Lod og Skibe har hun efter hendes Husbonds Inventarium antvordet Jens Biilde, Embedsmand paa Visborg, til Inventarium. Rex m. p. subscr. R. 7, 525 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tager Borgerskabet i Othense i sin Beskjærmelse og stadfæster dets Friheder og Privilegier. Rex m. p. subscr. R. 7, 18 b[3].

—[4] Aabent Brev, hvorved Kongen tager Borgerskabet i Kolling i sin Beskjærmelse og stadfæster alle de Friheder og Privilegier, som Kong Christian III har stadfæstet. Rex m. p. subscr. R. 7, 128.

—[5] Lignende Brev for Borgerskabet i Nykiøping paa Mors. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 7, 128.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tager Borgerskabet i Landzkronne i sin Beskjærmelse og stadfæster alle dets Privilegier, som Kong Christian III har stadfæstet. Rex m. p. subscr. R. 7, 436 b.

[1] Slogstorp, Hammarlunda Sogn. [2] I Brevbogen har først staaet: Kbhvn [3] Randbemærkning: »Nota, at de ikke have den annammet.« [4] Hndskr. har: 26. Juli; men det maa være en Fejlskrift for 26. Juni (jvfr. Fyhn, Efterr. om Kolding S. 189). [5] Hndskr. har: 26. Juli.

27. Juni (Odense). Lignende Brev for Ystedt. Udt. i R. 7, 437.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tager Borgerskabet i Malmøe i sin Beskjærmelse og stadfæster alle dets Friheder og Privilegier, som Kong Christian III har stadfæstet. Kongen forbeholder sig, at Befæstningen, der blev anlagt af Kong Christian III efter Overenskomst med Borgerne, altid bliver ved Magt. R. 7, 437.

— Aabent Brev, at Johan Friis, Kansler, og hans Arvinger til Heslager maa have Jus patronatus med al Kronens Rente og Rettighed til Gudberg Kirke i Gudme Herred; de maa oppebære Kronens Part af Tienden af Gudberg Sogn til Kirken tillige med Kirkens Tiende og al anden Kirkens Rente og skulle altid sørge for en lærd Mand til Sognepræst samt paase, at Kirke og Præstegaard holdes ved Magt. Rex m. p. subscr. R. 7, 19 b.

28. Juni (—). Brev for Sitzele Jensis, Borgerske i Nagskouf, paa Kronens Bro Suinholms Bro med alt tilliggende Brokorn mod at holde Broen vel i Stand. Rex m. p. subscr. R. 7, 217 b.

— Kvittans til Jochim Beck, Rentemester, paa 15.000 Dlr., som han efter Kongens Befaling har leveret til Johan von Monichussen, fordum Biskop til Øtzel, Vick og Curland, og paa 3300 Dlr., som han har leveret Sander Leyels Arvinger for Bursholms[1] Gaard og Gods, som Kongen afkjøbte dem. R. 7, 296 b.

— Til Jens Bilde. Kongen har modtaget hans Skrivelse om S. Karine Kirke i Vesbye, som Borgerne ville have istandsat for de Penge, Lauritz Olsen, Borgmester, har oppebaaret, og som efter Kongens Befaling ere indlagte i Skriverstuen paa Slottet; da han mener, at Kirken ikke kan sættes i Stand uden stor Bekostning, og at der er Plads nok i den Kirke, som Menigheden daglig besøger, og da Borgerne desuden ikke formaa at holde flere Kirker ved Magt eller at lønne flere Sognepræster, vil Kongen foreløbig ikke have noget gjort ved S. Karine Kirke; Pengene skal han holde tilstede, indtil han faar nærmere Ordre. T. 6, 287.

— Til Knud Gyldenstiern. Fru Anne Rosenkrantz, Albret Gøyes Efterleverske, har berettet, at der gjøres hende Hinder paa noget Gods, kaldet Humlum og Mackholm, som Hr. Magnus Gøye for nogen Tiden siden har faaet af Vesteruig Kloster, og som nu er tilfaldet Albret Gøye som Arv; da Brevene, hvorved Godset

[1] Borsholm, Tikjøb Sogn, Lynge-Kronborg Herred.

skal forsvares, findes i Vesteruig Kloster, skal han levere hende de Breve, som angaa det, mod hendes Reversal, at hun vil tilbagelevere dem, naar de ere brugte, hvilken han skal indlægge i Klosterets Brevkiste. T. 6, 287 b.

28. Juni (Odense). Til Jens Juuel. Kongen har faaet Skrivelse fra Christiern Munck, at denne har sendt 19 „Knægtstøj“ [1], 94 Par Hoser, 6 Tinkander og 2 Lysestager, der vare indkomne som Vrag i Aggershus Len, til Aarhus. Da denne Brevviser [2] imidlertid har berettet, at dette Gods tilhører ham og hans Medredere, nogle engelske Mænd, har Kongen givet ham det alt sammen, hvorfor Jens Juuel ingen Hinder maa gjøre ham derpaa [3]. Udt. i T. 6, 288.

— Til Erich Bøller og Niels Andersen. Da de skulle have noget Gods i Try og Holbo Herreder, som Kongen vil mageskifte sig til, skulle de overlade ham det og indsende Registre til Kongen over, hvor meget deres Gods skylder, hvor det ligger, og hvad Krongods de begjære til Vederlag. — Artikel i Niels Andersens Brev: Han skal, Dag og Nat uspart, begive sig til Kongen, der siden vil forhandle videre med ham derom. T. 6, 288. (Seddelen i Udt.)

— Til Hans Lauritzen. Da Ramløsegaard, som han fik Livsbrev paa af Kong Christian III, ligger i Kongens Fredejagt, vil Kongen have den tilbage mod at give ham lige saa meget Gods i Vederlag. Hvis han har noget Arvegods i Try eller Holbo Herred, begjærer Kongen det til Mageskifte, hvorfor han skal [illegible] sende klare Registre over, hvad hans Gods skylder, hvor det ligger, og hvad Krongods han begjærer til Vederlag. T. 6, 288 b.

— Befaling til nedennævnte Købsteder at [illegible] knægte i Borgeleje paa de sædvanlige [illegible] de selv komme overens med Landsknægtene [illegible] besværes med disses Koner og Drenge. — [illegible] 15, Assens 15, [illegible] 10, [illegible] 15. T. 6, 288.

— (?) [4] [illegible] Erich Bang i [illegible] at oppebære [illegible] af [illegible] Hamer [5] Herred [illegible] m. p. subscr. R. 7, [illegible]

---

[1] ɔ: Harnisker. [2] [illegible] [3] [illegible]
I. 295 [illegible]
Hvis denne [illegible]
Erich Bang [illegible]
a Christo [illegible]

[**Omtr. 28.—30.**] **Juni (Odense).** Til Hans Johansen og Eskild Gøye. Da der skal være Mangel paa Ildebrændsel paa Aarhusgaard, skulle de med det første befale alle Bønder i deres Len, Silckeborg og Skanderborg, hver at hugge 2 Læs Brænde i Kronens Skove og føre dem til Aarhusgaard; de skulle anvise Bønderne at hugge, hvor der sker mindst Skovskade. T. 6, 289.

29. Juni (—). Livsbrev for Hans Michelsen, Raadmand i Suinborg, paa Kronens Eng, kaldet Ørckels Støvning, Ørckels Fang udenfor Suinborg, som han nu selv har i Værge. Han skal indhegne Engen og aarlig deraf yde 1 Fjerd. Smør paa Nyborg Slot. Rex m. p. subscr. R. 7, 20 b.

— Tilladelse for Albret Skiel, Embedsmand paa Bouling, til at beholde Kronens Gods Mannebye med Ladegaarden, som han fik i Pant af Kong Christian III[1], samt Agderup, Steensbeck og Damsgaard, som han efter Kong Christian III's Befaling har indløst, indtil de afløses ham eller hans Arvinger. Rex m. p. subscr. R. 7, 128 b.

— Forleningsbrev for Christoffer Trundsen paa Trøgeueld, som Lauge Broch nu har i Værge. Han skal daglig lade sig bruge paa Kongens Orlogsskibe baade til Søs og i Havnen. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 7, 297.

— Livsbrev for Frederich Leyel, Borger i Helsingør, paa Kronens Part af Tienden af Søeborg Sogn uden Afgift. Rex m. p. subscr. R. 7, 297 b.

— Livsbrev for Dauid Leyel paa Kronens Part af Tienden af Karleboe Sogn. Rex m. p. subscr. Udt. i R. 7, 298.

— Brev for Hans Oelsen, Borger i Kiøbnehagen, paa en Kronens Gaard i Aaureydre[2] i Sielland uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bonde, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 7, 298.

1. Juli (—). Tilladelse for Jens Skriver til at oppebære Kronens Part af Tienden af Framløf og Skyholm Sogne i Skanderborg Len, saa længe han har Kronens Kro ved Em Kloster i Værge; dog skal han aarlig give Kronen en rimelig Afgift deraf. Rex m. p. subscr. R. 7, 129.

— Aabent Brev, at Hr. Jens Hiul i Maskergaard, der har fremlagt et Brev, hvorved Ifuer Juul, Domprovst i Ribe, giver ham

---

[1] 21 Dec. 1540 (Reg. VI. 349). [2] Ovre-Ydre (Hvidovre).

og hans Hustru Fæstebrev for Livstid paa en Gissen[1] Kirkegaard, kaldet Maskergaard, ved Struer og 1 Bol i Struer, maa beholde Gaard og Bol i sin Livstid mod at svare sædvanlig Afgift til Kirken; naar han er død, skal Bolet igjen falde tilbage til Provstiet i Ribe. Rex m. p. subscr. R. 7, 129 b.

1. Juli (Odense). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Hr. Herlof Trolle, Embedsmand paa Roskiildegaard, hvorved Kronen udlægger ham Skoufcloster, som Abbed Christoffer sidst havde det i Værge, med Nestued Mølle og følgende Gods: i Tybergs Herred: 13 Gaarde, 1 Kirkegaard og 1 Gadehus i Vritzløsse[2], 10 Gaarde i Holdstede, 10 Gaarde og 1 Pendingehus i Øfueruppe[3], 10 Gaarde i Apenes[4], 14 Gaarde, 1 øde Jord, 1 Pendingehus og 1 Gildehus i Riisløfue, 4 Gaarde i Gierdruppe, 5 Gaarde og 1 øde Jord i Naaby; i Hammers Herred: 10 Gaarde og 1 Gildehus i Kalleby[5], en Gaard, kaldet Borup; i Flackebergs Herred: 1 Gaard, kaldet Grymstrup[6], 16 Gaarde og 3 øde Jorder i Ladbye[7], 3 Gaarde i Guderup, 2 Gaarde i Holdløsse, 8 Gaarde og 1 Pendingehus i Thiuelse[8] og 19 Gaarde i Lille Nestued. Rex m. p. subscr. R. 7, 298 b.

— Herlof Trolles Gjenbrev, hvorved han med sin Hustru Birgitte Gøies Samtykke udlægger Kronen til Mageskifte for det ovfr. nævnte Gods Hyllerødzholm og Gressede Hovedgaarde i Try Herred med følgende Gods: 8 Gaardsæder, 9 Pendingehuse og 17 Gaarde i Gressit[9], Gressit Mølle, Herligheden af 2 Kirkegaarde, den ene i Gressit, den anden i Siersløf[10], 2 Gaarde i Oppesyndbye, 1 i Posteruppe[11], 1 i Jorlunde, 1 i Ølstøcke, 1 Gaard og 1 Pendingehus i Sperritstruppe[12], 1 Gaard i Liungerup, 1 i Landersløf, 1 Gaard og 2 Pendingehuse i Liunge, 1 Gaard i Knastruppe[13], 2 i Asmindrup, 1 i Franckerup, 1 i Hiembeck, 1 i Høfdit[14], 1 i Kundbye, 3 i Ubye[15], 1 i Kitzeruppe[16], 2 i Liusserup[17], 1 i Hannerup[18], 3 i Quandløsse, 1 i Brendholt, 1 i Skamstrup, 1 i Skiellindued[19], 1 i Bendebo[20], 2 i Holløsse, 1 i Jielsø[21], 3 i Broderfeld[22], 1 i Hel-

---

[1] Gjemsing, Hjerm Herred. [2] Vredsløse, Herlufsholm Sogn, Ø. Flakkebjerg Herred (i samme Sogn ligge de to følgende Byer). [3] Everup. [4] Abbenæs, Vejlø Sogn, Hammer Herred. [5] Kalby, Olstrup Sogn. [6] Ved Næstved, Tybjerg Herred [7] Ladeby, Herlufsholm Sogn. [8] Tyvelse, Tybjerg Herred. [9] Græse, Lynge-Frederiksborg Herred. [10] Sigerslev, samme Herred. [11] Paastrup, Hjørlunde Sogn, samme Herred. [12] Sperrestrup, samme Sogn. [13] Knabstrup, S. Jernløse Sogn, Merløse Herred. [14] Høed, Jyderup Sogn, Tusse Herred. [15] Udby, samme Herred. [16] Kisserup, samme Sogn. [17] Løserup, samme Herred. [18] Hanerup, N. Jernløse Sogn, Merløse Herred. [19] Skjellingsted, Skamstrup Sogn, Tusse Herred. [20] Bennebo, samme Sogn. [21] Igelsø, Kvandløse Sogn, Merløse Herred. [22] Brofelde, samme Sogn.

singe, 1 i Lundztorp, 2 i Thingjellinge, 1 i Bisserup, 1 i Bindzløf[1], 1 i Nyrup[2], 1 i Reenge[3], 6 i Strøbye, 2 i Frøsløf, 1 i Hagenløf[4], 1 i Skørpinge, 1 i Gladsaxe, 1 i Huestrup[5], 2 i Giødstrup, 1 i Dalbye Borrup, 1 i Tyfstofte, 1 i Suestrup[6], 1 i Høybye paa Laaland, 6 Gaarde og 4 Pendingehuse i Hyllerødz By, 1 Gaard i Kirckerup, 1 i Fylkenstrup, 6 Gaarde og 1 Gaardsæde i Ølskiøb, 7 Gaarde i Lønholt og 1 Gaard i Ørstede. Brevet er medbeseglet af Hr. Byrge Trolle, Giert Ulfstand, Christoffer Gøye, Niels Trolle, Hans Skoufgard og Oluf Mouritzøn. R. 7, 302 b.

1. Juli (Odense). Aabent Brev, at der for Fremtiden efter Begjæring af fuldmægtige for Borgerne i Skielskør kun skal holdes 2 Markeder aarlig der i Byen, det ene 25. Marts, det andet 8. Sept., i Stedet for som tidligere 4, der vare Byen til Besvær. Rex m. p. subscr. R. 7, 306 b[7].

— Aabent Brev, hvorved Kongen tager Borgerskabet i Skielskør i sin Beskjærmelse og stadfæster dets Privilegier, som Kong Christian III har stadfæstet. Rex m. p. subscr. R. 7, 307.

— Brev til Borgerne i Skielskøer, at Kongen har tiltroet Bertel Lauritzen og Jacob Dauidsen at være Borgmestre i deres By, da begge deres tidligere Borgmestre ere døde. T. 6, 289 b.

2. Juli (—). Kvittans til Erich Rossenkrandtz til Valsøø paa al hans Indtægt og Udgift af Varberg[8] Slot og Len fra den Dag, han fik det i Forlening, til den Dag, han overleverede det med Inventarium til Frandz Bilde. Han er intet skyldig mere. Rex m. p. subscr. R. 7, 437 b.

— Til Byfogden i Assens. Da Kongen har givet Metthe Hammers i Medelfart den til Kronen forbrudte Part i den Gaard, som tilhørte Anne Jørgen Langs, maa han ingen Hinder gjøre hende derpaa, naar hun besøger ham med dette Brev. Udt. i T. 6, 290.

3. Juli (—). Aabent Brev, hvorved Kongen tager Borgerskabet i Faaborg i sin Beskjærmelse og stadfæster alle dets Friheder og Privilegier, som Kong Christian III har stadfæstet. Rex m. p. subscr. R. 7, 21[9].

— Ejendomsbrev for Jacob Brochenhus, Embeds-

---

[1] Uden Tvivl Venslev, V. Flakkebjerg Herred. [2] Vistnok i Fuirendal Sogn, Ø. Flakkebjerg Herred. [3] Renge, St. Hedinge Landsogn, Stævns Herred. [4] Havnelev, samme Herred [5] Hvedstrup, Sømme Herred. [6] Maa vel være Svedstrup, Ølstykke Sogn og Herred [7] Tr.: Friis, Schielschiør S. 485 (efter Orig.). [8] Hndskr. har urigtig: Vordingborg. [9] Tr.: Aktstkr. udg. af Fyens Stifts lit. Selsk. II. 5.

mand paa Helsingborg Slot, paa en Eng i Voltofthe Bys Enge i Flemløsse Sogn, tidligere kaldet Biornnesse Eng, nu Halvrade, som bruges til Hagenskov, og som har ligget til det Gods, han fik til Mageskifte i Fyen af Kong Christian III for sit Gods paa Arre[1]. Han har til Gjengjæld udlagt Kronen 1 Gaard i Arkerup i Harbye[2] Sogn, og hvad Engen er bedre end Gaarden, har han stillet Kongen tilfreds for. Rex m. p. subscr. R. 7, 21 b.

3. Juli (Odense). Aabent Brev, at Indbyggerne i Nykiobing paa Mors i 3 Aar maa være fri for alt Landsknægteholl og den aarlige Byskat, da næsten hele deres By er afbrændt; ligeledes maa de i samme Tid bruge det Skib, som de med deres Medredere skulle udruste til Rigets Tjeneste, til at hente Tømmer med og i andre Maader til Byens Forbedring; dog skulle de holde Skibet ved Magt. Rex m. p. subscr. R. 7, 130.

— Aabent Brev, at, da Provstegaarden i Nykioping paa Mors er afbrændt, maa Borgerne smstds. faa den Jord, hvorpaa Gaarden stod, mod at bygge en Præstegaard derpaa og siden altid have den til Præsteresidens. Rex m. p. subscr. R. 7, 130 b.

— Aabent Brev til alle, „som bruge Vaade, Ruser og Sildefiskende" ved Torskminde[3]. De Fiskere, der fiske Torsk og Hvidlinger og dertil behøve Sild til at sætte paa Krogene, have klaget over, at Sildefiskerne tage 1 Mark og undertiden 1½ Mark for hver Vol Sild og derved nøde dem til med Tiden at opgive Fiskeriet, hvorved Kronens Sandtold vilde forkortes. Kongen har derfor befalet Niels Juul til Astrup, Jens Spend til Rammegaard, Niels Juul til Aabierg, Jens Grøn til Ulfssund og Ifuer Juul til Beckmarck at træffe en Bestemmelse, som begge Parter kunne være tjent med. De have saa fastsat Prisen for hver Vol Sild til 7 Skil. danske, hvilken Bestemmelse nu fastslaas, og det forbydes under Straf at tage mere. Rex m. p. subscr. R. 7, 130 b[4].

— Aabent Brev, at Kronens Mølle ved Aahus med Mølledæmning skal nedbrydes og aldrig mere opbygges, da nogle Kronens Undersaatter, som have Gods ved Helliaae, og nogle Kronens Bønder, der bo smstds., have klaget over, at den er dem til stor Skade paa deres Enge og anden Ejendom, og da de have stillet Kronen tilfreds for den Skade, den lider ved, at Møllen nedbrydes. Rex m. p. subscr. R. 7, 438.

---

[1] Ære. [2] Haarby, Baag Herred. [3] Thorsminde. [4] Tr.: Secher, Forordninger 1558—1660 I. 80 f.

3. Juli (Odense). Aabent Brev, at Kongen formedelst den store Brøst paa Svovl til sit og Rigens Behov agter selv at lade drive den Handel med Svovl, „som falder for Norden paa vort Land Island“, hvilken fremmede hidtil have brugt, og at han derfor har befalet denne Brevviser, Hans Nielsen, Borger i Kiøbnehafn, at overtage denne Handel paa Kongens Vegne i de følgende 10 Aar. Med Kongens Skib og Varer skal han løbe „for Norden“ paa Island og der drive Svovlhandelen og al anden Handel; Svovlet skal føres til Kiøbnehafn og der lutres paa Kongens Bekostning; han skal føre nøje Regnskab. I Løn skal han have den femte Penge „af al den fri Fordel“, der kan komme af Handelen, og han maa aarlig af sit eget Gods have 5 Læster Tøndegods Føring paa Kongens Skib frem og tilbage uden Fragt. Efter de 10 Aars Forløb vil Kongen ydermere forhandle med ham om samme Sag. R. 7, 526 b.

— Til Suinborg, Kierteminde, Assens og Bogensee. Da Kongen agter at gjøre sin Kammertjener Hans Spigels Bryllup paa Raadhuset her i Otthense, skulle de laane Kongen efterskrevne Sager og sørge for, at de ere her tilstede senest paa førstkommende Tirsdag (9. Juli)[1]; de skulle lade 2 agtede Kvinder og 2 agtede Borgere[2] følge med, som kunne være tilstede her paa Huset, brede Duge og fremtage og forvare Fade, Tallerkener, Duge osv. — Fra Suinborg: 3 Kjedler, hver paa 1 Td., 1 Kjedel paa 3 Tdr., 7 Kjedler, hver paa ½ Td., 4 Kjedler, hver paa 1 Fjerd., 10 Skiver og 20 Skiveduge dertil, 100 Tinfade, 100 Tintallerkener, 25 Saltsirkener, 25 Lysestager, 2 Lysekroner og 5 Trefødder; fra Kierteminde: 1 Kjedel paa 3 Tdr., 3 Kjedler, hver paa 1 Td., 6 Kjedler, hver paa ½ Td., 4 Kjedler, hver paa 1 Fjerd., 4 Kjedler, hver paa ½ Fjerd., 3 Trefødder, 8 Skiver, 16 Skiveduge, 60 Tinfade, 80 Tintallerkener, 20 Tinsaltsirkener, 16 Lysestager og 1 stor Lysekrone; fra Assens: 4 Kjedler, hver paa 1 Fjerd., 2 Kjedler, hver paa ½ Fjerd., 4 Trefødder, 8 Skiver, 16 Duge, 80 Tinfade, 80 Tintallerkener, 10 Lysestager og 1 stor Lysekrone; fra Bogense: 1 Kjedel paa 3 Tdr., 2 Kjedler, hver paa ½ Td., 30 Tinfade, 30 Tallerkener, 6 Skiver, 12 Skiveduge og 6 Lysestager. T. 6, 290.

4. Juli (—). Ejendomsbrev for Eyler Rønnov til Huidkield og hans Arvinger til Forueylegaard paa Langeland paa al den Rettighed, som tilkommer Kronen paa Stiftets Vegne i Klysse

[1] I Fortegnelsen staar: 10. Juli. [2] I Fortegnelsen nævnes ved Assens og Bogense kun de 2 Kvinder.

Sø i Hesle[1] Mark i Lydne Sogn, da han har fremlagt et Kongebrev af Lørd. efter S. [Martini] ep. Dag (16. Nov.) 1532, hvorved Hr. Joachim Rønnov, Biskop i Roskiilde, og hans Arvinger til Forueylegaard faa den nævnte Sø som frit Fiskeri til evig Tid[2], og har berettet, at nogle Bønder, som have ligget til Fyens Stift, nu, da Stifterne ere komne til Kronen, gjøre ham Hinder paa samme Fiskeri. Rex m. p. subscr. R. 7, 22.

4. Juli (Odense). Aabent Brev, hvorved Kongen tager Borgerskabet i Ribe i sin Beskjærmelse og stadfæster alle de Privilegier, som Kong Christian III har stadfæstet, deriblandt at Borgerne i Ribe maa bruge deres Kjøbmandskab i Jutland og andetsteds i Danmark, hvor det gjøres behov. Rex m. p. subscr. R. 7, 131.

— Forleningsbrev for Hans Speigel, Kongens Kammertjener, paa Boe Len i Skone, som tidligere har ligget til Herritzuad Kloster, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 438 b.

5. Juli (—). Til Hr. Magnus Gyldenstiern. Da Kongen har givet sin Broder Hertug Magnus, Biskop til Øzel og Churland, 20 Læster Malt og 400 Sider Flæsk, skal han levere Hertugens Bud dette; ligesaa skal han levere Budet de 6 Læster Sild, 3 Læster islandze Fisk og de Harnisker, som Kongen tidligere har befalet ham at levere Hertugen, men som denne endnu ikke skal have faaet. T. 6, 291 b.

6. Juli (—). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Otte Rud til Møgelkier, hvorved denne faar Sebygaard i Vendsyssel, Sebygaardz Mølle, i Sebye Sogn[3]: 2 Gaarde i Soelbeck, 1 i Fugelsang, 1 i Ørhede, 1 i Dyrhede, 1 i Egelholt[4], 1 i Kragelund, 1 i Kneuerhede, 1 i Menhof[5], 1 i Langtued, 1 i Agledt, i Volstrup Sogn: 1 i Tramholt[6], 8 Gaarde og 1 Gadehus i Øxenhede, 1 Gaard i Skiørstrup[7], Gaarden Skoufgaard, Gaarden Kiersgaard, 5 Gaarde i Volstrup, 2 i Øthofte[8], 2 i Bahodder, 3 Gadehuse i Volstrup By og Sogn, i Karup Sogn[9]: 5 Gaarde i Stheenshede, i Understed Sogn: 3 Gaarde i Dalen, 3 Gaarde og 1 Gadehus i Kyes[10], 1 Gaard i Hestuang, 3 i Skibtued[11], 1 i Gedeholdt[12], 1, [kaldet] Knuden, 1 Bol i Vonger[13], 1 Gaard i Rogtuedt[14], samt Kronens Rettighed i efterskrevne fri

1 Maaske Herslev, Lindelse Sogn, Langeland. 2 Jvfr. Fred. I's dsk. Registr. S. 336. 3 De følgende 10 Steder høre nu alle til Volstrup Sogn, for saa vidt de endnu ere til, maaske paa en enkelt (Menhof) nær. 4 Ugerholt. 5 Memhave? 6 Tamholt. 7 Skjølstrup. 8 Ørtofte. 9 Nu i Volstrup Sogn. 10 Kis. 11 Skiftved. 12 Gadholt. 13 Vang. 14 Rugtved.

Bøndergods: 4 Gaarde i Skibtued, 1 i Kyes, 2 i Rogtuedt, 2 i Vrangbeck og 2 paa Hogerholt[1], følgende Gadehuse i Understed Sogn: 2 i Klatrup, 1 i Vandbierg, 4 i Tuerkier, 1, [kaldet] Knappen, og 3 i Gadeholt, i Hørbye Sogn: 1 Gaard i Skierping, 1 i Løgtuedt, 4 Gaarde og 2 Gadehuse i Estrup, 1 Gaard i Hafuende[2], 1 i Hollerholt, 1 i Suey[3], 1 i Buckehule[4], 1 i Gierndrup og 1 i Felleren[5], i Torslef Sogn: 1 Gaard i Giersholt, 1 i Olborg[6], 1 paa Tofteren, 2 i Stradein[7], 1 i Lusborg, 1 i Dalen, 1 i Flamsholt, 3 i Høgstrup[8], 1 i Ørslof og 1 i Fugelsang. R. 7, 132.

6. Juli (Odense). Gjenbrev af Otte Rud, hvorved han med sin Hustru Pernille Oxes Samtykke til Magelæg for det i det foregaaende Brev nævnte Krongods udlægger Kronen i Try Herred: 9 Gaarde, 1 Smedje og 1 Gadehus i Lillerødt, 3 Gaarde og 1 Vejrmølle i Liunge, 2 Gaarde i Lydstrup[9] ved Slangerup, 1 i Siersløf[10], 1 i Ølskiøb, 2 i Uppesundbye, 2 i Suestrup[11], 1 Gaard og 1 Gadehus i Ledøge, i Sockelundz Herred: 1 Gaard, 2 Gadehuse og 1 Vejrmølle i Vongede[12], 1 Gaard i Baldersbrøndt, 2 i Gystrup, 1 i Amerup[13], i Biefuerskoufs Herred: 3 Gaarde i Lydstrup, 2 i Emedzløf[14], i Faxe Herred: 2 Gaarde i Raade[15], 1 i Sedder[16], 1 i Kongsted Borup, 1 i Store Tornby[17], i Løfue Herred: 1 Gaard i Mulderup, i Tudze Herred: 1 Gaard i Skomstrup[18], 3 i Siellenstuedt[19], i Artz Herred: 2 Gaarde i Suallerup, 1 i Rørbye, 2 i Kuldstrup, 4 i Versløf[20], i Skippinge Herred: 1 Gaard i Felledzlef[21], i Mierløsse Herred: 2 Gaarde i Verup, 1 i Sønderstedt, 2 i Vindstrup, 2 i Uggeløsse, 1 i Stedstrup, 1 i Fuleberg, 2 i Løgetued[22], 1 i Helsinge[23], i Slagelse Herred: 1 Gaard i Aaslof[24], paa Falster: 1 Gaard i Torderup[25] og 1 i Søndre Vedbye. Da dette Gods renter 13 Tdr. Korn mindre end det udlagte Kronens Gods, skal den Sebygaards Jord, som Borgerne i Sebye nu have i Værge, blive hos Kronen. Brevet er medbeseglet af Jørgen Rud, Erich Rud, Jørgen Brade, Frantz Banner, Eskiild Oxe og Albret Oxe. R. 7, 136.

— Stadfæstelse for Borgmestre og Raad i Landzkrone paa et af Kong Christian III Mand. før S. Dionisii mart. Dag

[1] Højerholt. [2] Haven. [3] Sveje. [4] Bunkehule. [5] Follerbakken? [6] Aalberg. [7] Stræden. [8] Højstrup [9] Lystrup, Uvelse Sogn. [10] Sigerslev. [11] Svedstrup, Ølstykke Sogn og Herred. [12] Vangede, Gjentofte Sogn [13] Mon Ammerup, Haarlev Sogn, Bjeverskov Herred? [14] Endeslev. [15] Rode. [16] Sæder, nu i Bjeverskov Herred. [17] Ogsaa nu i Bjeverskov Herred. [18] Skamstrup. [19] Skjellingsted, Skamstrup Sogn. [20] Ligger nu i Skippinge Herred. [21] Følleslev. [22] Vistnok Løgtved, Sæby Sogn, Løve Herred. [23] Ogsaa i Løve Herred. [24] Aarslev. [25] Ventelig Taarup, Torkildstrup Sogn, Nørre Herred.

(4. Okt.) 1535 udstedt Brev[1], at Byens Borgere maa bruge deres Fiskeri i Øresund og andetsteds og deres Kjøbmandskab og Fiskeri i Mandal i Norge saa frit, som de fra gammel Tid have haft det. Rex m. p. subscr. R. 7, 439.

6. Juli (Odense). Til Sten Rosensparre og Jørgen Naufl. Da Hr. Eyler Hardenberg, Hofmester, har begjæret noget Kronens Gods i Bog Herred og noget andet i Vratz Herred til Mageskifte mod Vederlag af sit Gods i Kallingborig Len, skulle de, naar Hr. Eyler besøger dem med dette Brev, strax bese hans Gods og sende klare Registre derover til Kongen. T. 6, 291 b.

[—] Befalinger til Holger Rosenkrantz og Jens Juul om at bese Krongodset i Vratz Herred og til Frantz Brockenhus og Otte Rud om at bese det i Bog Herred. Udt. i T. 6, 292.

8. Juli (—). Aabent Brev, at Hr. Herlof Trolle og hans Arvinger maa have fri Birkeret i Skoufcloster Sogn mod at holde et Birketing og en Birkefoged der; hans Gods[2] i Vredzløsse, Holsted, Øfuerup, Riisløf, Gierderup, Kalby[3], Guderup, Lille Nestuedt, Nestuid Mølle, Grimstrup, Ladbye, Appenes, Naabye, Borup, Holdløsse og Thiufuelse skal høre til Birket. Rex m. p. subscr. R. 7, 307 b.

— Til Lauge Ulfstand. Da Hr. Herlof Throlle har mageskiftet sin Gaard Hillerødzholm med mere Gods bort til Kronen mod Skoufcloster og en Del af dettes Gods, skal han strax overlevere ham Klosteret med dette Gods samt Kirken med sine Ornamenter. Da Kongen faar Hr. Herlofs Gods med al Rente, Landgilde, Smør og andet, skal han ogsaa lade Hr. Herlof faa, hvad Smør, Landgilde og andet der er oppebaaret i dette Aar af det udlagte Gods. Han skal lade Hr. Herlof faa alle de Bier, som ere i Klosteret, samt saa meget af Klosterets Inventarium, som efterlades paa Hillerødzholm. T. 6, 292.

— Aabent Brev, at Sognefolket i Vredzløsse og Ladbye Sogne herefter skulle søge til Skoufclosters Kirke, og at Hr. Herlof Trolle maa beholde de Ornamenter, Klokker og andet, som findes i de to Kirker, til Skoufclosters Kirke; han og hans Arvinger maa have Jus patronatus til sidstnævnte Kirke og maa oppebære Kronens Part af Tienden, som skal anvendes til Kirkens Forbedring. De skulle holde Kirken ved Magt, indkræve

[1] Se Dsk. Kanc Reg. 1535—50 S. 9 f. I vedkommende Kopibog er Brevet dat. Mand. efter S. Dionysii Dag (11. Okt.). [2] De følgende Steder nævnes ovfr i Brevet af 1. Juli. [3] Hndskr. har: Kally.

dens Rente og altid sørge for en god, lærd Mand til Sognepræst. Da der ingen Præstegaard findes i Sognet, har Kongen udlagt en Kronens Gaard i Reinstrup dertil. Rex m. p. subscr. R. 7, 308.

8. Juli (Odense). Ejendomsbrev for Borgerskabet i Landzkrone paa en Kronens Jord smstds., som S. Gertruds Kirke har staaet paa, mod at sætte god Kjøbstedsbygning derpaa og siden holde den ved Magt. Rex m. p. subscr. R. 7, 440.

9. Juli (—). Stadfæstelse for Rasmus Clausen [Foged paa Hyllerødzholm] paa et Brev, hvorved Hr. Herlof Trolle giver ham Livsbrev paa Gressit Hovedgaard uden Afgift, dog at han holder Gaarden ved Magt, med fri Ildebrændsel af Vindfælder og fri Oldengjæld i Gressit Skov, og at Gaarden efter hans Død igjen skal komme tilbage til sin rette Jorddrot. Rex m. p. subscr. R. 7, 309.

— Til Jørgen Rud. Da han endnu ikke, saaledes som han tidligere har faaet Befaling til, har udlagt Hr. Johan Oxes Døtre noget dem tilhørende Gods, som Kongen havde inddraget sammen med Peder Oxes Gods, befales det ham at lade dem faa det Gods, som indlagte Register viser, naar de besøge ham med dette Brev. T. 6, 292 b.

— (—, Tirsd. efter vor Frue Dag visitationis). Kongens Rettertings Dom, afsagt af Kongen selv, Hr. Eyler Hardenberg, Hr. Otte Krumpen, Hr. Mogens Gyldenstiern, Hr. Peder Skram, Oluf Munck, Hr. Erich Krabbe, Anthonis Bryske, Hr. Jørgen Lycke, Eyler Rønnov, Claus Urne, Hr. Verner Pasberig, Ifuer Krabbe og Peder Bilde, mellem Eskild Oxe, Albret Oxe, Jørgen Brade, Otte Rud og Frantz Banner paa den ene Side og Eskild Gøyes Arvinger, nemlig Hr. Herlof Trolle, Christoffer Gøye, Vincentz Juul, Fru Helleuig, Otte Gyldenstiernis Efterleverske, og Fru Ide, Otte Rosenkrantzis Efterleverske, paa den anden om Gundersløfholm med alt Eskild Gøyes andet Gods paa Sieland, som Eskild Gøye skulde have solgt til Peder Oxe. Ved Dommen tilkjendes Godset Eskild Gøyes Arvinger, da Peder Oxes Skjødebreve ikke ere saa lovlige og nøjagtige, som de burde være. Rex m. p. subscr. T. 6, 292 b.

13. Juli (—). Stadfæstelse paa et Brev, dat. Engaard Fred. før S. Morthens Dag (9. Nov.) 1554, udgivet af Jesper Daa til Engaard med hans Søskendes Samtykke og medbeseglet af Broderen Claus Daa til Skofsgaardt paa Lafuen og Svogeren Otte Huide til Hunderuppegaard, hvorved Jesper Daa tilsiger sin vordende Hustru, Fru Anne Friisdaather til Gudomlund, at hun efter hans

Død i sin Livstid maa beholde Engaard med Mølle og tilliggende Gods samt alt Kvæg, Bo og Boskab; efter hendes Død skal Engaard med tilliggende Gods komme tilbage til Jesper Daas rette Arvinger, med mindre der findes anderledes lydende Breve, udgivne med hans og hans Hustrus Samtykke, dog alt Løsøre undtaget: efter hans Død maa hun beholde alle de Breve, som findes i hans Værge, og hvis hun indløser noget pantsat Gods, maa hun beholde det uafløst i sin Livstid, og hendes Arvinger skulle have Pengene igjen, inden de skulle slippe noget af Godset. Rex m. p. subscr. R. 7, 23.

13. Juli (**Odense**). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Eyler Rønnov til Huitkield, hvorved sidstnævnte faar Rettigheden af 3 Kronens jordegne Bøndergaarde i Amedrup og 1 i Ryskebølli[1] samt 1 Kronens Gaard i førstnævnte og 4 i sidstnævnte By mod at udlægge Kronen følgende Gods i Try Herred: 1 Gaard i Oppesundbye, 2 i Quinderup, 1 i Giørløsse og 2 i Verløssemagle samt 1 i Vedelebye[2] ved Dragsholm. Rex m. p. subscr. R. 7, 24 b.

16. Juli (—). Aabent Brev, at Salling Herredsting herefter bestandig maa holdes ved Hillersløf Kirkegaard, hvor 12 Mænd af Salling Herred i Henhold til Kongebrevet af Torsd. efter S. Valentini Dag (18. Febr.) 1552 have lagt det, og som Anthonius Bryske, Rigens Kansler, Otte Rud, Embedsmand paa Otthensegaard, og Erick Bilde, Embedsmand i Salling Herred, der efter Kongens Befaling have undersøgt Forholdene i Herredet og taget de fornemste Bønder til sig, ogsaa have fundet er den belejligste Plads. Rex m. p. subscr. R. 7, 26.

— Stadfæstelse for Borgerne i Olborg paa Bestemmelser, trufne Fred. efter SS. Philippi et Jacobi app. Dag (3. Maj) 1560 af Ifuer Krabbe, Otte Brade, Biørn Koes, Frandtz Bilde, Christoffer Gøye, Erich Podebusk og Otthe Banner, som efter Kongens Befaling have været samlede ved Hals Vede for at undersøge, om de Bundgarnssteder, som ere udsatte i Stranden paa begge Sider af Limfjorden, forhindre Sildens Indgang i Fjorden eller ej. R. 7, 139[3].

— Kvittans til Borgerskabet i Ribe for at have leveret

[1] Rodskebolle ved Svendborg. [2] Vejleby, Hørve Sogn, Ods Herred. [3] Tr.: Nord. Tidsskr. f. Fiskeri IV. 22 f. (efter Orig.?) Efter Brevbogen skal der S. 22 L. 16 for »der Fredag« læses: den Fredag; L. 17 for »1540« læses: 1560; L. 9 f. n. for »meden de andre Lænkegarn derfra« læses blot: derfra; S. 23 L. 11 for »havo« læses: udvist have.

det Orlogsskib, som det er taxeret for, med Skibsredskaber. Ankere, Tov, Skyts, Lod og Krudt. Rex m. p. subscr. R. 7, 139 b.

16. Juli (Odense). Lignende Kvittans til Borgerskabet i Horsens, der har leveret sit Orlogsskib til Hr. Herlof Trolle. Udt. i R. 7, 140.

— Ejendomsbrev for Lauritz Grøn, Erich Grøn og deres Søster Mette Grønsdaatther paa 2 frie Kronens Bøndergaarde i Hamrom Herred, den ene kaldet Ornehouidt, den anden Skifuet, som de nu selv have i Værge, mod at svare aarlig Afgift som før Fejden. Rex m. p. subscr. R. 7, 140.

— Tilladelse for Simen Michelsen, Byfoged i Ystedt, til indtil videre at oppebære Kronens Part af Tienden af Store Kiøbinge Sogn i Engelstad Herred i Skonne uden Afgift. Rex m. p. subscr.

Aabent Brev, hvorved Kongen tager Bønderne i Østerherred i Bleginde i sin Beskjærmelse og stadfæster alle deres Privilegier og Friheder, som Kong Christian III har stadfæstet. R. 7, 140 b.

— Til Jens Brade. Da Bønderne i Østerherred i Bleginde ved fuldmægtige have klaget over forskjellige Besværinger, der ere paalagte dem, samt over, at de ikke maa skyde Ræve, Harer eller Egern, skal han med det første undersøge deres Klager og sørge for, at der ikke sker dem nogen Uret. Da de fra gammel Tid have haft Tilladelse til at skyde og fange Ræve, Harer og Egern, maa han ikke formene dem det. Rex m. p. subscr. T. 6, 297.

— Til Frantz Brockenhus. Da Kongen har givet sin Moder en Baad til at bruge paa Fjorden mellem Høneborg og Koldinghus, skal han lade bygge en god Rorsbaad, som kan bære 24 eller 26 Personer, og sende den til Koldinghus til hende. Udt. i T. 6, 296 b.

— Til Hertuig Bilde. Da nogle, som have Gods ved Helliaae, samt nogle Kronens Bønder smstds. have klaget over, at de lide stor Skade paa deres Enge og anden Ejendom af Kronens Mølle ved Aahus, skal han lade Møllen og Dæmningen nedbryde og bortføre, og de maa ikke siden opføres igjen. Rex m. p. subscr. T. 6, 296 b.

— Til Oluf Pedersen, Tolder i Ribe. Da Borgerne i Ribe ved fuldmægtige have klaget over, at de i Aar besværes med Told af deres Rideheste og Vognheste, som de bruge paa

deres rette Rejse til Tydskland, hvilket tidligere ikke har været Tilfældet, har Kongen samtykket i, at det maa blive ved det gamle. De Borgere, som avle Foder i Huidinge Herred syd for Ribe, have faaet Tilladelse til at uddrive saa mange Øxne, som de kunne opsætte paa samme Foder; dog skal han nøje paase, at de ikke uddrive flere, end de kunne opsætte paa deres eget Foder, og at Kronens Told ikke forkrænkes. Rex m. p. subscr. T. 6, 297.

17. Juli (Odense). Skjøde til Hr. Eiler Hardenberg til Mattrup, Hofmester, paa en Gaard i Høgeberig[1] i Bog Herred og paa Kronens Rettighed af 2 jordegne Bøndergaarde i Vedtofthe By og Sogn i samme Herred. Rex m. p. subscr. R. 7, 27 b.

— Til Borgerne og andre, som have Jorder i Landzkrone. Da der skal ligge mange øde Jorder i Byen, hvoraf hverken Byen eller Kronen faar nogen Tynge, befales det alle, som eje saadanne, inden 3 Aar enten at sætte god Kjøbstedsbygning med Tegltag derpaa eller sælge dem til andre, som kunne gjøre dette. Sker ingen af Delene inden nævnte Tid, skulle Jorderne være forbrudte til Kronen. T. 6, 287.

19. Juli (—). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Jens Thomessen til Hiemdsløfgaard[2], hans Hustru, Fru Mette Morthensdaatther, og hendes Søster, Jomfru Anne Morthensdaatther, hvorved disse faa i Vendsyssel 1 Gaard i Mieldsted[3] og 5 Gaarde i Hiermedsløf mod at udlægge Kronen 2 Gaarde, den ene kaldet Rodskoufgaard, 1 Mølle og 1 Gadehus i Rodskouf i Hornslet Sogn i Lisberig Herred samt 2 Gaarde og 1 Gadehus i Bendstrup i Vilsagger[4] Sogn i Sønder Hald Herred. Rex m. p. subscr. R. 7, 140b.

— Livsbrev for Jens Olufsen i Branning[5], Herredsfoged i Gyøring Herred, paa den Gaard i Branning, som han selv bor i, uden Afgift; dog skal han holde Gaarden ved Magt og være Lensmanden paa Riberhus lydig. R. 7, 141 b.

— Følgebrev for Peder Oxes Søskende til følgende Bønder: 1 i Brengstrup[6], 1 i Jonstrup, 3 i Endisløf, 2 i Lystrup, 5 i Tornbylille[7], 1 i Annerup[8], 2 i Hiemmelingø[9], 1 i Sedder[10], 1 i Rauenstrup, 2 i Giødstrup, 1 i Noibye[11], 1 i Gielsted, 1 i Buskind (?)[12], 1 i Hemingstrup[13], 1 i Snesør, 1 i Skallerup, 1 i Skuderup, 1 i

[1] Højbjerg, Ørsted Sogn. [2] Hjermeslevgaard. [3] Mejlsted, Tolstrup Sogn, Børglum Herred. [4] Hvilsager [5] Bramminge. [6] Bringstrup, Ringsted Herred. [7] Lille Taarnby, Haarlev Sogn, Bjeverskov Herred [8] Ammerup, samme Sogn. [9] Himlingøje, samme Herred. [10] Sæder, samme Herred. [11] Maaske Naadby, Skjelby Sogn, Tybjerg Herred. [12] Mon Buskeby, Sandby Sogn, Tybjerg Herred? [13] Hemmestrup, Everdrup Sogn, Baarse Herred.

Monstrup[1], 6 i Jersie, 1 i Huessinge[2], 1 i Raaed[3], 1 i Morsbøl[4], 1 i Brendolt, 1 i Nørretued, 1 i Torstrup, 1 i Krynge[5], 3 i Kiøberup, 3 i Vindinge, 2 i Liunge, 2 i Giersløf, 1 i Brundbyeøster, 2 i Thersløf, 1 i Hasløf, 1 i Lundbye, 1 i Becks Mølle, 1 i Stocks Mølle, 1 i Egede Mølle, kaldet Brobeck[6], 1 i Lystrup Mølle, 1 i Siolte Mølle, 1 i Høn, 1 i Suestrup og 2 i Egedeøstre. Peder Oxes Søskende maa ogsaa aarlig oppebære $5^1/_2$ Pd. Korn af Kieldkiers Gods i Nørrejutland. Rex m. p. subscr. R. 7, 309 b.

19. Juli (Odense). Til Axel Viffert. Da Kongen ikke vil lade brænde flere Mursten og Tagsten ved Landzkrone Slot og har befalet Jacob Brockenhus at nedbryde Teglladen der og igjen opsætte den ved Helsingborg Slot, skal Axel Viffert skaffe denne den fornødne Hjælp til at nedtage Teglladen og de nødvendige Vogne til at føre Tømmeret til Helsingborg Slot. Udt. i T. 6, 297 b.

20. Juli (—). Stadfæstelse for Hr. Eyler Hardenberig til Mattrup paa et Brev, udstedt af Claus Brochenhus til Søndergaard og medbeseglet af Hr. Jørgen Løcke til Ofuergaard, Dirich Quitzov til Røerbeck og Erich Bilde til Lindued, dat. Othense 14. Juli 1560, hvorved Claus Brochenhus tilskjøder Hr. Eyler Unckers Mølle i Ølsted[7] Sogn i Bog Herred med Dam og Damsbaand, al sin Rettighed deri, som han har af Hr. Christiern Pouelsen, Prior i S. Knudz Kloster i Otthense, med det menige Kapitels Besegling, samt alle de Breve, han har paa denne Ejendom; findes der senere Breve desangaaende, skulle de ingen Magt have. Rex m. p. subscr. R. 7, 28 b.

— Kvittans til Hans Johansen, Embedsmand paa Silckeborg, paa hans aarlige Afgift af Hindzgafue Len i de 14 Aar, han har været forlenet dermed, hver Aar 200 Dlr., i alt 2800 Dlr. Hvad han blev skyldig, har han betalt. Rex m. p. subscr. R. 7, 29 b.

— Tilladelse[8] for Kirkeværgerne til Vøiflinge Kirke til i 2 Aar at oppebære Kronens Part af Tienden af Vøiflinge Sogn til deres Kirkes Bygnings Behov, da Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, har berettet, at den skal være meget bygfalden, og at

[1] Mogenstrup, Hammer Herred. [2] Hvissinge, Glostrup Sogn, Smørum Herred. [3] Ventelig Rode, Dalby Sogn, Faxe Herred. [4] Maaske Mosebølle, Roholte Sogn, samme Herred. [5] Krønge, Fuglse Herred. [6] Vistnok Brødebæk Mølle, V. Egede Sogn, Tybjerg Herred. [7] Ørsted. [8] Otte Brade fik dette Brev.

Kirkens Part af Tienden ikke kan forslaa til at gjøre Kirken i Stand med. Rex m. p. subscr. R. 7, 30.

20. Juli (Odense). Ejendomsbrev for Matz Jonsen i Hals paa en Gaard i Olborg, som Kong Christian III for nogen Tid siden[1] har givet hans Moder, Anne Matzdaatter, Livsbrev paa; dog skal han svare en rimelig Jordskyld deraf, som Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, og Borgmestre og Raad i Olborg skulle fastsætte. Rex m. p. subscr. R. 7, 141 b.

— Tilladelse for Jørgen von Rade til strax at indløse Orlofgaard fra Jørgen Spliid og siden beholde den uafløst i sin Livstid; ligeledes har Jørgen von Rade forhøjet Pantesummen paa Orlofgaard med den Sum, han havde Sebyegaard i Pant for. Han skal inden S. Michels Dag begive sig til Kongen med de Pantebreve, han har paa Sebyegaard, og dem, han indløser paa Orlofgaard, og han skal da faa videre Forvaring derpaa. R. 7, 142.

— Aabent Brev, at Eiler Lycke til Torpe, der har berettet, at hans Gaard er brændt og dermed de Breve, han havde paa sit Gods, maa med sine Arvinger beholde sine og sin Hustrus Sædegaarde og alt deres øvrige Gods, som de nu uden Iling og Kære have i Værge. Rex m. p. subscr. R. 7, 142 b.

— Pantebrev for Knud Gyldenstierne, Embedsmand paa Ørum, paa Lund Slot paa Mors, som Mouritz Podebusk sidst havde i Værge, for 1500 Jochimsdlr., 1500 Mark danske og 600 rinske Gylden, som han har laant Kronen. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 143.

— Aabent Brev, at Frandtz Banner, Embedsmand i Børlum Kloster, har faaet Befaling til strax paa Kongens Vegne at indløse alt det Gods, som Albret Skeel, Embedsmand paa Bøfling, har i Pant af Børlum Kloster; naar han har indløst det, maa han indtil videre beholde det til Børlum Kloster. R. 7, 143 b.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Mogens Krabbe til Vegholm, hvorved sidstnævnte faar følgende Kronens Gods i Nørre Asboe Herred: 7 Gaarde i Skiellinge[2] By og Len, hvoraf en hedder Skudgarden, 3 Gaarde og 1 Kirkefæste i Elmebierg[3], 3 Gaarde i Axelstorp[4], Gaarden Aggerup, Gaarden Kedebiircke, en Eng i Barsholme[5] Vang, kaldet Biskopsbolet, en Mølle i Muncke-

[1] 12. Juni 1541. [2] Skillinge, Munka-Ljungby Sogn. [3] Ellenberga, samme Sogn. [4] Axtorp, samme Sogn. [5] Bassholma, enten i Össjö eller Tossjö Sogn.

liungbye, Gaarden Espene i Tossenge (?) [1] Sogn, Gaarden Thaaregard. som hidtil har ligget til Herritzuad Kloster, og Gaarden Langhilt [2] paa Hallandzaas. Derimod har han udlagt Kronen følgende Gods i Thiekøb Sogn i Liunge Herred i Sieland: 12 Gaarde og 1 Gadehus i Mørderup, 3 Gaarde i Esperødgierde, Sobecks Mølle og 4 Bundgarnssteder der under Landet. R. 7, 441.

20. Juli (Odense). Ejendomsbrev for Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, paa al Kronens Rettighed i en fri, jordegen Bondegaard i Blegeskier i Kogrød Sogn i Ludgude Herred. Rex m. p. subscr. R. 7, 443.

— Aabent Brev om Forligelse, mæglet af Kongen selv og Rigsraadet, mellem Jørgen Valckendrof og hans Brødre paa deres Søster, Fru Margrete, Jørgen Skinckels Efterleverskes Vegne og Fru Anne, Peder Lauritzens Efterleverske, i Anledning af, at sidstnævnte havde lovet at give Fru Margrete sin Part i Lamehafue Gaard og Gods, men ikke har holdt det. Fru Anne gik ind paa at unde Fru Margrete sin Part i Lamehafue og alt Jørgen Skinckels efterladte Gods til Brug, saa længe Fru Margrete sidder i Enkesæde: dog skal hun holde Gaarden, Bønderne og Skovene ved Magt. T. 6, 300.

21. Juli (—). Tilladelse for Michel Jensen Vrager, Borger i Kiøbnehafn, til at opsøge i Stranden i alle Len her i Riget Kobber, Tin, Bly og alt andet, som han kan finde med sine Redskaber; alt, hvad han finder, skal han føre til Kiøbnehafns Slot. og der skal det i Lensmandens Nærværelse deles i to Dele, den ene maa Lensmanden paa Kongens Vegne tage, den anden maa han selv beholde; dog skal han, hvis Lensmanden ogsaa vil beholde noget af denne Del, unde ham det for en rimelig Pris. Rex m. p. subscr. R. 7, 310.

— Aabent Brev, at Fru Kirstine Hr. Vulf Paaviskis, Fru Ide, Hr. Oluf Nielsens Efterleverske, og Fru Kirstine Christoffer Urnis paa hendes Børns Vegne have været i Rette for Kongen og Rigsraadet med Oluf Munck, der gjør dem Hinder paa det Guld, Sølv, Penge, Klenodier, Folk, Kvæg, Bo og Boskab, som fandtes paa Volstropgaard efter Mogens Muncks Død. For at faa Ende paa Sagen overleverede begge Parterne Kongen deres Breve, Domme og Kvittanser i Sagen, hvorefter de skulle tilnævne deres Samfrænder til at samles inden S. Mortens Dag paa et

[1] Tossjö. [2] Långhult, Tossjö Sogn.

belejligt Sted. forhøre Sagen og dømme dem imellem. Rex m. p. subscr. T. 6, 297 b.

21. Juli (Odense). Kongens Rettertings Dom mellem Christoffer Gøye som Værge for sin Søster Mette Gøyes Børn med Jost Høg og Fru Citzelle Bilde, Jost Høgs Efterleverske, paa sine og sine Børns Vegne om Arv og Gjæld efter Jost Høg. Dommen gaar ud paa, at hver af Parterne skal betale sin Halvdel af Gjælden og have sin Halvdel af det efterladte Bo og Boskab; det efterladte Jordegods skal skiftes imellem dem efter Loven. Rex m. p. subscr. T. 6, 298 b.

22. Juli (—). Tilladelse for Gregers Jul, Landsdommer paa Langeland, til indtil videre at oppebære Kronens Part af Tienden af Tolebølle og Bøstrup Sogne paa Langeland mod at være Lensmanden paa Tranekier lydig og lade sig bruge i Kongens Tjeneste der paa Slottet, naar Lensmanden tilsiger ham. Rex m. p. subscr. R. 7, 30 b.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Eyler Rønnov, hvorved denne faar Siieøer mellem Thossing og Langelandt mod at udlægge Kronen 1 Gaard og 1 Bol i Vindebye og 1 Gaard i Stramelse paa Thossing. Rex m. p. subscr. R. 7, 31.

— Tilladelse for Elsebe, M. Jørgen Jense[n]s Efterleverske, til at bosætte sig i hvilken Kjøbsted i Danmark hun lyster og der søge sin Næring, fri for Skat, Landsknægtehold og al anden Tynge, saa længe hun sidder Enke. Rex m. p. subscr. R. 7, 32.

— Forleningsbrev for Hans Holck til Barridskouf paa Kronens Gaard Røggel[1], en nys opført Bygning paa samme Gaards Ejendom, Friistrup By, som er 5 Gaarde og 6 Bol, Kølfvreng, som er 2 Gaarde, 2 Gaarde, kaldede Refshede, og alle Kronens Engelejer paa Røggel Mark, som ikke bruges til Gaarden, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 7, 144.

— Forleningsbrev for Fru Ermegaard Bilde, Hr. Jørgen Podbuskes Efterleverske, paa en Kronens Gaard i Velling[2] i Nørreiutland, som Kongen fik i Mageskifte af Christoffer Gyldenstierne, at bruge til Vellinge Birk, som hun selv har i Værge. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard, Bønder og Skove. R. 7, 144 b.

---

1 Rogild, Brovst Sogn, Ø. Han Herred. 2 Hndskr. har: Valling. Der menes O. Velling, Middelsom Herred.

22. Juli (Odense). Skjødebrev til Hr. Verner Parsberg, Embedsmand paa Sylfuitzborg, paa 5 Gaarde i Sandby By og Sogn i Tydebergs Herred i Sæland, som Kongen erklærer at have faaet Fyldest for. Rex m. p. subscr. R. 7, 311.

— Ejendomsbrev for Jens Brade til Vedskiøle, Embedsmand paa Lyckov Slot, paa en Kronens Jord, kaldet Glambeck, i Lund i det Stræde, som løber ned fra S. Mortens Gade, med et lille Stenhus paa samme Jord. Rex m. p. subscr. R. 7, 443 b.

— Til Axel Viffert. Da Lauge Urne tidligere har faaet Befaling til at istandsætte Voldstykket mellem Slottet [i Landskrone] og Sææbye Port, saaledes som Jacob Brockenhus havde begyndt, men det endnu ikke er sket, befales det ham at lade det gjøre saa snart som muligt. T. 6, 300 b.

— Brev til Mette, forhen Priorinde i Bosie Kloster, at Kongen har befalet Sten Rosensparre, Embedsmand paa Kallingborg Slot, at modtage alle de Klenodier, Guld og Sølv, som findes i Bosie Kloster, baade i Kirken og andetsteds, og levere dem til Kongen; dog skal han give hende og hver af de andre Jomfruer, som vare i Klosteret, 10 Lod Sølv. Udt. i T. 6, 300 b.

— Aabent Brev, hvorved Forbudet mod at udføre Heste under 5 Aar og mere end 10 Dlr. værd ophæves, da mange have beklaget sig over det; dog maa Hestene kun udføres fra de almindelige Toldsteder og mod sædvanlig Told. Rex m. p. subscr.
Skrivelser til Tolderne i Ribe, Kolling, Assens og Rudbye om samme Sag. T. 6, 301.

23. Juli (—). Kvittans til Erich Rud, Embedsmand i Rafnsborrig Len, paa alt, hvad han paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet, medens han var Lensmand paa Riberhus. Hvad han blev skyldig, har han leveret Hr. Niels Lange til Inventarium. Rex m. p. subscr. R. 7, 145.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Morthen Krabbe til Bøgestedt, hvorved sidstnævnte faar 2 Kronens Gaarde, den ene i Skirpinge[1] i Horns Herred, den anden i Tirop i Vinneberig Herred, mod at udlægge Kronen 2 Gaarde i Han Herred, den ene paa Hannes, den anden i Vollerup[2], og et Gadehus paa sidstnævnte Gaards Ejendom. R. 7, 145 b.

— Tilladelse for Jacob Viffert til at indløse 2 Gaarde

[1] Skjærpinget, Astrup Sogn, Vennebjerg Herred. [2] Maaske Uldrup, Kolderup Sogn, V. Han Herred

i Testrup og 3 Gaarde i Hielmsoe, som han har berettet, at Bassi Christoffersen skal have haft i Pant af Ringstedt Kloster, og siden beholde dem, indtil de afløses ham. Rex m. p. subscr. R. 7, 310 b.

23. Juli (Odense). Pantebrev til Steen Bilde til Vandaas paa Grime[l]storp og Karlebye Len i Skone, som Hr. Thage Thot, Embedsmand paa Bahus, nu har dem i Værge, for 1657 Mark 6 Skil. danske, som han har laant Kronen. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 144.

— Befalinger til Peder Bilde og Hr. Herlof Throlle at bese 2 Kronens Gaarde og en øde Gaards Ejo i Quandløsse i Mierløsse Herred, som Hr. Erich Krabbe begjærer at faa i Mageskifte, og det Gods, denne vil give til Vederlag, ligne det og indsende klare Registre derover. Udt. i T. 6, 301 b.

24. Juli (—). Aabent Brev, at Ifuer Krabbe, Embedsmand paa Skiifuehus, og hans Arvinger altid maa have fri Birkeret i Ostedt[1] og Ressen Sogne i Salling mod at holde et Birketing og en Birkefoged i hvert Sogn. Hans Hovedgaard Østergaard med alt hans Gods i Ostedt Sogn skal høre til Ostedt Birk og hans Hovedgaard Skofshofuit med hans 2 Gaarde i Intrup og alt hans Gods i Ressen Sogn til Ressen Birk. Rex m. p. subscr. R. 7, 146.

— Aabent Brev, at enhver, der vil tiltale Fru Kirsthinne, Gabriel Gyldenstierns Efterleverske, paa hendes Gods i Nørreiutland, skal stævne hende paa hendes Gaard Refstorp, hvor hun bor, og ikke, som ofte er sket, paa hendes to Gaarde i Thye, da hun har berettet, at hun vel holder Avl paa dem, men kun sjælden er i Thye. Rex m. p. subscr. Rel. Otte Brade. R. 7, 146 b.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Hr. Eiler Hardenberg til Mattrup, Hofmester, hvorved sidstnævnte faar 3 Kronens Gaarde i Klaaberg[2] Sogn i Vratz Herred, den ene kaldet Floriis[3], den anden i Griibstrup, den tredje, kaldet Elsgaard, i Klaaberg By, mod at udlægge Kronen en halv Gaard i Salten i Thøme[4] Sogn i Vratz Herred. Gode Mænd skulle bese begge Parters Gods, og hvad Kronens Gods er bedre end den halve Gaard, skal Hr. Eiler udlægge Fyldest for. R. 7, 147.

— Forleningsbrev for Hr. Otte Krumpen, Marsk, og hans Hustru, Fru Anne Lycke, paa Herligheden af alle Kirke-

[1] Aasted. [2] Klovborg. [3] Flaaris. [4] Tem.

og Præstetjenerne i Gierlof Herred, som Hr. Anders Biilde tidligere havde og Fru Anne Lycke nu har, uden Afgift. Landgilden skal efter gammel Sædvane ydes til Kirkerne. Rex m. p. subscr. R. 7, 148.

25. Juli (Odense). Aabent Brev, at Hr. Peder Skram indtil videre kun skal give 200 Dlr. i aarlig Afgift af Laugholm Slot i Stedet for som tidligere 300 Dlr. Rex m. p. subscr. R. 7, 445.

— Aabent Brev, at Eyler Rønnov, Embedsmand paa Hagenskouf, der for nogen Tid siden har forfulgt Fru Margrete, Jost Urnis Efterleverske, med Rettergang og Lovmaal for en fredløs Karl, som hun forholdt ham, nu for Kongens Skyld har eftergivet hende denne Sag. T. 6, 303.

— Aabent Brev, at, da der samles mange Krigsfolk i Tyskland og ogsaa andetsteds praktiseres mod Kongens Lande, og da det derfor bliver nødvendigt at antage fremmede Krigsfolk, har Rigsraadet bevilget en almindelig Landehjælp af Bønder og menige Almue i Riget efter de samme Regler som i Brevet af 10. Okt. 1557. Landehjælpen skal indbetales inden S. Morthens Dag. T. 6, 303 b.

— Til alle Lensmændene i Danmark[1]. Det foregaaende aabne Brev sendes dem til ufortøvet Forkyndelse, hvorefter de strax skulle skrive Bønderne for Skatten og sørge for, at den bliver betalt inden S. Mortens Dag. Naar de have faaet den ind, skulle de strax sende den med klare Registre til Jochim Beck, Rentemester. T. 6, 304 b.

27. Juli (Kolding). Befaling til Jens Jul at opsøge alle de Breve, som findes hos ham om Godset under Drotningborg, og levere dem til Jørgen Rossenkrantz, Embedsmand der, mod dennes Reversal.

Befaling til Anders Knudsen, Tolder paa Falsterbo, at kjøbe og salte 3 Læster „skoen" (skaanske) Sild til Dronningen for samme Pris, som han kjøber og salter for til Kongen; Dronningen vil betale, hvad de komme til at koste. Udt. i T. 6, 311.

28. Juli (—). Til Jochim Beck. Da Kongen paa sin Moders Forbøn har eftergivet denne Brevviserske, Anne, Lauritz Skrivers Efterleverske, hvad hun er bleven skyldig af sin Husbonds Regnskab, mod at hun betaler 400 Jochimsdlr., skal han modtage

[1] De nævnes alle med deres Len. Efter Fortegnelsen over Lensmændene er tilføjet: »Nota: Udi dette Aar finge Hr. Niels Lange Brev at skulle oppebære Skatten af Koldinghus og Hæneborg Len, Jens Jul af Dronningborg og Aakier Len etc.«

disse Penge af hende, give hende Kvittans derpaa og sende den til Kongen til Underskrift[1]. T. 6. 311 b.

2. Aug. (Sorup). Forleningsbrev for M. Vedsel Pallessen paa et Kannikedømme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter afdøde Hr. Torckel. Naar han ikke studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7. 445 b.

3. Aug. (—). Aabent Brev, at Hr. Verner Parsberg og hans Arvinger maa have fri Birkeret i Hyllinge Sogn i Flackebiergs Herred mod at holde et Ting og en Birkefoged der; hans Hovedgaard Harrestedgaard og alt hans Gods i Byerne Harrested, Handskouf[2] og Boerup[3] skulle høre under dette Birk. Han maa „optage" Hyllinge Kirke, som nu staar tillukket, og altid bruge den som sin rette Sognekirke. Rex m. p. subscr. R. 7. 311 b.

4. Aug. (—). Til Frantz Banner. Paa hans Forespørgsel, om noget Gods, som Jens Thomessen til Hierdnetzløfgaard har udlagt til Børlum Kloster for noget af Klosterets Gods, skal lægges under Klosteret, svares, at da det ligger belejligt for Kalløe Slot, kan Kongen ikke undvære det derfra, men han vil befale Rentemesteren af den Grund at nedsætte hans Afgift af Klosteret. T. 6. 311 b.

— Befaling til Erich Rud at bestille saa mange Skuder og Færger, som behøves til at overføre Kongens Folk og Heste fra Laaland til Langeland, og lade Skibsbroen, som han har begyndt paa, gjøre færdig med Stenvaser og andet.

Befaling til Jørgen Marsuin at lade Skibsbroen under Langeland gjøre færdig, saa Kongens Heste uden Fare kunne udskibes der. Udt. i T. 6, 312.

7. Aug. (—). Til Borgmestre og Raad i Kiøpnehafn. Denne Brevviser, Henrick Skrædder, har berettet, at han vil nedsætte sig i Kiøpnehafn og bruge sit Haandværk der mod at give sædvanlig Tynge, men at nogle af Skrædderne ikke ville lade ham komme i Lavet, skjønt han er villig til at give efter Recessen; de skulle derfor undersøge Sagen og sørge for, at Skrædderne efter Recessen tage 1 Gylden af ham og saa lade ham komme i Lavet. T. 6. 312 b[4].

8. Aug. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen tager Borgerskabet

[1] Jvfr. under 21. Aug. [2] Hagenskov, Hyllinge Sogn [3] Brorup, samme Sogn. [4] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 571 f.

i Stubekiøping i sin Beskjærmelse og stadfæster alle dets Friheder og Privilegier, som Kong Christian III har stadfæstet. Rex m. p. subscr. R. 7. 218.

9. Aug. (Sørup). Livsbrev for M. Hans Munster, Professor ved Universitetet i Kiøbnehafn, paa et Kannikedømme [i Roskiild Domkirke], som er ledigt efter Dr. Cristiern Morsing. Naar han ikke læser ved Universitetet, skal han residere ved Domkirken, men ellers holde en gudfrygtig Person, der kan gaa i Koret og gjøre Tjeneste som andre residerende Kanniker; naar Kapitlet opfordrer ham til at deltage i dets Raadslagninger, maa han ikke vægre sig. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7. 312.

11. Aug. (—). Til Jens Mogensen, Tolder i Helsingøer. Kongen har faaet hans Skrivelse og ser deraf, at en skotzsk Mand, der var kommen i Sundet med sit Gods, har skjult noget af det og ikke fortoldet det, hvorved han har forbrudt sit Gods til Kronen, og at han siden har villet aftinge det med Tolderen. Kongen har givet den skotzske Mand tilkjende, at han ikke vil eftergive ham noget, og Jens Mogensen skal derfor til Advarsel for andre tage det forbrudte Gods. De tre hidsendte Registre, som den skotzske Mand havde overleveret ham, tilbagesendes. Vigtige Nyheder skal han med det første lade Kongen vide. T. 6, 313.

12. Aug. (—). Brev for Bønderne paa Falster paa et Fiskeleje paa Falsterboe, kaldet Falsters Bondeleje, som de nu selv have i Værge, mod sædvanlig Afgift; de have nemlig berettet, at de og deres Forfædre i lang Tid have haft dette Fiskeleje, men at de Breve, som de have derpaa, nu ere brændte hos den Mand, der havde dem til Opbevaring. Rex m. p. subscr. R. 7. 218b.

— Tilladelse for Christoffer Trundsen, Embedsmand paa Trøgeuelde, til at beholde det Inventarium, som han modtog paa Eskilsø og nu skulde levere fra sig, nemlig 13 Køer, 8 Øg og 50 Faar. Rex m. p. subscr.

Kvittans til Jens Mogensen, Tolder i Helsingør, paa 1098 Rosenobler, 1 dobb. Rosenobel, 40 dobb. Dukater, 191 Engelotter og 200 Goltgylden, som han paa Sørup har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Regnskab af dette Aars Told for Helsingør. Rex m. p. subscr. R. 7. 313.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Naar han sender Skibe til Medelfarsund efter Fetalje eller andet, skal han lade dem medtage

til Kollinghus nogle Vognskud, der ligge hos Jens Mogensen, Tolder i Helsingøer, og tilhøre Dronningen. Udt. i T. 6, 312 b.

14. Aug. (Sorup). Til Erich Rud. Da Kongen har givet sin Moders Søster, Fru Ursula, Hertuginde af Meckelborg, 2 Læster Rug, 2 Læster Byg og 2 Tdr. Smør, skal han strax sende dette til Gedske Schafners, Borgerske i Lybeck, og tilskrive hende om at sende det til Hertuginden. T. 6, 313 b og Udt. i T. 6, 317 b.

15. Aug. (—). Til Hr. Eyler Hardenberg. Da Hr. Magnus Gyldenstierne med det første vil høre Slotsskriveren paa Kiøpnehafns Slot, Knud Skrivers Regnskab og har begjæret, at nogle Raader maatte faa Befaling til at være tilstede derved, skal Hr. Eyler møde, naar Hr. Magnus tilsiger ham, og paase, at der sker Kongen Fyldest. Hr. Byrge Throlle og Peder Bilde have ligeledes faaet Befaling til at være tilstede. Udt. i T. 6, 314.

Til Axel Viffert. Da Sthen Rosensparre, Embedsmand paa Kallundborg Slot, har begjæret at komme af med noget Inventarium, som han har modtaget i Bosie Kloster, skal han modtage det af Sthen Rosensparre og gjøre klare beseglede Registre derover. T. 6, 314 b.

20. Aug. (Halsted Kloster). Aabent Brev, at Hans Hansen, der er født paa Kronens Gods i Veggerløsse paa Gietzør og nu bor i Stadagger Mølle, maa blive boende der eller andetsteds paa Alhed Urnis, Jørgen Venstermandtz Efterleverskes, Gods, hvor hun vil have ham, og være fri for at deles til Stavns, men altid blive paa hendes og hendes Børns Gods; dog skal hun, hvis nogen af hendes Bøndersønner nu bor paa Kronens Gods og Kongen begjærer en af dem, unde Kongen ham. R. 7, 219.

— Aabent Brev, at, da denne Brevviser, Jacob Andersen, Foged i Maribo Kloster, har berettet, at en ved Navn Hans Pouelsen selv fjerde har overfaldet ham i Maribo Birk og saaret ham uden Grund og nu, da han er gjort fredløs derfor, undsiger ham, befales det alle at være Jacob Andersen behjælpelige med at anholde Hans Pouelsen og faa saa meget, som Lov og Ret er, over ham. T. 6, 314 b.

— Til Erick Rud. Da Hr. Rasmus i Vesterborg har berettet, at han ingen Præstegaard har at bo i, eftersom en Bonde „besidder“ den rette Præstegaard i Vesterborg, har Kongen tilladt ham at faa Gaarden, naar Bonden dør. T. 6, 315.

— Befaling til Jacob Brockenhus med det allerførste at lade slaa saa mange Murankere og Søm, som Hr. Magnus Gylden-

stierne tilskriver ham, paa Jernhytten[1] til Brug ved Bygningen paa Kongens Gaard i Ottense, og strax, naar de ere færdige, sende dem til Hr. Magnus; denne skal siden sende dem videre til Ottense. Udt. i T. 6, 315 b.

20. Aug. (Halsted Kloster). Til Otte Brade. Da Oluf Munck paa egne og Søskendes Vegne og M. Matz Huid paa egne og Medarvingers Vegne have berettet, at der paa Olborghus findes nogle dem tilkommende Breve, som M. Anders Hack for nogen Tid siden har ladet indsætte der, og at de tidligere have faaet nogle af dem, men at der endnu er en Del tilbage, befales det ham at lade opsøge vedkommende Breve og overlevere dem til dem mod deres Reversal. Udt. i T. 6, 315 b.

— Befaling til Erich Rud at lade Hr. Johan Rantzov faa de 15 Læster Korn, som Kongen aarlig giver ham, af Kronens Korn af Mosse og Fulse Herreder og tilsige Bønderne til at føre Kornet til Nyestedt og der overlevere det til Hr. Johan Rantzovs fuldmægtige. Rell. Hr. Byrge Trolle, Peder Bilde og Jochim Beck.

Til Hr. Magnus Gyldenstierne og Hr. Herlof Trolle. Da der er arresteret en skotzsk Skipper i Helsingøer for at have røvet fra Kongens Undersaatter paa Søen, og Kjøbmændene, som have Gods i Skibet, have erklæret, at de ere uskyldige deri, og at Skipperen ingen Part har i Skibet, hvorfor de begjære Arresten hævet, skulle de to tage nøjagtig Borgen af Skipperen, at han vil møde paa en bestemt Dag og svare til de Beskyldninger, der rettes mod ham; hvis han har Gods eller Part i Skibet, skulle de ogsaa tage Borgen af ham, at han vil staa til Rette derfor. Derefter skulle de lade Kjøbmændene passere med deres Gods. T. 6, 316.

— Til de to samme. Kongen ser af deres Skrivelse, at der i Helsingøer ligger 2 Karle fra Suerrige, som standse alle suenske Skibe, der komme fra Holland og Franckrige, og antage saa mange dygtige Søfolk som muligt, der kunne bruges i Vestersøen i Farvandene ad Engeland til. Kongen har faaet Skrivelser fra Hertug Erich, den første i Nyborg 5. Marts, den anden i Kiopnehafn 25. Maj og den tredje i Ottense 22. Juli, hvori Hertugen melder, at han vil drage til Engeland for at fuldbyrde sin Ægteskabshandel, og derfor begjærer Lejde for 20 Skibe. Da man dog ikke kan formode andet end, at Hertugen i Forvejen har sørget for Skibe og Folk til denne Rejse, og Kongen af Suerrige næppe vilde tillade den danske Konges Tjenere uden Forlov at antage Krigs- eller Skibsfolk i Suerrige, saa de 2 Karles Ærende vist er et

[1] I Skaane.

andet, end de foregive og deres Pasbord lyder paa, skulle de passe paa, at ingen af Kongens Skibsfolk eller andre, som ere i Kongens Tjeneste, blive denne fralokkede. De skulle med det første tage Karlene for sig og med bedste Lempe søge at faa at vide, hvad deres Bestilling er, hvorefter de skulle tilkjendegive dem, at, da deres Herre ikke har underrettet Kongen om deres Hverv, maa de afholde sig fra at antage Folk og strax begive sig hjem til Suerrige. De skulle underrette Kongen om Udfaldet. T. 6, 316 b.

20. Aug. (Halsted Kloster). Til Bønderne i Mosse Herred. Da der skal bygges paa Olholm Slot, og Teglladen og Teglovnen ved Slottet derfor skulle gjøres færdige til at brænde Sten i, skal hver Mand efter gammel Sædvane hugge Ved i Skovene efter Lensmandens Anvisning og føre det til Teglovnen. Rell. Hr. Byrge Trolle, Peder Bilde og Jochim Beck. T. 6, 318.

21. Aug. (—). Tilladelse for Hr. Johan Rantzov til indtil videre at oppebære de 2 Læster Korn, som Borgerne i Nystedt aarlig skulle give til Kongens Fadebur af en Kronens Jord, de bruge til Byen, og som han paa nogle faa Aar nær har oppebaaret, siden han fik Olholm Slot i Forlening. Rex m. p. subscr. R. 7, 219 b.

— Forleningsbrev for Fru Øllegaard, Peder Falsters Efterleverske, paa 5 Kronens Gaarde i Cotzelisse paa Laaland uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 7, 220.

— Stadfæstelse for Bønderne i Tyrsted[1] Sogn paa to Kong Christian III's Breve, det ene, dat. Kiøbnehafns Slot 2. Pinsedag (6. Juni) 1541, hvorved disse Bønder faa Stadfæstelse paa to Breve af Fulse Herredsting og Laallandzfar Landsting om deres Skov og fri Oldengjæld til deres Svin, det andet, dat. Kiøbnehafns Slot S. Katarinæ virginis Dag (25. Nov.) 1542[2], hvorved Bønderne i Gerringe[3] i Tyrsted Sogn faa Stadfæstelse paa et Domsbrev af Kong Frederich I i en Trætte mellem Hr. Jens Fuel, Abbed i Haldsted Kloster, og Kronens Tjenere i Rodebye[4] om en Ø, kaldet Lang, i Laaland, at begge Parter skulle beholde det, som de have Lovhævd paa, og at Rodebye Mænd bør være i Abbedens og hans Medejeres Vilje og Minde for den Skovskade, de have gjort. Rex m. p. subscr. R. 7, 220 b.

— Pantebrev for Jochim Beck, Rentemester, paa en Kronens Gaard ved Effe Bro[5], kaldet Oregaard, som tidligere har

[1] Tirsted. [2] Se Dsk. Kanc. Reg. 1535—50 S. 249. [3] Gjerringe. [4] Rodby. [5] Kaldes i Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 195 Ebbe Bro. Den i anf. Skr. S. 414 udtalte Formodning, at Ebbe Bro er en Fejlskrift for Ene (Eno) Bro, er derfor næppe rigtig, og der kan maaske endog være nogen Grund til at betvivle de to Steders Identitet.

hørt til Skoufcloster, at have til Risbye Len, som han har i Pant. i Stedet for en Gaard i Skullerup i samme Len, som Kongen har forlenet Claus Daa med. Rex m. p. subscr. R. 7, 313 b.

21. Aug. (Halsted Kloster). Kvittans til Anne Matzdotter, Lauritz Skrivers Efterleverske, paa alt, hvad hendes afdøde Mand paa Kongens Vegne har oppebaaret og igjen udgivet i den Tid, han var Slotsskriver paa Kiøbnehafns Slot; hvad han blev skyldig af Fetalje, har hun afleveret til den nuværende Slotsskriver, Knud Pedersen, og hun har leveret Jochim Beck, Rentemester, 400 Dlr., hvormed Kongen erklærer sig tilfredsstillet for, hvad Laurifz Skriver var skyldig. Rex m. p. subscr. R. 7, 314.

— Forleningsbrev for Steen Rossensparre, Embedsmand paa Kallundborg Slot, paa det af Bosiæ Klosters Gods, som ikke blev mageskiftet bort til Fru Tale, Pouel Laxmandz Efterleverske, og som han selv har i Værge. Han skal aarlig give 200 Dlr. deraf, tjene Riget med 4 geruste Heste og skaffe de 5 Klosterjomfruer, der komme af Bosiæ Kloster, nødtørftig Underholdning med Klæder og Føde. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 446.

— Til Erich Rud. Da Kirkeværgerne til Ringsebylle Kirke have klaget over, at de tiltales for noget Korn, som Bønderne have ydet Hr. Niels Ulf, der var Herredsprovst, skal han lade det bestaa med denne Tiltale, indtil Kongen kan faa nærmere Underretning om Sagen.

Til Claus Daa, Jesper Kraufze, Jørgen Brade, Erich Bilde, Erich Rud, Claus Huitfeld, Peder Marquordsen og Jørgen Marsuin. Da Mogens Erichsen, Embedsmand paa Olholm, har berettet, at der er Trætte mellem ham paa Kongens Vegne og Fru Karine, Anders Gøyes Efterleverske, om ret Skjel mellem Skouftemark[1] og Kiestrup[2] Mark, mellem Florup[3] Mark og Kielstrup Mark og mellem Florup Mark og Kiestrup Mark, skulle de førstkommende S. Michels Dag samles paa disse Ejendomme, tage Oldinge til sig og stævne begge Parter for sig. Hvis der er gjort ret Skjel, skulle de udvise og forny det, hvis ikke, skulle de gjøre ret Skjel med Sten og Stabel og give deres Afgjørelse beskreven fra sig. Rex m. p. subscr. T. 6, 318 b.

22. Aug. (--). Forleningsbrev for Claus Daa til Rauen-

[1] Skottemarke, Fuglse Sogn og Herred. [2] Kjærstrup, samme Sogn. [3] Flaarup, samme Sogn.

strup paa 3 Kronens Gaarde i Tydeberigs Herred, de to i Thredløsse[1] og den tredje i Skullerup, uden Afgift, men mod tilbørlig Tjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt, Skove og vornede Sønner. Rex m. p. subscr. R. 7. 314.

22. Aug. (Halsted Kloster). Til Jørgen Brade, Erich Rud, Albret Oxe, Fru Anne Albret Gøyes og Fru Karrine Anders Gøyes. Da Kongen for nogen Tid siden har handlet med Adelen i Laaland om i 3 Aars Tid at frede Jagten der i Landet og der endnu er 1 Aar tilbage af denne Tid, befales det dem at afholde sig fra Jagten endnu i denne Tid.

Til Hr. Erich Krabbe og Sthen Rossensparre, Embedsmand paa Kallundborg. Jesper Kraufze har for nogen Tid siden stævnet Hr. Byrge Trolle og Hr. Tage Thot i Rette for Kongen paa Othensegaard i Anledning af et Mageskifte, som de efter Fuldmagt fra begge Sider have gjort mellem ham og Johan Friis, Kansler, paa Stigsnes, hvorved Jesper Kraufze imidlertid mener ikke at have faaet Fyldest, hverken i Ejendom eller i Landgilde. Da der blev afsagt den Dom, at 2 andre gode Mænd skulle ligne Godset, befales det Hr. Erich og Sthen Rossensparre inden S. Galli Dag (16. Okt.) at samles paa begge Parters Gods efter at have givet dem begge lovlig Advarsel, undersøge, om Jesper Kraufze er sket Fyldest eller ej, og give skriftlig Indberetning derom. T. 6, 319 b.

25. Aug. (Nyborg). Befaling til Hr. Magnus Gyldenstierne at anvise Rasmus Sporemager, Kongens Tjener, en af Kongens Boder i Kiøpnehafn, hvor han kan bo med sin Hustru ligesom andre Kongens Haandværksmænd, der ere forsynede med fri Bolig. Udt. i T. 6, 320 b[2].

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Da Kongen har tilladt Jørgen Jæger at faa den første ledige Kronens Bondegaard paa Sletten i Kiøpnehafns Len, skal Hr. Magnus strax, naar en bliver ledig, lade ham faa den uden Stedsmaal for samme aarlige Tynge, som plejer at gaa deraf og andre Slotstjenere give af deres Gaarde. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 6, 321.

26. Aug. (—). Livsbrev for Peder Matzøn, Foged i Nesbyhofuitz Len, paa en Jord i Otthense mod at sætte god Kjøbstedsbygning derpaa og siden holde den ved Magt. Rex m. p. subscr. R. 7, 32.

— Til Hr. Herlof Trolle. Kongen ser af hans Skrivelse, at

[1] Træløse, Skjelby Sogn. [2] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 572

2 svenske Skibe, der kom i Sundet, ere løbne ham i Vinden og længere, end de burde, førend de vilde sætte, hvorfor han lod skyde efter dem og ramte det ene. Det befales ham i den Anledning at rette sig efter sine mundtlige Ordrer og ikke gjøre svenske Skibe nogen Skade, naar de ikke lade sig mærke med noget fjendtligt og vise Kongens Skibe tilbørlig Ære. Hvis de løbe ham i Vinden eller ellers forse sig, men ikke gjøre det med Forsæt, maa han ikke tilføje dem nogen Skade, om han skyder paa dem, med mindre han da mærker, at de ville foretage sig noget fjendtligt, da Kongen for alting ikke vil, at de skulle forurettes imod den givne Lejde. Da han melder, at Fetaljen paa Skibene er ved at slippe op, har Kongen mundtlig befalet Peder Bilde og Jochim Beck, Rentemester, at skaffe 1 Maaneds Fetalje til Skibene. Kongen anser det for raadeligt, at han bliver liggende med Skibene, indtil de svenske Skibe ere løbne igjennem Sundet; naar han kan tænke eller faar sikker Efterretning om, at de ere komne til Engeland, skal han lade Skibene indlægge i Havnen, med mindre han faar anden Ordre. T. 6, 321 b.

27. Aug. (Nyborg). Tilladelse for Lauritz, Kongens Bud, til indtil videre at oppebære Kronens Part af Tienden af Karbecke[1] Sogn, som han nu selv har i Værge, uden Afgift. Rex m. p. subscr. R. 7, 315.

— Til Kapitlet i Roskilde. Da M. Hans Munster, Professor ved Universitetet i Kiøpnehafn, har klaget over, at Kapitlet trods Kongens Brev[2] derpaa ikke vil lade ham faa det Kannikedømme, som er ledigt efter Dr. Christiern, under Paaskud af, at det er mod Kapitlets Privilegier, og det selv har skrevet til Kongen desangaaende, beder Kongen, der gjerne vil have M. Hans Munster befordret paa det bedste, Kapitlet om at lade ham faa Kannikedømmet uden videre Forhindring. T. 6, 322.

28. Aug. (Odense). Til Hr. Otte Krumpen og Anthønis Bryske, Rigens Kansler. Da Kongen strax vil drage til Nørrejutland og i nogen Tid rejse omkring til Slottene og Kjøbstederne der, skulle de møde hos Kongen i Ribe 4. Sept. og følge ham paa denne Rejse. Udt. i T. 6, 322 b.

29. Aug. (Rugaard). Livsbrev for Rasmus Oelsen og hans Hustru Karrine paa det Hus i Sersløf[3], som de nu bo i, og den Jord, som de have i Værge dertil, mod at svare samme Afgift deraf

[1] Karrebæk, Ø. Flakkebjerg Herred. [2] Af 9. Aug. 1560. [3] Særslev, Skovby Herred.

som tidligere og være Lensmanden paa Rudgaard lydige. Rex m. p. subscr. R. 7, 32 b.

29. Aug. (Rugaard). Til Hans Lauritzen, Byfoged i Bogense. Kongen har givet Karine Seurens 8 Dlr., som hendes Husbond Seuren Persen i Eskilstrup skyldte Seuren Bendsen i Bogense, der hængte sig og derved forbrød sin Boslod til Kongen. Udt. i T. 6, 322 b.

— Til samme. Kongen har givet Anne Villoms den Arv, der tilkommer Kongen efter hendes Husbond Villom Skotte, da den har staaet i Aar og Dag, uden at der har meldt sig Arvinger til den. Udt. i T. 6, 323.

30. Aug. (Middelfart). Aabent Brev, at Hr. Verner Parsberg til Harrestedgaard og hans Arvinger maa have Jus patronatus til Hyllinge Kirke i Tydebergis Herred; de skulle oppebære al Kirkens Rente, der udelukkende skal anvendes til Kirkens bedste, og skulle altid forsyne Sognefolket med en god, lærd Sognepræst. Rex m. p. subscr. R. 7, 315.

— Til Hr. Verner Parsberg. Da den Gaard i Sandbye, som han i Otense begjærede til Kjøbs af Kongen, skal ligge til Roskilde Kapitel og den Person, der har Gaarden i Værge, formodentlig har Livsbrev derpaa, kan Kongen ikke afhænde Gaarden, førend han faar nærmere Underretning, og tilbagesender ham derfor det Brev paa 400 Dlr., som han har givet Kongen[1]. T. 6, 323.

— **(Kolding).** Tilladelse for Hans Bang, Borgmester i Mede[l]far, til indtil videre at oppebære Kronens Part af Tienden af Velbye[2] Sogn i Vendz Herred mod at svare en skjellig Afgift deraf, eftersom han kan komme overens derom med Otte Rud, Embedsmand paa Othensegaard. Rex m. p. subscr. R. 7, 33.

31. Aug. (—). Ejendomsbrev for Margrette, Jesper Simensens Efterleverske, Borgerske i Viborg, paa en Bondegaard i Vroufue i Fentz Herred, som hun har berettet er tilfalden hende i Arv, men efter sidste Fejde er bleven anset for forbrudt, efter hendes Mening med Urette; dog skal der gives sædvanlig Afgift deraf. Rex m. p. subscr. R. 7, 148 b.

6. Sept. (Ribe). Befaling til Hr. Peder Skram kun at oppebære halv Landehjælp af Bønderne i Laugholm Len, da han melder, at de have beklaget for Fattigdoms Skyld ikke at kunne

---

[1] Jvfr. under 21. Sept. [2] Vejlby.

betale den hele, og de sidste Gang ligeledes kun gave halv Landehjælp. T. 6, 323 b[1].

6. Sept. (?) (**Ribe**). Til Professorerne i Kiøpnehafn. Da Dr. Christiern Morsing er død og Kongen vil, at hans ledige Residens herefter bestandig skal forbeholdes en theologisk Professor, skulle de forordinere den til Bolig for en saadan og ikke love den til nogen anden. Udt. i T. 6, 323 b[2].

[**Omtr. 6.—8. Sept.**] (—). Befaling til Seuren Kier, Tolder i Kolding, paa Kongens Vegne at betale Peder Clementsen, Borger smstds., hvad Hertug Adolph har fortæret i hans Hus, og indskrive det i sit Regnskab. Udt. i T. 6, 324.

7. Sept. (—). Aabent Brev, at Hr. Peder Skram til Urup og hans Arvinger maa have Jus patronatus til Birckede[3] Kirke i Nørreiutland og aarlig oppebære Kirkens Rente, der alene skal anvendes til Kirkens bedste; de skulle altid sørge for en god, lærd Mand til Sognepræst. Rex m. p. subscr. R. 7, 148 b.

— Brev for Anne, Jørgen Pedersens Efterleverske, paa Kronens Fiskeri i Aaen ved Ribe, som hun nu selv har i Værge, fra hendes egen Bro til Byens Bro; Halvdelen af de Fisk, som fanges, skal gives til Riberhus. Rex m. p. subscr. Rel. Cornitz Ulfeld. R. 7, 149.

8. Sept. (—). Aabent Brev, at, da det Gods og den Rente, som Kong Christian III har lagt til Kirketjenernes og Skoletjenernes Underhold i Kjøbstederne i Fyen, forholdes dem af Borgmestre, Raad og andre, der oppebære al Herligheden deraf og kun give den visse Rente til de Personer, hvem Godset er tillagt, befales det alle, som have saadant Gods i Værge, at lade dem, hvem det er tillagt, faa det og at gjøre Regnskab for alt vist og uvist, som de have oppebaaret, hvilket alt sammen skal komme hine Personer til gode. Gjør nogen herimod, skal han straffes som for at have uhjemlet Gods. Rex m. p. subscr. R. 7. 33 b[4].

— Tilladelse for Hertug Adolph til nu at lade kjøbe 200 Øxne i Nørreiutland og toldfrit lade dem drive gjennem Kolding til Fyrstendømmet. Udt. i T. 6, 324.

[1] I Følge en Randbemærkning udgik en lignende Befaling til Frantz Bilde m. H. t. Bønderne i Varberig Len. Datum er ikke angivet. [2] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 169 f. (efter Orig. med Dat.: 7. Sept.). [3] Østbirk, Vor Herred. [4] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 49 f. Secher, Forordninger 1558—1660 I. 85 f.

8. Sept. (Ribe). Lignende Tilladelse for Berthram Sested, Høvedsmand paa Brunlund, dog kun paa 100 Øxne. Udt. i T. 6, 324.

— Til Hr. Herlof Trolle. Paa hans Forespørgsel, om Skibene skulle blive liggende længere paa Strømmene, da Fetaljen paa det nærmeste er fortæret og der sikkert ikke kommer nogen Skibsflaade fra Stockholm, eftersom Admiralen er løben gjennem Sundet med 2 Skibe, i alle Tilfælde kun 2—3 ad Gangen, efterhaanden som de blive rede, befales det ham, skjønt han tidligere har faaet Skrivelse, at Kongen har paalagt Peder Bilde, Arkelimester, og Jochim Beck, Rentemester, at skaffe Fetalje for 1 Maaned, strax at raadslaa med Hr. Magnus Gyldenstierne og Peder Bilde og lade Orlogsskibene indlægge i Havnen, med mindre de finde det nødvendigt, at de blive liggende. Han maa antage saa mange af de bedste Baadsmænd i Kongens Tjeneste, som han kan tænke Kongen behøver, og enten give dem 1 Gylden paa Haanden, hvorefter de skulle underholde sig selv i Vinter og strax paa Foraaret møde igjen paa Kongens Skibe, eller, hvis de ikke ville gaa ind herpaa, raadslaa med Hr. Magnus Gyldenstierne, Peder Bilde og Jochim Beck derom og træffe en Ordning, saa Baadsmændene blive tilstede. Da han melder, at der i Tide maa kjøbes Kabelgarn til Skibene, skal han med Hr. Magnus Gyldenstierne og Peder Bilde undersøge, hvor meget der behøves, og træffe Aftale med Jochim Beck om at kjøbe det. Indholdet af det følgende Brev til Peder Bilde angives. T. 6, 324 b.

— Til Peder Bilde. Da Hr. Herlof Trolle, Admiral, har berettet, at der mangler Bøsseskytter, skal han strax begive sig til Kiøpnehafns Slot for at raadslaa med Hr. Magnus Gyldenstierne, Hr. Herlof Trolle og Jochim Beck derom og siden antage saa mange Bøsseskytter, som behøves. T. 6, 325 b.

—[1] Til Jochim Beck. Da Kongen vil forløve alle de Knægte, som ligge i Riget, skal han raadslaa med Hr. Magnus Gyldenstierne, Hr. Herlof Trolle og Peder Bilde derom og skaffe Penge, saa Landsknægtene kunne faa deres Betaling til S. Michels Dag. Han skal deltage i Raadslagningen om Baadsmændene og Bøsseskytterne. T. 6, 325 b.

[Omtr. 8. Sept.] (—). Befaling til Otthe Rud at levere Peder Simensen i Medelfar 1 Pd. Korn, som Kongen har givet ham. Udt. i T. 6, 326.

[1] Hndskr. har: 8. Okt.

[**Omtr. 8. Sept.**] (**Ribe**). Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Da han fra Møntmesteren sender Kongen 16 Stykker, hvert paa 3 Mark danske (8 Stykker veje en vejet Mark), og spørger, om der skal møntes flere saadanne Stykker, skal han af Møntmesteren faa at vide, hvor meget fint Sølv samme Mønt holder, og strax tilskrive Kongen det, thi Kongen vil, at Tremarkstykkerne skulle være lige saa gode som andre Dalere, hellere bedre end værre. Kongen har givet Hr. Herlof Trolle, Admiral, Besked om Orlogsskibene, Peder Bilde om Antagelsen af Bøsseskytter og Jochim Beck om Betalingen og Forløvningen af Landsknægtene; dog vil Kongen beholde Suart Hans, Profos, i sin Tjeneste. De skulle overveje alt med Hr. Magnus som Kongens Statholder. T. 6. 326 b.

9. Sept. (—). Brev for Hr. Axel Knudsen og Hr. Niels Jensen, Præster i Ribe, paa Kronens Part af Tienden af Nyekiircke Sogn i Skadz Herred uden Afgift indtil videre. Rex m. p. subscr.

Aabent Brev, at da M. Casper Mule, Provst i Riber Domkirke, har klaget over, at en stor Del af den Jord og Ejendom, der med Rette hører til de Kirker i Vard Syssel, som han har i Værge, forrykkes fra Kirkerne og bruges mod hans Vilje, saa forbydes dette alle. Rex m. p. subscr. R. 7, 149 b.

10. Sept. (—). Aabent Brev, at Hr. Lauritz, Sognepræst i Store Thønder, har klaget over, at hans Sognemænd ikke ville give ham Tiende efter Ordinansens Lydelse og ville tvinge ham til at dige og dæmme for Havets Indgang som andre Bønder, skjønt Præsterne ikke pleje at besværes med saadant Arbejde. Det bestemmes derfor, at Bønderne paa „Mærsket" skulle give i Tiende 2 Pd. Smør for hver Malkeko, de eje, og Bønderne paa „Gejstet" hver tiende Kjærv og hvert tiende Høved, siden skal Tienden skiftes i 3 Parter mellem Præsten, Kirken og Kronen; endvidere skulle de give deres Sognepræst Offer og anden Rettighed efter Ordinansens Lydelse. Hr. Lauritz skal være fri for at dige og dæmme. Rex m. p. subscr. R. 7, 159.

— Tilladelse for Hospitalsforstanderne i Ribe til af Riber Len at faa 50 Lam til de fattiges Underholdning foruden de 50 Lam, som de tidligere have faaet den afdøde Konges Brev paa. Rel. Hr. Niels Lange. Rex m. p. subscr. Udt. i T. 6, 327.

13. Sept. (**Lundenæs**). Kvittans til Hr. Niels Lange, Embedsmand paa Riberhus, paa 1000 Dlr., som han har leveret til Otte Pors, Rentemesterens Skriver, der igjen skal udgive dem til Kongens Behov. Rex m. p. subscr. R. 7, 150.

13. Sept. (Lundenæs). Tilladelse for Borgerne i Ribe, der have haft fuldmægtige hos Kongen, til at sætte god Kjøbstedsbygning med Tegltag paa Graabrødre Kirkegaard smstds. Ved Kong Christian III's Brev, dat. Viborg Lørd. efter vor Frue Dag Kyndelmisse 1555[1], fik de den til Torv og Fæmarked, hvortil den dog nu ikke længere behøves, da de have udvidet deres Marked i Byen. Rex m. p. subscr. R. 7, 150.

— Ejendomsbrev for Erich Bang paa Kronens Gaard Romeg og et øde Byggested, kaldet Anckersholt, i Lundenes Len, hvilke han nu selv har i Værge[2], at beholde som frit Bondegods. Rex m. p. subscr. R. 7, 150b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tager Hr. Gregers Jensen, Sognepræst i Skierne Sogn, hans Tjenere og særlig hans Kirke og Præstegaard i sin Beskjærmelse, da han har klaget over, at hans Præstegaard ligger paa en Alfarvej, hvor han daglig besværes med Gjæstning, Ægt og anden Besværing af alle dem, som drage forbi, og desuden maa gjøre sit rette Gjæsteri og anden Tynge som andre Sognepræster i Riber Stift. R. 7, 151.

— Brev for Erich Rossenkrantz til Langting paa Kronens Part af Tienden af Eyssing Sogn indtil videre. Rex m. p. subscr. R. 7, 152 b.

— Aabent Brev om Underholdning for Superintendenten i Riber Stift. Da Kong Christian III udlagde Superintendenterne deres aarlige Underholdning, fik denne Superintendent nogen Rente udlagt[3], som i Forvejen var forlenet til andre, hvorfor der maa foretages en Forandring. Han skal herefter have: den Gaard i Ribe, som han selv bor i, Jernuid Kirke i Giøring Herred og Kronens Part af Tienden af dette Sogn med Præstegaarden og al Præsterenten, dog at han forsyner Sognet med en god Kapellan, naar den nuværende Præst dør, alt Subsidium, Procurationes og Hospitalitates af Giøring, Skadz, Malte, Vester, Nør, Øster, Nøruangs og Thøruild Herreder, i alt 455½ Mark 1 Skil. danske, al Kronens Part af Tienden af Sønder Borck, Nør Borck, Vym[4], Hone[5], Lyre[6], Strelof, Eggevad, Oddum[7], Lønborrig og Hofne[8] Sogne samt Kifling[9] By og de Tiendelam, der tilkomme Kronen i Nørreherred. R. 7, 153[10].

15. Sept. (Timgaard). Brev for Peder Skriver paa Kronens Part af Tienden af Brøndum Sogn i Hønborre Herred i Sal-

[1] Fejl for 1545 (7. Febr.). Dette Brev er tr.: Thorup, Efterretn. ang. Byen Ribe II. Bil. S. 22 f.
[2] Jvfr. ovfr. S. 24. [3] Jvfr. ovfr. S. 228. [4] S. Vium. [5] Hemmet? [6] Lyne. [7] Aadum.
[8] Hoven. [9] Kvvling, Lønborg Sogn. [10] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 387 ff.

ling mod en aarlig Afgift af 12 Dlr. til Lensmanden paa Hald indtil videre. R. 7, 154 b.

16. Sept. (Holstebro). Til Roskiilde Kapitel. Da mange, som ere forlenede med Kannikedømmer og andre gejstlige Præbender i Roskiilde Domkirke, hverken residere ved Domkirken eller studere ved noget Universitet eller ere i Kongens daglige Tjeneste, skal Kapitlet strax stævne alle saadanne Personer for sig og afsige en endelig Dom, hvorvidt de bør beholde deres gejstlige Forleninger eller ikke, hvorefter de skulle sende deres Domme beseglede til Kongen. T. 6, 327.

— Lignende Brev til Kapitlet i Aarhus. Udt. i T. 6, 327 b.

— (?)[1] (—). Forbud til Borgerne i Ringkiøping mod at sælge deres Gaarde og Ejendomme i Byen til Bønder eller andre, saaledes som hidtil tit er sket, da Byen derved ødelægges, men kun til Borgere i Byen eller saadanne, som ville bo i Byen og gjøre borgerlig Tynge. Overtrædes Forbudet, skulle det solgte og Salgssummen være forbrudte til Kronen. De allerede solgte Gaarde skulle inden 1 Aar og 6 Uger sælges igjen eller paa anden Maade frigjøres til Borgerne, i modsat Tilfælde være forbrudte til Kronen. R. 7, 155[2].

17. Sept. (—). Aabent Brev, at denne Brevviser, Niels Christernsen, kaldet Blancke, maa faa det Bondegods i Lundenes og Bøuling Len tilbage, som han kan bevise har tilhørt hans Fader, Skipper Blancke, og som ikke allerede er solgt fra Kronen i den forrige Konges Tid; han har nemlig berettet, at det blev forbrudt i sidste Fejde, skjønt hans Fader, som han har bevist, den Gang lod sig bruge mod Rigets Fjender. Han skal aarlig yde sædvanlig Afgift og Tynge deraf. Rex m. p. subscr. R. 7, 155 b.

— Tilladelse for Frandtz Ibsen, Raadmand i Varde, til indtil videre at bruge Halvparten af en Kronens Eng, kaldet Konningens Kjær, der ved Byen mod at give den Skyld og Leje, som med Rette bør gaa deraf. Rex m. p. subscr. R. 7, 156.

— Lignende Brev for Peder Jørgensen, Raadmand i Varde, og hans Hustru, Marrinne Ifuersdaatther, paa den anden Halvpart af samme Eng. Udt. i R. 7, 156 b.

—[3] Til Jep Nielsen, Byfoged i Varde. Oluf Pedersen,

[1] Er i Brevbogen dat.: 11. Sept., men dens »xj« er vist en Skrivfejl for: xvj; derpaa tyde baade Dateringsstedet og Brevets Plads. [2] Tr.: Secher, Forordninger 1558—1660 I. 86 f. [3] Hndskr. har: 17. Okt.

Borgmester i Ribe, har berettet, at hans Svoger, Hans Simensen, Borger i Varde, i disse Dage har skudt sig selv, hvorfor Jep Nielsen har gjort Arrest paa hans efterladte Gods; da Kongen imidlertid har tilladt Hans Simensens Arvinger at beholde alt Godset til at betale hans Gjæld med, maa Byfogden nu ingen Hinder gjøre dem derpaa. Rex m. p. subscr. T. 6, 327 b.

19. Sept. (Skivehus). Til Oluf Munck, Niels Jul, Albret Skiel, Malthe Jensen og Erich Rossenkrantz. Da Jens Spend har begjæret at faa 1 Gaard ved Rannebiircke[1], 1 Gaard, kaldet Bonet[2], 1 Bol smstds. og 1 Gaard, kaldet Lundgaard, til Mageskifte mod at udlægge Kronen 2 Gaarde, kaldede Kiersgaard, af sit Arvegods, skulle de ligne Mageskiftegodset og sende skriftlig Beretning derom til Kongen. Udt. i T. 6, 328.

21. (?)[3] Sept. (Vitskøl Kloster). Til Hr. Verner Parsberg. Kongen ser af hans Skrivelse, at den Gaard i Sandbye, som han har begjæret til Kjøbs af Kongen, ligger til et Helliggejsthus ved S. Laurenti Kirke i Roskiild, og at han endnu begjærer at faa den til Kjøbs eller til Magelæg. Da Kongen imidlertid hellere vil formere end formindske de fattiges Underholdning, kan han ikke afhænde Gaarden; men hvis han vil mageskifte sig den til af Hospitalet, maa han forhandle med Hospitalsforstanderen derom. Da hans Tjener har været i Suerrige og nu mundtlig har underrettet Kongen om, hvad han erfarede der, befales det ham vedblivende at sende visse Bud derind og melde Kongen alle vigtige Nyheder. T. 6, 330.

23. Sept. (--). Aabent Brev, hvorved Kongen tager Bønderne i Gydinge Herred i sin Beskjærmelse og stadfæster alle deres Friheder og Privilegier, som Kong Christian III har stadfæstet. Rex m. p. subscr. R. 7, 447.

— Til Hr. Eiler Hardenberg, Hr. Magnus Giildenstierne, Hr. Byrge Trolle, Peder Biilde og Hr. Herlof Trolle. Kongen ser af deres Skrivelse, at de have været sammen og raadslaaet om Orlogsskibene, Baadsmændene, Bøsseskytterne og Landsknægtene, hvorom Kongen havde tilskrevet Hr. Magnus Giildenstierne, Peder Biilde og Hr. Herlof Trolle sin Betænkning. De skulle antage saa mange Baadsmænd, som behøves, og enten give dem 1 Gylden paa Haanden, hvorefter de skulle sørge for sig selv i Vinter og strax

---

[1] ɔ: Ramme Kirke, Vandfuld Herred (jvfr. Brevet af 14. Dec. 1560). [2] Bonnet, Ramme Sogn. [3] Tallet er ikke sikkert læst.

paa Foraaret møde paa Kongens Skibe, eller, hvis de ikke ville gaa ind herpaa, give hver Baadsmand 2 Mark danske om Maaneden eller skaffe dem Borgeleje. Kongen mener, at det er bedst, at Landsknægtene blive forløvede. Han har befalet Christoffer Trundsen strax at begive sig til Kiøbnehafns Slot og aflægge sit Regnskab. T. 6, 328.

23. Sept. (Vitskøl Kloster). Til Hr. Magnus Gyldenstierne. I Anledning af hans Skrivelse om Huidør med tilliggende Gods har Kongen med hans eget Bud tilskrevet ham sin Bestemmelse derom. Da han har spurgt, om han skulde lade de Foler, der gaa ved Esserom, beride, befales det ham at sende alle de af Kongens Foler, som han har, baade de 4 Foler ved Esserom og de andre, som ere gamle nok til at beride, til Frandtz Brochenhusse paa Nyborg Slot og tilskrive ham om at tilsige Kongens Berider til at tilride dem. T. 6, 328 b[1].

—[2] Befaling til Christoffer Truendsen strax at begive sig til Kiøbnehafn og gjøre sit Regnskab for, hvad han har oppebaaret af Hamp, Kabelgarn, Beg, Tjære, Deler, Rafter og andet Tømmer til Orlogsskibene, for Hr. Eiler Hardenberg, Hofmester, Hr. Magnus Gyldenstierne, Statholder paa Kiøbnehafns Slot, Hr. Byrge Trolle, Peder Bilde, Arkelimester, og Hr. Herlof Trolle, Admiral, hvem Kongen i sin Fraværelse har overdraget at høre hans og andre Regnskaber. T. 6, 329.

— Til Jacob Brochenhus. Da Kronens Bønder i Gydinge Herred ved fuldmægtige have klaget over, at han ved Opkrævningen af den almindelige Landehjælp forlanger 2 Dlr. af hver jordegen Bonde, skjønt der sidder 2, 3 og undertiden 4 eller flere paa en Gaard, og de derfor have begjæret at maatte være fri med 2 Dlr. af hver Gaard, befales det ham at tage det samme som i de andre Herreder i hans Len og som ved sidste Landehjælp, nemlig 2 Dlr. af hver jordegen Bondegaard og $1/2$ Dlr. af hver af de andre Mænd, som bo paa Gaarden, 1 Dlr. af hver Bryde, som sidder for Gaard, og $1/2$ Dlr. af enhver, som bor med ham i Gaarden, ligesom af en „Indstede". T. 6, 329 b.

— Til Holger Rossenkrantz, Hans Johansen og Eskiild Gøye. Da Beboerne i Harsyssel og andetsteds paa Heden have berettet, at de tidligere have haft Lov til at kjøbe Skov og Tømmer i N Skove, men nu hverken kunne faa noget i Kronens eller andre Skove, hvorfor deres Huse forfalde, skulle de tre Lensmænd an-

[1] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. IV. 255 (efter Orig.).
[2] Hndskr. har: 23. Okt.

vise dem det fornødne Tømmer, hvor der sker mindst Skovskade, mod rimelig Betaling. De skulle tilskikke særlige Skrivere til at oppebære og gjøre Kongen Rede for de derved indkomne Penge. T. 6, 330 b.

26. Sept. (Aalborg). Til Hr. Magnus Giildenstierne. Da Kongen har givet Hr. Herlof Trolle, Admiral, en Skude Ved af Kronens Skove i Hr. Magnus's Len til Ildebrændsel i hans Gaard i Kiøbnehafn, skal Hr. Magnus, naar Hr. Herlof besøger ham med dette Brev, lade en Skude Ved hugge, hvor der sker mindst Skovskade, og nedføre til Stranden. T. 6, 331 b.

27. Sept. (—). Til Jens Mogensøn, Tolder i Helsingør. Da der i Kancelliet ikke findes nogen vis Besked om Tolden i Øresund, skal han med det første optegne, hvorledes Tolden opkræves, gjøre klare Registre og Ruller derover og sende dem til Kancelliet. T. 6, 331 b.

— Lignende Brev til Jørgen Vale. Udt. i T. 6, 331 b.

— Befaling til Frantz Banner, Erich Rossenkrantz og Lauritz Skram at vurdere en Kronens Gaard i Visborg i Hedensted Herred, som Fru Jahanne Nielsdatther paa Eskier begjærer til Magelæg af Kronen mod at udlægge en Gaard i Vetthe[1] i Galten Herred. Koncept-Udt. indlagt i T. 6, 332.

28. Sept. (—). Stadfæstelse paa, at Jacob Ousen, Borgmester i Hiøring, der ingen Livsarvinger har, med sin Hustru Marinne Mogensdatters Samtykke har lyst Niels Paal i Kuld og Kjøn og inden Tinge gjort ham til sit rette Barn og Arving paa den Betingelse, at han skal være ham lydig som Fader og holde hans beseglede Testamente og hans andre beseglede Breve. R. 7. 156 b[2].

— Forleningsbrev for Erich Lange til Engelstholm paa 3 Kronens Gaarde i Synberg[3] Sogn paa Thyerholm, kaldede Jegberg, som Fru Becke Rossenkrantz, der havde Livsbrev paa Gaardene, har opladt ham, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Jagt. Rex m. p. subscr. R. 7. 157.

— Ejendomsbrev for Hr. Otte Krumpen, Marsk, paa Herligheden af en Kirkegaard i Øster Søckbeck i Volder[4] Sogn i Giislum Herred, hvorimod han ikke maa befatte sig med

[1] Væt, Ørum Sogn. [2] Tr.: Nye Dsk. Mag. VI. 166. [3] Søndbjerg, Refs Herred.
[4] Ullits.

Landgilden, som altid skal følge Kirken. Rex m. p. subscr. Rel. Otte Brade. R. 7, 157 b.

29. Sept. (Aalborg). Til Knud Gyldenstierne. Da denne Brevviser, Hr. Niels Saal, har klaget over, at Knud Gyldenstierne forbyder Sognemændene i Vesteruig Sogn at tiende til ham, skjønt han er kaldet til Sognepræst der af Sognemændene, er examineret af Superintendenten og har Lensmandens Kollats derpaa efter Ordinansens Lydelse, og Sognet med al sin Rente og Rettighed af Kong Christian III er tildømt hans Formænd, befales det Lensmanden at rette sig selv deri og ingen Hinder gjøre Hr. Niels paa den Tiende, Rente og Rettighed, som han efter hin Dom bør have. T. 6, 332.

— Befaling til Sognemændene i Vesteruig Sogn aarlig at yde Hr. Niels Saal den Tiende, som de efter Ordinansen ere pligtige at udgive. T. 6, 333.

— Brev til Borgerskabet i Skafuen, at denne Brevviser, Morthen Thomessen, er beskikket til Borgmester der, efter at han nu har aflagt sin Borgmestered. T. 6, 332.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne. I Anledning af hans Skrivelse om Mønten, svares, at Kongen foreløbig vil lade det bero dermed. Paa hans Ønske om at beholde Landsknægten Casper van Pelingck i Tjenesten, da han i lang Tid har været her i Riget og er en forsøgt og brugelig Knægt, paalægges det ham at forhandle med ham derom. Da Adolf Broveler har sendt 500 Harnisker did til Slottet af dem, som Kongen har bestilt hos ham, og spørger, om han skal sende de endnu resterende 500, skal Hr. Magnus befale ham at rette sig efter den første Besked og sende de resterende Harnisker. T. 6, 332 b.

30. Sept. (—). Forleningsbrev for Eiler Grubbe paa et Kannikedømme i Aarhus Domkirke, som M. Henrick Brockhof har i Værge, men har forbrudt efter sit Forleningsbrevs Lydelse. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 158.

—[1] Til Jens Jul og Kapitlet i Aarhus. Da Kong Christian III havde forlenet sin Prædikant, M. Henrick Brochof, med et Kannikedømme i Aarhus Domkirke paa den Betingelse, at han skulde residere ved Domkirken, naar han ikke var i Kongens daglige Tjeneste, og i modsat Tilfælde have det forbrudt, har Kongen i

[1] Hndskr. har: 30. Dec.

Henhold hertil forlenet Eiler Grubbe med Kannikedømmet, hvorfor de strax skulle optage ham i Kapitlet og lade ham faa Kannikedømmet. T. 6, 333 b.

2. Okt. (Emsborg). Ejendomsbrev for Coruitz Ulfeld paa 3 Gaarde i Kyflinge[1] i Skone, som han har faaet i Pant for en Sum Penge af Kong Christian III. Rex m. p. subscr. R. 7, 170 b.

3. Okt. (—). Forleningsbrev for Anthonis Bryske til Langesøø, Rigens Kansler, paa Kronens Jord Rafuens Mark, som Jomfru Anne Nielsdaatther sidst havde i Værge. Rex m. p. subscr. R. 7, 171.

4. Okt. (Em Kloster). Til Universitetet. Fransisca[2], Dr. Jacob Bordings Efterleverske, har berettet, at hendes afdøde Mand for et Aar siden blev forlenet med et Kannikedømme i Roskylde Domkirke, men endnu ikke har oppebaaret nogen Rente deraf, og at hans Arvinger ikke desto mindre nu skulle give Halvparten af samme Aars Rente til Universitetet i Kiøbnehafn. Paa hendes Begjæring beder Kongen derfor Universitetet om at lade hende og hendes Børn beholde dets Part af Renten. T. 6, 334 b[3].

— Befaling til Hr. Magnus Gyldenstierne i dette Aar at lade Dr. Jacob Bordings Hustru oppebære al vis Landgilde af Huidør og det Gods, som Dr. Jacob havde i Forlening dertil, dog at hun ikke befatter sig med Bønderne. Udt. i T. 6, 335[4].

— Befaling til samme at levere Kong Erich af Sueriges Tjener 4 Ankere, som Kongen har skjænket Kong Erich, de 2 paa 10 Skippd. hvert og de andre 2 paa 7 eller 8 Skippd. hvert. Udt. i T. 6, 334 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Thomes Christal har været for Kongen med en Skrivelse fra Kongen af Franckeriige og Dronningen af Scotland, hvori der berettes, at hans Fader for nogen Tid siden er bleven sat fast for at have taget fra en Dantzker Mand paa Kongens Strømme, hvorved han mener at være sket Uret, da der paa den Tid var Krig mellem Engelske og Skotter og den Dantzker Mand havde engelsk Gods inde; desuden skal Thomes Christals Fader have tilbagegivet alt Godset med Undtagelse af det engelske. I Anledning af denne Skrivelse, som sendes ham, skal Hr. Magnus undersøge Sagen, og hvis Thomes Christal kan bevise, at Godset ikke er taget paa Kongens Strømme, og at Sagen for-

[1] Nu Kjeflinge, Harjagers Herred. [2] Hndskr. har: Fransista. [3] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 102 f. (efter Orig.). [4] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. IV. 255.

holder sig, som Skrivelsen lyder, maa hans Fader komme løs og den Borgen, der er sat for ham, ophæves. T. 6, 335.

7. Okt. (Em Kloster). Brev til Bønderne i Rye, Doverd. Tøring[1], Ore[2] og Vissinge Birker, at disse Birker herefter kun skulle danne ét Birk og have ét Ting, som Holger Rosenkrantz, Embedsmand paa Bygholm, har faaet Befaling til at udlægge her udenfor Em Kloster, og som skal have al den Rettighed, hvert af de andre tidligere har haft. Rex m. p. subscr. R. 7. 158 b.

8. Okt. (—). Forleningsbrev for Peder Hansen, Renteskriver, paa det Vikarie til S. Vilhelmi Alter i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter M. Niels Palladius. Naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter. Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 315 b.

— Befaling til Hr. Magnus Gyldenstierne at lade Jørgen Skriver, Peder Oxes Tjener, komme løs af Fængselet, dog paa den Betingelse, at han skal være Kongen tro og ikke herefter tjene nogen af de Oxer. Hvis han kan bruge ham nogetsteds i Kongens Tjeneste, skal han antage ham. Udt. i T. 6, 336.

11. Okt. (—). Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Da der blandt de afbetalte og forløvede Landsknægte findes nogle, som have været i lang Tid her i Riget og derfor begjære at maatte blive, nemlig Hans Pruss, Ulrich von Rosborg, Matz von Holle, Hans von Minden og Villom Hess, skal han forhandle med disse og, hvis han mener, at de kunne være Riget til Nytte, antage dem og lægge dem ind paa Krogen eller andetsteds; dog skal deres Besolding sættes lavere end sidst. T. 6, 336 b.

12. Okt. (—). Til Hr. Otte Krumpen. Da denne Brevviser, Hr. Hans Ibsen, har klaget over, at Hr. Otte trods Kongens aabne Brev derpaa gjør ham Hinder paa Kronens Part af Tienden af Skals Sogn, befales det Hr. Otte i Henhold til Kongens Brev at lade ham faa samme Tiende. T. 6, 336 b.

— (?)[3] (—). Befaling til Hr. Magnus Gyldenstierne at udtage 4 eller 5 af de skjønneste og stadseligste Hjortevier, som Kongen har liggende der[4], og strax sende dem til Kongen. Udt. i T. 6, 337.

14. Okt. (—). Ejendomsbrev for Rasmus Pedersen, Stiftsskriver i Vendelboe Stift, og hans Hustru, Marrine Muncks-

---

[1] Vistnok Taaning, Vor Herred. [2] Vor, Tyrsting Herred. [3] Hndskr. har: 12. Dec. Orig. (Dsk. Kong. Hist., Fasc. 40) har: 25. Okt. [4] Paa Kjobenhavns Slot.

daatther, paa en Kronens Gaard i Olborg, kaldet Provstegaard, som han selv bor i, til Gjengjæld for hans Hustrus Gaard, kaldet Mousgaard, i Vonsliid Sogn og By i Gislom Herred, som han med hendes Samtykke har tilskjødet Kongen. R. 7, 159 b.

14. Okt. (Em Kloster). Aabent Brev, at M. Pouel Noviomagus, der formedelst sin Tjeneste hos Kongens Moder er forhindret i at residere ved Domkirkerne, maa beholde sine gejstlige Forleninger lige saa frit som Kongens daglige Tjenere.

Aabent Brev, hvorved Kongen tager Borgerskabet i Hobro i sin Beskjærmelse og stadfæster alle dets Privilegier, som Kong Christian III har stadfæstet. Rex m. p. subscr. R. 7, 160 b.

— [1] Indbydelser til Fru Kirstinne Gabriels, Fru Anne Albrit Gøyes, Fru Jehanne Hans Lyckis, Fru Ide Falck Gøyes, Fru Ermegard Hr. Jørgen Podbuskes, Fru Anne Jørgen Skovgaardz, Hr. Otte Krumpen og hans Hustru, Hr. Jørgen Lycke og hans Hustru, Ifuer Krabbe og hans Hustru, Pholmer Rosenkrantz hans Hustru[2], Hans Jehansen hans Hustru, Hans Holck hans Hustru, Erich Lyckov hans Hustru, Gregers Truidsen hans Hustru, Biørn Koes hans Hustru, Jørgen Rossenkrantz hans Hustru, Erich Rud hans Hustru, Otte Brade hans Hustru og Knud Gyldenstierne og hans Hustru til at møde med deres Jomfruer her hos Kongen Lørd. før S. Morthens Dag (9. Nov.) og rette sig efter at blive her i nogen Tid. T. 6, 338 b.

— Til Fru Ermegard og Fru Rigborg. Da Kongen til S. Morthens Dag venter nogle af sine Undersaatter hid og i den Anledning vil lade „tilfly“ nogle Sengekamre med Overslæt, Spærlagen og Kapper om Sengene, skulle de skaffe sig, hvad der behøves dertil, være tilstede her 8 Dage før S. Morthens Dag og tilfly Sengekamrene. T. 6, 339.

— Befaling til Borchort von Papenheim strax at tilskrive Kongen, hvorledes det har sig med de unge Engelands Hundehvalpe, om de ere smukke og vel voxne, eller om nogle ere krogbenede og ilde skabte, samt hvorledes det gaar med Kongens Vildtbane, om han kan mærke, at Dyrene formere sig noget. T. 6, 339 b[3].

16. Okt. (—). Brev til Kronens Bønder i Framløf og Skifue-

[1] Hndskr. har: 14. Dec. [2] Ved Folmer Rosenkrands og de følgende til og med Otte Brahe staar der ikke som ved de 3 foregaaende: «og hans Hustru», men blot: «hans Hustru», hvad enten nu Meningen er, at Indbydelsen ogsaa gjælder Manden, eller den kun angaar hans Hustru (fordi han selv allerede er hos Kongen). [3] Tr.: Hist. Tidsskr. V. 411. Christensen, Hørsholms Hist. S. 84.

holm Sogne, at Kongen har tilladt denne Brevviser, Jens Skriver. Krøger for Em Kloster, aarlig at oppebære Kronens Part af Tienden af de to Sogne; da de ligge saa langt fra ham, skulle Bønderne føre Tienden til hans Hus. T. 6, 337.

16. Okt. (Em Kloster). Til Eskiil Gøie. Da Dæmningen over Aaen[1] paa den venstre Side imod Vosgaarde skal være udbrusten, saa man, naar der er stort Vandløb, ikke kan komme derover uden Fare, skal han befale alle Kronens Bønder i Thørsting Herred strax at begive sig did med deres Heste og Vogne og gjøre Dæmningen i Stand med Grus, Tørv og Sten efter nærmere Anvisning af Holger Rossenkrantz, Embedsmand paa Bygholm, eller hans fuldmægtige. T. 6, 340.

— Til Jochim Beck. Der sendes ham et Register paa den Fetalje, som til Kongens Vinterunderholdning er sendt fra Kiøbnehafns Slot med et Skib, men endnu ikke er kommen til Aarhus, men desforuden vil der baade til Kongens Underholdning her i Klosteret og til hans Folk i Aarhus behøves saa megen Fetalje, som medfølgende 2 Registre vise. Han skal derfor strax forskrive den Fetalje, som Kongen vil behøve her i Klosteret, fra Kiøbnehafns Slot, saa den sikkert er her inden S. Morthens Dag. Hvad Havre, Fetalje og andet der vil behøves til Kongens Folk og Heste i Aarhus i Vinter, skal han skaffe fra Lensmændehe eller andetsteds fra. Han skal sende 1000 Dlr. hid, som kunne være ved Haanden til den daglige Udgift. — Seddel: Kongen har sendt sit eget Bud til Kiøbnehafns Slot og tilskrevet Frantz Tolder smstds. om at kjøbe 2 Læster tydske Æbler, 1 Læst Pærer, 1 Læst Peberrod og 200 Hoveder Kabudskaal og sende det alt hid. Jochim Beck skal med det første bestille, hvad indlagte Register ellers lyder paa. — Register paa Fetaljen paa Skibet fra Kiøbnehafn, der endnu ligger 4 Mil fra Aarhus: 4 Læster Vildbrad, 6 Læster Skone Sild, 1½ Læst Lax, ½ Læst Bergefisk, 500 Islandz Fisk, ½ Læst Sundemager, 2 Læster Hvideroer, 1 Læst Guleroer, 1 Læst Løg og 6 Sække Humle. — Register paa det, der endnu vil behøves til Kongens Underholdning i Vinter i Em Kloster: 2 Læster tydske Æbler, 1 Læst Pærer, 1 Læst Peberrod, 200 Hoveder Kabudskaal, 2 Fjerd. Agurker, 1 Fjerd. røde Roer, 2 Tdr. saltet Makrel, 1 Td. Tantej[2] og 1 Fjerd. saltet Stør. — Register paa det, der endnu vil behøves i Aarhus til Kongens Folk og Heste: 40 Læster Havre,

[1] Gudenaa? [2] En Slags Makrel.

1500 Sider Flæsk. 12 Læster saltet Fisk. 10.000 Flyndere. 3 Læster Sild. 150 Øxnekroppe. $2^1/_2$ Læst Lønborgsalt og 4 Sække Humle. — Til Kongens Smedje: 4 Læster Stenkul og 2 Læster Staal. T. 6, 340 b.

16. Okt. (Em Kloster). Befaling til Frantz Tolder i Kiobnehafn at kjøbe 2 Læster tydske Æbler, 1 Læst Pærer, 1 Læst Peberrod og 200 Hoveder Kabudskaal og inden S. Morthens Dag sende det til Aarhus: hvis han ikke strax kan faa det alt sammen, skal han kjøbe saa meget som muligt. Udt. i T. 6, 342.

— Se under 16. Dec.

19. Okt. (—). Aabent Brev, hvorved Seurin Rasmussøn, Borger i Randers, tilstaar at have laant 500 Jochimsdlr. af Kongen og derfor pantsat sin Gaard i Randers, som Kongen maa beholde til evig Eje, hvis Pengene ikke tilbagebetales til førstkommende S. Morthens Dag. Brevet er medbeseglet af Jeppe Hofmand og Jens Bay, Borgmestre i Randers, Christiern Pedersen, Byfoged, og Peder Huid, Raadmand smstds. R. 7, 161 b.

— Til Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, Christern Spliid til Mindstrup, Hans Holck til Bardskof, Erich Lange til Engestholm, Malthi Jensen til Holmgaard og Christoffer Rossenkrantz til Lønderup. Da Christoffer Gøye til Aundzberg har fremlagt for Kongen et af ham selv og Fru Zitzele Bilde, Jost Hogs Efterleverske, beseglet Brev, hvorved de forpligte sig til at møde i Olborg førstkommende Midfaste Sønd. (16. Marts 1561) i Anledning af det Skifte, som er imellem dem, og tage de nævnte Mænd til Dommere, naar de ikke selv kunne blive enige, befales det disse Mænd at møde angivne Dag og Sted, dømme Parterne imellem, naar de ikke kunne blive enige, og give deres Dom beskreven fra sig. Faar nogen lovligt Forfald, maa de andre tage en anden god Mand i hans Sted, hvem begge de stridende Parter kunne bevilge. T. 6, 348.

20. Okt. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen stadfæster Valget af M. Thyge til Superintendent i Skone Stift efter M. Niels Palladii Død, efter at han nu har aflagt Kongen sin Ed. T. 6, 348 b.

— Befaling til Axel Viffert at lade M. Tyge faa den Rente, som er udlagt til Superintendentens Underholdning.

Befaling til M. Hans Albretzøn at ordinere M. Tyge til Superintendent i Skone Stift, naar han besøger ham med dette Brev. T. 6, 349.

21. Okt.[1] **(Em Kloster).** Til Kapitlet i Aarhus. M. Jesper Brochmand har berettet, at det efter Kongens Befaling har indstævnet ham, fordi han ikke residerer ved Domkirken, og vil fradømme ham hans gejstlige Forleninger der ved Domkirken; da han imidlertid har beklaget, at han for Alderdoms og Svagheds Skyld ikke kan rejse derover, og har begjæret at maatte blive boende i Kiøbnehafn, men alligevel i sin Levetid beholde sin gejstlige Rente i Aarhus Domkirke, har Kongen tilladt dette.

Befaling til Eskiild Gøye strax at sende den Havre, som han i Aar skal give af Schanderborg Slot, hid til Klosteret tillige med alle de Øxne, som han efter Kongens Befaling har kjøbt for Kongens Penge. T. 6, 349 b.

22. Okt. (—). Livsbrev for Peder Holstee, Foged paa Nyborg Slot, paa Kronens Enghave Kobbeliet øst for Nyborg mellem Hesle og Øen[2], hvilken han nu selv har i Værge, mod en aarlig Afgift af 6 Mark danske, som han skal levere Lensmanden paa Nyborg Slot. Rex m. p. subscr. R. 7, 34 b.

— Tilladelse for M. Niels, Kongens Hofpræst, til at faa det Kannikedømme i Roskiilde Domkirke, som er ledigt efter Dr. Jacob Bording, indtil han kan erholde den Rente i Aarhus Domkirke, som er tilsagt ham. Rex m. p. subscr. R. 7, 316.

— Til Verner Svale. Frantz Brochenhuse, Embedsmand paa Nyborg Slot, har berettet, at han for nogen Tid siden paa Kongens Vegne har forfulgt nogle af Christoffer Valckendorfs Bønder til Tinge og faaet svoret Hærværk over dem, fordi de havde opkastet et Gjærde paa Kronens Grund, og at Bønderne siden ere blevne dømte fredløse paa Landstinget, fordi de ikke havde rettet for sig inden 6 Uger, men han klager nu over, at Verner Svale ikke vil give ham Dommen beskreven. Det befales derfor denne uden videre Forhaling at gjøre dette.

Til samme. Da Frantz Brochenhuse har villet være i Rette med Christoffer Valkendorf paa Fynbo Landsting om et Faldsmaal, som denne var falden i til Kongen, fordi han havde erklæret at være sine Bønders Hjemmel til at opkaste et Gjærde paa Kronens Grund og havde lovet at udlægge Faldsmaalet for dem, har Verner Svale ikke villet dømme derpaa, men har indsat Sagen for Kongen og Danmarks Riges Raad. Det befales ham nu strax at stævne begge Parter med deres Breve og Beviser for sig.

[1] Hndskr. tilføjer urigtig: 1561. [2] Halvøen Østerø.

afsige en endelig Dom, om Christoffer Valkendorf ikke er pligtig at bøde baade for Kongesag og Bondesag, og give den beskreven fra sig. T. 6, 350.

22. Okt. (Em Kloster). Skrivelse til Frandtz Brochenhuse om de to Sager. De to Breve til Verner Svale sendes ham til Besørgelse. T. 6, 350 b.

— Til Kapitlet i Roskiilde. Da Hr. Verner Parsberg har begjæret Kongens Samtykke til at faa en Gaard i Sandbye, der ligger til de fattiges Underholdning i Hospitalet ved S. Lauritz Kirke i Roskiilde, til Mageskifte af Hospitalsforstanderen, har Kongen ikke noget derimod, saafremt han udlægger de fattige tilbørlig Fyldest. T. 6, 351.

23. Okt.[1] (—). Befaling til Hr. Niels Lange at skaffe denne Brevviser saa mange Vogne, som behøves til at føre de 2 Læster Hamborgøl. Kongen har kjøbt i Ribe, hid, og at levere Oluf Pedersen, Borgmester i Ribe, 2 Øxne og 1 Td. Smør, som Kongen har givet ham for hans Umage med at kjøbe Kongens Hofklædning. T. 6, 351 b.

24. Okt.[2] (—). Aabent Brev, at Hr. Jens Symensen, fordum Abbed i Em Kloster, herefter maa være Sognepræst i Rosmus Sogn og have Præstegaarden i Rosmus med Kronens Part af Tienden af Sognet mod at holde Kirken ved Magt. Endvidere maa han i sin Livstid have en Gaard, kaldet Rudgaard, og en anden Gaard smstds. samt fri Ildebrændsel til Gaardens Behov og fri Olden til sine egne hjemmefødte Svin i en Lund, kaldet Løcken, til Rudgaard. Han skal holde Lensmanden paa Em Kloster med Følge 1 Nat eller 2 paa Rudgaard, om dennes Vej falder der ind i Birket. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 106 b[3].

— Aabent Brev, at, da Sognepræsten til Hatting Kirke har 2 Sogne og desuden hver Søndag skal gjøre Tjeneste paa Bygholm Slot, og da det ene Sogn, Jercknaver[4], siges kun at have 7 Gaarde og 2 Bol, skal dette Sogns Kirke nedbrydes og Sognefolket dertil søge til Hatting Kirke. Hvad Sten, Tømmer, Klokker

---

[1] Hndskr. tilføjer urigtig: 1561. [2] Den oprindelige Datering: 2. Paaskedag, som er 15. April, er bleven forandret til 24. Okt., og ved samme Lejlighed er der foretaget et Par Ændringer i Texten: foran Abbed i Em Kloster er indskudt Ordet «fordum», og den ene Gaard i Rosmus synes at være bleven ombyttet med en anden. [3] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. III. 102 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 51 ff. [4] Eriknavr.

og Ornamenter som findes i Jercknaver Kirke, skal anvendes til Hatting Kirkes bedste. Rex m. p. subscr. R. 7, 162 b.

25. Okt. (**Em Kloster**). Til Hr. Niels Lange. Da der hersker megen Uorden i Domkirken i Ribe med Stole, Altere og andet, skal han raadslaa med Kapitlet og Borgmestre og Raad smstds. derom og siden lade den store Mur mellem Koret og Nederkirken nedtage og et Splinder af Træ opsætte i Stedet; Alteret midt paa Gulvet nede i Kirken foran Koret maa ogsaa nedbrydes, og Tjenesten skal herefter holdes i Koret for Højalteret. De Stole, som ere satte nede i Kirken midt op ad Gulvet, skulle borttages, og der skal opsættes nye Stole paa begge Sider, saa Rummet midt i Kirken kan være frit. Fonten skal flyttes fra det Sted, den nu staar paa, af Vejen ned i Kirken paa et bekvemt Sted. I øvrigt skulle de ordne alting i Kirken, saaledes som det bedst kan skikke sig. T. 6, 352[1].

— Se under 12. Okt. (?).

26. Okt. (—). Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Da han ved Jochim Beck, Rentemester, har forespurgt, hvad han skal gjøre med Liungbyegaard, som Niels Andersen har i Værge, svares, at han jo i Otthense fik Kongens Følgebrev til Bønderne, og at det var Kongens Mening, at han strax skulde have taget baade Gaard og Bønder fra Niels Andersen. T. 6, 352 b.

—[2] Til M. Anders, Skolemester i Roskilde Domskole. Hvis han har nogle smaa Drengesinker, som have god Stemme, skal han overgive dem til Kongens Kantori, og han skal „tilholde" nogle flere unge Personer, som i Fremtiden kunne forventes at komme Kantoriet til gode, og gjøre sig særlig Flid for, at de kunne komme til at synge godt. T. 6, 352 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Da Stemmen paa de Sangere i Kongens Kantori, der synge Diskant og Alt, forandres ved grov Spise og ondt Øl, saa at de med Tiden blive ubrugelige, skal han skaffe alle de af Kongens Sangere, der faa Kost paa Slottet, noget bedre Øl og Mad end den menige Mand og give dem Frokost om Morgenen. T. 6, 353.

28. Okt. (—). Aabent Brev, hvorved Superintendenten i Skone Stift faar Forbedring i sin aarlige Underholdning, der var tillagt ham af Kong Christian III, og Ret til selv at lade den oppebære, medens han tidligere skulde opkræve den af Lens-

[1] Tr.: Terpager, Ripæ Cimbr. S. 209 (efter Orig.). Rørdam, Dsk. Kirkelove II, 53 f. (efter Terpager). [2] Hndskr. tilføjer urigtig: 1561.

manden. Til Residens skal han have den Gaard i Lund, som M. Niels Palladius sidst iboede, og til Underholdning: Lomme Sogn med al Kronens og Præstens Rente og Præstegaarden, som han maa bruge som Avlsgaard, dog at han forsyner Sognefolket med en god Kapellan, en Eng, kaldet Bryggerengen, Kronens Part af Tienden af Gyessie, Claxtrup[1], Sallerup, Kierstrup, Ingelstad, Eskildstrup, Schreblinge[2], Sersløf[3], Fosie, Tyringe[4], Østre Grefuie, Medelst Grefuie, Arrye, Lockerup, Hussie, Hiøkiøbinge[5] og Tyelse[6] Sogne i Oxie Herred og af Brogerup, Totterup, Liungby, Heddinge, Bieridsøø[7], Bare og Esserup[8] Sogne i Barre Herred, al Alterhavren af de Præster i Oxie Herred, der pleje at give Havre til Kronen, og af Knestrup, Brogerup, Nefshøig, Totterup og Høygbye[9] Sognepræster i Barre Herred, i alt 80 Tdr. Havre, alt Cathedraticum af Præsterne i Skone, Halland og Bleginge, som Provsterne pleje at oppebære og fremføre, i alt 278 Mark danske, og alle Kronens Tiendepenge af Bierre Herred og Nørre Halland, i alt 163 Mark 1½ Skil. danske. Rex m. p. subscr. R. 7, 450 b[10].

1. Nov. (Havreballegaard). Tilladelse for Hr. Peder Knudsen, Sognepræst i Obye[11] Sogn, til indtil videre at oppebære Kronens Part af Tienden af Obye Sogn. Rex m. p. subscr. R. 7, 162 b.

8. Nov. (Em Kloster). Ejendomsbrev for Ulrich Hermand paa en Jord i Nyborg uden Jordskyld. Han skal selv opfylde Pladsen, sætte god Kjøbstedsbygning derpaa og holde den ved Magt, saa der kan svares sædvanlig Tynge deraf. Rex m. p. subscr. R. 7, 35.

— Forleningsbrev for M. Esbern Knudsen, Skolemester i Aarhus Domskole, paa et Vikarie i Aarhus Domkirke, som er ledigt efter Hr. Peder Prip; han skal residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 163.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han melder, at Grev Johan af Ostfriisland og de fyrstelige Ambassadører, som vare i Suerige, ville

---

[1] Klagstorp. [2] V. Skräflinge. [3] Hndskr. har: Fersløf. [4] Tørringe. [5] Hököpinge. [6] Tygelsjö. [7] Bjäresjö. [8] Eserup. [9] Hyby. [10] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 54 ff. (efter en Afskrift). For »presterne (S. 56 L. 13) har Brevbogen: prouesterne; for »xxiij« (L. 15) har den: xxviij; for: »ij ß« (L. 17) har den: iij ß. [11] I Følge Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 59 (hvor Brevet i øvrigt urigtig henføres til 1561) er det Aaby ved Aarhus (Hasle Herred).

drage her igjennem Riget paa Hjemrejsen, og begjærer at faa at vide, om han paa Kongens Vegne skal lade dem udkvitte, hvis de komme til Kiøbnehafn. Dette befales ham, og han skal paalægge Hr. Verner Parsberg at gjøre det samme, hvis de komme til Sø[l]uitzborg. Han skal sørge for, at den Skibsbygger, som Johan Falckener har skrevet om, kommer ind i Riget og bliver antagen; man kan saa et Aars Tid prøve, om han er dygtig til sit Embede og kan gjøre Fyldest for den Løn, han fordrer. Han skal ligeledes antage den Hammersmed og Salpetersyder, han skriver om, da Kongen ikke godt kan undvære dem. Da han beretter, at den Stald, som er tilhugget paa Frederichsborg, ikke kan staa paa den Plads, som Kongen har bestemt, maa han lade den blive liggende, indtil Kongen selv kommer did, men skal sørge for, at Tømmeret bliver vel oplagt og bedækket, saa det ingen Skade tager. — Seddel: Da han melder, at der mangler Øxne til Slagtning paa Slottet [i Kjøbenhavn], har Kongen befalet Rentemesteren at skaffe Øxne og andet, som han véd gjøres behov. T. 6, 337 b.

8. Nov. (Em Kloster). Befaling til Jochim Beck om disse Øxne. T. 6. 338.

13. Nov. (—). Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Da Kongen endnu ikke har faaet nogen Besked om de Dyr, som han sendte til Vildtbanen paa Sæland fra Smaalandene, skal Hr. Magnus strax tilskrive Kongen, hvor mange af Dyrene der ankom levende, hvor de ankom til, og hvorledes det forholder sig med Vildtbanen. T. 6, 338 b.

14. Nov. (—). Aabent Brev, at Jørgen Rossenkrantz til Holme, Embedsmand paa Drotningborg, og hans Arvinger til Holme maa have Jus patronatus til Hornslet Kirke i Østre Liisberg Herred. Al Kirkens Rente skulle de anvende til Kirkens bedste, og de skulle altid sørge for en god, lærd Mand til Sognepræst. Rex m. p. subscr. R. 7, 163 b.

— Livsbrev for denne Brevviser, Niels Kraufse og hans Hustru, Anne Berthelsdaatther, paa Kronens Gaard Vestergaard i Huornum Herred, som de nu selv bo i, mod at holde Gaarden ved Magt, svare sædvanlig Afgift og være Lensmanden paa Olborghus lydige. Rex m. p. subscr. R. 7, 164.

17. Nov. (Emsborg). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Anders Kierulf i Østre Holme, Herredsfoged i Kier Herred, hvorved denne faar 2 Kronens Bol i Kier Herred, det ene

i Østre Holme i Vadum Sogn, det andet i Biiorum[1], mod at udlægge Kronen sin Gaard i Østre Hassing By og Sogn. Rex m. p. subscr. R. 7. 164 b.

17. Nov. ([illegible]borg). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Frandz Banner til Kockedal, hvorved denne faar en Kronens Gaard i Han Herred mod at udlægge en Gaard i Kithus[2] i Tranum Sogn i Han Herred. Rex m. p. subscr. R. 7. 165 b.

— Enerets-Privilegium for Baltazar Kaos[3], Bogfører i Kiøbnehafn, i 5 Aar paa at trykke Postillen over Søndags-Evangelierne og Katekismus, som Dr. Niels Hemmingsen, Læsemester ved Universitetet i Kiøbnehafn, har udsat paa Latin. Rex m. p. subscr. R. 7, 316 b.

— Til Anthonis Bryske, Rigens Kansler, Frantz Brochenhuse, Pouel Skinckel, Jesper Daa, Steen Bilde, Otte Rud, Claus Basse og Hans Norbye. Jørgen Suob til Harridzlefgaard har berettet, at han for nogen Tid siden har faaet kgl. Befaling til nogle af dem om at høre en Sag i Rette mellem ham og Borgerne i Boense om en fælles Overdrift, som de trættes om. Da de imidlertid have sat Sagen fra sig og ind for Kongen, fordi Borgerne havde Dronning Kirstines Brev paa noget af den omtrættede Ejendom og Kong Christiern II's Stadfæstelse paa samme Brev, befales det dem nu atter med det allerførste at samles paa den omstridte Ejendom, stævne begge Parterne med deres Beviser for sig, gjøre ret Markeskjel mellem Harridzlefgaard og Boense Grund og afsige en endelig Dom, hvorvidt Boense Mænd mod Jørgen Suobs Minde maa have nogen Brugning inde i Harridzlefgaards Ejendom, som Kongen har solgt Jørgen Suob. Hvad de bestemme, skulle de give beskrevet fra sig, og hvis nogen bliver forhindret ved lovligt Forfald, maa de andre tiltage en anden god Mand i hans Sted. T. 6, 343.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Da Kongen har lovet Jørgen Svob Kost til hans Søn, der skal studere i Købnehafn, skal Hr. Magnus paa Kongens Vegne forhandle med en af de højlærde om at tage ham til sig og underholde og undervise ham; Kongen vil betale den højlærde, hvad han skal have derfor. T. 6, 344 b.

— Befaling til Holger Rossenkrantz paa Kongens Vegne at forhandle med de Lodsejere, som have Gods i Salthen og Lod i Salthen Skov, om at unde Kongen deres Ejendom til Magelæg mod Fyldest andetsteds. T. 6, 344.

[1] I samme Sogn. [2] Klithuse. [3] Kaas.

17. Nov. (Emsborg). Til Hr. Herlof Trolle. Da M. Hans Albretzøn. Superintendent i Sælandz Stift, har berettet, at den forrige Konge paa nogle Aar gav Sognepræsterne og Kapellanerne i Kiøbnehafn noget Korn til deres Underholdning, og derfor har begjæret, at de ogsaa maatte faa det i dette Aar, har Kongen tilladt dette, hvorfor Hr. Herlof som tidligere skal yde dem 3 Læster Korn. T. 6, 344 b[1].

— Til Jens Jul. Da Christiern Michelsen i Ebbeltoft har foretaget sig at bygge en Vejrmølle der ved Byen, skjønt der aldrig tidligere har været nogen saadan, skal Jens Jul strax undersøge Sagen og forbyde ham det, da det er til Skade for Kronens og andre Lodsejeres Møller der omkring. T. 6, 345.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Da nogle af de Harnisker, der ere bestilte hos Adolf Broveyler, skulle være komne og der ingen Plads er til at hænge dem paa, skal han skaffe et Sted, enten paa Slottet eller i Byen, hvor baade de Harnisker, der ere komne, og de, der endnu ventes, kunne ophænges, og han skal bestille en til at viske dem og holde dem rene, indtil Kongen selv kommer og kan give andre Ordrer.

Til Hr. Christiern, Forstander for Hospitalet i Olborg. Da Frantz Banner har begjæret at faa noget Hospitalsgods, der ligger belejligt for hans Gaard, til Magelæg mod at udlægge noget af sit Gods, der ligger Hospitalet belejligt, og Synsmændene have fundet, at Frantz Banner har udlagt Hospitalet Fyldest, paalægges det Hr. Christiern at afslutte Mageskiftet. T. 6, 346.

— Til Bønderne paa Langeland. Da Christian III's aabne Brev, at ingen Borger eller Bonde maa gaa med Bøsse i Marken eller Skovene for at skyde Vildt, og Forbudet mod at holde Hunde, med mindre de ere bundne eller læmmede, til Kongens store Forundring ikke overholdes, indskærpes de paa ny. T. 6, 346 b.

— Befaling til Oluf Munck, Hr. Erich Krabbe og Hr. Niels Lange med det allerførste at samles og afsige en endelig Dom mellem Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, paa Kongens Vegne og Hr. Jørgen Lycke, Embedsmand i Mariager Kloster, om nogle Bønder, som Hr. Jørgen Lycke har stævnet til Snaps Landsting og med Vidnesbyrd af sine egne Tjenere og andre Lodsejeres Bønder til Lunkier vil lade fælde for nogle Vidner, de have

[1] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 573.

„vidnet under Lunkier". Hvad de dømme m. H. t. Gyldigheden af de Vidnesbyrd, som Hr. Jørgen Lycke har taget, skulle de give beskrevet fra sig. Begge Parter skulle møde for dem med deres Breve og Beviser, naar og hvor de tilsiges. T. 6, 347.

18. Nov. (Emsborg). Til Hr. Erich Bilde. Da Kongen har befalet ham at skrive og oppebære den almindelige Landehjælp af Bønderne over hele Salling Herred, men ikke desto mindre erfarer, at andre befatte sig dermed, bydes det ham at rette sig efter Kongens Befaling, oppebære Landehjælpen af Bønderne, hvem de saa end tjene og tilhøre, og sende den til Rentemesteren med klare Registre. T. 6, 347 b.

22. Nov. (—). Livsbrev for Niels Block, Herredsfoged i Hedensted Herred, paa den Kronens Gaard i Rold, som han nu selv bor i, mod at svare sædvanlig Afgift og være Lensmanden paa Olborghus lydig. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gaard og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 165.

– Aabent Brev, hvorved Kongen tager Borgerskabet i Veile i sin Beskjærmelse og stadfæster alle dets Privilegier, som Kong Christian III har stadfæstet. Rex m. p. subscr. R. 7, 166 b.

23. Nov. (Horsens). Aabent Brev, hvorved Melkor Baucher, Borger i Oldenborg, erkjender at være Kongen 100 Jochimsdlr. skyldig; hvis Pengene ikke blive tilbagebetalte inden førstkommende S. Michels Dag, maa Kongen tage hans Gaard og Grund i Oldenborg til evig Ejendom. Endvidere forpligter han sig til, saa længe Pengene staa ubetalte, først at tilbyde Kongen alle de Heste, som han indfører i Riget, for en rimelig Pris. R. 7, 166 b.

26. Nov. (Boller). Til Hr. Herlof Trolle. Da Korvitz Ulfeld har undt Kronen noget Gods i Drobye op til Abramstorp mod at faa noget andet Kronens Gods, skal Hr. Herlof af det Gods under Roskildegaard, som ligger paa Heden og ikke har nogen Skov, paa et Register lade optegne en Gaard, der giver ½ Læst Korn i Landgilde, eller i Mangel deraf to, der tilsammen give saa meget; i Registeret skal han indføre, hvad Godset hedder, hvem der „besidder" det, og hvilket Herred og Sogn det ligger i, og strax med dette Bud sende Registeret til Kongen. T. 6, 354.

28. Nov. (—). Brev ad gratiam for Bogense Kirke paa 2 Gaarde i Tofte, der skulle være givne til den Hellig Aands Alter i Bogense Kirke, og hvis Ihændehaver nu er død. Al Indtægten af Gaardene skulle Kirkeværgerne anvende alene til Kirkens bedste.

Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 35.

28. Nov. (Boller). Til Holger Rossenkrantz, Jens Jul, Otte Brade og Hans Stygge. Da Fru Ide, Falck Gøyes Efterleverske, har begjæret 4 Kronens Gaarde i Rampten i Nørre Herred til Mageskifte mod at udlægge Kronen 2 af sine Gaarde, den ene i Galthen Herred, kaldet Ebbestrup, den anden i Brabrand i Hasløf Herred, og hun endvidere for sin Part i Salthen Skov skal have Fyldest af Kronens Gods, som Holger Rossenkrantz véd Besked om, skulle de, de 2 første paa Kongens Vegne, de 2 sidste tiltagne af Fru Ide, inden Paaske samles paa alt Mageskiftegodset, ligne det og indsende klare Registre derover under deres Segl. T. 6, 354 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Da Mogens Klaussen er død, skal han overtage Værgemaalet for dennes Broder Axel Klaussens Barn. T. 6, 355 b.

1. Dec. (Emsborg). Til Hr. Herlof Trolle, Admiral. Da der skal ligge 12 af Kongens Styrmænd og Baadsmænd i Borgeleje paa Abramstorp, skal han forskrive dem derfra og lægge dem i Borgeleje i Kjøbstederne der i Landet eller i Fyen, da Kongen ikke vil have nogen i Borgeleje i den Egn undtagen paa Krogen og i Helsingør. Hvis der ligger flere Baadsmænd i Borgeleje andetsteds i den Egn, skal han overføre dem derfra til Kjøbstederne. T. 6, 353.

— Til Kronens Bønder under Lyckov Slot. Da Jens Brade, Embedsmand smstds., har faaet Befaling til med det første at gjøre en Bygning færdig paa Lyckov Slot og dertil mangler Tømmer, Graasten og Ved til at brænde Mursten med, skulle de, naar de tilsiges, gjøre Ægt og Arbejde 4 Dage til Slotsbygningens Behov efter Jens Brades eller hans fuldmægtiges Anvisning. T. 6, 353 b.

— Til Jens Brade. Kongen ser af hans Skrivelse, at Bønderne i Lenet klage over ikke at kunne udrede hele den almindelige Landehjælp og begjære at maatte slippe med halv Skat som sidst; dette tillades. Det foregaaende Brev sendes ham, og det befales ham at handle med Bønderne med bedste Lempe, saa at han ikke gjør Kongen en uvillig Almue. T. 6, 354.

2. Dec. (—). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Palle Jul til Strandnet[1], hvorved denne faar følgende Gods i Ulborg Herred: Gaarden Suensholm, 2 Gaarde i Nørre Staabye, 3

[1] Strandet.

Gaarde og 2 Bol i Nestrup[1], 1 Gaard i Kirckeby og Gaarden Padbierrig mod at udlægge Kronen i Hing Herred 2 Gaarde i Veyrsø[2] Sogn, nemlig Tarpgaard og Dykier, i Ulborg Herred i Nesom[3] Sogn 3 Gaarde i Østerby, nemlig Korsgaard, Gadgaard og Bauenbeck, 1 Gaard i Grem[4], 1 Gaard ved Husbye Led og 1 Bol i Idom. i Lisberg Herred 1 Gaard i Raadskov og 1 Gaard i Skierring. Rex m. p. subscr. R. 7, 167 b.

2. Dec. (Emsborg). Pantebrev til Palle Jul til Strandet, Landsdommer i Nørrejutland, paa de nævnte Gaarde, som han har udlagt Kronen til Mageskifte, med Undtagelse af de 2 Gaarde i Lisberg Herred, for 850 Dlr. og 150 Goltgylden, som han har laant Kongen. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder, Jagt og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 169 b.

3. Dec. (--). Til Kapitlet i Roskilde. Da det for nogle Aar siden har udlaant 300 Mark danske, tilhørende S. Vilhelmi Alter i Domkirken, og paa Alterets Vegne har taget Forvaringsbrevet paa disse Penge til sig, befales der det med det allerførste at indkræve disse Penge uden Omkostning og Skade for Alteret, saafremt Kapitlet ikke selv vil staa til Rette derfor. T. 6, 355 b.

— Til Prioren af Antvorskovf. Kongen sender 4 Rustvognsheste, som i nogen Tid skulle staa i Klosteret, hvorfor Prioren skal skaffe dem Hø, Havre og Straafoder og forordinere en Stalddreng til at passe paa dem. T. 6, 356.

— Lignende Skrivelser til Soer og Ringsted, hver om 4 Heste. Udt. i T. 6, 356.

— Til Oluf Munck. Ifuer Krabbe, Embedsmand paa Skifuehus, har berettet, at han af den forrige Konge har faaet en Gaard, kaldet Gammelgaard, som tidligere laa til Ødzlef Kloster, til Mageskifte, og at der nu er Trætte om Gaarden. Da Oluf Munck skal have Brevene derpaa i Forvaring, skal han, naar Ifuer Krabbe besøger ham med dette Brev, lade ham faa dem mod Reversal. T. 6, 356.

— Til Kapitlet i Viborg. Da et af Kongens Skibe, ladet med Savdeler tilhørende Kongen, er strandet under Lesø, men Folket er reddet og Skipperen samt 2 af Baadsmændene endnu ere tilstede der og søge at bjerge Delerne og Skibsredskaberne, skal det tilsige Landfogden eller hvem der paa dets Vegne har Befalingen der til at befale Bønderne at hjælpe med ved Bjergningen og til at

[1] Nistrup, Staby Sogn. [2] Vederso. [3] S. Nissum. [4] Grimby, Husby Sogn.

forvare det bjergede Gods, saa intet bortkommer. Sejlet skal ophænges i Kirken, indtil Kongen kan sende Bud efter det og det øvrige Gods. T. 6, 356 b.

12. Dec. (Emsborg). Aabent Brev, hvorved Kongen tager Borgerskabet i Horsens i sin Beskjærmelse og stadfæster alle dets Privilegier, som Kong Christian III har stadfæstet. Rex m. p. subscr. R. 7, 171.

— Til Otte Brade, Chrestiern Spliid, Hans Holck, Erich Lange, Malte Jensen og Christoffer Rossenkrantz. Da Fru Citzille Bilde, Jost Høgs Efterleverske, paa sine og sine Børns Vegne og Chrestoffer Gøye paa sine Søsterbørns Vegne have Trætte om Skiftet efter Jost Høg og med deres Brev have forpligtet sig til at møde for de anførte gode Mænd i Olborg Midfaste Sønd. (16. Marts 1561) og lade dem dømme i Sagen, befales det disse at møde paa nævnte Tid og Sted og dømme i Sagen, som allerede befalet i det aabne Brev, som Chrestoffer Gøye for nogen Tid siden fik til dem. Udt. i T. 6, 357.

13. Dec. (—). Kvittans til Jens Mogensen, Tolder i Helsingør, paa 975 Rosenobler, 6 Henrichsnobler, 52 dobb. Dukater. 2 Milreser, 107½ Engelot, 2 dobb. Kejsergylden, 2 Ungers Gylden, 1 Krosat, 4 Kroner, 1 Kejsergylden, 119 Goltgylden, 5207 Dlr. 30 Skil. og 2 Pend., som han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Emsborg paa Regnskab af dette Aars Told for Helsingør. Rex m. p. subscr. R. 7, 316 b.

— Tilladelse for Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, til indtil videre at oppebære Herligheden af 5 Gaarde i Kovgerødz Sogn i Ludgude Herred i Skone, som Jesop Falster har opladt ham, nemlig af 1 Gaard i Halstofte, 1 i Bøgetofthe, 1 i Kircke Tange, 1 i Vierød og 1, kaldet Smørmølle; al den visse Landgilde skal han yde til Kovgerødz Kirke. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Skove. R. 7, 447 b.

— Aabent Brev, hvorved Ottho Brade til Knudstrup. Embedsmand paa Olborghus, og hans Arvinger til Knudstrup faa Jus patronatus til Kovgerødz Kirke i Ludige(!) Herred. De skulle oppebære al Kirkens Rente, der skal anvendes til Kirkens bedste, sørge for en god, lærd Mand til Sognepræst og paase, at Kirke og Præstegaard holdes ved Magt. R. 7, 448.

— Til Ofue Ugerup. Fru Anne, Jørgen Skougaards Efterleverske, har klaget over, at Arven efter hendes Husbond endnu staar uskiftet mellem hende og hendes Medarvinger til

stor Skade for hende og hendes Børn, og at hun trods flere Tilbud om at skifte ikke kan komme til Ende dermed, da Ofue Ugerup hverken vil møde personlig eller sende nogen i sit Sted. Det befales ham derfor at rette sig selv heri og enten selv møde eller sende en fuldmægtig, saa at Skiftet kan blive sluttet senest inden Fastelavn og Kongen ikke skal blive nødt til at give hende Stævning over ham. T. 6, 357 b.

13. Dec. (Emsborg). Til Frantz Banner. Da Otte Banner, Embedsmand paa Segelstrup, har berettet, at Otte Rud har faaet noget Gods i Børlum Herred til Mageskifte og deriblandt nogle Bønder, som plejede at gjøre Sandemændstov der paa Tinget, saa at der nu ikke er nok tilbage af Bønderne under Segelstrup til at gjøre samme Tov, har Kongen tilladt, at Kronens Bønder under Børlum Kloster i Børlum Herred herefter maa hjælpe Bønderne under Segelstrup med at gjøre Sandemændsed og andet Tov, hvorfor Frantz Banner skal befale dem at gjøre dette, naar det gjøres behov og de blive tilsagte dertil. T. 6, 358.

— Til Hans Stygge, Jens Jul, Biørn Andersen og Erich Jul. Da Fru Anne, Christiern Fassis Efterleverske, har begjæret at faa Kronens Part i en Bondegaard i Høberg til Mageskifte mod at udlægge en af sine Gaarde, enten i Olsrode[1] eller i Olsøe, skulle de med det allerførste samles paa Mageskiftegodset, ligne det og indsende klare Registre derover under deres Segl. Udt. i T. 6, 358 b.

— Til Hr. Otte Krumpen, Peder Krusse, Biørn Andersen, Morthen Suendsen, Erich Rossenkrantz og Christiern Huas. Da der er Trætte mellem Fru Anne Rossenkrantz til Klaxholm[2], Albret Gøyes Efterleverske, og Vincentz Jul paa hans Hustrus Vegne om Bygning, Gaardsted, Volde og Grave paa Klaxholm, Jordsmon i Skov og Mark og anden Gaardens Tilliggende, skulle de med det allerførste samles paa Klaxholm, stævne begge Parterne for sig, undersøge Sagen og afsige en endelig Dom. Udt. i T. 6, 359 b.

14. Dec. (—). Forleningsbrev for Fru Margrette [Valckendorf], Jørgen Skinckels Efterleverske, paa følgende Gaarde i Regnige[3] Sogn: 1 Gaard i Brangstrup, 1 i Regnige By, 1 i Søinge[4] og 2 i Ryuckebye samt Kronens Part af Korntienden af Regnige og Hørupe[5] Sogne, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 7, 35 b.

---

[1] Aalsrode, Aalsø Sogn, Sønder (Dyrs) Herred. [2] Klavsholm, Voldum Sogn, Galten Herred. [3] Ringe, Gudme Herred. [4] Sødinge. [5] S. Højrup.

14. Dec. (Em Kloster). Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Jens Spend til Rammegaard, hvorved denne faar følgende Gods i Ramme Sogn i Vandsild Herred: Bonnet Gaard, Trolvad Bol, Lundgaard og en Gaard ved Ramme Kirke; dog skulle Bønderne paa Godset give almindelig Landehjælp som andre Adelens Tjenere og da ikke regnes for Ugedagsmænd. Derimod har han udlagt Kronen 2 Gaarde i Fieltring[1] Sogn i samme Herred, nemlig Kiersgard og en Gaard i Synderby. Rex m. p. subscr. R. 7. 171 b.

— Til Erich Skram, Ifuer Skram, Hr. Herlof Trolle (af Ring Klosters Gods), Hans Johansen (af Silckeborig Gods), Anders Hansen og Fru Jutte Knud Gyldenstiernis og hendes Børn. Da de have noget Gods i Salten, som Kongen ønsker at mageskifte sig til, skulle de paa klare Registre optegne, hvad deres Gods skylder, hvad det er, og hvad de begjære af Kronens Gods til Vederlag, og derefter sende dem til Kongen; denne vil saa siden forhandle med dem om Mageskiftet. T. 6, 360.

— Til Hans Johansen, Embedsmand paa Silckeborg. Da Kongen vil, at de 3 Gaarde i Salthen, som hidtil have ligget til Silckeborg, herefter skulle høre til Emsborg, skal Hans Johansen befale Bønderne der at svare Holger Rossenkrantz. Udt. i T. 6, 360 b.

15. Dec. (—). Forleningsbrev for M. Esbern, Skolemester i Aarhus, paa 2 Gaarde, den ene i Klintrup, den anden i Lierberg, uden Afgift. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 174.

— Tilladelse for Jens Molboe til, saa længe han er i Kongens Tjeneste, at oppebære Landgilden af en Gaard i Attrup i Sønder Herred, som hidtil har ligget til Emsborg; dog skal han være Lensmanden paa Emsborg lydig. Rex m. p. subscr. R. 7. 174 b.

— Følgebrev for Hospitalsforstanderne i Aarhus til de Bønder, som tidligere have ligget til S. Karrine Gaard smstds. Udt. i T. 6, 361 b.

— Til Hr. Mogens Gyldenstierne. Hvad denne Brevviser, Mattheis von Sitterth, har berettet Kongen, kan han se af hans indlagte Supplikats. Han skal i Forening med Hr. Herlof Trolle, Embedsmand paa Roskyldegaard, træffe en Overenskomst med Mattheis von Sitterth, som kan være lidelig baade for denne og for Kongen. T. 6, 362.

[1] Fjaltring.

15. Dec. (Emsborg). Til Jens Jul. Da Hr. Peder Prip, forhenværende Vikar i Aarhus Domkirke, to Gange af ny har opbygget 6 Boder paa Rosengade i Aarhus og anvendt stor Bekostning derpaa, har Kongen nu tilladt denne Brevviserske, hans Enke Dorothe, og hendes Arvinger at beholde de 6 Boder med deres Tilliggende mod en aarlig, rimelig Jordskyld, som Jens Jul med Borgmestre og Raad strax skal fastsætte og give Kongen Underretning om. T. 6, 362 b.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Han skal med det første lade nedtage alle Husene paa Faverholm undtagen Ladegaarden og udse en m. H. t. Vanding og andet bekvem Plads i Hyllerød ved Frederichsborg til at bygge en Kro paa, hvor de fremmede, der komme til Kongen, kunne have deres Ophold. Derefter skal han strax lade Kroen bygge i 4 Huse med god Vaaning til Kromanden, 5 eller 6 Kamre til fremmede og Staldrum til 50 Heste. T. 6, 364 b.

16. Dec. (—). Gjenbrev af Jens Spend paa Mageskiftet med Kronen af 14. Dec. Brevet er medbeseglet af Johan Fris til Heslager, Korvitz Ulfeld til Koxbølle og Otte Brochenhus til Vollersløf. R. 7, 172 b.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Korvitz Ulfeld til Koxbølle, hvorved denne faar 2 Kronens Gaarde i Jullige[1] By og Sogn i Søme Herred og desuden Eskildzøe mellem Sielsø[2] og Jullige, som han selv har i Værge. Rex m. p. subscr. R. 7, 317.

— Gjenbrev, hvorved Koruitz Ulfeld udlægger Kronen 3 Gaarde i Droby[3] i Horns Herred til Mageskifte for det ovfr. nævnte Gods. Brevet er medbeseglet af Hans Skovgaard, kongl. Sekretær, Broderen Jacob Ulfeld og Erich Hardenberg. R. 7, 318.

— Tilladelse for Anders Knudsen, Tolder paa Falsterboe, til at beholde det Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som han selv har i Værge, saa længe han er Tolder paa nævnte Sted, skjønt han ikke residerer ved Domkirken; dog skal han gjøre Tynge med de residerende Kanniker. R. 7, 319.

— Til Eskild Gøye. Da Kongen vil tilmageskifte sig 1 Gaard og 1 Enestegaard, kaldet Porup[4], i Salten af Ring Klosters Gods, som Hr. Herlof Trolle har i Værge, mod at udlægge denne Fyldest af Kronens Gods under Skanderborg, skal Eskild Gøye med det første opsøge noget Gods, der skylder lige saa meget

[1] Jyllinge. [2] Selsø, Horns Herred. [3] Draaby. [4] Paarup.

som hine 2 Gaarde, og indsende klare Registre derover; dog maa han ikke optegne noget Gods, som ligger i Kongens Fredejagt. T. 6, 360 b.

16. Dec.[1] (**Emsborg**). Til Otte Brade. Det befales ham strax at lade den Fyrlampe gjøre, som han tidligere har faaet Befaling til at opsætte paa Skafuen; den skal være af Jern, $1^1/_2$ Al. dyb og saa vid som en Tønde; Tømmerværket, som Lampen skal hænges i, skal være af Egetømmer og være bygget som en Papegøje, saa Lampen kan nedlades og tændes og igjen opsættes, saaledes som kyndige Folk videre kunne vise ham. Den skal hænge 20 Al. højt, saa Søfolkene kunne se den langt ude i Søen, og den skal sættes alleryderst paa Strandbakken, lige hvor Revet skyder ud. Han skal bygge en Bod ved Stranden, hvis der intet Hus er i Nærheden, hvor den Karl, der skal passe Lampen og forsyne den med Ved, kan være om Natten. Han skal lade hugge Ved i Forraad, som kan ligge og blive tørt, saa Lampen kan tændes den første Nat i Marts, hvis Skibene kunne sejle for Is, og være tændt hver Nat til S. Morthens Dag. Den skal tændes en Time efter Solbjerg og slukkes, naar Dagen gaar op. Han skal antage en paalidelig Karl til Lampen. Han skal strax lade en stor Tønde gjøre, vel beslaaet med Jernbaand og andet Tilbehør, og strax paa Foraaret lade den udlægge yderst paa Skauf Rev og passe paa, at den ikke drives bort af Storm. T. 6, 363.

— —[1] Lignende Befaling til Jens Jul at opsætte en Lampe paa Anholt (men ikke udlægge nogen Tønde) og til Jacob Brockenhuse at opsætte en Fyrlampe paa Kulden efter nærmere Anvisning af Jens Mogensen, Tolder i Helsingør (men ikke udlægge nogen Tønde). Udt. i T. 6, 364.

— —[2] Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Da Kongen paa ny har tilskrevet Borgmestre og Raad i Kiøbenhafn om de 2 Tønder, som de tidligere have faaet Befaling til at udlægge, den ene paa Falsterbo Rev, den anden i Dragøer Strømme, skal han befale dem strax at lade disse Tønder gjøre, i rette Tid om Foraaret at udlægge dem paa de Steder, hvor Vandet er dybt nok, og at passe paa, at disse 2 Tønder og de andre tidligere udlagte ikke drives bort af Strømmen, saafremt de ikke, hvis der klages derover, ville lide Tiltale derfor. T. 6, 365.

---

[1] Hndskr. har: 16. Okt.; men 16. Dec. maa være den rette Dato, jvfr. den følgende Anmærkning. [2] Hndskr. har: 16. Okt, men Orig. i Dsk. Kong. Hist., Fasc. 40, har 16. Dec., og hermed stemmer ogsaa den Plads, Brevet har i Brevbogen.

16. Dec.[1] (**Emsborg**). Skrivelse til Borgmestre og Raad i Kiøbenhafn om samme 2 Tønder. T. 6, 365 b[2].

17. Dec. (—). Til Otthe Brade, Frantz Banner, Biørn Kaas og Otthe Banner. Da Holgerd Viffert begjærer at faa Kronens Gaard Næs med tilliggende Gods til Magelæg, skulle de med det allerførste samles der, vurdere Godset og indsende klare Registre derover under deres Indsegl. T. 6, 366.

21. Dec. (**Kolding**). Befaling til Hr. Magnus Gyldenstierne paa Kongens Vegne strax at overtage de 3 Gaarde i Drobye i Horns Herred, som Kongen har faaet til Magelæg af Corvitz Ulfeld, og befale Bønderne herefter at svare Kongen. T. 6, 366.

— Befaling til Otte Rudth at levere Dr. Cornelius Ham[s]fort, Kongens Livarzt, 1 Læst Rug, som Kongen har givet denne. Udt. i T. 6, 366 b.

25. Dec. (**Emsborg**, Juledag 1561). Livsbrev for Ottho Brochenhus, Sekretær, paa det Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som Christoffer Valckendorf har forbrudt, da han ikke efter sit Forleningsbrevs Lydelse residerer ved Domkirken. Naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste i Kancelliet, skal han residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Ordinans, Kapitelsstatuter, Residens, Bønder og Skove. R. 7, 319 b.

— Til M. Hans Albretsen, Superintendent i Siellandts Stift. Kongen bifalder hans Forslag om at lade holde Bededage over hele Riget og befaler ham strax at tilskrive alle Superintendenterne desangaaende; Brevene til Superintendenterne i Jutland og Fyen skal han, Dag og Nat uspart, sende til Kancelliet, som saa vil besørge dem videre, og han skal samtidig tilskrive Kongen, hvorledes han har ordnet det med Bededagene. T. 6, 366 b.

— Jens Tomesen til Hermitzløfgaard citat Jens Marcquordsen til Lengistholm for en Lovhævd, som denne skal have haft paa Hermitzløfgaard, men skal have sønderrevet og derefter taget nye Vidner og Domme og paaført Jens Tomesen en stor Trætte om Gaarden, for en Lovhævd, som Jens Marcquordsen skal have, og som Marcquord Jensen har gjort paa noget Gods i Kier Herred, der i tidligere Tid gav Skyld og Landgilde til Graabrødre Kloster i Aalborg, for en Lovhævd, som Jens Marcquordsen selv skal have gjort paa et Stykke Jord, han har svoret og hævdet fra

[1] Hndskr. har: 16. Okt. [2] Tr.: Nielsen, Kjøbenhavns Dipl. IV. 572.

Hermitzløfgaard til Ottersgaard[1], samt for en Lov, Jens Marcquordsen skal have givet Jens Tomesen for nogle Ejendomsbreve, han med sin Ed var tildømt at udlægge denne, men ikke skal have fyldestgjort, at møde for Kongen og Rigsraadet paa første almindelige Herredag med disse Lovhævder og sine andre Breve og Beviser. Udt. i T. 6, 367.

25. Dec. (**Emsborg**, Juledag 1561). Samme citat Peder Smed, Herredsfoged i Venneberg Herred, med alle de Breve, som Jens Marcquordsen med sin Lov har frasvoret sig, og som ere indsatte i Forvaring hos Peder Smed, at møde paa første almindelige Herredag. Udt. i T. 6, 368.

26. Dec. (—, 2. Juledag 1561). Forleningsbrev for Dr. Jeronimus Thenner, „vor Raad", paa det Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som M. Henrich Bruchof har forbrudt ved ikke efter sit Forleningsbrevs Lydelse at residere ved Domkirken. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Residens, Bønder og Skove. Rex m. p. subscr. R. 7, 320.

— Til Jens Biilde. Da Kongen vil lade et Hus opsætte paa Bremmerholmen ved Kiøbenhafns Slot, hvori Kongens Skibstømmermænd kunne hugge om Vinteren og Skibsredskaberne kunne forvares, har han befalet Hr. Herlof Trolle at sende den Tømmermand, som skal være Mestermand for at hugge Huset, over til Jens Biilde og tilskrive denne om Højden og Længden af Huset. Jens Biilde skal derfor skaffe Tømmermanden saa meget Tømmer. som behøves til Huset, og Underhold og Hjælp til at hugge Huset sammen. T. 6, 368.

— Til Hr. Herlof Trolle. Paa hans Forespørgsel, om der skal udrustes Orlogsskibe til paa Foraaret at løbe under Norge eller i Vestersøen eller til at udlægges paa Strømmene, svares, at Kongen vil betænke det nærmere og siden give Besked derom; dog skal han gjøre alt færdigt, saa Skibene strax kunne blive rede, om Kongen vil lade dem løbe ud. Det foregaaende Brev til Jens Biilde sendes ham. T. 6, 368 b.

— Til Hr. Mogens Gyldenstierne. Da han melder. at der mangler Tømmer til Kongens Skibe og Skyts, og begjærer Kongens Breve til Aahus og Villandtz Herred om Tømmer, sendes der ham Breve til Hertvig Biilde, Embedsmand paa Aahus, og Fru Sitzelle, Knud Gyldenstiernis Efterleverske, der har Villandtz Herred

[1] Oddersgaard, Tolstrup Sogn, Børglum Herred.

i Forlening, at de, naar han sender Skrivelse og Tømmermænd til dem, skulle anvise disse, hvor i Kronens Skove de kunne hugge det nødvendige Tømmer, skaffe dem Hjælp til at hugge Tømmeret og lade det føre ned til Stranden, naar det er hugget. T. 6, 369.

26. Dec. (**Emsborg**, 2. Juledag 1561). Brev til Fru Sitzele, Knud Gyldenstiernis Efterleverske, om dette Tømmer. T. 6, 370.

— Brev til Hertvig Biilde om det samme. Udt. i T. 6, 370.

— Til Landsdommerne i Nørrejutland. Da Ifuer Krabbe, Embedsmand paa Skibehus, har berettet, at han har Tiltale til Niels Matsen i Skobling for noget Bøndergods i Salling, som denne, efter Ifuer Krabbes Mening med Urette, tilholder sig, skulle de med det første stævne begge Parterne for sig med deres Breve og Beviser, undersøge Sagen og afsige en endelig Dom, om Niels Matsen findes at have noget af sin Fasters Gods inde, om tidligere Konger have givet ham hans Gods igjen, og om han med Rette kan tilholde sig det Gods, som Ifuer Krabbe tiltaler ham for. T. 6, 369b.

— Til Professorerne i Kiøbenhafn. Da de have meldt, at Dr. Chrestiern Morsing og Dr. Jacob Bording ere døde, og at de i deres Sted endrægtelig have kaldet Dr. Hans Frandtzen til at tjene i Lægekunsten under Forudsætning af Kongens Samtykke, tillader Kongen, at Dr. Hans Frandtzen kommer til Universitetet og læser der, indtil man kan faa en anden lærd Mand, der kan være Riget nyttigere. T. 6, 370 b[1].

— Til Hr. Otte Krumpen. Da Jens Tomesen til Hermitzlefgaard har berettet, at der er Trætte paa noget Gods, som han paa sin Hustrus Vegne har faaet til Magelæg af Kronen i Øster Hermitzlef i Tolstrup Sogn i Jersløf Herred, samt paa en Gaard, kaldet Meilsted, og at Brevene derpaa findes i Hr. Ottes Forvaring, skal denne lade disse opsøge og levere dem til Jens Tomesen mod dennes Reversal. T. 6, 371.

27. Dec. (—, 3. Juledag 1561). Livsbrev for Berthil Ifuersen i Ring og hans Hustru Anne paa en Gaard smstds., fri for Gjæsteri og Arbejde, mod at være Lensmanden paa Skanderborg Slot lydige og aarlig give Kronen 1 Fjerd. Smør. Gifter Anne sig efter sin Husbonds Død, har hun forbrudt dette Brev. Rex m. p. subscr. R. 7, 174 b.

— Ejendomsbrev for Dorothea Gorrisdaather. Hr.

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 170 f.

Peder Prips Efterleverske, og hendes Arvinger paa en Jord, kaldet Rosengaard, paa Rosengade i Aarhus med 6 derpaa byggede Boder mod at holde Boderne ved Magt og aarlig til Paaske give 3 Skil. Grot i Jordskyld til den Person, som er forlenet med Vikariet til S. Joannis Baptistæ Alter i Aarhus Domkirke. Rex m. p. subscr. R. 7, 175 b.

27. Dec. (**Emsborg**, 3. Juledag 1561). Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Da disse Brevvisere, Hans Kirckhof og Niels Refuelsen, Borgere i Dantzick, have været for Kongen med Skrivelse fra Borgmestre og Raad smstds., at 2 Skippere, Truels Witthe og Hermand Meyer, for kort Tid siden ere strandede i Vigen med deres Skibe, der havde Gods inde tilhørende Kjøbmænd i Dantzick, og noget af det bjergede Gods skal være kommet til Kiøbenhafns Slot, skal han, naar disse Brevvisere besøge ham. undersøge Sagen og for en rimelig Bjergeløn lade dem faa det. som findes af samme Gods, og som de kunne bevise tilhøre de Dantzicker Kjøbmænd[1]. T. 6, 372.

28. Dec. (—, 4. Juledag 1561). Til Hr. Niels Lange. Da Kongen med sine Hofsinder og Heste vil begive sig til Riibe til Fastelavn og blive der en 14 Dages Tid og samtidig venter nogle fremmede, skal Hr. Niels sørge for at have tilstrækkelig Fetalje og Foder i Forraad. Han skal strax indkræve den Fetalje, som Sevren Svendsen og Matz Anckersen staa til Rest med af Peder Bildtz og Erich Rudtz Regnskaber, og tage den Bestilling. som Christian III har givet Sevren Svendsen[2], til sig, da Kongen ikke længere vil bruge ham i sin Tjeneste. T. 6, 370 b.

29. Dec. (—, 1561). •Ejendomsbrev for Peder Jonsen[3] Smed paa en Kronens Jord paa Meddelgade i Aarhus mod at sætte god Kjøbstedsbygning med Tegltag derpaa, give sædvanlig Tynge og Besværing til Kronen og Byen og give 24 Skil. danske i Jordskyld til Lensmanden paa Aarhusgaard. Rex m. p. subscr. R. 7, 176.

— Forleningsbrev for Hans Holck til Barridskovf paa Kronens Gaard Røggel[4], en nys opført Bolig paa samme Gaards Ejendom, Friistrup By, som er 5 Gaarde og 6 Bol, Kølfvreng. som er 2 Gaarde, 2 Gaarde kaldede Refshende og alle Kronens Engelejer paa Røggel Mark, som ikke bruges til Gaarden, uden Afgift.

[1] Jvfr. Norske Rigsregistr. I. 360. [2] Som Stiftsskriver i Ribe (Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 329). [3] I Overskriften staar: Jensen. [4] Jvfr. ovfr. S. 433.

men mod tilhørlig Krigstjeneste. Med de sædvanlige Bestemmelser ang. Gods og Bønder. Rex m. p. subscr. R. 7, 176 b.

29. Dec. (Emsborg). Kvittans til Erich Rosenkrantz til Langeting for al hans Indtægt og Udgift af Sylckeborriig Slot og for oppebaarne Kongeskatter i den Tid, han har været forlenet med Slottet, samt for det Inventarium, som han modtog og igjen har afleveret til Hans Johansen. Hvad han blev skyldig, har han betalt. Rex m. p. subscr. R. 7, 180.

— Til Hr. Herlof Trolle. Da Kongen vil tilmageskifte sig til Emsborg 2 Ring Klosters Gaarde, den ene i Salten By, den anden kaldet Porup, mod at udlægge ham en Kronens Gaard i Snagstrup[1], hidtil under Skanderborg, skal han lade sin Foged befale Bønderne paa hine to Gaarde strax at svare Holger Rossenkrantz og tage Gaarden i Snagstrup til Ring Kloster. Rel. Holger Rossenkrantz. T. 6, 361.

— (—, 1561). Til Hr. Mogens Gyldenstierne. Kongen vil først kommende Fastelavn skifte med Hertug Hans og udlægge ham hans Part i Fyrstendømmerne Slesvig og Holsten, men vil forinden lade hente det Skyts, som sidste Gang blev erobret i Dytmersken og endnu staar paa Flensborg Slot, da Hertugen ingen Part har deri. Hr. Mogens skal derfor strax sende Jørgen Grøn, Skibshøvedsmand, med Pinken eller et andet Skib til Flensborg og befale ham strax, naar han kommer did, at indskibe Skytset med Vogne og alt Tilbehør, som indlagte Register viser, og løbe ind i en Havn under Fyen eller Sielland, hvor han skal blive liggende, indtil han uden Fare kan løbe til Kiøbenhafns Slot dermed. Der sendes ham Søbrev til Jørgen Grøn og Skrivelse til Bertram von Alefelde, Embedsmand paa Flensborg Slot, at denne skal levere Jørgen Grøn Skytset. T. 6, 373.

— Befaling til Hr. Eyller Hardenberg at være tilstede hos Kongen i Riibe Fastelavns Sønd. (16. Febr. 1561), da Kongen vil skifte med Hertug Hans og udlægge ham hans Part i Hertugdømmerne Slesviig og Holsten. T. 9, 373 b.

Lignende Befaling til Hr. Otte Krumpen. Udt. T. 6, 374.

30. Dec. (—). Se S. 417 under 28. Juni (?).

— (—, 1561). Til Anthoni Hanisk. Kongen [illegible] hans Skrivelse, hvori han melder, at han for Sygdoms og [illegible] heds Skyld ikke [illegible]

1 Snagstrup [illegible]

men begjærer at maatte beholde sine Forleninger, om Sygdommen bliver ved og han bliver nødt til at holde Sengen. Kongen beklager hans Sygdom og lover ham at lade ham beholde Forleningerne. saa længe han lever; dog skal han igjen gjøre Tjeneste, hvis han bliver rask. T. 6, 374.

30. Dec. (**Emsborg**, 1561). Til [Hr.] Christiern, Prior i S. Knuds Kloster i Otthense. Kongen takker meget for den sendte Bog med de 500 Billeder og Vaabner, som han har fundet meget Behag i at se; da saadanne Kunststykker give stor Oplysning om gamle Vaabner, skal han handle med den Mester, som har flyet ham Bogen, om fremdeles at vedblive med sin Kunst og nogle Gange om Aaret indfinde sig hos Prioren med sine Arbejder. Hvis Prioren en Gang hvert Fjerdingaar eller oftere vil lade sit Bud besøge Kongen med disse Arbejder, vil denne ikke regne sig det til Umage at gjennemse dem og siden til Takke annamme dem. T. 6, 374 b[1].

— Befaling til Hr. Herlof Trolle i sit Len at lade bage 50 Læster godt, vel gjennembagt Kavringbrød og lade male 5 Læster gode, rene Byggryn til Kongens Orlogsskibe og sende begge Dele til Kiøbnehafns Slot inden Paaske. T. 6, 375.

— Lignende Befalinger til Sten Rossenspare om 50 Læster Kavringbrød og 5 Læster gode, rene Byggryn, til Lauge Trudsen om det samme, til Niels Trudsen om 40 Læster Kavringbrød og 5 Læster Gryn, til Erich Rud om det samme, til Claus Huitfeld om 5 Læster Gryn, til Jørgen Marsuin om 40 Læster Brød, til Hr. Magnus Gyldenstierne om 30 Læster Brød af Abramstorp Len, til Jacob Brochenhus om 50 Læster Brød, til Axel Viffert om 50 Læster Brød og 5 Læster Gryn, til Hr. Eyler Hardenberg om 100 Læster Brød og 500[2] Læster Gryn, til Otte Brade om 50 Læster Brød og til Hr. Otte Krumpen om 50 Læster Brød. Udt. i T. 6, 375.

— Til Hr. Magnus Gyldenstierne. Da Hertug Magnus har sendt sit Skib efter 20 Læster Malt, 400 Sider Flæsk, 6 Læster Sild, 3 Læster Islandz Fisk og alle de Mandsharnisker, som Kongen tidligere har givet Hertugen, men som denne endnu ikke har faaet, skal Hr. Magnus levere Hertugens Tjener de 3 Læster Islandz Fisk og Harniskerne; det øvrige skal Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, levere. T. 6, 375 b.

---

[1] Tr.: Dsk. Mag. II. 78, hvor der L. 8 for »och forskylle« skal læses: oc mett all naade oc gunst bekiennde oc forskylle; L. 12 skal for »met første« læses: mett største flid. [2] Mon ikke en Skrivfejl for 5?

30. Dec. (**Emsborg**, 1561). Befaling til Otte Brade at levere Hertug Magnus's Tjener 20 Læster Malt (24 Tdr. i hver Læst), 400 Sider Flæsk og 6 Læster Sild; hvis han ikke selv har saa mange Sild af Kongens, skal han laane dem, hvor han kan faa dem; Tolderen skal saa faa Befaling til at betale dem igjen. T. 6, 376.

31. Dec. (—, 1561). Til Jens Biilde. Kongen har modtaget hans Skrivelse med de Breve, som de Lubsker og Rostocker have tilskrevet ham om deres Privilegier paa Gotland, og befaler ham nu selv at begive sig hid med en eller to Visborg Borgere for at give Kongen mundtlig Underretning om Forholdene; dog skal han først handle med sin Broder[1] eller en af sine Venner af Adelen om at begive sig til Visborg Slot og i hans Fraværelse blive liggende i Slotsloven der. Han skal sørge for, at ingen fremmede komme ind paa Slottet, men kun de, som have aflagt Ed til Kongen, og ordne alt, førend han drager derfra, saa intet forsømmes.

Til Mogens Erichsen. Paa hans Forespørgsel, hvorledes han skal forholde sig overfor Bønderne i Loland, der udføre Gæs og Øxne uden at give Told deraf, svares, at han skal rette sig efter deres Privilegier, men paase, at de kun udføre deres eget hjemmefødte Kvæg. De 2 Gaarde, som Erich Daa pantsatte til Oleholm[2], skal han lade Arvingerne faa, naar de have fyldestgjort Pantebrevene, og strax sende Pantesummen til Kongen. Da han melder, at Borgerne i Nysted hugge i Strudzviig og paa anden Maade bruge Skoven, skjønt de ingen Ret have dertil og aldrig tidligere have gjort det, befales det ham ikke at tilstede dem det. T. 6, 376 b.

---

[1] Sten Bilde til Vandaas. [2] Aalholm.

Rettelser.

1551—1555.

S. 174 L. 4 f. n. Anm. 3 udgaar, thi Bemærkningen hos Erslev (Danmarks Len og Lensmænd S. 67), at Hørje laa i Gers Herred, er ikke rigtig; det laa i (Vester) Gynge Herred.
- 202 - 1 — I Anm. tilføjes: (efter en Afskrift).
- 265 - 1 — Spørgsmaalstegnet udgaar.
- 303, 318 og 402. I de her meddelte Lensbreve maa Bestemmelsen om Udrustningen paa Kongens Bekostning udenfor Riget ikke henføres til Søudrustningen, men gjælder den til Lands.
- 412 L. 12 f. n. Privilegiet for Povl Knobloch er tr.: Nyerup, Langebekiana S. 293 f.
- 450 Sp. 1 L. 15 f. o. (under Odense) 362, læs: 382.
- 457 - 2 - 12 f. n. (under Skalder) 382, læs: 383.
- 476 - 1 - 15 f. o. (under Klostre) laane Kongen Penge, læs: komme Kongen til Hjælp med Penge.

1556—1560.

S. 46 L. 19 f. o. Fedesvin, maaske rettere: fede Svin. (Samme Bemærkning kan gjøres til adskillige Steder i det foregaaende Bind.)
- 70 - 2 f. n. Anm. 2. Odrup maa vist snarere forklares som Aaderup, tæt ved Næstved. (Denne og den følgende Rettelse skyldes Hr. Læge V. Ingerslev i Præstø.)
- „ - 1 — Anm. 4. Borup er vel uden Tvivl Borup, Rønnebæk Sogn, Hammer Herred, i hvilket Sogn ogsaa Stenstrup ligger.
- 124 - 1 f. o. Gorsøe, læs: Borsøe (d. e. Bursø).
- 160 - 4 f. n. Jørgen, læs: Børgen (d. e. Børge).
- 167 - 7 f. o. Salterbod, læs: Salterbod i.
- 183 - 10 f. n. Brevet, hvorved Svendborgs Borgere faa Ørkels Fang, er nu tr.: Rørdam, Hist. Kildeskrifter 2. R. II. 552 f.
- 320 - 1 — Aagerup, Ramløse Sogn, læs: Øverup, Esbønderup Sogn (jvfr. S. 88).
- 349 - 2 — Torsted, læs: Tyrsted.
- „ - „ — Anm. 4 rettes til: i Bjerge Herred (jvfr. S. 358).
- 414 - 6 — Anm. 3. Sifuerød er vel snarere Skibaröd, Höxeröd Sogn.

Navneregister.

RR. ɔ: Rigsraad. H. ɔ: Herred. *Dat.* ɔ: at Stedet forekommer som Dateringssted for Kongebreve paa de anførte Sider. *Rel.* ɔ: Relator. *subscr.* = subscripsit. De to sidste Betegnelser betyde, at vedkommende Person paa de angivne Sider nævnes henholdsvis som Relator og Subscriptor.

Sagregister.

Aarsberetninger fra det kongelige Geheimearchiv,

indeholdende Bidrag til dansk Historie af utrykte Kilder.

1.—7. Bind. Kbh. 1852—83. 4°.

Af Indholdet fremhæves:

1. Bind.

Kong Hans's Brevbog med Bilag.
Dronning Dorotheas Breve. I.
Christian III's Breve til ansete tyske Reformatorer.
Alfabetisk Register over Helgendagene.
Om to nylig fundne Fragmenter af en Codex af Saxo (med Faksimiler).

2. Bind.

Danske Kongers Haandfæstninger og andre lignende Akter.
Instruxer for Kollegier og højere Statsembedsmænd umiddelbart efter Suveræniteten.
Aktstykker vedkommende Kannike-Kollegiet i Haderslev.

3. Bind.

Dronning Dorotheas Breve. II.
Forhandlinger med Frankrig, England og Skotland i Frederik I's og Begyndelsen af Christian III's Regeringstid. I.
Aktstykker til Helsingørs Historie. I.

4. Bind.

Forhandlinger med Frankrig, England og Skotland i Frederik I's og Begyndelsen af Christian III's Regeringstid. II.
Forhandlinger mellem Danmark og Sverrig under Kong Hans.
Aktstykker til Bandssagen mod Sten Sture.
Aktstykker til Helsingørs Historie. II.

5. Bind.

Danske Forordninger indtil 1500.
Aktstykker vedkommende det polske Kongevalg 1674.
Aktstykker vedkommende det svenske Thronfølgervalg 1743.

6. Bind.

Hannibal Sehesteds Gesandtskabsberetning 1640—41.
Gehejmeraadets Protokol 1670—76.
Hildebrand Horrns Relationer fra Moskov 1682—84.
Breve vedrørende Kalmarkrigen 1611.
Breve vedkommende Svenskekrigen 1657-60.
Kong Christian V's egenhændige Dagregistre for Aarene 1692 og 1693, I.
Brudstykke af en hidtil ukjendt Saxo-Codex (med Faksimile).

7. Bind.

Kong Christian V's egenhændige Dagregister for Aaret 1693, II.

For at fremme Udbredelsen af de fra Gehejmearkivet udgivne Aarsberetninger og Aktstykker ville disse indtil videre kunne faas til følgende nedsatte Priser:

Rækken af Aarsberetninger I—VII (c. 400 Ark) for 15 Kr.
(Udkommen i 32 Hefter à 2 Kr.)

1.—3. Bind enkeltvis à 4 Kr.
4.—6. — — - 3 —

Enkelte Hefter til Komplettering ville tildels kunne faas (gratis) ved Henvendelse i Arkivet.

Diplomatarium Christierni I. (c. 50 Ark med 2 Tavler) 2 Kr.

(Se Omslagets tredje Side.)

Af de under Kirke- og Undervisningsministeriet samlede Arkiver er udgivet:

Udsigt over de danske rigsarkivers historie. Af A. D. Jørgensen. 1884. 4 Kr.

Kancelliets Brevbøger vedrørende Danmarks indre Forhold. I Uddrag udg. ved C. F. Bricka. **1551—1556.** 1885—86. 5 Kr.
— **1556—1560.** 1887—88. 5 Kr.

Kongeloven og dens Forhistorie. Aktstykker. 1886. 1 Kr.

Meddelelser fra det kongelige Gehejmearkiv og det dermed forenede Kongerigets Arkiv for 1883—85. (Heri: Vejledende Arkivregistraturer. I. Danske Kancelli 1513—1848.) 1886. 4 Kr.

Regeringsskiftet 1784. Fremstillinger og Aktstykker udg. til Minde om den Regering, som løste Bondens Stavnsbaand. 1888. 4 Kr.

Kjøbenhavn. — Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri (F. Dreyer).

